

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi

Hece Daşları

5.ci Yıl

Tayyib Atmaca

HECE TAŞLARI

47

Aylık Şiir Dergisi

Şenol Korkut
Prof. Dr. Metin Özarslan
Mehmet Özdemir
Nadir Ayazoğlu
Abdullah Gülcemal
Ferit Battal
Özgür Çoban
Cevat Akkanat
Erdal Noyan
Osman Fermanoğlu
Besti Berdeli
Mehmet Gözükara
İbrahim Baz
Ömer Ekinci Micingirt
Muhammet Muşsooğlu
Osman Aktaş
Yaşar Özden
Sabahattin Karadaş
Ahmet Doğan İlbey
Elvin Elizade
Durani Kocaga
İlhan Yardımcı (Kemâli)
Yetik Ozan

ZAMAN AKAR BİZ İÇİNDEN GEÇERİZ

Dünya hergün biraz daha küçülür, insandan insana yollar kapanır, gündüzün işleri geceye taşar, geceleri ekranların başında, ya bir kanepede ya bir koltukta, kirpiklerimize uyku asılır, horul horul uyumaya başlarız, önce ezan sesi semada gezer, sonra saat çalar çalar yorulmaz, kalbimizde çiçek açmaz besmele, kalkar yüzümüzü suya tutarız, aklımıza gelmez aynaya bakmak, yolda saç tarar işe gideriz.

Bir kuru merhaba bayat günaydın, üç beş içi dışı yalama sözle, hâl hatır sorarak işe başlarız, vatandaş fiş alır biz çay içeriz, numaralar varsın dunsun ekranda, nasıl olsa herkesin var sırası, beklemekten ayrı ücret alınmaz, panik no problem işler yetişir, akşamki dizinin ya da maçların, kritiklerini yapalım hele, bu arada bir iki iş yaparız, sonra bir sigara molası verip, tekrar koyuluruz işin başına.

Evkaftaki memuriyet bu işte, rahatsızlık duyan yok bu gidişte, kime sorsan işi boyunu aşar, kendisi çalışır başkası yatar, emeğinin karşılığı verilmez, biraz daha rahat bir koltuk için, gözünü kırpmadan en yakınını, harcama planı yapar durmadan, saat dörtten sonra dört dönme başlar, bu gün git yarın gel saati işler, her soru sorana gıcırdar dişler, ah usta bu işler ne güzel işler, şimdi bu mesleği kaç kişi düşler.

Memurluk da âmirlik de bir mesel, zaman akar biz içinden geçeriz, hayatı demleyip içmeyen insan, ister çin de olsun ister maçın de, kekre bir burukluk yaşar içinde, bu gün varız yarın muhâl herkese, eni boyu bilinmeyen bir ömrü, sağa sola sündürürüz durmadan, başkasını kandırmakta mâhirlik, kendimize geldiğinde sökmüyor, gözümüzün biri dünya der durur, birisi toprakla dostluk peşinde.

Tayyib Atmaca

HECE TAŞLARI Aylık Şiir Dergisi

Yayın Yönetmeni Tayyib Atmaca

Kapak Fotoğrafı Yasin Mortaş

Tasarım Adem Konan

Yazışma Haydar Bey Mh. 32077 Sk. Armada 2 D 6 Onikişubat K.Maraş

0535 391 92 50 hecetaslaridergisi@gmail.com

47 Sayı 15 Ocak 2019 ISSN 2149-4509. (e-dergi)

EN GÜZEL YOL

Şenol Korkut

Birden kale konuştu sis dağıldı dilimden
Nimetimle barıştım dert küpümde garip ay
Hep okuma danıştım divanları beklerken
Benim gönlüm okunmuş taşlardan kervansaray

Alp meclisi kurulur şimdi döndüm gazâdan
Bir sokağın isminde kılıç suyu nizâmın
Saçılıyor mülküne ince sızı çadırdan
Geçti tarih şeridi bin yaşında yaramın

En güzel yol kıyamda her dem büyüyen zafer
Perçeminde kötülük kampüslerde bâciyân
Kovulduk bu dünyadan kalbi kırılmış sefer
Ceylanları unuttuk bilmeden hep bakışan

Obalara konardık üzengiler öpülür
Canlı çevrilen lanet sarayından küffârın
Modern dünya dürülür sarf-ı nazar süzülür
Çiçeklenmiş beyleri bahtı açık fermanın

Çift kartalın hamlesi dağdan dağa kapılar
Çocuklarda titriyor kümbetin yamaçları
Ruhlarında şövalye dörtnele kaçıyorlar
Atlarım vurulmuş Selçuklu yağmurları

ŞİİR VE GELENEK ÜZERİNE KONUŞMALAR/yirmi

Prof. Dr. Metin Özarslan

Konuşturan: **Tayyib Atmaca**

Âşık edebiyatının hâlen canlı olarak yaşatıldığı bir şehirde doğdunuz. Toraşanlık zamanlarınıza gidelim ve sözün kapısını şöyle açalım: İlk duyduğunuz türkü, tanıdığınız âşık yüreğinizi nasıl çırpındırdı? O çağlarınıza doğru bir yolculuğa çıkalım ve sözü size bırakalım.

Çocukluk, yeniyetmelik veya ilk gençlik yıllarımı Erzurum’da geçirdim. Erzurum genelde halk kültürü özelde âşık tarzı edebiyatın canlı laboratuvarlarından biri durumundadır. Bu durum bundan 40-45 yıl çocukluk veya sizin tabirinizle toraşanlık zamanlarımda daha da yoğun bir hâlde idi. Elim rahmetli babamın avcunda âşık kahvehânesine gittiğimde sanırım altı, yedi yaşındaydım. Meşhur hikâyeci meddah Behçet [Mahir] Emi merhumu dinlemiştim babamla birlikte... Hatırladığım kadarıyla Gez Çarşısı denen yerde rahmetli Âşık Yaşar Reyhanî ve arkadaşlarının işlettiği bir kahvehâne idi. Muhtemelen Koroğlu -başka bir halk hikâyesi de olabilir- anlatıyordu. Kalın camlı gözlüklerinin arkasından dikkatli gözlerle dinleyicileri kontrol ediyor, arada bir duraksıyor, yeniden büyük bir iştah ve keyifle anlatmaya devam ediyordu. Sonra sözü saz çalan başka kimselere devrediyordu, onlar da çalıp karşılıklı söylüyorlardı. Benim sazla-sözle doğrudan irtibatım ve ilgim böyle başladı, ancak evde de anamın zaman zaman dinleyip ağladığı radyoda duyup işittiğim kimi türküler de yok değildi. Bunlar arasında “Sarı Sabahlık da Yakışmaz mı Güzele”, “Gönül Gel Seninle Muhabbet Edelim” veya “Bir Seher Vaktinde İndim Bağlara” gibi türküler arada anama söylemişliğim de vakidir. Sonraki yıllarda da bu türkülere olan ilgim artarak devam edip gitti o yıllardan olmak üzere “Geçti Dost Kervanı” ve “Bugün Ben Bir Güzel Gördüm” adlı türküler de hatırladığımı ifade edeyim.

İnsan nereye giderse gitsin çocukluk hatıralarını da yanında götürür. Biraz daha Erzurum’da dolaşalım, “Hüma Kuşu Yükseklerde Seslenir” türküsünü dinlediğinizde ne hissediyorsunuz? Ya da soruyu şöyle değiştireyim, rahmetli Âşık Reyhanî’nin Erzurum’dan ayrılışını anlatan “Gidirem” türküsünü dinlediğimde bütün karabulutlar gözlerime toplanır. Bir Kahramanmaraşlıyı dağıtan bu türkü, bir Erzurumlunun yarasına nasıl tuz olur?

Doğrusu çocukluğumda ne hikmetse bu türküye dair bir duygu yok. Yahut şimdi hatırlayamıyorum. Herhâlde “Hüma Kuşu” ile ünsiyetim daha sonraki yaşlarda oluştu. Elbette Erzurum’dan neşet eden bütün türküler ve bahsettiğiniz türkü de dâhil birçok türkü bizim için dua-marş karışımı verimlerden ve yaşantımızın her anında kendimizi bulduğumuz ifade ettiğimiz estetik değerlerin bir parçası idi. Bu türküler arasında “Çelik Pazarında Ufacık Taşlar”, “Erzurum Çarşı Pazar”, “Göç Göç Oldu”, “Aşkın Ezeli Âşıka İlham-ı Hüdadır”, “Dün Gece Yâr Hânesinde” ve daha onlarca türküyü sayabilirim. Rahmeti Âşık Yaşar Reyhanî bizim mahalleden komşumuz, oğulları rahmetli Yüksel ile Ozan arkadaşımız idi. Reyhanî usta ile Erzurum’da ve Erzurum dışında defalara aynı havayı solumuş ve onu yakından tanımış biri olarak, değerinin Erzurum’da da ülke genelinde de tam manasıyla bilinmediğini ifade etmek isterim. “Gidirem” türküsü bu değer bilmezliğe ince bir göndermeydi ve usta bu türküyü yaktığında ben Ankaralı idim. Bu türkü yoluyla Reyhanî’ye haksız bühtanlarda da bulunulmadı değil. Erzurum doğuran ama doyuramayan bir şehirdir öteden beri. Dolayısıyla evlatlarının birçoğu Erzurum dışında bir hayatı tercih etmek zorunda kalmışlardır. Bunlardan biri de benim ve elbette bu türkünün benim hayatımda da mühim bir yeri vardır. Çünkü ben de kendimden birçok şeyi o türküde her dinlediğimde bulurum. Tarihi göçle yoğrulmuş bir milletin ferdi olarak ve gurbeti içimizde duyarak hangimiz bu türküde kendimize ait çizgiler renkler desenler bulmayız ki... Bu türkü sila-i rahim hasreti ile yaşayan herkes için bir yara tımarı, bir şifa kaynağı, bir merhem mesabesindedir.

Birbirine komşu olan Erzurum ve Kars’ın Âşık edebiyatında önemli bir yeri var ve siz de bu alanda Erzurum Âşıklık Geleneği (doktora çalışmanızla) kitabınızla yüzyıllar sonrasına armağan olarak bıraktığınız. Bugünkü gözlemlerinize dayanarak âşıklık geleneğinin günümüzdeki temsilcileri ustalarından aldıklarını çiraklarına aktarabiliyorlar mı?

Erzurum ve Kars'ta âşıklık geleneği her şeye rağmen hâlâ canlı bir biçimde devam etmekte... Rağmen diyorum çünkü geleneğim değişen zaman ve zeminde duçar olduğu rağmenler söz konusu... Bu fihitafsılün meseledir ve burada bu konuya girmek doğru değil. Ancak şu kadarını söylemek mümkündür. Âşıklık geleneği gittikçe zayıflıyor ve daralıyor. Mevcut gelenek temsilcileri arasında umut vadeden kimseler yok değil, fakat onlar da dar bölge ve içinde mahallî ölçekte kalmaya devam edip millî seviyeye bir türlü çıkamıyorlar. Bu, gelenek temsilcilerinin çok da farkında olduğu bir durum değil gibi geliyor bana. Öte yandan gelenek temsilcileri ustalarından aldığı mirası çıraklarına devretmede de kimi sıkıntılar yaşıyor olmalılar. Çünkü kendilerini usta kabul eden gönüllü yahut talip az... Bununla beraber yeni âşıkların kemiyet bakımında çokluğu göze çarpıyorsa da çoğunun herhangi bir ustaya bağlılığı söz konusu değil. Başka bir ifadeyle usta çırak ilişkisi de zayıflıyor. Günümüzdeki âşıklara keyfiyet bakımında bakıldığında da -ki öyle bakılmalı- durumun iç açıcı olmadığı da görülecektir. Bir de şu hususun altını çizeyim ve bu konuyu zülfü yâre dokunmadan bağlamış olayım. Gelenek temsilcileri zamana uyma konusunda pek mâhir ancak bu zamana uymayı eserlerine yansıtmada tam tersi bir durum sergiliyorlar. Sesleri, anlayışları en az 70 80 yıl geriden geliyor. Sosyal ortamda şiirler yayınlıyorlar ancak berbat bir imlaları var. Mahallî söyleyişten kurtulamıyorlar. Standart Türkçe'yi bu şiirlerde görmek neredeyse mümkün değil.

Âşıklardan, âşık edebiyatından yola çıkmışken, âşık, şair, akademisyen, rahmetli Yetik Ozan'ı konuşalım biraz. Yetik Ozan'ın bütün şiirlerini bir araya getirdiniz. Yetik Ozan hece şiiri yazarlar için önemli bir durak. Kısa sayılabilecek bir ömür yaşadı ama geçmişle gelecek arasına bir köprü inşa etmeyi bildi. Hem okura hem de bizlerden sonraki nesillere Yetik Ozan'ı anlatalım deyip sözü size bıraksam?

Yetik Ozan, şairliği ve akademisyenliğinin yanında güçlü bir gelenek temsilcisi âşık kimliğine de sahiptir. Firkatî mahlasıyla son derece güzel şiirler söylemiş Erzurum Kars havalisi âşıkları ile karşılaşmalar, deyişmeler yapmıştır. Yetik Ozan'ın şiirlerinin kendinse has bir özelliği olup onun şiiri taklit edilebilirlikten uzak ve nevi şahsına münhasır bir yapıya sahiptir. Onun hangi şiirinin hangi mısraı, olursa olsun hususi bir damga taşır. Hiç kimse tarafından taklit edilemez. Şiirinde kullandığı kendine has fiilleri, kendine has isimleri vardır. Bu isim ve fiiller ilk bakışta hemen herkesin bilindiğini düşündüğü ve fakat belki de hiç kullanmamış olduğu kelimelerdir. Onun şiirleri okunduğunda kendisini duymasanız, tanımasanız bile “bu Yetik Ozan'ın şiiridir” dersiniz, eğer biraz şiirlere âşinâ iseniz... Onun şiiri Türk şiirinin gelenekten kopmadan modern hâle nasıl getirilebileceğinin somut örnekleridir. Bu bakımdan onu şiirde ayrı bir ses, ayrı bir çığır olarak değerlendirmek mümkündür. Sizin de ifade ettiğiniz gibi Yetik Ozan “geçmişle gelecek arasına bir köprü inşa etmeyi bildi”. Evet, ancak biz onu yeterince bilebildik mi? Asıl mesele budur. Bunun dışında söylenecekler laf ü güzaftır. Yetik Ozan'ı tanımak isteyenler onun şiirlerine baksınlar yeter. Yetik Ozan'ın şiirleri *Atmaca Uçurumu* [Töre Devlet Yayınları 1973], *Atmaca Uçurumu-Ülkü Bağı* [Alternatif Yayınları 2002], *Bütün Şiirleri: Atmaca Uçurumu-Ülkü Bağı-Yücelmek* [Ötügen Neşriyat 2009, 2018] başlığı altında yayımlandı. İsteyen kolayca ulaşabilir. Onun şiirleri kendisi hakkında, sanatı hakkında, şiir dili hakkında ve şiirlerin taşıdığı dünya hakkında öğrenilebilecek, düşünülebilecek, anlaşılabilir ne varsa hepsini ihtiva etmektedir. Bu yüzden ısrarla onun şiirlerinin okunmasını tavsiye ediyorum.

Edebiyat dergilerde fazla görünmeseniz de şiirle içli dışlı olduğunuzu biliyorum. Hatta şiirlerinizin Yetik Ozan şiiri ile akraba bir damardan beslendiğine inanıyorum. Şiir yolculuğunuz ne zaman başladı, şiirlerinizin kitaplaşmasını ne zamana kadar bekleyeceğiz?

Kendimi bildim bileli şiirle bir biçimde iç içeyim. Bu iç içelik daha çok okuyuculuk şeklinde oluştu. Zamanla ilk gençlik dönemlerinden itibaren içimi döktüğüm manzum verimlere başladım. Üniversite yıllarındayken yaptığım bu işler arkadaşlarım tarafından beğenilir hatta alınırdı. Çoğunun unuttuğum bu verimlerin bazılarını yıllar sonra bana geri döndüğünü ve beni şaşırttığını söylemliyim. Bu dönemde yahut sonraki dönemde herhangi bir biçimde yazdığım bir şeyi yayınlamadım. Biraz kendi kendime yönelik yaptığım iç dökme veya iç hesaplaşma metinleri olarak yıllar içinde birikti... Yazdıklarımı ifşa etmeme meselesi biraz da okuduğum şöhretli veya az şöhretli ama büyük şairlerden teeddüp etmem dolayısıyladır. Hâlâ da o edep dairesindeyim. Ancak arada sırada hayatımda mühim yeri olan dostların yönlendirmesi ve cesaretlendirmesiyle bir iki yekinme/yeltenmeyle birkaç dergide bir kaç verimim

yayınlandı. Bundan sonraki süreçte yıllar içinde biriktirdiklerimi gönül bağı kurduğum ehil insanlara gösterip fikirlerini aldım ve içlerinden birinin ısrarı ile de bir kitap oluştu. Tam basılacakken dövizin beklenmedik biçimde yükselmesi ve yayın hayatını kâğıt fiyatlarıyla olumsuz etkilemesi sonucu basılamadı. Dosya hâlihazırda elimde... Belki uygun zemin oluştuğunda *Eskîzler* başlığı altında yayınlanacak. Bu ne zaman olur bilemiyorum. Yazdıklarım okuduğum, duyduğum, beslendiğim ne varsa hepsinin belli ölçüde izlerinin olduğunu biliyorum. Bunu önemseydiğimi de söyleyeyim. Sorunuzdaki ifade şekliyle yazdıklarımın herhangi bir damardan beslenmiş olmasından da bu manada iftihar ederim. Çünkü bu damar bir biçimde kendi inşa sürecimi destekleyen bir zemindir. Ben bu konularda tevazuyla önceki izleri takip etmek gerektiğine inananlardanım. Bu tevazu beni yazmaktan daha çok okumaya, takip etmeye yöneltiyor ve bundan da pek hoşnut hâldeyim.

Sırtını geleneğe yaslayıp günümüz şiirini yazan şairlerin sayısı gittikçe azalıyor mu ben mi öyle görüyorum? Bir “modern şiir” furyası almış başını gidiyor. Serbest şiir yazarların kahir ekseriyeti hece şiirini, hece şiiri yazarların da serbest şiirden habersiz olduklarını gözlemliyorum. Bu bir kavga mı, kargaşa mı yoksa “moda” mı? Bir akademisyen olarak oradan baktığınızda şiirimizin hâl-i pür melalini nasıl görüyorsunuz?

Kimler sırtını kimlere veya nerelere dayıyor bunu net olarak söyleyememekle birlikte başlangıcından bugüne şiir sanatının bir gelenek, bir izlek sanatı olduğu bilinen bir durumdur. Hatta bu geleneği kıranların bile zamanla kendilerinin gelenek hâline gelmiş oldukları da bir vakıadır. Son yüz elli yıl içinde batı kaynaklı olarak edebiyatımızda oluşan modern şiir de kendi geleneğini oluşturmuş durumdadır. Ancak modern şiir taraftarları bunun pek farkında değiller gibi geliyor bana. Zira gelenek, zaman içinde sadece şiirde değil hayatın birçok alanında olumsuz bir mana yüklenilmek istenen eskitilmiş, eprilmiş bir kavram olarak görülüyor. Hece şiiri yahut serbest şiir yazarların da zamanla kendi klişeleri oluşmuştur. Vezin şairin tercihidir. Bu konuda kimseye kimsenin lafı olmamalı. Peki oluyor mu? Elbette oluyor. Ancak bunların doğru olmaktan öte indî anlayışlar içeren sözlerin dışında bir şey ifade etmedikleri de bir gerçek. Çünkü şiiri vezin oluşturmuyor. Vezin şiirin dış yapısıyla alakalı bir unsur... Vezin şiirin işaretle tecessüm etmiş hâlidir. Aslanan anlamdır. Eğer anlam varsa vezne pek bakılmaz. Öte yandan bu tercihlerle farklılaşan hatta kutuplaşan çevrelerin oluştuğu da bir başka gerçek. Sanki kargaşaya bu çevreler yol açıyor gibi. Bu kargaşa yazandan okuyucuya doğru bazen de tam tersi bir seyir takip ediyor. Hatta bu kargaşaya şiiri okur gibi yapanların ama hiç şiir okumayıp şair takipçiliği ve savunuculuğu yapanların daha çok sebep olduğunu düşünüyorum. Bunda eğitimimizin de belli oranda dahli söz konusu. Kültür ve sanat iktidarının da öteden beri tarafı bellidir ve bu kargaşayı kendince yönetmeye devam ettiği de ortadadır. Esasen edebî esere evvela şekille bakılmamalı. İnsana, hayata dokunup dokunmadığına yahut eşyayı, çevreyi, tabiatı yansıtip yansıtmadığına bakılmalı. Vezin, biçim veya şeklin daha sonra bakılacak unsurlar olduğu kanaatindeyim. Türkiye’de ister modern ister geleneksel olsun şiirin belli ölçüde var olduğunu kendi zemininde varlığını sürdürdüğünü düşünüyorum. Umutsuz değilim. İyi şairler de iyi şiir de var. Bahsettiğiniz habersizlik şiirin dışında ve daha çok güncel-politikle alakalı bir mevzilenme modasıdır. Asıl bu modanın hâl-i pürmelali zihinleri meşgul ediyor ve bu meşguliyet şiirin önüne geçiyor. Diğer taraftan şiir sanatı kendi tabi mecrasında akışını sürdürüyor. Her şeye rağmen hâlâ okunmamış, anlaşılmamış şiirlerin şairleri sözlerini söylemeye devam ediyor.

Edebiyat dergilerinin fazla olduğu ama dergilerde kaliteli şiirlerin yayınlanmadığı, hatta şiir kitaplarının ya çok az basıldığı ya da basılmaya yanaşılmadığı yeni bir durum mu? Bu yakınmayı hem bir dergi yönetmeni olarak hem de bir okur olarak abartıyor muyum? Siz akademik pencereden bakınca nasıl görüyorsunuz bu durumu?

En son söyleyeceğimi en başından söyleyeyim. Dergicilik -ister sanat dergisi ister ilmî dergi olsun- zor zanaattır. Allah bu işlerle uğraşanlara sabır ve tahammül versin. Bu iş bir gönül işidir. Dergicilik hayli meşakkatli ve yüklü bir maddî külfeti haiz bir uğraştır. Edebiyat dergilerinin çokluğu veya azlığı bir inceleme konusu bu dergilerde kaliteli şiirlerin yer almadığı veya yayınlanmadığı meselesi de ayrı bir inceleme konusudur. Kim hangi incelemeye yahut araştırmaya dayalı olarak bu iddiayı ortaya atıyor bilemiyorum. Ancak bildiğim bir husus var ki şiir pek yayınlanmıyor. Yayınevleri şiir serisi yapmaktan özellikle kaçınıyor. Hatta yayınevlerinin bizzat şahidi olduğum yaklaşımları var ve bu, basılması için teklif edilen her kitap için aynı: “Satar mı?!!!” Yayıncılık ticari bir uğraş... Yayıncıların bir dereceye kadar satış kaygısının olmasını normal bir tavır olarak haklı buluyorum. Ancak bu satış meselesi şöhretli bir

şairin kitapları için çok da geçerli bir durum değil gibi geliyor bana. Bu durumdan daha çok şiire belli ölçüde emek vermiş ancak edebiyat çevrelerinde yeteri kadar şöhret bulamamış veya bulmasına imkân verilmemiş -bununla beraber oldukça iyi şiirler yazan- şairler için söz konusu oluyor. Tabi bu işin bir de okuyucu tarafı var. Okuyucu şiirle ne kadar ilgili ne kadar meraklı bunu da ayrıca sorgulamak gerekiyor. Bir başka husus da şiirin internet ortamında yer verilen sanatsal verimlerinin başında gelmesidir. İnternette sayısız denecek şiir sayfalarının olduğunu hepimiz biliyoruz. Bu türden bir yaygınlık şiirin çok okunur olduğu anlamını taşımamakla beraber şiir kitaplarının yeterince satılamaması durumunu ortaya çıkarıyor. Bu durum söz konusu şiir kitaplarının arzulanan miktarda basılamamasını da beraberinde getiriyor. Bu hususta net bir örnek üzerinden gidebilirim. Editörlüğünü üstlendiğim Yetik Ozan'ın şiirleri iki yayınevi tarafından 2002, 2009 ve 2018 yıllarında olmak üzere üç kez basıldı. Bu baskıların her biri bin adettir. Yani toplamda iki bin adet kitap ve on altı yıl. İki bin dedim çünkü üçüncü baskı daha bu yıl yapıldığı için ne kadar satıldı bilemiyorum. Yayınevi yönetmeninin tahminine göre bir yedi yılı var. Bu küçük ölçüm bile şiir kitaplarının satışı hakkında ortalama bir bilgi edinmek için kâfidir.

Bir yazınızda “Karakoç’un asıl başarısı şiirindeki mana derinliği ile keskin ve çarpıcı üslubundadır. Dolayısıyla sadece heceyle yazmış olmasından hareketle onu “halk şairi” sıfatıyla vasıflandırmak doğru değildir. Bu tanımlama hem şairi tam olarak yansıtmaktan uzaktır hem de “halk şairi” terimi ile ilgili yanlış kanaatten kaynaklanmaktadır. Vezin -ister hece ister aruz ister serbest olsun- şair için bir tercih meselesidir. Eğer mutlaka bir niteleme gerekiyorsa ardından yazılan yazıların birinde ifade edildiği gibi bu büyük şaire “halkın şairi” demek daha doğru bir niteleme olacaktır.” diyorsunuz. Bunu biraz açmanızı rica edeceğim. Serbest şiir yazanlara neden “serbest şair” denmiyor da hece şiiri yazan şairlere “halk şairi” deniliyor? Bu bir kavram kargaşası mı yoksa hece ölçüsüyle yazanlara (ben dâhil) nasıl bir isim koyacaksınız?

Bizde Ziya Gökalp, Rıza Tevfik ve Mehmet Fuat Köprülü ile resmen başlayan folklor çalışmaları içinde en fazla kalem oynatılan alan âşık tarzı şiir bu cümleden halk şiiri konusudur. Ancak bilindiği gibi bu konuya daha önce Ziya Paşa'nın “Şiir ve İnşa” makalesinde temas edilmiştir. Âşık tarzı şiir geleneği alanındaki çalışmalarda özellikle Fuat Köprülü başlangıçta âşık/saz şairi ve âşık tarzı şiir/saz şiiri, kavramlarını kullanır. Zaman içinde birçok araştırmacı bu kavramlar başka adlar vererek mesela halk şiiri sözlü şiir, sözel şiir; halk şairi, kalem şairi, meydan şairi, çöğür şairi, halk ozanı ve başka adlar kullanarak aynı kavramları kast ederek farklı isimlerle ifade ederler. Esasında geleneğin taşıdığı isim “âşık”, geleneğin oluşturduğu şiir de “âşık şiiri”dir. Bu şiir büyük ölçüde millî vezin olan heceyle az bir miktar da aruzla oluşmuştur. Burada bir gerçeğin altını çizmekte fayda var: Esasen Batı’da “halk edebiyatı” kavramı, “folk literature (İng.) veya littérature populaire” (Fr.) bu cümleden “halk şiiri” folk poetry” ve “halk şairi” “folk poet” kavramları tercüme yoluyla dilimize girmiştir. Bu kavramlar dilimize çevrilerek bizim geleneksel yahut millî şiirimize karşılık olarak kullanılmış, ancak öteden beri tartışılmakta olan bir mesele olmaya devam etmiştir ve etmektedir. Çünkü tam olarak bir mana zeminine oturmamış hep havada kalmıştır. Bu oturmayışın temel sebebi bizde halk sınıfının olmamasına bağlıdır. Batıda soylular ve halk var iken biz de herkes halktır. Geçen asrın başlarından itibaren millî olan her kavram halk sıfatı ile tesmiye olunduğu malumunuzdur. İlk partinin adında bile “halk” var değil mi. Buradaki halk millet manasındadır. Bu itibarla “halk şiiri” millî şiiri karşılarken “halk şairi” millî şairi karşılamaz çünkü “âşık” karşılığı teklif edilmiştir. Yukarıda saymış olduğum diğer adlandırmalar da âşık kavramına karşılık olarak otaya atılmıştır. Bu konuda merhum Şükrü Elçin hocamın “Halk Şairi Deyimi Üzerine” ve Saim Sakaoğlu hocamın “Ozan, Âşık, Saz Şairi ve Halk Şairi Kavramları Üzerine” yazılarında bu hususlar enine boyuna da tartışılmıştır. Özellikle Şükrü Elçin hocamın hece ile yazan her şairin halk şairi olmayacağına dair net bir görüşü vardır. Merhum hocam bu görüşün doğruluğunu destekleyen deliller de ortaya koymuştur. Bendeniz de merhum hocam gibi düşünüyorum. Dolayısıyla benim burada da haddimi aşmadan ifade etmek istediğim husus -bahsettiğiniz yazıda da vurgulamaya çalışmıştım- hece ile şiir yazan şairlerin halk şairi sıfatıyla zikredilmesinin eski bir anlayış olduğu ve bunun doğru bir adlandırma olmadığıdır. Eğer böyle bakılırsa bu manada “Beş Hececiler” başta olmak üzere hece ile yazan bütün şairler, “halk şairi” olarak adlandırılabilir. Ancak yine de doğru bir adlandırma yapılmış olamaz. Veleve ki durum böyle olsun, bu durumda da -sizin de buyurduğunuz gibi farklı manalar taşıyan adlandırmalarla- yani biri “âşık”, bir “halk şairi” olarak mesela Karacaoğlan veya Âşık Ömer, Erzurumlu Emrah veya Âşık Veysel ile modern şairlerden Orhan Seyfi Orhon, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Abdurrahim Karakoç veya Ali Akbaş aynı kategoride değerlendirilemez.

Günümüz edebiyat dergilerinde yayınlanan şiirlerin şairlerinin adını çıkarıp şiirleri alt alta getirdiğimizde şiirler birbirlerinin devamı gibi. Beğeni kalitemiz mi yükseldi yoksa “modern şiir” kavramı adı altında manasının ancak şairin karnında olduğu söylenen “bol imge soslu” şiir çıkıyor ortaya. Mesela size irticalen iki dize söyleyelim: ‘Saçlarında bir tutam ayrılık esiyor / Öpüyor dudaklarımı bir hengâme’ desem başkalarına göre şiir oluyor. Şiir insana dokunduğu kadar mı şiir, yoksa şiir başka bir şey mi?

Sorunuzun girişinden başlayayım... Burada temas ettiğiniz husus sadece modern şiir için geçerli değil klasik şiir ve sözlü şiir mahsulleri için de geçerli... Biraz açalım. Mesela orta derece birkaç divan şairinin yahut orta derece birkaç âşığın şiirlerinden mahlasların çıkarılıp, bu şiirler yan yana getirildiğinde hangi şiirin hangi divan şairine yahut hangi şiirin hangi âşığa ait olduğunu belirlemek kolay değildir. Bunun temel sebebi gerek klasik şiirin gerekse sözlü şiirin zaman içinde oluşan geleneğinden kaynaklanmaktadır. Bu durum, -ne kadar kabul görür emin değilim- modern şiir için de geçerlidir. Çünkü zaman içinde modern şiirde de kendi hususi şartları içinde bir gelenek, modern edebiyat çevrelerinin tabiriyle kanon oluşmuştur. Beğeni kalitesine gelince bunu ölçecek belli bir mikyas olup olmadığını sorgulamak lazım. Netice itibariyle genel okur kitlesi ile şiire ciddi emek veren kitlenin şiire bakışında belli oranda farklılıkların olması düşünülebilir. Ancak eskilerin tabiriyle bir “zevk-i selim” her durumda öne çıkan bir belirleyicidir. İhtiyatla söylemek gerekirse bu zevk-i selimin eprimesi gibi bir durumla karşı karşıya olduğumuzu, bunun da dinleme ve anlama kültürünün zayıflamasından kaynaklandığını düşünüyorum. Bir edebî eserin, bu cümleden şiirin oluşumunda birbirlerine sıkı sıkıya bağlı unsurlardan oluşan bir ibda zemini söz konusudur. Bu zemin şair ile okuyucu arasında yer alır. Gerek şair gerekse okuyucu bu zemini oluşturan estetik unsurları göz ardı edemez. Burada şairi yönlendiren bir okuyucu hedef kitle seviyesinden bahsedilebilir. Zaman zaman bu okuyucu hedef kitlenin beğeni ve zevki şairi de zorlar ve onun belli bir kalitenin altına düşmesine izin vermez. Hedef kitlenin “zevk-i selim”inde meydana gelebilecek herhangi bir zafiyet, şairi de etkilemekte ve son dönemlerde ortaya çıkan “görsel şiir”, “işitsel şiir”, “uydurma şiir” “deneysel şiir” gibi nev-zuhur kavramların şiirin semalarında uçuşmasına yol açmaktadır. Bu kavramlardan kimin ne anladığının yeterince tebellür edip etmediğinden bundan pek emin değilim. Ancak eserine böylesi sıfatlar takarak mahsul veren bir şairin kendi içinde takınabileceği keyfî bir tavır normal karşılanmakta hatta kanıksanmakta dahası doğru olarak kabul edilmektedir. Bu hususta söylediklerim herhangi bir şairi veya onun şiirini izhara yönelik değildir. Sanat verimi ortaya koyan herkese saygı duyulması gerektiğine bir edebiyat ve kültür talebesi olarak inanıyorum. Ancak bu eserlerin içinden seçme ve kendini tezyin etme de kişiye has bir haktır. Her sanatsal üretim zaman içinde kendine has bir yol bir tarz oluşturur. Buna ister gelenek densin, ister kanon densin aynı kapıya çıkar. Hatta gelenek veya kanon muarızları arasında da zaman içinde bir gelenek veya kanon oluşması da kaçınılmazdır.

Ezcümle, şiirin ne olup olmadığı, hatta şiirin olduğu veya olmadığına dair hükmü hep zaman vermiştir ve vermeye devam edecektir.

KUŞ TÜRKÜSÜ

Mehmet Özdemir

Kuş türküsü serenat
İçine vurdu kanat
Bir uçumluk gecede
Son uykudan uyandı
Kırk kapılı hanede
Kırkıncı oda yandı

Ne de alımlı dünya
Kime çalımlı dünya
Kalmayı hep yaşamak
Gitmeyi ölüm sandı
Aşk dürtüsü pervane
İçinde oda yandı

Kurt uludu soğuğa
Atlar soluk soluğa
Düş taşıdı uykuya
Aynı renge boyandı
Delişmen taydı yürek
Bu yüke o dayandı

Dağlara ateş düştü
Akşam gölle öpüştü
Kırmızıyı giyinip
Gül ırmağa uzandı
Güze saklandı gönül
Sam vurdu o da yandı

MENİM GÖZLERİMDE GÖVERCİN AHI

Nadir Ayazoğlu

Benim gözlerimde güvercin ahı
Benim hislerimde durna sesi var.
Başımın üstünde iyi tanrılar
Yolumun üstünde şer nefesi var.

Başımdan basan var, dilimden sıkın
Tanrı bendesine ganimki olmur.
Yelin kanadında elimden çıkan
Ellerim yetende benimki olmur.

Kara kasırgadı her düşen akşam
Bazen yollarıma kan kusar seher.
Derdini çiftleyen çiftçi kardeşem
Arkamca çekerim ömrü bir teher.

Bir teher yaşamak ölümden beter
Hala çoklarını güman sürüyür
Görmüşdük toprakta gül, çiçek biter
Şimdi toprak üstde insan çürüyür.

Baktığım ümitler gözümde zelim
Gittiğim yolların sonu uğursuz
Benim ki yüreğim kendinde değil
Ah öksüz arzular, nerden doğursuz?!

Kara bulut oldum, taş dammadım
Siz bulut ömrüme bir taş atdınız.
Ben öten ömrümü yaşadammadım
Belki kalanını siz yaşattınız.

AĞUSTOSTA YÜREĞİME KAR DÜŞER

Abdullah Gülcemal

Bu günüme, yarınıma, dünüme,
Baktığımda aklıma hep “bir” düşer.
Garibim, yol bilmem, hemen önüme,
Vuslat için bir kılavuz “nur” düşer.

Hakk'ın boyasıyla boyanamazsam,
Zulmün kapısına dayanamazsam,
Gaflet uykusundan uyanamazsam,
Hem bedenim, hem ruhuma “kir” düşer.

Tuzaklar kurulur yolun üstüne
Sevda borç değil mi kulun üstüne!
Diken arasında gülün üstüne,
Seher vakti damla damla ter düşer.

Hesaplar gün günü geçer kayıda
Ben rahmet beklerim karşı kıyıda
İbrahim ateşte, Yusuf kuyuda
Bayram eder, hatırına “yâr” düşer.

Dosta hasret bir uykusuz pınarım
Sitem etme ben kendimi kınarım
Zemheride cayır cayır yanarım
Ağustosta yüreğime “kar” düşer.

BARİ

Ferit Battal

Muhabbet dilimde kalbimse viran,
Nurunla besleyip üz beni bari.
Bu nefse uyarak oldum divane,
Sevdanı gönderip çöz beni bari.

Ben beşer bir canım kalbimi yıkma,
Altını ellere pul bana takma,
N'olur bu kulunu mahşerde yakma,
Kıtmir et kapına yaz beni bari.

Ağlarım bu elde ben zarı zarı,
Ruhumun sevdası gönlümün arı
Perişan hâlime güldürme barı
Ebedi dünyada süz beni bari.

Affeyle yaradan kıyma bu cana
Ölmeden bu elde kul olum sana
Doldur ki sevdanı şu kalbim yana,
Sadece dünyada üz beni bari

GECE YARISI RUBAİLERİ/2

Özgür Çoban

Söz Hakkı

Aşka dair mısralar hançerdir oktur burda
Nefisler açtır ama karınlar toktur burda
Uşak itaat eder uşşak ıstırap çeker
Şahların söz hakkı var kulların yoktur burda

Rıza Selekè

Garip Ahmet Kışı

Karanlık çöker çökmez ser-âpâ coşar gönlüm
Bir bengisu sanır da seraba koşar gönlüm
Atadan miras kalmış bize mevsimler bile
Bir Garip Ahmet kışı yıllardır yaşar gönlüm

Yıldızlar Kadar

Talihsiz var mıdır yalnızlar kadar
Gecelerim olsa gündüzler kadar
Ne kadar da uzak mutluluk bana
Keşke yakın olsa yıldızlar kadar

İnanmam Artık

Gözlerinden dökülen eşke inanmam artık
Nasıl olduysa kandım başka inanmam artık
Sen yıllarca hor gördün ben sabırla hoş gördüm
Yalnız Hakk'a inandım aşka inanmam artık

Eda Yok

Sevdanın gülşeninde ne renk ne de sedâ var
Muhabbet diyarında ne şah ne de gedâ var
Belki yedi iklimi seyyah olup dolaştım
Bir türlü bulamadım ne yâr ne de edâ var

Çizdiğim Sınır

Benim dudaklarım çeşme bundan böyle
Sana bir damla yok içme bundan böyle
Hiçbir şey yapmadım madem bu aşk için
Çizdiğim sınırdan geçme bundan böyle

Ömrümün Kararı

Leyalini şiire neharını ömrümün
Sana verdim vefasız baharını ömrümün
Yıllar süren kâbustan artık uyanmak için
Zor oldu ama aldım kararını ömrümün

YATILI KIZ LİSELİLER MARŞI

Cevat Akkanat

Çarşıya çıkmışsın ya sen
Okul yolu şen ve şakrak
Ne bekçi var ne güvenlik
Nasıl olsun ruhun tutsak

Tutsak mıydın hayır elbet
Kıpır kıpır şimdi kızlar
Kodes de yok ve gardiyan
Hazla dolsun tüm sokaklar

Sokaklar şehrin damarı
Şehir seni kutsayacak
Sen şehirde bir kahraman
Hayat tekrar başlayacak

Başlayacak olansın sen
Günlük güneşlik bahara
Dursun zalim başın çalsın
Sen şehirsin o Ankara

O an kara sen beyazsın
Çarşı senin şehirsin sen
Kızlar yurtta şenlik yapsın
Sınav yok lise sonlara!

SELÂNİK TÜRKÜLERİ

Erdal Noyan

Ünlü bir Selânîk türküsüdür: “Çalın davulları çaydan aşağı”.

Nasıl da gürül gürül başlıyor değil mi?

Oysa mutsuzluk barındırırlar, keder barındırırlar Selânîk türküleri.

Bu türkü de öyle.

Hemen ikinci dizede çarpıveriyor dinleyeni: “Mezarımı kazın (bre dostlar) belden aşağı”.

İsterseniz bu “aşağı” sözcüklerini “aşaya” diye okuyarak türküyle daha bir bütünleşebilirsiniz.

Hemen anlaşılmalıdır, acılı bir aşkın, kavuşamayan sevgililerin öyküsüdür bu.

Mehmet ile Fitnat’ın türküsüdür.

Aşılmaz bir engelin ayırdıkları bu geçlere yakılmış.

“Bir evler yaptırdım sazdan samandan” diye başlayan Rumeli türküsündeki gibi karşı çıkılacak bir baba ya da “Arda boylarında kırmızı erik” sözleriyle başlayan başka bir Rumeli türküsündeki gibi sitem edilecek bir anne veya “Ev ardında popara” dizesiyle başlayan diğer Rumeli türküsündeki gibi evlenmelerini hoş karşılatmayacak bir akrabalık bağı yoktur ortada.

Onları ayıran zalim bir aile büyüğü ya da gaddar bir ağa veya töre değil.

Her şey yolunda görünüyorken de bir şeyler yolunda gitmeyebilir.

O yüzdendir ki eskiler, “Dereyi görmeden paçaları sıvama!” demişler ve “Gelin ata binmiş ya nasip demiş!” buyurmuşlar ve de “Ölüm kalım bizim için.” diye hatırdı tutmaya çalışmışlar.

Kolera denilen hastalığı aracı kılan ecel girmiş araya.

Kız ölmüş, oğlan kalmış.

Camilerden duyurulmaktadır acı haber: “Selânîk içinde sala okunur.”

Dünyası yıkılan oğlan ne yapsın; yaşadığı şehre ilenir: “Selânîk Selânîk... Issız kalasın.”

Hulusi Öztün, Türkü Öyküleri adlı kitabında, Selânîk’in başına bir takım işlerin belki de bu ilenç yüzünden geldiğini, bu ilenç yüzünden Türksüzleştiğini söyler.

“Kahpe Selânîk” diye başlıyor başka bir türkü.

Sevdalılara aman vermediği için midir bu sövgü, bu hoşnutsuzluk: “Selânîk kahpe Selânîk/ Suyunu içtim bulanık”. Öyledir kuşkusuz. Yoksa türkünün kişileri, “Bu yer bize haram oldu/ Kaçalım bir danem aman” demezlerdi.

Bir Fırtına Tuttu diye başlayan Selânîk türküsü de çok yakışıyor kavuşamayanlara.

Say ki Fitnat’ın Mehmet’i söylemiş: “Bir fırtına tuttu bizi a yârim deryaya kardı”. Asıl dert hemen girişin hemen ardından dillendiriliyor: “O bizim kavuşmalarımız a yârim mahşere kaldı”.

Bir Fırtına Tuttu’daki âşıkların dünyadaki vuslatları büsbütün olanaksız değil. Onları ayıran ölüm değil, cezaevi: “Mapsannede yata yata yanlarım çürüdü/ Pencereden baka baka a yârim ela gözler süzüldü”.

O da suç işlemeseymiş demeyin hemen!

Bazı dönemlerde, bazı yerlerde; başka soydan geliyor olmak her tür ceza için yeterli sayılmaktadır!

Hele bir de düşüncesi okunarak, yanlış şeyler düşündüğü sonucuna varılmışsa...

Türkiye’de bilinmekte ve söylenmekte olan bu türküler Selânîk’te de bilinmekte ve söylenmekte midirler şimdilerde?

Bilemiyorum.

Selânîk çoktan beri Türksüzleşti de o yüzden sordum...

Selânîk’in deryası Ege’ye karşı türkü söyleyecek kaç Mehmet, kaç Fitnat kalmış olabilir ki?

TƏRS ÜZÜNƏ

Osman Fermanoğlu

Bizi kim tərsinə bələdi belə,
Düzəlmək istərik tərsə düşərik.
Büküb yad dillərə təlidi gələn,--
Hey düz dolanarıq, tərsa düşərik.

Özümüzü atar odun içinə,
Suyun dayazını dərin bilərik.
Yazda buza gedər, qışda biçinə
Yollar, illəri dərdə bələrik...

Ömürdü adlayan gözü yumulu,
Tanrı da adlatmır koru körpüdən.
Əl çəkən tapılmır, heç üzüsulu,-
Köhnə vərdisləri yoxdu tərgidən.

Tərsinə geymişik ömrü, tərsinə,
Çölümüz güləndə içimiz ağlar...
Uyub adamların qaz yerişinə,-
Uçrma sallanan köçümüz ağlar.

Çölə çıxararaq əyilən ömrü,
Yenə özümüzə görüşərikmi?!
Görəsən, tərsinə geyilən ömrü,
Çevirsək yenidən düz düşərikmi?!

SƏNSİZ

Besti Berdeli

Bəxtimin çiçəyi xəzana düşər
Ümidlər yarpaq tək tökülər sənsiz.
Həsərdən əyilən bənövşə kimi,
Boynum əyri qalar, bükülər sənsiz.

Eşitsən gələrsən səsi, harayı
Ay mənim könlümün sevimli payı.
Zülmə tikdiyim vüsəl sarayı,
Hicranın əliylə sökülər sənsiz.

Unutdun,qoy deyim, batdın günaha
Kədər müftə gəldi, sevincim baha.
Küsərim baş alıb gedərim daha
Əlim bu dünyadan üzülər, sənsiz.

Könlümün sevdasız günləri başlar,
Yenə xəyalınla çatılar qaşlar.
Qüssənin dalıyca atdığım daşlar,
Qayıdıb yoluma düzülər, sənsiz.

SAÇLARIN

Mehmet Gözükara

Katran karasından rengini almış
Kara kayalardan kara saçların
Bağından kurtarıp bir yana salmış
Sırma gibi sıra sıra saçların

Ay yüzlü sulara oynar kayıklar
Seven sevdiğini daim sayıklar
İflah olmaz yüreğinden yanıklar
Göreni düşürür kora saçların

Coşkun ırmakların suları serin
Huriler safında ayrılmış yerin
Bakışın esrarlı gözlerin derin
Çeker ceylan gibi yara saçların

Gülün kokusuna bülbül uyanır
Yüksekten uçmaya kartal dayanır
Seven sevdiğini mutlak kıskanır
Ondan kapat dedim yâra saçların

Zamanı da deli gönül zamanı
Eksik olmaz ulu dağın dumanı
Leylalaşan bilmez imiş âmânı
Seveni düşürür dâra saçların

Yanağın elmadır dudağın kiraz
Her azanda ayrı cive ile naz
Gerdanın dağdaki kardan da beyaz
Gün gelir gark olur kara saçların

Meyve gelir ayva gelir nar gelir
Aşk denince her akıla yâr gelir
Sevdiğini almayana ar gelir
Esir etti Gözükara saçların

GÜL DERDİM

İbrahim Baz

Sonbahar mevsiminde gökten hüznün yağardı
Gözlerine bakarak sen ağlama gül derdim

Kış geçer bahar gelir aşk açardı çiçekler
El değmemiş dağlardan ben sana hep gül derdim

Her nesnenin adı var lale sümbül menekşe
Adın gökten inse de sana yalnız gül derdim

Bu dünyanın derdi çok bitse de ömür, bitmez
Her biri bir sevdada benim ise gül derdim.

BAKARA

Ömer Ekinci Micingirt

Dürüstlük kaynaştır dürüstlük ara
Şuur pak alında kalpte “Bakara”
Sokaklar duyarsız vâiz lakayt
Dilde hakikat yok hâlden fukara

Muttaki kimdir bey hidayet nedir
Islah edici kim emanet nedir
Aldatmak azaptır buyurmuş âyet
İfsat harmanlayıp şikâyet nedir

Hayâ medeniyet ve inkâr etmez
Sağır dilsiz köre âyet kâr etmez
Ukbası cehennem dünyası cennet
Ahlak ar hayâ der kuldan ar etmez

KINAMAYIN BENİ

Muhammet Muşşooğlu

Kınamayın beni eğer ağlarsam
Köçmenem canımdan bizer olmuşam
Yıkıldı sarayım çöl oldu ilim
Kurtlara kuşlara diyar olmuşam

Köçe köç eyledi gitti kervanım
Bir ah çektim göğe çıktı dumanım
Hâlden düştüm cana yoktu güvenim
Saçım beyaz bir ihtiyar olmuşam

Ağladım gözyaşım aktı göl oldu
Ateş aldı yürek döndü kül oldu
Görmediğim iller bana yol oldu
Şaşırdım yolları naçar olmuşam

Oğlu ölmüş ana gibi sadlaram
İlim malım mülküm gitti yâdlaram
Elbet döneceğim onu beklerim
Bağda onudulmuş çift nar olmuşam

Çarkı dönmüş felek kırdı kolumu
Yadlar yabancılar derdi gülümü
Günler gelir gönlüm diler ölümü
Zâlim yada alçak duvar olmuşam

Çocuklarım yâdlar eski günleri
Sabah olur bekler o beş binleri
Rabbim sakla bana aziz canları
Yandı bağım bahçem bayar olmuşam

Yoksulun halin çekenden sorun
Gülün kıymetini ekenden sorun
Kaç arşın kefeni biçenden sorun
Koyun baştaşımı mezar olmuşam

Kazanda su kaynar boşu boşuna
Bir avuç denim yok atım aşım
Soğan bahanedir gözüm yaşına
Hasretim yürekte lal ker olmuşam

Kazın mezarımı yazın taşımada
Hiç görmedim hayalimde düşümde
Kız canına kıymış on dört yaşında
Kalalandı derdim hazar olmuşam

Muşşooğlu diyer men milli insan
Ömrümde olmadım kimseye düşman
Gül olabilmisan gel olma diken
Çakırdikenine bahar olmuşam

Ben Âşık Daimi'yi Erzurum radyosunda “Ne ağlarsın benim zülf-i siyahım” deyişiyle tanıdım. Babamın da, rahmetli anamın da dillerinden düşürmedikleri deyişlerden birisiydi. Deyişin en sevdiğim kısmı ise “Yusuf sabır ile erdi Mısır'a / Bu da gelir bu da geçer ağlama”

Nasıl tanıştığımızı hatırlamıyorum, ama saygıdeğer dostum Tayyib Atmaca'nın kurup yönettiği e-dergi “Hece Taşları”nda bir dizi yazıya başladık. Bir kalem şairi, bir saz şairi tanıtımı ile yola çıktık. Bir süre yazdık. Sonra benim ailevi sorunlar yüzünden yazı yazma işini bir süre askıya aldık. Aradan bir süre geçti Atmaca da bu arada Maraş'a uçtu. Derken bu yazı dizisine yeniden dönmeye karar verdik. Ben de çocukluğumun kahramanları arasında kendisine sağlam bir yer edinen Âşık Daimi'ye gönülümüze ettiği hitap ve hoşnutluğun bir küçük minnet borcu olması hasebiyle bu yazıyı kaleme almaya karar verdim. Beni ve ailemi bu kadar etkileyen ve her fırsatta ailece rahmetle andığımız Daimi hakkında kısa bir bilgi vereyim istiyorum.

Daimi, Erzincan'a bağlı Tercan bağlı Karahüseyin Köyü'nde (bu köy daha sonra Çayırılı'ya bağlanmıştır) aile İstanbul'a göç ettiği için Daimi İstanbul'da doğmuştur. Asıl adı İsmail Aydın'dır. Âşık Daimi, üçü erkek olan yedi çocuklu bir ailenin evladıdır. Bu yörede Daimi'nin ailesi Alibabaoğulları diye tanınmaktadır. Daimi'nin her iki dedesi de saz şairidir. Babası Musa Dede, annesi Selvi Ana'dır. Babasıyla annesi aynı zamanda amca çocuklarıdır.

Daimi daha dört beş yaşlarındayken ailesi, önce Tercan'a, sonra, Sivas'ın Kangal İlçesine, II. Dünya savaşı sırasında da tekrar Tercan'a göç etmiştir.

Âşık Daimi, ilk saz derslerini Dursun dedesinden almıştır. Anılarından öğrendiğimize göre Âşık Daimi'yi dedesinden önce etkileyen iki halk ozanı olmuştur. Bunlardan birisi Potik Dede, diğeri, ise Eyüp Dededir. Daha sonra Daimi, yaklaşık iki buçuk yıl Davut Sulari'nin çıraklığını yapmıştır. Âşık Daimi de ustası Davut Sulari gibi rüyasında bade içerek mest-i elestlere karışan bir halk ozanıdır. Bunu kendisinden öğreniyoruz.

*“Dem vurup dolaştı şem-i pervane
Kül eyledi vücudumu nar aldı
Bir bade içirdi çeşm-i mestane
Aklımı başımdan nazlı yar aldı”*

Sulari ile birlikte yöre yöre dolaşan Daimi bu bakımdan “Gezgin Halk Ozanları” geleneğimizi sürdürenlerden olmuştur. Bu gezintileri esnasında çağdaşı olan çok sayıda ozanla tanışmak ve onlardan feyz almak olanağını bulmuştur. Bununla birlikte Âşık Daimi'nin, Âşık Veysel, Davut Sulari, Ali İzzet Özkan, Âşık Dursun Cevlani ile tanıştığını biliyoruz. Âşık Beyani, Mahzuni Şerif, Ekberi ondan yaşça küçük olduğu halde Âşık Daimi'nin beğendiği halk ozanlarıdır.

Âşık Daimi, 1951 yılında sevdiği Gülsüm Hanımla evlenmiş, bu hanımından yedi çocuğu dünyaya gelmiştir. “Ne ağlarsın benim zülfü siyahım” deyişini hanımının hastalığı sırasında söylemiş olduğu sanılıyor.

*“Ne ağlarsın benim zülfü siyahım,
Bu da gelir bu da geçer ağlama.
Göklere erişti figanım ahım,
Bu da gelir bu da geçer ağlama.*

....

*Daimi'yim her can ermez bu sırta,
Gerçek kâmil olan yeter o nura.
Yusuf sabır ile vardı Mısır'a,
Bu da gelir bu da geçer ağlama.*

Askerlik görevini ise 1960 yılında Isparta da tamamlar. Askere gitmeden önce bir trafik kazasında babasını kaybeder. Bu olaydan sonra çocuklarının da eğitimi düşündüğü için Erzincan'a taşınırlar. Özellikle bu yıllar, yörede duyulduğu ve sevildiği dönemdir. Aynı zamanda kendisinin de âşıklık geleneğini pekiştirmesini sağlamıştır. Erzincan'da iki yıl kaldıktan sonra İstanbul'a yerleşirler. 1962'den sonra yeniden İstanbul'a dönen Daimi ölümüne dek orada yaşamıştır. Geçmişi dolayısıyla Daimi Baba, Tercanlı Daimi gibi adlarla anıldı.

Önceleri usta malı türküler söyleyen Âşık Daimi daha sonra kendi deyişlerine ağırlık verdi. 1948 yılında "Bir seher vaktinde indim bağlara" dizesiyle başlayan ilk şiiriyle yüzlerce türkü kazandıran Âşık Daimi, TRT tarafından açılan sınavı kazanarak TRT belgeli halk sanatçısı olmuştur. İstanbul radyosunda sözleşmeli sanatçı olarak çalışırken aynı zamanda bir saz evi açmış bu saz evinde çok sayıda öğrenciye saz ve âşıklık dersi vermiştir.

Önceleri usta malı türküler söyleyen Âşık Daimi daha sonra kendi deyişlerine ağırlık verdi. 1948 yılında "Bir seher vaktinde indim bağlara" dizesiyle başlayan ilk şiiriyle yüzlerce türkü kazandıran Âşık Daimi, TRT tarafından açılan sınavı kazanarak TRT belgeli halk sanatçısı olmuştur. İstanbul radyosunda sözleşmeli sanatçı olarak çalışırken aynı zamanda bir saz evi açmış bu saz evinde çok sayıda öğrenciye saz ve âşıklık dersi vermiştir.

İstanbul'a gelmeden önce Alevilik inancına ve kırsal kesimin zevkine uygun deyişler söyleyen Âşık Daimi kente göçtükten sonra şiirlerinde kentli konulara sosyal sorunları ele alan deyişlere yönelmiştir. Halkı dolandıran kişilerden, geri kalmışlıklardan doğunun sorunlarından köylülerin yoksulluğundan yurt dışında yaşayan göçmen Türklerin çektiği hasretlikten söz eden şiirlere ağırlık vermeye başlar.

*"Evvel bizim ile ikrar eyleyip
Sonra delalete batanlara yuf
Gelip cemimize Pazar eyleyip
Anı da ağyara satanlara yuf*

*...
Daimi'yem ölsem dönmem sözümünden
Fark etmişem kemlik yoktur özümünden
Gerçek olan belli olur gözünden
Taşı mercan diye tutanlara yuf*

Yurt içi ve yurt dışı çok sayıda konsere katılan sanatçının dokuz yüzden fazla şiir yazmış olduğu sanılmaktadır. Özellikle yaşamının son 20 yılında birçok genç ozanı etkilemiştir. Uzun yıllar birçok sanatçı ve ozana bağlama dersleri vermiştir. Türkiye ve Avrupa'nın çeşitli kentlerinde konserler vermiş, onlarca kaset ve plak doldurmuştur. Şiirlerinde sevgi, doğa ve her türden ayrımcılığı eleştiren, insan ögesini öne çıkaran konuları işlemiştir. Kızı Yedigâr Aydın Orhan tarafından hazırlanan Daimi'nin tüm şiirleri ve deyişlerinin toplandığı kitap "Âşık Daimi, Hayatı ve Eserleri" (1999) adıyla yayınlanmıştır. 17 Nisan 1983 tarihinde aramızdan ayrılmıştır. Mezarı İstanbul, Karacaahmet türbesi yanındadır.

Çok sayıda plak ve kaseti bulunan sanatçının çok sayıda radyo programı olmuştur. Âşık Daimi'nin hayatı hakkında: Süleyman Zaman Can "Derinliklerin Ozanı Âşık Daimi Yaşamı, Felsefesi ve Şiirleri" (Adil Ali Atalay Yayınları) adlı bir eser yazılmış, Yedigâr Aydın Orhan tarafından hazırlanan kitap, Âşık Daimi, Hayatı ve Eserleri (1999) adıyla yayınlanmıştır. Daimi aynı noktada buluşuyoruz içimizle dışımızdaki manzaraların birleştirilmesiyle... Bu da bizi âşıklar hizasına çekiyor. Usta Daimi, çırak Fizahi... İşte bu yüzden "Bir Gerçeğe Bel Bağladım Erenler" diyoruz.

*"Bir gerçeğe bel bağladım erenler
Aldı benliğimi bitirdi beni
Damla idim bir ırmağa karıştım
Denizden denize götürdü beni*

*Nice kaptan kaba boşaldım doldum
Karıştım denize deniz ben oldum
Damlanın içinde evreni buldum
Yine benden bana getirdi beni*

...

Çiğnediler dişler ile ezildim
Vücut eleğinden geçtim süzüldüm
Çaldı kalem bir deftere yazıldım
İrfan mektebine yetirdi beni

Daimi'yim ermişlerin ereği
Böyle idi tabiatın gereği
Ölmez bir ananın oldum bebeği
Aldı dizlerine oturdu beni”

Daimi'nin yüreği volkanik bir dağ... Ne zaman saızı eline alsa bütün insanlığın yüreğinden geçen mahşeri kalabalık teşkil eden gamı gözlemleyip, onlardan sair insanlığın haberdar olmasını sağlıyor. Geceyi güne, günü geceye bağlayan bu sistemin ustasını kelimelerin özünde insandan in/sana, aktaran bu âşık, Âşık Garip'ten sonra sevdiğine kavuşan ikinci kişidir ki, başka bir âşık yoktur. Üçüncüsü olur mu, biz görür müyüz, bilemiyoruz. Eskiler derler ya “nasip, kısmet...” aynen öyle...

“Sail gider isen huzur-i yâre
Dertli bülbül gibi zarım var söyle
Eyledim sinemi ben pare pare
Leyl ü nehar sönmez narım var söyle

...

Daimi yoluna bakınsın gezsın
Gerdana inciler takınsın gezsın
Uğru haramiden sakınsın gezsın
Benim o bahçede barım var söyle”

Daimi bir ideoloji âşığı aynı zamanda Hak ve halk âşığı olma dışında. Bu ideoloji insana hizmet ve insani hizmet olarak değerlendirilebilir. Bunu bakın Daimi'nin kendisi nasıl değerlendiriyor:

“Tüm vadiler gibi sahralar gibi
Sıradağlar gibi yaylalar gibi
Akan sular gibi deryalar gibi
Cümle âlem bir can imiş bilmedim”

Daimi'yi yetiştirdiği gelenekten dolayı, en çok üzerinde durduğu konular, yukarıda da belirttiğimiz gibi, peygamber sevgisi, ehl-i beyt ve tasavvufur. Tasavvufta gerek ehl-i kâmil kişileri, gerekse, tasavvufun kavramlarını deyişlerinde işleyen Hak ozanıdır. Bence zaten Hakkı bilmeyen halkı da bilmez, kendini de bilmez.

“Bulmak ister isen eğer didarı
Semine çarh vurup pervanesi ol
Terk eyle dünyada can ile varı
Muhammet Ali'nin üryanesi ol”

Ve:

“Pervaneyim didarına
Yanarım aşkın narına
Ene'l Hak Mansur darına
Durdum eyvallah eyvallah”

Evet, Daimi, yüreklerimizde daima yaşamını sürdürecektir. Her söylediği deyişle ya dini bir konuyu yüreklerle ulaştırmak, ya kendi yüreğindeki bu muhabbeti diğer insanlarla paylaşmak azmi ve gayreti içindedir. Bu yüzden benim için de, Daimi deyişleri vazgeçilmez konumdur.

Daimi'yi rahmet, minnet ve dua ile anıyoruz. Mekânı cennet olsun.

OKUMA BENİ

Yaşar Özden

Garip bir şairim garip arzum var
Karnın hep tok ise okuma beni
Yetimi mazlumu sevecek kadar
Vicdanın yok ise okuma beni

Yargılar mı beni hâkim duyarsa?
Doğru derim doğru sual sorarsa
Hırsızla dinsizle dostluğun varsa
Düşmanın Hak ise okuma beni

Nefsin düşman Hak'tan dile el aman
Kolay seçilmiyor yahşiden yaman
Kalbi karalara kalan bu zaman
Sen için ak ise okuma beni

İnsan ol da beyim gerçeği andır
Yiğit insan garibana yanandır
Benim sadık dostum garibanlardır
Servetin çok ise okuma beni

Biz âdemoğluyuz er oğlu eriz
Hak için cihada önde gideriz
Milli ve manevi değerlerimiz
Sînene yük ise okuma beni

Yaşar Özden saklı kalsın o yanın
Bozuk zamanına kaldık dünyanın
Kendin tanımaya yoksa zamanın
İşlerin sık ise okuma beni.

BİZİM KÖY

Sabahattin Karadağ

*“Hukuk mücadelesi veren ‘Onuncu Köyün Savcısı’
rahmetli Sacit Kayasu ve bütün hakkı savunanlara”*

Dokuz köyden kovulsan da kârlısın
‘Onuncu Köy’ bizim köydür Savcı Bey
Zalimlerin zulüm saraylarından
Bizim köyün evi eydir Savcı Bey

Zulmün karşısında hakkı diyenler
Helâlınden soğan ekmek yiyenler
Asâletten gram eksilmeyenler
Zindanda da yine beydir Savcı Bey

Onuncu köyde yer var mıdır bana
Ben çilemi yayacağım zamana
Tarihten bir tespit vereyim sana
Alçaklar topyekûn toydur Savcı Bey

Kibrin sultanının dedim dediği
Gözü görmez vicdanında gediği
Dokuzu doksanla çarpıp yediği
Milletten çaldığı paydır Savcı Bey

Nurda ışık varda göremez ki kör
Alçağa yükseği tarif etmek zor
Zulmeyleyen zalimleri şimdi gör
Kendi tarif etsin neydir Savcı Bey

Hak sarsılmaz haksız sarsılır mutlâk
Sürünür anlamaz yine avanak
Çile çeken yiğide bak ere bak
Yürekleri çelik yaydır Savcı Bey

Hakkakul’um saklı kalsın nedenler
Anlatır gerçeği Hakk’a gidenler
Zalimin zulmüne baş eğmeyenler
Güneştir yıldızdır aydır Savcı Bey.

“KENT” MEDENÎ DEĞİL MODERN BARBARDIR

Ahmet Doğan İlbey

Modern kapitalizmin ürünü olan “kent”in “şehir”le muhteva ve sûret bakımından hiçbir benzerliği yok. Doğu Türkçesinde kasaba, kale, hisar ve köy mânasına gelen “kent” Cumhuriyet inkılâpçılarının İslâm medeniyetinden uzaklaşmak için Soğdca’dan intihal ettiği bir kelimedir.

Medine ruhunu kaybedişiyle şehrin yerini, menşei eski Yunan ve Avrupa’ya uzanan “site” den mülhem modern-seküler “kent” aldı. Bundandır ki Batı’nın modern kapitalist anlayışından sâdır olan ve şeddadî binalarıyla göz kamaştıran “kent” Medine, yâni medeniyet mânasında şehir değil.

Şehir Müslümanca’dır, Kent Batılı ve Süküler

Şehrin cediti Medîne, kentin cediti “metropol”, yâni tanrısız sitelerdir. Şehir Müslümanca’dır, kent Batılı ve sekülerdir. Aydınlik şehir mânasına gelen Medine-i münevvere ölçüsünü taşıyan şehrin kimliği, mâzisi, ruhu ve dili vardır, mensuplarıyla harfsiz konuşur. Varlığını, kendini inşa eden milletin kimliği ve medeniyetiyle kazanır ve o milletin şahsiyetini yansıtır. “Mekke-i mükerreme”, “Medîne-i münevvere”, “Belde-i tayyibe”, “Şâm-ı Şerîf”, “Âsitâne” yâni İstanbul gibi şehirler, onu inşa edenlerin ruh ve şahsiyetlerinin birer parçasıdır.

Modern zihniyetin imalâtı olan kentin şahsiyet ve kimliği yok. Mâzısız, köksüz modern kapitalist hayatın mekânıdır. Barbar ve bencil, merhametsiz ve geleneksiz... İçinde yaşayan insana yabancısıdır, müşteri gibi bakar, sahiplenmez. Bu sebeptendir ki ecnebi bir şair, kenti “hastâne, hapishâne, umumhâne, âraf ve cehennem” kelimeleriyle târif ediyor.

Şehrî kimliği ve şehri asıl mânasıyla idrak edemeyen içimizdeki modernler, modern muhafazakârlar “plaza” diyerek övündükleri şeddadî binalarla çevrili “kent”in putperest Ad kavmi hükümdarı Şeddad’ın, inananların “tanrı” sından kendisinin üstün olduğunu göstermek için yaptırdığı yüksek binaların taklidi olduğundan bihaberdir.

Şehir Erdemli ve Âsûde, Kent Câhil ve Şeddadî

Şehir erdemli ve âsûde, kent câhil ve şeddadîdir... Fakat bu zavallı idrak zümresi, Medine, yâni medeniyet mânasına gelen şehre ihânet ettiğinin şuurunda değil. Medeniyetine câhil olanların şehre ihâneti bununla kalmaz; “kent”leştirdikleri şehirleri kaplayan yüksek binalara “gökdelen” diyerek, mecazen ulvî mâna taşıyan “semâvât”, yâni “gök kapılarına” na, âyette (Fussilet sûresi /15) itham edildikleri gibi “Bizden daha kuvvetli kim var?” dercesine meydan okuyorlar.

Üstad Necip Fâzıl yıllar önce yaşamış, ruhunu sıkı ve yolunu tıkayan gökdelenlerle çevrili kentin acısını. “Çile” kitabında yer alan “Şehrin Kalbi” şiirinde şehrin kalbini delegecek iğne, yâni yozlaşmayı düzeltecek irade yok mu diye soruyor:

“Nur yolunu tıkıyor yüz bir katlı gökdelen
Bir küçük iğne yok mu, şehrin kalbini delen?”

Kıyamet alâmeti gökdelenlerin kıyamet gibi çoğaldığı kentlerde bugün yaşasaydı üstad, “Nur Şehri” şiirindeki

“Şehirlerde tabanım değil, yüreğim yarık
Nur şehrine gidelim, yürü, çilekeş çarık”

mısralarını daha bir haykırışla söylerdi.

Üstadın bu mısralarda kastettiği kenttir, fakat İslâmlaşmış Türkçe hassasiyetinden dolayı şehir kelimesini kullanmış.

“Kent Bir Tabuttur, Çivisi İnsan”

Modern tâgutînin sembolü olan kentin ruhumuza yabancılığına isyan eden Sezai Karakoç kenti tabuta benzetir:

*“Taha yürüdü yarasaların üstüne
Biliyordu kentten kendine bir fayda yoktu
Kent savaştı değil belki bir savaştı
Göğsünü aç bu gül habercisi bu doğulu
Gözle görünmez doğulu sabah rüzgârına
Sonra git kentin kır batı kapılarını
Kış kepenklerini parçala
Kent bir tabuttur artık, çivisi insan
Kulağında ne bir aşk, ne de bir kürek sesi
Bir meydan uğultusu, barbar bir inşaat sesi
Bir kere kente girdin”* (Taha’nın Kitabı/Gül Muştusu Şiirler-IV)

Bu mısralarda dile getirildiği gibi kent bir baştan bir başa “barbar bir inşaat sesi” olmaya doludizgin gidiyor. Gülü yok, bülbülü yok. Aşksız, sevgisiz, irfânı olmayan modern bir cehennem...

Şair Erdem Bayazıt’ın “Karanlık Duvarlar” şiirinde kent insan ruhuna duvar çeken “mahpus” laştırıcı bir mekândır.

*“Duvarlar çıkıyor önüme şehrin mahpus yüzlü duvarları
Nereye gitsem hep apartmanlar çıkıyor önüme
Alıp başımı duvarlara çarpıyor bu yollar...”* (Şiirler / Sebep Ey, Risaleler)

Şairin, şiirinde sıkça ifade ettiği şehrin Medine mânasında şehir olmadığını, kastının modern zihniyetin ürünü olan “kent” olduğunu belirtelim.

Şehir bilgisi Turgut Cansever’in, “İslâm’da Şehir ve Mimari” kitabında “İslâmî davranış tercihleri” olarak saydığı âsûdelik, sükûnet, dindarlık, dürüstlük, istiğrak, mahcubiyet, nezaket, zarafet, yumuşaklık, rıza, sadelik, sâkin ifade, hürmet, şükür, takva, tevazu, tevekkül, vakar gibi meziyetleri barbar ve seküler kentte bulmak mümkün mü?

Ahlâkın, sanatın ve dinî düşüncenin yer aldığı şehir inşasının amel-i sâlih bakımından insanın en mühim vazifelerinden biri olduğunu söyleyen Cansever’in târif ettiği Müslüman şehrin hangi vasıfları var kentte?

Yahya Kemâl Beyatlı, “Kendi Gök Kubbemiz” kitabında

*“Gelmeğün ikinci bir hayata
Bir gün dönüş olsa âhiretten
Her ruh açılıp da kâinata
Keyfince semâda tutsa mesken
Tâlih bana dönse, zaikâne
Bir yıldızı verse malikâne
Bigâne kalır o iltifata
İstanbul’a dönmek isterim ben”*

dediği “Aziz İstanbul” un ve “Hayâl “şehir” Üsküdar’ın şehir kimliğinden çıkmış, şahsiyeti bellisiz barbar kente dönüştüğünü görse ne yapardı? Şehre ağıtlar ve mersiyeler yazarlardı.

Hülâsa, şehrinin arayan insanlığın gelecekteki savaşlarından biri de soğuk yüzlü barbar kentlerle olacak.

ANA

Elvin Elizade

Kismet adım adım izliyor bizi
Ümit geleceğe sesliyor bizi
Darılma, hoş günler bekliyor bizi
Ne derin hayale dalmışsın, Ana!

Gitti gençliğimle gençlik yılların.
Ne yaman kırıışmış zarif ellerin?
Ben senin saçının siyah tellerin
Sen benim derdimi almışsın, Ana!

Bunu anladım ki, çetin zamanda
Temennasız sevgi varmış cihanda
Bizim başımızdan bir tük kopanda
Ağlayıp saçını yolmuşsun, Ana!

Şirin sözlerine mucize katıp
Bazen başımızı bir söze katıp
O kadar geceyi gündüze katıp
Bana hazin ninni çalmışsın, Ana!

Dünyaya her evlat getiren kadın
Daşıya bilmeyip saf ana adın
Yiğitce yaşıyor senin evladın
Çünkü asıl Ana olmuşsun Ana!

DARGIN MENEKŞE

Durani Kocaga

Özlemim sılaya söyleme dilim
Sessizlik sarınca ne olur halım
Dökülür yaprağım kırılır dalım
Ayrılık bağrıma kor deli gönül

Yine elim bağlı durdum darına
Külfeti mihneti koyma yarına
Kalır son baharın yaz kenarına
Bozulur bağları bor deli gönül

Sarardı solacak hüznünlü resim
Bütün şarkılarda inliyor sesim
Bir sana ermedi durur nefesim
Umudu rüzgâra sor deli gönül

Sürüden ayrılan keklğim ferik
Menekşe dargın laleler kırık
İçimde canlanan mısradan lirik
Dağların özlemi zor deli gönül

Bağrımda kederin seni özlerim
Kaybolur yolunda ayak izlerim
Yine yaş doluyor kara gözlerim
Neler gelir başa gör deli gönül

Can Durani sanma emanet bizde
Yaktın ciğerimi korlanan közde
Görmedin sevgiyi verdiği sözde
Birazcık aklını yor deli gönül

Yâd eylemek gönüllerde, aşk-ı hicrân ateşidir,
Divâne olan dillerde, feryâd-ı âhın sesidir,
Cânan gerek can ellerde, âşık olan nefesidir,
Bülbülü ara güllerde, müjgânı örten fesidir.
Can cânandan hiç usanmaz, âşık olan usanır mı?
Gaflete dalan uyanmaz, bozuk insan uslanır mı?

Cümleler oldular hayran, Leylâ/Mecnûn dili âyan,
Âşığın kalbidir meydan, ruh çıkarsa kalır üryan,
Yavrusundan ayrı ceylan, gönülleri olur püryan,
Menzillere kalkan kervan, hasret-i çileye dayan.
Derd-i hicrân Mevlâ'dandır, buna cânan dayanır mı?
Lokman dermân, evlâdandır; sevgili can uyanır mı?

Tevhit aşkı yaktı gönül, leb-i derya cemâldir bu,
Dikensiz olur mu her gül, bağbanda gül ister su,
Sevda çeker, ağlar bülbül; dergâh-ı izzet için hu!
Şahit olsun lâle/sümbül, dualarla yüzünü yu.
Gözlerden akan kanlı yaş, boşa yere ağlanır mı?
Islanır kirpik ile kaş, sıbgatullah boyanır mı?

Muhammed'in teri güldür, gül bahçesinde bin cemâl,
Ölmeden önce nefes öldür, miyârda rütbedir kemâl,
Yok olan malını böldür, vasiyetin olsun âmâl,
Semâ'ya savrulan küldür, kanaat hazine enfâl.
Nârın içinde nûr olsun, aşka düşen usanır mı?
Sevdiğini anda bulsan, peçe açan utanır mı?

Ezel/Ebet kalsan hasret, edep/hayâ ile mahrem,
Yokluğun sonunda kesret, daim dönse O'na çehrem,
Muhtaç emr-i Hak'ta vahdet, sancağı kimseye vermem,
Nâsib ü müyesser kısmet, zerre/kürrelere ermem.
Şeb-i arus hakikatte, dostlar bana inanır mı?
Muhabbette/mârifette, ihlâs ile donanır mı?

Fikr-i celâl, zikir ile arkasından gelir şükür,
Sevgilerde olmaz hile, hile yapanlara tükür,
Kemâli yaz, fazla bile, ağla, toprakta yatıyor Hünkâr,
Yoksa Hak'tan yersin sille, şeytan kovmak için öksür.
Kervan kalkıyor bu handan, dâvet için bağırır mı?
Vatan içinde bin candan, sevdaları çağırır mı?

UMUT

Yetik Ozan

Akça sakalımdan, akça saçımdan
Kut bulup yaşıma eresi balam!
Ben göremem, öyle geçer içimden,
Azatlık gününü göresi balam!

Son gülü kopardı güz toprağımdan,
Kanmadı o kanlı göz toprağımdan,
El için sürdüğüm öz toprağımdan
Gün ola elleri süresi balam!

Ben en yaşlı çınar, sen en genç söğüt,
Sana vereceğim anca bir öğüt;
Kırıl da eğilme, yiğit ol yiğit;
Böyledir Türklüğün töresi balam!

Başın börklenende, kaygıya dalma,
Aç, susuz kal ama umutsuz kalma,
Büyüdükçe dalda şu kızı elma
Büyüsün ülkünün yöresi balam!

[Yetik Ozan, *Bütün Şiirleri: Atmaca Uçurumu-Ülkü Bağı-Yücelmek*, (Haz. Metin Özarslan) 3. Basım, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2018, s. 43-44].

HECE TAŞLARI

48

Aylık Şiir Dergisi

Mehmet Avşar
Prof. Dr. Memmed İsmayıl
Metin Özarslan
Hasan Nalçacı
Hüseyin K. Ece
Metin Mert
Âşık Muhsinoğlu
Əyyub Qiyas
Ramazan Avcı
Musa Serin
Ali Kemal Mutlu
Mehmet Özdemir
Elnur Aslanbeyli
Songül Özel
Mehmet Pektaş
Ahmet Aslan
Halil Bozdoğanoglu
Mirvarid Dilbazi
Hikmet Elitaş
Tayyib Atmaca
Yetik Ozan

On5şubat2019

NEREYE DÖNERSEK CAN KIRIKLARI

İnsan arazisi talan edilmiş, nereye kaçalım kim bize gelsin, dünyada olacak olan haberi, duvardaki camdan haber alırız, amerika demokrasi götürür, diktiği putları devirmek için, altın alır kâğıt satar durmadan, mazlumu mazluma kırdırır geçer, aç kalana yüreğimizi sızlamaz, açıkta kalana bakar geçeriz, bu nasıl münafık oyundur böyle, herkes birbirini sobeler durur, kenarda kalanlar olur körebe.

Mahalleyi kaldırdılar aradan, geniş caddelere ve sokaklara, kavuşunca rahat ederiz sandık, evler birbirine yabancı oldu, muhtaç değil komşu komşu külüne, önce şehirlere sınır çizildi, ülkelerin arasına duvarlar, mayınlı alanlar tel örgüleri, dünya üstü açık hapsane oldu, gizlimiz saklımız namahremimiz, ayaklar altında değerlerimiz, konuşarak anlaşmayı unuttuk, her sözümüz bir cidalın fitili.

Herkesin boynunda asılı yafta, volta atıp duruyoruz arafta, iyilerle kötüler bir tarafta, hangisini tutsak öbürü düşman, herkes birbirine diş biler durur, bilmezler ağzında diş var mı yok mu, perde gerisinde meydan okurlar, sahneye çıkınca sus pus olurlar, içlerinden düşmanların yüzüne, en şiddetli kınamayla bakarlar, üfürükten karar çıkar sonunda, irili ufaklı beş firavunun, ağzından çıkanlar demiri keser.

Kendimize güvenimiz yiterse, ülkü boynu bükük bir gelin olur, ham hayale döner kızıl elmamız, sevda kafdağının ardına kaçır, herkes bir aşk tarifinden bahseder, söz demire çalar sukut bakıra, ağzımızın tadı tuzu bozulur, yemeye başlarız birbirimizi, yanı başımızda olan bitenden, habersiz değiliz amma velakin, ayaklar altında erdemlerimiz, sanal sancılarla kıvranıyoruz, nereye dönersek can kırıkları.

Tayyib Atmaca

HECE TAŞLARI Aylık Şiir Dergisi

Yayın Yönetmeni Tayyib Atmaca

Son Okuma Metin Özarslan

Kapak Fotoğrafi Yasin Mortaş

Tasarım Adem Konan

Yazışma Haydar Bey Mh. 32077 Sk. Armada 2 D 6 Onikişubat K.Maraş

0535 391 92 50 hecetaslaridergisi@gmail.com

48 Sayı 15 Şubat 2019 ISSN 2149-4509. (e-dergi)

KAN ŞAFAĞI

Mehmet Avşar

Uğursuz bir günün kan şafağında,
Bağladılar gardaş kollarımı oy,
Özüm alev alev yandı, tutuştu,
Kopardılar gonca güllerimi oy.

Eylül, zâlim eylül yolumu kesti,
Yıktı ocağımı, bağrımı deşti,
Kudurdu Sam yeli estikçe esti,
Kırdı meyve yüklü dallarımı oy.

Bakamadım şehidime, sayrım,
İlaç kâr eylemez, dinmez ağrıma,
Dost bildiğim hançer vurdu bağrıma,
Kesti düşman gibi yollarımı oy.

Ocak tütmez garp yelleri estikçe,
Derdim artar, bitmez çile çektikçe,
Üstelik vatanım, dinim dedikçe,
Susturmak isterler dillerimi oy.

Ne doğuya benzer ne garba hâlim,
“Anarşi” der beni aldatır zâlim,
Bulunmaz dünyada eşim, emsalim,
Anlatamam garip hâllerimi oy.

Mihnete, yokluğa, zora alıştım,
Tutuştu yüreğim kora alıştım,
Senelerce toplamağa çalıştım,
Dört yana savrulmuş küllerini oy.

Dağıldı bulutlar çözdüm düğümü,
Döndürmek isterler garba yönümü,
Tarihimi, bugünümü, dünümü,
Çaldılar kalleşçe yıllarımı oy.

ŞİİR VE GELENEK ÜZERİNE KONUŞMALAR/yirmibir

Prof. Dr. Memmed İsmayıl

Konuşturan: **Tayyib Atmaca**

Aynı milletin ata topraklarında kalan Azerbaycan'da doğup ve bütün Türk Dünyasında tanınan bir şairsiniz, önünüzde tarihi bir kapı var ve siz bu kapıyı elinizde avuç alanınızı aşan bir usta elinde dövülmüş bir açar ile sözün kapısını açtığınızda gelenek ve şiir üzerine döşediğiniz, ruh ve gönül işçiliği ile süslediğiniz şiir otağı nasıl meydana geldi?

Öncelikle bu ilgi çekici soru için teşekkür ederim, Tayyib Bey. Bu benim inancımdır ki, biz daha dünyaya gelmeden önce Allah dediğimiz ilah kudret bizi -sürgün yerine- bu dünyaya gönderirken bizden yeryüzünde hangi mesleği yapacağımızı sorar. Yeryüzüne inebilmek için Ruh halindeki her birey bir şeyler söyler, galiba ben de şair olacağımı söylemişim. Dokuz ay yaşamak zorunda kaldığımız ana rahminin kaynar tüneline birçoğumuz Allah'a dediğimiz mesleği unutuyoruz. Bu dünyadaki uğursuzluklar galiba bu unutkanlıktan başlıyor. Şükürler olsun ki, ben unutmadım ve diyebilirim ki, şiir benim için bir karasevdir. Rus şairi Baratinski'nin söylediği gibi "yetenek bir Tanrı görevidir ve sanatkâr bu görevi kutsal bir biçimde yerine getirmelidir." Böylece diyebilirim ki, tanrısal ruh ve gönül işbirliği şiir otağını oluşturmuştur.

İlk şiir kıvılcımı yüreğinize nasıl düştü, ilk gençlik dönemlerinizden başlayarak günümüze doğru bir yolculuk yapalım. Şiirde sizi etkileyen özellikle Azerbaycanlı şairler kimler oldu?

Çocukluğumla ilgili saatlerce konuşabilirim. Olağanüstü bir çocukluğum vardı desem abartmamış olurum. Zaten dünyaya gelişim de mucizevî bir biçimde gerçekleşmiş. Köyümüzün en güzel kızlarından olan annem, babamla evlenmeden önce iki kez evlenmiş, ama çocuğu olmadığından baba evine geri dönmüş. Köyümüzün yiğit oğlanlarından biri olan babam ise namus meselesinden dolayı birisini katletmiş ve cezaevine atılmış. Cezaevinden çıktıktan sonra anneme mektup göndermiş ve onunla evlenmek istediğini yazmış. Ancak annem bu teklife olumlu cevap vermemiş. O zaman babam bir orman patikasında annemin önünü kesmiş ve neden benim teklifime cevap vermiyorsun diye, sormuş. Annem de:

-Kardeş, ben meyvesiz söğüt ağacıyım, benden sana yar olmaz, demiş.

O zaman babam:

-Merak etme, Allah isterse meyvesiz söğüt ağacı da meyve verir, demiş.

Böylece onlar evlenmişler ve dokuz ay sonra mucize olmuş, meyvesiz söğüt ağacı da meyve vermiş, ben dünyaya gelmişim. Ama annemle babamın birlikteliği uzun sürmemiş. Ben bir buçuk yaşımdayken babam İkinci Cihan savaşına gitmiş. Sonralar annemin anlattıklarına göre, tren garında askerleri alıp hiçliğe götürecek treni beklerken annemin kucığında uyuyakalmışım. Babam ayrılık anında:

-Ne uyursun oğlum, belki bu ayrılık son ayrıktır uyan demiş, ama ben uyanmamışım. Babamdan bana yalnızca damarımda çağlayan asil kanından gayri bir şey kalmadı, hatta bakıp gözyaşları akıtılabileceğim bir fotoğrafı bile yok. Yıllar sonra yazdığım "Baba Resmi" şiirimde içimi şöyle dökmüştüm:

O tren giderdi dert çeke çeke

Yatan körpenin de rüyası kardı..

Açsaydı kör olmuş gözünü, belki

İçinde bir baba resmi kalandı...

Böylece babadan öksüz kaldığımdan çok duygusal bir çocukluğum oldu. Çiçekten çiçeğe uçan bir kelebeğin ardından sabahtan akşama gezerek ve hayallere dalıp durdum. Baharın gelişi, güllerin, çiçeklerin açışı beni öyle etkiledi ki, yerimde duramıyordum. Ve bu güzelliğe bigâne kalan insanları anlamakta zorluk çekiyordum... Çocukluk zamanlarımda, bizim köyümüzde bağlama çalamayan birisini bulmak zordu. Herkes bağlama çalıyor, şiir söylüyordu. Hatta benim Şemşed amcam bile çok iyi bağlama çalar ve şiirler söylerdi. Dördüncü sınıfta okuyordum. O zamanlar köylerde kolhoz denilen bir kurum vardı. Anam kolhozun manda çiftliğinde süt sağardı. Kışın köyde yazın ise yaylada oluyorduk. Bir defa anamdan gizli yayladan köyümüze gitmiştim. Gündüzleri arkadaşlarımla çay sularında yüzüyor, akşamları amcamlarda geceliyordum. Sonra anam yayladan ardım sıra köye gelerek beni yanına alıp yeniden yaylaya götürürdü. Ama artık ben hastaydım. Dağ yollarını yürümekte zorluk çekiyordum. Yanımızdan bir öküz arabası ge-

çiyordu, anam arabacıdan beni de arabasına almasını rica etti. Amma arabacı izin vermedi. Böylece anam beni sırtına alıp zar zor yayladaki çadırımıza götürdü. Üç gün aralıksız uyumuşum. Sonraları işittim ki, o günlerde komşu kadınlar anama oğluna bade içiriliyor, haberin olsun demişler. Gerçekten de ne olduysa bilinçsiz uyuduğum o üç günde oldu. Dördüncü gün gözlerimi açtığımda ilk işim, uzak dağ köylerinden birinde yaşayan üvey bacıma şiirle mektup yazmak olmuştu. Bu benim ilk şiirimdi. O şiiri yazdığım günün ruh hali halen de benimledir. Hastalık sonrası, çevredeki ormanın güllü çiçekli nefesi bende öyle bir ruh hali yaratmıştı ki, ancak o ruh halini mısralara dökerek rahatlıyordum. Ve böylece köyümüzün şiir yazarlar arasına ben de dâhil olmuşum. Benim gözümde o dönemler köyümüzün esrarengiz taşı, ağacı da şiir fısıldıyordu, o ne karşısı konulmaz duyguydu, ilahi?! İlk şiirin (ona şiir demek doğru ise) sonrası gelecekti. O zamanlar şiir yazmam, aşağı yukarı her kesin bağlama çaldığı koşuk koştuğu bizim dağ köyünde alay konusu olmuştu:

-Duydunuz mu Gülzar'ın oğlu şair olmuş. Bu dedikodular bir taraftan beni üzerken, öteki yandan beni kendimi kanıtlamama vesile olmuştu. Kendi kendime dedikodulara cevap gibi: Bak görürsünüz Gülzar'ın oğlu nasıl da şair olur, diye içimden konuşuyordum. Bir tek edebiyat hocamız bana inanıp, inanmamak arasında kalarak okul duvar gazetesini hazırlamak işinde beni görevlendirmişti. Bu zor bir görev olsa da, üstesinden geldim. Çok sonralar kurucusu ve genel yayın yönetmeni olduğum ünlü "Gençlik" dergisini hazırlarken gördüm ki, edebiyat hocamızın da bir bildiği varmış.

Sonra ilçe gazetesine küçük makaleler ve şiirler gönderdim. İlçe gazetesinden gelen ilk mektup anamla beni öyle heyecanlandırmıştı ki? İlk defa adımın matbaa harfleriyle yazılmış olduğu bir mektup almıştım. Annemle sevincimize diyecek yoktu. İlçe gazetesi ofisinde edebiyat topluluğu oluşturulmuştu. Benim de oraya katılmamı istiyorlardı. Önceden ciddi hazırlıklar yapmıştım. Anam giyimimi, kuşamımı, ben ise şiir defterimi hazırlamıştım. Yarın ilçe merkezine gidecektim. O zamanlar köyümüzün yolları berbat idi, araba gelse de, günde bir iki kez ormandan odun taşımaya yük arabaları gelirdi. Sabahın köründe anam beni uyandırdı.

-Uyan oğlum, az önce orman tarafına bir odun arabası geçti, birazdan geri dönecek, geç kalmayalım. Gerçekten de biraz sonra orman tarafından araba gürültüsü işitecek yola koşmuştuk. Sürücü önce arabayı durdurmak istemedi, sonra tereddütle de olsa frene bastı ve yüklü arabanın taze tekerlekleri yeni yağmış kar üzerinde iz bırakarak fısıltı ile durdu. Belki frene basan sürücünün ayağı değil, benim kaderimin elleri idi. O frene basılmasaydı, o araba durmasaydı, belki de şair olarak tanınmayacak Memmed İsmayıl imzasını da taşımayacaktım. Kabinde yer olmadığından odunların üstüne çıktım. Araba yola düşmüş, karlı yollarda yalnız başına kalan anamın dudakları kıpırdıyor, galiba ilk seferine çıkan oğlu için dua ediyordu. Arabanın üstünde titriyordum. Paltosuz, mantosuz insan üşümesin de ne yapsın?

İlçe merkezinde gazete ofisinin adresini öğrendim. Toplantıya katılanların hepsi yaşça benden büyüklerdi. Âşıklar, şairler birer birer şiirlerini okumaya başladığında saçlarım diken diken olmuştu. Köyde arabayı kaçırmayayım diye acele etmiş, şiir defterimi unutmuştum. Dünya gözümde kararmıştı, uğur işaretlerine inançlı biri olduğumdan bu olayı kötüye yormuştum: Anlaşılan o ki, Allah benim şair olmamı istemiyor, isteseydi, hiç şiir defterimi unuttur muydum, diye düşündüm. Kalem, kâğıt bulup aklımda kalan bir şiirimi yazdım. Şairler şiirlerini okuyor, tartışmalar uzuyor ve bana sıra gelmiyordu. Bayırda kış ayazı olduğundan odanın pencere camları buzdan nakış bağlamıştı. Aradan iki saat mi, üç saat mi geçmiş bilemedim kapı çalındı. Gazetenin şakacı genel yayın yönetmeni, -bakın bu gelen hepinizden daha iyi bir şair, iyi olmasaydı, toplantıya geç kalır mıydı, dedi. O zaman odanın kapısı yavaş yavaş cırıltıyla aralandı. Saçlarım diken diken oldu, kapının arasından gözükten, saçları kar bağlamış anamındı içeri giren. Benim cefakeş anam unuttuğum şiir defterimi de alıp köyümüzle ilçe merkezi arasındaki on yedi kilometrelik yolu kar kış demeden koşa koşa gelmişti ki, biricik oğlunun ilk uğuru taşın dönmekti...

Peki, anneniz şiir defterini getirdiğinde o anki yaşadığınız duygular ve o mecliste aklınızda kaldığı kadarıyla kimler vardı? Şiirlerinizi okuduğunuzda oradaki âşıkların şairlerin tepkileri nasıl oldu?

Anamın şiir defterimi getirmesi içimi ferahlatmıştı. Galiba artık uğurum taşın dönmeyecekti. Anam, benim cefakeş anam bu defa da Hızır gibi yardımına koşmuştu. Tükürsen, gökte buz olan o karlı günde anam köyümüze döndü. Bense içimde anamla, ilahi kudretle coşup taşan duygularla sıramı bekledim. O toplantıda kimler yoktu ki. Sonralar yakından tanışacağım bu adamlar ünlü âşıklar ve saz şairleri idi. Onların bazıları Türkiye'de de ün kazanmışlardı. Koca Kartal lakaplı Mikayıl Azaflı, Âşık Akber Ceferov, Âşık İmran Hesenov, el şairleri İsmayıl Sadıqlı, Hasan Mülkölü, Selim Sinedefer, Telman Tovuzlu ve şimdiki adını anımsayamadığım daha kimler... Yaşım küçük olduğundan en sonda bana söz verildi. Ama o

zamana kadar okunan şiirlere küçük yaşına rağmen eleştiri yapmam gazetenin genel yayın yönetmeni Musa Mehman'ı çok etkilemişti. -Sen bunun boyuna bosuna, bir de eleştirisine bak, demişti. Okuduğum şiirler fena karşılanmadı. Amma gazetenin genel yayın yönetmeni okuduğum şiirleri hatta tüm şiir defterimi aldı, yayın için gerek olanı biz kendimiz seçeceğiz, dedi.

Böylece defterimi gazete ofisine bırakıp, köyümüze döndüm. Gazetede şiirim yayınlanacağına öyle büyük inancım vardı ki bu inançla günleri ipe çekip durdum.

O karlı mart gününün sevincini hiçbir zaman unutamadım, unutmam da. Gözüm yollarda kalmıştı. O sisli mart günü evimizde tepeleri aşır gelen karlı kış yollarına bakıyordum. O gün tepeden bize doğru gelen Tahir öğretmeni gördüm. (Bu o Tahir öğretmendi ki, hiciv şiirleri diller ezberi idi. Şiirlerimi ona gösterir, fikrini sorardım. Tahir öğretmenin hattı nakkaş hattına benziyordu.) Şiir defterimi ona vererek ve ricada bulundum. Hem kendi şiirlerinden örnekler yazarak hem de benim şiirlerimi incelemişti. Ben gazetenin genel yayın yönetmenine şiir defterimi iletirken heyecandan bunları belirtmeyi unutmuşum. Genel yayın yönetmeni şiirlerin hepsinin benim olduğunu düşünmüş. Tahir öğretmenin "Dağlar" şiirini ve benim 8 Mart bayramı ile ilgili şiirimi (imzam olmadan) gazetenin aynı sayısında yayınlamıştı. Koşa koşa Tahir öğretmene ulaştım.

-Şiirlerin yayınlanmış kutluyorum, dedi ve gazeteyi bana verdi. Öğretmene sağ ol bile diyemeden ilahi sevincin kanatlarında kambur damımıza koştum. Annem evde yoktu, o zaman komşumuz sağır Hatın bibiyi kucaklayıp:

-Şiirim, yayınlandı, şiirim yayınlandı diye bağırdım. Bir şey anlamayan Hatın bibi:

-Hay, hay demekle yetindi. Gerçekten şimdi o günün sevincini anlatmaktan acizim. Ama aradan az bir zaman geçtikten sonra durumu fark edecek, kendi kendimden utanmış ve Tahir hocamın büyüklüğü karşısında hayrete düşmüştüm. Adamın şiiri benim adıma yayınlanmış, ama sanki bir şey olmamış gibi beni kutlamayı da ihmal etmemişti. Aradan fazla zaman geçmeden, eleştirmenlerden biri gazetede yayınlanan şiirlerle ilgili makale yazmış ve benim adıma yayınlanan "Dağlar" şiirini övecek, ama adımın yazılmadığı anonim yayınlanan "8 Mart" şiirini eleştirmişti. Bu durum beni nasıl da üzmüştü, bilemezsiniz. Onu belirteyim ki, bu olay uzun zaman beni üzse de bana kendini kanıtlama azmi de vermişti. Ve ne ilginç ki, sonraları ben o ilk yayınlanan şiirlerin hiç birini kitaplarıma dâhil etmedim. Ama o olayları da hiçbir zaman unutmadım.

Biraz da gençlik yıllarınıza dönelim yayın yönetmeni olduğunuz "Gençlik" dergisi ile neler yaptınız. Bu dergi aynı zamanda şimdi bağımsız olmasında alın teri döktüğünüz Azerbaycan'da nasıl bir meşale oldu?

Bu, uzun cevap gerektiren bir soru. Ama ben kısa kesmeye çalışayım. Okulu bitirdikten sonra Bakü'ye üniversite sınavına katılmak için köyümüzden birisi ile gitmem gerekiyordu. O dönemde ki, daha bizim soydan hiç kimse lisans eğitimi almamıştı ve beni de Bakü'ye götürecek birisini bulmak zor bir işti. Nihayetinde o zaman lisans eğitimini yenice tamamlamış birisi köyümüzden birkaç genci Bakü'ye götürecek. (Doğal olarak hem de fakirlik içinde kıvrılan ailelerimizi kandırdığı para ile) Adam beni kendi isteğim doğrultusunda gazetecilik bölümüne değil, kendi öngördüğü bir bölüme evraklarımı verdi ama sınavlarda pek de iyi puanlar alamadım ve kaydımı da yaptıramadım. Sonra bir süre Bakü'de işçilik yaptım ve nihayetinde üniversiteye kaydımı yaptırdım. Ama bölümüm yine gazetecilik olmadı. İçimde hep gazetede, dergide, televizyonda, radyoda çalışabilmek arzusu vardı. Şimdi "Gençlik" dergisine kadar nerelerde çalıştığımı yazacak olursam uzun bir liste tutar. Uzun uğraştan sonra zar zor ilçe gazetesinde bir prova okuyucusu olarak çalıştım. Bu, benim "Gençlik" dergisine giden yolumun ilk başlangıcıydı. Sonra televizyon, sinema stüdyosu ve yılda 250 kitap yayınlayan "Işık" yayınevinin genel yayınevi müdürlüğü görevi. Ama hep arzum gazete veya dergide çalışmaktı. Okul duvar gazetesinden başlayan bu arzu yolu nihayet zor da olsa amacıma ulaştım. Ülke gazetelerini, dergilerini okuduğumda hem içimde bir sızı olurdu, böyle gazete ve dergi mi hazırlanır, diye. Onların yerine ben olsaydım, öyle gazete ve dergi hazırlardım ki, okuyucu hayran kalırdı. Önceki görevlerimde de başarılarla ulaşmıştım. Azerbaycan Televizyonculuğu tarihinde Azerbaycan gazeteciler birliğinin Altın Kalem ödülü, hazırladığım milli televizyon programı olan "Odlar Diyarı" sebebiyle ilk defa bana verilecekti. Ama ben arzularımın imkânlarının örtüşeceği bir basın organı arayışındaydım. Nihayetinde bu arzuma kavuştum. Bana Komünist partisinin gençlik kolundan yeni yayın hayatına başlayacak Azerbaycan ve Rus dillerinde yayınlanacak "Gençlik" dergisine genel yayın yönetmenliği görevi önerildi. Ben hiç tereddüt etmeden evet dedim. Bu cevaba çocukları şaşıracaktı: 250 kitap yayınlayan basın yayınevi genel müdürlüğü görevini hangi akli başında olan

adam, daha ofisi, abonesi olmayan dergiye değişebilir. Ama ben değiştim, çünkü ilk defa arzularımla imkânlarım örtüşüyordu. İlk başta herkes bu işe kuşku ile bakıyordu, ama derginin ilk sayısı yayınlandığında büyük yankılar uyandırmıştı. Sebebi de gerek içerik gerekse de tasarımı bakımından tamamen farklı yeni basın yayın organı gün ışığına çıkmıştı. O zamana kadar yasak olunan konuların hepsi dergide yer almıştı. Parçalanmış vatan, Güney Kuzey Azerbaycan problemi, Türk Dünyası ilişkileri, Latin alfabesi tartişmaları vb. konular derginin ilk sayısından okuyucuların en çok sevdikleri bir düzeye ulaşmıştı. Hem de dergi iki dilde Azerbaycan Türkçesi ve Rusça yayınlandığından, Eski Sovyetler Birliğinin tüm bölgelerine yayılıyordu. Az zaman zarfında derginin tirajı Azerbaycan'da yayınlanan tüm gazete ve dergilerin genel tirajından bir buçuk katına ulaşmıştı. Dergi o derecede ün kazanmıştı ki, en katı Sovyet sansürü bu ünün karşısında geri çekildi ve biz istediğimiz problemleri derginin sayfalarına taşıyabiliyorduk. Ve böylece komünist düşüncesine körü körüne hizmet gösteren öteki yayın organları "Gençlik"ın etkisiyle kendi işlerine çeki düzen vermek zorunda kaldılar.

Azerbaycan'ın yeniden müstakil bir devlet olması yolunda "Gençlik" Dergisi'nin payı inkâr edilemez. Dergide yazan şair ve yazarların birçoğu bir meşale olup bağımsızlık sevdasını tutuşturdu diyebilir miyiz?

Bunu sadece biz değil, Azerbaycan'da büyük çoğunluk böyle biliyor. İlk olarak ondan başlayım ki, "Gençlik" dergisi yayın hayatına başladığında her taraftan üzerime geliyor, önemli görevlerde çalışanlar kendi akrabalarını derginin kadrosuna aldırarak istiyorlardı. Hatta ben Azerbaycan Komünist Partisi Gençlik kolunun sekreterinin bile akrabasını göreve almadım. (Oysaki dergi onların organı idi!) İlk işim yeteneği olan gençleri göreve getirmek oldu. Böylece düşünceleri yıpranmamış bu gençler kendileri ile dergiye yeni bir nefes getirecekti. İkincisi, dergi zevklerin her yönlü paylaşımı için yalnızca merkezde-Bakü'de yaşayanları değil, ülkenin her köşesinde yaşayan eli merkeze-başkente ulaşmayan milyonların katkısı ve isteği doğrultusunda hazırlanacaktı. Her gün adresimize yüzlerle mektup geliyordu. Ayrıca mektuplar şubesi olmasına rağmen o mektupları birer birer kendim okuyor ve o mektuplara dergi sayfalarında yeterince yer veriyordum. O mektupları kendi okumamın sebebi çok basitti. Yirmi beş yıl önce uzak dağ köyünden Bakü'ye gazete ve dergi yazıhanelerine gönderdiğim mektuplara ya hiç cevap verilmiyordu ya da verilen cevaplar baştan savma cevaplar oluyordu. O nedenle de bir genel yayın yönetmeni olarak, adresime gelen mektuplara kendi kendime gönderdiğim mektuplar gibi bakıyordum. Bu davranışlar da dalga dalga topluma yayılıyor, okuyucular dergimizin hem okuyucuları, hem de yazarları oluyordu. Az zaman zarfında derginin toplum arasında böyle aksi seda doğurmasının nedenlerinden biri de bu sıkı ilişkilerdi. Ayrıca dergide gerçekten de olağanüstü, isyankâr işler görölürdü. Daha Latin alfabesine geçişin hayal bile edilmediği dönemlerde derginin adı büyük harflerle Latince, içerisinde ise Kiril alfabesiyle yazılıyordu. Hatta Türk sözünün yasak olunduğu o dönemlerde; Kıbrıs'la, Türkiye ile ilgili öğretici, tarihi makaleler, Hüseyin Nihal Atsız'ın, Necip Fazıl Kısakürek'in, Ali Akbaş'ın şiirleri Latin alfabesi ile yayınlanıyordu. Hatta bir defa derginin kapağında ilk Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin Ruslarca yasaklanmış olan bayrak resmini Arif Nihat Asya'nın "Bayrak" şiiri ile birlikte yayımlamıştım. Bunların yanı sıra dergide Rus-İran savaşları sonrası 1828 senesinde bu devletler arasında Azerbaycan'ın Kuzey ve Güney olmak üzere ikiye bölünmesini içeren sözleşmenin tercümesini ve Bahtiyar Vahapzade'nin o döneme kadar yayınlanmasına imkân verilmeyen aynı konulu "Gülistan" poemini yayınladık. Aradan bunca zaman geçmesine rağmen şimdi bu satırları yazarken, kendi kendime yaptığımız bu korkulu işlere hayret ediyorum. Bunları nasıl yapa bildik diye. Galiba Tanrı, kader denilen kudret hakikati savunan, milletin yanında yer alan insanlara destek oluyor.. Biliyorsunuz Orta Asya Türk Cumhuriyetleri Latin alfabesine şimdi geçiyor, biz ise Azerbaycan özgürlüğüne kavuşmadan, Latin alfabesine geçiş yasalaşmadan derginin bünyesinde Latin alfabesi ile "Oku" ve "Alfabe" ders kitapları hazırlayıp okullara yaymıştık.

Hiç unutmam, 1990 yılının Ocak ayında Rus orduları Bakü'de mezalim, katliam türetmişti ve basında bu olayların gündeme gelmesine Moskova'dan gelen sansür görevlileri imkân vermiyorlardı. Azerbaycan sansür kurumundan bana dergimizin Ocak kırıgını ile ilgili sayısına Moskova'dan gelmiş generalin yasak koyduğunu bildirdiler. şimdi o generale neler dediğimi burada geniş bir şekilde yazacak olsam, lafı uzatmış olurum. Kısaca onu diyeyim ki, burası sizin için bir sömürge ülkesi değil, ya derginin yayımına izin vereceksiniz, ya da yarın bu binanın önünde derginin 350 bin genç abonelerinin ayaklandığını göreceksiniz, dedim. General geri çekildi ve dergimiz bizim istediğimiz biçimde yayımlandı. Onu da diyeyim ki, her sayımız yayınlandıktan sonra ofisimize telefon açıp, Memmed İsmayıl'ı cezaevine atmamışlar mı, diye soranlar oluyordu. "Gençlik" böyle bir zor dönemin evladıydı. Ve çevresinde özgür düşünen özgür-

lüge can atan büyük bir yazar ve okuyucu ordusu olgunlaştırmıştı. “Gençlik” kendi işlevleri ile insanların içinden yetmiş yılda birikmiş amansız korku hissini çıkarabilmişti. Bakü’deki “Azatlık Meydanı”ndaki özgürlük mitinglerine yol “Gençlik”in sayfalarından geçip gidiyordu.

Azerbaycan’da şairlerinin, âşıklarının gelenekle bağlarını koparmamaları dillerine ve kültürlerine sahip çıkmaları günümüzde de yaşatılıyor. Azerbaycan’da usta şair ve âşıkların şiirleri, türküleri hemen hemen toplumun bütün kesimlerinin hafızasının bir kenarında duruyor. Gerekliği zaman her hangi bir kişi Fuzuli’den, Genceli Nizami’den, Dirili Qurbani’den bir şiir, Âşık Elesger’den, Şemkirli Hüseyin’den bir türkü okuyabilir. Bu kültür bağı nasıl kuruluyor?

Şairlik bir toplumun kan çeken yeri, ağrıyan noktası olmaktan başlar. Tayyib Bey, biliyorsun, devleti, ordusu, topu, tüfeği olmayan memleketlerde orduyu, topu, tüfeği şairlerin sözleri, âşıkların türküleri karşılıyor. Yani özgür olmayan, olamayan topluluklar özgürlüklerini sazda, sözde arıyorlar. Yani insanların sığınabileceği tek umut yeri âşıkların sazları, şairlerin sözleri oluyor. Yani nerde saz var, orada Türk, nerde Türk var orada sazın olması kaçınılmazdır. Uzun zaman zarfında devleti, ordusu olmayan benim memleketimde sazın, sözün, şiirin bu kadar sevilmesinin esas nedenlerinden biri bu dediklerim olsa gerek. Şurada Köroğlu (Goroğlu, Koroğlu) destanının Anadolu, Azerbaycan, Türkmen varyantlarını kıyaslar isek, en mükemmelinin Türkmen, sonra Azerbaycan, sonra ise Anadolu varyantı olduğunu görürüz. Nedeni biliyor musunuz nedir? Bu varyantlar oluşturulurken Türkmenistan ve Azerbaycan’da güçlü bir devlet yoktu ve toplum kendi içerisinde düştüğü belalardan onu kurtarabilecek kahraman arayışında idi. Türkmenistan’da Goroğlu (Mezarınoğlu), Azerbaycan’da ise Koroğlu böyle bir halk kahramanı olacaktı. Anadolu’da ise Köroğlu kahraman değil eşkıya idi. Anadolu Türklüğüne halk kahramanı gerek değildi, onun Osmanlı gibi devleti, padişah gibi kahramanı vardı.

Bunların yanı sıra düşünüyorum ki, ayrıca Azerbaycan Türkleri öteki Türk toplulukları içerisinde saza, söze daha düşkünler. Çinliler, Japonlar beş bin senelik ananelerini günümüze taşıdıkları gibi şükürler olsun ki, şimdilik Azerbaycan Türkleri de sözlü geleneklerini titizlikle muhafaza etmektedirler.

Uzun zamandır Çanakkale’de yaşıyorsunuz. Çanakkale ve İstanbul Boğazı Bakü’de Azatlık Meydanı karşısındaki Sahil’e benziyor. Şiirlerinizde hasret, vatan, gurbet bir yavuklu gibi yüreğinizin bir köşesinde devamlı zihninizi meşgul ediyor. “Uzun Bir Cümledir Vatan Toprağı” şiir başlığınızdan yola çıkarak, vatan, hasret ve gurbetin karşılığı nedir sizde?

Evet Tayyib Bey, hatta gurbetin de yakını ve üveyi olur. Bir Azerbaycan Türkü için Türkiye tabii ki, kardeş gurbettir. Ve onu da düşünsek ki, zaten dünyamızın kendisi hepimizin sürgün ve gurbet yeridir. O zaman gurbeti sınıflandırmanın da anlamı kalmaz. Bir zamanlar “Gurbet” şiirimde şöyle mısralar vardı: Birce Ana-vatandır, yerde kalanı gurbet. Yani aslında yalnızca ana rahmi vatandır, ruhun yer-yüzüne gelmesine vesile olan ana rahmi! Dünyaya geldin mi artık gurbetler, hicretler başlıyor. Doğru diyorsun, Çanakkale boğazı da bir bakıma Hazar sularının sahil kıyısının görüntüsüne benziyor. Benim Bakü’deki evimin pencereleri Hazar denizine açılıyor, burada Çanakkale’de de iş yerimden nerdeyse aynı manzara boğaz suları gözüktüyor. Aslında her insan kendi alın yazısının coğrafyasını doldurmakla uğraşıyor. Daha Azerbaycan’da yaşadığım ve Türkiye’ye gelmenin çok zor olduğu dönemlerde nedense böyle mısralar yazmıştım: İki sahil yakasıyım,

İki sahil yakasıyım,

Hasret hasret bakasıyım...

Ben Dardanel boğazıyım,

Her kes benden geçib gider...

Bu ne tür içe dolma ki, şiirin yazılışından on sene sonra ben Türkiye’nin başka bir yerinde değil de şiirimde adı geçen Dardanel (Çanakkale) boğazının kıyısındaki şehirde yaşıyor ve çalışıyorum. Burası Batıya bakıldığında Türklüğün bitip Rum’un başladığı bir yer, doğuya bakıldığında ise Tanrı ve Himalaya dağlarına kadar kuzeyle güneyin kavşağında bir Türk vadisinin uzandığını görüyoruz. “Uzun Bir Cümledir Vatan Toprağı” şiirinde de kızıl alma yolculuğunda büyük Türk coğrafyası kastedilmektedir.

Belki görüntü olarak ya da zorunlu olarak Türkiye’ye göçe zorlanmam da kaderin diktesi ile olmuştur, kim bilir. Ege kıyılarından elini gözünün üstüne koyup da Tanrı dağlarına göz atmak her baba yiğide kismet olmuyor ki?!

MANZARA

Metin Özarslan

İçimde yılanmış yorgunluklar var
Her can sözü geçer zıkkım yerine
 Hânesi perişan yıkık otağı
 Benim kurak gölün karabatağı
 Kaybolmuş kaynağı kayıp yatağı
 Zulme akan bir nehirde yitmişim

Ben dünyaya geniş dünya bana dar
Tebessüm saplanır zıpkın yerine

Dibinde ışığı göreyim diye
Gecelere atıverip oltayı
 Vazgeçip lezzetsiz fani hazlardan
 Nasıplenip odlardan ayazlardan
 Yalın ayak başıkabak izlerden
 Gayptan gelip bilinmeze gitmişim
İne çıka dolaşıp biteviye
Nice taşa vuruyorum baltayı

Koyu bir efkâra kesmiş yollarım
Ölü denizlerden daha durgunum
 Firkat ile doldurup da koynumu
 Hakkın rızasına eğip boynumu
 Tezatlara duçar olan beynimi
 Kafatasım içinde eritmişim
Benim değil ayaklarım kollarım
Nefes almak için bile yorgunum

Çürüyüşüm artar durur gittikçe
Enikonu eksilmekte bedenim
 Bu ses benim değil bende söz bitti
 Kabuğum tükendi canda öz bitti
 Et kokmaya durdu tende tuz bitti
 Varlığını bir yokluğa atmışım
Dağılan ruhumu tamam ettikçe
Ne kendimim ne şahsımım ne benim

[med-cezir]

OTUZ ÜÇ

Hasan Nalçacı

Oğlum Muhammed Ali'ye

Otuz üç yaşım ve omuzlarım var
İçime döktüğüm harflerim buruk
Affet Tanrım yeni farkına vardım
Omuzlarım bir kadın ve üç çocuk

Otuz üç yaşım ve omuz hizası
Apoletlerim var kalbimden ağır
Şairin gözünü kör eden dünya
Kimine eğlence kimine kahır

Omuzlarım Tanrım bana inan ki
Sana güvendiğim omuzlarımla
Ölümün kalbini kıran çocuklar
Göğün gözlerine bakıyor hâlâ

Omuzlarım Tanrım omuzlar gibi
Cephede yanyana duran yiğitler
İntikam mı bozar namazı yoksa
Mızrağın ucunda küflü şiirler

Omuzlarım sandım öyle değilmiş
Ömrümün yarası omuzlarımda
Omuzlarım aşkı omuzlar gibi
Bir gece yanığı tam alnacımda

Omuzlarım Tanrım taşıyamıyor
Dağların insana yüklediği yük
Bir dağ devrilseydi omuzlarıma
Hiranur'dan büyük Sina'dan büyük

Omuzlarım hakkı omuzlar gibi
Omuzlar sandığım omuzlarımla
“Kalbimiz iyice yatışsın diye”
Kalkıp omuzlarıma baktım aynada

Kandım âh dünyaya nasıl da yandım
Yandı omuzlarım nasıl dayandım
Otuz üç yaş için otuz üç âhım
Estağfirullah estağfirullah estağfirullah.

MEHTAP SUYA YAKIN

Hüseyin K. Ece

Ufuklar gecelerde arar da mehtabını,
Gönlüm o an seyreder kâinat kitabını,

Gülünce fecir, doğar dallarda tomurcuklar,
Elele tutuşmuş oynuyorken çocuklar,

Bu, rüya ülkesinin hiç solmayan sesidir,
Muştı haberi değil, muştunun kendisidir,

Mehtap suya yakın, su duyguları ıslatır,
Tatlı bir nağme ile başlar suda her satır,

Baharın gözlerinde aranan ab-ı hayat,
Müstesna bir duaya durmaktadır kâinat,

Saadet fırçasıdır, izi her bir resimde
Bir sabaha uyanır gülücükler içimde,

Canlandırır da ruhu bir kekliğin ötüşü,
Bütün günü ısıtır bir bebeğin gülüşü,

Adını emerek bir yıldızın bakışından
Dosta destan yazılır suların akışından...

HERCÂÎ

Metin Mert

Kitab-ı sinemi açsam önüne
Parçalı bulutlar gözünde durur
Ezberimi versem günü gününe
Cilli şüphelerin özünde durur

Türlü hallerinle karıştı başım
Vehimden vehimi dolaştı düşüm
Hayra yorulmayan şu iki hışım
Çîn-i ebruların yüzünde durur

Gün gelir sarmalar seni de hazan
Bağlar harap olur bahçeler hozan
Huyu suyu yalnız oyun ve düzen
Şîve-naz gözlerin hüzünde durur

Varlık beyanında hâli, yazılı
Hercâî isminin üstü çizili
Gönülde sararmış güzler dizili
Vazgeçmez hâlinden sözünde durur.

SAKIN HA!

Âşık Muhsinoğlu

Hayata dörd elle sarılmak lâzım
Sakınmak lâzımsa ölümdən sakın
Herkes dikenimdən sakınır benim
Sen istersen benim gülümdən sakın

Bazen kara çalar karalar saçar
Bazen perdeleri aralar kaçır
Kalbinde sağalmaz yaralar açır
Baldıran zehirli dilimdən sakın

Nasıllar yolu nedenlər yoludur
Kendi içine gidenlər yoludur
Benim yolum kaybedenlər yoludur
Kazanmaq istersen yolumdan sakın

Sen de Mecnun musun sorması ayıp
Gezersin kalbini aşka bulayıp
Kaç Mecnun yutmuşdur hesabı kayıp
Aman ha sakın ha çölümdən sakın

Gücsüzü kendine oyuncak seçər
Dünyayı kan gölü yapar da keçər
İnsan kanı deməz keyifle içər
Âşık Muhsinoğlu, zalimdən sakın

İKİ ŞİİR

Əyyub Qiyas

Yarı Yolda

Dünya dəlilər üçündür,
Bizim burda yerimiz yox.
Asılmalı boğazımız,
Soyulmalı dərimiz yox.

Gəl biz də verək əl-ələ,
Üz tutub harasa gedək.
Ya bir kimsəsiz adaya,
Ya uçub Marsa gedək.

Belə getsə iş qəlizdir,
Yarı yolda qalacağıq.
Ağıllı olmaqdan keçib,
Olsaq, dəli olacağıq.

Yeke Dükkan

Dünya bir yekə dükkandı,
Tükəndi, səbrim tükəndi.
Dörd yanıq qaratıkandı,
Gəzirəm, dizimə batır.

Qəbrim ki var, qumdu, daşdı,
Ruhum canıma daraşdı,
Tanrım məni görüb çaşdı...
Gözləri gözümə batır.

Yansa göydəki çıraqlar,
Buludlar dərdimə ağlar.
Göylərə atdığım oxlar,
Qayıdıb özümə batır.

KARACAOĞLAN NEFESLİ BİR ŞAİR

Ramazan Avcı

Ali İhsan Ali İhsan Kekeç... Karacaoğlan'ın içtiği sudan içmiş, saz çalıp türkü çığırdığı yerde büyümüş bir yayla çocuğu. Anadolu kültürü, iklimi ve coğrafyasını yüzüne, yüreğine ve diline yansıtan bir Anadolu insanı... Ve bütün bu hususiyetleri şiirlerine sinmiş bir şair...

Ali İhsan Kekeç'in şiirini ilk defa, yayın yönetmenliğini yaptığım *Yeni Ufuk Dergisi*'nde (2001) yayımlamış, orada okumuştum. "Kafdağı" başlığını taşıyan bu şiirde, zengin bir birikimin, yetenekli ve kıvrak bir kalemin, dile hâkim bir şairin varlığını fark etmiştim.

*Şimdi akrep burcudur yaşanan
Yıllar bir girdapta, sancılı zaman
Büyüdü eski çocuklar.
Uçup gittiler aradan
Eski zamanlara çekildi kuşlar.
Pahalı düşlerde pahalı oyuncaklar.
Çelimsiz omuzlarda
Geçim kaygısı var.*

Sonraki yıllarda her karşılaşmamızda şiir çalışmasını sorar, şiirlerini kitaplaştırması konusunda teşvik etmeye çalışır ama her defasında mütevazı cevaplar alırdım. Oysa şiir enflasyonu yaşanan bir ortamda onun şiirleri görünmeyen veya kör ışık yayan yıldızların arasında Çoban Yıldızı gibi duruyordu. Şiirlerini kitaplaştırmasını arzu eder, "Bu vadide ben de varım!" demesini arzu ederdim. Bir şairin başarısını anlamı şekle, şekli anlama kurban etmeden duygu, düşünce ve gözlemlerini en uygun şekilde et tırnak misali dile getirmesinde ve özgün imgelerinde aramak gerekir. Bu bakımdan incelendiğinde Ali İhsan Kekeç'in şairlikteki ustalığını ve olgunluğunu görmek mümkün olacaktır. Ali İhsan Kekeç, şiir geleneklerini tanıyan, kavrayan; bu geleneklerden nasıl istifade edebileceğini bilen ve geleneğe yaslanarak kendine özgü bir şiir yatağı oluşturma çabası içinde olan bir şairdir. Şair, özellikle halk şiiri formatındaki şiirlerinde doğal ve akıcı bir üslupla duygu ve düşüncelerini en uygun şekil kabına koyarak okuyucuya sunuyor. Bu şekil kabında herhangi bir sızma, renklerinde solma, eğretilik görmek hemen hemen imkânsızdır.

*Döner devran geçer devir
Bin can gider, bin can gelir
Zaman durur, renk körelir
Verilen mühlet konuşur.*

mısralarında olduğu gibi akıcı ve rahat bir söyleyişi vardır.

Şiirlerinin ekseriyeti Türk halk şiirinin koşma ve semai nazım şekliyle olmakla birlikte zaman zaman gazel tarzında zaman zaman da serbest tarzda şiirlere de rastlamaktayız.

*Onun şiirlerinde,
Hey geri de deli gönül hey geri
Adana, İlbeyli, Göksun, Tekir'i
Otuz iki sancak, Diyarbekir'i
Acep gezsem ala gözlüm var m'ola*

diyerek şairin yaylası olan Tekir'de sevdiğini arayan Karacaoğlan'ın sesi duyulmaktadır.

Ali İhsan Kekeç'in şiirlerinin büyük bir kısmının aşk ve tabiat temalarını işlediğini görmekteyiz. Şair tabiatı dışarıdan bakan değil, tabiatın içinde anılarıyla yaşayan bir gözle ele alıyor. Zira o tabiatın kucağında yetişmiştir. Yayla gibi sert ama yayla gibi duyarlı; yayla gibi içtendir. Nitekim gönlü her daim yayladan yanadır:

*Çağsır kokuları bayılıyor mu
Şafakla yayıklar yayılıyor mu
Tuzlakta keçiler sayılıyor mu
Öter mi yamacında çanı yaylanın.*

Ali İhsan Kekeç'in tabiat şiirlerinde bazen Bedri Rahmi Eyüboğlu'da da rastladığımız güçlü gözleme ve temasa dayalı duyarlılığı görmek mümkündür. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun,

*Seni düşünüürken
Bir erik ağacı tepeden tırnağa donanır
Deliler gibi dönmeğe başlar
Döndükçe yumak yumak çözülür
Çözülükçe ufalır küçülür
Çekirdeği henüz süt bağlamış
Masmavi bir erik kesilir ağzımda
Dokundukça yanar dudaklarım*

mısralarında gördüğümüz güçlü gözlem ve bu gözlemlerin şair üzerinde bıraktığı izlenim, Ali İhsan Kekeç'in aşağıdaki mısralarında da görülmektedir:

*Yaz geldi çiçek açtı
Meyveye durdu kara erik ağacı
Uzakta bir bahçe görsem
Durmaz ayağım elim...
Alca, morca iki erik benlendi bir dalda
Birini ben kopardım
Birini de sevgilim...
Bu gece düşte gördüm, sabahtan çıktım yola
Acaba her bahçede bir kara erik varmıola?...*

Ali İhsan Kekeç'in şiirlerine hâkim olan temalardan biri de aşktır.

*Dünyada her bir şeyden geçerim amma...
Kör olası bir güzelden geçemem.*

mısralarıyla gönlündeki güzele pencere açan şair, yer yer özgün imgelerle âşığın maşuka olan tutkusunu dile getiriyor:

*Mürüvvetsiz bir güzelin gök çekimine mi girdin?
Uyan kalbim yeryüzünde sabah oluyor.*

Şairin aşk konulu şiirlerinde sevgili imajı Leyla'dır, Zühre'dir, Aslı'dır. Tıpkı Meclî'nin gibi sevgiliden gelen belayı şifa olarak gören bir yaklaşımı vardır aşka:

*Bir ebru bakışınla aşığın, taze canlar buluyor
Senden gelen cefayı cana minnet biliyor.
Sevgilinin fizikî portresini de tabiat öğeleriyle
betimliyor:*

*Ter-ü taze dudaklar bir güle nazire mi?
Neden gül simadan önce gözler gülüyor?*

Ali İhsan Kekeç, divan şiir geleneğinin şekil

özelliklerinden de istifade ederek onu günümüz şiir dilinin özellikleriyle yoğuruyor. Yahya Kemal Beyatlı, Mehmet Çınarlı, Bahaettin Karakoç, Nurullah Genç gibi şairlerin şiirlerinde gördüğümüz gazel tarzında modern söyleyişleri Ali İhsan Kekeç'in şiirlerinde de görmekteyiz:

*Anamın sandığında saklı tül den geçemem
Baba ocağından kalan külden geçemem
Naylondan kumaşlar sıkıyor beni
Nenemin dokuduğu şaldan geçemem.
Öte dursun majörlü, minörlü sesler
Kırık sazımdaki telden geçemem.*

Yukarıdaki mısralarda da görüldüğü üzere gibi bazı şiirlerinde bizi biz yapan kültürel değerlerimize olan saygısını ve sevdasını dile getirir. Tıpkı Türküler şiirinde olduğu gibi:

*Çiçekler açmadan bahar gelir mi
Çoban kavalından ayrı kalır mı?
Türkü bilmeyenler Türk'ü bilir mi?
Bu ulu çınarın dalı türküler...*

Bazı şiirlerinde zamandan şikâyet ve geçmiş özlem sezilir. Fakat o, bu serzenişini de edebî ölçüler içerisinde, edebî üslupla, edeplice dile getirir:

*Devlerin gölgesi vurdu zamana
Bir dudağı yerde, bir dudağı gökte.
Gökten üç elma düşüyor
Üçü de devin elinde.
Şahbaz atlı şehzade
Atını daha hızlı sür.
Al şu bahtsız çocukları
Kafdağı'na götür.*

Şairin, Yahya Kemal için yazdığı şu mısralar da serbest şiirdeki yetkinliğinin ve anlatım gücünün göstergesidir.

*"Bin Atlı" lar çekildi haşmetli çağlar ardına
Şiir ufuklarında kaybolan son atlısın sen
O "Eski Musiki" bir "Hayal Beste" olur adına
Sonsuzluğa giden yolda şimşek kanatlısın sen
Yahya'sın, Kemâl'sin, Beyatlı'sın sen.*

Hülasa; Ali İhsan Kekeç, yaylanın derinliklerinde gürül gürül akan bir kaynaktır. Nihayet yeryüzüne çıkarak içi yananların tas tas içeceği bir memba sunuyor.

SOR BANA

Musa Serin

Ömür sayfaları hep kare kare
Çizilirken kareleri sor bana.
Sular geçer köprülerin altından
Şırl şırl akışını sor bana.

Nerde, nasıl, ne söyledin yazılmış
Ortasına resimlerin çizilmiş
İyi, kötü hâne hâne dizilmiş
Her hanenin duvarını sor bana.

Dokunan kilimde işlenen nakış
Kaş altından süzülürken bir bakış
İster bahar, ister yaz, istersen kış
Mevsimlerin akışını sor bana.

Oakta kaynayan bereket aşı
Gözün süsü kirpik, kirpikle kaşı
Kaydırırken su üstünde her taşı
Su üstünde sekişini sor bana.

Kuzular melerken koşar koyunlar
Çocuklar toplanır başlar oyunlar
Dedeler, nineler hem de torunlar
Hayat denen serencamı sor bana.

Sorunca kalbime hopladı birden
Kabına sığmadı zıpladı yerden
Adını anınca akacak terden
Her damlanın düşüşünü sor bana.

Nefes alsam, önce Rabbim, sonra sen
İşledim yüreğime hep desen desen
Ta yürekten hadi bana gel desen
Koşar iken her adımını sor bana.

Aydınlı'm sevda bu bilmem ne desin
Çınlar kulağımda hani nerdesin
Yanık bir türküdür, gelirken sesin
Her nefesi, her soluğu sor bana.

MAH-I RİYAM

Ali Kemal Mutlu

Bir Ayvaz'dım bu kör aşkın ardında
Hüzün beni böyle müşkül eyledi
Mâhım olup ufkuma sığardın da
Yüzün beni böyle müşkül eyledi

Gölge bilip çöllerine kondum ben
Sudur deyip ateşinle yundum ben
Toy ederim engebende sandım ben
Düzün beni böyle müşkül eyledi

Dünüm, günüm yandı bitmez mi harın?
Yarınıma idam verdi kararın
Dört mevsimin: Yazın, kışın, baharın,
Güzün beni böyle müşkül eyledi

Geceleri seyrin ile yatarken
Yokluğunun orucunu tutarken
Küllerini küllüklere atarken
Közün beni böyle müşkül eyledi

Bilmediğim silahlarla saldırdın
Vahşi miydin, yüreğimi aldırdın?
Şu Hamza'yı nigâhınla öldürdün
Gözün beni böyle müşkül eyledi

AL KİRAZ ÜSTÜNE KAR YAĞMIŞ

Mehmet Özdemir

Kar! Ne büyüğü bir kelime... Hem acılara hem sevinçlere meze olan kar, bazen sevenler için aşılmaz bir dağ, bazen avuçlara süzülen bir kelebeğdir. Yol vermeyen karlı dağlar, türkölere acı bir tat katarak zihinlerde, gönüllerde derin izler bırakır.

“Karlı dağlar karanlığın bastı mı” türküsü, acının özlemle yoğrulduğu bir inleyiştir, ancak beklenen askerin dönüşü derde deva olur. “Aşan bilir karlı dağın ardını” türküsüyle hayatın zorluğu dile getirilmiştir. Karlı dağları aşmanın, çıkış tehlikesiyle her an karşı karşıya olmanın, zorlu kış günlerinde hastaların kızıklarda ya da sırtlarda taşınmasının zorluğunu ancak yaşayanlar bilebilir.

*“Bu yıl bu dağların karı erimez
Eser bad-ı saba yel bozuk bozuk”*

Hasretin katlanılmaz hale geldiğini, sabırların su kestiğini ifade eden bu türkü, umutların tükendiği anların acı ifadesi olarak boğazlara bir hıçkırık gibi takılır.

*“Erzurum dağları kar ile boran
Aldı yüreğimi dert ile verem”*

Karı eksilmeyen dağlardan yanık bir türkü olarak yankılanmaktadır.

*“Böyle miydi senin ile ahdimiz
Yollarına kar mı yağdı gelmedin
Ömür bitti tükeniyor vaktimiz
Yollarına kar mı yağdı gelmedin”*

Bu türküde de kar, sevgilileri ayıran engel olarak karşımıza çıkmaktadır.

*“Kar yağar kar üstüne
Derdim var dert üstüne
Cellat boynumu vursa
Yâr sevmem yâr üstüne”*

[bu türkü mani değil 8’li semaidir ve Karacaoğlan’a aittir] Karacaoğlan’dan söylenen güzel bir Diyarbakır türküsü.

*“İncecikten bir kar yağar
Tozar Elif Elif diye.”*

Karı Elif’e, sevgiliye benzeten Karacaoğlan, açık, duru Türkçesiyle duygulara duygu katmış. (Bu türkü Kahramanmaraş’ın Elbistan ilçesinin İncecik köyünden yana yağın kar olarak yorumlanıyor. Bu doğru değildir. Mısra dizininde anlam bozuluyor. Karacaoğlan gibi Türkçeci bir şaire yakışmaz bu tür söyleyiş. Bir de İncecik köyü yüz yıllık bir tarihe sahiptir.

*“Kar yağar bardan bardan
Haber gelmiyor yardan”*

Karın türkü içinde eriyerek halay olup çekilmesi, Anadolu insanın acıyla sevinci nasıl harmanladığının güzel örneklerinden biridir.

“Kar “Kar mı yağmış taze gülün üstüne”, “Kara gözlüm kar yağdırdın başıma”, “Git kaleden kar getir”, “Şu dağlarda kar olsaydım”, “Şu karşıki dağda kar var duman yok”, “Kar mı yağmış şu İzmir’in dağına”, “Hastanenin kapısına kar doldu”, “Mendilinde kar getir”, “Pencereden kar geliyor aman annem”, “Havada kartal sesi var kar mı yağacak”, “Kar mı yağmış şu Harput’un başına”, “İnce ince bir kar yağar fakirlerin düzüne” adlı türküler gönül tellerimizi okşarken, “Kar mı yağdı Kütahya’nın dağına” adlı ağıt, zamanla zeybek oyunu olarak folklorumuzda yerini almıştır.

Kar, batı da aşk şarkısı, doğuda aşılmaz dağ, Sarıkamış’ta on binlerce Mehmetçiğe yorgandır. Sıcak yaz günlerinde -buzdolabının yaygınlaşmasından önce - dondurma olup çocuklara bayram sevinci yaşatmış, sofralarda pekmeze tahin görevi yapmıştır.

Kar, çocukların muhayyilesinde kartopu oynamak, kızaklarla kaymak olarak yerini alırken, kardan adam olmuş; kömür karası gözleriyle, havuç burnuyla sanki etrafını süpürecekmiş gibi süpürgesiyle dimdik ayakta durmuş. Adam gibi adam olmuş kardan adam.

Halkın tecrübe imbiğinden süzülerek zamanları aşan atasözleri ve deyimler, kültür taşıyıcısı olarak sosyal hayattaki değerlerini devam ettirmişlerdir. Beklenilmeyen şeylerin olabileceğini anlatmak için “al kiraz üstüne kar yağmış” demişler. Kimsenin sezemeyeceği bir biçimde gizli bir iş çevirmek için uygun-suz işler yapılırken “karda gezip izini belli etmedi” sözü kulaktan kulağa yayılmış. Kar yağdığında toprak altındaki tohum daha iyi gelişir anlamında “kar ekinin yorganıdır” sözüyle çiftçinin diline takılmış. Her şey kendine uygun ortamlarda gelişir demek için “kar kuytuda, para pintide eğleşir” sözü tarih içinden süzülerek dillere yerleşmiş. Halk, mevsiminde bol olan şey, mevsimi geçince yok olur anlamını “kar ne kadar yağsa yaza kalmaz” sözüyle nesilden nesile aktarmış. Avutucu, oyalayıcı şeylerle büyük ihtiyaçlar karşılanmaz yani: “kar susuzluk kandırmaz (gidermez)” demiş atalarımız. “Kar yılı, var yılıdır” sözüyle, kış bol karlı geçerse, yazın ürün bol olur denilerek tecrübeler aktarılmış.

“Kara yaslanma, kar erir; ere yaslanma, er ölür” sözü, insan desteği başkalarında aramaya kalkarsa günün birinde desteksiz kalabilir diye hafızalara kazınmış. Zenginler için sıkıntı olabilecek bir durum, yoksullar için söz konusu bile olmaz. İşte size veciz bir söz: “Abdala ‘kar yağıyor’ demişler, ‘titremeye hazırım’ ‘demiş. Allah, herkese dayanabileceği ölçüde sıkıntı verir. Kimilerinin tepelerinde tipiden göz gözü görmez, kimilerinin dağlarında kar eşliğinde halay çekilir. Ama yine de “Allah dağına göre kar verir.” Aşırı harcamalarla eldeki imkânlar çok çabuk tükenir. Çalışıp üretmeyip, olandan tasarruf etmeyip, har vurup harman savurursak, elbette ki “bu sığağa kar dayanmaz.” Anadolu insanı bazen demek istediklerini dolaylı olarak anlatır, ima eder; “birilerinin kulağına kar suyu kaçarır.” “Hastaya kara salmak” (hasta için kar getirmeye göndermek) deyimiyse tembel olanlar, ağır hareket edenler tersinden iğnelenmiş. (Tariz)

*“Şakaklarıma kar mı yağdı ne var
Benim mi Allah’ım bu çizgili yüz” (Cahit Sıtkı)*

Sonbaharda yaprakların sararması, “saçlara kar yağması” ile aynı anlamı barındırır.

*“Kar mı yağdı yüreğine
Ellerin gülümsemiyor artık” (Mehmet Özdemir)*

“Yüreğe karın yağması”: Sitemin, kırgınlığın ifadesi, melâlin şiirleşmesidir.

Dağların, en sarp zirvelerin asil, mağrur çiçeği kardelen, umutların çiçek açması gibi, saflığın, berraklığın sembolüdür. “Kar gibi” beyaz...

İKİ ŞİİR

Elnur Aslanbeyli

Daşlara Doğru

Eser dan üzünden haggın yelleri
Könül yazdan galhar gışlara doğru
Geler burum burum dağın dumanı
Çöker eteklerden gaşlara doğru

Gannı köyneyini al bilen canım
Garadinmez dostu lal bilen canım
Gezme adamlarda halbilen, canım,
Gaç, gaç ağacları, guşlara doğru

Özünü bilersen gel yavaş-yavaş
Özü gul olana ne gul-garavaş?!
Dünyada en ulu hagg – bu gara daş,
Könlün varsa yürü daşlara doğru

Bilmez

Gözel heta yapar dostun elleri
Çalar ciyerime henceri bilmez
Giyamet govğası var bu dünyanın
Garı biler, sultan senceri bilmez

Merd merdane deyer böyle ganundu
Ya bir demirçoğlu, ya bir cünundu
Çirmenib girende meydan onundu
Sağ nedi, sol nedi inceli bilmez

Aşig sevib çeker felek cebrini
Pir bilib öperler merdin gebrini
Ezelden beledi – gözel gedrini
İgid giymetini henceri bilmez?

ANNE

Songül Özel

Anılar gelince bir bir gözüme
Gönül sarayımı yıkıyor anne
Evladım deyişin düşünce dile
Bu dert ciğerimi yakıyor anne

Bir gül goncasıydın gönül bahçemde
Buram buram kokardın her seherde
Nazenin gülüşün bilmem ki nerde
Artık bülbül sensiz şakıyor anne

Çile çektin gülemedin ağladın
Günler geçti dertlerini saymadın
Eşe dosta diyemedin kıymadın
Şimdi gözler naçar bakıyor anne

Bitmez bu dert gönlümdedir sızısı
İman ettik ölüm Rabbin yazısı
Kolay olsun kabirdeki sorgusu
Gözyaşım sel olup akıyor anne

ŞEYH GALİB'İN TÜRKÜSÜ

Mehmet Pektaş

Şiirlerinde önce Esad sonra da Gâlib mahlasını kullanan şairin asıl adı Mehmed'dir. İlköğrenimini babasından gördükten sonra Galata Mevlevihânesi şeyhi Hüseyin Dede ile Hoca Neşet'ten dil ve edebiyat dersleri aldı, genç yaşta şiire başladı. Daha 24 yaşında divanını tertip etti, iki yıl sonra da büyük eseri *Hüsn ü Aşk*'ı tamamladı. Otuz yaşlarında ani bir kararla ailesinden habersiz Konya'ya gitti ve çileye başladı. Ailesinin ısrarları üzerine İstanbul'a dönerek çilesinin geri kalan kısmını Yenikapı Mevlevihânesi'nde tamamladı. Bin bir günlük çilenin ardından Ali Nutkî Dede'den hilafet aldı. Henüz 34 yaşındayken Galata Mevlevihânesi şeyhliğine getirildi. Şiir kabiliyeti sayesinde büyük bir şöhret buldu. İlhamî mahlasıyla şiir yazan III. Selim'in takdir ve hayranlığını kazandı. Geride, *Divan ve Hüsn ü Aşk'tan başka Şerh-i Cezire-i Mesnevi, es-Sohbetü's-Safiyiye* isimli eserlerini ve Mevlevî şairleriyle ilgili müsvedde hâlinde bir mecmuayı bırakarak 42 yaşında vefat etti.

Kaynaklar ittifak hâlinde Şeyh Gâlib'in Divan Edebiyatı'nın son büyük şairi olduğunu söylerler. Banarlı'nın ifadesiyle, "Divan şiiri, uzun, aralıksız ve rakipsiz hayatının bu son asrında son sözünü Şeyh Gâlib'le söylemiş, son sanat hamlesini onun eseriyle yapmıştır" (Banarlı, 2001: 770). Divan Edebiyatı geleneklerine sıkı sıkıya bağlı olan Gâlib, manzumelerini yazarken bu edebiyatın şekil, kaidelerinden ayrılmamıştır (Yüksel, 1980, 53). Temsilcisi olduğu geleneğin bütün ifade imkânlarını kullanarak kendine has söyleyişlerle, Sebk-i Hindi diye bilinen tarzın edebiyatımızdaki en güzel örneklerini vermiştir (Kaplan, 2007: 464). Fuzulî'nin lirizmi, Baki'nin İstanbul Türkçesi, Nedim'in coşkulu edası ve Nabi'nin güçlü fikirleri gibi önceki şairlerin üstün özellikleri Gâlib'in şahsında toplanır (Şentürk ve Kartal, 2006: 448) Bunun yanına Mevlevî bir ailede doğup bu çevrede yetişen şair, hiçbir zaman Mevleviliğin dışında değildir (Pala, 2005, 171). Kendi döneminden itibaren Esrar Dede ve Neyyir Dede gibi Mevlevî şairleri etkileyen Gâlib, Tanzimat ve ondan sonra yetişen şairler tarafından da beğenilmiş ve şiirlerine pek çok nazire yazılmıştır (Alparslan, 1988: 22). Gâlib'ten sonra büyük şair yetişmemiş, divan şiiri, Tanzimat Edebiyatı'na kadar ikinci derecede şairlerle devam etmiştir (İpekten, 1996: 23).

Gâlib, *Hüsn ü Aşk*'ta, Nâbî'nin dilini ağır bularak beğendiğini ifade eder:

Manzûme-i Fârisîveş ebyât
Bi'l-cümle tetâbü-ı izâfât

İnşâya verir egerçi ziyet
Türkî söz içinde ayn-i sıklet (Şeyh Gâlib, 1992: 40).

(*Farsçaya benzeyen uzun zincirleme tamlamalar nesirde süs olsa da Türkçe şiire ağırlık verir.*)

Şair yukarıda ortaya koyduğu düşüncüyü çok az şiirinde uygulayabilmiştir (İpekten, 1996: 27-28). Gâlib'in yaşadığı XVIII. yüzyılda bir taraftan Sebk-i Hindi'nin çetrefil üslubu devam ederken, bir taraftan da mahalli ve günlük konuşma dili önem kazanmış, önceki yüzyıllara göre sade bir dille şiirler yazılmıştır. Günlük konuşma diliyle şiir yazmayı, bilinçli bir çabaya dönüştüren bazı şairler, kafiye ve redifleri Türkçe kelimelerden seçmeye özen göstermişlerdir. Bu anlayışın etkisinde Nedim hece vezniyle iki koşma yazarken, Şeyh Gâlib sade Türkçeye bir gazel ve heceyle türkü yazmıştır (İsen vd., 2006: 150).

Halk ve divan edebiyatları, kendilerine özgü özelliklere sahip iki ayrı edebiyat geleneği olmakla birlikte, karşılıklı etkileşimler sonucu zaman içerisinde ortak noktalar ortaya çıkmıştır. Bu ortak özelliklerden birisi divan şairlerinin hece ölçüsüyle şiir yazma eğilimidir (Kurnaz, 2003: 64) Aruz ve hece vezni, dörtlülük ve beyit şeklinin yan yana görüldüğü ilk İslami eserlerden itibaren birlikte kullanılmıştır (Kurnaz, 2003: 65). Başlangıçta, Yunus divanında görülen bu birliktelik, sonraki yıllarda azalmış olmakla beraber hiçbir zaman ortadan kalkmamıştır (İsen, 1997: 388). Şeyh Gâlib'in hece vezniyle yazdığı şiiri bulup yayınlayan Sedit Yüksel bu şiir hakkında şöyle der: "Hece vezniyle olan tek şiiri, kanımızca, şekil değişikliği yolunda bilinçli bir hareket, bir uyanıklık eseri olmaktan çok, halk edebiyatının aydınlar edebiyatına etkisinin yansımasıdır" (Yüksel, 1980: 180). Bununla birlikte Şeyh Gâlib gibi yüksek bir kültür muhitinde yetişmiş ve Sebk-i Hindi etkisinde eser veren bir şairin hece veznine bigâne kalmayışı dikkate değerdir. Bunun dışında şiir, sanatsal olarak Gâlib'in diğer şiirleriyle boy ölçüşebilecek kıymette değildir.

Bulunduğu yazmada “Şarkı” başlığını taşıyan şiir, *bbbaa cccaa dddaa* kafiye düzeniyle 4+4+3=11’li hece vezniyle yazılmıştır. Bir musiki terimi olan şarkı daha çok aruz vezniyle yazılan bestelenmiş şiirleri ifade eder. Bu yönüyle söz konusu şiiri, türkü olarak nitelendirmek daha yerindedir. Devrine göre oldukça sade bir dille yazılmış olan türkü beşliklerden oluşur. Dördüncü kıta hariç kafiye kelimelerin tamamı Türkçe kelimelerden seçilmiştir. Her kıtanın sonunda kavuştak olarak:

“Gülfidanım henüz bulmuş çağını
Şirin esmer şimdi bulmuş çağını”

dizeleri tekrar edilir. Âşıkane bir eda ile yazılan şiirin ilk kıtasında 13-14 yaşına yeni girmiş bir sevgiliden bahsedilir. Aynı ifadeyi Karacaoğlan bir koşmasında şöyle kullanır:

“Âşına da Karacöğlan âşına
Yeni girmiş on üç, on dört yaşına
Irak değil, Akpınar’ın başına
Turna, yârın selâm saldı, gel deyi” (Karacaoğlan, 2001: 372).

“Tuğra çekmiş dest-i kudret kaşına” ifadesiyle sevgilinin Allah vergisi bir güzelliğe sahip olduğu vurgulanır. İkinci dizedeki “cefâ” kelimesi yerine başa takılması yaygın olan bir eşya veya saçın siyahlığına daha çok vurgu yapacak bir kelime tercih edilebilirdi. Saçların siyahlığı karanlığı, zulmü çağrıştırır. Âşıkların gönülleri saçların ucuna takılıdır. Bu yüzden saçlar zaman zaman aşığa üzüntüyü, kederi, acıyı, çağrıştırır.

İkinci kıtada şair, sevgiliden ne kadar zulüm görse de ona cevri ü cefayı konduramaz. Ona bu sıfatları yakıştıramaz. Sevgisinin her yaptığını mazur görür. Ne de olsa taze bir dilberdir. Üçüncü kıtada bir bahar sabahı sahnesi göze çarpar. Bu sahnede sevgili saçları savurur ve zülüfleri gerdanının üzerine dökülür. Dördüncü kıtada henüz yeni yetişmiş olan dilberi fırsat varken elden kaçırmamak gerektiği vurgulanır. Tabiri caizse dillere destan olmadan, talibi çoğalmadan onu elde etmek gerekir. Son kıtada sevgilinin bakışları hançere benzetilir. Bu hançeri keskin tarafına kan bulaşmıştır. Çünkü sevgili, gözleriyle âşıkları avlar, avladıkça da mutlu olur. Adeta gözleri güler. Bakışları çok tesirli olduğu için ona yaklaşmak yürek ister:

Tuğra çekmiş dest-i kudret kaşına
Cefâ takmış siyah perçem başına
Tâze girmiş on üç on dört yaşına
Gülfidanım henüz bulmuş çağını
Şirin esmer şimdi bulmuş çağını

O güzele cevri ü vefâ anılmaz
Geçen günler unutulur sayılmaz
Nev-restedir ettiğine bakılmaz
Gülfidanım henüz bulmuş çağını
Şirin esmer şimdi bulmuş çağını

Sabah olsun aktan kara seçilsin
Gerden üzre siyah zülfü saçlısın
Mevsimidir güller gibi saçlısın
Gülfidanım henüz bulmuş çağını
Şirin esmer şimdi bulmuş çağını

Elde iken terk eyleme fırsatı
Meclislerde söylenmeden sohbeti
Âşıklara ganimettir vuslatı
Gülfidanım henüz bulmuş çağını
Şirin esmer şimdi bulmuş çağını

Kan bulaşmış hançerinin zağına
Neşe gelmiş gözlerinin ağına
Yanaşılmaz goncesine bağına
Gülfidanım henüz bulmuş çağını
Şirin esmer şimdi bulmuş çağını (Yüksel, 1980: 172-173).

KAYNAKÇA

- Ahmet Atillâ Şentürk ve Ahmet Kartal, *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Dergah Yay., İstanbul, 2006.
- Ali Alparslan, *Şeyh Galib*, Kültür ve Turizm Bak. Yay., Ankara, 1988.
- Cemal Kurnaz, *Halk ve Divan Şiirinin Müsterekleri*, Bizim Büro Yay., Ankara, 2003.
- Haluk İpekten, *Şeyh Gâlib, Hayatı, Sanatı, Eserleri*, Akçağ Yay., Ankara, 1996.
- İskender Pala, *Akademik Divan Şiiri Araştırmaları*, Kapı Yay., İstanbul, 2005.
- Karacaoğlan, *Şiirler*, Haz. Müjgan Cumbur, MEB Yay., Ankara, 2001.
- Mahmut Kaplan, “Şeyh Galib’in Şiir Anlayışı”, *Turkish Studies*, Vol: 2/4, 2007, ss. 455-465.
- Mustafa İsen, *Ötelerden Bir Ses, Divan Edebiyatı ve Balkanlarda Türk Edebiyatı Üzerine Makaleler*, Akçağ Yay., Ankara, 1997.
- Mustafa İsen vd., *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yay., Ankara, 2006.
- Nihad Sami Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, MEB Yay., İstanbul, 2001.
- Sedit Yüksel, *Şeyh Galip*, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., Ankara, 1980.

BİR AŞK HİKAYESİ

Ahmet Aslan

Bir aşk hikâyesidir, size anlatacağım,
Derin düşüncelerle, size dinleteceğim.
Bu hayal olsa bile, onun her anı güzel,
Ben özlemi, hasrete sizinle katacağım.

Aşka gönül verenin, ahtı da güzel olur,
Bu gerçeği görenin, bahtı da güzel olur.
İzleyin ölümüne, varılan kutlu yolu,
Bu meclise girenin, tahtı da güzel olur.

Bak şu âşık, aşkını, nasıl da dışa vurur,
Sonu ölüm olsa da, aşkını mertçe korur.
Gönlü coşkun bir derya, baygın bakışa vurgun
Sevdası uğruna bak, nasıl da yanar durur!

Bu gözle bakmayanın, haline üzülürsün,
Âşık isen illaki imbikten süzülürsün...
Kilitlenip kalsan da, donsan da bir noktada,
Düğümlensen de gayrı, bu yolda çözülürsün.

Farklıdır aşkın dili, ilgisizler bilemez,
Kendinden geçmeyince, bu yola girilemez.
Çöllere varmayınca, dağları delmeyince,
Divane olmayınca, bu sırra edilemez.

Bu kutsal aşk destanı sonunda olur tamam,
Sahilsiz bir denizde, son bulur dilde kelam.
O güzeller güzeli, Muhammed Mustafa'ya (s.a.v.)
Resûlallah'a bizden, en saf salat ü selam!

Bu hali yaşayanda, bilmem ki can mı kalır?
Aşğın hayatında, sevgisiz an mı kalır?
Hayalse de gördüğü, sevdanın hayalidir,
Arslan Ahmet; can veren, damarda kan mı kalır?

AYNALAR

Halil Bozdoğanoglu

Aynalar içinde aynalar gördüm
Sanki içlerinde zehirler vardı
Konuşsunlar diye sorular sordum
Dilleri bağlanmış sanki duvardı

Bedenlerin ruhu çoktan satılmış
Biçimsiz şekiller ışıklar ölgün
Hayat tohumları buza atılmış
Aynalar içinde filizler solgun

Aynalar düştüğümü çıkılmaz batacak
İçinde görünen bir hazin türkü
Baktıkça gözümde ateşten yatak
Her gece rüyamı çalan o korku

Akan mevsimleri almış koynuna
Aynalar zamanı yüzüme attı
Ben ziynet takarken sabah boynuna
Aynalar karşıma akşam çıkarttı

EHTİYACIM VAR

Mirvarid Dilbazi

Şirin söhbətə də, dadlı sözə də,
Həzin rübaba da ehtiyacım var.
Soyuq bulağa da, isti közə də,
Şışdə kababa da ehtiyacım var.

Gâh gecə əyilir, gâh səhər düşür,
Axıb qulağıma nə səslər düşür.
Fikrimə xudmani məclislər düşür,
Tara, mizraba da ehtiyacım var.

Dostlarla cəmləşib ülfət qılanda,
Yaşdan keçənləri yâda salanda,
Əl gülür, əlinə kitab alanda,
Əldə kitaba da ehtiyacım var.

Hüseyn Arifəm, saçlarımda dən,
Başdan zarafata alışmışam mən.
Aqillər içində nədənsə hərdən
Başdan xaraba da ehtiyacım var.

ŞARKI SÖYLE

Hikmet Elitaş

Arada bir çık ta gel, hiç kimseler görmeden
Pencerenin camına, karanlıklar vurmadan,
Duvardaki saate hicran vakti girmeden
Kalmasın hiçbir şeyde şu gönlümün merakı,
Ya şarkı söyle bana; ya da şiirler oku.

Işıklar tanımasın; kaldırımlar duymasın,
Delikanlı yüreğim kimseye baş eğmesin,
Boş ver sabah olmasın, boş ver güneş doğmasın
Sen yanımda olunca, olmaz içimde korku,
Ya şarkı söyle bana; ya da şiirler oku.

Hapsolsun kör mahzene, sensizliğin töresi
Küllensin zindanlarda bu sevdanın yarası
Silsin atsın hasreti, gözlerinin karası,
Vuslatı nakış nakış her hücreme sen doku
Ya şarkı söyle bana; ya da şiirler oku.

Beni kimse anlamaz, ne olursun sen anla,
Hani birbirimizi unutturduk zamanla,
Yine bak gözlerime, ilk günkü heyecanla
Sinemi delsin geçsin, kirpiklerinin oku,
Ya şarkı söyle bana; ya da şiirler oku.

Gel kurtar ne olursun, tutuştuğum bu yerden
Bu çıkmaz sokaktan, bu karanlık, bu dardan,
Gamzendeki çukurdan, dudağındaki kordan
Çözebilmiş değilim, gülüşündeki farkı,
Ya şarkı söyle bana; ya da şiirler oku.

Bir dergiyi elime aldığımda öncelikle tanıdık isimler var mı diye bir göz gezdiririm. “yedi dergide sekiz şiiri” yayınlanan bir şaire rastladığım zaman da “şiiri gözümüze mi sokacaksın be adam” demekten de kendimi alıkoyamam. Okumaya önce ismine çok az duyduğum ya da hiç duymadığım bir şair olursa önceliği onlara veririm daha sonra da tanıdık dostların şiirlerini okurum. Okuduğum şiirlerin bende bir karşılığı varsa yanına not düşerim, bir karşılığı yoksa tertemiz yerinde durur.

Öyle şairler vardır ki pek ortalıkta görünmezler, bu görünmez şaire “artık şiiri bıraktı” diyenler de olur. Şiiri bıraktığı söylenen şair de dergilerde kasım kasım kasılarak “ben buradayım” demez. Nerede bir şiir etkinliği varsa orada olmak için araya dostlarını ilıstirmez, şiiri bir yarışma aracı olarak kullanmaz. Şiiri yaşadığı zaman yazar, yaşamadığı zaman da şiir sancılılarıyla kıvrılır durur.

İşte o şairlerden birisi de Âdem Konan’dır. İki ya da üç tane şiir kitabı olması gerek o kitaplar da maalesef bende yok, muhtemelen kendisinde de yoktur. Bir dergide yazsa da şiirini okusam dediğim zamanlar çok olmuştur. Bir şairin şiirinin tamamı çok zaman yüreğinize kanat takıp sizi edebiyat göğünde kanatlandırmaz. Bir dördlüğü ya da bir dizesi balığın zokaya dokunup geçtiği gibi gönlünüze dokunur geçer. Baz şiirler de baştan sona kadar noktasına virgülüne dokunmadan gelir vaktinize konuk olur. Döne döne şiiri okur, şairin dünyasıyla kendi dünyanız arasında gidip gele gidip gele şiiri kendi şiiriniz gibi okumaya başlarsınız. İşte bu şiir o şiirdir.

*Sunar kendini bir dal çalkantılı sulara
Irgalayan rüzgâra yüzünü dönebilmez*

*Güneşler akar gider arkasında ruhunun
Çocukça korkar çeker, elini sunabilmez*

*Eğilse uçurumda kendini görecektir
Şerhiayet de olsa bir söze kanabilmez*

*Güvercin gibi تنها geçer gökyüzünden
Nedense kartal olup göge uzanabilmez*

*Yüzer alçak sulara, ortasında yürür yolun
Her söze menevişlenir, tutuşup yanabilmez*

*Sanır ki bütün güller sonsuza böyle gider
Nedense hiç ölümün adını anabilmez*

*İnmemiştir derine, hiç gönlü yanmamıştır
Kırılır, dökülür amma nazdan usanabilmez*

*Düşer karasına bir ışık, aydınlanır ara sıra
İkrarı yoktur sözünde, bir kararda durabilmez*

*Herkesin bildiği gibi bilirim cehaletin
Utanırım ben ondan, o benden utanabilmez*

*Dağlar yanar, taşlar yanar, su yanar
İşine mi gelir bilmem, o dost uyanabilmez*

*Sus ey ozan her diline geleni söyleme
Biraz daha söylersen yürek dayanabilmez¹*

¹ Adem Konan, “Bilmem Gazeli” *Kurgan*, S. 43, 2018, s. 12.

Mehmet Gözükara klasik halk şiirinde söylemesi gerekenlerin çoğunu söyleyen ve üstelik bunlar yetmiyormuş gibi, âşıkların saz eşliğinde deyişme veya atışma biçimlerinde de şiirler yazan bir şair. Sırtını geleneksel şiire dayayıp yeni şiirler yazmanın vakti geldiğinin farkına varır ve şiir çitasını yükseltmek için özel gayret gösteren şairler arasında yerini alır. Siz adına ister serbest şiir deyin ister hece şiiri deyin. Önemli olan şiirin bir Anadolu kilimi gibi motif motif eşlenmesi ise, işte Mehmet Gözükara'da geleneksel şiirin motiflerinden faydalanarak günümüz şiirini yazıyor. Bizim yüreğimize dokunan o şiirden bir bölümü sizlerle paylaşmak istiyorum.

*“Ben de sevdim ben de geçtim yollardan
Ben de bülbül gibi gülü bekledim
Ne bülbül şad oldu ne de ben oldum
Dağıldım saç gibi karma-karışık
İsimsiz dikilir kabire taşım”²*

Dergilerde gönle dokunan şiirlerin az olduğundan yakınırsınız. Bu sorumsuzluğu çok zaman dergi yönetmenlerine yüklemeye çalışırız. Her dergi yönetmeni derginin her sayısında en güzel şiirleri yayınlamak ister ama bu çok zaman mümkün olmuyor. Mümkün olduğu zamanlar da olmuyor desek yalan söylemiş oluruz. İşte bize dokunan şiirlerden birisi de Semih Diri'nin şiiri.

*“imkânsız imkân bulursa
rücu eder hakikat
kuş yumurtaya,
bal çiçeğe,
ben sana...
kapım ipektendir benim
bir gün çalarsan
incinmesin ellerin.”³*

Dergilerde bize dokunan başka şiir yok mu? Var olmaz mı? Dergiler yaşadıkça güzel şiirler de var olacaktır. İşte Mürsel Sönmez'in kaptanlığında çıkan dergide, Necmeddin Atlıhan'ın Mürsel Sönmez'e ithaf ettiği bir şiirden bize dokunanlar.

*“Hayatın dar koridorunda
Upuzun yan yana, iç içe
İpince, incecik
Çizilmiş çizgidir ömür
.....
Penceresi yüce kapılı han
Dost sevgisi apacık üryan
Her an her vakit sezilen
Umut kesmez HİÇinde
Epitaf ki şahidi
Yüzde yüz emek yüzde yüz umut”⁴*

Elazığ'da Namız Payam'ın kaptanlığını yaptığı Bizim Külliye de ara sıra geleneksel hece şiirine yer veriliyor. Kim hece şiiri öldü diyorsa (kendisi yazamadığından) yalan söylüyordur. İşte yıllardır istikrarlı çizgisini sürdüren ve hece şiirinden koymayan bir şair Rifat Araz hocam. Onun şiirinden bize dokunan bir dörtlülle vaktinizi selamlıyor, şiirin de size dokunmasını salık veriyorum.

*Himmet mi, hikmet mi şu keşif, rü'yâ?
Âleme temel mi, “can” denen maya?..
Bildim, bir damlada gizlidir deryâ;
Dalıp bir damlada, dolduğum Sen'sin!..⁵*

2 Mehmet Gözükara, “Yürekten Söylenen Yüreğe İşler” *Kurgan*, S. 43, 2018, s. 21.

3 Semih Diri, “Sen Dünya ve Mezar” *Kurgan*, S. 43, 2018, s. 39.

4 Necmeddin Atlıhan, “Yaryüzünde Umut Hep” *Birnokta*, S. 202, 2018, s. 25.

5 Rifat Araz, “Nefes Ver, Ölmeden Öldüğüm Sen'sin” *Bizim Külliye*, S. 87, 2018-19, s. 90.

ÜÇÜNCÜ YOL

Yetik Ozan

Sayıyorsan beni kendine yakın
Hem ben bilem hem sen bil, bilişelim,
Benim köyüm senin kentine yakın;
Hem ben gelem hem sen gel, gelişelim.

Ağustos içti de yerin suyunu
Kuruttu pınarın serin suyunu,
Irak kuyuların derin suyunu
Hem ben alam hem sen al, alışalım.

Güneşin hıncı var, bulutun nazı,
Bileğin gücü yok, bileğin hazı,
Tarlada tırpanı, halayda sazı,
Hem ben çalam hem sen çal, çalışalım.

Ben tutmuşum beni kul eden yolu,
Sen tutmuşsun seni el eden yolu,
Bizi bize doğru ileten yolu,
Hem ben bulam hem sen bul, buluşalım.

*[Yetik Ozan, Bütün Şiirleri: Atmaca Uçurumu-Ülkü Bağı-Yücelmek,
(Haz. Metin Özarslan) 3. Basım, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2018, s. 41].*

HECE TAŞLARI 4. YIL FİHRİSTİ

15 MART 2018-15 ŞUBAT 2019

ABASOV, Əyyub Qiyas 45/6 Ölülər Diri Çıxacaq

ABDULLA, Süleyman 37/25 Mütleg

ACIPAYAM, Metin

39/21 Prof. Dr. Ömer Faruk Akün'ün 'Divan Edebiyatı' Kitabı Hakkında Kısa Bir Değini

AHMETGİL, Akif 37/22 Bağışla

AKÇAY, Hasan

40/4 Şiir ve Gelenek Üzerine Konuşmalar/ onüç

AKKANAT, Cevat

43/17 Âşikan Söyler, 45/10 Keke Âşık, 47/11 Yatılı Kız Liseliler Marşı

AKBULUT, Gülçin Yağmur

45/8 Senden Ayrı Kalınca

AKTAŞ, Osman

38/19 Gözlerinde Huzur Dolu Âlem Var, 45/7 Teskin Etme Beni, 47/16 Âşık Daimi

ALİ, Ruslan Dost 37/26 Dünyanın

ALLAHVERDİYEVA, Reşide 37/21 Belki

ALTUN, Kadir 45/14 Hak Yol

ANIK, Esat 38/9 Olmaz, 39/19 Olmaz

ARAZ, Memmed 37/12 Elveda Dağlar

ARICI, Murat 41/20 Şehide Veda

ARİF, Hesyn 37/8 Biz Ayrı Düşeli

ASLAN, Ahmet

39/19 Gönül Gözüm Anlatsın, 48/20 Bir Aşk Hikayesi

ASDANBEYLİ, Mehmed 37/24 Köhnedi

ASLAN, Memmed 37/13 Men Buyam

ASLAN, Yusuf

40/19 Girmeleri İçin Kapı Bekledim

ASLANBEYLİ, Elnur

48/17 Dağlara Doğru; Bilmez

ÂŞIK, Elesger 37/3 Gerekdi; Dağlar

ÂŞIK, Muhsinoğlu

40/19 Dediler Ki, 44/7 Tahmin, 48/11 Sakın Ha!

ATMACA, Tayyib

37/2 O Tayda Elesger Bu Tayda Şenlik, 38/2 Sen ve Ben; Ne Güzel (Atışma), 38/22 dOkunan Şiirler-7-, 39/2 Elli Altı Yılı Yıgđım Harmana, 40/2 Beyaz Elbiseyle Çıkarız Yola, 40/22

dOkunan Şiirler-8-, 41/2 On Beş Temmuz Bayramı, 42/2 İşte Geldik Göçüyoruz Dünyadan, 42/21 dOkunan Şiirler-9-, 43/2 İnsan Bozulursa Her Şey Bozulur; 43/12 Hece Taşları Üstünde (Deyişme), 44/2 Tebessümler Buzdan Yapma Bir Çiçek, 44/22 dOkunan Şiirler-10-, 45/2 Sek Sek Oyununu Tek Kendin Oyna, 46/2 Şükür Çiçeği, 46/22 dOkunan Şiirler-11-, 47/2 Zaman Akar Biz İçinden Geçeriz, 48/2 Nereye Dönersek Can Kırıkları 48/22 dOkunan Şiirler-12-

AVCI, Ramazan

48/12 Karacaoğlan Nefesli Bir Şair

AVŞAR, Mehmet 48/3 Kan Şafağı

AYVALI, Mustafa

39/22 Demek..., 42/9 Bedrin Külü, 45/14 Gurbetin Kızı

AZAFLLI, Mikayıl 37/10 Sen Deme

AZAYOĞLU, Nadir

47/9 Menim Gözlerimde Gövercin Ahı

AZİZOĞLU, Çağan 42/20 Gül Mevsimi

BALIKÇI, Emel

40/20 Rodoplar'ın Karlık Tepeleri

BAŞ, Mehmet

38/10 Sana Doğru, 43/10 Yandı, 46/15 Sandım

BATTAL, Ferit 47/10 Bari

BAZ, İbrahim 40/7 Sor, 47/14 Gül Derdim

BERBERCAN, Mehmet Turgut

41/7 Hisler Geçidi

BERDELİ, Besti 37/20 Dünya, 47/13 Sənsiz

BILDIRKİ, Oyhan Hasan

43/22 Dostlar Beni Hatırlıyor

BORSUNLU, Mezhahir 37/10 Menem

BOZALGANLI, Mikayıl 37/23 Böyle

BOZDOĞANOĞLU, Halil

39/17 Ölüme Dair Değil Ki Seveda, 44/12 Zamanda Yolculuk, 48/20 Aynalar

BULUT, İlhami 39/16 Ayrılık

CAN, Cahit 41/22 Bahtsızım, 43/23 Şu İşe Bak!..

CENGİZ, Köksal (Niyazkâr)

39/11 Dosta Gidelim, 41/23 Ne Deyim?, 45/15 Ümidini Yitirme!

CİHANGİR, Seadet 37/21 Gibi

ÇAMURCU, Erhan 38/9 Naat, 46/17 Marifet

ÇETİNKAYA, Necibe Taşkın

41/24 Fuzûlî'nin "Meni Cândan Usandırdı" Mu-
sammat Gazeline Tahmis, 45/24 Bûlbûlün Güle
Sitemi

ÇİÇEK, Şeyhmus 45/12 Bir Yol Uzanır

ÇOBAN, Hüseyin 40/9 Sor, 46/9 Yonga

ÇOBAN, Özgür

42/9 Gece Yarısı Rubaileri/1, 47/11 Gece
Yarısı Rubaileri/2

DAŞKIN, Ali

37/27 Yurd Sevgisi, 44/11 Temel Taşı,
46/15 Ana Dilim

DEDEKURT, Temur Melik

42/3 Kendime Öğüt, 45/3 Gelme Bir Daha

DELİDAĞLI, Sücaet 37/14 Anamın

DİLBAZİ, Mirvarid

39/17 Bahar Sevincine Uyabilirmişim, 48/21
Ehtiyacım Var

DİVANİ, Cemal 45/10 Dedim Dedi

DOĞAN, Mustafa

43/24 Çile Dergâhı, 45/19 Al Mektup

DOĞRU, Ahmet 43/13 Kar Gibi

DÖVRAN, Rahile

43/17 Hayatın Vefası, 45/6 İstədim

DURMAN, Nurettin 40/3 Bakışmak

DURNA, Ahmet Süreyya

43/11 Önce Şiir Sonra Kitap, 44/7 Dem-i Vuslat

ECE, Hüseyin K. 48/10 Mehtap Suyu Yakın

EFE, Ahmet

39/7 Gerekmez, 43/7 Kıymetimin Yok Nazarında

ƏKBƏROVA, Həməh Həşimqızı 42/13 Bayatılar

EKER, Tahir 38/12 Ben Bekçiyim

ELİTAŞ, Hikmet 48/21 Şarkı Söyle

ELİZADE, Elvin 47/22 Ana

ERDAL, İsmet

45/20 Gurbette Sılasını Arayan Şair Abdul-
lah Gülcemal ile Şiir ve Şiir Sanatı Üzerine

EREN, Abdulkahim 42/10 Âşık Mahzuni Şerif

ERENER, Ahmet 42/23 Beni

ERKENEKLİ, Mustafa 38/11 Sehiy Hüküm

ERYİĞİT, İbrahim

38/15 Saklanbaç Oyununda Suriyeli Ço-
cuklar, 41/13 Bitmeyen Başlangıçtır Tarih, 44/14
Sözün Külü

EVREN, Mustafa Ökkeş

44/4 Şiir ve Gelenek Üzerine Konuşmalar/onyedi

FEDAİ, Celal

38/4 Şiir ve Gelenek Üzerine Konuşmalar/onbir

FERMANOĞLU, Osman

37/26 Yakın Gel, 41/19 Saxlayır, 43/22 Qal-
dırın Pərdələri, 46/21 Yol Havası, 47/13 Tərs Üzünə

Fırkatı 41/19 Mezar Taşları Üzerine (Deyişme)

GAFARLI, Zireddin 37/22 Men İdim

GASIMLI, Muharrem

37/16 Elesger'em, Her Elmiden Halıyam...

GENÇ, Nurullah

43/4 Şiir ve Gelenek Üzerine Konuşmalar/onaltı

GÖÇER, Musa 44/16 Pir Sultan Abdal

GÖRGÜN, Fikret 39/20 Burası Gül Bahçesi

GÖZÜKARA, Mehmet

45/9 Pepenâme (Deyişme), 47/14 Saçların

GÜLBAHAR, İlker

40/10 Veda Sancısı, 44/14 Gidiyorum

GÜLCEMAL, Abdullah

47/10 Ağustosta Yüreğime Kar Düşer

GÜNER, Mestan 37/12 Gel Öğredim

GÜNEŞ, Mehmet 46/16 Türkülere Destan/bir

HACISOY, Hacı 43/23 Gitmek Gerek

HASANNEBİOĞLU, Cumali Ünalı

39/3 Kendim İçin Gazel, 44/3 Şi'r'in

HAZRİ, Nabi 37/9 Ay Yürek

HOŞAB, Fahri

38/15 Yürek Göçü, 46/17 Ufkun Çağrısı

HÜNÜK, Gülser 40/21 Varlığımın Sebebi Sen!

İLGAR, Mehmet

37/15 Çekir (Tecnis), 42/23 İki Şiir

İLBEY, Ahmet Doğan

40/12 Ali Hocam Yazısı, 43/8 "El Vurup
Yaramı İncitme" Doktor!, 45/16 Ali Hocam Yazısı,
47/20 "Kent" Medenî Değil Modern Barbardır

İLHAM, Ehtiram 37/24 Get Gede

İLYASLI, İbrahim 37/23 Barışır

İSMAYIL, Memmed

37/4 Zamanın Baş Yolçusu, 48/4 Şiir ve Ge-
lenek Üzerine Konuşmalar/yirmiiki

İZZƏTİ, Səxavət 37/27 Gedirem

KALENDER, Haşim 41/23 Gidiş Başka

KANDEMİR, Fatih

40/10 Kavuştum, 46/14 Aşk Duası

KARA, Yunus

38/18 Ben Senin Akranım Değilim Ki Aşk,
41/16 Biz Türkülerin Milletiyiz, 43/20 Türkülerde
Ayrılık Acısı

KARAMAN, Kadir 38/17 Zülfü Kirli Gül**KARAMIZRAK, Seyfettin**

38/24 Annem, 42/24 Hak Edenler

KARADAŞ, Sabahattin 47/19 Bizim Köy**KARATAŞ, Taner (Mîzânî)**

44/19 Yar Di Gel (Yedekli Koşma)

KARCI, M. Ragıp

46/4 Şiir ve Gelenek Üzerine Konuşmalar/ondokuz

KAŞIKÇI, Ali Rıza

39/18 Gönül Dostu Neredesin?, 42/19 Vuslat
Mektubu, 46/20 Ayrılık

KAVRUK, Hasan (Hiç) 39/16 Dile Gelse**KAYA, Hüseyin**

39/4 Şiir ve Gelenek Üzerine Konuşmalar/oniki

KAYA, S. Ahmet

43/14 “Sarı Kitap” Dolayısıyla Tayyib At-
maca’nın Şiiri

KILIÇ, Lütfü

39/20 Altmışımda Aşık Oldun, 41/14 Rey-
hanî Var, 45/23 Feyzi Halıcı

KILIÇ, Seyit 38/11 Ellerin**KOCA, Erol**

39/10 Yalan Olacak, 42/13 Azar Azar

KOCAGA, Durani 47/22 Dargın Menekşe**KORKUT, Şenol** 47/3 En Güzel Yol**KOZANOĞLU, Ömer Kaplan** 44/19 Bakarsın**KURTOĞLU, Mehmet** 41/13 Serseri**KUTLU, İsmail** 45/9 Pepenâme (Deyişme)**KÜTÜKÇÜ, Mustafa** 41/18 Yurt Aşkına**MEHDİYEVA, Ferqane** 37/20 Şekildi**MERT, Metin**

41/6 Hatıra Defteri, 44/11 Eskilerin Ardın-
dan, 48/10 Hercâi

MİCİNGİRT, Ömer Ekinçi 47/15 Bakara**MORTAŞ, Yasin**

39/24 Şiir Saklı Sokakta Bir Kalem Yanığı,
45/3 Bakışsız Ayna Sokağında Selamsız Gün Yan-
sımına Bir Derkenar

MURQUZOV, Kamran

41/20 Yoxdu Ehtiyacın Sənin Ay Allah!

MUŞŞOOĞLU, Muhammet 47/15 Kınamayın**MUTLU, Ali Kemal**

39/11 Beş Yedin 35, 42/8 Gazel-i Hem,
44/20 Aynalar, 46/20 26 Satır, 48/14 Mah-ı Riyam

MÜTALİBOĞLU, Elvin 44/21 Türkiye’ın**NALÇACI, Hasan**

44/13 Yeşil Sancak ve Gölge, 48/9 Otuz Üç

NOYAN, Erdal

39/10 Kalbin Durumları, 45/4 Şiir ve Ge-
lenek Üzerine Konuşmalar/onsekiz, 46/18 Drama
İçinde Pazar, 47/12 Selânik Türkleri

OKUMUŞ, Fatih

40/24 Tahmis-i Selmânî, 43/3 Tahmîs-i
Fuzûlî, 46/19 Leylâ Gazeli

ÖNDER, Hızır İrfan 39/18 Gaflet**ÖZARSLAN, Metin**

38/16 Ne Güzel (Deyişime), 41/3 Son Tren,
43/12 Hece Taşları Üstünde (Deyişme), 44/24 Ko-
valı Şiir, 47/4 Şiir ve Gelenek Üzerine Konuşmalar/
yirmi, 48/9 Manzara

ÖZÇELİK, Mustafa

38/8 Şiir ve Gelenek, 43/19 İçimizdeki Şiir

ÖZDEMİR, Mehmet

40/9 Bir Garip Mezar, 43/9 Çocukta Hercai
Gülüşler Saklı, 47/9 Kuş Türküsü, 48/15 Ali Kiraz
Üstüne Kar Yağmış

ÖZDEN, Yaşar

41/15 Gönül, 42/18 Bir Ömer Bir Daha Ge-
lecek Olsa, 47/19 Okuma Beni

ÖZEL, Songül 44/21 Vatanım, 48/17 Anne**ÖZMEL, İsmail** 44/18 Boğazda Kuşlar**PEKİN, Süleyman** 44/18 İnfitar**PEKSÖZ, Nuri**

39/8 Muhalif Bir Sufi: Kul Nesimi, 42/4
Şiir ve Gelenek Üzerine Konuşmalar/onbeş, 44/15
Mecnun Düşleri

PEKTAŞ, Mehmet 48/18 Şeyh Galib’in Türküsü**PINARBAŞI, Mustafa (Ahmed Kâfi)**

42/7 Kahır, 43/9 Telli Duvaklı, 46/9 Sen Yoksun

QERİB, Seadet 39/14 Darıxmaq Nədir**QİYAS, Əyyub** 48/11 Yarı Yolda; Yeke Dükkân**RAYMAN, Mehmet** 44/13 Daha

REYHANİ

41/19 Mezar Taşları Üzerine (Deyişmə),
45/13 Bana Derler

RÜSTEM, Süleyman

37/8 Men Onu Sevmişdim Bir İlkbaharda

RZA, Əjdər Yunus

38/19 Gəlmişəm, 41/21 Axu Ay Qədir,
45/12 Bilməyəsen

RZAEVA, Seadet

46/19 Darıxmaq Nədir

SAATÇI, Önder

38/13 Irak Türkmenlerinden Bir Şair: Esad Naib

SADE, Mustafa

38/3 Bir Hüzün Terennümü, 43/16 Anadolu
Kasidesi, 45/7 Bedduâ

SAGIR, İbrahim

38/10 Ay Tahtını Kurarken, 46/21 Gönül

SAKAOĞLU, Saim

39/12 Âşık Şiirinde Çukurova: 1, Qadirlili
Âşık Halil Karabulut'un Çukurovası, 44/8 Âşık Şi-
irinde Çukurova: 2, Karaca Oğlan'ın Çukurovası,
46/10 Âşık Şiirinde Çukurova:3, Qadirlili Abdul-
vahap Kocaman'ın Çukurovası

SARIVELİLİ, Osman

37/7 Günah Onun Özündedir

SARMIŞ, Mehmet

39/15 Beşinci Mevsim, 43/10 Ümmühan

SELÇUK, Oğuz Adem

41/8 Karacaoğlan Karaisalı'ya Geldi Mi?

SERİN, Musa

39/22 Anlamadın Mı?, 48/14 Sor Bana

SİNEDEFTER, Selim

37/11 Kimidi

SÖNMEZLER, Hüseyin

38/20 Şiirsel Metinler/bir, 40/11 Şiirsel
Metinler/iki, 43/18 Şiirsel Metinler/üç, 45/8 Şiirsel
Metinler/dört

SÜLEYMAN, Vasif

37/25 Dindire

ŞAIR, Feteli

37/11 Çekerler

ŞƏHRİYAR, Məhəmməd Hüseyin

37/28 Azərbaycan

ŞEHSUVAROĞLU, Lütfü

38/7 Gazel

ŞEN, Recep

45/11 Menekşem

ŞİHLİ, Afak

37/15 Mihribanım Ol Benim

ŞİMŞEK, Tacettin

40/8 Maraş Rubaileri 3

TAHİR, Nemət

46/14 İki Şiir

TOKAYEVA, Gönül

40/15 Aç Kapıyı Gardiyan

TURAP, Azade

42/12 Dilruba

TÜRKYILMAZ, Muhammed Emin

45/11 Duadan Pusatlar

ULUTAŞ, Nurullah

41/4 Şiir ve Gelenek Üzerine Konuşmalar/ondört

URFALI, Ahmet

40/21 Bergüzâr

UYANIK, Orhan

38/17 Can Türkiyem, 39/23 Duymuyor

ÜNAL, Şükrü

40/7 Neyzen'e Gazel

VAHAPZADE, Bahtiyar

37/9 Yavaş-Yavaş

VATANOĞLU, Behmen

37/14 Deymesin

VURĞUN, Semed

37/7 Dünya

YAGUP, Musa

37/13 Orda Azərbaycan Toprağı Var

YAKUTİ, Hacer Alioğlu

41/22 Beni Kızın Kabul Et

YALÇIN, Ümit Bayram

39/23 Kısa Şiirler

YALÇINKAYA, Ahmet

39/7 Nirvana, 42/8 Dokunuş, 44/20 Yangın

YANAR, Ramazan

45/8 Yara

YARDIMCI, İlhan (Kemâlî)

40/16 I. Uluslararası Âşık Zülâlî'yi Anma
Curcunası, 45/13 Verdiği İlhamla, 47/23 Fatih
Okumuş'un Tahmîs-i Fuzûlî'sinin Verdiği İlhamla

YAŞAR, Habil

41/21 Bilməmişən

YAVUZ, Mevlüt

38/12 Çürümek, 44/12 Yetim Gibi, 44/15 Karar

YAZGAN, Bestami

38/7 Pervane Olan Gelsin, 43/7 Yardımcım Allah

YETİK, Ozan

46/24 Atmaca Uçurumu, 47/24 Umut,
48/24 Üçüncü Yol

YILDIRIM, Halit

39/15 Gazel-i Güzel, 41/6 Gazel-i Merha-
met, 43/13 Boşver, 45/19 Sanadır

YILDIRIM, Harun

40/15 Şehidin Gidişi

YILDIZ, Mustafa Ferit

42/20 Ayla

YILMAZ, Zekeriya

41/15 Bizim Türkümüz

YÖRÜKOĞLU, Ali Göçer

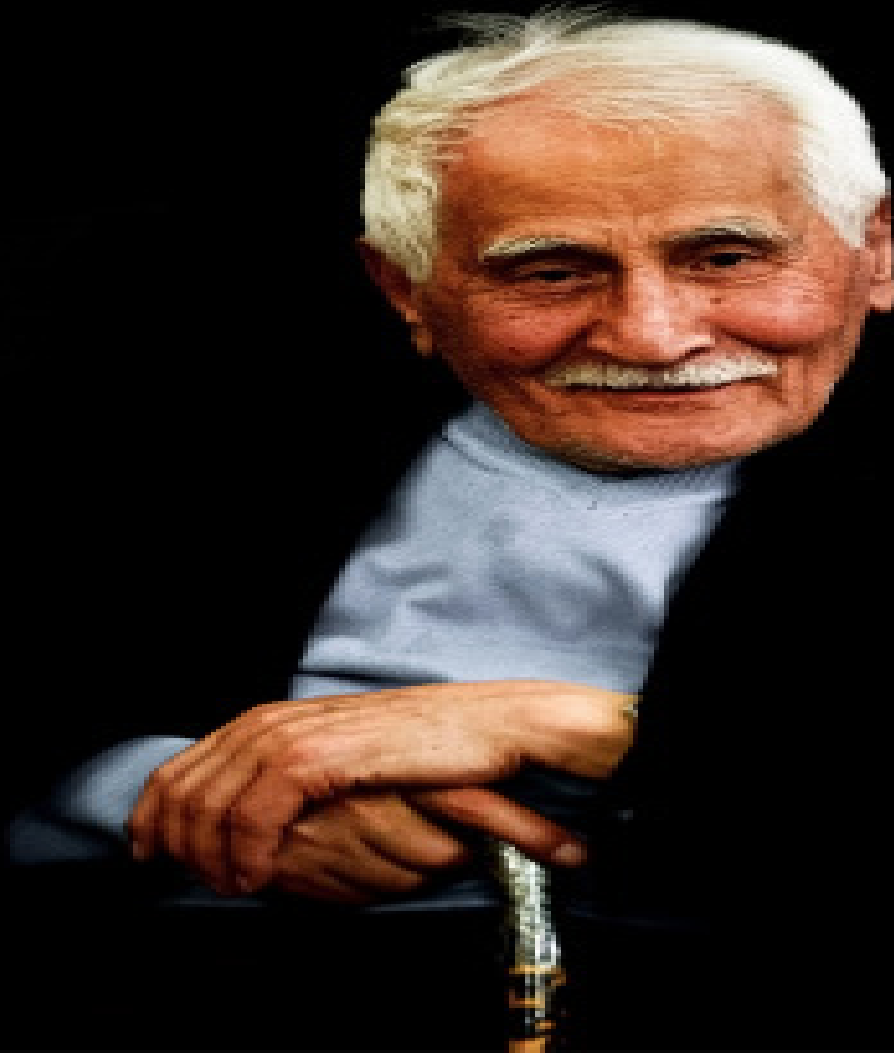
42/7 Bayram Sevinci

YURTGEZEN, Ali

42/14 Âşık Âğâhî'nin Seher Vakti Çaldım
Yârin Kapsın Matlalı Manzûmesi Üzerine Sey-
yâh-ı Vatan Âli Çelebi'nin Şerhi

HECE TAŞLARI

aylık şiir dergisi

◆ Bahaettin Karakoç ◆ Yasin Mortaş ◆ Ramazan Avcı ◆ Tayyib Atmaca
◆ Ahmet Doğan İlbeyi ◆ Fatih Okumuş ◆ Yaşar Bayar ◆ Hasan Akçay
◆ Haşim Kalender ◆ Tacettin Şimşek

Salavan Dağında Bir Beyaz Kartal

Bin dokuz yüz otuz martın beşinde, salavan dağında bir *beyaz kartal*, besmeleyle savatlandı güzelce, yumurtadan çıkar çıkmaz gözünü, daha sağa sola bile bakmadan, ufukların ötesinde gezinir, yuvası dar gelir kendine sığmaz, çırpıma başlarken kanatlarını, yayla yayla uçar yorulmak bilmez, *bühtan kuşlarına* tenezzül etmez, şardağından kalkar konar düldüle, gece *dolunaya* gündüz güneşe, uçma talimleri yapar durmadan.

Cela'dan ayrılır önce düziçi, sonra ankara da hasanoğlan'da hasta sağaltacak mektepte okur, sevda yüreğinde orda dokunur, tık tık vurur şiir gönül camına, artık içi sığmaz olur içine, ilham perileri peşine düşer, şiirle geceler şiirle kalkar, duyguları yeter dallarda sarkar, düşer yüreğine aşkın çingisi, içinden dışına bir ateş yürür, sonra bir pervane olur ateşe, hem canı ütülür hem kanatları, pişerek yanmanın tadına varır.

Nerde dalgalanan bir bayrak varsa, ne sarı sıcağa ne kara kışa, aldırış etmeden yola koyuldu, arkasına bir kez dönüp bakmadı, tok sözüne bir ham sözü katmadı, şiirin göğünde *seyran* eyledi, *sevgi turnaları* girdi düşüne, *bir çift beyaz kartal* avlağa çıktı, *kar* sesinde içi yandı dayandı, *uzaklara türkü* yakıp dururken, *saba esintisi* araya girdi, postada kayboldu *aşk mektupları*, *beyaz dilekçesi* elinde kaldı, *zaman beyaz bir türküyü* yakarken.

İki bin on sekiz on yedi ekim, kış erken bastırdı kapandı yollar, ahir dağlarına yaslandı hüznün, bulutlar beriti koynuna aldı, engizek dağları kar ile boran, kınalı keklikler tipide kaldı, *ıhlamurlar çiçek* düşü görürken, acı haber asumana yayıldı, maraşı üşüten bir gece vakti, başka bir dünyayı keşfetmek için, soyunarak teleğinden tüyünden, namı diğer beyaz kartal karakoç, yer altında kanat vurmaya uçtu.

Tayyib Atmaca

hece taşları aylık şiir dergisi ◆ yayın yönetmeni **tayyib atmaca**
son okuma metin özarslan ◆ kapak fotoğrafı **yasin mortaş**
yazışma haydar bey mh. 32077 sk. armada 2 d 6 onikişubat kahramanmaraş
0535 391 92 50 hecetaslaridergisi@gmail.com
49. sayı 15 mart 2019 issn 2149-4509. (e-dergi)

Belkiler Üstüne

◆ Bahaettin Karakoç

Belkiler üstüne bir dünya kurdum
Duvarları sevdam ile boyalı
Ay doğarken göğe kuşlar uçurdum
Ak kâğıt kanatlı, kalem gagalı
Günü diriltirken 'ay'ı kaçırdım
Gene gönlüm deniz gibi dalgalı

Belkiler üstüne bir dünya kurdum
Bahçesinde türlü türlü yemişler
Ben aklımdan neler, neler geçirdim
Benim için iflâh olmaz demişler
Kuşlarıma abıhayat içirdim
Gönlüm gibi ırgalandı kamışlar

Belkiler üstüne bir dünya kurdum
Irmakları turalanır göllere
Hangi rengi sevsem cümbüş içinde
Hasret yağar, vuslat yağar yollara
Bin düş çiçeklenir bir düş içinde
Ses veririm dağdan inen sellere

Belkiler üstüne bir dünya kurdum
Rahmeti, nimeti, sevdası helâl
Merkezinde nazlı yârim oturur
Enlemi, boylamı bir tatlı melâl
Hep haber getirir, haber götürür
Dostla aramızda bir beyaz kartal

Kuşlar Divanı

◆ Bahaettin Karakoç

Sarımağara'da sarı kayalar
İkinci vaktinin hüznü çöktü mü
Sarı bir fırçayla ufku boyalar
Ve bir lâle erken boyun büktü mü
Sarımağara'da kayalar ağlar

Kumlarda eşinir bir sürü keklik
Su içmeye iner bir kara yılan
Havayı cömertçe emzirir kekik
Bulutlardır tepelerde yayılan
Çoban ıslığında bulunmaz kemlik

Kim bilir ne diye sürüden ayrı
Kayanın birinde bir oğlak meler
Pınarı kapatmış yarpuz otları
Güneşin kalburu hep altın eler
Serin koyak arar yıldı atları

Bütün güvercinler burda toplanmış
Ebabiller, gövel arı kuşları
Havada bir nakış, yerde bir nakış
Uçmak ve ötmektir bütün işleri
Her kuş divanında Hakk'adır alkış

Marazlı bir kavak taşır çok yükü
Ben de o kavağı siper eyledim
Dedim, budur dağa yaraşan türkü
Kuş gözüyle baktım, kuşça söyledim
Sesimle ateşe verdim bir bükü

Sarımağara'da sarı kayalar
Sabah ağartısı ufka çöktü mü
Her çiçekten gömeç gömeç bal sağlar
Kuşlar divanında bir kan aktı mı
Sarımağara'da kayalar ağlar

Şiir Sesli Kartal Sağusu III

◆Yasin Mortaş

Güneş yorgun bir kuş gibi topladı kanatlarını, bütün dallar üşüdü, dağ üşüdü, kartal üşüdü; turnalar ezberlediği mevsimlerin ışığını kaybetti, şiirin kuytusundaki kelimeler üşüdü Karakoç'um.

Dağ yanığı yüzüne düşen kar, üşüttü tebessüm çiçeklerini. Dilinin altında uyuklayan şiir kuşları çığlık çığlığa uçup kondular Şeyh Hadil'in derinliğine.

Fatiha'yla açılmış bir gün
sükût eden toprağa
Hatice'nin çağırdığı kuşlara
gülü karartan akşama
ibrikle su taşıyan ak saçım
sende mi uzandın şimdi
“Hatice'mi bırakıp da Maraş'tan gidemem”
dediğin
o çeşm-i çimen kokularına

Sen gittin gideli
yüreğimi ateşten bir kümbet yaptım
kaç kere kapını çaldım
açılmadı Karakoç'um

Senin şiir otağında kaç kervan dinlenmiştir. Kuzular annelerine melemiş; atlar döllemiş, taylar boylanmış; kekikler, sümbüller, laleler, nergisler şiir aynanda süslenmiş; keven çiçekleri dolunay ışıyla renklenmiş; şiir otağında kaç gelin yayık yaparken uzaklara türküler söylemiştir.

Şimdi üzerimde bir hüznün çadırı, sevinçlerimi tutmez ocaklarda yakıyorum Karakoç'um.

Şiirlerini yıkadığın aşk yağmurları kurtlara-kuşlara; ceylanlara ve âşıklara bengisu olmuş, ırmakları yataklarından kaldırmış, tuzunu içen denizlere şiir renkli gemiler meftun olmuştur.

Sesini
bir dağa bıraktın: yankılandı şiir
bir ırmağa bıraktın: taşıtı şiir
sözü duruladı: bir çoban çeşmesinde
aşkı ayarladın: şiir saatiyle

Ve gitme vaktiyle
çerağım yandı Karakoç'um: közlendi şiir
Baktığın sokakların sessizlik kanaması başladı Karakoç'um.

Şiir tokmaklı kapına vurduğumda “kim o” demeden yine kapını usulca aç da buyur et beni sofrana. Sofrana yine dua eden kuşlar konsun. Sen yine balkondan şiirler silkele de sofrandaki gül motifleri çocukların başına dökülsün.

Sırrını paylaştığın saksılarda, şiir kokusuyla yetiştirdiğin ve en sevdiğin gül şimdi dikenlerini batırıyor kalbine, o da kan-ter içinde.

Karakoç'um yalnızlığından kalan hüznün artıkları hala tabağında duruyor.
Yine saçlarından dökülen kar: tuttu yürek doruklarını
Yine gözlerinle seçtiğin kitap: döktü yapraklarını
Yine aradığın en güzel kalem: kuruttu dudaklarını
Yine, çağırdığın kartal: yoldu kanatlarını
Yine, Salavan'da bir suvat: içti kendi kaynaklarını

Bak, aşk ağacının gövdesini Ekim ayının ateşi taladı; vakit küllendi; yağmur unuttu sağanağını, şehrin göğsüne Ahir Dağı oturdu, şiir kuşları ve kartallar kanatlarını topladı, gözyaşlarıyla ıslanan gün bir kazak gibi çekildi üzerimizden, evin odalarına bir akşam düştü; ışıklar kırıldı, elbiselerinin ütüsü bozuldu.

Dede Korkut'um, su, bazen ateş olurmuş göz çukurlarında; kaynaya kaynaya bulut olurmuş.
Ben şimdi hangi dağı avutayım.

Issız şiir sokağında
sessizliği ısırın
şairler kanattı dudağını

Milcan Dağı'nın karlarını bir mendile sıgdıran ak saçım, kar sevmek takvimlerinin yaprağı nasıl da ateş aldı, dudaklarının şiirle kıpırdayan yanlarında kar yanıkları kaldı.

Gün sıkıştı zamana: çatladı şiir ve toprak yıldızlar suya düştü: ıslandı hüznün köşeleri gönül kıvrılmış kağıt gibi: ve kalem küskün kağıda
dili yaktı kelimeleri: Karakoç yâre düştü

Karakoç
bir türküydü
yakardı mızrabı

O aşk sızısıydı
kanatırdı
saz telini

ve nice
notalar
ıslanırdı şiirinde

o
çok âşıktı
lâl olurdu âşıklar

ve tarardı
sözün zülfüyârını

“Eser seher yeli
'zülfün' dağıtır”
Karakoç'um
kırılmış tellerin
beni ağlatır.

Maveraya uçtuğun gün, yan komşunun çocuğu (sana da deniştin ki, “Peygamber Efendimizin tarif ettiği komşu bunlar mıdır?” diye... Sen de “Evet bunlar” demiştin.) Küçük Mehmet geldi taziye evine.

Nefes nefeseydi
Ürkek bir üveyik gibiydi.
Şaşkındı.
Yanıma gelip durdu.

Okuldan döndüğünde apartmanın giriş kapısındaki asılı kâğıtta görmüş uzaklara uçtuğunu. Çantasını eve bırakıp koşmuş da koşmuş. Cebinde dolmuş parası da yok. Uzaklık en az dört km mesafede.

Seni kaybetmenin hüznü içinde kelimeleri titreterek, bir şeyi tarif etmenin tarifsizliği, senin gerçekten uçup gittiğine inanıp inanmamanın çocukça esikliği, dudağının bir tarafı ağlamaklı, diğer tarafı bükülmüş bir Bahaettin Dede özlemi, gözlerinde yıldızdan kopmuş da soğumuş bir kor siyahlığı, yüzünde beyazlaşmış bir yalnızlık, konuşmalarında ateşe düşmüş bir serçe çılgılığı.

Telaşını hangi cebine koysa düşüyor.

Mehmet de gözyaşı dökmeden ağlamanın en dede derinliğini gördüm.

*

Mehmet'e futbol maçı için söz vermiştik. Tebessümüyle şişirilmiş lastik topunu alıp maça çıkacaktık.

Mehmet, hâlâ, taca çıkmış yüreğini arıyor, Karakoç'um.

Ah
çocuk yüreklim
tebessümümün seyreldi

şimdi
fileye takılmış kuş gibiyim

kendi kaleme
çırpınmalar örüyorum

*

Bir kartal dağ doruğuna konarsa, akşam olurmuş.

Aşk Mektubu VII

◆ Bahaettin Karakoç

Yaylağı daralan bir Türkmen'im ben
Boyumuz erkenden göçmeye hazır
Keklik, sülün, geyik değil, sevgilim
Biz avlarsak ancak gönül avlarız
Alıcı kuşumuz uçmaya hazır

Kaç bildirir yana yana erittim
Güldestelik nice fikir yürüttüm
Her silahı ben kendime doğrulttum
Yağmur yağar, enginleri sel basar
Yürek bu seli de geçmeye hazır

Kaç yarına at bağladım bilemem
Eyer hâlâ sıcak, hâlâ ıslak gem
Melil melil senden seni istisem
Mehil tazellersin bana sevgilim
Adanmış güllerim açmaya hazır

Başımın üstünde dönüp durursun
Biliyorum benim devlet kuşumsun
Sılamsın, sevdamsın, sabır taşımsın
Kalemim adından başka ad yazmaz
Kâğıtlar mürekkep içmeye hazır

Dert versen derdimle hemhal olurum
Aşkımı ateşle, dal dal olurum
Bir reyhan istersen bin dal olurum
Nârına-nûruna kurban olduğum
Makaslar boyumu biçmeye hazır

Akşama Gazel

◆ Bahaettin Karakoç

Güneş çekip gidince gökten döküldü akşam
Lâmbalar göz kırparken bir kara güldü akşam

Sofrasında türkü var, hüznün var karanlığın
Günün yorgunluğuyla kömürdü, küldü akşam

Gözlerini kapatmış kuşlar tüneklerinde
Benimse gözlerimde bir kıızıl tülkü akşam

Balkonda resimlerken bu seneki eylülü
İçimdeki mezara sanki gömüldü akşam

Yıldızlara bakarken orda göz göze geldik
İhanete uğramış dertli gönüldü akşam

Gadanı karşılarım, benimle konuş dedim
Eğreti dikiş gibi tel tel söküldü akşam

Çağlayanda sıçrarken saçları alev almış
Aşkını hecelerken sustu, çekildi akşam

Ömrü geceye akan akşamı yağmur öptü,
Sanki dalgalı bir saç, altın kâküldü akşam

Dağlarda Sonsuzluğun Türküsünü Söyleyen Şair: Bahaettin Karakoç

◆ Ramazan Avcı

Dağlar, özellikle geleneksel halk şiirimizin en önemli ögesi olarak yüzyıllarca ele alınmış bir temadır. Zira konar-göçer Türk yaşantısında tabiat ve özellikle dağlar, yaylaklar Türk'ün evi ve sığınağı olmuştur. Hatta özgür göçebe dağ hayatından bugünkü sanayi medeniyetini oluşturan yerleşik ova hayatına geçmek için mücadele bile verilmiş ve bu mücadeleye Dadaloğlu şu mısralarla tercüman olmuştur:

*“Hakkımızda devlet vermiş fermanı
Ferman padişahınsa dağlar bizimdir.”*

Mazlumların hamisi Köroğlu da düşmana karşı en güçlü korunağının dağlar olduğunu ifade eder koçaklamalarında:

*“Hemen Mevlâ ile sana dayandım
Arkam sensin kalam sensin dağlar hey!
Yoktur senden gayrı kolum kanadım
Arkam sensin kalam sensin dağlar hey!”*

Gevheri de başı sıkışanları dağlara davet eder:

*“Başına bir hal gelirse
Dağlara gel dağlara
Seni saklar vermez ele
Dağlara gel dağlara”*

Fakat bazen dağlarla olan bu dostluk bozulur. Âşıklarla dağların arası açılır. Çünkü dağlar, âşığın sevdiğine kavuşmasına engel teşkil etmekte, sevenleri birbirinden ayırmaktadır. Bunun üzerine âşık dağlara sitem etmeye başlar. Bazen Karacaoğlu gibi beddua alır:

*“Ey Karacadağ melil melil kalasın
Ateş düşse, cayır cayır yanasın
Dilerim Allah'tan bana dönesin
Ayrılasın gül memeli eşinden.”*

ya da bir halk türküsünde olduğu gibi tehdit edilir.

*“Dağlar seni delik delik delerim
Kalbur alır toprağını elerim.”*

Fakat dağlara bırakın sitem veya beddua etmeyi onlara toz bile kondurmayan bir şair vardır: Bahaettin Karakoç. O, çıplak dağları üşümesin diye giydiren, yüreğini de dağlara kuşak yapan, döşek yapan bir dağ dostu, dağ sevdalısıdır:

*“Renk renk gömlekler giydirdim
Üşüyen çıplak dağlara...
Dalları göğe değdirdim,
Yüreğim kuşak dağlara.” (Karakoç, 2001:193)*

Çocukluğunu üç tarafı dağlarla çevrili Elbistan'ın Cela köyünde (şimdiki adıyla Ekinözü ilçesi) dağların temiz havasını teneffüs edip çiçeklerini koklayarak, kuşların sesini dinleyerek, güneşin dağın sırtından doğup burnundan batışını izleyerek yaşayan Bahaettin Karakoç için dağların çok ayrı bir yeri vardır.

Nasil ki Köroğlu'nun Çamlıbel'i, Şehriyar'ın Heyder Baba'sı, Dadaloğlu'nun Binboğa'sı varsa Bahaettin Karakoç'un da Salavan Dağı vardır.

"Ben Bahaettin Karakoç
Arkam kala'm Salavan
Yedi altmışbeş çapında
Bir tabancam vardır, kırık kale
Yıllar yılı
Elime hiç almam, kınında üşür
Şairim
Parmaklarım kalem tutar, çiçek tutar
Bin kurşunu değişmem bir beyaz güle
Çamlıbel'de Köroğlu, Salavan'da ben." (Karakoç, 1997:112)

Şiirlerinde Kahramanmaraş'ın Elbistan, Ekinözü ve Nurhak ilçelerinin ortasında kalan yaklaşık 2 bin 400 metre yükseklikteki Salavan'ın dağlar içinde ayrı bir yeri olan Bahaettin Karakoç'a göre Salavan "Dağlar içinde bir kimya-ı saadet"tir. Çiçeklerin en ıtırısı, mor sümbüllerin, koçotuların, menekşelerin, lalelerin, yaban güllerinin en güzel-leri Salavan'da biter. Koyaklarında sürü sürü geyikler dolaşır, ulu ardıçlarının dallarında gece gündüz kuşlar cıvıldırır. Salavan, "Daha bir sevdalı/daha bir ev-cüvan/ daha bir yiğit"tir onun gözünde.

"Salavan Dağı'nın çiçekli eteklerinde
Keklikler palazlar kadar ötücü
Kurt enikleri kadar hürdüm"

mısralarında görüldüğü gibi özelde Salavan, genelde dağ özgürlüğün kalesidir şair için.

Bahaettin Karakoç zaman zaman yaşadığı sosyal hayatın çarpıklıklarından, şehrin sunî yaşantısından rahatsızlık duyan bir sanatçı olarak özgürlüğün mekânı olan dağlara sığınır.

"Yüreğin doluysa eğer
Dağlar sana boyun eğer
Özgürlük her şeye değer
Direnç onurdur dağlarda" (Karakoç, 2004:165)

Mısralarıyla dağları gönlüne liman yapan Karakoç, günümüz şiirinde dağı en fazla tema ve motif olarak kullanan şairimizdir.

Dağların çileye katlanışına, göklere yakın oluşuna, gökyüzüne el gibi açılışına türkü söyler Dağlara Türkü adlı şiirinde. Fakat dağlar, yalnızca dış görünüşüyle değil, şairin iç dünyasına yansıyan yönüyle de ele alınır bu şiirde. Dağlar, kişileştirilerek manevî bir şahsiyet kazanır.

"Sorsam Köroğlu'nu tanır
Her seher devce uyanır
Aşka çileye dayanır
Dağlar bu dağlar olmalı"

Dağlar, Dadaloğlu tarafından övülmüş, adına türküler yakılmıştır. Göge utkuyla sarılmış, Hakk'ın nuruna vurulmuştur. Korkusuzdur dağlar, canlılara ev-bark olmuştur.

Karakoç'un benzetme dünyası, dağları daha da güzelleştirir. Dağlar yere mindersiz oturmuştur ve kışın beyaz türban takmakta, bulutlar dağa baş eğmektedir. Türk ve İslam motifleriyle bezenmiştir:

"Dede Korkut'tan dualı
Türküleri var cığalı
Heybette Hamza edalı
Dağlar bu dağlar olmalı" (Karakoç, 2001:193)

Karakoç, Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatında dağlar üzerine en fazla şiir yazan ve şiirlerinde dağlara en çok yer veren şairdir, denilebilir. Aşağıda isimleri belirtilen şiirlerde müstakil olarak dağı konu etmiştir: *Dağlar Düşürmez Darlığa*, *Dağlara Türkü*, *Sözüm Bütün Sarp Dağlara*, *Uzlet Başkadır Dağlarda*, *Toros Dağlarında Bir Güz Gezisi*, *Çamlıbel'de Koç Köroğlu Salavan'da Ben*, *Cezriyun Bir Tepe*, *Dağlar*, *Yine Mendil Sallıyorum*, *Ağrı Dağı*, *Nemrut Dağı Esintisi*, *Kafdağı'nda Son Veda Çayı*, *Ağrıda Mola*, *Uçan Kuşlar Menziline Varanda*, *Binboğa*, *Erciyes*, *Dağlarda* (Avcı, 2012: 69)

Dağların şiirlerinde bu kadar önemli yer tutması ile ilgili olarak Karakoç bir mülakatta önce dağların kutsiyeti üzerinde duruyor:

"Dağlar mukaddes mekânlardır bana göre. Tek 'Mutlak Gerçek', tek 'Malik-i Mülk' olan evrenin mimarı Yüce Rab, Tur Dağı'nda Hz. Musa'ya; Tabor Dağı'nda Hz. İsa'ya; Hira Dağı'nda ise Hz. Muhammed Mustafa'ya (s.a.v.) nuruyla mesaj vermedi mi? Neden bir havrada, kilisede, mescitte değil de dağlarda? Bunun hikmetini ah bir kavrayabilsek... Bir yandan azametinin, bir yandan da sabrın remzidir dağlar."

Sonra dağların korunak özelliğini vurguluyor:

"Her sığınana korunaktır/barınaktır dağlar. Avcılar için avlak, sürü sahipleri için yaylaktır dağlar... Yaptığı bir resme dağ kondurmayan bir ressam, dağlara şiir yazmayan bir şair var mıdır yeryüzünde? Şehriyar'ın 'Haydarbaba'ya Selâm' şiiri evrenselliği yakalamış çok uzun soluklu bir şiirdir. Koç Köroğlu'nun, Avşar yiğidi Dadaloğlu'nun, Deliboran'ın, Karacaoğlu'nın mesken tuttuğu dağlar var. Ben etrafı çepeçevre dağlarla kuşatılmış bir iskân bölgesinde

doğmuş, dağların hür havasını soluklanmış ve dağlara tırmana tırmana büyüümüştüm. Her sabah güneş Salavan'dan doğmuştur üstüme, her akşam Berit Dağı'ndan batmıştır güneş." (Durmuş, 2003: 6)

Salavan, Nurhak, Şardağı, Erciyes, Ağrı, Uludağ, Nemrut, Palandöken, Binboğa, Bozdağlar, Toroslar, Kazdağı, Engizek, İstiranca, Aladağlar, Altaylar gibi nice ulu dağları konu alan şiirlerinde bu dağlar kimi zaman sultandır, kimi zaman derviştir; ezeli görüp ebet'e kanatlanmışlardır.

Dağları her coğrafyanın en görkemli buğrası ve her ata yurdunun kadim tuğrası olarak gören şair, onları yalnızca fizikî güzelliklerinden dolayı sevmenin yeterli olmayacağını ifade ediyor:

"İnsanın dağlarla ilişkisini, sadece güzelliklerini seyretmek, sadece serin gözelerden sular içmek, temiz havalar solumak, elvan elvan çiçek kokusunu ciğerlerine çekmek olarak algıyorsanız bu o kadar önemli değildir. Önemli olan bu beşik-kucakta, bu kutsal ocakta kabuğunu kırıp tefekkür ufuklarını genişletmek, kâinatı var edene daha çok yakın olmak ve bunun şükürünü eksiksiz edâ edebilmektir."

Dağlar Türkiye'nin bezedir onun şiirlerinde. Aziz vatanının sinesidir. Vatanın haritasını da dağlar belirler.

*"Türkiye'm bir ceylan, Türkiye'm bir can
Uludağ'a konar, Ağrı'dan kalkan
Toroslar gömgöktür, Erciyes ap-ak
Biri mor sümbüldür, biri ak zambak
"İnsanı gam yıkar" demiş atalar
Kızlar Kazdağı'nda niyet tutarlar
Bir âşık sızlanır Çiçekdağı'na
Göller yıldızları toplar ağına
Köroğlu Dağı'na çökmeden duman
Sel basar, ıslanır soylu Salavan
Şardağı'nın ne gamı, ne derdi var
Yurdum kadar güzel kimin yurdu var?
İster mümbit olsun, isterse kayrak
Bu toprağa yakışıyor al bayrak."* (Karakoç, 1993: 31)

Yüce dağlara sevdalı Karakoç elbette dağların sultanı Ağrı Dağı'na müstakil şiirler yazacaktır. Üstelik şekil, anlam ve ses bakımından Ağrı Dağı gibi zirve ve heybetli bir şiir:

*"İğdır'a inince ilk onu gördüm
Yerle gök arasında bir tek düğüm
Çevresi masmavi, başı bembeyaz
Fiziğini aşmış bir aşk sultanı
Rabbiyle konuşur günün her anı
Gün batarken az kırmızı, çokça mor
Sanırsın zamana geçit vermiyor
Civansın, soylusun, teksin dünyada"* (Karakoç, 1986: 78)

Yüce dağ mevzubahis olur da Erciyes'ten söz etmemek olur mu? Karakoç, Erciyes'i Türk'ün sembolü olan bir alp erenle eş tutar:

*"Hak esriği derviş gibi
Hep tespih çeker Erciyes
Ruhu İslâm bedeni Türk
Sonsuza bakar Erciyes"* (Karakoç, 1991: 113)

Bahaettin Karakoç, dağlarda kendini görür, dağlarla aynileşir. Biraz da bundandır dağlara olan ülfeti:

*"Benim de başım dumanlı, benim de yüreğim var
Yüce dağlar, sultan dağlar, beni de sizden sayın."* (Karakoç, 1984: 56)

Özgürlüğüne düşkün olan şair, yüce dağlarda ölümü bile "bir ak çiçek" olarak görür. Dağın doruklarını "Sonsuzluk düşünce set" olmadığı için sever.

Dağlarda kendini Allah'a daha yakın hisseden şairin dağlarda huzur bulması boşuna değildir. Zira dağlara kutsallığı katan insanı huzurlu kılan din bu dağlarda tebliğ edilmiştir.

*"Ben bir mustucu ozanım, bahtım dağ yollarına
düşmüş
Allah'a ve davama daha yakınım ben bu dağlarda."* (Karakoç, 1975: 32)

*"Tabiatın ölüm fermanını göbek ekseninde taşıyan
şiirsiz bir sanayileşmenin sembolü kentlerde yayla
kartalları tutsak olmadıkça barınamazlar ama o
kentlerde kedilerden ve serçe sürülerinden geçilmez."* (Aygün, 1983: 29) diyen Karakoç, şehrin karmaşası karşısında mutsuzluğunu dile getirir:

*"Her şehrin karnında habis urlar var
Çabuk üreyip çabuk büyüyorlar
Ur tepeliklerinin etrafından
Şingir mungır geçiyor tramvaylar
Bir demet ışığa uçuyor raylar
Arabalar horul horul horluyor
Arabalar kötü gaz çıkarıyor
Ve işgal altında bütün kaldırımlar."* (Karakoç, 1993: 94)

Karakoç, şehir yaşantısının şehvet, riya, kin kokan ortamından kurtulmak için bir liman olarak gördüğü dağlara sığınır. Orada şehir hayatının muhasebesini yapar, elinden gelse bir daha şehre dönmek istemez.

*"Şehirlerden kaçır şehir kurarım,
Dağlara sığınır, cevap ararım
Ve döner gelirim, mekân o mekân"*

Şehvet kokan, riya kokan, kin kokan
Derim ki: Bu sondur, dönmem bir daha.” (Karakoç, 1991: 9)

“Sodom ve Gamure uyuzuna yakalanan bu çağda;
Ben sonsuzluğun türküsünü söyleyeceğim dağlar-
da!” (Karakoç, 2012: 161)

Sonuç olarak diyebiliriz ki Bahaettin Karakoç’un şiirlerinde dağ heybettir, kudrettir, yüceliktir, özgürlüktür, zenginliktir, güzelliiktir, tecelli makamıdır, vahiy mekânıdır, sığınaktır, barınaktır. Çirkinliklerden kaçıp sığınacağı, güzellikleri yaşayacağı, özgürlüğü soluyacağı bir mekân, Allah’a en yakın olduğu makamdır. Onun içindir ki dağ ve dağa ait öğeler şiirlerinin en önemli bezeğidir, dekorudur. Bahaettin Karakoç, dağlara olan muhabbetini mısralara dökerek dağları şiirinde motif ve tema olarak en fazla işleyen, dağlara şahsiyet kazandıran bir şairdir.

Kaynakça:

Avcı, Ramazan (2012), *Türk Şiirinin Beyaz Kartalı Bahaettin Karakoç*, Öncü Basımevi, Ankara.

Aygün, Ahmet (1983), “Karakoç’la Konuşma”, *Doğuş Edebiyat*, S. 12, s. 29.

Durmuş, Hayrettin (2002), “Türk Şiirinin Yaşayan Dede Korkut’u Bahaettin Karakoç ile Şiir Ülkesine Bir Yolculuk”, *Çınar*, S. 102, s. 4-7.

Karakoç, Bahaettin (1975), *Sevgi Turnaları*, Türk Edebiyatı Yayınları, İstanbul.

Karakoç, Bahaettin (1984), *İlkyazda*, Cönk Yayınları, İstanbul.

Karakoç, Bahaettin (1986), *Bir Çift Beyaz Kartal*, Dolunay Yayınları, Ankara.

Karakoç, Bahaettin (1991), *Uzaklara Türkü*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Karakoç, Bahaettin (1993), *Güneşe Uçmak İstiyorum*, Ecdad Yayınları, Ankara.

Karakoç, Bahaettin (1997), *Leyl ü Nehar Aşk*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.

Karakoç, Bahaettin (2001), *İhlamurlar Çiçek Açtığı Zaman*, Sila Yayınları, İstanbul.

Karakoç, Bahaettin (2012), *Seyran*, Nar Yayınları, İstanbul.

Saba Makamı

◆Tayyib Atmaca

Kaç gündür göklerde bu toz bulutu
Senin kanat vurmanı mı bekledi
Acelen mi vardı haber vermeden
Kimseler duymadan sessiz sedasız
Karanlığın karaltısı kalkmadan
Yola revan oldun aşk olsun sana

Daha ıhlamurlar çiçek açmadı
Güz kapıyı yarın bir gün çalacak
Karakıştan korktu diyeceklerin
Diline koz vermek sana mı düştü
Neden böyle yaptın canımın içi
Yıktın üzerime ahir dağını

Ben şimdi dilimle dili olana
Hâl diliyle söyleyemem halimi
Susarak uzun bir ağıt yakarım
Dışlerimi yerim dudağım kurur
Dilimi yutarım zehirlenirim
Yine de yanına getiren olmaz

Bu kadar mı özlemiştin toprağı
Kalbimi kalbinin üstüne koyup
Sözümü demeden sesin duymadan
Nasıl çekip gideceğim buradan
Aklımla aramda bir yar oluştu
Ben şimdi kanatsız ne yapacağım

Bahaettin Karakoç'un Şiir Sanatına Dair

◆ Ahmet Doğan İlbeyi

Anadan doğma şairdir Bahaettin Karakoç. Sonradan olmuş bir şair değil. Kendi ifadesiyle;

“Kâlûbelâdan beri muhacirim ben
Her nereye gitsem Ensar karşıladı
Bir at, bir kurt, bir yılan anladı da
Kendi cinsimden olanlar anlamadı
Omuz vurup geçenlerin açtığı yara
Kevgire çevirdi sevdalı yüreğimi
Ey Sevgili / Ne zaman darda kaldımsa
Hep sana yazdım arzuhalimi
Hep sen yetiştin imdada
Bir kabir kapısının ağzında
Ne bir Münker, ne bir Nekir'im ben.”

Şiiri mukaddes bir sorumluluk sayan Bahaettin Karakoç'un şiirin unsurlarıyla ilgili pek çok târif ve yorumu vardır. Şiir târifleri tıpkı birer şiir havasındadır: “Şiir, şairin zikir aracı, kanatlı kelimeler armonisi, iç yangını. Şiir her zaman tan aklığında iyilik ve güzellik için yüreklerde çarpan kuş. Yağmur öncesi rüzgârı, yağmur çiçeği ve yağmur sonrası gökkuşağı... Şiir, bir sözdür; aşk yemini gibi güzel, ana sütü gibi helâl bir söz. Mâveradan eser, mâveraya akar. Bu akış içinde şiirin dalgaları, kime, ne kadar dokunmuşsa, o dokunduğu kimse şiirden o kadar nasibini alır.”

Bu târifle şiir için güzel benzetmeler yapmıştır. Şiirin bir zikir vasıtası olması, gücünü tasavvuf kültüründen almasındandır. Ona göre, “kanatlı kelimeler armonisi” olan şiirdeki kelimeler gerçek mânasından ve sıradanlıklarından kurtulup, mâna âleminin kapılarını aralayan sihirli birer anahtar olmuşlardır. Şiirin bir “iç yangını” olması, şiirin doğuşuyla ilgilidir. İç yangını olmadan, yüreklerde fırtınalar kopup depremler olmadan gerçek bir şiir doğmaz. Şiir, şairdeki iç yangınlar ve kıvılcımlar sonucunda kelimelere düşer. Bunun yanında şiirin insanî yanı vardır, iyilik ve güzellik yan yanadır. Şiir, aşk yeminine ve ana sütüne benzeten şair için şiir kutsala götüren bir vasıta. Ötelerden gelir ve yine ötelere götürür. Şiiri kim, ne kadar hakkıyla okumuş ve anlamışsa, şiir de güzelliklerini ona bu ölçüde açar.

“Şiir Gaye Değil, Soylu Bir Araç, Ölüler Diriler ve Kendim İçin...”

Karakoç'a göre şiir bir gaye değil, mâveraya kanatlandıran ve nihayetinde bütün kapıların açıldığı Tek Kapı'nın eşiğine götüren bir vasıta. Yani gaye olan mutlaka götüren bir vasıta şiir. Kendisini dinleyelim:

“Şiir, benim için soylu bir araçtır. Şiiri, beni sonsuzluğa taşıdığı için yazarım; şiire sevdalı olduğum için yazarım. Kendim için yazarım, ölümler, diriler için yazarım, herkes ve her şey için yazarım. Bu herkes ve her şey ‘mutlak gerçek’ etrafında dönen, şuurlu, şuursuz dönüp duran birer uydu değil midir aslında? Şiir, medeniyetlerin dönüşümünü hızlandıran bir sanattır. Yüce Peygamberimizin, benim için çok boyutlu bir pusula mertebesinde olan bir hadisi vardır, bir günü bir gününe eşit olanları tasvip etmediğini belirten. Bu hadisın işaret ettiği ufukların derinliklerine açılınca ufukların da, ilmin de, yeniliklerin de sınırsız olduğunu anladım. Dar kalıplarda sıkışıp kalmak, hareketsizlik, hep aynı teraneyle eprimiş görüntüler sergilemek içime sinmedi. Kemikleşmiş bâzı kuralların değişmesi, bâzı duvarların yıkılması gerektiğine inandırdım kendimi. Yeni sevdalar, yeni sevdalara yeni sözler gerek dedim ve kurdum şantiyemi... Çok önemli işler yaptığımın bilincindeyim. Bu işten anlayanlar da benim neler yaptığımın farkında.”

“Şiir, Ses, Söz, Renk ve İhlâsla Salavatlanan Bir Terkip”

Şiirin nasıl bir bütünden oluştuğunu şöyle özetler: “Şiir, ses, söz, renk armonisinde billurlaşan özlemlerimizin, ihlâsla salavatlanarak genişleyen duygularımızın, içimizdeki uyumlu ve aydınlık dünyalarımızın, organik bir terkidir. Güzel bir dünya için, yetkin güzellikleri, özlemleri yüklenen diri bir mesaj, diri bir bakış ve kutsal bir nakış. Şiir ne kendini inkâr eder, ne ferdi, ne toplumu, ne tabiatı, ne de Allah'ı. Benim, kelimelere yaslanan sanat teorimin özeti budur.”

Varlığa yaklaşımını mukaddeslere dayanarak açıklar: “Çok geniş, çok zengin bir şiir coğrafyam vardır. İyi bir gözlemci, iyi bir analizci, iyi bir sentezci ve iyi bir ses avcısıyım. Varlıkları var eden, dilediğinde yok eden ‘Mutlak Varlık’a imanım tamdır. Kâinatın kumaşı o mübdimin tezgâhında dokunmuştur. Canlı ve cansız, renkli ve renksiz her cisim O’nu zikreder, çünkü O bizim yaratıcı yüce Rabb’imizdir. Rezzak’tır, Rahim’dir. Kerim’dir, Kadim’dir... O’na kul olan ve kulluğunun gereklerini yerine getirenler daima kazanır, O’nu inkâr ve ihmal edenler ise burada da, ötede de kaybederler ve hüsranda dırlar. Benim cümle varlıkla, ‘Mutlak Varlık’a bakış açım budur. Eserlerim de bu atmosferde doğar ve palazlanırlar.”

“Bir Beyaz Dilekçedir, Sana Her Yalvarışım”

Bu doğrultuda şairin tasavvufun kaynağından beslenen eserleri kalplere yerleşmiştir: 1991 yılında Diyanet Vakfı tarafından düzenlenen münâcât yarışmasında “Beyaz Dilekçe” isimli şiiriyle birincilik kazanmıştır. Hemen belirtelim ki bütün şiirleri onun derûnunu anlatır. Fakat, Bahaettin Karakoç’un yüreğini “Beyaz Dilekçe” den okuyup anlamak onun şiirden gayesini de bilmek demektir:

“Rahman Ve Rahim Olan Adına Sığınarak / Açtım İki Elimi, Kor Gibi İki Yaprak / Bir Edep Ölçeğinde Umutlu Ve Utangaç / İşte Dünya Önünde, Benim Ruhum Sana Aç / Bu Seyriyen Ellerle, Senden Seni İsterim/ Senden Seni İsterken, Canımdan Çıkar Tenim /Sana Âşık Ruhumdur, Merceği Yakan Işık / Gözlerim, Cemalini Görmeden De Kamaşık / Bir Mirasyediyim Ben, İflasın Eşiğinde / Hep Sabırla Çürüyor, İhlas Bileşğinde /Kimin Kimlik Ararken, Hem Güler Hem Ağlarım /Yükseklerden Dökülen, Sular Gibi Çağlarım / (...) /Bir Beyaz Dilekçedir, Sana Her Yalvarışım /İmanımla Amelim, Hem Perdem, Hem Nakışım...”

Tasavvufî bakışla beslenen diğer şiir kitapları da onun asıl gayesini yansıtır: Menzil (1991), Beyaz Dilekçe (1995), Leyl ü Nehar Aşk (1997) ve Aşk Mektupları (1999), Sürgün Vezirin Aşk Neşideleri (2004) ve Ben Senin Yusuf’un Olmuşum (2006).

Şiirde Şekil Bir Enstrümana Benzer: Ney, Ud, Keman...

Serbest ve hece ölçüleriyle yazılmış şiirlerinden anladığımız kadarıyla şairin genel eğilimi serbest ölçüden yanadır: “Şekilde şartlanmışlığım yoktur. Şiirde şekil bir enstrümana benzer. Bir neyzen ney çalmakta, bir udi ud çalmakta, bir başkası keman, saksafon, piyano ve trampet çalmakta ustaysa bırakın bu ustalıklarını daha yatkın oldukları enstrümanlarla devam ettirsinler. Şiir de böyledir bir açıdan. Ama ben derim ki, bir orkestra şefi olup korodaki her sanatçıyı coşturmak dururken, neden koro şefinin elindeki çubukla yönlendirileyim? Şairin bir ses avcısı olduğunu defalarca vurgulamışımdır. Evet, şair bir ses avcısıdır. Aslında şiirin şeklini de ses belirler. Şiirin tılsımlı sesi bana hangi kıvamda ve hangi ölçekte gelirse ben ancak ona uyarım. Her şiirin değişik bir coğrafyası vardır; döllemesi, sancısı ve doğumu da öyle... Aslında serbest ölçüde yazdığım şiirler bile iç ahenge ve ritim bütünlüğüne ustaca perçinlidir.”

Dil ustasıdır Karakoç. Türkçe mevzuunda son derece karardır ve Türk dilini bozanı affetmez: “Arı Türkçeci dil Donkişotlarının ‘esin’ dediği ilham, ne peri kılığında gelir bana; ne de sihirli bir kuş. Benim ilham kaynağım içimdedir; güncel bir olaydan da etkilenirim, tarihi bir anekdottan da. Bir gölgeden de etkilenirim, bir kokudan da. Her şey etkileyebilir beni. Bir ağacı şiddetlice salladığınız zaman, olgun meyveler nasıl yere düşerse, şair içinden sarsıldığı zaman da şiirler öylece dökülür.”

“İlham, Şairi Sarsan Yıldırıma Benzer”

Bu ifadelerinden anlıyoruz ki ilham beklenince gelen herhangi bir şey değildir. İlham, zamansız gelen ve gelince şairi sarsan bir yıldırıma benzer. İlham, her şeyden tesir alabilecek, onlardan yeni biçimler çıkaracak bir ruhun, şairde oluşmasına izin veren, şairi sarsan bir saiktir. İlham gelen şaire, ahenk, kafiye, ölçü gibi ses unsurları birlikte mi gelir, yoksa şair şiirini kâğıt üzerine dökerek bâzı oynamalarla bu unsurları sonradan mı ekler? Bir sohbetimiz sırasında kendisine sorduğum bir soruyu başından geçen bir anekdotu anlatarak cevaplar: “İlhamla tıpkı bir vahiy gibi gelip şairi sarsan şiir ses unsurlarıyla birlikte zihinde şekillenir. Ve zihinde bu unsurlar tamam olduktan sonra kâğıda dökülür.”

Anlattığı bir başka anekdot var ki, şiir yazarlar Karakoç’un bu sözünü hâfızalarına kazımalıdırlar. Gördüğü çok güzel bir genç kız karşısında âdeta donar ve kendi kendine sorar: “Telifi buysa müellifi kim bilir nasıldır?” Bunun üzerine zihninde on bir kıtalık şiir şekillenir. Daha sonra kâğıdı, kalemi eline aldığı anda hiç eksiksiz yazıverir. Demek ki şiir, şairin asla unutamayacağı bir parçası hâline geliyor. Gönüllere silinmez bir kalemle nakış gibi işleniyor.

“Şiir hangi biçimde içime yansımışsa, o şiiri, yansıdığı biçimde dışarı aktarırım” diyor. Yâni şiirin şeklinin içte gerçekleştiğini ve buna müdahale etmediğini söylüyor. Şiirlerinde çok geniş bir kelime hazinesine sahip olan şair mahallî söyleyişlere de geniş yer verir: “İnsan, kelimelerle düşünür, kelimelerle konuşur, kelimelerle tefriş eder dünyasını, kelimelerle tefsir eder zâhiri ve bâtını. Bütün bildiklerimiz kullandığımız kelimelerle orantılıdır; bilmek istediklerimize de kelimeler götürür bizi. Kısacası, kelimeler de bizim mukaddeslerimizdir. İhtiyaç duyduğum zaman mahallî kelimelerden yararlandığım doğrudur; çünkü ülke coğrafyamızın bütünlüğü içinde kullanılan her kelime millî kültürümüzün canlı bir parçasıdır bana göre, dün kullanılmışsa bugün niye kullanılsın? Yeter ki kullanacağın her kelime mısra ve cümle yapısı içinde yerine sağlam otursun; yansıtmak istediğin duygularla, düşüncelerle ve kümedeki bütün kelimelerle iyice kaynaşsın. Gerektiğinde mahallî kelimeler de kullanmakta ben bir sakınca görmüyorum.”

Şiirde Muhteva ve Ses

Karakoç’a göre şiirde muhteva “ses” ten de öncelikli bir unsurdur: “Şiire yeşeren bir çekirdek, zamana sunulan bir selâmdır. Aşk olur, ölüm olur, ayrılık olur, özlem olur, gurbet olur, erdem kuşağında vuslat olur, Peygamberimize şefaât dilekçesi, Rabbülâlemin’e yazılan münâcât olur. Ufuk gibidir, çölde görünen serap gibidir, sen koşarsın ulaşıp yakalamak için, o kaçır. Kendini aynada seyredersen ama aynadaki yüzünü avuçlayamazsın.”

“Şiir Sesten Başka Nedir Ki?”

Fakat çok zaman şiirde “ses”i önceliğe aldığını da söyler: “Sevda bir ses avcısı. Şüphesiz ki her sestem soylu bir şiir damıtılamaz; ama şiir sestem başka da nedir ki? Çokgen bir prizma gibidir şair: ana renkleri, ara renkleri yansıtan bir prizma. Şiirin ana maddesi olan söze, resmi, felsefeyi, ritmi ahengi, coşkuyu ve zaman zaman da hüznü katar. Yetkinleştirdiği şiir terkibi ile de, şuur altını, şuur üstünü kamçulamaktan, karıştırmaktan korkmaz, çekinmez; primif laf göletleri gibi, metalik putlara sarılarak dünyalık peşinden koşmaz; hayatı kokuşturmaz. Şair, şiirleriyle, duymasını bilenlerin gönül antenlerine aşk iksirleri serperler; salkım salkım mesajlar fısıldar. Yani şair bir bakıma metafizik bir âlemin sarhoşudur. Mutlak Gerçek’in sevdalı arayıcısıdır o. Sezgileri atlaslaştıran şuur odağıdır. Bir şairin bilmesi gerekenleri tam ve doğru olarak bilen, fert ve toplum planındaki sorumluluklarının her zaman idrakinde bulunan bir sanat eridir; bir güzel habercidir.”

“Şair Yeryüzüne Tesadüfen Gelmemiştir”

Şairlik bir sanat oyunculuğu, bir fantezi ustalığı değildir. Mutlak Gerçek’in sevdalıdır, inanmış insandır: “Şair yeryüzüne tesadüfen gelmemiştir. Şair duygularını bir armoni kıvamında şiirleştirirken, tefekkürü dışlamaz, bütünlüğe dikkat eder; sınırları karıştırmaz, mevsimleri şaşırtmaz. Sorgular, uyarılar ama uçayaklı sehpa ceset sergilemez. Şiir ülkesinin sultanıdır şair; tebaası güzel şiirden anlayan herkes. Çoban şairler, kılavuz şairler için geçerlidir bu söylenenler; sürüdeki sıradan şairler için değil; omuzu heybeli bulvar ozanları için değil.”

Ona göre şair, şiirinde mutlak gerçeği zikreden ve diğer insanlardan farklı bambaşka şeyleri görebilen ve hissedebilen insandır:

“Sıradan insanların duymadıklarını duyan, görmediklerini gören, bilmediklerini, yorumlayamadıklarını yorumlayan, şiirle yatıp kalkan, şiirle düşünüp, konuşan, ilham kaynaklarına çirkin ve haramı buluşturmayan; kafaları ve gönülleri kurcalayıp metafizik ürpertilere sinyaller gönderen; kelimelere kanat takıp ruh üfleyen, şiir olgusunu bir hobi olarak değil, ulvî bir meslek olarak kabullenen, şiir kültürüyle edebiyat dünyasında özgür bir oylum oluşturan ve daima şiirleriyle Mutlak Gerçek’i zikreden üslûp sahibi bir sanatkârdır.”

Sözün hülâsası; “Türk şiirinin Beyaz Kartalı” nam Bahaettin Karakoç’un şiirleri Türkçe’nin manzum bir lûgati gibidir. Şiirleriyle ve şiirlerindeki her kelimeyle Türkçe’nin ve Türk şiir sanatının gücüne güç katan bir ustadır o.

Diyâr-ı Gurbettir Şiir

◆Bahaettin Karakoç

Ünler her hasat zamanı
Duyguların med zamanı
Duvaktır beyaz dumanı
Hesapta kesrettir şiir

Can üfleyince kamışa
Kamışlar durur yemişe
Savat vurur saf gümüşe
Bir soylu kudrettir şiir

Gök kararır arada bir
Avcı sesler şimşeklenir
Yürek yürek çiçeklenir
Sevgidir, hasrettir şiir

Ne zaman tanır, ne mekân
Odur gürül gürül akan
Odur sonsuzluktan bakan
Bir dilber afettir şiir

Özüdür hülyânın, düşün
Eti yenmez haram kuşun
Her dilde serseri kurşun
Olursa, külfettir şiir

Sancağının altındayım
Odur günü, haftam, ayım
Çil kekliğim, deli tayım
Dost ile ülfettir şiir

Göç sabaha, kon akşama
Hasret tık tık vurur cama
Siz sıla dersiniz ama
Diyar-ı gurbettir şiir

Şâiri niçin kınarlar
Canı ölümle sınırlar
Törpülenince kenarlar
Aşığa vahdettir şiir

Oyun biter, perde iner
Yalancı yağmurlar diner
Kâinat raks ile döner
Mutlak'a dâvettir şiir

Kartalın Dönüşü

◆Fatih Okumuş

İhlamurlar çiçek açtı o bilinmez yaylada
Bir çift beyaz kartal gördü erenler
Aksakallı bir atanın düşünde
Boşandı dizgininden tay
Çözüldü kırıştan yay
İhlamur kokusu sardı yaylayı
Takvim ihlamur ayı, vakit dolunay

Bir çift beyaz kartal, gördü görenler
İkisi de bir, bildi erenler
Dağ çiçeklerini kim çağıracak?
Her birini kendi adıyla
Onca kelimeyi kim avlayacak?
Kumaşı som ipek şair
Bir çift beyaz kartal
İkisi de bir

Çiçek açtı yaylada ihlamurlar
Savağı açıldı kelimelerin
Sahibine geri döner er nöker
Şiirden mücevher döker yoluna sevgilinin
Sermaye erir, azık tükenir, yol biter
Beyaz dilekçesi pençelerinde
Bir çift beyaz kartal kanatlandı Maraş'tan
"İhlamurlar çiçek açtığı zaman..."

Erzurum'un Hatıralar Yumağında Türk Şiirinin Dede Korkut'u Bahaettin Karakoç

◆ Yaşar Bayar

*/Sen yaylaların hasısın Erzurum
Sen başlı başına bir medeniyetsin
Seni gittiğim her yere
Bir hamaylı gibi yüreğime asıp götüreceğim
Bir gün kanatlarım sızladığında
İster hicret say istersen sıra
Dönüp yine sana geleceğim
Hoş geldim hoşça giderim
Sen de hoşça kal yiğidim.../
(Karakoç, İlkyazda, Cönk 1984)*

1. Karakoç Uçmaya Vardı

Kur'an- Kerim'in Enbiyâ suresinde "Kullu nefsin zâikatul mevt" buyuruluyor, yani "Bütün nefsler, ölümü tadıcıdır." Bu îmana âşına ve Allah'ın büyüklüğü karşısında baş eğmiş insanın ölüm karşısında takınacağı tavır elbette hüznle karışık bir teslimiyet olacaktır. Ve yine "Ölülerinizi hayırla anınız." buyuruyor Kâinatın Efendisi. Bu emr-i Nebevî, Karakoç söz konusu olunca, kalemını gönül hokkasındaki gözyaşına batırıp yazan Karakoç, hayırdan başka ne ile anılabilir.

Her şeyin etrafında kurulduğu mutlak, Allah'tır. Bütün tecelliler O'ndandır ve O'na gitmek içindir. Her an, her şeyi var eden ve yok eden O'dur. Hayat ve kâinat sürekli bir oluşum ve değişimdir. "Âlem-i kevnü fesad" terkibi, hayat ve kâinatın temel prensibini ifade eder. "Basit" ve "mürekkeb", "teferruat" ve "bütün" diye ayrı şeyler yoktur. Basit mürekkebin, teferruat bütünü görünüş perdesindeki akisleri ve gölgeleridir.

Yaratılışı; yokluğun bağrına atılan iki harf ve bir heceden ibaret olan "Kün" sözüyle başlamış olan insan, çaresizliğin en çetinini ölüm karşısında duyuyor. Vazgeçemediğimiz, vazgeçemeyeceğimizi sandığımız nice şeyleri hayat halinde önümüze deren yaradılışın şâhâne terkinin, bir gün, ölüm hâlinde bizi yoklayacağını düşünmek ne kadar zor! Doğuştan itibaren, şu güzelim dünyada kalacağımız mukadder zaman içinde, meğer hep ölüme doğru koşarmışız. Ve hayret, hayatın ölümle iç-içe olduğunu bir türlü bilemezmişiz.

Can kuşunun ceset kafesinden uçup gittiği son yolculuğundan önce Cahit Koytak ve Metin Ünal Mengüşoğlu ile Eylülün son haftasında kitap fuarı vesilesiyle bulunduğum Van Erciş'ten selamımı iletip duasını almış ve şiir şantiyesinde kırk seneye yakın çalışmış bir şiir emekçisi olarak O'nun ölüm haberini alınca en gizli yerime neşter vurulmuş gibi irkildim. Daha dün gibi aziz kardeşim Tacettin Şimşek ve eşimle Kahramanmaraş'taki mütevazı evinde çayını içmiş sohbet etmiştik. Ne gam...

Eski Roma mezar taşlarına sadece bir kelime kazınmış; "Vixit" yani "Yaşadı" Kırılmayı eğilmeye tercih eden, tâvizi semtine uğratmayan, Karakoç'ta her nefesi ayrı bir hayra vesile olarak yaşadı ve huzurullahı, yazdığı eserlerle yüzbinlerce dost ye milyonlarca okurun, hayır duasını alarak yürüdü.

2. Bir Şairin Hayatına Sızmak

5 Mart 1930 tarihinde Kahramanmaraş'ın Elbistan ilçesine bağlı, Celâ köyünde soyca şair bir ailenin ilk erkek çocuğu olarak dünyaya gelen Karakoç, doğduğunda adı "Bahaeddin" konulmuştur. Babası Ümmet Karakoç'un, Bahaettin koyduğu bu isim halkın dilinde "Bahattin" olmuş, nüfusa ise "Bahaettin" olarak kaydedilmiş olan Karakoç, kendisine Bahaettin isminin verilmesi ile ilgili olarak şu bilgiyi aktarıyor: "Doğduğumda kulağıma ezan okuyarak adımlı koyan baham, çocukluğumda bana hep 'Muhammed Bahaeddin Buhara' diye hitap ederdi, ama başkaları ise 'Bahattin' derlerdi. Gönüllendirdim babama neden adımlı bu kadar çok ulaklı söylüyor diye. Yüzlerce hafız yetiştirmiş, daha okula başlamadan bize kitabı sevdirmiş, kendinden ve başka şairlerden okuduğu şiirlerle yüreğimizin derinliklerine inmiş ve şiir da-

marlarımızı beslemiş aydın bir babanın kültürel kimliğini ve Orta Asya sevdasını nereden bilebilirdim ki ben o yaşlarda... Semerkant'tan, Buhara'dan ipek yüklü, kitap yüklü, kılıç-kalkan yüklü kervanların tarihi İpek Yolu'nu takip ederek Anadolu'ya nasıl ulaştıklarını anlatırdı. Karlı kış gecelerinde odamıza toplananlara babam durmadan kitap okurdu. Babam tarih ve şiirle ilgili bir şey anlatırken, kitap okurken hep dizinin dibine sokulur, esnemen, hareket etmeden hep onu dinlerdim. Herkes dağılıp gidince beni de zorla yatağıma soyup yatırır ve gaz lambasını söndürürlerdi. Sesim çıkmazdı, ama uyuyamazdım da. Semerkant'tan, Buhara'dan, Taşkent'ten, Hilve'den yola çıkan ve aylarca yolculuk yapan kervanları düşünür, uzaklarla ilgili çok renkli hayaller kurardım. "(Karakoç, 1994:3)

Anne ve Baba tarafları oldukça varlıklı ve mütedeyyin olduğu için gözlerini dünyaya açtığında oyuncaklarla değil kitaplarla karşılaşmıştır. İlk öğrenimini sonradan Ekinözü adıyla ilçe olan Celâ köyünde, orta öğrenimini ise Adana-Düziçi ve Ankara-Hasanoğlu Köy Enstitülerinde tamamladı. İlkokul 3. sınıfa giderken bir haftada eski yazıyı öğrendi ve bir ayda da Kuran-ı Kerimi aktardı. Ölünceye kadar yakasını bırakmayacak olan şiirin rüzgârına da aynı zaman diliminde yakalandı. 29 Ağustos 1944 tarihinde memurluğa atandı. Kahramanmaraş'taki sağlık kuruluşlarında 32 yıl 8 ay sağlık memuru olarak çalıştıktan sonra kendi isteğiyle emekli oldu. Dördü kız, beşi erkek olmak üzere dokuz çocuğu olan Karakoç, 1951 yılında evlendiği Hatice hanımla 60 yıl süren bir mutlu evliliği olmuştur. Her yıl kendi çabasıyla Kahramanmaraş'ta düzenlediği şiir programına Anadolu'nun dört bir yanındaki şair arkadaşlarını davet ederdi. Gelen misafirlerini evinde kurduğu sofrada ağırlardı. Yemekleri ise yazar Ayşe Olgun'un ifadesi ile 'şairlerin anası' diye anılan eşi 'Hatice Ana' pişirirdi.

3. Karakoç'un Şiirini İnşa Eden Söz/Beyan/İnsan Münâsebetleri

İnsan ruhunun derinliklerinde, sonsuzu bulmak ve sonsuz olana kavuşma, ebedî olana eğilim ve yönelişler vardır. Onun bu özelliğini her davranışta görmek ve iç gözlemlerimizle de tespit etmek mümkün. Ruhsal yönümüz o kadar akıcı, renkli ve değişken ki; benliğimizin derinliklerinden gelecek sesi dinleyebilmek için de rikkat zamanlarını beklemek ve değerlendirmek gerekiyor. O anki ifadeye sığmaz değerler bir sır gibi saklı içimizde. Bu sırrı çözebilmek ise, insana beyan mutluluğu müjdelenmiştir.

İnsandaki beyan kabiliyeti, iletişim kurma melekesi fitrî bir kabiliyettir. Doğuştan sahip olduğumuz anlatma ve başkalarını anlama hususunda, insanı diğer birçok canlıdan farklı kılan bir özellik mevcuttur: Sembollerini kullanabilmek. Gerçi bazı hayvanların da, daha çok hareketlere dayalı remizlerle anlaştığı bilinse de bu, zekâ, şuur ve ruhtan çok, sevk-i İlahî ve ilham ile alâkalı mahdud bir melekedir.

Mefhumlar, zihnimizde, lügâtlerde olduğu gibi bire bir kelime karşılığı şeklinde tarif ve tasniflerden değil, ansiklopedilerde görüldüğü gibi uzun ve detaylı açıklamalardan, birbiriyle alâkalı hâdise ve gerçeklerin irtibatlı ve insicamlı bir şekilde telif edilmesinden meydana gelir. Karşılaştığımız bir cümlede yer alan mefhumlar, kesbî olarak bilgi ve tecrübe birikimlerimizle, vehbî olarak da sezgi ve ilhamlarla oluşan zihnimizdeki mefhum kümeleriyle mukayese edilir. Akıl yürütmelerden sonra muhtemel aksaklıklar bertaraf edilerek cümleye bir mâna verilmeye çalışılır.

Karakoç, şiirlerinde engin ruhunun maveralarından aldığı ezeli ilhamla, şahidi olduğu ıstırapların ruhunda uyandırdığı elemeleri, övgüye de, kınamaya da, yergiye de aldırılmaz, doğaçlama söyleyip ve yazmıştır. O, kalbî ve ruhî hayata programlı, maddî-manevî bütün kirlere uzak durmaya kararlı yaşamış, cismanî ve bedenî isteklere karşı her zaman teyakkuzda; her zaman hakkı tutup kaldırma peşinde; mülk ve melekût âlemiyle alâkalı duyup hissettiklerini başkalarına duyurma iştiağıyla yanıp tutuşan bir diğergâm, olabildiğine sabırlı ve temkinli; konuşup gürlütü çıkarmadan daha çok, inandıklarını yaşayan, yaşadıklarıyla başkalarına da örnek olan bir iman ve aksiyon insanıydı: Dur-durak bilmeden sürekli koşmuştu. Hak'ka yürüyenlere yürümenin âdâbını öğretmişti. İç dünyanın itibarıyla her zaman ocaklar gibi cayır cayır yanmış ve yanarken de asla gam izhar eylememiş; eyleyip ağyârı âhına âgâh kılmayı düşünmemişti. Her zaman içten içe yanıp ve kendine sığınanların ruhlarına hararet üflemişti.

Günümüzde bir şair ve şiir enfasyonu olduğunu her fırsatta dile getirir. Şiirinde görülen taklitten ve taklitçi şairlerden dolayı rahatsızlık duymaktadır. Ancak o hiçbir zaman ümitsiz olmamıştır: "Günümüzde sanat, edebiyat ve özellikle şiir açısından mevcut ortamı, bir metropolün hudutları içerisinde yağma edilmiş hazine arazisi konumunda görüyorum. Fırçasını paletini kapan, kalemini defterini alan, sazına ve mızrabına sarılan iğreti bir gecekondu yapıp yerleşmeye çalışıyor bu hazine arazisine. Kültür birikimi, altyapısı ve ileriye dönük bir amacı olmayan plansız, programsız bir yapılanma. Çizen ne çizdiğini, niçin çizdiğini yazan, ne yazdığını, niçin yazdığını; çalan-söyleyen, ne çaldığını niçin söylediğini bilmiyor ama

ortalığı toza dumana boğup duran çok. Toplundan bütün kurum/arıyla birlikte güdümüne alan medya, daha da yoğunlaştırıyor bu kültürel anarşiyi. Böyle bir ortamda sanat yapabilmek, şiir gibi şiir yazabilmek veya çağının sesini gelecek ufuklarına taşıyabilecek sanat edebiyat eserleri ortaya koyabilmek elbette zor olacaktır ama mümkünatsızdır diye kesin bir tavır çok yanlış olur. Sanat ve edebiyat dünyasında 'çıkamaz sokak' diye bir sokak yoktur. Girişi olan her sokağın muhakkak bir çıkış kapısı vardır. Sanata edebiyata çıkarlarından çok daha fazla sahip çıkan, saygı duyan gerçek sanatçılar; gerekli ortamı da kendileri hazırlayacaklardır. Şu süfli ortamda sanata edebiyata ve bir bütün olarak öz kültüre gönül veren emek adayan mübarek bir neslin ayak seslerini çok yakından duyuyor ve sevinyorum." (Şahin, 1998: 17)

Karakoç, sürekli açık tuttuğu şiir kapılarının eşliğinden hayata bakarken aslında sonu şiire varacak bütün birikimlere de geçiş hakkı tanımaktadır. Bu, 'farkındalık' anlamındadır ve çoğu kimsenin görüp geçtiği fenomenlerin şairin açık tuttuğu ağında teker teker şiir olarak birikmesidir. Karakoç gibi şair kimliği olanların tek farkı, bunu yansıtabilecek kabiliyete sahip olmalarıdır. Seksenekiz yıl durmadan dinlenmeden bin bir çile içinde, eserler vererek, mücadeleler yaparak milletin varoluş savaşında yerini alan bir millet büyüğü, düşünce ve edebiyat hayatımızın dinmez ve sinmez kalemi, yerinden oynamaz üslubuyla kendini edebiyat tarihine hâkkeden kalem, Üstad Bahaettin Karakoç, ihâtasındaki genişliği, tespitlerindeki sağlamlığıyla, bir asıra yakın kamu vicdanında birikmiş şiirleriyle millî ve mâneviyatımızın sesi/çığı olmuştur.

4. Şiir Süvarisi'nin Erzurum'daki İlk İmza Günü

Merhumla yakınlığımız kırk yıla yakın bir müddettir süregeldi. Anadolu'nun temiz mayası ve zaman zaman dalgın bakışlarında gizlenen hüsn-i nazari, şahsen üzerimde çok tesir bırakmıştır.

Benim kuşağım Doğu Edebiyat Dergisi'ni hatırlar. 1976 yılında Kayseri'de yayın hayatına başlayan dergi, Nisan 1982 tarihinde Ankara'da "Niçin çıkıyoruz?" sorusuna şu naif sözlerle cevap veriliyordu: "Düşüneceğiz; düşünce talimi yapacağız. Bildiklerimizi yeniden gözden geçirip bilmediklerimizi arayacağız. 'Falan büyük böyle diyor!' demeden, kendi idrakimizin eseri hükümlerimiz olmalı. Ancak böylece kendi kendimize ayakta durabiliriz. Şahsiyet olarak kendini kurtaramayanın başkalarını kurtarması ne mümkün?"

70'lerin önemli dergisi "Töre", ardından "Divan" ve 12 Eylül sonrası çıkmaya başlayan "Doğu Edebiyat" Dergisi'nin sahibi ve yazı işleri müdürlüğünü Alper Aksoy yapıyordu. Yayın yönetmenliğini ise ilk dönem Ali Akbaş üstlenmişti. O yıllarda derginin Erzurum temsilcisi Mehmet Özdemir kardeşimizin gayretleriyle "Doğu Edebiyat" Dergisi'nin 22 Mayıs 1983 tarihinde belki de ilk defa Anadolu'da yapılan imza günleri için Bahaettin Karakoç, Abdürrahim Karakoç ve Alper Aksoy imza günü için Erzurum'daydı. İlk o zaman görmüştüm bu ulu çınarı, ilk defa o zaman elini sıkış ve celâdet ve hamaset konularında olduğu kadar şiir, edebiyat, sevgi, ayrılık gibi kavramların gölgelendiği, bu suretle, neşe ile kederin, zaferle hüznün, kaside ile mersiye'nin, vuslatla, firakın birleştiği tılsımlı bir ortamda muhayyileme yerleşmişti. Karakoç, o günleri "İlk yazda" isimli şiir kitabında "Selâm" isimli şiirinin bir bölümünde şöyle dile getiriyordu:

*"Sabah saat sekizde açtım kanatlarımı
Ve yönümü döndürdüm dadaşlar diyarına
Kovaladım durmadan Karasu'yu kıyidan
Tercan'ı, Aşkale'yi geçtim soluk almadan
Palandöken göründü bembeyaz kar altında
Taç yapmış bulutlardan
Nur yüzlü bir dervişti
Bana gülümsemişti
Dil vermeden konuştu
Hep konuştu durmadan
Selâm, Erzurum dedim, selâm ey yiğit şehir
Üşüyen gözlerinle süzül de içime gir
Lala Paşa Camisi hâlâ diri ve güleç
Geceksen buradan imbiklerden süzül geç
Aziziye tabyası, Mecidiye tabyası*

Fânilikten kurtulmuş ı ışık yüz lü iki pir
Çifte minarelerin şiirli endamında
Ruhlar getirir tekbir
Bütün çehreler bildik, bezm-i elest imzalı
Hepsi çiçek gamzeli
Her selâm taze iksir
Erzurum kalesinin damarları kurumuş
Taşlar daha taş olmuş, anlatmıyor özünü
Ama sabırdan yüce, fizikötesi birşey
Ay-yıldızlı bayrağın tutması gökyüzünü
Bar oynayan dadaşın ışıklı figürleri
Onca yağmur, onca kuş...”(Karakoç, İlkyazda, Cönk, 1984)

5. Erzurum Şiir Akşamlarında Şiirin Beyaz Kartalı

Her şehir, orada yaşayanların davranışdır aslında. Ama öyle olduğu bilinmez; düşünülmez bunun üzerine. Bu yüzden hiç kimsenin yürüyüşü şehre doğru değil; onun dışına doğrudur. Görünen o ki, böyle olduğu için, şehrin kapılarını bilenlerin sayısı oldukça azdır. Kapıların sayısından bile az... Hayli zamandır aklımdaydı. Bir fırsatını bulup Erzurum’un yeni Büyükşehir Belediye Başkanı Mahmut Uykusuz Bey’e uğrayacaktım. Fakat nasıl oldu unuttum da caddenin kenarındaki, artık gözden düşmüş parka yöneldiğimi bilmiyorum. Parkla aşinalığımız eskiydi. Seneler önce burada bir Rus yapısı vardı. Asık suratıyla içimizi karartırdı. O yıkılınca sanki gökler genişledi, şehir ferahladı. Arkalara gizlenmiş Yakutiye, küskünlüğüyle ve bütün güzelliğiyle ortaya çıktı. Etrafını düzenlediler, çimen ektiler, fidanlar diktiler. Şehrin ortasında yeni bir nefes yeri olmuştu böylece.

Erzurum uzun zamandır bir büyük şiir şöleni yaşamıyor ve bu durum benim canımı sıkıyordu. O sıralar kardeşim Yalçın Bayar, Mahmut Uykusuz Bey’in Basın Danışmanlığını yapıyordu. O’na durumu açıklayıp Başkan Bey’le konuşmasını ve özlemimizin gerçekleşmesini istiyordum. Çok şükür 1999 yılının Eylül ayında başta Bahaettin Karakoç başta olmak üzere İskender Pala, Nurullah Genç, Emin Alper, Yaşar Bayar, Nazir Akalın, Rıdvan Canım, Hüseyin Alacatlı, Hasan Ali Kasır, Yasin Mortaş, Yalçın Bayar, Zekiye Çomaklı, Hanifi İspirli gibi şairlerin katılımıyla güzel ve anlamlı bir şiir şöleni olmuştu.

Bir grup şair dostlarla Bahaettin Karakoç’u Erzurum’un tarihî mekânlarını gezdirmeye götürmüştük. Yakutiye Medresesi’nin tarih kokan kapısının önünde durup, usulca öne eğmişti yorgun başını. Asırlık özlemler geçerken hayalinden, hüznünlü bir güne başlıyordu aslında. Besmeleyle atıyordu adımlarını çevresinde. Abdestli selamlıyorum her bir köşesini. Konuşmak istiyordu onlarla geçmişe dair. Gazan Han ve Bolugan Hatun’u, Hoca Yakut Gazani’yi, Nefi’yi, Emrah’ı, Efe’yi, İbrahim Hakkı Hazretleri’ni soruyordu sanki her bir taşına. Hüseyin Avni Ulaş’tan Milli Mücadele yıllarının hatıralarını dinlemek, sonra kendinden geçmek istiyor gibiydi. O sıralar Lala Paşa Camii’nin’ minarelerinden Erzurum’u saran hicaz makamında ezan sesleri yükseliyordu semalara. İnsanlar aldırmadan bu ilahi sese, dünyaya nasıl da teslim ediyorlar kendilerini. Aniden bir yağmur başlamıştı Erzurum semalarında... İpil ipil düşüyordu Karakoç’un ağaran saçlarına. Akasya kokuları geliyor tâ ötelere, sonsuzluğun adresinden. Bilal-ı Habeşi sesleri yankılanıyor ve Cami avlusundaki güvercinler bile susuyordu bu ilahi sesle. Zikre duruyorlardı hepsi birden özgür ve dalgın bakışlarıyla. Lala Paşa Camii’nin Osmanlı’dan kalan şadırvanında abdest alıp, mabetten içeri giriyorduk.

Lala Paşa Camii’nden çıkıp, Cincime Sultan’dan yukarı Çifte Minareli Medrese, Ulu Cami ve Üç Kümbetler’in bulunduğu tarihi dokuya doğru yürüyorduk. Bu alan benim için ve bu şehir için bir umut kaynağıdır. İster Yakutiye Medresesi’ni merkeze alarak, isterse herhangi bir noktadan başlayarak yürümeye koyulun. Şehrin gerçek, tarihî ve ruhu buradadır. Bu yüzden bu tarihi oluşumda; Urartu’dan, Roma’dan, Bizans’tan, Sâsânîden, Selçuklu’dan ve Osmanlı’dan, izler ve hatıralar bulabilirsiniz. Kale, Abdurrahman Gazi Türbesi ve Palandöken Dağı’nda kar yiyerek gezimizi sonlandırmıştık.

6. Ilıca’da Şiirin Bengisu Saatleri

İsmail Efe’nin Belediye Başkanlığını yaptığı Erzurum’un ilk yerleşim yeri olan Karaz’ın da bulunduğu Ilıca’da İlçe Milli Eğitim Müdürü sınıf arkadaşım Necati Özarslan’la birlikte Ilıca’da II. Ulusal Şiir Şöleni’ni gerçekleştirmek için çalışmalarına başlamıştık.

Anadolu'muzun uçsuz bucaksız bir uçtan bir uca her yöresinin ayrı tadı, ayrı bir güzelliği vardır. Bu aziz toprağa Mevlâna'nın cömertliği, Yunus'un sevgisi, Sümmani'nin derinliği sinmiştir. Dağ doruklarından esen efil efil rüzgârlarda Karacaoğlu'nı, Emrah'ı buluruz. İnsanımızın sofrası gönlünce açıktır. Sevgisi, dostluğu içtendir. Yeter ki kötü emelliler onun değerlerini yıkmasın, gülünü soldurmasın. Aslında, hayatın kendisi de, çok sesli muhteşem bir şarkı ve yüreklerimizi aydınlatıcı bir şiirden başka bir şey değildir. Bu amaçlar çerçevesinde güzel İlica'mızın tarih ve kültürünün derinliğine ışık tutan ulusal şiir şölenimizle; ondan doğan, onu renklendiren sözün, anlamın ve şiirin hayatımızla iç içe olmasını hep diri tutmaya çalıştık. Her zaman ki gibi davetime lütfedip icabet eden Bahaettin Karakoç Hoca'mla birlikte aziz kardeşlerim Ali Şeyh Özdemir ve Yasin Mortaş'ın yanında Nurullah Genç, Rıdvan Canım, Hakan Hadi Kadioğlu, Hüseyin Yurttaş, Ekrem Karadoğulları, Ali Kurt, Yaşar Bayar, Tacettin Şimşek, İsmail Bingöl, Hanifi İspirli, Orhan Ceylan, Mustafa Mansuroğlu ve Asuman Saka ile Müzik ve Slaytlarıyla Abdülkerim Dinç, Nesrin Feyzioğlu, Selami Zengin ve yorumlarıyla Deniz Karadayı ile Muhammet Ali Güzelbaba iştirak etmişti.

25 Mayıs 2006 tarihinde İlica Belediyesi'nin Otelinde ağırladığımız Karakoç, geç saatlere kadar şiir severlerle sohbet ettikten sonra yakın mihmandarlığını yapan satranç şampiyonlarımızdan Kemalettin Yentimur'u kadayıf dolması almaya göndermişti. Kemalettin kardeşim yanımızdan "Hayat satranç için çok kısa hocam!" diyerek yanımızdan ayrılmıştı ve bizde beraber gittiğimiz gazete bayisinden farklı düşüncelerdeki gazetelerden dört beş adet alıp tekrar otele dönmüştük. Karakoç, o günler şölen için hazırladığım kitapçığa şu notu düşmüştü: "Hamdolsun yüce Rabb'ime ki Bahaettin Karakoç'u Türkiye'de yaratmıştır. Hamdolsun ki Müslümandır, son peygamberin ümmetlerindendir. Bezm-i elest akdine sâdık, Kaalübela'dan beri açlığı, susuzluğu hiç geçmeyen bir âşıktır. Yangını yüreğinden, dumanı başından, zikri yüreğinden hiç eksik olmaz. İşte bir ömrün özeti bu... Fazlası bir teferruattır."

Daphan'da yankılanan şiirin gür sesine İlica'nın ciğerleri nefes vermişti. Su gibi özel, su gibi güzel, su gibi berrak, su gibi yararlı bir şölendi... Su gibi hayat kaynağı ve su gibi bitmez-tükenmez bir kaynaktı!..

Diyabet hastası olan Karakoç, o gece yediklerine dikkat etmediği için çok rahatsızlanmıştı. Geceden sabaha kadar onunla şair, yazar Hakan Hadi Kadioğlu ile yine şair ve yazar Ali Kurt hocalarım ilgilenmiş gerekli tedavisine eşlik etmişlerdi. Sabah da Hakan Hadi Kadioğlu Hoca ve Tacettin Şimşek Hoca'nın arabaları ve Ali Şeyh Özdemir, Yasin Mortaş ve Necati Özarslan dostlarla Tortum Şelalesi'ne götürmüştük. Sabaha kadar uyumamış olan Karakoç, sanki bu dünyada hep acelesi varmış gibiydi. Varlığın yükünde içinde gezdirdiği sancı bırakmıyordu hiç peşini. İlk yasağın çiğneniş ve sınırdan geçişte başlayan "eyvah" bunu gerektiriyordu belki de.

7. Güneş Vakfı'nın Uluslararası Türk Şöleni

Erzurum; asırlar boyunca havasının ciyadeti, manzarasının letafeti, sularının şifa verici taraflarıyla sevilmiş, benimsenmiş; ruhumuza girmek suretiyle, türkülerimizde, şiirlerimizde, edebiyatımızda ve bu haliyle gönlümüzde büyümüş eski, tarihî şehirlerimizden birisidir. Güneş Vakfı Genel Başkanı ve gençlik yıllarımdan beri dost ve arkadaşım Prof. Dr. Alpaslan Ceylan Hoca'nın, Ağrı'da düzenlemiş olduğum "Ağrı Dağı'ndan İshakpaşa Sarayı'na Şiirin Gündoğumu" isimli şiir şölenini Erzurum'da düzenlenecek olan "Türk Şöleni" kapsamına almamı istediğinde hemen hocamız Bahaeddin Karakoç'u aramıştım.

Gençlik ve hocalık hayatında hep bir eylem insanı olan Alpaslan Hoca, 3 Mayıs 2007 tarihinde başlayan şölenin hedefini belirlemişti bile: "Aziz Türk Milleti, binlerce yıl boyunca kurduğu devletler, oluşturduğu kültürler ve yücelttiği değerlerle tarihe geçmiştir. Türk dünyasının Orta Asya'dan başlayan destanı, insanlığın ve medeniyetin gelişmesine her dönemde katkıda bulunmuştur. Bugünkü küresel medeniyet mirasının dayandığı temel sütunlardan biri de Türk âlemidir. Bugün bizleri aynı milletin mensubu yapan değerler, sadece ortak dilimiz, ortak dinimiz, ortak tarihimiz, ortak kültürümüz veya ata yurdumuz değil, parlak bir geleceği hep birlikte inşa etme arzu ve irademizdir. Bu değerler ve kültürün oluşturduğu şuur, sadece geçmişimizi, kimliğimizi, benliğimizi belirlemekle kalmayıp, geleceğe yönelik ortak tahayyüllerimizi de şekillendirmektedir. Bütün Türk dünyasında, farklı muhit ve zamanlarda yetişen Bilge Kağan, Yusuf Has Hacib, Hoca Ahmet Yesevî, Karamanoğlu Mehmet Bey, Şeyh Edebali, Yunus Emre, Mevlana gibi pek çok "milli şuur" önderlerimizin duygu, düşünce ve ideallerindeki benzerlik, bu ebedi ve ezeli gönül birlikteliğimizin en müşahhas göstergesi olmuştur. Elbette bu duygu ve fikirlere tercüman olan ise ortak ses bayrağımız "Türk dili"dir."

Şölene Dünyanın dört bucağından aşağıda isimleri yazılı şairler iştirak etmişti: Bahaettin Karakoç,

Mehmet Aslan Menüçehr İslam Azizi, Recep Garip, Yaşar Bayar, A. Tefvik Ozan, Harid Fedai, Behruz İmani, Ekrem Karadişoğulları, Ali Şeyh Özdemir, Rıza Hemraz, İsmail Behrami, Şurettin Mehmetli, Der-viş Osman Ahmetoğlu, Lütfü Şehsuvaroğlu, Ali Kurt, Tacettin Şimşek, Hüseyin Yurttaş, Hanifi İspirli, Hakan Hadi Kadioğlu, Nurala Göktürk, Şemsettin Küzeci, Şaban Abak, Rıdvan Canım, Galibe Gülte-kin Hacıyeva, Nikolay Baboğlu, İsmail Bingöl, Gürsoy Solmaz, Mehmet Bütüc, Zeynel Bekzaç, Funda Ahmet, Yasin Mortaş, Pervin Behmeni, Haydar Bayat ve bu önemli şölenin iki aksakallısı vardı: Kırım Millî Meclis Başkanı Mustafa Abdulcemil Kırımoglu ve Bahaettin Karakoç. Acıdan tatlıdan bin türlü te-cellisiyle hayatı beğenip beğenmemek, kaderinden memnun olup olmamak, herkesin kendi bileceği şey ama hayat mutlaka yaşanacak, çâre yok, kaderin hükmü muhakkak yerine gelecektir. Hayatta bir takını temennilerimiz, arzularımız, aşklarımız, sevgilerimiz, ideallerimiz, hedeflerimiz olması, bunlar için ça-lışmak çabalamak, atılmak, yorulmak, mücadele etmek ne kadar tabii ise, bunlara mukabil sevgisizlikler, kırılışlar, hüsrânlar, hicranlar, başarısızlıklar, ıztıraplar, çileler de o kadar tabii ve zarurîdir. Hatta bir bakıma bu menfi mukabiller daha çoktur. Ziyâ Paşa, “ Âsûde olam dersin eğer, gelme cihâne” diyor. Bir kere dünyaya ayak basanın, başını kazâ taşından kurtaramayacağını söylüyor. Hele Rusya’da işkenceler neticesinde 32 kiloya kadar düşüp öldüğünü sandığımız ve Lala Paşa Camiin de gıyabi cenaze namazı kıldığımız gençlik yıllarımızın idolü, Kırım Millî Meclis Başkanı Mustafa Abdulcemil Kırımoglu gibi hayatını ferdi çerçevenin dışına taşıyıp içtimâi, millî bir hizmete, misyona tâlib olanların, öne düşenlerin, önde ve önder yürümek isteyenlerin hâli, dünya ölçüsüyle daha perişandı biliyorduk... Kırım Millî Mec-lis Başkanı Mustafa Abdulcemil Kırımoglu bu şöleni şereflendirerek şölenin ruhuna uygun ve kalabalık bir topluluğa bir konferans vermişti.

Kırım Millî Meclis Başkanı Mustafa Abdulcemil Kırımoglu ve Bahaettin Karakoç başta olmak üzere, “Türk Dünyası Fidanlığı” oluşturulup, her şair kendi adına hatıra olarak bir fidan dikmişti. Milletlerin benliğine kazınmış millî duygular, milletlerin fikrinde ve vicdanında yer buldukça şahlanır. Dili, dini, ta-rihi ve milli şuuru benliklerden silinmiş bir halk, yığın olmaktan öteye geçemez. Her millet; tarihi, kültü-rü, dili, toprağı ve ona yüklenen değerlerle hayat bulur. Güneş Vakfı’nın bu bağlamda kültürel miraslarını gelecek nesillere ulaştırmalarını önemseyen çok önemli bir şölen daha geride kalıyordu.

8. Erzurum Naat Şiirleri Gecesi

Karakoç’un en son ki Erzurum seyahati Siyer Temalı Mayıs 2015 Erzurum Kitap Günleri’nde ‘Er-zurum Naat Şiirleri Gecesi’ için oldu. Abdurrahman Gazi Türbesi’nin altında ki yenilen yemek, uzun sohbetler ve Hz. Muhammed (s.a.v.)’in sancaktarı olarak da bilinir sahabe olan Abdurrahman Gazi’yi ziyaretten sonra Büyükşehir Belediyesi ve Türkiye Yazarlar Birliği Erzurum Şubesi’nin katkılarıyla ger-çekleşen geceye geçilmişti. Geç saatlere ve soğuğa rağmen Erzurumlular geceyi ilgiyle takip etmişti.

Bahaettin Karakoç, Nurullah Genç, Hanifi İspirli, Ömer Ekinci Micingirt, Ahmet Efe, Şeref Akbaba, Recep Garip, Yasin Mortaş, Eyüp Azlal, Murat Ertaş, Harun Kazan, Reşat Coşkun ve Yaşar Bayar kendi eserleri olan naat şiirlerini seslendirmişti.

Gecenin sonunda Karakoç’u Aşağı Mumcu Caddesi Pelit Meydanı’nda buluna Dilaver Otel’ine gö-türmüştük. Koltukları yanına sıkıştırıp hep onu dinliyorduk: Dolunay Dergisi hakkında sorulara cevap veriyor, neden taşrada bir dergi çıkarmak isteğini şöyle anlatıyordu: “İstanbul, Ankara, İzmir üçgenini teşkil eden üç metropolün dışında kalan illere taşra dendiğini bilmeyen yoktur. Öylesine ilkel bir düşünce kemikleşmişti ki, sanki bu üç büyük şehrimizin dışında kalan ve taşra diye nitelenen kentlerde eli yüzü düzgün bir dergi çıkarılamaz, şair ve yazar yaşamaz... Ben, bu kemikleşen anlayışı yıkmak için Dolunay’ı basın hayatına kazandırdım ve Dolunay’la taşra deyimini yıktım. Dergiyle birlikte Dolunay yayınlarına başladım ve bugüne kadar Anadolu’da daha önce hiç örneği olmayan çok güzel baskılı kitaplar yayın-lamaya başladım. Bu yolla da büyük şehir tekelciliğine güzel bir darbe vurdum. Bitmedi. Dolunay Şiir Şölenleri düzenleyip şairlerle şiir severleri yüz yüze getirmeyi yazılı basının dışında söz sanatının da top-layıcı ve etkileyici yanlarını ispatlamayı düşündüm ve gerçekleştirdim. Türkiye’nin çeşitli bölge erinden katılan şairler gelip burada seslerini duyurdular, yeni dostluklar kurdular ve giderken yüreklerinde Maraş sevgisi göturdüler. Dolunay’ın ışığı gönüllerin, bir kez daha kuşattı, gördüklerini hafızalarına yazıp gitti-ler. Benim istediklerimin hepsi gerçekleşti...”

Dolunay’ın yazar kadrosunda Abdurrahim Karakoç, M. Atilla Maraş, O. Olcay Yazıcı, Arif Eren, Et-hem Baran, Haşan Latif Sarıyüce, Aysen Akdemir, Mustafa Türk, Celalettin Kurt, S. Ahmet Kutuzman, Etem Çalık, Fazıl Tiyekli, Şevket Yücel, Ali Fuat Bilkan, Hüseyin Özbay, Mustafa Tatçı, Fatma Şengil,

Tahir Şahin Erdoğan, Hüseyin Tuncer, Ahmet Doğan, O. Nuhuz Kılıç, Dilaver Cebeci, Mustafa Kök, Ali Yurtgezen, Abdulhakim Eren, Şükrü Karaca, Günay Yardımcı, Yusuf Mardin, Ali Uyduran, Ali İhsan Aslantürk, Ramazan Avcı, Şaban Abak, Haşan Akçay, Mustafa Pınarbaşı, Mehmet Önder, Emine Işın-su, Kâmil Aydoğan, Halit Yücel, Ziya Öztürk, Mehmet Gülsu, Halime Toros Sevil, Şükrü Karaca, Avni Doğan, Saim Sakaoğlu, Çiğdem Artar, M. Halistin Kukul, Abdülkadir Heyber, Sırrı Er, Mustafa Tatçı, Mustafa Özçelik, Mehmet Önal, Arif Bilgin, Gülşen Çelik, Cahide Gürsoy, İhsan Kurt, Tacettin Şimşek, Mehmet Özdemir, Mehmet Gülsu, Sıddık Elbistanlı, Adem Konan, N. Nazan Bekiroğlu, Yaşar Bayar, Yusuf Mardin, Ayhan İnal, Rıdvan Canım, Erol Yıldır, Mehmet Koç, A. İhsan Aslantürk, Ümit Yüksel, Nihal Kılıç, Yıldız Tuncer, Ali Şeyh Özdemir, Yasin Mortaş, Oğuz Karakoç... Gibi yazar, şair, ressam ve akademisyenler yer almıştı.

Dolunay artık bir dergiden çok bir ekolü temsil etmeye başlamıştı. Pergelin ucunu Anadolu'nun göbeğine, Kahramanmaraş'a yerleştirip diğer ucunu Türk dünyasının haritasında dolaştıran, Türk edebiyatına yeni şair ve yazarlar kazandıran bu dergi 37. sayısından sonra ağır vergiler yüzünden kapandı. Daha sonra "Dede Korkut Duası" okunarak devam eden Dolunay Şölenleri özel sayısı olarak (38 ve 39. sayı) iki sayı daha çıkmıştı. Karakoç, Erzurum'da ki son gecesinin anlamına uygun bir tembih gibi şu düsturunu aktarıyordu bize: "Yüce Peygamberimizin, benim için çok boyutlu bir pusula mertebesinde olan bir hadisi vardır, bir günü bir gününe eşit olanları tasvip etmediğini belirten. Bu hadisin işaret ettiği ufukların derinliklerine açılınca ufukların da, ilmin de, yeniliklerin de sınırsız olduğunu anladım. Dar kalıplarda sıkışıp kalmak, hareketsizlik, hep aynı teraneyle eprimiş görüntüler sergilemek içime sinmedi. Kemikleşmiş bâzı kuralların değişmesi, bâzı duvarların yıkılması gerektiğine inandırdım kendimi. Yeni sevdalar, yeni sevdalara yeni sözler gerek dedim ve kurdum şantiyemi... Çok önemli işler yaptığının bilincindeyim. Bu işten anlayanlar da benim neler yaptığının farkında. (...)Benim, kelimelere yaslanan sanat teorimin özeti budur..."

Karakoç konuştuğunda içimde dalga dalga kabarıyordu yüreğim. Kendi dünyasını daha başta kurmuş, özgünlüğü belirginleşmiş, sanatçı kişiliği netleşmiş, diğer insanlardan farklı bambaşka şeyleri görebilen ve hissedebilen ender şairimizden biri ile hemhal olmak ne güzel bir duyuydu. Yüreğimin götürdüğü yer neresiydi? Belli miydi? Bilmiyordum.

9. Sözü Döğümleyen

Tanpınar'ın, bir yazısını hatırlıyorum: "Biz şehir kavramını kaybettik. İçimizde fukaralığın düzeni kuruldu." diye yakını. "şehir, bir terbiyenin ve zevkin etrafında oluşan ortak bir hayattır." der. Bu şehir Erzurum ise, kendisine dâhil olmak isteyenlere sırlarını da, surlarını da açırvermez öyle... Kendine özgü gizemin de dolandırır, onlarca kapısından size ait olanını bulmanızı ister. Daha umutlu bir şey söyleyeyim. İnsan, sonuçta kulaklarını duyularla kavranamaz olanın sesine ne kadar tıkasa da ruhu olan bir varlıktır. Modern hayatın gürültüsü onu insani ve manevi olana özlemimin bastırmaya çalışsa da insan, ruhunun çığlığına daha fazla tıkayamıyor kulağını...

Erzurum, bizim dışımızda nefes alan bir şehir değil, bizimle beraber saate bakan ve zamanın ne kadar hızlı ilerlediğini fark eden bir şehirdir. Erzurum'u yaşamak başka Erzurum'u anlayarak yaşamak başkadır. Erzurum, zihinlerimizi ve kalplerimizi fethettiğinde biz işte o zaman Erzurum'un sınırlarına girmiş bulunuruz. Kendimize ait olan o dünyada Erzurum'un çocuksu yanlarını, gençlik hallerini, olgun duruşlarını ve zamana elini sürmüş deneyimlerini yakalayabiliriz. Bu sebeple Erzurum'da zaman, şehir ve insanın baş başa kalmasıdır yani kişinin kendi yalın halini bulmasıdır.

Hâsılı bu dil, bu millet yaşadıkça bu şiirler, bu şairler yaşayacak. Bir sihirli sofraya her nesil ondan doyacak. Tesellimiz o ki, Türk Şiirinin Dede Korkut'u Bahaettin Karakoç bereketli bir sonbahar gibi bütün meyvelerini Erzurum'da da verdi, cümle usarelerini emzirdi bize, emaneti taşınacaktır inşallah. Biz O'ndan razıyız. Rabbim razı olsun. Gidişi bir sürpriz olmadı. Acelesi vardı ve göçtü. Rahmetle anıyoruz. Mekânı cennet olsun.

Kaynakça:

Avcı, Ramazan (2012), *Türk Şiirinin Beyaz Kartalı Bahaettin Karakoç*, Öncü Basımevi, Ankara.

Karakoç, Bahaettin (1984), *İlk yazda*, Cönk Yayınları, İstanbul.

Karakoç, Bahaettin <http://www.tyb.org.tr/bahaeddin-karakocun-kazakistan-ve-ozbekistan-intibalari-35791h.htm>, (ET:18.10.2018).

Şahin, Durdu (1998), "Şair Bahaettin Karakoç'la Bir Sohbet", *Seviye Dergisi*, S. 6, Mart-Nisan 1998, s. 17-18.

İçinde bulunduğunuz ortam, çevre ve insanlar sizin dünyanızdan farklı bir dünyanın dilini konuşuyor ise, orada huzur bulamaz dilinizden ve halinizden anlayanların bulunduğu iklimlere doğru yelken açar, uzaklara göçersiniz. Bu terk ediş bedenlen değil kalbi ve ruhi bir hicrettir gerçekte.

80’li yılların başından itibaren yüreğimizi saran şiir sevdası, her haliyle engin derinliklere çektiği ruh dünyamıza yeni ufuklar açıyordu. Özellikle sanat ve edebiyat dergilerine karşı olan aşırı tutku, her bir dergiden iz sürerek yeni dergilerle buluşmamıza imkân sağlıyordu. Anadolu’nun dört bir yanında çıkan dergilerin büyük bir çoğunluğu ile kurulan irtibat sayesinde takvimler her ayın ilk günlerini gösterdiğinde posta kutumuz onlarca dergiyle dolup taşıyordu. Her insanın hayatı içinde yaşadıklarından aldığı lezzetler, duyduğu heyecanlar olmuştur. Bizim de edebiyatla, özellikle şiirle kurduğumuz gizli bağ ömrümüze ayrı bir anlam ve heyecan katıyordu.

Şiir kitaplarından ziyade dergilerde yayınlanan şiirleri okumak farklı bir duygu yaşıtıyordu. Henüz fırından yeni çıkmış ekmeğin verdiği lezzet ve iştahla o şiirlerin dünyasında gezinmek, her nedense daha bir anlamlı geliyordu. Şiirlerin, ilk defa dergilerde gün yüzüne çıktığını düşünmek, ilk ben okuyormuşum hazzı tarifsiz bir duyguydu...

80’li yılların 90’lara doğru yürüdüğü dönemlerde şiir adına bereket artarken nitelik mumla aranıyordu. Bu benim için geçerliydi. Çünkü her geçen yıl dönüp geriye baktığımda birçok şiiri şiirden saymıyordum. Dergilerdeki şiirlerin yanında ustaların kitaplarına da uzanan bir yolculukta şiire karşı olan tutku arttıkça artıyordu. Ve çevrenizde sizi anlayacak insan sayısı hiçti. Hal böyle olunca arayışlar ve yenilerle buluşma, tanışma isteği daha bir kabarıyordu.

Böyle bir arayış sürecinde, 1987 yılında elimize ulaşan dergilerden K. Maraş’ta Bahaettin Karakoç’un “Dolunay” isimli bir dergi çıkardığını öğrenmiş olduk. Posta kutularının revaçta, kendine özel bir adresin olduğu dönemde posta kutusu: 77’ye -diğer dergilerde uygulamış olduğumuz taktiği uygulayarak- bir mektup yazıp gönderdik. Bir hafta sonra dergilerle birlikte Bahaettin ağabeyin daktilosundan çıkmış iki sayfalık bir mektup elimize ulaştı.

Dolunay’ın her sayısı on adet olmak üzere adresimize bir mektupla ulaşıyordu. Sevdiklerimizi, sevdiklerimiz de sevsin arzusuyla fazla dergileri çevreye dağıtıyor, kiminin maddi karşılığını alıyor, kimini de hediye sayıyorduk. Birçok dergiye olduğu gibi, Dolunay’a da şiirler gönderiyorduk bu arada. Birçoğu yayınlanmıyor fakat Bahaettin abiden aldığımız tavsiyeler, bilgiler, şiirlerim yayınlanmış kadar cesaret ve şevk veriyordu. Daha sonraki vakitlerde Bahaettin abiden çeşitli ortamlarda “Hasan da Dolunay şairlerindedir” cümlesini duymak bizim için önemli bir paye özelliği taşıyordu.

Günümüzde sıklıkla duyduğumuz şiir şölenlerini 1987 yılında ilk defa Bahaetten ağabey “İ. Dolunay Şiir Şöleni” ile başlatmış oldu. Bu şölene bizi de davet etmiş olması, kendi açımızdan oldukça önemliydi. Demek ki biz de “şair” den sayılıyorduk. Trabzon’dan kalkıp Maraş’a kadar devam eden heyecanlı bir yolculuğun ardından maksudumuza varmıştık.

Bu şölende, daha önce şiirlerini dergi ve kitaplarından okuduğum, sevdiğim şairlerle yüz yüze tanışma imkânı bulmak benim için çok güzel, anlamlı bir duyguydu. Özellikle büyük hayranlık beslediğim, okuya okuya şiirlerini ezberlediğim merhum Abdurrahim Karakoç’u ve daha birçok şairi tanımak ömür defterimizin unutulmazlar sayfasına eklenen güzel hatıralar bırakmıştı.

Sonraki yıllarda geleneksel olarak tertip edilen şölenlerin bir kısmına yine katılma şansını bulmuştuk. Her seferinde güzellikler dererek ayrıldığımız bu şölenlerde özellikle Bahaettin ağabeyi de yakından tanıma imkânımız oluyordu. Onun şahsiyeti, duruşu, güzel insanlığı karşısında kendimize bir rehber bulmanın, şiir hakkındaki düşünceleriyle de bilgilenmenin mutluluğunu yaşıyorduk.

Bahaettin ağabeyle yıllarca irtibatımız devam etti. Bu bağ önceleri mektuplarla daha sonraları da telefon görüşmeleriyle devam etti. Bir bayram tebrikini dahi kaşılıksız bırakmayan bir özelliği vardı. Şiiri hayatından farklı değildi. Yaşadıkları ve hissettikleri şiirinde ses buluyor ve bizim de gönül dünyamızı şenlendiriyordu. Her ne kadar kendi ifadesi “yazdığım şiire bir daha dönüp bakmam” şeklinde olsa da, üzerinde tekrar çalışmayı gerektirmeyecek şekilde bir mükemmellikte tamamlanmış şiirlerdir şiirleri.

Okumaya çalıştığımız her kitabından şiirin nasıl olması gerektiğine dair dersler de alıyorduk aynı zamanda. Şiirin zorlamaya gelmeyeceğini, coşkunun bir ırmak gibi olması gerektiğini onun şiirlerinden öğrendik. Onun için önemli olan has şiirdi. Gönülden kopup geldiği gibi hayatın içine akan bu şiirlerde kendine has yeni biçimler, farklı söyleyişler oluşturarak üslubunu oluşturmuş oldu. Hiçbir şiir geleneğine karşı çıkmadı. Klasik şiirle modern şiiri aynı kefedede tutmaya çalıştı. Bakışındaki tek şart gerçek şiir olmasıydı. Gerçek şiirin özünde aradığı ve benimsediği özellik de kendi dünyasında olduğu gibi millî ve manevî değerlere bağlı, inandığı gibi yaşayan ve yaşadığı gibi yazan şairlerin şiirlerini hiçbir zaman göz ardı etmedi.

O bir gönül insanıydı aynı zamanda. Aşk dükkanını yol kenarına açmış bir şair. Sohbeti, yüce gönüllü oluşuyla bu dükkân önünden her geçene ikram edecek bir çayı vardı her zaman. Az biraz kabiliyet gördüklerinin elinden tutmayı bir görev bilmiş, özellikle gençlere yol yordam göstermekten kaçınmamıştır.

Son dönem şiirindeki savruluk karşısında da tavrını göstermiş, özellikle bazılarının şiir yazdıklarını sanmalarına karşılık da düşüncelerini; “Bugünkü şairlerin şiir yazdığına inanmıyorum. Toleranslı yaklaşımına rağmen bir yere koyamıyorum yeni şiiri. Bir çekirge sürüsü gibiler. Eğer çile ve düşünce yoksa sonuç bu olur. Her işin özü düşüncedir. Ancak şiirin varlığına ve yararına inanıyorum. Bu sebeple şair olmak isteyenlerin elinden tutmaya çalışıyorum.” Şeklinde ifade ederek de bir yaraya parmak basmıştır aslında.

Yazdığı yirmiden fazla şiir kitabı, 36 sayı olarak çıkardığı “Dolunay” dergisiyle, düzenlediği şiir şölenleriyle, samimi duruşu, tavizsiz kişiliği ile Anadolu’da “şiiri ayağa kaldırma”yı başaran şair, Türk Edebiyat Tarihi içerisinde unutulmamak üzere yerini almıştır. Aynı zamanda bugün Anadolu’da şiirin, edebiyatın, kültürün varlığını büyük ölçüde Bahaettin Karakoç borçlu olduğumuzu unutmamalıyız.

Güzel yaşadı, güzel eserler bıraktı. “Her kim ki olursa bu sırma mazhar/ Dünyaya bırakır ölmez bir eser” sırrınca onlarca eseriyle birlikte ölümsüzlüğü tattı. Çocuklarımıza, torunlarımıza nakledeceğimiz unutulmayacak mısralar, hatıralar bıraktı bize. Her daim minnet ve rahmetle anacağımız güzel gönüllü bir insan, büyük bir şairdi O.

Ruhu şad, mekânı Cennet olsun...

Kartallar Yuvadın Uçtuğu Zaman

◆ Haşim Kalender

Gelirim demiştin daha gitmeden
İhlamurlar çiçek açtığı zaman
Şiirin susmadı ömrün bitmeden
Şairler şiiri saçtığı zaman

Dön de bak geriye dostların doldu
Oy beyaz kartalım yerin boş kaldı
Ardından geliriz zaman azaldı
Can cananın ecel biçtiği zaman

Arkada binlerin duası gerek
Göğü bir tutan var olmadan direk
Ne iman demiştin gıpta ederek
Dilekçen elime geçtiği zaman

O şekil yaşayıp gitseydik keşke
Ne bilsin ne anlar düşmeyen aşka
Şair ne diler ki duadan başka
Hayırla yâd ister göçtüğü zaman

Üzülmez amelle ömrü bitiren
Döneceksin demiş övüp getiren
Ecel bade olur yâre götüren
Dostunun elinden içtiği zaman

Bulutlar üstüne gölge serilsin
Dilerim hesabın kolay görülsün
Amelin dürülsün, sağdan verilsin
Ana evladından kaçtığı zaman

Kalender bilir ki doğan ölecek
Burda dert edinen orda gülecek
Sana uçuşacak sana gelecek
Kartallar yuvadan uçtuğu zaman

Tuvalimdeki Karakoç Resimleri

◆ Tacettin Şimşek

Giriş

Hep böyledir ve galiba değişmez bir kaderdir. İyi insanlar iyi atlara biner giderler. Kocaman bir boşluk bırakırlar arkalarında. Onların bizden alacaklı gittiklerini düşünürüz. Bize arkalarından mahzun bakmak düşer. Hatırlamak değil, unutmamak ve daima rahmetle anmak boynumuza borç olur. Payımıza düşen budur. Vefa, erdem vadisinde yürür, ödeve dönüşür. Karakoçlu zamanları özlemekten başka ne gelir ki elden? Bir de belleğimizdeki resimleri albümlere dizmekten...

1

Bahaettin Karakoç bir Dolunay süvarisidir. Dolunay, taşranın şiirle soluk almasıdır. Taşranın merkeze “ben de varım” demesidir. Karakoç, hedefini çoktan belirlemiştir zaten. “Şiiri ayağa kaldırmak.” koymuştur hareketin adını. Dolunay dergisini çıkarması, Dolunay Şiir Şölenlerini ısrarla sürdürmesi azim, idare ve kararlılık destanıdır. O, bir öz güven anıtı diler taşralı sanatkar yüreklere. Şölen resimlerinde Karakoç’un yanı başında yürüyen, onu gölgesi gibi takip eden isimler vardır. Şölenlerin kutlu kapısını Dede Korkut’un duası ile açan Ramazan, objektifiyle de şiir yazar Yasin, Kırığı’dan Hece Taşları’na şiiri hep gündemde tutan Tayyib bu isimler arasında o büyük resme dâhil olurlar. Seyran şairi, şiire Anadolu’da bir merkez oluşturmanın peşindedir. Şairler şehri Kahramanmaraş bir buluşma noktasıdır artık. Dolunay, Karakoç’un öncülüğünde bir çekim merkezi olur. Eli kalem tutan birçok insanı çevresinde toplar.

Karakoç çağıran, yönlendiren, kollayan, yüreklendiren tavrıyla bir tekke şeyhi gibidir.

2

Karakoç’un şiiri sizi bir gün “Kepez”le çarpar. Nasıl bir sestir o; nasıl bir imge harmanıdır? Yıllar sonra öğrencilerle gerçekleştireceğiniz şiir şölenlerinde okunacak şiirler arasında “Kepez” mutlaka olacaktır.

Çok zaman “İhlamlar”ın gölgesinde kalan “Kepez”, çağdaş Türk şiirinde Karakoç’un sesini, söyleyişini, ritmini ve imge dünyasını aksettiren özgün bir şiir olarak yaşmalıdır.

“Deniz fenerinin ve gökyüzünün kör olması”, “deniz dibi devlerinin uyanması”, “koç sürüsü dalgaların tolaşması”, “yürekteki kara bulutların yıldırımlar kusması”, “yorgun geminin kayalara oturması”, “korkunun şapkasını kapkara bir dala asması”, “ölümün bir yosun tarlasında dinlenmesi” ve “selam vererek geçmesi”, “denizlerin sünger ve inci avcılarının kanına girmesi”, “neşeli bir ıslık aydınlığı”, “yaralı akşamlar”, “şingir mungır kristal ömürler”, “yitik ekmekler gibi ayrılık türküleri”, “tedirgin martılar”, “dilsiz görgü tanığı”, “Tarih-i Kadim’in sızlayan süslü bir göğüs olması”, “ellerini bulamamak”, “asırların zincirleri kemirmesi”, “sabrın gül suyuyla beş vakit yıkanmak” gibi örnekler, Karakoç’un şiir evreninde imge oluşturma yaklaşımının ipuçlarını verir. (Karakoç usta, şiirde işçiliği keşke göz ardı etmese ve bu anıt şiirde uyak endişesinden kaynaklanan “Yalnız kalmayınca aç kalmayınca / Oğlak, kuzu melemez” ve “Kimse kirli ayaklarıyla / Üzerimi tepeleyemez” gibi dizelere yer vermeseydi diye düşünmeden edemezsiniz.)

Kepez ya da şair, denize bakan bir tepenin diliyle konuşur. Bir tanıklıktır kepezinki. İçinde geçmişi, geleceği, şimdiki zamanıyla bütün bir hayat vardır. Karakoç, beşeri nitelikte bütün var oluş ve yok oluş macerasını bir kepezin teşhis ve intakıyla gözler önüne serer. Şiir bir dağ yamacından kopan kar yumağının yuvarlanması gibi başlar:

“Ansızın bir karasu iner
Deniz fenerinin gözlerine
Fener kör olur.
Ve ağır ağır uyanmaya başlar
Deniz dibinin devleri
Koç sürüsü dalgalar tolaşır gerine gerine
Ötede yikkın bir balıkçı köyünün çiçeksiz evleri
Evler ki denizlerde olup bitenleri bilmez
Bense bu kadere iyi bilirim
Benim adım Kepez...”

Şair, kepezin kimliğine girip konuşurken tabiat ve insan bütünlüğüne ilişkin bir sahne kurar. Işığın olmadığı mekâna korku hâkimdir. Karanlık tabiat, korku insana ait unsurlardır. Şiir, sebep sonuç ilişkisi içinde karanlığın korkuyu doğurduğu sezdirir. Aynı korkunç tablo bir geminin kayalara çarpmasına neden olurken insanda iki farklı eylemi ortaya çıkarır: Biri sebepler üzerine düşünmenin ve sığınma ihtiyacının tezahürü olan dua, diğeri sebepleri göz ardı edip doğrudan sonuca odaklanmanın göstergesi olan küfürdür. Karanlıkta ölüm kol gezmektedir.

*“Yıldızlar olmadı mı, dolunay olmadı mı
Gökyüzü de kördür.*

*Yüreğindeki kara bulutlar
Durmadan yıldırımlar kusar
Yorgun bir gemi oturur kayalara
Karışır birbirine dua ve küfür
Korkuysa şapkasını her zaman
Kapkara bir dala asar
Bir yosun tarlasında dinlenirken
Gördüm ölümü kaç kez
Selam verip geçti gülümseyerek
Ben korkusuz Kepez... (...)”*

Amaç şiir çözümlemesi olsa eminim ki, “Kepez”-den bir kitap çıkarırsınız.

3

Karakoç’un adını anınca gün olur, otuz beş yıl öncesine gidersiniz. *Mevsimler ve Ötesi*’nden on bir yıl sonra *Seyran*, ondan iki yıl sonra *Sevgi Turnaları*, ardından aynı yıl (1983) *Ay Şafağı Çok Çiçek*’le *Kar Sesi* yayımlanır. (“Seyran” öylesine büyülü bir isimdir ki, 1973’te Bahaettin Karakoç’un ikinci kitabının künyesi olmakla kalmaz, 1979’da Gülten Akin’ın şiir kitabına olduğu gibi toplu şiirlerine de ad olur. Karakoç’un beş ciltte bir araya getirilen şiirlerinin ilk cildine ad olduğu gibi.)

Ay Şafağı Çok Çiçek’te şair “Acelem Var” demektedir.

*“Acı şölen yorgunu soylu yiğit dağlardan
Gönlüm müjdeyle döner ay şafağı çok çiçek”*

diye diye ve “Azıksız Çıkma Yola” uyarısıyla gelmiştir. Ezberlenecekler arasına giren şiir

*“Bir nehri geçeceksen önce soyunmalısın
Bir dağı çıkacaksan soluklu olmalısın
Mademki niyetlisin seferin kutlu ola
Caydırmayı düşünmem ama derim ki sana
Azıksız çıkma yola”*

bendiyle başlarken de,

*“Nereye gidersen git, heybene gönül doldur
Bir kovan parçalama bir parmak acı bal’a
Yontuldukça yer kapla ve her zaman güzel kal
Temiz kal, fazlanı at, eksiğini tamamla
Azıksız çıkma yola”*

bendiyle biterken de şiir vadisine henüz adım atmış genç yoldaşlara yol haritası çizmektedir.

Azığınız olur şiir. Oturur, *Ay Şafağı Çok Çiçek*’teki “Işığa Güzelleme” başlıklı şiire her beytin üzerine üç dize ekleyerek acemice bir tahmis (beşleme) yazarsınız. Ancak Karakoç da dâhil olmak üzere, hiç kimseye okumaz, hiçbir yerde yayımlamazsınız. Bu, sizin gönül bağınızı belgelemek ve safınızı belirlemek için yaptığınız bir denemedir sadece.

*Sen gözlerinde yıldızları taşıyan mihrace
Al sevgini eline yürü sonsuza gönlünce
Zaman bahtın ellerinde sihirli dönence
“Deli-beyaz dişi, ey sürekli balkıyan ece
“Gündüz bahar güneşiydin, dolunaysın bu gece”*

*Sözün altın cevheri belli ki hayli derinde
Farz et ki bugün şiir olmak varmış kaderinde
Kuş resimleri çizer kim olsa senin yerinde
“Yeşeren raksındır, kuş ve ceylan figürlerinde
“Yayladan yaylaya bir diri çığlık devrilince”*

*Gökler bir şehrayine hazırlanır hayal bu ya
Başlar denizler ufkunda rüya içinde rüya
Bir senfonik ezgiler sahnesine döner dünya
“Mavi bir sağnak gibi bastırır müzik ve hülya
“Çağ seni yorumlar her sanatta, erdemli yüce”*

*Soylu renk odur ki en sevdiği renge boyana
Işık denir mi renklerinden birine kıyana
Kimi gün el çeker çağdan çekilir aşiyana
“Atlara, balıklarla, bütün kuşlarla yan yana
“Ruhun doruk doruk hicreti, bir soylu imece”*

*Hayalim seninle her zaman düğünde dernekte
Bir gün yıldızlara ulaşmak mümkün mü demekte
Seni özlemekte sadece seni özlemekte
“Has ekmekte, ak duvakta, gülde, düşte, emekte
“Sensin onurlu zaferleri yansıtan bilmece”*

*Can uğruna can vermek oynusa ne büyük oyun
Aşk özüdür rüzgârın toprağın ateşin suyun
Ey sevgili ruhun bana bir otağ-ı hümayun
“Delim, tatlım, kurban olayım, yüreğime soyun
“Gündüz bahar güneşiydin, dolunaysın bu gece”*

Yıl 1983'tür. Erzurum'da bir imza günü düzenlenir. Cumhuriyet Caddesi'nde karşıdan karşıya gerilmiş kocaman bir bez afiş dalgalanır. Bahaettin Karakoç, Abdurrahim Karakoç ve Alper Aksoy Erzurum'dadır. *Kar Sesi, Suları Islatamadım ve Ümraniye İçinde Vurdular Bizi*, bugusu üstünde kitaplardır.

Yahya Kemal'in 1927'de Varşova'da kaleme aldığı "Kar Musikileri" şiirinin ikinci dizesinden bir tamama çıkıp gelmiş, Karakoç'un şiir kitabının kapağına oturmuştur: Kar Sesi. Yahya Kemal o şiirinde "Bin yıldan uzun bir gecenin bestesidir bu. / Bin yıl sürecek zannedilen kar sesidir bu." derken "bir erganun âhengi"nin derinden derine yayıldığını, bu ahengi duyduğunu, ancak Slav kederinden zevk almadığını söyler. Çünkü onun zihni Varşova'dan da, yaşadığı dönemden de çok uzaktadır. Eski plakta Tamburî Cemil Bey çalmaktadır. İstanbul'u özlemektedir Yahya Kemal. Cemil Bey, ona notaların kanatlarında İstanbul'u getirmektedir. Birden kar ve karanlığın uzaklaştığını zanneder şair, rüyasında kendini Körfez'de görür.

Siz, bir değil, iki Karakoç'u Erzurum'da görebeksiniz. Bir heyecan dalgası sarmıştır Erzurum'u. Ülke Kitabevi'nde izdiham olur. Kitaplar imzalanır, sohbetler edilir, çaylar içilir. Yunus Buğra'nın evinde Yakup'un özenle yoğurduğu çiğ köfteler yenir.

Ertesi gün misafirler otobüs terminalinden yolcu edilirken Süzer tabelasının önünde toplu fotoğraf çektirilir. Yakup, Nuri, Mehmet, Yunus Buğra, siz... Oradasınızdır. Edebiyat Fakültesi'nin efsane hocaları Şerif Aktaş, Yavuz Akpınar, Saim Sakaoğlu, Ali Berat Alptekin oradadır. Taşra, akademisyeniyle de şairinin yanındadır. Bu da kayda değer resimler arasındaki seçkin yerini alır. (Ne yazık ki bu yakınlık, akademik çalışma alanına yansımaz. YÖK Tez Merkezi tarandığında görülür ki, akademinin Karakoç'a ilgisi, 1996'da Mehmet Narlı'nın Yeni Türk Edebiyatı bilim dalında hazırladığı 1950 *Sonrasında Türk Şiirinde Bahaettin Karakoç* ve 2005'te Aytaç Dinç Yıldırım'ın dil bilim alanında yaptığı *Bahaettin Karakoç'un Şiirlerinde Sıra Dışı Bağdaştırmalar* adlı yüksek lisans tezleriyle sınırlı kalır. 5 Ocak 2019 itibarıyla YÖK Tez Merkezi'nde ve enstitü kütüphanelerinin raflarında Bahaettin Karakoç konulu bir doktora tezine rastlamak mümkün değildir.)

Eylül 1983'te Doğu Edebiyat dergisinin Türkiye genelinde başlattığı imza törenlerinde kervan, Erzurum'da konaklamıştır. Seyran Erzurum'dadır. Sevgi Turnaları Palandöken'in zirvesinde uçar. Ejder'in tepesinde *Ay Şafağı Çok Çiçek* açar. *Kar*

Sesi'nin en güzel yankılandığı yer belki de Erzurum'dur.

Karakoç, ertesi yıl yayımlanacak *İlk yazda* kitabının "Selam" bölümünde Malatya, Elazığ, Erzincan, Bayburt, Gümüşhane, Trabzon, Giresun, Samsun, Çorum, Ankara, Kayseri gibi şehirlerin yer aldığı şiir defterine Erzurum sayfasını da ekleyecektir.

*"Selam Erzurum dedim, selam ey yiğit şehir
Üşüyen gözlerinle süzül de içime gir
Lala Paşa Camisi hâlâ diri ve güle
Geçeceksen burada imbiklerden süzül geç
Aziziye Tabyası, Mecidiye Tabyası
Fanilikten kurtulmuş ışık yüzlü iki pir
Çifte minarelerin şiirli endamında
Ruhlar getirir tek bir
Bütün çehreler bildik, bezm-i elest imzalı
Hepsi çiçek gamzeli / Her selam taze iksir"*

Ardından bir toplu fotoğrafın tasvirini yapar Karakoç:

*"İşte grup hâlinde çekilmiş bir fotoğraf
Sütten bir gül bahçesi, yürekleri sütten saf
Şu Yavuz Akpınar dost, şu Saim Sakaoğlu
Şu Şerif Aktaş Hoca, şu Ali Berat Alptekin
Şu İsmail Usta'dır, şu Selâhaddin Daloğlu
Bunlar olgun başaklar, bunlar ışık, bunlar su
Şu Selçuk Kaya'dır, şu İshak Yıkılğan
Şu şair Çiğdem Artar, şu da Tacettin Şimşek
Şu Yakup Çelik kardaş, şu Mehmet Özdemir can
Yunus Yılmaz, Mahmut Doğan
Saymakla bitmez ki tek tek
Hepsi bir ulu harman
Hepsi yâr, hepsi kardaş..."*

Karakoç'un şiir tutanağına geçmek bir ayrıcalıktır kuşkusuz. Sonraki yıllarda sık sık Erzurum'a gelir şair. Palandöken'de kar yiyen, Aziziye Tabyası'nda gözleri buğulanan, Tortum Şelâlesi'nde yükseklerden köpük köpük dökülen suya şiiriyle eşlik eden Karakoç portreleri, bu gelişlerden hafızanıza kazınmış karelerdir.

5

Hafızanız bugünden yirmi yıl öncesine uzanırsa Tokat Niksar'da Çamiçi Yayla Şenliği'nde bulursunuz kendinizi. Günlerden 3 Haziran'dır. Saat 13.00 civarındır. Önde Karakoç, ardında İsmail, Hüseyin ve siz, Çamiçi Karabodur yaylasında bir orman içindesiniz. "Tepeye çıkalım mı?" diye sorar Karakoç. Gözümüz kesmez ama Bahaettin Karakoç'tur teklifin sahibi. Canımıza minnettir. Siz, ona yoldaş kabul edilmeyi ayrıcalık bilirsiniz. (Niye itiraf et-

memeli, biraz da kızdırmaktan çekinirsiniz büyük ustayı. Karakoç'tur o. Aniden parlayıverir. İmâdan tarize, sitemden azarlamaya ışıık hızıyla geçiverir. Karakoç kızdı mı, söz dizgininden boşanır ve varacağı son adrese varır. Belleğinin تنها bir köşesinde çatık kaşlı bir Karakoç resmi taşıyanlar iyi bilir bunu.)

Yayla, sırtını çam ağaçlarıyla, çalılıklarla kaplı ormanlık bir alana yaslamıştır. Tepeye ulaşmak için yol yoktur. Karakoç önden neredeyse uçarak; çam ağaçlarının, çalılıkların arasından yol açarak yürümektedir. Başkaları tarafından açılmış bir yoldan gitmek değildir, yeni bir yol açmaktır niyeti.

Siz, arkasından nefes nefese ona yetişmeye çalışırsınız. Karakoç bir yandan koşar adım yukarı tırmanırken bir yandan da doğaçlama olarak "ziyade" redifli bir koşma söylemektedir. Hüseyin, elinde kalem ve kâğıtla bir yandan ağaç dallarından kendini korumaya çalışırken bir yandan da tek mısra bile kaçırmadan Karakoç'un söylediği koşmayı not almaktadır. Üç takipçi, kan ter içindedir.

Tepeye çıkıncaya kadar şiirin beş dörtlüğü tamamlanır. Tepede açık bir alan vardır. Ortada gövdesinden iki ana dala ayrılmış yaşlı ve tek başına bir kayın ağacı kıyamdadır. Karakoç, kayın ağacına tırmanır ve altıncı dörtlüğü ağacın üzerinde söyler. Koşma tamamlanmıştır.

Adı ne olacaktır şiirin? Onu da söyler Karakoç. Koşmanın künyesi "Karabodur Yaylasında Dört Kartal" olur. Orada aslında bir kartal vardır. Diğerleri o koca kartalın güçlü kanatları altındaki serçelerdir.

Tırmanışa geçildiğinde "Karabodur yaylasında Karakoç gezer" diye başlamıştır şiir. "Kartal bakışları ovayı süzer" diye devam etmiştir. Hiç duraklamadan, mısralar art arda sıralamıştır. Bu arada Hüseyin, yazma hızını Karakoç'un söyleme hızına yaklaştırabilmek için olağanüstü çaba göstermiştir.

Şiirin devamında "Gençler kanatlanmış uçmaya hazır / Birlikte konmaya göçmeye hazır" der Karakoç. En genciniz, en yaşlıınızdan otuz yaş daha büyük olan beyaz kartal Karakoç'tur. Ona ayak uydurmak ne mümkün? O, Kurtbeli'nde; Şardağı'nın, Salavan Dağı'nın eteklerinde nefesini açmıştır. Bu tür yürümelere alışkındır.

Ardından "Kim hayal ederdi burda gezmeyi / Yürürken ayakta şiir yazmayı?" diye sorar Karakoç. Cevabınız hazırdır: Hiçbirimiz. Ama olmayacak olmuştur ve koşar adım yürürken de şiir söylenebileceği/yazılabileceği görülmüştür. Hani durağan bir ortamdı şiirin aradığı? Öyle değilmiş. Ya da böyle de oluyormuş.

Karakoç bir sonraki dörtlükte mekâna güzelle-

me yapar: "Burda şair susar rüzgâr konuşur / Yürek neye üfler ve tar konuşur / Üç gündür bizimle Niksar konuşur" dizeleriyle bir duygudaşlık atmosferi çizer. Biz, Karakoç'un bizimle konuşmasından hoşnuduz. Daha ne isteriz?

Sonra yoldaşlarına döner Karakoç. "Tacettin el verdim sıyrıl kınından / Unutma bu günü ey Hüseyin can" diye teveccüh gösterir. Son sesleniş rehber İsmail için gelir: "Rehber İsmail'im döker terini / Dörtlü kare burda bulmuş yerini / Karakoç unutmaz dost değerini" diye bağlar sözlerini büyük şair.

Bir şiirin doğaçlama yazılış serüvenine tanıklık etmişsinizdir.

6

Yıl 2015'tir. 27 Haziran'da bir haber ulaşır, Karakoç bir kaza sonucu beyin kanaması geçirmiş ve ameliyata alınmıştır. Mısralar dökülür kaleminizden:

"Kar Sesi'nde efkâr
Karakoç ameliyatta
Hasret yaşadık bunca zaman
yâr sesine
Gel kalbimi al
kundak edip sar sesine
Bir berzaha girmiş
koca kartal bu sabah
Efkâr sesimiz eşlik eder
"Kar Sesi"ne

7

Karakoç'un el yazısından, poetikasıdan, kavgalarından, hep yazacağı şiirin peşinden koştuğu için yazdıklarına dönüp bir daha bakamamasından, imzaladığı kitaplardan, 14 Mayıs 2015'te Ali Emiri Kültür Merkezi'ndeki Karakoç'a Saygı gecesinden ve daha nice anıdan onlarca fotoğraf çıkar. Her birine bir paragraf açılrsa söz bitmez.

8

"İhlamurlar Çiçek Açtığı Zaman" şiir şölenlerinin demirbaş şiiridir. Karakoç'un vaat ve sadakat şiiridir o. Karakoç gelecektir. Dilinde sabah keyfiyle yeni bir umut türküsü bestelenir. Dağlarda ütü bozulmamış bir kar manzarası vardır. Rahvan atlar gibi ırgalanan gökyüzü şairin gözünü kamaştırsa da gelecektir şair. Ancak biraz "mühlet" istemektedir. "Şimdilik bağlayıcı bir takvim sorma bana" demek, geliş zamanını "ihlamurların çiçek açtığı zaman"a ertelemektedir.

İhlamurların haziran sonu, temmuz başında çiçek açtığına bakarak "Karakoç'un kaydettiği tak-

vim biraz şaşmış” denebilir mi? Hayır ve ne gam! Belki de beyin ameliyatına girdiği tarih, o “geliş”in provasıdır, kim bilir?

Karakoç’tur o. Söz vermiştir bir kere. Gelecektir. Gelir. Bizim için “gidiş” olan 17 Ekim 2018, adı kader tarafından önceden konmuş bir “geliş”in tarihidir. Yaradan’a *Beyaz Dilekçe*’yi, *Leyl ü Nehar Aşk*’ı, *Aşk Mektupları*’nı yazan; *Ay Işığında Serenatlar*’ı söyleyen; *Sürgün Vezir’in Aşk Neşideleri*’ni fısıldayan; *Gündemde Yine Aşk Var, Ben Senin Yusuf’un Olmuşum* diyen bir şair için sevdiğine kavuşma törenidir.

Başka kavuşmalar da vardır bu yolculukta. Allahualem, orada şairler meclisi kurulmuştur. Yunus oradadır mutlaka. Alçak gönüllülüğü izin vermese de, şuaranın ısrarıyla başköşeye oturmuş olmalıdır. Nesimî, Fuzulî, Galib, Âkif, Necip Fazıl, Abdurrahim Karakoç, hâsılı “dost bahçesi bülbülü cümle şair”, bütün söz mimarları oradadır. Dolunay Şiir Şölenlerinin zarif yüzleri A.Vahap Akbaş, Nazir Akalın ve Hüseyin Alacatlı gibi dost gönüller de eminim karşılama töreninde bulunmuşlardır.

Karakoç ustamızın ve cümlesinin mekânı cennet, ödülü Cemalullah ola!

17 Ekim’i 18 Ekim’e bağlayan gece, Karakoç’un sonsuzluğa göçtüğü haberi paylaşılırken saat 02.00 sularında dilinizin ucuna bir rubai gelir. Son söz niyetine söylersiniz.

Ağabeyden Yetim

Bahaettin Karakoç ağabeyim için

Yıllar yılı sordum ki
bu âlemde kimim
Kaç yıl sürecek bilmiyorum
naz çekimim
Evlat babadan yetim kalır
dünyada
Dünden beri
ben bir ağabeyden yetimim.

Sarı Bülbül

◆Bahaettin Karakoç

“Kâtip sen yaz, sabâ sen de kerem kıl
Götür arzihâlim yâre tez elden.”

Bayburtlu Zihni

Tan çizgisi çiçeklenip ışıırken
Bülbül, okuntun var, götür cânâna!
Gökte bulut, yerde tohum üşürken
Resmet ahvâlimi, yetir cânâna!

Aşk kösteği gurbet yaptı yurdumu,
Dost bildiğim herkes kesti yardımını,
Kırk kâtibi terletecek derdimi
Sen yazıver satır satır, cânâna!

Melâlimin hüsnüyusuf edâsı,
Cânâna adanmış çiçek adası;
Dalga dalga gelir cevri-cefâsı,
Vuslattan haber sor, ıtır cânâna!

O mülkünde yaşar, bense kirada,
Kilitlendi yollar kaldım burada,
Sarı bülbül, sen elçi ol arada,
Bir cânım var, kurbân yatır cânâna!

Gül demişler çiçeklerin hâsına,
Çok katlandım acısına yasına,
Tercüman ol *Karakoç*’un sesine
Zarfla ahvâlimi, götür cânâna!

HECE TAŞLARI

aylık şiir dergisi

◆ Mustafa Sade
◆ Adem Konan
◆ Mustafa Doğan
◆ Mustafa Işık
◆ Hüseyin Sönmezler
◆ Mehmet Rayman
◆ Mustafa Berçin
◆ Dr. Turgut Günay
◆ Erdal Noyan

◆ İlahə İmamova
◆ Habil Yaşar
◆ Ali İhsan Kekeç
◆ Lütfü Kılıç
◆ Yaşar Özden
◆ Tayyib Atmaca
◆ Ahmet Süreyya Durna
◆ Necibe Taşkın Çetinkaya

Camdan Bakmayalım Birbirimize

Gözlerini gözlerimden kaçırma, camdan bakmayalım birbirimize, gözlükleri bir kenara koyalım, ben elif diyeyim be'yi sen söyle, kelimeler dilimizi yormasın, yetmemiş sözlerle cümleler kurup, mevzuyu boş yere dağıtmayalım, aklımıza hesap kitap gelmesin, can diyende canda çiçekler açsın, pencereden bahar girsin içeri, şen şakrak olalım çocuklar gibi, bayram coşkusuyla geçsin günümüz.

Susarak da konuşacak çok şey var, sancı diner yaslanınca kalp kalbe, gözgöze değince sözler tutuşur, ondördüne girer insanın ruhu, senlik benlik putlarını yıkarız, nerede kanayan bir yara görsek, önce avcumuzdan öncü kuşları, uçuruz peşinden biz de gideriz, birlikte yekindir erdemlerimiz, sevincimiz dalga dalga yayılır, üzüntümüz uçar karlı dağlara, hayata yeniden merhaba deriz.

Mesafeler uzak yakın farketmez, gönül kalk gidelim derse gidilir, zamanlar mekanlar kalkar aradan, gözünü yumarsın o sana gelir, gönlünü kaparsın o senden gider, canına bir ateş düşer o gelir, onun yüreğinde bir deprem olur, bahaneler üretmeden koşarsın, aklının yanında gölgesi olmaz, canını dişine takma sırası, onda mıydı bende miydi demeden, kalbinin hükmüne tabi olursun.

Yüreğini gözcü koysan yollara, sen onu beklerken o yola düşer, yaraların sızısını soyunur, dudakların yemlik toplar kuşlara, gazze'de kaşgar' açe'de zulüm, aç karnına yüreğine oturur, elinle dilinle gücün yetmese, yağmur kuşlarından ordu kurarsın, onun kanı sende kaynar sen onda, kardeş çamurumuz tekrar karılır, amerika gider hülagû gibi, insan damarımız bir sürgün verir, golgota'da gargat arar yahudi.

Tayyib Atmaca

hece taşları ◆ aylık şiir dergisi ◆ **yayın yönetmeni** ◆ **tayyib atmaca**
son okuma ◆ **metin özarslan** ◆ **kapak fotoğrafı** ◆ **Mübin Çetin Dağhan**
haydar bey mh. 32077 sk. armada 2 d 6 onikişubat kahramanmaraş
0535 391 92 50 ◆ **hecetaslaridergisi@gmail.com**
50. sayı 15 nisan 2019 ◆ **issn 2149-4509. (e-dergi)**

Kâfir

◆ Mustafa Sade

Ne anlatsam, benim dünyâm yıkık bir hânedir kâfir.
Gidenler gitti, ardın gam, ömür bîgânedir kâfir.

Kader bildim, boyun büktüm, yıkılmaz dağ idim çöktüm
Sinemden lav edip döktüm, gönül mestânedir kâfir.

Başım hicranla dolmuşken, keder hülyâmı yolmuşken
Yeisler karga olmuşken umut bir dânedir kâfir.

Visâlin nefsi gemlerken, hayâlin bağı demlerken,
Muhabbet gamla damlarken, kinin peymânedir kâfir.

Dışım kahrınla kahrolmuş, bağım kor, güllerim solmuş
Dikenler kaplı bir yolmuş içim vîrânedir kâfir.

Ki ben zannetmişim gülden, zehir damlattı kâhkülден
Yeter dur, parçalandım ben okun kaç tânedir kâfir.

Nasıl olsun helal hakkım, kızıl kan oldu âfâkım
Perîşan şimdi idrâkım, akıl dîvânedir kâfir.

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

• — — — / • — — — / • — — — / • — — —

Şiir ve Gelenek Üzerine Konuşmalar/yirmiiki

◆ Adem Konan

Konuşturan: **Tayyib Atmaca**

Kahramanmaraş'ın coğrafya olarak içinde, iklim olarak dışında kalan, geleneksel şiir ve âşık edebiyatının canlı olarak yaşatıldığı Afşin toprağına düştü göbek bağımız. Biraz çocukluk günlerinize gidelim. Şiir yüreğinizde ne zaman kanamaya başladı?

Her şeyin hayal-meyal hatırlandığı o çocukluk yıllarında, şiirin bizi ne zaman sarıp-sarmaladığını; yazma ya da söyleme arzusunun içimizde ne zaman mayalandığını kesin bir 'zaman' olarak tespit edebil-memiz neredeyse imkânsız. Çünkü o dönemler, şâir için bir 'mayalanma' dönemidir.

Fakat çoğu zaman âşıklar, şâirler, belli bir yaştan sonra yeniden o çocukluk günlerine dönerek, hatıralarının arasından, kendilerince önemli buldukları bir veya birkaç olayı 'şiir söylemeye' sebep olarak görür ve gösterirler. Bunun en yaygın örneği ise, âşıkların 'bâde içmesi'dir. Ben 'bâdeli âşık' değilim. Öyle bir 'bâde' içseydim herhalde şiir yazmaya da gerek duymazdım.

Çocukluğumu hekât/hikâyat/lar, türküler, masallarla karışık yaşadım. Ama o çocukluk günlerimin 'türkü yanı' hep ağır bastı.

Bizim oralarda, o zamanlar 'şiir söylemek ya da yazmak' diye yalın bir biçim yoktu. Deyişet, Karacoğlan çığırmaq, türkü çığırmaq, Dadaloğlu söylemek, Köroğlu söylemek, gelin ağlatmak, ağıt yakmak gibi fonksiyonel formlara bürünmüş şekliyle vardı şiir. Yani hayatımızın 'içinde'ydi. Bu sebeple ben şiiri 'hayatımızın içindeki hâliyle' tanıdım.

Bende 'söyleme hevesi' ilkökul yıllarında doğdu, ortaokulda somutlaşmaya başladı.

O zaman ortaokul yıllarınızdan beriye doğru gelelim; Derdiçok, Hayati Vasfi Taşyürek, Hacı Yener, Mahzuni Şerif ve halen bir ulu çınar gibi zamana direnen amcamız Osman Konak ya da bunların haricinde gönlünüze şiir tohumları ekenler oldu mu?

Sizin bu saydıklarınızın yanına, büyük amcam Hâfız Rahmi (Konan), Kul Hamid, Çıtak Ahmet, Abdurrahim Karakoç ve Âşık Mes'ûli Kadir'i de eklemek isterim. Bazılarını şahsen tanıyıp dinlediğim, bazılarını çevremizde söylenen şiir ve türküleriyle tanıdığım bu isimler dışında, radyomuz, zengin bir plaklığımız ve teyp kasetlerimiz vardı ve ben o yıllarda radyo sanatçılarının ve plak ya da kaset çıkarmış olan âşıkların birçoğunu dinleme imkânına sahip oldum.

Gönül toprağına ilk tohumları atan bu şairler ve âşıklar oldu o zaman. Yine o yıllara dönelim. "Ben de onlar gibi şiir yazacağım" demişsiniz mutlaka. Gelenekten beslendiniz, hece şiirler yazdınız ama "hece şiirinde söylenen söylenmiştir" diye düşündüğünüzden mi hece şiirine mesafeli duruyorsunuz?

Evet, şiirle ilk tanışmamı bu isimlere borçluyum. Hepsinden farklı derecelerde etkileniyordum. 'Onlar gibi söylemek'ten öte; bazılarını dinlerken 'beraber söylemek'ten kendimi alamıyordum. Yani onlarla 'aynileşmek'ten söz ediyorum. Hatta o yıllarda Kul Hamid'in bir kaseti vardı, yazdığım şiirlerden ona özenerek bir kaset de ben doldurmuştum.

Hece şiirine hiçbir zaman uzak olmadım. Hâlâ hece şiirler yazmakta ve bunları müstear isimle yayınlamaktayım. Benim gibi, yukarıda isimlerini zikrettiğimiz âşık ve şâirlerin bulunduğu kültür coğrafyasında yetişenlerin hece şiirinden kopması mümkün olmaz diye düşünüyorum. O şiir disiplini sizin ruhunuza işlemişse sizi asla terk etmez.

Ben şiiri genellikle hece ya da serbest vezinle yazmaktayım. Bu iki söyleyiş biçimi benim açımdan bir zıtlık oluşturmuyor. Diğer şiir formlarına biraz uzağım ve daha çok okuyucu olarak âşınayım. Serbest formda yazdığım şiirler de hece şiirinden uzak değil, onun sesi tüm şiirlerimde vardır.

Hece ya da diğer biçimler sadece biçimdir. Asıl olan şiirin kendisi. Şiir çoğu zaman bende biçimiyle beraber doğar. Serbest ya da hece olmasına takılmam.

Aslında bu 'hece şiir-serbest şiir' tartışması, bildiğiniz gibi, bizim edebiyatımızda 19. Yüzyılın sonlarında başlamış ve bu konuda çok şey yazılıp söylenmiştir. Bunları hatırlamak yeterli...

Benim bu konudaki düşüncem; serbest şiir, söyleyiş bakımından yeni imkânlar sunmaktadır. Şiirdeki her duygu ve düşünceyi 'bir kalıba uydurarak söylemek' çoğu zaman 'söylenecek olandan fedâkârlık yapmaya zorlar şâiri... Şâir, bazı şiirlerinde sözden tâviz vermek istemiyorsa bu imkândan yararlanabilir. Ben de çoğu zaman bu imkânı kullanmaktayım.

Hece şiiri bir damadın takım elbisesi gibi her tarafı birbiriyle uyumlu. Bu aynı zamanda bir düzen, disiplin... Bu uyum ve disiplini bilen şairler hangi tür şiir yazarsa yazsın yazdıkları şiir oluyor. Evet, şiiri bir kalıba hapsedmeyelim ama şiirin de insana dokunan bir yanı olsun. Şair biraz da yaşadığı hayatı mı yazıyor, manası çok zaman şairin karnında saklı şiir, okura nasıl dokunur? Ya da konuyu biraz daha açalım, bir şair olarak okuduğumda hiç bir şey anlamadığım bir şiirden şair olmayan biraz şiiri seven ne anlayacak? Siz pencerenizden bakınca nasıl görüyorsunuz?

‘Uyumlu’ kelimesiyle ifade ettiğiniz tanımlamanın üzerinde durulması gerekir diye düşünüyorum. Bu tanımlama doğrudan bizim ‘şiir zevkimizle’ ilgili. Binlerce yıldır işlenerek bize kadar gelen; çeşitlilik, ifade zenginliği, incelik ve zarafet kazanan şiirimizin ana damarı hece ölçüsüyle yazılmış şiirlerdir. Bizim şiir zevkimizi binlerce yıldan beri bu şiirler oluşturmuştur. Bu sebepten hece ölçüsüyle yazılan şiirler bize her zaman ‘takım elbise gibi uyumlu’ gelmektedir, başka biçimlerde yazılanlarda bu ‘uyumluluğu’ ya da âhengi bulamamaktayız. Yani biz şiiri hep ‘hece ölçüsü’ kıyafetiyle tanıdık, başka bir kıyafetle karşımıza çıkınca şaşırıyoruz, tanıyamıyoruz onu.

Bu tespiti yaptıktan sonra gelelim “Bu uyum ve disiplini bilen şairler hangi tür şiir yazarsa yazsın yazdıkları şiir oluyor” sözünüze. Ben bu sözü şöyle anlıyorum: şiir geleneğimizin içinden gelen, hece şiirdeki derinliği ve âhengi tanımış ve bu şiir zevkiyle yetişmiş şâirler ‘savrulamaz’lar. Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun deyişiyle, “Şairim/ Zifiri karanlıkta gelse şiirin hası/ Ayak sesinden tanırım/ Nerede bir köy türküsü duysam/ Şairliğimden utanırım” duygusuna ulaşmışlardır çünkü.

Şiirin biçimiyle, ‘insana dokunan yanı’nın ilişkisi var ama günümüz şiirinde neredeyse göz ardı edilebilecek kadar azdır. Biraz önce örneğini verdiğim dizeler de insana dokunuyor ama Bedri Rahmi’nin bu şiiri ‘serbest ölçü’ ile yazılmıştır.

Belki şu düşüncemi baştan söylemem gerekirdi; günümüz şiirinin içinde bulunduğu açmazlar öyle derin ve karmaşık ki, şekil problemi bunların yanında neredeyse göz ardı edilebilecek kadar önemsizdir. Sizin, ‘şiirin de insana dokunan bir yanı olsun’ ve ‘mânâsı şâirin karnında saklı’ diye dikkat çektiğiniz açmazların altında yatan sorunlar çok daha büyük ve sadece şiirin yapısına ilişkin sorunlar değil. Bu sorunların kaynağı bizzat hayatımızın kendisi... Yani sosyal ve siyasal olaylar, kültürel parçalanmışlık, beslendiğimiz zihinsel kaynaklar, insani ilişkilerimiz, okuma-yazma çabamız. Bütün bunlar yaşadığımız hayatın tüm alanlarını etkilediği gibi kültür hayatımızı, bir birey olarak şâiri ve şiirimizi de derinden etkilemektedir. Hayatın tüm alanlarında bir iyileşme ve gelişme sağlanırsa, kültürel gelişmeye de bağlı olarak bu gün içinden çıkılmaz zannettiğimiz şiire ilişkin sorunların birçoğu ortadan kalkar. Günümüzde ‘şiirin anlaşılmazlığı’nın, şâirin egosantrizmi ve şiirin yapısıyla olduğu kadar biraz önce saydığım nedenlerle de ilgisi var. Bu yüzden şiirde savruluşumuz devam ediyor.

“Şiirin anlaşılmazlığı”nın diğer bir yanı ise şiirin yapısıyla ilgilidir. Şiir, söz sanatları içinde anlamla ilişkisi en zayıf olanıdır. Şiir bir anlamı aktarma işi değil; anlamı îâm etme, ihsas etme işidir. Daha anlaşılır söylemek gerekirse, şiir bir anlamı üstü örtülü şekilde dile getirir ya da hissettirir. Şiirin asıl hedefi anlamı aktarmak değil, ona dayanarak yine onu hissettirmek, onu üstü kapalı bir şekilde anlatmaktır. Yunus Emre’nin “Çıktım erik dalına/ Anda yedim üzümü/ Bostan ıssı kakıyp/ Der ne yersin kozumu” ya da Abdurrahim Karakoç ağabeyin “Çelik testereyle kestim suları/ Yıkadım duvara astım suları/ Düşümde düşüme girdim dün gece” şiirini ortalama okuyucunun kaçta kaç anlayabilir. Her iki şiirden de şerh etmeden yani açıklama ve yorum getirmeden anlam çıkaramayız.

Bu kadar konuşmama rağmen sanırım sizin ‘şiirin anlaşılmazlığı’ndan kastettiğiniz bunlar değil. Evet, bu saydıklarım da konuyla ilgili ama sizin söylemek istediğinizin, okuduğumuz şiiri ‘hissetmemizin’, ‘duymamızın’, ‘sezmemizin’ önündeki engeller olduğunu düşünüyorum. Bu engellerin başlıcaları, kültür hayatımızın kelimeler, kavramlar, mazmunlar, deyimler gibi ‘ortak değerler’ üretemez olmasıdır. Bir diğeri ise kültürel parçalanmışlıkta oluşan kültür adacıklarında farklı şiir zevklerinin gelişmesi ve bu çevreler arasında iletişimsizlik olmasıdır. Hepsini toparlayacak olursak; toplum yapımız homojen olmadığı gibi, kültürümüz ve buna bağlı olarak şiirimiz de artık homojen değil. Bizim gibi geleneksel şiir terbiyesiyle yetişmiş insanlar bunu bir ‘kaos ve karmaşa’ olarak tanımlıyor. Bu ihtimâli çok zayıf görmekle beraber, dilerim ki bize kaos ve karmaşa gibi görünen bu süreç şiirimizin kendini yenilemesi ve yeni bir şiir iklimine kavuşmasının işaretleri olsun.

Her sanatta, her meslekte olduğu gibi şiirde de bir usta çırac ilişkisi olmalı mı? Siz böyle bir gelişim sürecinden geçtiniz mi? Bu uzun talimden sonra artık kendi kendinize “yazdıklarım şiir” diye bir kanaate vardığınızda nasıl bir sorumluluk hissettiniz?

İzin verirseniz bu netâmeli sorunuza kısa cevaplar verdikten sonra, bu konudaki kişisel düşüncelerimi biraz daha ayrıntılı olarak açıklamak istiyorum. Şâirlik bir meslek ya da zanaatkârlık olmadığı için ‘usta-çırak’ ilişkisi olmaz. Buna bağlı olarak; çıraklık, kalfalık, ustalık gibi gelişme durakları da olmaz. Şâir şiire yeni başlarken de, daha sonraki zamanlarda da hep ‘etkilenme’ içindedir. Gelelim ‘tâlim’ konusuna; şâirin tâlimi bitmez. Şâir, ilk yazdığı şiirden son yazdıklarına kadar hepsine ‘yazdıklarım şiir’ diye bakar. Sorumluluğa gelince; bu şâirin şiire bakışı ya da başka bir deyişle poetikasıyla ilgili, kendi kendine yüklendiği bir görevdir. Bana göre asıl sorumluluk ‘şiirin hakkını vermek’tir.

Şimdi bu konularda düşüncelerimi biraz daha açıklamak istiyorum. Usta-çırak ilişkisi daha çok âşıklık geleneğimizde vardır. Âşıklığın ise en önemli unsurlarından biri ‘beceri’dir. Âşık bu beceriyi, usta olarak gördüğü âşığın saz çalma ve söyleme tekniğini ondan görerek ve bunu tâlim ederek kazanabilir. Ama şiirde böyle bir şey söz konusu değil. Şiire yeni başlayan bir şâir, herhangi iyi bir şâiri kendine örnek olarak alabilir, onun gibi şiir söyleme denemeleri yapabilir ama eninde sonunda kendi yolunu kendi bulmak zorundadır. Çünkü şiirin ‘öğrenilebilir yanı’ yok denecek kadar azdır ve bu da daha çok biçime ve tekniğe ilişkindir. Şiir ise bunları da içinde bulundurmasına rağmen, bunların üstünde ve daha ötesinde bir şeydir. Şâir, çeşitli şiir tekniklerini kullanma konusunda ustalaşabilir ama ben ‘şiirde ustalık’ olduğuna inanmıyorum. Eğer öyle olsaydı, günümüzde birçok kuruluşun yaptığı ‘şiir atölyeleri’, ‘şiir kursları’ iyi şâirler yetiştirirdi. Her şiir yeni bir keşiftir ve şâir, her şiirinde ‘acemi’dir. Keşfin ustalığı olmaz. Şâir, işi sâdece ustalıkla götürüyorsa orada şiir değil ustalık vardır.

Sizin usta-çırak ilişkisi diye adlandırdığınız süreç, aslında şâirin şiiri tanıma ve kendi şiirini arama ya da ‘şiirin ne olmadığını’ anlama sürecidir. Şâirin hem kendi toplumunun şiir geleneğini hem yaşadığı çağın şiirini iyi bilmesi bu arayış sürecini kısaltır ve şiirde kendi yolunu bulmasını kolaylaştırır.

İşte bu aşamada şâir, kendinden önce bu tecrübeleri yaşamış, şiir zevkine ve bilgisine inandığı bir şâirin rehberliğine ihtiyaç duyabilir. Bu bir mecburiyet değil tercihtir. Fakat bunu usta-çırak ilişkisi olarak tanımlamak üstünkörü bir tanımlama olur diye düşünüyorum. Çünkü şiir söylemek isteyen insanın önünde duran asıl hazine, kendinden önce ortaya konan ‘şiir birikimi’dir. Şâir bir başkasının rehberliğinden, bu hazineyi keşfetme, ona ulaşma ve onu değerlendirme konusunda faydalanabilir. Ben de bu anlamda Ali Akbaş’tan daima şükranla hatırlayacağım çok büyük bir destek ve yardım gördüm. Şiirin ne olduğunu bilmem ama ne olmadığını onunla tanıştıktan, uzun süre şiir sohbetleri yaptıktan sonra anladım. Ve şiirle ilgili kabullerim ve şiire bakışım önemli bir değişikliğe uğradı.

Şiirde, Ahilikte olduğu gibi, herhangi bir meslek kuruluşu ya da o mesleğin piri olarak kabul edilen biri tarafından şâire kuşak bağlama, icâzet verme, ruhsat verme ya da mesleğe kabul edilme gibi bir şey söz konusu olamaz. Ancak şiirlerinin başkaları tarafından beğenilmesi şâir için bir gösterge olabilir. Şâir iyi şiir söyleme olgunluğuna erişip erişmediğini hissedebilir ama bu da nihâyetinde subjektiftir. Yâni şâirin kendisinin kendi hakkındaki kanaatidir. Ben şiirde ustalığa inanmıyorum.

Üstlendiğim sorumluluğa gelince; bu sorumluluğu şiir anlayışıma bağlı olarak kendi kendime üstlendiğimi yeniden hatırlatarak söylemeliyim ki, belli bir birikimden sonra artık kolay beğenmemeye, yazdıklarımı eleştirel bir gözle de bakmaya ve söylediğim her kelimenin hesabını önce kendime karşı vermeye başladım. Daha önceleri başkalarının beğenisi de yazdıklarımı değerlendirme konusunda önem taşıırken sonraları kendi beğenilerim önem kazanmaya başladı. Şiirlerimi yayınlama konusunda aceleci davranmamaya ve bunu doğal olarak gördüğüm bir akışa bırakmanın daha uygun olacağını düşünmeye, bunların yanında bir de belki aşırı bir titizlik olarak görülebilecek kadar ‘sâkin yazmaya’ başladım. Şiirin aceleye gelir yanı yoktu.

Az yazan, çok okuyan ve aynı zamanda hayatın sonbaharını yaşayan bir şair olarak “İrmağın Yakarışı” isimli şiir kitabından başka yeni şiir kitaplarınız yayımlanmadı. Daha önce ifade ettiğiniz gibi şiiri tanıdıkça, beğeni kaliteniz yükseldikçe yazmak ve yayımlamak yerine biraz da şiiri içinizde mi yaşıyorsunuz?

Daha önce de belirttiğim gibi şiir yayınlama konusunda, kişisel kabullerime göre ‘acelecilik’ diye tarif ettiğim bir tavır içinde olmadım. Evet, İrmağın Yakarışı’ndan başka şiir kitabı yayınlamadım fakat şiir yazmaya ve bunları yeri geldikçe yayınlamaya devam ettim ve ediyorum. Şiir zevkinin gelişmesine bağlı olarak kolay beğenmemek ya da zor beğenmek yazma süreciyle ilgilidir, yayınlama ile bir ilgisi yok. Benim yayınlama konusundaki tavrım daha çok şuurlu bir tepkidir. Günümüzdeki yazı ve şiirin kullanım şekline bir itirazdır. Yazma konusunda değil ama yayınlama konusunda duyulan hevesi ‘acelecilik’ diye nitelendirmemde belki bu tepkinin de büyük payı var. Ayrıca, insan olarak içinde bulunduğum kültürel

çevre ile bir şâir olarak içinde bulunduğum dünya arasında büyük farklılıklar var. Bazen ölümlere türkü söylüyormuşum duygusuna kapılıyorum bu yüzden. Bu da yazdıklarımı yayınlama konusunda hevesimi törpülüyor. Bir başka önemli sebep de, yazının yayın mecralarında artık bir ‘dolgu malzemesi’ olarak kullanılmasına rıza gösteremeyişimdir. Her eli kalem tutan gibi ben de yazdıklarına değer veriyorum ama herhalde biraz fazla değer veriyor olmalıyım ki, sözlerimin böyle gelişigüzel kullanılmasına gönlüm razı olmuyor. Sizin gibi yazı ve söze değer verdiğine inandığım birkaç mecra dışında diğer dergi, gazete veya yayın organlarıyla ilişki kurmaktan da kaçınıyorum. Bu nedenlerden dolayı, sizin ifade ettiğiniz gibi ‘şiiri içimde yaşamak’ değil, ‘şiirin içinde yaşamak’ ve yazmakla yetiniyorum. Bir şâir için önemli ve vazgeçilmez olanın ‘şiir’ olduğunu, yazdıktan sonra nasıl olsa bir gün yayınlanacağını ya da kitaba dönüşeceğini düşünüyorum.

Herhalde Mehmet Gözükara ile bana güvenerek “bu arkadaşlar benden sonra da olsa şiirlerimi bir araya getirirler” diye içinden geçiriyorsan bir mahzuru yok. Ya ikimiz de erken göçersek ne olacak? Kaygılarınızı, sitemlerinizi elbette anlıyorum ama zaman çabuk geçiyor! Neyse herhalde zor sorular soruyorum. Tekrar memleketeye dönelim: Uzun süre Elbistan’da yaşadınız, Ankara’ya gidip tekrar döndünüz. Biraz da Elbistan edebiyat mahfilini konuşalım. Cansız Ahmet Güllü, Seydahmet Kutuzman ve o kıraathane sohbetlerini hatırlamaya düşürelim mi?

Beni güldürdün sen de gülesin. Sizin gibi güzel insanlarla arkadaş olduğum için mutluyum. Sanırım iki kitap olacak kadar şiir var elimde. Hatta kitapların taslağı da hazır ama ‘acelem’ yok. Var sen kaygılan... Soruların zorluğu senden değil benden kaynaklanıyor. Sen sâdece bir dala dokunuyorsun ama bende bin dal ırgalanıyor...

1987 yılında öğretmen olarak atandığım memleketim Elbistan’da Hacı Ahmet Güllü (Cansız Hacı-Benim deyimimle Cansız Emmi-), Seydahmet Kutuzman, Avni Doğan, Arif Bilgin, Mustafa Atasayar, Mustafa Türk, Ahmet Kurnaz, Celâlettin Kurt, Hanifi Kara, Necip Olgun, Nezir Keven ve ilgili esnaf ve memur arkadaşların da katılımıyla adını Dergâh koyduğumuz çayevinde sizin de ifade ettiğiniz gibi bir ‘mahfil’ oluştu. Bu öyle tasarlanmış bir şekilde olmadı, kendiliğinden gelişti. Şiir, sanat, edebiyat zaman zaman siyâset sohbetlerimiz oldu. İş dışındaki tüm zamanlarımızı burada geçiriyorduk. Hiçbir planlama yapmadan isteyen yeni yazdığı bir şiiri ya da yazıyı okuyordu. Zaman zaman eleştiri yapılıyordu. Fakat Dergâh’ın en güzel yanı, bizi bir arada tutan şiir ve sanat heyecanıydı. Siz de Sayın Bestami Yazgan ile misâfir geldiğinizde o heyecanı bizimle paylaşmıştınız.

Kendi adıma çok güzel ve hâlâ devam eden dostluklar edindim. Sizinle ortak dostumuz olan Cansız Emmi, Seydahmet Kutuzman ve çok genç yaşta rahmetli olan Nezir Keven’e Allah’tan rahmet diliyorum.

Elbistan’da Ankara ve İstanbul’daki edebiyat mahfillerini aratmayacak bahse konu bu “Dergâh’da Bestami ağabey ile birlikte yediğimiz el enselerin acısından o gece sabahı zor ettiğimizi elbette unutmuyorum. Yıllar sonra bile edebiyat sohbetlerinde sizlerin orada seviyeli sohbetler ve yapmış olduğunuz eleştirilerin ne kadar faydalı olduğunu anlatıyorum. Rahmetli Seydahmet Kutuzman ve Cansız Emmi olmasaydı bizi elense delisi edecektiniz! Neyse bu vesile ile yıllar öncesine gitmiş ve aramızdan ayrılanları rahmetle anmış olduk. Gelelim Elbistan’dan ayrılıp Ankara’ya taşındıktan sonraki yıllardaki maceralarınıza. Kanat, Araf, Sonduvar gibi dergilerin edebiyat dünyasına açılmasında öncülük ettiniz. Biraz da bunları konuşalım. Bu dergiler neden çıktı, neden kapandı?

Sevgili Tayyip kardeşim, benim dergi ve dergicilikle ilgili geçmişim üniversite öğrenciliğimle başlar. İzin verirsiniz, sohbetimizin sınırlarını da zorlamadan Ankara yıllarını biraz da geriden başlayarak kısaca özetleyerek anlatmaya çalışayım. Benim hayatımda kültür, sanat, edebiyat; lise yıllarında içinde bulunduğumuz siyasi çalkantıların da etkisiyle ‘ideolojik mücadelemizin’ bir parçasıydı. Çünkü yalnız şiir ve sanata değil hayatın tamamına o gözle bakıyorduk. Bu tür çalışmalarda bulunmamızın temel motivasyonu bu mücadeleydi. Lise yıllarında hep bu tür şiirler yazıyor; Abdurrahim Karakoç, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Abdolvahap Kocaman, Ozan Arif gibi bu mücadelenin bayraktarlığını yapan ozanları örnek alıyorduk. 1980 ihtilâli olduktan sonra tüm siyâsî partiler ve dernekler kapatıldı. Dergi ve gazeteler yayın hayatına devam ediyordu. Bizler de bu dergi, gazete ve yayınevlerini hem bir buluşma yeri hem de mücadelemizi devam ettirebileceğimiz bir merkez olarak görüyorduk. 1981 yılında Kahramanmaraş Endüstri Meslek Lisesi’ni bitirip üniversite öğrencisi olarak Ankara’ya geldiğimde bu vesileyle dergi ve dergicilikle tanıştım. Bu ortam beni sürekli okumaya; kültür, sanat, edebiyat, siyâset, toplum ve medeniyet meselelerini anlamaya sürüklüyordu. Bu vesileyle okumaya karşı müthiş bir açlık hissediyor, ne bulsam okuyordum. Doğuş Edebiyat ve Töre dergisi çıkıyordu, daha sonra Bizim Ocak dergisini çıkarmaya

başladık. Bu dergileri yaşatmayı, inandığımız değerleri ayakta ve diri tutmak olarak görüyor ve bu uğurda her türlü fedakârlığı gösteriyorduk.

Ankara'ya geldikten sonra liseden hocam ve hemşehrim olan Mustafa Kök ile mektuplaşıyorduk. Mustafa Hoca bir mektubunda, Ali Akbaş diye şâir bir arkadaşı ve aynı zamanda hemşehrimizin olduğunu, adresini de vererek gidip tanışmamı istiyordu. Gidip tanıştım. Ali Hoca Doğuş Edebiyat dergisini çıkarıyordu. Öğrenciliğimin ilk yıllarında Ali Hoca ile az görüşüyorduk ama sonraları daha sık görüşmeye ve başta şiir olmak üzere hemen her konuda uzun sohbetler yapmaya başladık. Bu sohbetler ve okumalarım neticesinde benim şiire bakışım değişti. Sanırım biraz da siyâsî keskinliklerin yumuşamasıyla beraber kültür, sanat, edebiyat ve buna bağlı olarak dergi ve dergiciliğe bakışım da değişti. Slogan dergiciliğini bir tarafa bırakıp 'bağırma'tan ziyâde 'konuşma'ya, 'kavgadan' ziyâde 'düşünme'ye yoğunlaştım. Bu değişimi benim gibi bir grup arkadaşım da yaşadı ve kendi kültür ve sanat anlayışımıza dayalı, estetik değeri ön planda olan yeni bir dergicilik anlayışına dönüştü. Bu ihtiyaca dayalı olarak yeni dergiler çıkarmaya başladık. Mehmet Şeker, Celâlettin Çevik, Atilla Bircan, Cemal Sayan'la çıkardığımız Erguvan dergisi bunun ilk denemesiydi. Yine aynı dönemde İbrahim Öküzücü (Atabey), Mümtaz Sarıççek, Mustafa Çetin ve Mehmet Şaban Şimşek Nilüfer dergisini çıkardılar. Ardından Bahaettin Karakoç Kahramanmaraş'tan bir grup arkadaşıyla Dolunay dergisini çıkardı. Bu derginin basımını Ankara'da yaptığı için, başta Ali Akbaş olmak üzere Adnan Adıvar Ünal, Bayram Bilge Tokel, Şükrü Karaca, Mehmet Şeker ve Cemal Sayan ile beraber bizler de her türlü katkıda bulunduk. Daha sonra Türk Ocakları'nda İdâri Âmirlik yaptığım sırada Türk Yurdu dergisinin 1987'de yeniden çıkarılmasında her türlü görevi üstlendim.

Bu arada Elbistan'da göreve başladım ve 1991 yılında tekrar Ankara'ya geldikten sonra Ali Akbaş, Hüseyin Özbay, Lütfi Şehsuvaroğlu, Abdulkadir Hayber, Naci Bostancı, Kâmil Akarsu, Ali Fuat Bilkan ve Mustafa Tatçı başta olmak üzere geniş bir kadroyla Kanat Edebiyat'ı çıkardık. Ârâf dergisini Mehmet Can Doğan, Cengizhan Orakçı, Cemal Sayan ve Mehmet Fidancı ile beraber çıkardık. Yine Cemal Sayan, Mehmet Fidancı, Durdu Güneş, Celâlettin Çevik, Cengizhan Orakçı ve sonradan Mehmet Can Doğan'ın katılımıyla Sonduvar dergisini çıkardık. Gördüğünüz gibi dergicilik hayatımın epey uzun bir geçmişi ve inişli-çıkışlı bir seyri var. Bu üç dergiyi de, diğer arkadaşlarımızla birlikte o zaman ki sanat anlayışımıza uygun ve bu anlayış çerçevesinde bir edebî ve estetik heyecanla çıkardık. Bu dergiler kurumsal olarak yapılandırılmadıkları için yayın hayatları çok uzun sürmedi. Özellikle kıymeti ve varlık sebebi 'estetik değer' olan edebiyat dergilerinin kurumsal olanları hâric bizim toplumumuzda uzun süre yaşaması neredeyse imkânsız. Çoğunun ömrü, ülkemizde yüzlerce örneği bulunan diğer edebiyat dergileri gibi kısa sürdü ama bana önemli deneyimler kazandırdı. Siz de Güneysu ve Kırâğı dergilerinde bu deneyimleri yaşadınız.

Şiirlerinle ilgili düşünce egzersizleri yaparken aklıma “Pencereler Uzaklara Açılır” Tercüman Gazetesinin şiir yarışmasında mansiyon ödülü alan şiirinizin geldi. Zannedersem 1985 ya da 1986 yıllarında olmalıydı. Şiirin tamamını hatırlamıyorum ama üzerinden 34 yıl geçtiği halde şiirin başlığını hâlâ hafızamda saklamışım. Bu vesile ile seni sorunun arasında o günlere götürerek sohbetimizi renklendirelim istedim. Dergilerin mutfağında çalışmak biraz da yüzlerce şâir/yazarla tanışmaya vesile olur. Bir telefon görüşmemizde “ırmaktaki çakıl taşları bile, yıllarca birbirine sürtünerek o parlak ve pürüzsüz güzelliğe ulaşır...” derken, şairin özgün sesini yakalaması için yüzlerce şiir, hikâyeye, roman okuduktan sonra yazdıkları bir şeye benzer mi demek istiyorsunuz? O zaman şöyle diyelim: Üniversite yıllarınız dâhil dergilerde sunduğunuz maddi manevi katkı size ne kattı, sizden neleri götürdü?

Tercüman gazetesi o zamanlar hem satış rakamları, hem bizim için ifâde ettiği anlam bakımından yayın hayatımızda en önemli günlük gazeteydi. Ben de tam hatırlayamıyorum ama gazete, 1985 ya da 1986 yılında bir şiir yarışması düzenledi. İlk serbest formda yazdığım iki şiiri gönderdim. Sanırım 'Yaralı Ay' isimli şiirle ön elemeyi geçtim, sizin de hatırladığınız gibi 'Pencereler Uzaklara Açılır' şiiriyle mansiyon aldım. Benim o günkü düşünceme göre; yarışmada dereceye girmekten çok, başta Ahmet Kabaklı Hoca olmak üzere edebiyatta yetkin bir heyet tarafından şiirlerimin değerlendirilecek olmasıydı.

'Irmaktaki çakıl taşları bile yıllarca birbirine sürtünerek o parlak ve pürüzsüz güzelliğe ulaşır...' derken dergilerin 'mahfil' olma özelliğini vurgulamak istemişim. Kültür, sanat ve edebiyatın, aynı zamanda edebiyatçının gelişmesi için en elverişli iklimi bu 'mahfil'ler hazırlar. Yüzlerce şâir, yazar, fikir adamı ve onların eserleriyle iç içe olmak bana 'kargadan başka kuş olduğunu' da öğretti. Bir gölde yüzerken denizlere açılıyorsunuz. Fikir ve sanatta, özelde de şiirde kendinizi yeniden inşâ etmenize, her şeyden önce yaşadığınız çağın ruhunu yakalamanıza katkıda bulunuyor. Kaldı ki bizim toplumumuzun edebî mirası-

nın önemli bir kısmı sözlü kültürle günümüze kadar gelmiştir. Dergilerin aynı zamanda sohbet ortamları olması da şâire bu bakımdan eşsiz bir imkân sunuyor. Bu bakımdan şâir, Türk şiirinin bu eşsiz hazinesine ve o yüksek şiir zevkine bu tür ortamlarda daha kolay ulaşabiliyor. Daha önce de söz ettiğim gibi, sizi ülkenin entelektüel birikimine ulaştırıyor. ‘Şâirin özgün sesini yakalaması’, sizin de dikkat çektiğiniz gibi bu birikime sahip olmasıyla mümkün. Cemil Meriç, dergiler için şöyle der; “Kitap fazla ciddî, gazete fazla sorumsuz. Dergi hür tefekkürün kalesi. Belki serseri ama taze ve sıcak bir tefekkür. Kitap, çok defa tek insanın eseri, tek düşüncenin yankısı; **dergi bir zekâlar topluluğunun** (Vurgu bana ait).”

Dergiler hem entelektüel açıdan, hem şâir olarak bizim nesil için ‘okul’du. Dergilerin hemen her kademisinde bulunmak sanat ve düşünce gelişimim açısından bana çok şey kazandırdı. Kültür ve medeniyet meselelerini, dili, dilin imkânlarını ve gelişmiş bir şiir zevkini dergilerle tanıdım. Ne getirip ne götürdüğü’nün derli toplu bir değerlendirmesini yapmadım ama ‘bir verdiğimiz bin verdi’ demek mümkün.

Sohbet güzel gidiyor ama dergide şairlere ve başka yazılara da yer vermek adına son bir soru ile sohbeti sonlandıralım istiyorum. Günümüzde hemen hemen her gün şiir yarışmaları yapılıyor, yüzlerce dergi çıkıyor. Bir taraftan kendini yarışmaya hazırlayan şairler, diğer taraftan “benim de bir dergim olsun” düşüncesiyle çıkan dergiler çıkmaya başladı. İrtifa mı kaybediyoruz yoksa şiiri ve dergiyi ciddiye almıyor muyuz?

Şiir yarışmaları da dahil olmak üzere çeşitli sanat organizasyonları, kültür hayatımıza dikkate değer bir canlılık kazandırmasının yanında; sanatçıları teşvik etmek, onlara maddi destek sağlamak ve toplumda sanatsal duyarlılık oluşturmak bakımından önemli organizasyonlardır. Fakat günümüzde düzenlenen bu tür etkinliklerin büyük bir kısmı bu amaçlara hizmet etmek bir yana bir ‘okul müsâmeresi’ ciddiyetine bile sahip değil. Hatta hangi amaçla yapıldığını çoğunlukla yapanlar bile bilmiyordur. Benim de içinden geldiğim sağ kesim, elinde bulundurduğu maddi imkânları, genellikle sol kesimin kurumsallaştırdığı bir takım sanat faaliyetlerini taklit etmekte kullanıyor. Taklitçilik ruhumuza işlemiş. Fikir ve sanat hayatımız bir derinleşme, gelişme ve yenileşme çabası içinde değil. Burda da kolaycılığa kaçıyoruz. Günümüzde kültürel hizmeti; üniversiteler, kaymakamlıklar, belediyeler gibi çeşitli kuruluşların elde ettiği maddi kaynakları da kullanarak hikâye, resim, müzik ya da bir şiir yarışması düzenlemekten ibaret olarak görüyoruz. Bir de bu imkânlarla birkaç kitap ya da dergi çıkarınca dört başı ma’mûr bir kültür hayatımız oluyor. Çünkü kuruluşlarımız kınayı bol bulmuştur, biraz da kültür ve sanat hayatına sürmelidir ki bu yoksulluğumuzu örtsün. Ülke olarak üzerinde düşünülmüş, tartışılmış ve uygulamaya konulmuş bir kültür politikamız yok. Bizim kültür ve medeniyete bakışımız sadece maddi kalkınmayı sağlamakla sınırlı. Maddi zenginliğe ulaşınca insana, hayata, sanata, kültüre ve medeniyete dair ne kadar problemimiz varsa hepsinin birden çözüleceğine inanıyoruz. Zihin ve gönül dünyamız suyu çekilmiş pınarlar gibi biz ‘görüntü’yle meşgulüz. Bizim için her şey görüntüden ibaret. Şiir de buna dâhil. Şahsiyet değil şahsılık, ferdiyet değil ferdilik peşindeyiz. Kültür ve medeniyete ait yüksek değerlere açılan tüm kapılarımızı sımsıkı kapattık, ışık sızıyor. İlmimiz ‘intihâl’den, sanatımız ‘taklit’ten öteye geçmiyor. Yarışmalarımız da ‘taklit’. Bu düşünce ve duygu yoksulluğu içinde elbette şâirlerin önemli bir kısmı ‘yarışmaya hazırlanır’, dergilerin çoğunluğu ‘benim de bir dergim olsun’ diye atılır yayın hayatına. Şiir işi şuur işidir. Biz şuuru mu kaybettikçe irtifa kazandığımıza inanıyoruz. Şiir ve dergiden önce biz kendimizi ciddiye almıyoruz çünkü ‘kendimiz yok’uz. Şahsiyet olmak bu bakımdan hayâtî bir meseledir. Fakat öyle bir ‘düzenek’ kurmuşuz ki toplum hayatına; bu düzeneğin ağzından giren ‘şahsiyet’ öbür tarafından katıksız bir ‘şahsiyetsizlik örneği’ olarak çıkıyor. Özellikle şâirin kendini bu ‘kişiliksizleştirme düzeneğinden’ koruyabilmesi için büyük bir dikkat ve şuurlu bir gayret göstermesi gerekiyor. Şâir bu dikkat ve gayreti gösteremezse birilerinin ‘yarıştırdığı’, birilerinin ‘okuşturduğu’ bir takım ucuzluklardan ve hep ‘birilerinin’ himâyesiyle bir yerlere tutunma çabasından öteye gidemez. Toparlayarak özetlemek gerekirse; şâir de her insan gibi ‘önce şahsiyet’ olmak zorunda. Şahsiyet teşekkül etmeden yazdıklarımızdan da, yayınladıklarımızdan da, yarışmalarımızdan da, dergilerimizden de hayırlı ve güzel sonuçlar elde edemeyiz. Kısaca şahsiyetsizlik elinin değdiği her işi ifsâd eder.

Tüm bu olumsuzluklara rağmen Türk şiirinde sayıları az da olsa, kişiler ve çeşitli gruplar olarak şiiri ciddiye alan; insanın içini ferahlatan, yüz ağartan ve ortaya güzel eserler koyanlar var. Ben onlara bakarak umutlanıyor ama genel kültür ve sanat hayatımıza bakarak iç geçiriyorum. İnşallah üstümüze çöken bu karanlıktan sıyrılır ve yeni ufuklara doğru koşarız.

Kan/ar/ya

◆ Mustafa Doğan

Bahçedeki güllerle vedalaştım dün gece
Yaşamaktan yoruldum yemin olsun naz değil
Düğümlelerini çözdü dilimdeki bilmece
Bu hicrana isyanım hâşâ itiraz değil
İmtihan dünyasıdır Hak kulunu sınar ya
Benim derdimi bilmez Lokman Hekim kanarya

Suretimdeki dağın heybeti yaralıdır
Rüzgârın saçlarını yamacıma sen getir
Ömür hüzzam faslında güftesi karalıdır
Bir hıçkırık busesi yüreğimi titretir
Dudağımdan dualar son arzuyu sunar ya
Sehpalar sır saklamaz çek ipimi kanarya

Yanmayı murat eden ateşi aşk saymaz mı?
Arzuhal sokağında umut kanımı döker
İnsan bunca yaşar da bir gün olsun aymaz mı?
Bir karınca misali susuz göle su çeker
Bahara küsmüş bağda tomurcuklar kanar ya
Çılgılığımıza çığ düştü gidiyorum kanarya

Kaderin köprüsüne infazımı bağladım
Aklımı aklamıyor cevapsız bin bir sual
Saklanıp gözlerimden gizli gizli ağladım
Sabır çekti sinemde içimdeki infial
Güneş gider ay gider gece göğe konar ya
Benim içimdeki ben beni bilmez kanarya

Sulara yön verirken, damlanın pusulası
Umutlar akıp gider bir melalin peşinden
Zehirli hançer gibi bu derdin heyulası
Kâbuslar inmek bilmez uykuların düşünden
Şahdamarım belki de bu/harımda yanar ya
Kılımı kıpırdatmam kır kalemi kanarya

Dünyanın Öteki Kapısı

◆ Mustafa Işık

çaldı ecel kapımı vakit gitme vaktidir
herkes yola revanken yanında ben kalaydım

kan gülleri takaydım leyla'nın gamzesine
hüznüne gül devşiren bir bahçıvan olaydım

olaydım ah olaydım çöle mecnun düşeydim
o yârin kakülünde sehere çiğ salaydım

kara kargalar için yarsaydım ya toprağı
ismail bıçağına bir koç da ben alaydım

**

boynumda siyah zülfün göğsümde ebabiller
aşkın bittiği kalpte cürmünle vurulaydım

sonunda unutsaydım hasretlik acısını
çileye, derde, hüzne goncaya açılardım

vurduğunda hançeri toplansaydı bulutlar
tufan vakti dağlara sen diye sarılaydım

bir gizemli kelama sırlı kalemler salıp
yağmuru düşlerine inceden serpileydim

feleğin kör gözüne tutaydım aynaları
kaybolan yusuf diye kenan'a ben varaydım

damlada yağmur olup pak alnını öpeydin
buluttan kuşlarımı göğüne uçuraydın

olaydım yâr olaydım bağa bağban olaydım
cennetten gözlerinden bir elma koparaydım

sürç-i lisan edende affa mazhar olaydım
affetmeyeydin de kahrımdan boğulaydım.

Yabancı

Sürsem izini
Gitsem peşinden aynı sokaklara,
Sokaklar aynı;
İzlerin yabancı.

Yüreğime Serpilen Şiir

Nefes almak ne yüce bir ayrıcalık. Evren denilen kozmik saraya insan gömleğiyle girmek, Rahman'ın misafiri, En Sevgili'nin ümmeti olmak, ne büyük kazanç, ne büyük lütf.

İnsan gömleği bir ödül, bir ayrıcalık olmakla birlikte, ağır bir sorumluluğu da giydirir insana. Çünkü kainat ağacının en latif meyvesi olmak kolay değildir.

İnsan önce kendini tanımak, kendi ücretlerinde gezinmek zorundadır.

Boğulmuyor, yorulmuyorsa eğer, belki o zaman Evren denilen sonsuz büyüklükler denizinde kendini hayrete düşüren yeni bulgular ve kozmik deliller bulabilir.

Hayatı yeniden yeniden keşfedebilir.

Elimden bir şey gelmez
Bir damla kalırım sahillerde,
Uğuldar deniz
Mavilerde ahenk bulur
Açılır yelkenlisi
Şiir.

Şiirin her bir sözcüğü metafizik bir duyuşa da kapı aralar, insanı madde boyutundan mana boyutuna hızla çeker. Çünkü insan manaya müştaktır. Manayı arar...

Şiir ikinci kez yaşamaktır acıyı
Şiir ikinci kez yaşamaktır
Şiir
Yaşamaktır.

O canlılığa akan bir kısa satır iken, düşünen kişiler için kalbin aydınlanmasına kadar uzanan bir deniz dalgasına dönüşüverir.

Çünkü o varsa yaşam var. Yaşam varsa insan var... Şiir her haliyle kendine aşık eder bizi...

Gül bahçelerinde gezinir şiir
Mavilerden his olur
Aynalarda akis

Şiir Kadar

Hangi ıslanmışlık
Şiir kadar ürpertir içimizi
Hangi sağanak çeker bizi kendi kıyısına
Sırılsıklam
Şiir kadar
Kimyası müsait değil
Gider mavi umutlara
Dönesi değil

Şair aramızda ama şiir bu asra ait değil. Bilirim ki "Hayat şairi hep saf dışı bırakmak ister." Belki de şairin yeni ufuklara yol açması da bundandır.

Şiir bu asra ait değil
Kimyası müsait değil
Gider mavi umutlara
Dönesi değil

Deste Başı

◆ Mehmet Rayman

gönlümün tarlası aşkın baharı
yazımı güzümü bilemem gayrı
anamın babamın yükü pek ağır
parçalı bulutlu sevdim bozkırı

sıladan kaysamış bir demet acı
ekimden ekime yeşeren tarla
attığım bir avuç tohumla kalma
selam olsun deste başı geline

tekeri dönüyor meşeden mazi
kırmızı güllerin rengine vurgun
yanım yörem bir yaprak avazı
tanrım bana yazmış onca günahı

bildiğin sürece yürü yolları
varını yoğunu düşünme sakın
yemen ellerinden yitik mezarı
selam olsun deste başı geline

yerim yurdum kurgum gül üzerine
yarının sahibi bir köprü kurmuş
bu günü yarına taşımak için
selam olsun deste başı geline

Yok Sayılır

◆ Mustafa Berçin

Sözünün hacmi geniş
Darası yok sayılır.
Haramla Karun olsa
Parası yok sayılır.

“Gök çökse, yer delinse”
Dilim dilim dilinse
Allah için ölünse
Yarası yok sayılır.

Sevgiyi saygı besler
Sadakat onu süsler
Değilse bütün sesler
Narası yok sayılır.

Bozkır ‘bozkurt’suz olmaz
Türkmenler yurtsuz olmaz
Yiğide mal sorulmaz
Merası yok sayılır.

“Sözün bittiği yerde”
Minnet etmem namerde
Şerre aklı erer de
Çırası yok sayılır.

Günübirlik hazlarla
Yolunacak kazlarla
Mevâlî’nin yozlarla
Arası yok sayılır.

Folklorla doğrudan doğruya ya da dolayısıyla ilgilenen herkesin kabul edeceği gibi, bu kurum yurdu-muz çerçevesinde hiç bir ülkeye nasip olmayacak ölçüde; derin bir tarihî köke ve geniş bir yaşama alanı-na sahiptir. Bu daldaki araştırma ve incelemeler -ister amatörce, ister ilmi bir kimlik içerisinde olsun- çok eski sayılamayacak tarihlerden başlangıç bulduğu için, ancak küçücük bir kısmı biçilmiş olgun başaklı bir tarla gibi keskin ve hamarat tırpanlar beklemektedir. Bu engin tarlanın neresinden girilirse girilsin, bir elçini bir ambarlık bereket; sunacak ve insana doygunluğun, bengiliğin, iç zenginliğinin kolay kolay erişilmez hazzını, verecektir.

Konuyu, “teşbihte hata olmaz” atasözünün çemberinden çıkarıp benzetmelerin ırağında müşahhas bir biçimde ele almak gerekirse, Türk folklorunu ilgilendiren en basit bir pratik, en ucuz bir cönk bile ka-barık sayfalı bir kitabı doldurabilecek ölçüde tahlile, tasnife ve yoruma hazır görünmektedir. Söz-gelişi, “Türk halk şiirinde demeli (münazara) konusuna yönelen bir araştırmacı, bu tarzdaki bütün örnekleri değerlendirmek istediği takdirde, bu konuyu bir makale çerçevesine sığdırmayacağını görecektir. Dedem Korkut Hikâyeleri’ni stilistik (üslûpbilim) açısından ele almak isteyen bir edebiyatçı, içinden kolaylıkla çıkamayacağı bir dil dağarcığının çalkantısında dayı evinin yağmalanması geleneğinin günümüzdeki ekonomik kavram ve prensiplerden nice farklı, nice üstün olduğunu anlayacaktır. Bunun gibi “Türk halk edebiyatında gerçekçilik”, “Türk halk edebiyatında gerçeküstücülük” gibi çağdaş edebî akımlara başlık olabilecek birbirine zıt konular bile bu alanda kariyer yapmak isteyenler için alabildiğine uzun bir mal-zeme zinciri görünüşündedir.

Folklor, bir bilim dalı; Türk folkloru da bu bilim dalının en zengin örneklerini veren bir kol oldu-ğuna göre, her bilim dalı için gerekli olan tenkit, bu dal için de gerekli olacaktır. Şurası su götürmez bir gerçektir ki, herhangi bir konuda ortaya sürülen görüş, herhangi bir konuda yazılan kitap ya da makale doğru, eksiksiz olsaydı, bilimde ilerleme diye bir şeyden söz edilemezdi. Hele, konu folklor gibi kişilik görüşlere, kişilik yargılara yatkın bir sosyal bilim dalını ilgilendiriyorsa, tenkitler, düzeltmeler, eklemeler, çıkartmalar kendiliğinden yoğunluk kazanacak ve bu yöndeki çabalar Türk folklor incelemelerini, bugün için kopuk halkalar durumunda da olsa, yarın birleştirerek sağlam bir zincir durumuna getirecektir.

Ancak, sayfalarını folklora, açmış dergilerimizde tenkidin ön plana geçtiğini, subjektif bir kimliğe büründüğünü ve yapıcı olma niteliğini yitirerek âdeta ağız kavgası hâline dönüştüğünü görmek, Türk folkloruna gönül bağlayanları gerçekten endişeye sürüklemektedir.

Geçtiğimiz günlerde 58. sayısını yayınlayan ve büyük fedakârlıklarla Türk folkloruna hizmet ede gelen Sivas Folkloru dergisinde, kendilerini değerli çalışmalarıyla tanıdığımız bazı kişilerce kaleme alınan tenkit yazıları, yukarıda söz konusu edilen ve tasvibe şayan görünmeyen tenkit türüne benzerlikleriyle üzüntü yaratmıştır.

Konya’daki bir seminer** sırasında ortaya çıkan ve tabii karşılanması gereken bir olay böylesine uzun tartışmalara yol açar, böylesine önemli bir mesele durumuna getirilirse, folklor dergilerinde daha önemli konulara ayrılan sayfalardan taviz verilmiş olacaktır. Bu satırları kaleme alan bir kişi olarak, bu durumun vebalini bir ölçüye kadar omuzlarımıza almanın üzüntüsü içerisinde de olsak, folklor tenkitçilerini uyar-mayı yeri gelmiş bir görev saymakla teselli bulmaktayız.

Söz konusu olaya adı karışan Sayın Dr. Nevzat Gözaydın, bir yazısında meseleyi ele almış ve Konya’da bildirisini okumaktan vazgeçişini çok haklı sebeplere dayandırarak açıklamıştır. Hâl böyle iken, yarası olanların gocunarak kendisini yaylın ateşine tutarcasına tenkit etmeleri, en azından bilimin saygıdeğer-liğini zedelemiştir.

Bütün folklorcularımıza, bilimde din kutlu bir kavram olduğunu ve kişiye değil, işe yöneldikçe ten-kitçiyi yücelteceğini hatırlatmak isteriz.

* Bu yazı merhumun terekesinden alınmış ve Metin Özarslan tarafından yayına hazırlanmıştır.

** Uluslararası Folklor ve Halk Edebiyatı Semineri (27-29 Ekim 1975, Konya). [h.n.]

Tayyib Atmaca'yı tanıyalı yirmi beş yıla yakın zaman geçmiş. Güneysu Dergisi çıkıyordu Osmaniye'de. Kırağı Dergisi'ne götüren yol ayrımına gelinmemişti. Yereldi. Yolu büyük kente kalmak amacıyla henüz düşmemişti. Sesini arıyordu. Kalitesiz çok ürün sunmak yerine, ses getirecek, yarınlara kalacak şiirler söylemek hevesindeydi. 1980 yılında Osmaniye'de basılan Hüzünlerin Düğünü, hevesinin ilk ürünü.

1983 yılında yine Osmaniye'de Bahrat diye bir seçki yayımlanır. Osmaniye Merkez Ortaokulu'nda bir hafta süreyle şiirleri sergilenen on üç şairin bu ürünleri kitaplaştırılmış. Bahrat'ta, Atmaca'nın da beş şiiri var. Şimdilik sonuncu kitabı, Temize Çekilmez Ömür Defteri ise 2017 yılında Ankara'da yayımlandı.

İşin ilginç yanı, ilk ve son kitabını kendi parasıyla bastırması. (Her ne kadar da bir yayınevi tarafından çıkmış gibi görünse de) Şaşırtıcı değil elbette. Soruna dışarıdan bakanlar, demek ki yeterince iyi şiirler yazamamış diye muhakemesiz hüküm verebilirler. Oysa nice anlamlı sanlı şairler şiirlerini kitaplaştıracak yayınevi bulamıyorlar. Yayıncılar alıcısı çok çok az olduğu için şiir kitapları basmaktan kaçınıyorlar.

Hüzünlerin Düğünü, kimisi serbest, kimisi ölçülü şiirlerden oluşuyor. Hece ölçüsüyle yazılanların çoğunun bazılarının son dördlüklerine Tayyib Atmaca mahlasıyla başlıyor. Bir şiirde ise yalnızca ön adını kullanıyor. Hüzünlerin Düğünü, kitabı Keven ve Nergis başlıklı dördlükle başlıyor:

*"Mutluluk mor dağlarda açan bir nergis ise
Ben kel bir dağın yöresinde biten keven
Gönlüm karanlıkta alışkıdır zaten sise
Benim olmadı olmayacak ta hiç sevenim."*

Şiirde geçen "keven", Ben başlıklı şiirde de geçecek ve Atmaca'nın bırakmadığı sözcüklerden biri olacak. Ben bu keveni, Atmaca'nın, alanını dōş sözcüğüne kaptırmadan önce kırsal yanını ortaya koyan sözcüklerden biri olduğunu düşünüyorum. Atmaca'nın 1993 yılında Osmaniye'de bastıracağı Külüngün Taşlara Çizdiği Nakış, benim için en kayda değer kitabıdır. Çoğu on birli hece ölçüsüyle ve zengin uyaklı yazılmış şiirler barındırıyor. Atmaca, henüz ölçü girdabına kapılmadığından, azımsanmayacak sayıda ölçüsüz, uyaksız şiir de var. Sevdığım şiirleri bu kitapta duruyorlar. Önemsiyorum oradaki rahat söyleyişleri. Külüngün Taşlara Çizdiği Nakış adlı kitabındaki Yol Ayrımında, Vaktimi Teslim Al Başım Belada, Külüngün Taşlara Çizdiği Nakış başlıklı şiirler benim sevdiklerim.

Şöyle başlıyor Yol Ayrımında:

*"Bana engel olma kararım kesin
Bu gece ülkeni terk edeceğim"*

Şöyle diyor dizeleri akar giden Külüngün Taşlara Çizdiği Nakış başlıklı şiirinde:

*"İlk senden öğrendim kazma tutmayı
Kayaya külüngü tollü vurmaya
O gündür, bugündür aşkı anınca
Kafeste kuşumun gözleri parlar
Ah usta bu işler ne güzel işler
Şimdi bu mesleği kaç kişi düşler".*

Şu dizeler ise Vaktimi Teslim Al Başım Belada başlıklı şiirden:

*"Hasretim kabından dışına taşı
Uyudum uyandım gündemde sensin
Gönül stüdyon'da sevda resmini
Çekmek için daha ne bekliyorsun
Hasretim kabından dışına taşı."*

Mendilsiz Veda başlıklı şiirdeki şu dizeleri de anmak istedim:

*"Sen Leyla adına özür beyan et
Benim mecnunluğum bila nihayet".*

Sonra bir şiir kitabı daha yayımlandı: Külüngün Taşlara Çizdiği Nakış adlı kitaptaki bazı şiirleri de içeren Sarı Kitap 1997 yılında basıldı. Ruanda, Bir Yıkık Handa Buldum Seni ve Tehcir başlıklılar dışındakiler hece ölçüsüyle yazılmışlar.

Sarı rengi ve hüznü duygusunu taşımaktadır. Yağmur ve Sonrası başlıklı şiirde,
“Topla hatıranı, kapıda hüznü
Sarı mendiliyle seni bekliyor”;
Sarı Hüznü başlıklı şiirde
“Beklemek bir sarı hüznümü meğher”

dizelerinde buluşturuyor.

2004 yılında İstanbul’da yayımlanan Bende Yanan Türkü Sende Sönüyor içindeki şiirler de Osmaniye-
liler. Bir ara paldır küldür İstanbul’a göçtü. Denilebilir ki gerçek güz günlerine gitmişti! Dahası kış vurdu
vuracaktı! Sarı Kitap’ta yer alan İnsansızlık başlıklı şiirdeki,

“Çıldırma normaldir metropollerde
Mecnun olduğunu kimse anlamaz”

dizeleri yetmemiş ki yaşayarak öğrenmeyi diledi sanırım. İlk düzyazı kitabı İstanbul’da kaleme alındı.

İkisi de 2004 yılında İstanbul’da basılan şiir kitabı Susarak Konuşsan Gözüm Dinlese ve deneme tü-
ründeki Med Cezir Vakitler adlı yapıtı da İstanbul’da geçen günlerinin ürünü. Atmaca’nın ürünlerinin
çoğunda bir yakını havası açıksa duyumsanır ama İstanbul’da kaleme aldıklarında daha öteye geçerek
bunalım takılır. Bir panik havası duyumsanır. Örneğin Döş Defteri’nde aynı ağır hava sezilmez. Biriyle,
birileriyle konuşup, didişip duruyor İstanbul’da. Neyin nesiye, bir serçeyi alır gibi almış avucuna Atma-
ca’yı! (Yadırgamayalım, sonuçta atmaca da bir kuştur.)

Konuştuğu bir kişi midir, kişiyse erkek midir, dişi midir, arkadaş mıdır, sevgili midir? Belki de bir düş
yaratığıdır. Gelişyle mutlandıran, gidişyle kederlendiren.

Şöyle diyor Med Cezir Vakitler’de: “Söylemek istediğin her şeyi söyle, beni yüreğinden tehcir eyleme”.
Şunu söylüyor Susarak Konuşsan Gözüm Dinlese’de: “Ben senden dışarı adım atmadım.” Atmaca’nın da
nazlandığı, kederlendiği oluyor ancak atalar buna “kendi kendine gelin güvey olmak” diyorlar.

Gerçekte kendi kendisiyle cedelleşmektedir. Konuşup durduğu kişiyi (varlığının bir parçasını), dost
bildiği yüzlerden yüz bulamayınca zorunluluktan söz arkadaşı yapmıştır. Kendini ilişkilendirdiği, büyük
olasılıkla iyilikler umduğu dindarlarla arasına aralık girmektedir. Med Cezir Vakitler’de, “Beş vakit elini
yüzünü yıkayan insanların da yüzlerindeki kir midemi bulandırıyor.” diyor. Haklı mıdır? Bilmem, benim
sorunum değil. İnanca yönelik sıfatları çoktandır referans saymıyorum...

Susarak Konuşsan Gözüm Dinlese’de denediğini gördüğümüz on birli hece ölçüsüyle yazdığı dizeleri
devam eden tümceler gibi bir biri ardına sıraladığı ve denemekle yetinmeyip Hece Taşları’nda da sürdür-
düğü tarzı ben sevmedim. Üstelik şekli (ölçüyü ve bir ölçüde uyağı yüceleştiren birinin, bütünü küçük
harflerle yazılmış ve hiçbir noktalama işareti içermeyen şiirler yazması kendi içinde zıtlık oluşturuyor.

İstanbul’da tutunamadı, Eskişehir’i boyladı. Ne parasal ne de duygusal umduklarını bulamamıştı.

Eskişehir’de Ardıç adlı dergiye emek verdi. Yayımlamayı sürdürdüğü Hece Taşları adlı elektronik der-
giyi de 2015 yılı Mart ayında Eskişehir’de başlattı. Döş Defteri, Uzun İnce Bir Türkü, Âşıklar Meclisi, Söz
Açarı adlı şiir kitapları ile Gece Vardiyası, Ebemkuşağının Altında, Eskişehirin Eskimeyen Yüzleri adlı
deneme kitapları Eskişehir’de geçirdiği yılların ürünleri.

2006 yılında Eskişehir’de yayımlanan Döş Defteri’ndeki şiirlerin tümü ölçüsüyle bağlanmışlar. On
dörtlü ölçüye uyan Bekçi başlıklı iki dizelik şiir dışındakiler on birli hece ölçüsüne uyuyorlar. Uyuklar,
redifler esirgenmemişler. 2010 yılında İstanbul’da yayımlanan Uzun İnce Bir Türkü’deki şiirlere baktı-
ğımızda anlıyoruz ki Atmaca’nın şiiri ölçülü sürecektir. On birliden vazgeçmemiş, on dörtlüyü yaygın
kullanır olmuştur. Uyaksız şiirlere de çokça rastlıyoruz.

İçimdeki Sancıyı Çıkaramam Dışıma başlıklı şiirden alalım örneği:

“Savurmayı denerken içimdeki külleri
Bir çingilik ateşi görmezlikten gelmişim”

2014 yılında İstanbul’da basılan Âşıklar Meclisi’nde dönemin siyasette ön almış kişileri birbirleriyle
on birli ölçü çerçevesinde ve uyaklı bir şekilde atışıyorlar.

Açılış Şiiri’nden sonra ilk sözü Âşık Sülo almış.

“Göbeğini okşayarak gezersin
Rastlanmaz dünyada eşine senin
Hem âşıkısın hem gaztede yazarsın
Taktım şeytanları peşine senin”

diyor Âşık Hasan Celali’ye. Celali de karşılık veriyor kuşkusuz...

2014 yılında Ankara’da basılan Söz Açarı adlı kitap, Tayyib Atmaca’nın Mehmet Gözükara ile ölçülü, uyaklı atışmalarından oluşuyor.

Atmaca söylüyor:

“Atmaca yaşıyoruz elliye geçti

Beden sağlam ama içimiz geçti”

Bir dördlük biri söylüyor, bir dördlük diğeri. İlginç bir yapıt ortaya çıkmış. Dudakdeğmez atışması bile yapmışlar. Heceli, uyaklı söyleyeceksin bir yandan, iğnenin dudağına batmaması için bazı harfler bulunmayan sözcükler seçeceksin diğeri yandan. Diğer dudakdeğmezçileri bilmem, sordum öğrendim, Atmaca ve Gözükara dudaklarının aralarına iğne yerine kürdan koşmuş olmalı.

Eskişehir yılları düzyazı kitaplarına da kaynaklık etti. Nesirlerden oluşan 2006 yılında Eskişehir’de yayımlanan Gece Vardiyası, Eskişehir’in gece yarılara da tanıklık ediyor. Yine konuşuyor, kendisiyle, düşsel birisiyle...

Naz, sitem, tehdit, suçlama. Gelmem, gel, gelme, niye gelmedin, git, niye gittin gibi. Yine umduğu karşılığı bulamıyor: *“Yıkılan ve kuruyan bu kaçınıcı mendil”*. Hâlâ İstanbul günlerinin hesabını görmeye uğraşmaktadır. Dev Kent’te yittiğini düşündüğü biriyle konuşmaktadır. Sonuç: Kendiyle vuruşuyor.

2010 yılında İstanbul’da basılan Ebem Kuşağı’ndaki birer paragraflık yazılara başlık olarak sıra sayıları konulmuş. Ebem Kuşağı’nda karşımızda Leyla kimliğinde somutlaştırılmış bir birey var. Leyla’yla konuşana içerikten esinlenerek Usta diyelim. Bir başlığın adıyla söze başlıyor Usta. İlk tümcesini alalım: *“Ah Leyla sesin soluğun sanki bir adım ötemde gibi o kadar yakın o kadar sıcak ki.”*

İki başlığı Leyla’nın. Oradan da bir tümce: *“Ben her akşam yüreğimden sofraya seriyor can paremin canı ne isterse onu hazırlıyorum.”* Üç, dört, beş diye gidiyor. Usta arada bir şiire başvuruyor. Yüz yirmi beş sayılı bölüm zaten şiir olarak yazılmış ve Leyla susmuş.

2014 yılında İstanbul’da yayımlanan Eskişehirin Eskimeyen Yüzleri kitabının adı içindekileri belli ediyor. Eskişehir’e kültür ziyareti yapacakların önceden okumaları önerilir.

Kitabın ilk yazılarının başlıkları içerik hakkında biraz fikir oluşturacaktır: Akarbaşı Değirmeni, Atatürk’ün Makinisti, Atlıhan, Ben Devrime Devrim Demem Devrim Bende Olmayınca.

Şimdiki durağı Kahramanmaraş.

Bir gün başlıklı şiirinde, “Eskişehir’de nasibi kesilir de uçar bir gün” dediği yerden ayrılmış; Ben Burdayım Reis başlıklı şiirde, “Canımın yarısı Maraş’ta bekler” dediği kente kapağı atabilmişti. Belki kalıcıdır, belki gidicidir!

Son eseri bir şiir kitabı, Temize Çekilmez Ömür Defteri.

Tahmis, Atışma, Muaşşer, Muhammes, Nevruziye, hiciv türlerinde şiirlere de yer verilmiş.

Hece ölçüsünü artırarak kullanmayı sürdürüyor. Bu konuda istikrarlı davrandığını söyleyebiliriz.

Kendi sesini buldu mu? Bir ses bulduğu anlaşılıyor. Aradığı bu ses miydi? Öyle görünüyor. Özel bir ses mi? Hayır. Yeterli mi? Sanıyorum, Şair yeterli buluyor. 1990’lı yıllardaki savlı duruşundan sıyrılmış gibi geliyor bana...

Kanımca iki tür şiir yazıyor Atmaca.

Birinci tür, Külüngün Taşlara Çizdiği Nakış adlı kitabındaki Yol Ayrımında, Vaktimi Teslim Al Başım Belada, Külüngün Taşlara Çizdiği Nakış başlıklı şiirler. Hece ölçüsünden ödün vermemiş, uyağın peşine düşmemiş. Bu şiirleri tek cümle gibi okuyabiliriz.

Temize Çekilmez Ömür Defteri’ndeki şu şiirleri özgünlük arayışına yeniden dönüş isteği sayıyorum: Yüzüme Tünemez Yağmur Kuşları, Bulut Avı, Dükkân Kapanıyor, Dünya Sahnesi, Gönlünle Toprağa Batığın Zaman, Her Canlı Ölünce Birazlar Biter, İnsan, Tarih Düşme Vuslata, Yoğun Bakım Odası, Yol Arkadaş.

İkinci tür, zengin kafiyeli, diğer türe göre belki daha akıcı ama basit, sayısız benzerleri bulunan şiirler. Belki bunlar daha çok alkış alıyorlar.

Temize Çekilmez Ömür Defteri’ndeki şu şiirleri ikinci türe örnek gösteriyorum: Dudakdeğmez, Gönül Kuşum Havalanır Tutamam, Gün Tükendi Vakit Artık Geç Oldu, Kavgadan Korktukça Yumruğum Büyür.

Hece ölçüsünü artırarak kullanmayı sürdürüyor. Bu konuda istikrarlı davrandığını söyleyebiliriz.

info@elestirihaber.com

Susarsan

◆İlahə İmamova

Susursan... dinmirsən yenə bu axşam,
Baxışın zillənib eyni nöqtəyə.
Qəmini, sevinci hər vaxt duymuşam,
Bələdəm qəlbindən keçən istəyə.

Suallar verirəm, cavab almıram,
Dilə gətirmirsən heç bir sözünü.
Səni səndən də çox mən anlayıram,
Gəl, yana çevirmə nəmli gözünü.

Onsuz baxışların dinir, danışır,
Qəlbindən keçəni eyləyir izhar.
Xəyalın dənizlər, dağlar dolaşır,
Amma ki, yenə də verməyir qərar.
Elə lal sükutun cavabdır mənə,
Çün ruhum doğmadır, yaxındır sənə.

Ömrümün ətirli gül bağçasında
Birdən tufan qopdu, küləklər əsdi.
Günəş də bezikib qəmli həyatdan
Dağlar arxasına yenə tələsdi.

Qəlbimə kədərini ağrısı doldu,
Səadət tərk etdi bahartək məni.
Ömrümün bağçası saraldı, soldu,
Göz yaşı qərq etdi dəniztək məni.

Axır yanağımdan isti göz yaşı,
Süzülüb hər damla bir şəbnəm olur.
Əridir qayanı, mum edir daşı,
Yenə də qayıdıb qəlbimə dolur.

Nə deyim taleyin sönüklüyündən,
Gənc ikən həyatda tez qocaldım mən...

Ürəksiz

◆Habil Yaşar

Ürəksizə ürək vermə ay ürək,
Salamı da alar-verər ürəksiz.
Cani dildən mehribanlıq edərsən,
Sənin ilə deyər-gülər ürəksiz.

Dar günündə uzaq gəzər, sirlənər,
Şad günündə həsəd çəkər, qəmlənər,
Ürəyində nələr-nələr gizlənər,
Üzdə səni dostu bilər ürəksiz.

Sevinməyi, ağlamağı bilinməz,
Necə, nə cür yaşamağı bilinməz,
Mərd olmağı, olmamağı bilinməz,
Xain kimi səni istər ürəksiz.

Sənin qədər o, istəməz xətrini,
Ondan alar, bundan alar ətrini,
Əsla bilməz dəyərini-qədrini,
Sənə varar, sənə gələr ürəksiz.

Dost söyləmə bu dünyada hər kəsə,
İnanma gəl müxənnətə, nakəsə,
Habil Yaşar ürəyindən gəlməsə,
Çətin duyar, çətin sevər ürəksiz.

*“Vakit gelse yine çıksam yaylaya
Doya doya baksam suna boyluya
Senin için yalvarayım Mevla’ya
Belki seni bana yazar yaradan”*

Ne bilirdim bu türkünün ağırlığını; Kuş tüyü çocukluk yaşadığımız yayla yamacında oğlakları yayı-
lımdan getirirken bir kuşluk vakti çadırın önünde yayık yayan, komşumuzun koca kızı Fatma ablamızın
altı pilli Schaup Lorenz radyolarının kulağını sağa doğru biraz daha kıvrıp komşularla birlikte

Karşı yamaçta davar sağdıran çobanlara da dinlettiği o yıllarda.

Ne bilirdim yıllar sonra Ankara’da “Ticaret Turizm”in üçüncü katında açık pencereden Numune Has-
tanesi’nin büfesinde radyodan duyduğumda yüreğimin üzerinde bir top kor ateşin yanacağını.

Ayrılık ah ayrılık!.. Yaman ayrılık. Bizim ölüm ile ayrılığı gönül kefemize koyup tartan türkülerimiz
de var;

*“Ölüm ile ayrılığı tartmışlar
Elli gram ağır gelmiş ayrılık”*

Allah’ım ölümü metanetle karşılayacak, ayrılığın yükünü kaldıracak güç ver bize.

Bir tarafta Sarı Zeybeği dağlara yaslandırıan türkü yüreğimizi kabartırken, diğer tarafta bir iskân tür-
kü bir isyanı dile getirir, konargöçer aşiretlerin alışamadığı, onlara göre dünyanın sonu olan yerleşik
hayatın acısını anlatır.

*“Aşağıdan iskân evi geliyor
Bezirgânlar koçyiğide gülüyor
Kitabın dediği günler oluyor
Yoksa devir döndü ahir zaman mı”*

diyen Avşar Beyi Dadaloğlu’nun Padişah fermanına kafa tutar, dağları inleyen sesi yankılanır Toroslarda,
Binboğalarda.

Ben türkülerin dilini şehirlerarası yolculuklara ilk çıktığım zamanlarda anlamaya başladım.

O dil gönül dilidir, o dil çaresizliğin, acının, hasretin, uzletin dilidir.

“Kahramanmaraş- Ankara istikametinde seyahat eden Aksu Turizm’in sayın yolcuları Turpet dinlen-
me tesislerine hoş geldiniz” dediğinde lokantadan gelen bu sesle perişan uykudan uyanır otobüsün kapısı
açılır açılmaz sesi dışarıya verilmiş hoparlörden enstrümantal olarak çalan “Yedi Karanfil”i duyduğumda
önce anamın hayali gelirdi gözlerime. Soğuktan buğulanan camlardan daha çok buğulanırdı gözlerim. O
halimi görmesinden utandığımdan koltuk arkasından tarafa yönümü dönemezdim. Gündüz telefon
direklerini sayar gece dağların karaltısının arkasında hangi köyler kasabalar var sorusuna cevap arardım
saatlerce. Diğer yanda süremediği lavantayı konsolun gözüne koyan İstanbullu kızın hayıflandığı dizeler
aklıma gelir de bu sefer de ben hayıflanırdım yayla çiçeklerinin tabii kokusundan nasibini alamayan in-
sanlara acırdım.

Sipsinin sesinden içime akan bir boğaz havas beni alıp ötelere götürür Zümrüdüanka’nın kanatlarına
bindirip Kaf Dağı’nın arkasına aşırır. Bozkırın Tezenesi Neşet Ertaş sazının teline değil benim gönül teli-
me vurur, vurur da hem titretir hem de yakar kavurur.

Yanan kavrulan ruhum Hezari’nin türküsünde Başkonuş Yaylası’nın başında temmuz ayının bunaltıcı
sıcağında bunalan bedenim gibi bir kamalak gölgesinde asude bir gün geçirir.

*Çıksam baksam görünür mü
Başkonuş’ dağı şimdi
Yaylalarda dem sürmenin
Geldi çattı çağı şimdi*

Ben yaylaları iyi bilirim türkülerini de. Evvel bahar yaz gelince sürüden seçilen kuzunun tazeliği gibi
her gün yayla yamaçlarını gezen ruhumuzun derinliklerine sızan bizim yaylalara has endemik bitkilerin
kokusu ile gönlüm ve dimağım tazelenir. Düşlerime giren yayla pınarlarının oluğundan akan suya ağzımı
verip doya doya içerim de yine bir yayla türküsü takılır dilime, yaylanın dumanı başımı bulandırır.

“Yastadır ey deli gönül yastadır
Gelir diye kulaklarım sestedir
Yağmur yağar zülüfleri ıslanır
Vaz geç duman bu yaylanın üstünden

Duman senin pare pare karın var
Benim gizli derdim ah u zarım var
Benim bu yaylada nazlı yârim var
Vaz geç duman bu yaylanın üstünden”

Mecnun Leylâsına olan sevgisinde gerçek aşkı bulur. Aşk belasını cana minnet bilir de şöyle seslenir;

“Ya Rab belâ-yı aşk ile kıl aşına beni
Bir dem belâ-yo aşktan etme cüda beni”

Mecnun bu aşkla kendini çöllere vururken, Leyla da Mecnun’un yokluğuna dayanamaz ölür ve Mecnun onun mezarının başına gelip toprağını kucaklayarak şöyle seslenir;

“Ya Rab bana cism ü can gerekmez
Canansız cihan gerekmez”

diyerek oracıkta son nefesini verir.

Her şeye gücü yeten Koç Köroğlu’nun gücü gönlüne yetmez. Köroğlu’dur bu, şanıdan taviz vermediği gibi aşkıdan da taviz vermez Kafkas toprağında sevdiği Han Nigâr’ı aklından çıkaramaz zorla da olsa onunla evlenir. Ona halini şöyle arz eder;

“Han Nigâr’ım benden yüzün çevirme
Bir yığide iki güzel çok mudur
Beni görüp başın yere eğdirme
Bir yığide iki güzel çok mudur

Koç Köroğlu derler benim adıma
İki güzel gelir benim yâdına
Biri bana bakar biri atıma
Bir yığide iki güzel çok mudur”

Yine Anadolu’nun yanık bağrından bir âşık çıkar. Sevgiliye olan bağlılığını şöyle terennüm eder. O hepimizi bildiği aşkın şairi Karacaoğlan’dır

“İneyim gideyim tozlu yollara
Karışayım boz bulanık sellere
Adı sanı duyulmadık ellere
Gitmeyince gönül yardan ayrılmaz

Gönül düştü bir geyiğin postuna
Azrail’de can almanın kastına
Döne döne teneşirin üstüne
Yatmayınca gönül yardan ayrılmaz”

Lal olan dilbaz kesilir âşık olunca. Sevgiliye kavuşmak bir derttir kavuşamamak ayrı dert.

Bu dert de öyle bir derttir ki: “Derdim bana dermanımı bilmedim” diyenlerinki gibi. Türkülerle dile gelir, ağaçla yaprakla, taşla toprakla paylaşılır. Çağdan çağa, nesilden nesile aktarılır.

Divanlara cönlere, kitaplara konu olur. Gönülleri yakar toprağa siner, o toprağın insanlarının dili olur, malı olur anonimleşir. Millet, din, töre tanımaz, o coğrafyanın hafızasına kazınır.

Uzaktaki sevgiliye olan özlemini yayla ile paylaşır bizim insanımız. Yayla dumanından şikâyet eder, gönlünde gezdirdiği güzelin zülüflerinin ıslanmasını istemez, yaylada gönül gezdirir ya sevgiliyi de yanında gezdirir, türküler döker derdini, türkülerin dili ile dertlenir. Yine de türküler düşmez dilinden.

Böyle işte; türküler gönlümüze dökülen yayla pınarı, bağrımıza esen yayla yeli, burnumuza tüten yayla çiçeğidir.

Nice güzelleri nice yiğitlerin, nice yiğitleri nice güzellerin gönül yaylasında gezdirir türkülerimiz.

Anlamadın

◆ Lütfü Kılıç

Senin ateşinle kavrulduğumu,
Melül bakışından anlamadın mı?
Hicran yelleriyle savrulduğumu,
Hasret kokuşumdan anlamadın mı?

Medet cancağızım, medet sultanım;
Uğrunda perişan, çırpınır canım.
Niçin ateşlerde, neden büryanım...
Bağrı yakışımından anlamadın mı?

Himmetine umut bağladığımı,
Aşkınla sinemi dağladığımı,
Sevda ikliminde çağladığımı;
Esrik akışımından anlamadın mı?

Çay deminde makbul, demir tavında...
Arzular yeşerir aşk sınavında.
Mecnun olduğumu, ceylan avında
Başı çekişimden anlamadın mı?

Sabır cevherine, sırlı zamana,
Yürek yarasına, sızlayan cana...
Kul, köle olmaya; ulu fermana
Boyun büküşümden anlamadın mı?

Lütfü'yüm, beyhude geçmesin çağım,
Seninle şenlensin gönül otağım.
Sensiz kuruyacak dalım, budağım...
Yaprak döküşümden anlamadın mı?

Sana mı Kaldı?

◆ Yaşar Özden

Az mı mecnun oldum sevda dağında
Yitirdim aklımı gençlik çağımda
Yarama tuz basıp ağlattığımda
Gözyaşımda yüzmek sana mı kaldı?

Sevdanın fiyatı sorulmaz ere
Yanlış hesap çeker başka yerlere
Tek bir kere dost olmuştum kadere
Aramızı bozmak sana mı kaldı?

Zaten biliyordum dünya da fani
Onun için hiç etmedim isyanı
Ölmeden öldürdün vefasız beni
Mezarımı kazmak sana mı kaldı?

Yaşar Özden, testi koyma yaşıma
Kader saydım ne geldiyse başıma
Kendin Leyla sanıp mezar taşıma
Mecnun diye yazmak sana mı kaldı.

Her şeyin içinin boşaltıldığı bir zaman tüneline geçiyoruz. Geçerken de bizden sonra gelecek nesiller bizim için 'suya sabuna dokunmadan, nasıl temiz kalmış bu şairler, kendi yazdıklarını kendilerine anlatamadan bize karın gurultularını bırakmışlar' diye bizi sıgaya çecekler herhalde. Gerek edebiyat dergilerinde yayınlanan şiirler olsun, gerekse yayımlanan şiir kitapları "bir gram bal için bir çeki odun yenmez" kabilinden keçi boynuzu maalesef. -Bunları söylerken elbette istisnaların kaideyi bozmayacağını da hatırimda tutuyorum.- Bütün bunların yanı sıra bir de şiir yarışmalarıyla rüştünü ispat etmeye çalışan binlerce şiir yazar, kendi şiiri haricinde bir başkasının şiirini okumayan, bu kadar kalabalık bir şair ordusunun devamlı kuru-sıkı atarak şiir avına çıkmaları ve her seferinde boş dönmeleri ayrı bir basiretsizlik olarak gündemde düşmeyen bir konudur. Gerek sosyal medya ortamında, gerekse dergilerde her gün on binlerce şair ya da şiir yazdığını zannedenler öksürür gibi şiir yazıp paylaşıyorlar ama yayınevleri şiir kitaplarını basmaya yanaşmıyor. Basiyorsa da baskı masraflarını kitap sahibine yükleyip "isim hakkı" diyerek aldığı kitapları da internet üzerinden satışa sunarak okura ulaşmaya çalışıyorlar. Kötü paranın iyi parayı kovduğu meseli gibi kötü şiirlerin iyi şiirlerin önünde karabulut gibi durduğunu da söyleyebiliriz. Konumuz iyi ya da kötü şiirden ziyade, şairlerin kendilerine ya da başkalarına yaptıklarını iyilikler ve kötülüklerdir.

Günümüz şiirinde karşılaştığımız sorunların başında yazılan şiirlerin insanda bir karşılığı olup olmasındır. Bir karşılığı varsa da bu bir şiirin ya da bir şiiri kitabının bazı sayfa kenarlarına düştüğünüz derkenarlardan ibaret kalıyor. "İnsan kalpten ibarettir ve onu insan kılan, bir ruha sahip olmasıdır." İnsanlar konuşarak anlaşıyor, yazarak ortak değerlerinizi çoğaltmıyorsa ya okurda ya da yazarda bir problem var demektir. Bazen söylemek istediklerinizi başkaları söyler/yazar siz de dinlediğinizde/okuduğunuzda 'benim düşüncelerime ne kadar yakın konulara dokunmuş' dersiniz ve sözün/yazının sizde bir karşılığı olur. Ayrıca hoşunuza giden yazının yazarı ile aranızda bir ruh akrabalığı olduğu hissine kapılırsınız.

Vaktinize konuk olmamıza vesile olan ve bize dokunan şiirler ile ilgili yazma düşüncemizi tetikleyen de son yıllarda düzenli olarak Arif Ay tarafından çıkarılan "Edebiyat Ortamı Şiir Yıllığı 2019" oldu. Şiir yıllıklarında yer alan şiirler ve şiir kitapları ile ilgili yazılar o yılın gayri ihtiyari olarak "en iyileri" olarak kabul edilir. Arif Ay'ın yıllık ile ilgili düşüncelerinin yanı sıra seçmiş olduğu şiirlerden hem kendine dokunan hem bize dokunanlardan alıntılar yaparak yıllığın sayfaları arasında dolaşmaya başlayalım.

"Kimileri yıllık hazırlamayı gereksiz görse de gerekli görenler ve takdir edenler de az değil. Yıllıkları edebiyat araştırmacılarının, edebiyat tarihçilerinin ilk elden başvuracakları kaynaklar olarak görüyoruz. Geçen yıl olduğu gibi bu yılda altmış çeşit derginin beş yüze yakın sayısı tarandı. Bu altmış civarındaki dergilerden yüzlerce şiir arasından yüz otuz iki şiir ve altmış dize seçildi. Bu seçilen şiirlerin hepsinin de iyi şiirler olmadığını hemen belirtelim. Öyleyse neden seçildi diyebilirsiniz. Yıllığın amacı bir yıl içinde yayımlanmış şiir ya da şiir kitaplarının en iyilerini seçmek değil; bir yılın ortalama şiir birikimini ve niteliğini ortaya koymaktır. Bu nedenle, seçilen şiirler ve şiir kitapları arasında iyi olanlar da var, zayıf olanlar da. 2018'de şiir, önceki yıllarda nasılsa yine aynı çizgide sürdürdü. 2018'de bu çizgiyi sarsacak değiştirecek bir şiir atılımı, bir şiir olayı yaşanmadı. Aslında bakılırsa 1980 sonrasında, özellikle de 2000'li yıllarda yazılmaya başlayan şiirin çizgisinde dünden bugüne bir değişiklik olmadı. Söz konusu şiirin, niteliğinin ne olduğu üzerine durmamız gerekiyor. Her şeyden önce, günümüz şiir yapısal bir sorunla karşı karşıya. Bu yapısal sorunun içine, şiirin formundan, ses yapısına, söylem biçimine, taşıdığı öze değin pek çok unsur girmektedir. Günümüz şiirinin okur kaybında, başka unsurlarla birlikte bu unsurların payı da büyüktür. Günümüz şiiri formunu kaybetti. Şiirin biçimsel yapısını oluşturan söz birimleri hiçbir poetik karşılığı olmayan bir biçimde alt alta, yan yana sıralanıyor. Dize dediğimiz şiirin asli unsuru olan söz birimi kırılırken, parçalanırken, hatta tek sözcüğe indirilirken bu kırılma ve parçalanmanın şiire ne kattığı sorulduğunda çoğu kez ikna edici yanıt alınamıyor. Bunu belirtirken, dizeyi savunduğum, eski şiir kalıplarını savunduğum sanılmasın. Kuşkusuz her şiir biçimini kendi belirler. Daha doğrusu öz biçimi belirler kuralı burada da geçerlidir. Sözgelimi dize kırılıyorsa, bu kırılmanın şiirin sesine, ritmine, imge yapısına bir değer katması gerekmez mi? Kısacası şair, şiir işçiliği dediğiniz kuyumcu titizliğinde çalışmalı şiirinin üstünde. Kırılan dize yerine konduğunda şiir sarsılmıyorsa dizeyi bölmenin anlamı ne? Ayrıca, şiir söz sözcük tasarrufunun en elzem olduğu bir türken, gereksiz sözcük kullanımı en çok günümüz şiirinde görülüyor. Sözcük tasarrufundan ziyade, sözcük israfıyla karşı karşıyayız. Bu, şiirin dokusunu zayıflatan en önde gelen unsurların başında gelmektedir. Bir başka husus, şiirin özüyle ilgili. Günümüz şiiri istisnaları

dışta tutarsak, genel olarak özsüz bir şiir. İnsanlığın ortak değerlere ilişkin düşünsel bir altyapıdan yoksun ne yazık ki. Bu da şairlerin yeterince okumadıklarını, geçmiş kültürden, özellikle şiir birikiminden yeterince beslenmediklerini gösteriyor: Dolayısıyla formunu ve özünü kaybetmiş bir şiir, şiir olmaktan öte bir söz yığınının ibaret kalıyor. Okura bir estetik tat vermiyor. Okurun hayalini harekete geçirecek, okurla şiir arasında ünsiyet oluşturacak bir yapıya sahip değil günümüz şiiri. Hayatla bağı zayıf. Şair ne kendi içine ne de dışına yolculuk yapıyor. Böyle bir yolculuğa çıkmış olsa mutlaka birimizin kapısının önünden geçecektir.

Dünya dilleri arasında Arapça, Farsça ve Fransızca ile birlikte Türkçe de şiir diline en yakın dillerden biri olduğu hâlde, günümüz şiirinde âdeta kekeme bir dil haline sokuldu Türkçe. Bir Yahya Kemal'in, bir Necip Fazıl'ın, bir Nazım Hikmet'in, bir Cahit Sıtkı Tarancı'nın, bir Ziya Osman Saba'nın, bir Behçet Necatigil'in şiirindeki Türkçenin tadına günümüz şiirinde de varma hakkı yok mu şiir okurunun?

Görüldüğü gibi konu, bir yıllığın sınırlı sayfalarda sığmayacak boyutta; enine boyuna tartışılması, izlenmesi gereken bir konu. Yukarıda kısaca değindiğimiz hususları daha bir somutlaştırmak ve örnekleme açısından 2018'de bazı dergilerde yayımlanan şiirlerden bölümler alacağım.

"Masada makas mor/ Kerpetenle manipülasyon/ Malulen kısır kusursuz kısıt/ Korkak marjinal/ Tutmadan sakal tıraşına/ Cinsiyetleri hadım etmek gibiyim"

"Beni kör bir bıçaktan oyduklar/ sona eleştiriler sana/ keskin keskin soluklarla/ bir kervan göçmüş de/ boynundaki uçmaktan/ aşağıyyyyy sarkan dünyaya/ hayretimi mazur gör/ öksürüp öksürüp kendi dileyen/ bir veremliyim belleğinden gizlenen/ ölüm kafa yorulacak bir şey değil/ değil ölüm kafa yorul: ancak şey bir/ ölüm: kafa karış tr an bir şey" (Arif Ay'a katılmıyorum.)

"Annem dua ederken gözlerini kapatıyordu/ Dünyaya/ Dara düşünce Allah'a sarılıyordu/ Nur üstüne nur/ Pırıl pırıl inci mercan/ Ziyadesiyle temizdi/ Göğsünde Allah sevgisi" (Arif Ay'a burada katılmadım.)

"Rabbim, ben bir musalla gördüm babamın yüzünde/dua etmiyordu, sövüyordu elinde sigarası/ kimsesi yok babamın ama insan olarak o yüzden/insan olarak kimsesi olmaz babaların biliyorum/biliyorum Rabbim, babam da biliyor çok günah/kendi kendine konuşuyor, sövüyor bu da günah/ama sen, Rabbim yine de kimsesi olmayan/ babaları lütfen koru." (Arif Ay'a kısmen katılmıyorum. Son iki dize dokundu.)

"Çayın kandırma kuvvetini bulduğumuz doğrudur hakim/ bey/ Şekerli ve demli içtiğimizde/ Bozuk bir pusula olsak da/ Allah'ı bulduğumuz da/ Sahi Allah demişken/ Sen hiç Allahsız bir dilenci gördün mü hakim bey?"

"Şair aşka yaya yürür/ Kaldırım taşlarına gölgesi düşen esrik saçları şehrin/ Dudaklarından şair ipliği getirir tebessüm/ Yoğurt lafa tutulunca olur ayran/ Kız istemeye giden şaire/ Kelimelere değip yere düşen çiçekler şahit/ Hukuk kuralları dolduramaz batarya/ Kadınlar şiirden anlayınca anne olurlar/ Bunu anlamaz gözleri yarı yolda kalan/ Kafka'nın sırtında uyuyan kifayetsiz kafiye" (Arif Ay'a katılmıyorum.)

Bunlar Arif Ay'ın inceledikleri dergiler ve şiir kitaplarındaki şairlerin karın gurultularından bazıları. Şiir Yıllığını baştan sona okuduğumda buna benzer yüzlerce artçı gurultunun altını çizmişim ama sözü uzatmanın bir manası olmaz düşüncesiyle alıntılammaktan vazgeçtim. Bunun yerine Arif Ay'ın "Seçilen Şiirler"inden bize dokunan "Dize Seçki"leri ile yazımızı sürdürelim istedim.

"Kırgınlık mı yorgunluk mu/ Hangisi daha ağır" **Abdulkadir Budak**, "Unut kalbim her şeyi, bundan böyle,/ Sinede yarım bırakılmış bir heyecan kalır." **Abdurrahman Alkan**, "zaman kargaşasında eriyip gidiyoruz/ kara bulutların soluğuna karışıyor sesimiz" **Arzu K. Ayçiçek**, "aşk da eskidir işte kumların tarihi kadar/ taş parça parça yumuşar/ kalp damla damla erir" **Bahtiyar Aslan**, "bu karamsar imge yakışır mı bu şiire?" **Celâl Soycan**, "Dayandık duvarına nihayet karanlığın/ Kılıçları göz görmüyor artık/ Ne zor söylemek bunu biliyorum" **Cengizhan Orakçı**, "Biz onu dilsiz cerenlere dil veren sesinden duymuştuk" **Cevat Çapan**, "Damla damla bir türkü yayıldı ilkin/ İlkin bir gül kokusu düştü evlere" **Emrehan Parlak**, "Dertlerimi söylesem birinin ruhu acır" **Enis Akın**, "Gerçi bütün çekmeceler dolu olsa da/ Ali'yi anlatmaya yeter mi hurufat" **Faruk Uysal**, "Ölümden sonraya hazırla beni" **Fatma Şengil Süzer**, "Ninem daha gelirken düşürmüş saç bağını/ Hangi türküyü söylese sözleri hep kırışık" **Gökhan Akçiçek**, "Şiir senin kırlarında toplanır!" **Haydar Ergülen**, "Kopar gider can bedenden ve yavru kuş yuvadan/ Senden öyle bir ayrılışla ayrılacağım" **Hicabi Kırlangıç**, "hep aynı kırık camdan baktık sokağa/ hep aynı yerden kanadı dizimiz" **Hülya Sezen**, "Nice yokuşu inip çıka yoruldu gölgem./ usandırdı hergünü kopyalayıp yaşamak." **Hüseyin Atabaş**, "Ölünce tam öleceksin yaşayacaksan tek nefes/ Yarım dünya olmaz yeni içindeki çekirdekten" **Hüseyin Atlansoy**, "Gözünü toprak doyuracak şimdi gözü açık gidenin/ Göze toprak, yüze toprak tadına doyumsuz toprak" **Hüseyin Karaca**, "Gecenin kolları gibi ağaçlar, Karanlığı renklendirir yapraklar... /Sensizlik bitimsiz şarkıdır.../Sensizlik çözümsüz sorudur.../ Sensizlik sonsuz med cezirdir." **İbrahim Eryiğit**, "Geceden gelmişsin, yıldız gibisin" **İbrahim Tenekeci**, "dağın arkası dağ/ ötesi herkesin şehri" **İbrahim Yolalan**, "Doğdum bay-

rak asmulşar kerpiçten damımıza/ Anam geçindi bildim yurt dediğin mezardır” **İsmail Kılıçarslan**, “ayrılığı taşıdım nereye gitsem/ susarak bekleyen iki ele benzedim/ birbirine yabancı iki ele...” **İzzet Göldeli**, “Yine de bir dağ doğuruyor içinde gökyüzü/ Sulardan aynalardan saklasan da yüzünü!” **Mehmet Aycı**, “Bu kış uzun sürecektir diyordun balkona konan serçe/ uzundüşler kur, dizeler örtmez üstünü” **M. Mahzun Doğan**, “dağıttım kırdım döktüm/dökülen bir içim var demek ki” **Mehmet S. Fidancı**, “belki seküler aşklardan biri çarpar/ rüyalarında bile incinen bana” **Mehmet Narlı**, “ölümü yaklaştırıyor bütün yollar/ yollar yollara çıkıyor yollar hep ölüme” **Mehmet Solak**, “Köy kabristanına defnettiler kalbimi” **Mehmet Yıldız**, “Bir kuzey ülkesine gitmek istiyorum/ Oturup bir ulu ağacın gölgesinde/ Uzak rüzgârları anlamak için” **Metin Celâl**, “Her aşk kendi toprağının rengini alır” **Metin Fındıkçı**, “Zahmet sarmadan, tutmuyor yeryüzünde rahmet.” **Metin Erol**, “Ölüm böyle bir şey işte/ Giremez ölü odasına çocuklar” **Mustafa Özçelik**, “Yağmuru seven/ Yağmurla konuşan Allah’ım/ Bulutlar gönder bize” **Mustafa Ruhi Şirin**, “Kuşlar göçüp gidince yalnız kaldı gökyüzü” **Nihat Hayri Azamat**, “Çok sevmişken ölelim olsun hayat güzel” **Nurettin Durman**, “Göğsümü ateşle dolduran bu çağ/ Yıkılsın, yıkılsın artık bir akşam/ Bir çöplüğün sonsuz karanlığına” **Nurullah Genç**, “yüzüm artık toprağa benziyor... /yüzüğün taşı nedensiz kırılınca anladım/dünyanın ilk gününün bahar olduğunu” **Orhan Tepebaş**, “Sanki kuşların içinde kuşlar koşuyor/ Sanki kanatların içinde kanatlar” **Osman Serhat Erkekli**, “Yaprak ölse de ağaç ölmüyor” **Osman Serhat**, “Şimdi sen sustuğun için/ Sustuğunu sanıyorsun her şeyin” **Özcan Ünlü**, “Bulutlar dağlardan öte yük taşır” **Recep Garip**, “tanrım, söylenmemiş sözlerimiz için vaktimiz var mı biraz” **Selçuk Küpçük**, “Sahipsiz mısralarda unutulmuş zarif bir imgeyim ben/ Satır aralarına gömdüm kimsesizliği” **Semra Kızmaz**, “Hangi yana seslensen sus’ta bir çığlık kopar.../ Son gülüşüm lütfen zarif olsun Allah’ım” **Serap Kadioğlu**, “içimden susuyorum kana kana” **Serdar Kacı**, “unutmanın kardeşi, bir sözün eskimesi” **Şadi Kocabaş**, “karmı çiçek tozu dolu bahar” **Şakir Kurtulmuş**, “Düpedüz ustasını yere gömerler/üstünü örterler yalnızlığının” **Şemsettin Ünlü**, “Bunca sevgini son ânı mıydı burası” **Turgay Fişekçi**, “martıların çığlıklarıyla uyanıyorum/ elimle itip alnıma düşen bulutu/ bana kalan günlerimi sayıyorum” **Tuğrul Tanyol**, “gel gülümseyen bir adam yap bu kırılgan yüreklerden” **Vefa Taşdelen**, “Söylemiştin yalnız yatanın yalnız öleceğini/ sadece bunu yazdım solduran günlüğüme.” **Veysel Çolak**, “Acele iş acele çalış acele yaşa/ Öl acele” **Vural Kaya**, “elimde bir tek/ yokluğun kaldı” **Yusuf Çotuksöken**.

Sadece bana dokunan dizeleri almaya çalıştım. Arif Ay’ın seçmiş olduğu şiirlerden bana dokunmayanları elbette bir başkasına dokunabilir. Şayet bir başkasına da dokunmazsa acıyalım o şairin haline.

Gelelim tekrar tekrar okuyup şiir budur dediğim hem gönlümü her ruhumu dinginleştiren şiirlere:

“ben yoksam/ sinede bu ateş neyin nesi/ ellerimi yakan ne/ ben varsam eğer/ senin yanışın niye” **Arif Ay**, “Bir yanımda dağ, bir yanımda deniz/ Deriz ve devam ederiz yürümeye/ Geçmez aklımızın ucundan yaşamak telaşı/ Eksilerek azalarak yarılarız yolu/ Eksilerek azalarak yol yarılar bizi/ Yerimiz yok atlaslarda, ismimiz gelip geçici/ Kalbimiz ne çok mülteci...” **Burhan Sakallı**, “Börek açan ev süpüren saksılara çiçek eken/ Bir tetiği en güzel yerinden çeken de sensin/ Bir söküğü en güzel yerinde diken de/ Kara çığırtıları susturuyor senin sesin” **Cengizhan Genç**, “Üç kere öptüm sözcükleri/ Terledim, yine öptüm/ Bir içerden bir dışardan öptüm... Kim sever kış sürgününü/ Günlerin azabı yığıldıkça birbiri üstüne/ Alı turnalar geçmiyor çoktandır türkülerden/ Dünya! Ne kadar da benzettin kendine beni” **İsmail Karakurt**, “Denizin üstü gemi/ dümeninde dolunay/ geminin altı deniz/ ambar dolu mülteci/ Ay çalındı geceden/ Denizin üstü karanlık/ beşi bebek, yetmiş çocuk/ karanlığın altı dehliz/ arkadaşları kara balık/ Ay çalındı gemiden/ Denizin üstü soğuk/ sınırı dikenli tel/ denizin altı oyuk/ alın yazıları ecel/ Ay çalındı denizden” **Refik Durbaş**, “Ninova tabletleri okunmaz demeyin kolay okunur/ Anlatır görene yok oluşunu asurun ya da nemrut ateşlerinin/ Eskici pazarında satılır gibi tarih çöplüğünde kalakalırlar öyle/ Yazılır çizilir derlenir toparlanırlar dünya halini öğüten eski değirmen..... Seninse bombaların var, mermilerin çok, silahların var oğlu var/ Ama çınlar bir söz gelip dayanınca bıçağın dayandığı yere/ Çınlar dünyanın en ince uğultusu, görürsün sen yaklaşıp geleni/ Biz çok inandık göğün orduları var ve Allah mülkü her yanda/ Ve Allah bizimle, varsın şeytan seninle olsun; amerika seninle/ Tamam anladık kıyamete kadar mühlet aldın, bağır hiç durma/ Şarlatanlık yap takla at, çoğalt insanlık pazarında ölmümün kappazanını/ Ya biz ne yapalım dünya garipliğinde ne gelsin elimizden...” **Seyfettin Ünlü**.

Bir şiirin sancısı, bir kitabın doğumu elbette birden bire olmuyor. Bir “Molla Kasım” sizin gönül teri döktüğünüz şiirleri şiirden saymıyor, nefsinizi okşamıyor olabilir ama kıssadan hisse çıkarmanıza vesile olabilir. Eğer bir Molla Kasım’a ihtiyaç duyarsanız Arif Ay’ın bunu nefesine yontmadan hakkıyla yapar.

Öncelikle böyle bir yıllığın hazırlanması biraz da tohumdan mutfığa, mutfaktan sofraya doğru uzun bir emek gerektiren bir çalışma. Arif Ay’ın bu titiz çalışmasıyla birlikte bir yaraya neşter vurması biraz da şairlerin iç hesaplaşmalarına bir vesile olur düşüncesindeyim. Bu vesile ile bir yılın dökümü sayabileceğim bir şiir seçkisi okumuş oldum. Selam olsun kalbimize ve ruhumuza dokunan şairlere...

Zemheride Şair

◆ Ahmet Süreyya Durna

Karakışta kar kapıyı tutanda,
Kurtlar ulur, ben kahrımdan ölürüm.
Yalnızlık odama demir atanda,
Mahzun olur, ben kahrımdan ölürüm.

Yamacımda “zıpzıp” oynar cüceler,
Dilaltımda düğümlenir heceler.
Geçmiyor kasvetli uzun geceler,
Efkâr gelir, ben kahrımdan ölürüm.

Saatle zamanın yarışı bu mu?
Hangi hain sebep böler uykumu?
Yoksa yakan ateş, söndüren su mu?
Öfke solur, ben kahrımdan ölürüm.

Karartır ufku esrik yağan kar,
Sanki dışarıda “beyaz ölüm” var.
Keyfiyet sürerse sabaha kadar,
Derde kalır, ben kahrımdan ölürüm.

Hava kurşun gibi ağır bu demde,
Her şey ruhsuz, hantal, sağır bu demde.
İçimdeki esrarengiz âlemde,
Âlem ölür, ben kahrımdan ölürüm.

Çatlamak üzere göğüs kafesim,
Canım boğazımda çıkmaz nefesim.
Çarparak bir derin boşluğa sesim,
Mâkes bulur, ben kahrımdan ölürüm.

Neye Yarar (Yedekli Koşma)

◆ Necibe Taşkın Çetinkaya

Aczini bilip de yaşarsın amma,
Secdeye varmayan baş neye yarar.
Durmadan menzile koşarsın amma,
Hedefi bulmayan taş neye yarar.

Mahlûkata rahman sen.
Dertlilere derman sen.
Sensiz ruhum zulmette,
Kalbimdeki güman sen.

Umur-u dünyaya etmeden meyil,
Kebâir içinde olsan da ayıl.
Erenler ehliyle kalsan da kırk yıl,
İhlasız yaşanan yaş neye yarar.
Rahmetteki umman sen.
Nefisteki feyman sen.
Senden dileriz aman,
Elestteki peyman sen.

Gönlüne umutla yağsa da rahmet,
Boşuna uğraşır çekersin zahmet.
Ummanın içinde bulsan da nimet,
Ateşin olmadan aş neye yarar.
Sığındığım liman sen.
Özümde ki iman sen.
Sensiz huzur bulamam,
Âlemlere ferman sen.

HECE TAŞLARI

aylık şiir dergisi

◆ Metin Özarslan ◆ Fatih Okumus ◆ Mustafa Pınarbaş
◆ Cumali Ünalı Hasannebioğlu ◆ Dede Şamsir ◆ Cəmil Əkbər ◆ Durdu Güneş
◆ Mustafa Ayvalı ◆ Tayyib Atmaca ◆ Cemal Divani ◆ Ali Rıza Güneş
◆ Ali Daşgın ◆ Besti Berdeli ◆ Ertan Özdemir ◆ Aşık Medenî Karataş
◆ Hasan Nalçacı ◆ Ali İhsan Kekeç ◆ Vaqif Osmanov ◆ Ahmet Erener
◆ Ömer Ekinci Micingirt ◆ Rövsən Xasayov ◆ Ahmet Arslan
◆ Ali Rıza Malkoç ◆ Yetik Ozan

Muhtaç Değil Şükür Kimse Kimseye

Başkasının ağzı ile konuştuk, kendi aklımızda kiracı olduk, bütçemize uygun muhavazakar, otellerde yerimizi ayırttık, alkol yok çok şükür diskoda barda, yasak değil elbet eğlenmek gülmek, neşemize biraz neşe katalım, biz de eller gibi sitres atalım, bu fırsat bir daha ele mi geçer, devlet denizinin sahillerinde, haşemayı giyip spor yapalım, kazancını kim yanında götürdü, yalancı dünyadan bir yer kapalım.

Mevkilere makamlara gelince, kalbimizin kulağını tıkadık, güneş gözlüğüyle baktık gözlere, kimseyi yüzünden okuyamadık, kuşlar ürktü avcumuzu açınca, yetimi mazlumu tanımaz olduk, verirken kibrimiz tavana vurdu, alırken yüzümüz hiç kırmazdı, keser gibi kendimize yonttukça, göbeğimiz dizimize yaklaştı, sayısı çoğaldı putlarımızın, hangisine secde etsek her akşam, öbürü sabaha yüz azdırıyor.

Derdimizi sevip ne yapacağız, herkes birbirinin etini yiyor, yedikçe semirdik birbirimizi, dünyayı kurtarmak bize mi düştü, elimize fırsat bir daha geçmez, yiye lim içelim keyif çatalım, her hafta başka bir şehre uçalım, sabah kahvaltısı mesela van'da, öğlen yemeğinde antep yapalım, akşama boğazda balık yiyelim, berat kan dilinde edirne yapıp, vaaz dinleyelim selimiye'de, verdiği nimette şükür diyelim.

Napolyon buşuna para dememiş, yanlış anladıysam berat düzeltsin, eskidenmiş ekmek arası köfte, çok oldu açalı maymun gözünü, baldırı çıplaklar başka ülkede, göbeğini kaşır komşularımız, mutfağında güzel aşçıları var, gece gündüz kapısında güvenlik, özel okullarda tüm çocukları, yüksek tahsilini paris'te yapar, her çocuğun ayrı arabası var, itiş tikiş gitmez metrobüslerde, muhtaç değil şükür kimse kimseye.

Tayyib Atmaca

hece taşları aylık şiir dergisi ◆ **yayın yönetmeni tayyib atmaca**
son okuma metin özarslan ◆ **kapak fotoğrafı durmuş öztürk**
yazışma haydar bey mh. 32077 sk. armada 2 d 6 onikişubat kahramanmaraş
0535 391 92 50 hecetaslaridergisi@gmail.com
51 sayı 15 mayıs 2019 issn 2149-4509. (e-dergi)

İzlence

◆Metin Özarslan

Kapattım gözümü ışığa renge
Beyhude aradım seni her yokta
Gördüğüm ne varsa bir kara nokta
Belki de böyledir bu meşum denge
Bilmem hikâyende sen misin Leyla

En uzun gecenin koynunda bodur
Bir ağaç misali rüzgâr dinledim
O esti savurdu bense inledim
Bir sendin ruhumda bildiğim odur
Sen misin Mecnun'u düşüren çöle

Güneşin şavkıyla sararken yeri
Serin sabahları kucaklayan yaz
Yakıyor tenimi gizli bir ayaz
Ak güvercinleri boz serçeleri
Döküyor uykusuz caddeye yola

Ruhum bin türlü hafakan besler
Dermanı içimde yara bilmişim
Kısık çıgıllıklarda karar kılmışım
Bir gün patlayacak marazi sesler
Vaveyla üstüne yine vaveyla

[yirmiüçüncü saat]

Ölüm Gazeli

◆Fatih Okumuş

1.

ölümü gelin gibi bağrına bastın gülüm
yanına sevgili gibi usulca geldi ölüm

ölüme hayat verdi onu kucaklayışın
uğruna derde düştü divâne oldu ölüm

bir ömür özleminle yandı kavruldu inan
seni tam bulduğunda elinden saldı ölüm

bilmem ki kaçınıcı kez miraca yükselirken
üzerine bastığın küçük bir daldı ölüm

eğildi eğildi sanki yerlere değdi
peşinden yüzyıllarca uykuya daldı ölüm

uyanınca anladı ne çabuk gittiğini
hasretini tadınca kendini bildi ölüm

geçiyorken başını okşayınca sevindi
gidince hem yetim hem öksüz kaldı ölüm

senden sonra ölüme dünya bir zindan oldu
başını rast geldiği âşığa çaldı ölüm

2.

sevgili ölüm bile sana öyle yakıştı
öyle doğal ki sanki bir gül şuranda ölüm

ölüm hiç gülmemişti seni görene kadar
bir kez senin oldu ya sarhoş şu anda ölüm

kimseye senin kadar sevinerek gitmedi
ebediyyen kaybetti seni bir anda ölüm

sen “övülmüş makam”a adım adım yürürken
rüzgâr gibi savuştun öldü arkanda ölüm

diyorlar ki sevgili kapıya gelmiş ölüm
bilmem ki ben nerdeyim hani ne yanda ölüm

yanına sevgili gibi usulca geldi ölüm
ölümü gelin gibi bağrına bastın gülüm

Farkında Olmazdın

◆Mustafa Pınarbaşı

ne bir ışık yanar, ne de bir yıldız
sen giderdin, uzak, yakın demeden
mevsim durup durup kışa da dönse
bulutlar yırtılsa bakışlarımda
farkında olmazdın ağladığımın

çiçekler çırpınmaz ölürken bile
uğultusuz suya benzerler en çok
bir gözüm rıhtımda beklerdi seni
bir gözüm, güneşin battığı yerde
farkında olmazdın ağladığımın

bazen bir kuş gibi konuverirdim
penceren bir susku içinde saklı
gözlerin gözümünden kopan bir gölge
ellerin görürdü ruhun duyardı
farkında olmazdın ağladığımın

taşa dokunurdum, suya, toprağa
bedenim hafifler, kanım donardı
bir ölmek çarpardı can kafesime
sen giderdin, peşin sıra yıllarım
farkında olmazdın ağladığımın

Şiir Üzerine Konuşmalar/13

Kültür Birikiminin Turizm Değerlerine Dönüştürülmesi*

◆ Cumali Ünalı Hasannebioğlu

Bugün, burada konuşmayı umduğum şey, çok eski olan, insan hayatıyla da at başı yürüyen bir kavramı, “kültür”ü, çok yeni bir biçimde, üstelik çağımızın değerlerine uygun bir dirilikte, Malatya’ya uyarlayarak, sunmaya çalışmaktır.

Nereden başlamamız gerekiyor?

İlk buğday tarımının, İzollu Caferhöyük’teki kalıntılarından hareket edersek bir yere ulaşırız. Kültür kelimesinin, tüm dünya dillerinde karşılığına, “ekin”e ulaşırız. Demek ki, insan hayatının medenileşmesi, kültürle ilişkisine bağlı.

İkinci durağımız, Yazıhan Buzluk/Ansır mağaraları... Buradaki resimlerine göre, İzollu’da, Fırat’ın sonsuz bereketiyle karnını doyuran Malatyalı, kapalı bir yerleşime geçmiş; mağaraya ve o mağaranın duvarlarına kendini ifade ettiği resimler yapmış. Kim bilir, insan hayatının iki evresinde, aşkta ve ölümden neler hissetti? Kendini nasıl ifade etti? Şiir mi söyledi, türkü mü yaktı, sessizce bir kenarda oturdu mu?

Bence, Malatya kültüründe en önemli, en dikkate değer bölüm, Hitit medeniyeti ve bu dönemde yaşayan insanların, bireyi öne çıkaran yasalar yaparak, bugün bile dünyada saygı uyandıran bir adalet sistemini ortaya koymalarıdır.

Metalden yapılma silah kullanmaları da önemlidir, dünyada, ilk kez en uzun kılıcı kullanmalarının bir anlamı, mutlaka vardır düşünenler için; ama asıl önemli olan uluslararası ticareti düzenleyen, yarısı koparılmış kil mühürlerdir. Bununla, devletten devlete bir gücün güvencesini, ticaret yapan sermaye sahibine hissettirmektedirler.

İddia o ki, dünyanın ilk “bürokratik devleti”, Malatya’da, Aslantepede, o dönem yaşayan Malatyalılarca kurulmuştur. Bu, insanı nasıl heyecanlandıran bir değerdir. Bir şehir düşünün ki; dünyada tek olma, ilk olma özelliği taşıyor ve bu şehir de, bizim doğduğumuz, yaşadığımız, ona aidiyet duyduğumuz şehirdir; Malatya’dır. Bürokratik bir devlet kurmak ve bununla da dünyada ilk olmak, adına medeniyet dediğimiz oluşumun ilk kez gündeme gelme iddiasını da taşır.

Aslında burada bir parantez açıp, “pağa”ya gelmek istiyorum. Pağa’yı hepimiz bilirsiniz. Eskiden beri, özellikle de bağ köyleri denilen, Dermesuyu altında bahçe tarımı yapılan köylerde, eski bahçelerde hâlâ kullanılmaktadır. Beş seyrek dişli bir tarak düşünün, bu pağanın anahtarıdır. Üzerinde diller olan bir sistem, pağayı kilitlemekte ve mal sahibinden başkasının girişini önlemektedir.

Bu nedir?

Bu mülkiyettir, bu emeğin teminat altına alınmasıdır, bu ad koymadır.

Malatyalı değerli araştırmacı Hüseyin Şahin, yıllar önce okuyup hayran kaldığım, pağanın geçmişini 6000 yıl geriye taşıyan önemli araştırmasında, işte buna dikkatimizi çekmektedir; mülkiyetin teminat altına alınması hadisesine.

Çünkü, pağa emektir, pağa ilerleme arzusudur, pağa emeğin devletçe korunması, sahibince de gözetilmesidir: Tek kelimeyle pağa, medeniyettir.

MÖ 8000’li yıllara kadar, yani 10 000 yıl öncesine giden Fırat kıyısı tarımı, önce Fırat’ın taşıdığı mineral maddelerce zengin alüvyonlarda buğday tarımı yapmış, zayıflayan toprağı gübreyle güçlendirmek için hayvan ehlileştirmiş, bunları korumak için de kapalı mekânlara geçmiş, bir site devleti oluşturmuştur.

Bunun ardından adaletin sağlanması ve yasalar, bürokratik devlet düzeni, ticaret ve bütün bu sistemin korunması için silahlı kuvvetlere dayanmaktadır. Aslantepede site devletinin, bazı şeyleri,-mesela en uzun metal kılıcı- dünyada ilk kez kullanıyor olması, onu, Mezopotamya da dâhil, tüm dünyaya üstün kılmaktadır. Nasıl ki günümüzde silah teknolojisini dikkatle takip ediyorsak, o günlerde de Malatya ve Malatyalıların, bariz bir üstünlüğü söz konusudur silah önceliğinde.

Aslantepede’yi ortaya çıkaran ekibin bir iddiası da, günümüzden 5000-5500 yıl önce kerpicin, toprağın bu mükemmellikte bir inşaat malzemesi olarak kullanımındaki olağanüstü üstünlüktür. Ayrıca Aslantepede’nin mimarisine de hayranlık duymamız gerektiğini vurguluyorlar.

Bütün bunlar, o günlerin dünyasında, farklı bir Malatya’ya ve Malatyalı’ya götürür bizi.

Aslantepeden hemen sonra, MS 80'li yıllar. Malatya'nın, kurulu bir kent olarak ilk kez yer değiştirmesi, Roma garnizonunun(Fulmineta Lejyonu) bugünkü Battalgazi'ye, çünkü "aşağı şehir"e kurulmasıyla gerçekleşir. Etrafının surlarla çevrilmesiyle şehir ortaya çıkar. Haliyle, Aslantepede zamanla terk edilir. Metruk bir şehir olur.

Roma Malatya'sı, bireyin önemsendiği kişisel hukukun üstün olması durumundan, devletin önemsendiği başka bir hukuk sistemine geçiştir. Neden? Çünkü; Hitit Devleti yerel, en fazla bölgesel bir egemenlik amaçlıyordu, oysa Roma Devleti emperyalı, devleti baz alan bir hukuk sistemi esasıyla varlığını sürdürmek zorundaydı.

Roma devletinin ikiye ayrılması(MS 395); Doğu ve Batı Roma, daha sonraları, tarihçiler tarafından Bizans diye adlandırılan Doğu Roma, doğulu halkların karakterini yansıtmıştır devlet düzenine, 1078'e kadar sürdürdüğü hayatıyetiyle.

Bu arada Araplarla Bizanslar arasında el değiştirerek gider Malatya. Sınırdan olmanın gerçeği budur ne yazık ki. Bu nedenle büyük acılar çekmiştir Malatyalılar. 656'dan başlayarak Araplar ve Bizansların, Malatya üzerindeki egemenlik mücadelesi başlar.

700'lü yılların sonunda, muhtemelen yeni Müslüman olmuş Kıpçak Türkleri, Arap ordularında profesyonel asker olarak istihdam edilmeye başlar. İşte burası, Malatya için hayatî öneme haiz bir noktadır. Neden?

Malatyalıların olmazsa olmazı, Seyyid Battal Gazi, yerel söyleyişle "Seydi Bettal", işte bu tarihte neşvünema bulmuştur.

Çok sık okuduğum, Türkçenin anıt eserlerinden Battalnâme, bana tarihi öğrettiği gibi, Malatyalıların konuştuğu Türkçenin mükemmelliğinin kaynaklarına da "eletti", ilette yani.

Ama asıl, Malatyalı karakterinin ana hatlarını belirledi: Özgüveni yüksek bir birey, fizik olarak çok güçlü, ama bunun yanında "ayyar" denilecek kadar da kurnaz, düzenbaz, bir bakıma siyasetçi. Son derecede güçlü bir örgütçü. Dört dörtlük mükemmel bir insan tipi. İşte Battal Gazi'de müşahhaslaşan ve hâlâ varlığını sürdüren Malatyalı tipi. Hangi etnik gruba mensup olursa olsun, dini, mezhebi, meşrebi ne olursa olsun, Malatyalı, büyük çapta, Battalnâme'de macerası hikâye edilen adamdır. Yiğittir, merttir, emsalsizdir, akranlarına faikiyeti vardır; kimse kusura bakmasın!

Bir orduya bedel bir adamdır.

Bu savaşçı kimliğini, tevazu ile derinleştirir. Din ile evrenselleştirir aynı zamanda zaaflarıyla da insanileştirir. Hâsılı tadına doyumaz bir efsane adamla karşı karşıya kalırız ki, Cüneyt Arkın filmlerindeki olağanüstülüklerin az bile olduğunu, hayretle görürüz.

Bu dönemde yaşanmış bir olayı anlatırsam, siz de bana hak vereceksiniz.

Ben bu bilgileri, Bizans Tarihi'ni yazan Sırp Ord. Prof. Dr. Ostrogorsky'den aldım. Levtuçenko'nun Bizans Tarihi'nde de bir bakıma onaylattım.

Olay şu: 800'lü yılların ortaları, Balkanlarda Pavlikyanlar adında, heteredoks bir Hristiyan mezhebinin mensupları yaşamaktadır. Bunlar, muhtemelen Boşnakların atalarıdır. Çok düzgün, ahlâklı, sanatkâr adamlardır. Ortodoks Bizanslardan farklı olarak ikonları ve teslisi reddetmektedirler. Kısacası Bizans'la başları beladadır. Ve Bizans bunlardan on binlercesini bir günde boğarak öldürmektedir. Mecalleri tükenir, bu jenocide dayanacak halleri kalmaz. Yeryüzündeki belli başlı ülkelere name yazıp, sığınma isterler.

Mümkün mü, o günkü Bizans demek, bu günkü Amerika gibi bir şey. Hiç kimse kabul etmez.

Bir tek Malatya Emirliği, kabul eder. Binlerce Pavlikyan Malatya'ya gelir, inançlarını ve kimliklerini koruyarak, 90 sene Malatya'da yaşar, durumu o kadar içselleştirirler ki, Malatya ordusu saflarında Bizans'a karşı çarpışırlar, kendi ülkelerinde durumları düzelince, güçlenince Balkanlar'a dönerler.

Geldiklerinde Pavlikyan olan adları, dönüşlerinde Bogomil olur.

İşte, budur ol hikâyet!

Bu, dünyaya bir insanlık dersidir ve Malatyalılara nasip olmuştur. Zayıfa kol kanat germek, gerekirse o uğurda kendi hayatını ortaya koymak çok değerli bir insanî vasıftır, çok da önemlidir.

Battal Gazi'yi anlatmakla bitmez

İşte bu Eski Malatya, 1837'ye kadar devam eder. 1837'de, kendisi de bir Malatyalı olan (Dedesı, Arapgir'den Kavalâ'ya göç etmiştir) Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın Osmanlı'ya isyanı nedeniyle, gelen ordu Malatya'da kışladığı için, halk yazlıklar şehri demek olan Aspuzu'dan geri dönmez ve orası Malatya olur.

Üç kez, ciddi anlamda yer değiştirmesine rağmen, adını aynen korur. Bu da kişilikli ve dominant biçimde kentsel kimlikli olmasına bağlanabilir.

Bu temel bilgidenden sonra, işte bu kültürel birikimin turizmde bir artı değeri olarak ortaya konulmasının nasıl olacağını düşünelim.

İlk önce Malatya, kendi kültürel şahdamarının farkında olmalıdır.

Nedir Malatya'nın kültürel şah damarları?

+ Fırat, Tohma ve Derme üçgenindeki su medeniyetidir.

+ Aslantepe'ye gömülü olarak duran Hitit uygarlığıdır.

+ Battal Gazi'dir.

+ 1243'ten sonraki Moğol istilasında, tehlikeyi fark edip, bilgisini ve stratejist oluşunu önemsedikleri Süryani Patriğini, şehrin yönetimine getirmelerindeki, öngörü, yansızlık ve akıllılıktır.

+ Bar Hebraeus (Ebu'l Ferec) gibi, dünyanın en önemli tarihçilerinden birini çıkarmış olmalarıdır.

+ Niyazi-i Mısri gibi bir "isyan ustası"nın doğduğu ve "Barekallah gülsitan-ı bülbülüdür Asbuzu / Cenneti tezkir eder âli mekândır Asbuzu" gibi gerçekten doğduğu şehri kavline öven bir şiiri söyleyen adamın memleketi olmasıdır.

+ Ermeni halay havasına "Malatya, Malatya bulunmaz eşin" diye söz yazıp, kültürleri usulünce kendi şehrinde birleştiren, tek kimliğe indirgeyen görgü ve akıldır Malatya.

+ Bugün yeryüzünün en büyük türk medeniyetlerinden sayılan Alevi türkülerinin kaynağı olma vasfını taşımaktadır Malatya. Derviş Muhammed'den Ahmet Aşık'ya, Şah Sultan'dan Esirî Baba'ya, Sıtkı Baba'ya uzanan bir söz ve ses medeniyetinin adıdır Malatya.

+ 1915 Ermeni olaylarını, 1980 öncesi Alevi Sünni kapışmasını en ağır biçimde yaşadığı halde, keklik gibi kendi kendine menengiç sakızıyla yarasını tedavi edip, Türkiye'nin en önemli barış ve insanlık anıtını oluşturma onurunu taşımaktadır Malatya.

Çünkü; Malatya akıl ve öngörü demektir. Hem Türkiye sosyolojisinin, hem de özellikle Ortadoğu kırılma anının ihtiyacı olan şey de bu bir bakıma "yozlaşmadan uzlaşma" kültürüdür.

Gelelim, asıl mesele...

Asıl mesele, sahip olunan bunca zenginliği bir turizm değerine dönüştürmekteki ustalık; önce Türkiye'nin, sonra dünyanın yaralanmasına ve görüşüne sunmadaki beceride gizlidir.

Bence şehirler genetik miraslarıyla yaşarlar.

Prof. Osman Turan, "Selçuklar döneminde Anadolu'nun en zengin şehri Malatya'ydı" der. Zenginliğin de Tıp ve dokumaya dayandığını söyler.

Bugün de öyle değil mi?

O yüzden, yerel yönetim(belediyeler), merkezi yönetim(vilayet), bilim(üniversite) ve sivil toplum kuruluşları, el ele verip, birbirlerini öncü kılarak ve birbirlerine tabi olarak, Malatya'yı yeniden zengin, değerli, müreffeh, yaşanabilir kültürlü bir şehir haline getirmelidirler.

Bunun yolu nedir?

Bunun yolu, en başta, kendi değerinin farkında olmak ve ona sahip çıkmaktır. Onu daha mükemmele taşımaktır.

**Bu konuşma, 13 Kasım 2015 tarihinde, Malatya Hilton Oteli konferans salonunda, yapılmıştır. Diğer konuşmacı Türkiye Turizm Yatırımcıları Derneği Başkanı (E) Tavit Köletavitoğlu'dur.*

Kimi

◆ Dədə Şəmşir

Namərd sənin qulluğunda qul olar,
Öz işi düzəlib-bitənə kimi.
İrişə-irişə üzünə gülər,
Əli bir tərəfə, çatana kimi.

Dostunu tanımaz nadan, sərsəri,
Bu elin sözüdür nə vaxtdan bəri.
Qoy sellər aparsın nanəcibləri,
Bax dalınca, gözdən itənə kimi.

Xoryadın ox sözü qəlbimə dəydi,
Büküb qamətimi, qəddimi aydı.
Bildirçin də bir ay payızda bəydi,
Darı sünbülünə yetənə kimi.

Şəmşir gərək mərd ocağın qalasın,
Hər kəs çəkər öz dilinin bəlasın.
Qoy səni şir yesin, şir parçalasın,
Tülkü kölgəsində yatana kimi.

Kimi

◆ Cəmil Əkbər

Könül quşum qoy başına dolansın,
Qayıdıb yanıma gələnə kimi.
Dərman eylə yaralarım sağalsın,
Bağrımın başını dələnə kimi.

İnsafı, vicdanı atandan olma,
Mərdləri namərdə satandan olma,
Yaxşını yamana qatandan olma,
Köç edib dünyadan ölənə kimi.

Əyib vüqarımı bükmək nə lazım?
Könlümün mülkünü sökmək nə lazım?
Gözümün yaşını tökmək nə lazım?
Sonradan vurhavur silənə kimi.

Bağlardan gül-çiçək dərginən mənə,
Dərib dəstə tutub sərginən mənə,
O ilk məhəbbəti verginən mənə,
Onu yüz yerindən bölənə kimi.

Hər yetənə igid demə, nər demə,
Sərraf demə, zərgər demə, zər demə.
Ona-buna böhtan demə, şər demə,
Öyrənib halını bilənə kimi.

Yanımda durmayıb getsən yaxşıdır,
Özgə bir diyarda ötsən yaxşıdır.
Cəmil'in gözündən itsən yaxşıdır,
Yalandan üzümə gülənə kimi.

Ayyıldızlı Bayrağın Mahsun Balası Kerkük

◆ Durdu Güneş

Iraktan “Eyvâh!” dense,
Hüzünlü bir “Âh!” dense,
Kerkük düşer yâdıma
Yâd ellerde, nedense...

Oy! Bahtı kara Kerkük,
Düştü bir yara Kerkük,
Hicrânı yüreğimde
Asırlık yara Kerkük...

Ayrıyız kaç senedir,
Hasretin hükmü nedir,
Sınırlar boynumuzu
Sıkan bir mengenedir...

Zalim elinde Kerkük,
Hoyrat dilinde Kerkük,
Yarım kalmış sevdâdır
Türkmeneli’nde Kerkük...

Dinmiyor gönül sızım,
Derdimiz büyük bizim,
Herkesin hâmesi var
Neden ben sahipsizim...

Her dem ağlayan Kerkük,
Yürek dağlayan Kerkük,
Üvey evlât değildin
Şimdi ağla, yan Kerkük...

Ağıt saklı sözlerim,
Bulut yüklü gözlerim
Men Kerkük’te yıllardır
Al bayrağı gözlerim...

Sadakatlı yâr Kerkük,
Talihsiz diyar Kerkük,
Muhabbetin kalbimde
İnanmazsan, yar Kerkük...

Hep Türk’ü anan gardaş,
Aşk ile yanan gardaş,
Düşlerine kar yağıp
Sıcakta donan gardaş...

Yaralı yaşlı Kerkük,
Çilesi paslı Kerkük,
Sevdâsı tarih boyu
Oğuz’a yaşlı Kerkük...

Gönül dağında hüsrân,
Bağdaş kurmada isyan,
Ankara duy sesimi
Kerkük dünden perişan...

Kalpdeki ülkü Kerkük,
Dildeki türkü Kerkük,
Bağrına taş basar da
Terk etmez Türk’ü Kerkük...

Umduğun destek kimden,
Utanırım kendimden,
Gölge vermeyen dağın
Hüznü çıkmaz içimden...

Yan, için için Kerkük,
Yalnızsın niçin Kerkük,
Her an kara yazının
Derdi kim için Kerkük...

Hükmederse haksızlar,
Göz ağlar, vicdan sızlar,
Türk’ü yok etmek ister
Kerkük’te vicdansızlar...

Kefen biçilen Kerkük,
Kanı içilen Kerkük,
İblis’in tezgâhında
Dörde biçilen Kerkük...

Dilsiz, sağır, kör dünya,
Mazluma nankör dünya,
“Mum kimin yanar Kerkük”
Türke bakar-kör dünya...

Civan yatağı Kerkük,
Yârân otağı Kerkük,
“Özüm özüne gurban”
Vatan toprağı Kerkük...

Baharda geldi hazan,
Tekrar kuruldu mîzan,
Vakit, karar vaktidir
Bıçak sırtında zaman...

Yetim kalan yer Kerkük,
‘Yardıma gel!’ der Kerkük,
Başkent ağyâr elinde
Bu dert beni yer Kerkük...

Kerkük zulüm çarkında,
Kılıç paslanır kında,
Kerkük tarumâr olur
Korkarım çok yakında...

Türkmen kal’ası Kerkük,
Türk’ün sılası Kerkük,
Ay-yıldızlı bayrağın
Mahzun balası Kerkük...

Edebiyatın insani değerlerin en önemlilerinden biri ve yaşamsal bir gereklilik olduğunun bilincinde miyiz?

Edebiyat: Arapça “edep” sözcüğünden türetilen bir kavramdır. Yaşamla ilgili her şey edebiyatın konusunu oluşturur. Kısaca, insanı konu alır. Hayatın iniş çıkışlarında edebiyat bir soluklanma alanıdır. Elbette duygu, düşünce ve özelemlerimizi dil aracılığıyla estetik ölçüler içinde etkili bir biçimde anlatmalıyız ki edebi eser kimliğini kazansın.

Edebiyat sorgular, düşündürür, insan kişiliğinin ve doğasının bağımsızlık duygusunu yüceltir. Hayatın aynasıdır. İnsandan aldığımız değerleri farklı görüşlerle harmanlayıp yoğurarak yine insana sunmaktayız.

“Sanat, toplumsal bir çabadır; toplumdan gelir, topluma döner. Fakat gelenle giden aynı şey değildir.” [Attilla İlhan].

Dergiler, sanatın ve özgürlüğün kapısını aralar.

Sanatsal etkinlik özgürleşme bilincidir. İnsanın evreni anlayabilme ve yorumlayabilme çabasıdır. Bilinçli olarak hareket edebildiğimiz ölçüde özgürüz. Bilinçli hareket etmenin en önemli yolu da kitap okumaktan geçer. Okuyan insanın iç dinamikleri harekete geçmiştir artık. Merak eder, sorgular, eleştirir ve daha fazla düşünür. Farkındalığı artar.

Rahmetli babam hiç okula gitmemiş, okuma-yazmayı biraz askerde, en çok da kendi kendine öğrenmiş bir değerdi. İş çıkışı her akşam eve geldiğinde gözlüklerini takar, Safahat, Mesnevi veya ilmiyhallerden beş-on sayfa okur istirahate çekilirdi. Onun neden ağırbaşlı, ciddi ve sözü dinlenir birisi olduğunu şimdi daha iyi anlıyorum.

Hayata, edibe ve edebiyata dair ne zaman bir eleştiri yapsam, beni dama değil, bodruma sürgün ediyorlar. Güneşi göremesem de karanlığı iyi tanırım.

Allah vergisi yetenekle birlikte güzel eserler meydana getirebilmek için, iyi bir donanıma sahip olmanız gerekir. Bedeli ödenmemiş her şey ciddiyetten uzaktır. Günümüzde şiirler, maalesef tek kullanımlık giysilerin satıldığı “pırtı” pazarına düştü. Şiir yazmak ciddi bir iştir. Cesaret ister, engin bir dünya ister. Eğer ki mayanızda şiir libası yoksa hiçbir terzi size elbise dikemez. Endemik bir çiçek gibi tarzı olmalı şairin. Okuyucunun “yalandan” bir okudum demeyeceği eserler icra edebilmeli.

Bakın! “Ben de edebiyat dünyasında varım” diye vezni tutturmak için kelimelerin eğip büküldüğü, ne dediği anlaşılmayan şiirlerin yer aldığı, sadece kapağı beğenilen kitaplar yayımlayıp kendini kandırmalı “şayir”...

El cevap:

Kendi iç dünyamızı ve dünyaya bakış açımızı kelimelerle anlatmanın yegâne yoludur edebiyat. Bilinç dışı hayatımızı kaleme alma sanatıdır. Çalıp çırpmadan, kelimeleri kırıp dökmeden...

Edebiyat ve sanata kan katımını ve kan akışını edebiyat dergileri sağlar. Yazarlığın “şair-yazar, eleştir-men vs.” gerçek okulu, farklı görüşlerin dile geldiği edebiyat dergileridir.

Usta şair ve yazarların geçmişlerine bir göz attığımızda köklü dergi geçmişlerinin olduğunu görürüz. Yıllar öncesinde, bir dergi veya yerel gazetede ilk şiirim yayımlandığını gördüğümde o mecmuaya ne denli coşku ve sevgiyle sarıldığımı kendimden bilirim. İlk aşk gibidir. Geçmiş yıllarda yayımlanmış saman kâğıttan siyah beyaz bir dergi elime geçtiğinde, kokusunu içime çeker, şair ve yazarların o döneme tanıklık eden satır aralarında gezinmeye başlarım.

Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın “Sanat bir saat gibi içinde bulunduğumuz zamanı, bir pusula gibi gideceğimiz yönü göstermelidir.” sözüne ehemmiyet vermeliyiz.

Biz kalem ehli şair ve yazarlar gönül insanıyızdır. Genelde, Hâkk vaki olduktan sonra yâd ediliriz. Paralı değil, pahalı ve hasadını çok geç elde ettiğimiz bir gönül yatırımıdır bizimkisi.

Her mevsim bir dönüm noktasıdır. Verdiğimiz karanlığa karşı bir mücadeledir.

“Bir ülkede akıl ve sanattan çok, servete değer verilirse, bilinmelidir ki orada keseler şişmiş, kafalar boşalmıştır.” [H. Friedrich].

Hayat okudukça, düşündükçe, sorguladıkça anlamlıdır. Hayatı ciddiye almak gerekir. Zaman avuçlarımızdan kayıp gidiyor. Düşlerimiz, özlemlerimiz var bizim. Ne yazık ki keşkelerimiz de var bizim. Yerçekimine engel olamıyoruz. Bir asaya tutunmadan önce gelecek nesillere güzel eserler bırakmalıyız. Yazılar var olduğumuz mekânın belleği, zamanın tanığıdır.

Yaşama anlam vermek, anlamak ve paylaşarak hareket etme isteğimiz, milyonlarca yıl önce ayağa kalkmamız ile doğmuştur. Şiirler, nesirler bizlerin iç dünyasının yansımalarıdır. Farklı iklimlerin, farklı memleketlerin keşfine, kısaca alışlagelenin dışına çıkarız edebiyatla. Bu bir yaşam kültürüdür.

Yazı, nesilleri gelecek nesillere taşıyan en büyük icattır. Dili kullanmanın en güzel yolu da edebiyattan geçer. Edebiyatın temeli de edebe dayanır. Ve özgür insanların işidir.

Duygu yoğunluğu yaşadığımız anlarda not almadıklarımız, ihtiyaç anında en çok aradıklarımızdır. Ne yazarsak yazalım okurun anladığı kadarızdır.

Hayatımız mıdır akan, köprülerin altından?

Köprü denildiğinde; nehir ve vadi gibi geçilmesi güç engellerin iki kıyısını bağlayarak “Ahşap, çelik, beton, kemer vs.” hayatımızı kolaylaştıran bir yapı akla gelebilir. Ancak gerçek anlamı dışında, “köprü” kelimesinin yaşadığımız hayata dair deyim ve atasözlerimizde de önemli bir yer tuttuğu malumdur.

Köprüler kurmak yerine, an gelir köprüleri atarız. Köprüleri atmak yerine, kurmayı düşünseydik iki yakamız bir araya gelir miydi? Bazen köprülerin başını tutmak için köprüden geçinceye kadar sahte role soyunanlar, doğru söyleyenleri onuncu köyden de kovmuştur.

Gençlik çiy tanesi gibidir. Gün gelir de asayı elimize aldığımızda uzun süredir görmediğimiz, susuz çaya kurulmayan bir dostluğun oluşturduğu kardeşimizle karşılaştığımızda; geriye bir göz atmak gibi bir düşünce hâsıl olursa, köprülerin altından çok sular aktığını fark ederiz. Hayat su gibidir. Denize ulaşmaya kadar çok şeyler alır götürür bizlerden. O derya ki, ulvidir. Köprülerin altından akan bir nehir ki; düşlerimiz, umutlarımız ve bazen de acı, keder ve pişmanlıklarımız akar gider...

Köprüler ki iki geçeli.

Köprünün altından sadece sular mı akar? Teşbihinden kasıt, ömrümüzün Sevgiliye doğru aktığıdır.

Fuzûli Su Kasidesindeki bir beytinde der ki:

“Hâk-i pâyine yetem der ömürlerdir muttasıl

Başını taştan taşa urup gezer âvâre su”

“Su, ayağının toprağına ulaşayım diye başını taştan taşa vurarak ömürler boyu, durmaksızın başıboş gezer.”

“Bir insanı sevmekle başlar her şey.” der Sait Faik.

Bizler, okuyucuya yeni bir dünya sunmuyoruz. Var olan dünyamızda bilinenin bilinmeyen yönlerini şair ve yazar gözüyle gün ışığına çıkarma çabası içindeyiz. Kısaca demek gerekirse, görünenin öte yüzünün “mavera” fotoğrafını çekiyoruz. Bu resmi kaleme alırken eşyanın hikmetine de ruhumuzu kotarıyoruz. Usta Şair Sezai Karakoç’un şiir hakkındaki düşüncesini incelersek ne demek istediğimi daha iyi anlatmış olacağım. “Unutmayalım ki, şiir, alnı vahiy ve kıyamet günü ürpertisiyle aşılı hikmetten yanadır: Şeytanın dil sürçmesi değildir şiir; o, özgürlüğü sever; ama bu özgürlük, iğvanın ve iğfalin özgürlüğü değildir.”

Edebiyat kimsenin sormaya cesaret edemediği soruları sorar. Biz şair ve yazarlar, arayış içine girdiğimizde farklı tatlarda bulduğumuz cevapları kırıntıları toplar gibi toplar, okuyucuya darası alınmış sözcüklerle açıklamaya çalışırız.

Gam çekmeye aşına olan insan mutluluktan korkar mı? Sanırım korkar. Elbet şairlerden bahsediyorum. Kıyafetlerimiz aynı gibi görünse de iç dünyamız farklıdır. Günümüz hazırcı ve tüketici dünyasında “mâkber” olmaya yüz tutmuş sözleri ölümsüz kılmaya çalışıyoruz. Nimet olarak bilip, bir kırıntısını dahi ziyan etmeden yediğimiz ekmeğimiz gibi sözcükleri de ziyan etmemeliyiz.

Son yirmi yılda teknolojiye yaşanan baş döndürücü gelişmeler insan hayatında önemli değişikliklere yol açtı. Bilgisayar kullanımının hızla artmasıyla, dünya dijital bir hal almaya başladı. Günlük hayatımızda olan-biten her şey sosyal medya aracılığıyla paylaşılır hale geldi. Nerdeyse mahremiyetimizin bile kalmadığından söz edebiliriz. Mobil ekosisteminde dağın yüksekliğinin ne kadar olduğunu bilemediğimiz için kartopu misali yuvarlanan sanal hayatın da ne kadar büyüyeceğini tahmin bile edemeyiz.

Teknolojik gelişmeler nedeniyle bilgiye ve somut verilere kolay ulaşılır oldu. Bu nedendir ki mistik ve romantik eserlere ilginin azaldığı günümüz dünyasında edebi eserler üretmek de cesaret ister.

Böyle bir ortamda; şair ve yazarlar edebiyat dünyasının sessiz alanına nasıl girebilirler dersiniz. O şiirlerin hayatını nasıl yaşayabilirler. Artık şiirin ayak seslerini televizyon ya da bilgisayar ekranında seyrettiğimiz filmlerde duyduğumuz rüzgâr, kuş ve deniz efektlerinden mi tanıyacağız. Yoksa kendimizi “ilkçağ”lı gibi mi hayal edip, kalemi elimize alacağız. Günümüz dijital âleminde mürekkep kokulu kâğıtların yerini kulağımızı tırmalayan klavye tıkırtıları almışken, kalemi nereden bulacağız. Ayağımız toprağa değmeden, ellerimizle bir şeyler tutup koklamadan neyi hayal edip kime yazacağız. Somut bir yaşantı olmadan, hangi kırıntıları toparlayıp edebiyat dünyasına kazandıracaktır.

Benim yaşımda olanlar yani seksen kuşağı; teknolojinin bu denli hızlı gelişmesine tanıklık ederken felekleri şaşsa da sanal âlemin bireyselleştirerek yalnızlaştırdığı günümüz gençliğinin yanında çok şanslı oldukları düşüncesindeyim. Çünkü onlar, köyün tozlu yollarında kağıyla yük taşıırken, doğayla baş başa yoksul ama mutlu, samimi, özgür, hayal dünyası sınırsız, günübirlik değil, ömürlük sevdalar yaşadılar.

O, uzun ve onmaz düşlerimizin sınırlandığını fark ettiğimizde umarım geç kalmış olmayız.

“Kitap fazla ciddi, gazete fazla sorumsuz. Dergi hür tefekkürün kalesi. Belki serseri ama taze ve sıcak bir tefekkür. Kitap, çok defa tek insanın eseri, tek düşüncenin yankısı; dergi bir zekâlar topluluğunun. Bir neslin vasiyetnâmesidir dergi, vasiyetnâmesi, daha doğrusu mesajı. Kapanan her dergi, kaybedilen bir savaş, hezîmet veya intihar.” [Cemil Meriç]

Yazılı eserler kişi ve milletlerin hafızalarıdır. Bu günü anlayabilmek geçmiş iyi ve doğru olarak bilmek ve değerlendirmekle mümkün olur. Çağ açıp çağ kapatan bir kültürün ve milletin mirasçıları olarak birikimlerimizi geleceğe aktarmanın yaşadığımız bilgi çağında çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bir dergiyi hayata geçirmek demek çile elbisesini giymeyi göze almak demektir.

İnsanın âlemi anlayabilme çabasının ve yorumlayabilme yeteneğinin estetik boyutu olan sanatsal etkinlik, aynı zamanda özgürleşme bilincidir. İnsan evreni anlayabildiği ve evrenin içinde bilinçli olarak hareket edebildiği kadar özgürdür.

Bizler yüreğimizdeki aşkı mırıldanmıyor, insanlarla paylaşıyoruz.

Pervanenin tutkusu ışık sevdasındandır. Ferhat’ta Şirin özlemi, çölde su hasreti aşk sevdasındandır. Al yıldızlı bayrak altında toplanmak vatan ve millet sevdasındandır.

Derdimiz insan ve edebiyattır. Nerde bir edebiyat sesi varsa biz oradayız.

Her daim, edebiyat kubbesi altında gökkuşağının renklerini giyinip şiir ve yazılarımızla yüreklerimizi parlattık. Uzak şehirlerin havasını koklayıp, iliklerimize kadar çektik. Edebiyat ve edip ruhuyla kapılarını çalıp, gönülden, gönüllere akıl kâsesinde demlenen bir yudum çay sunduk insanlar için diye...

Eleştiri, beğeni ya da yadsımak gibi kavramlar bizleri daha iyiyi bulma çabasına sevk edecektir.

Yazacak bir şey mi kaldı diye düşünerek ruhsuz ve amaçsız ne dediği anlaşılmaz, kavram karmaşalarıyla dolu eserlerin cirit attığı zamanımızda ölü çocuklar doğurmama gayretinde olmalıyız. Bence yaratıcılık; şair ya da yazarın alt yapısındaki zenginliği kullanarak iç sesini yakalayabilmesi ve dili iyi kullanma becerisine bağlıdır. Alman şair Johannes Becher’e göre, “Yeni sanat, yeni biçimle değil, yeni insanla başlar.” Yaratıcılığın okulu yoktur. Henüz kendi şiirimi yazamadım.

Geleceğe bir not düşebilir miyim bilemiyorum. Bir yerlerde yeni şair ve yazarların yeşerdiğinden de eminim. Çekişmelerin, çekememezliklerin yaşandığı edebiyat dünyasında bizler herkesi kucaklayarak

yolumuza devam etmeliyiz. Boşlukları doldurmaktan ziyade, farklı olma çabasında olmalıyız. Ötelemek, ötekileştirmek gibi insan ruhuna aykırı düşüncelerden kesinlikle kaçınmalı, birleştirici, kaynaştırıcı gibi ulvi bir amaç uğruna çaba harcamalıyız.

Yazı, nesilleri gelecek nesillere taşıyan en büyük icattır. Dili kullanmanın en önemli şekli edebiyattır. Edebiyatın temeli de edebe dayanır.

Eski çağlarda bilimin ve sanatın çok ağır ilerlemesini yazının çok iyi korunamaması yahut gerekli değerin gösterilmeyişine bağlayabiliriz. Günümüzde teknolojinin baş döndüren hızı nedeniyle “baskı, yazım ve iletişim kolaylığı” kısa zamanda daha fazla eserlere imza atabiliriz. Bizi geleceğe taşıyacak olan elbette gerekli ihtimamı göstererek ürettiklerimizdir. Üretmeden tüketmek olmaz. Ancak, görünen o ki okumayı pek de sevmeyen bir millet olarak ürettiğimizden fazlasını tüketiyoruz. Yani az üretiyoruz. Bir soru sormak gerekirse, edebi değeri yüksek kalitede eserler üretilebiliyor mu? Günümüz iletişim çağında bilgi kirliliğinin bu denli yüksek olduğu bir dönemde buna evet demek çok zor gibi görünüyor. Elbette çok güzel eserlerin var olduğu da bir gerçektir. Bunun yanında enflasyonu yüksek, edebiyattan uzak eserlerin cirit attığı bir ortamı da gözden kaçırmamak gerek. Konuya açıklık getirmek ve edebiyatın ne denli önemli olduğunu belirtmek açısından; Benjamin Franklin’in bir sözünü hatırlayalım. “Ölünce unutulmak istemezseniz, ya okumaya değer eser yazın veya yazılmaya değer işler başarin.”

Eh, hâl böyle olunca, haydi sen de kelâm izi düşüreceğin bir kâğıt al eline.

“Sanatlar, hürriyet tarafından emzirilince büyürler.” [Johann C. F. Schiller]

Özgür ve özgün eserlerin mekânıdır edebiyat.

Türk dili ve edebiyatını, örf, adet ve geleneklerini yaşatmak, gelecek nesillere aktarmak ve tarihe ta-nıklık etmek olmalı gayemiz.

Bu nedenledir ki yaşayarak kaleme alınan eserlerin tadı bir başkadır. Güzel olanlar kadar, hayatın acı dolu sayfalarını da sindirmemiz gerekir ki olgunlaşalım. İşte o zaman okur-yaşarız.

Hani “su akar yolunu bulur” deriz ya; nesir ve nazım da kendi yolunu bulur. Yeter ki bizler tükenmeyelim. Edebiyatta yolun sonu yoktur. Biraz yorulsak da satır aralarına gizlenmiş efsunlu sözlerle demlenir, eserler arası diyaloglarda dinleniriz Kısaca, edebi eserlerde kendi mahiyetimizi bir aynaya bakmışçasına görürüz.

Hüznün, bilincin, duygu ve düşüncelerin bunaltıcı zamanlarına tanıklık eden eserlere bir vahadır edebiyat.

Bir milleti millet yapan dil, kültür ve sanat birlikteliğidir.

Milletler zaman zaman toprağını kaybedebilir. Dillerini ve kültürlerini kaybetmediği sürece asla yok olmazlar.

Yunus Emre der ki “Derdi dünya olanın, dünya kadar derdi olur.” Millî kültürümüz, millî kimliğimiz ve millî birliğimiz adına, derdi edebiyat olan edibin ve edebin önünde saygıyla eğiliyor, gönül imbiğinde süzülüp, akıl süzgecinden geçirilen duygu ve düşüncelerin bir başka izdivacında buluşmak üzere hürmetlerimi sunuyorum.

Âşık/Şair Deyişmesi

◆ Âşık Cemâl Divanî

◆ Tayyib Atmaca

Tayyib Atmaca

Biz şiiri gönlümüze yazarız
Âşıklar yaraya mızrap vurmaya
Çok uzasak sekiz karış uzarız
Attığımız taş başımız yarmasa

Âşık Cemâl Divanî

Gülistan bağının çiçeği solmaz
Gecenin yıldızı sabaha kalmaz
Anlıyorum sevmeyenler dost olmaz
Can cananı aramasa sormasa

Âşık Cemâl Divanî

Biz de kayıp olmuş ıssız mezarız
Şairler yerinde rahat durmasa
Belki de şaşarız yoldan azarız
Deli gönül bir dergâha girmese

Tayyib Atmaca

Çiçeğin tozunu rüzgâr savurur
Her fidan zamanla meyveye durur
Yar yarenin yüreğini kavurur
Haramiler yolda tuzak kurmasa

Tayyib Atmaca

Uzak nere yakın nere bilen yok
Gözüm yolda yol ehlinden gelen yok
Söz yetirip asumana salan yok
Canı çıkar yüreğine sarmasa

Âşık Cemâl Divanî

Seven sevdiğine cilve satardı
Muhabbet suyuna şifa katardı
Sevinerek bülbül konar öterdi
Koca bağban ak gülleri dermese

Âşık Cemâl Divanî

Gözlerimden akın eder pınarım
Kökünden kurudu sevda çınarım
Kerem olur sevdasına yanarım
Keşiş baba Aslıhan'ı vermese

Tayyib Atmaca

Aşk ehlinin derdi boyunu aşar
Ummanlarda yüzer çöllerde yaşar
Atmaca aklıyla düz yolda şaşar
Dost gönlüme yüreğini sermese

Tayyib Atmaca

Önce alış sonra yanma sırada
Nefsi öldür cismi kaldır arada
Yar dokunsa sağılacak yara da
Dünya gözü ile bir kez görmese

Âşık Cemâl Divanî

Sevmeyen güzelde maşuk mu olur
Cahilden cihana ışık mı olur
Cemâl Divanî'den âşık mı olur
Yar yolunda aşk atını sürmese

Tutulur

◆ Ali Rıza Güneş

Siyah demir mıknatısa tutulur
Ay güneşe, güneş aya tutulur
Tekler çifte, çiftler Bir'e tutulur
Sen de bizim gönlümüzden tut Rabbim!

Allah için çok oruçlar tutulur
Oruçluyken ne arzular tutulur
İftar gelir tüm nefesler tutulur
Sen de bizim nefsimizden tut Rabbim!

Haktan gelen halka doğru tutulur
Zekat malı fakirlere tutulur
Kırık kalmış nice elden tutulur
Sen de bizim elimizden tut Rabbim!

Nasip olur Haccın yolu tutulur
Gözler yaşa, şeytan taşa tutulur
“Lebbeyk” sedaları arşa tutulur
Sen de bizim sesimizden tut Rabbim!

Ecel gelir bir gün diller tutulur
Hekim gelse bile eller tutulur
Şəhadetle “ahde vefa” tutulur
Sen de bizim ahdimizden tut Rabbim!

Senin Yanında

◆ Ali Daşgın

Gözlərinlə məni eyləmə xarab,
Mən zətən içirəm hər gecə şarab,
Pənbə dodaqlarda bal kimi qab-qab,
Başqa bir insanam sənin yanında.

Səndə yuva edir gönül quşlarım,
Həm can yoldaşımsan, həm gözəl yarım,
Qüzeydə yağışam, güneydə qarım,
Az qalıram yanam sənin yanında.

Həmişə sərxoşam səni tapanda,
Həm dolu, həm boşam səni tapanda,
Qanadlı bir quşam səni tapanda,
Nə paşa, nə xanam səni yanında.

Gecəmə savurdun ışıq xərməni,
Ayrıldı ömrümün küləşi, dəni,
Qaranlıq qoynuna verənəm səni,
Ulduzlu bir danam sənin yanında.

Atsınlar arxamca daş ətək-ətək,
Əllərin qalxandır, saçların ipək,
Nə yoxsul arıyam, nə çürük pətək,
Bal dolu bir şanam sənin yanında.

Hərdən ciyər kimi yanıb bişirəm,
Gönlümün dərini sökübdeşirəm,
Hərdən şeir deyib, şairləşirəm,
Hərdən də ozanam sənin yanında.
Başqa bir insanam sənin yanında...

Pinəçiyəm Mən

◆ Besti Berdeli

Hərə bir şey üçün yaranıb demə,
Şeirin öz payıyam, qismətiyəm mən.
Şeir çəlləngiyəm, nəğmə tacıyam,
Xan qızı Natavan, Məhsətiyəm mən.

Könüllər nəğmə tək haraylar məni,
Coşdurar özü tək bu çaylar məni.
Yaşadar hər illər, hər aylar məni
Nigarın, Həcərin surətiyəm, mən.

Başıma Tanrıdan söz səpələndi
Bir saray tikirəm şeirdi bəndi.
Saz təzə, söz təzə el təzələndi
Bu sazın, bu sözün taqətiyəm mən.

Yananın altına köz eləmirəm
Yalanı bəzəyib söz eyləmirəm.
Şeirsiz heç nəyə göz eyləmirəm,
Sözə söz calayan pinəçiyəm, mən.

Bacarsan dünyadan pozarsan məni.
Naşıya, nadana yozarsan məni.
Qolumu bağliyıb aparsan məni,
Bəstiyəm bir soruş, gör nəçiyəm mən.

Âşık Gazeli

◆ Ertan Özdemir

Gül dalında güzeldir vaktinde kokar ise
Bülbüller âh edip dallara konar ise

Aşkdan kaçış olamaz bu çıkmasın akıldan
Gülşendeki bir diken kalplere batar ise

Aşk gönülde başlayıp âlemi hep sarıyor
Yanıp gönül ocağı yürekten çıkar ise

Âşık bazen dağların tepesinden aşacak
Ferhat olup dağları iğneyle kazar ise

Bazen kızgın çöllerin ortasında kalacak
Sevdiğine kavuşur çölleri aşar ise

Mâşuklar ki âlemde biraz hicap duymalı
Âşıkları yüzüne şöyle bir bakar ise

Mâşuğunun hicabı aşığına bayramdır
Yoksa ona ölümdür kaşların çatar ise

Her virâne elbette bir gün yıkılacaktır
Âşık ebed yıkılmaz sevdiği tutar ise

Âlem sele boğulur sevdiğinin aşkından
Âşığının gözünden yaş olup akar ise

Âşıklar yaşayacak şairler hep yazdıkça
Kurumadan mürekkep kalemler yazar ise

Binlerce şair geçti on binlerce şiir var
Bir harf bile kâfidir içinde aşk var ise

Böyle dile getirdi âşıkları Vuslâtî
Unutulmaz âlemde aşk ile yazar ise.

Bu Adam Kim

◆Âşık Medenî Karataş

Gözün bir noktaya dikmişti gördüm
Boylu poslu selvi dallı bir adam
Selam ile halin ahvalin sordum
Kısık sesli kısık dilli bir adam

Belki düşlerini bir hazan vurmuş
Düşünür belkide bir hayal kurmuş
Bir başına bankta parkta oturmuş
Gizemi üstünde halli bir adam

Ya düzeni bozuk veyahut işi
Eymişti önüne dağ gibi başı
Çağlıyordu sanki içinde yaşı
Gözü kuru yaşı elli bir adam

Kaldırdı kaşını yüzüme baktı
Bakışını gördüm içimi yaktı
Sanki dokunsaydım ağlayacaktı
Hüzn-ü makam ince telli bir adam

Medenî'yim ağrır sol yanımda dedi
Donuyor damarda şu kanım dedi
Birşey söyle dedim vatanım dedi
İki kelam etti belli bir adam. ..

Besmelesiz Rüya

◆Hasan Nalçacı

Gönlünü yaslamak isterdi annem
Bir dağ gibi gönendiği oğluna
Duaları makbul yüzünde hüznün
Şiir var dediler; düş/tüm dünyaya

Dünyaya diyorum nerde ellerin
Neden uğramıyor gülüşün bana
Ve güneşin kalbi yanık yanıktır
Dert oluyor kabul olmayan dua

Kısmetimi çalan kör piyangocu
Kalbim sana dönük yüzüm dağlara
Geçti eriklerin çiçek mevsimi
Bir düş gördüm besmelesiz rüyada

Gülü teraziler ölçebilemez
Bülbülü gül ile ölçerler amma
Eşrefi mahlûkat değil miyiz hey
İnsanın ölçüsü yine insanla

Yara kabuk bağlar acılar diner
Ayın aydınında iki doz bafra
Gülmeyen günlere yaşamak denir
İnecektim koşarak dursaydı dünya.

Türkü Yazıları/İki “Çanakkale İçinde Vurdular Beni”

◆ Ali İhsan Kekeç

Çanakkale içinde vurdular beni
Ölmeden mezara koydular beni
Oof.. gençliğim eyvah

Çanakkale içinde aynalı çarşı
Ana ben gidiyom düşmana karşı
Oof... gençliğim eyvah

Çanakkale içinde bir uzun selvi
Kimimiz nişanlı kimimiz evli
Oof... gençliğim eyvah

Çanakkale içinde bir dolu testi
Analar babalar mektubu kesti
Oof... gençliğim eyvah

Çanakkale üstünü duman бүрүdü
Onüçüncü fırka harbe yürüdü
Oof... gençliğim eyvah

Dünyada ölmeden önce kendi cenaze namazını kılan askerin türküsüdür bu. Düğüne gider gibi askere giden, bir güveyi gibi elleri kınalanarak sonucu mutlak bir ölüm (şehitlik) olan harbe gönderilen Türk askerinin türküsüdür bu.

Vatan sevgisini iman belleyen onun yolunda ölümü cana minnet bilen bir milletin hafızasında hiç silinmeyecek şekilde yerini alan destanın adıdır bu. Bu gün askerlik anılarını yaşamak isteyen her Türk evladı bu türküyü mırıldanır.

Biz bu türkülerle büyüdük. Bizim insanımız hem hüznlenmek hem de neşelenmek için söyler türkülerini. Hüzünden zevk alınır mı? Alınır mı? Çocukluğumda düğünlerde toplanan köy halkı oturduğu odalara sığmazdı bizler kapıdan, pencereden bakardık ne oluyor, kim ne söyleyecek diye.

Sıra türkülerini söylenirdi türkü söylemeyenlerle dalga geçilir bir anlamda hicvetmek için de o kişiler “Partala çalmak” diye tabir edilen taşlayıcı aşağılayıcı sözlerle hicvedilirdi.

Büyükler, köyün aksakallıları kim uzun ve yanık hava türünden bir türkü söylese onu över bu acılı türkülerini söylenmesini tercih ederlerdi ve bundan daha çok hoşlanırlardı. Toylarda toplantılarda türküler söylenir çuşa gelip hüznlenir, neşelenilirdi.

Dünyanın kaynaştığı, Anadolu ‘nun yangın yerine döndüğü zamanlardır. Ninni yerine savaş türkülerini büyüyenler bu devrin çocuklarıdır on sekiz yaşını doldurmadan cepheye giderler liselerin son sınıflarından eğitimi bırakıp Çanakkale savaşına katılan çocukların devri idi. O öğretim yılının sonunda diploma defterlerinin boş olup mezun vermeyen okulların ter-ü taze öğrencileridir.

Rahmetli büyük türkü ustası Muzaffer Sarısözen’in Kastamonu’lu İhsan Ozanoğlu’ndan derlediği bu Kastamonu türküsü zamanla Çanakkale türküsü oluvermiş, bütün bir milletin diline tesbih, gönlüne bir acı, bir hüznün yumağı olarak yerleşmiştir.

Çanakkale: Osmanlı’nın farklı coğrafyalarından gelerek Türk’ün dolayısıyla da İslam’ın beka savaşı verdiği ölüm kalım günü olan bu mücadele için gelen İslam askeri o zaman küçücük bir şehir olan Çanakkale’nin içinde bulunan bir dükkanın kapısında asılı aynayı gördü mü bilmem ama; o savaşta şehit versin vermesin her Türk ailesi bu Çanakkale türküsünü mutlaka dinleyip şehitleri yadetmiştir.

Türkü bizim hafızamızdır, gönlümüzdür, tarihimiz coğrafyamızdır, türkü bizim dilimizdir milletin adına ne de güzel yakışmıştır “Türk”, “Türkü” kelimeleri birbirlerine... Türk’e aittir, topyekün bir milletin adına mahsustur.

Türk kelimesinin önüne bir “ü” ekleyerek çıkmıştır ortaya. Türk’ün adına yakılarak yapııştırılmış türkü olmuştur. Yeri gelmiş ağıdımız olmuş, yeri gelmiş eğlencemiz. Gurbete giderken de, askere giderken de, önünde mukadder bir ölüm olan harbe giderken de türküler söylenmiş, kaçtıkları için hazmedilemeyip öldürülen iki sevgilinin hatırasına, yeri gelmiş kayınbabasının sözünün ağırlığını kaldıramayan gelinin kendini sulara atıp kaybolması-na yakılmış türkülerimiz de var bizim;

*Ayşemin yeşil sandığı
Günde elimin değdiği
Hiç aklımdan çıkmıyor
Kapılıp sele gittiği*

*Kara çadır eğmeyinen
Göğsü sedef düğmeyinen
İnsan kendin sele m'atar
Kayınbaba döğmeyinen*

*Aman Ayşem mor menevşem
Dağlar başı duman Ayşem
İndim Ürgüp çöllerine
Geleceğim güman Ayşem...*

Buna benzer bir örnek türkü daha katalım gelin dağarcımıza;

*Çaya da düştü tutamadım kolunu
Uzak giitti bilemedim yolunu
Kadir Mevlam layık görmüş ölümü
Akmayası çaylar nerelere çaldın Ümmü'mü...*

*Düğuncüsü kaya dibi dolaşır
Davulcusu koyun gibi meleşir
Kara haber köye çabuk ulaşır
Kuruyası çaylar nerelere kattın Ümmü'mü...*

*Kadı da geldi mahkemeler kuruldu
Gelin Ümmü'mün zabıtları görüldü
İfadesi müstantikten soruldu
Akmayası çaylar nerelere attın Ümmü'mü...*

Diye yine sele kapılıp giden bir başka gelinin yani gelin Ümmü'nün türküsü yakılmıştır ardından. yakılmış diyorum çünkü: insanı yakıp kavuran türküler yakılarak göğünerek gönlümüzü dağlayacak hale gelmiştir. Türküler bestelenmez, onlar Türk insanının gönlünden doğar dilden dile dolaşır sonunda mecrası bulur ve türkü olur. Türkünün sahibi bir kişi değildir o toplumun malı olmuştur anonimdir artık.

Türkü yakarı belli olan gönül insanları da yakatıkları türkü formundaki besteler zamanla insanımızın gönlünde mayalanarak türküye dönüşür milletin malı olur ve şöyle denilir;

“Hisarlı Ahmet'ten alınan bir Kütahya Türküsü”, “Muzaffer Sarısözen'in derlediği bir Kahraman maraş Türküsü” zaman gelir milletin malı olur.

Bugün Anadolu'nun mahzun ozanı Aşık Mahzunî Şerif'e, Bozkırın Tezenesi Neşet Ertaş'a ait bir türküyü dinlerseniz anonim bir türkünden ayırt edemezsiniz.

Neşet Ertaş'a sorarlar türküyü, oda; “Yanmadan türkü yakılmaz” der. Son noktayı koyar türkünden yana. Göğünen gönlünün acısını bir türkü ile külemeye çalışır bizim insanımız, yanmadan yakamaz ancak yanan gönlünün ateşini göz yaşıyla söndürmeye çalışır.

Türkülerimiz bir ağıdın hikayesidir, bir acının haykırışıdır, Anadolu'nun yanık bağrından yıldızlara uzanan bir avazdır.

Ey Anadolu'm... sen ne yüce bir beldesin ne karalı bir başın varmış. Bu kadar acıyı hangi coğrafya kaldırır ki? Sen bu acıların hepsini sinende bastırmış bir kutlu topraksın. Acılarla meşbu hale gelen senin toprağını sıkarsak şüheda fışkıracaktır elbette. Her mezar taşının altından bir acıklı hikayenin sahibi kemikler çıkacaktır. Çanakkale'den sonra İstiklal Harbi'nde de nice koçyiğitler uğurlanmışlar cepheye, nice Yanık Ömer'ler dönmüştür köyüne.

Gelin Ümmü'nün, Ayşe'nin hikâyesi gibi nice hikâyeler yazılmış, acılar gömülmüştür bu topraklara.

*Asker ettiler beni kıdemli çavuş
Uçun kuşlar uçun İzmir'e doğru*

Savaş göre göre, çarpışa çarpışa kıdemli çavuş olan nice yiğitler gönlündeki kuşları kendileri gibi İzmir'e doğru uzanıp düşmanın İzmir körfezine döküldükten sonra zafer haberini Anadolu'nun ücra köşelerine uçup götürsün diye bu türküyü dillerine dolamışlardır belki de.

Kim bilir...

Rübailər

◆ Vaqif Osmanov

İnsana gərəkdir pələng cəldliyi,
Çiçək incəliyi, qaya sərtliyi.
Şüurlu insanda tapılmaz, vallah,
Qayalara sadıq mamır mərdliyi.

Qəbristanda gör nə qədər adam yatır,
Babam, nənəm, anam, bacım, atam yatır.
Ziyarəti doğmaların ruhu duyur,
Elə bilmə ordakılar müdam yatır.

Sən ki, saray görməmişdin, zalım oğlu,
Şah bağına girməmişdin, zalım oğlu.
Bəy tərifi görmüşdün sən toy - mağarda,
Şaha tərif hörməmişdin, zalım oğlu.

Rübain bal dadır, ey Ömər Xəyyam,
Fikrin tərbiyədir, bilikdir tamam.
Meyxana bar olub, xidmət başqadı,
İndi dəyişibdi zamanə, əyyam.

Sağlam bir mühitdə doğular şeir,
Havasız sarayda boğular şeir.
Şairlər millətin çörəkçisidir,
Xalqın dərd - sərindən yoğrular şeir.

Müəllim ərəbcə “öyrədən” demək,
Öyrətmək, öyrənmək - müqəddəs əmək.
Şagirdədən təmənna uman müəllim,
Bədbəxt dilənçidir, dilənir yemək.

Bulaqların qaynar gözü iylənməz,
Duyan ürəklərdə vicdan piylənməz.
Vətəndə düşmən atı gəzən kəs,
Qayğısız gözəllə barda əylənməz.

Ağıllı seçici, uyma bütələrə,
Küt alət olmayaq harın kütlələrə.
Qanunlar yazanlar xalqını sevsə,
Bölünmərik varlı - yoxsul cütlələrə.

Yüregimi Nara Yaktım

◆ Ahmet Erener

Gözün gözlerime dəydi bir kere
Tutuştı yüregim kül olsun varsın
İstemem iy olsun açtığın yara
Ellerin dəgince gül olsun varsın

Saçının telini alıp sakladım
Gece gündüz sen bilerek kokladım
Gündüz hayal gece düşte bekledim
Yerinde esenler yel olsun varsın

Mavi bulutlara baktım ağladım
Yüregimi nara yaktım dağladım
Bir damla koyup ta mektup yolladım
Bilsen gözyaşlarım sel olsun varsın

Temiz sana olan her bir niyetim
Söyle var mı ödenecek diyetim
Her gün artıyorken sana hasretim
Dünyadan uzaya yol olsun varsın

Gerek var mı ölmək için talime
Ölürsün verdiysen gönül zalime
Değmeyin dostlarım bugün telime
Baktığım gördüğüm çöl olsun varsın

İçimde kalmadı yurt ile yerin
Kalmadı anlamı artık sözlerin
Benim için bakmaz ise gözlerin
Ayrılık şarabı bal olsun varsın

Sarıkamış Şehitleri

◆ Ömer Ekinci Micingirt

Iraktan gelinlik giyinmiş körpe kız gibi
Karlara serildi Sarıkamış'ta
Mevsimler ağlaştı gece buz gibi
Şafaklar gerildi Sarıkamış'ta

Mehmet'im çarıksız Yemen'den geldi
Şahâdet gürledi sonsuzu deldi
Gök mavi yer beyaz kefeni aldı
Ak yaşlar nar oldu Sarıkamış'ta

Yıldızlar ağlaştı bulutlar indi
Yokluklar yok oldu varlık silindi
Namlular yırtıldı taşlar delindi
Bir tarih yarıldı Sarıkamış'ta

İstırap çilekeş dereleri kar
Dikenli tabyadan esiyor rüzgâr
Susun! Şehidimin söyleşisi var
Bâsiret kör oldu Sarıkamış'ta

Küfrün azgın devri mağmaydı vatan
Ölüm çığlıkları amansız meydan
Ferhat'ın çığlığı seni anlatan
İrâde buruldu Sarıkamış'ta

Vuslat harekât der müjdeyi bekler
Ağlaştı mevcudat ve de melekler
Hoşaftı menuyu yağsız yemekler
Öğünler bir oldu Sarıkamış'ta

Yaram çok ağırdır çıban çok derin
Apansız çıyanı dipsiz çemberin
Cilvesidir lâkin buda kaderin
Silahsız vuruldu Sarıkamış'ta

Beyaz uykudaydı koca bir ordu
Dağ taş susuyorken komutan sordu
Mekân konuşuyor beden mosmordu
Pâk beden mor oldu Sarıkamış'ta

Çığlık yığınağı doksan bin fidan
Şavkı göğe vurdu süzölmüş yatan
Balkanlar Kafkasya Şırnak Ardahan
Şehitler soruldu Sarıkamış'ta

Şehit bu tarifi gelmez dilime
Ziyâsı izâhsız altın kelime
Vefâdâr ses verir cümle âleme
Âşıklar var oldu Sarıkamış'ta

Kutsal pervanesi o gün niyetin
Mehmet'te doğuşu samimiyetin
Övölmüş milleti sen ki ümmetin
Zor nizâm kuruldu Sarıkamış'ta

Şüheda vâdisi ne büyük mâna
Sırt sırtta diz dize yatar yan yana
Âsımdan emânet bu toprak sana
Pir Mehmet pir oldu Sarıkamış'ta

Sarıkamış dinle tarih seslenir
Mâziyle beklenen renkler hislenir
Kan-ter yudumlayan ruhlar süslenir
Emr-i Hak verildi Sarıkamış'ta

Ne çok şey anlatır bir mezar taşı
İmânla beslenir Hakk'ın savaşı
Şâirin efkârı birkaç gözyaşı
İslanıp kar oldu Sarıkamış'ta

Şehitler ölmez hây! Şehit her yerde
Ve onlar gittiler yüce seferde
Bak Ömer rikkatle bak perde perde
Cennete girildi Sarıkamış'ta

Ula Bozqurd

◆ Rövşən Xasayovlu

Dedin, Haray, haray - Türkəm,
Nə Farsam, nədə ki, Əcəm.
Yad əllərə keçib ölkəm.
Ula bozqurd qəlsin səsin,
Parçalansın dar qəfəsin.

Aləmə salmışan haray,
Sinirlərin dartılmış yay.
Türkəm dedin, sustu saray,
Ula bozqurd qəlsin səsin,
Tehran qorxudan titrəsin.

Türkəm, hanı şirin dilim?
Farsca məktəb, farsca elm,
Türk dilimdir Türk kimliyim.
Ula bozqurd qəlsin səsin,
Ana dilim, öz nəfəsim

Dilim Türkdür, Farsa dönməz,
Qibləm Məkkə, tərsə dönməz,
Vətən sevgim heç vaxt sönməz,
Ula bozqurd qəlsin səsin,
Fars bu səsdən alsın dərşin.

Ərənləri salın yâda,
Canım yurda olsun fəda,
Zəncanda, Xoyda, Culfada -
Ula bozqurd qəlsin səsin,
Ayağa qalxsın Təbrizim.

Çilə çəkir Türk ulusum,
Nə vaxtacan zülmə susum?
Torpağımda qanmı kusum?
Ula bozqurd qəlsin səsin,
Rəvamı Türk haray çəksin.

Yetər, artıq Fars zülümü,
Hər kəs duysun bu hökümü
Ya hürr yaşa, ya seç ölmü,
Ula bozqurd qəlsin səsin,
Qırın hürriyət tələsin

Tel qəfəsi qırsın Araz,
Aramızdan çəkilsin Fars,
Türk, bütövlük dastanı yaz,
Ula bozqurd gəlsin səsin,
Silin o taylı kəlməsin.

Bu torpaqlar Tanrı payı,
Bayrağım ulduzlu, ayılı,
Türk itirməz haqqı-sayı,
Ula bozqurd qəlsin səsin,
Fars tanısın yurd yiyəsin!

Türkə arxa-dayaq Turan,
Sən oğulsan, o da anan,
Nə istəyir səndən İran?
Ula bozqurd qəlsin səsin,
Düşmənlərin lərzə gəlsin!

Ula bozqurd, durma ula,
Türk səninlə çıxıb yola,
Bozqurda dağlardır qala,
Ula dünya duysun səsi,
Qurd Türkə Tanrı töhvəsi!

Üç Aylar

◆ Ahmet Arslan

Her günü, her anı, rahmetle dolu,
Gönül ağlarını ör üç aylarda!
Hürmet gösterenin doğrudur yolu,
Kul için en güzel kâr üç aylarda.

Kur‘ân-ı Kerim’i hecele, oku,
Ayetleri bir bir kalplere doku.
Gönüllerden gelsin, misk gibi koku;
Dertliyi ara bul, gör üç aylarda!

Üç aylar; kandiller ile sarılır,
İnsanın hamuru, nurla karılır,
Af dilekleriyle Hakk’a varılır,
Akıl almaz hikmet, var üç aylarda.

Bu aylarda tövbe kalplere kalay,
Kanma mala, mülke; ölüm zor olay,
Helal kazan! Helal rızık haktan pay;
Yoksulun halini, sor üç aylarda!

Bin aydan hayırlı “Kadir Gecesi”,
Yılların, ayların ulu ecesi,
Bu gece af diler Hak’tan nicesi;
Yaralı kalpleri sar üç aylarda!

Arslan Ahmet; uzat şefkat elini,
Kem söz söylemekten, sakla dilini,
Akıt bu aylarda rahmet selini;
Cömert ellerinle ver üç aylarda!

Var mı Vakti Ecelin

◆ Ali Rıza Malkoç

Ayak bastık dünyaya, bu bir sevk-i İlâhî
Zaman meçhul bir kavram, ölçeni var mı sahi?
Durak durak ilerler, menzile varsan dahi
Mola yerinde yorgun, kırılmadan, kırmadan
Göçmeli bu âlemden, yetmişine varmadan

Fikirler taarruzda, zannedersin sanığım
“Sen yeme ben yiyeyim”, kavgasına tanığım
Güneşten bilinmesin, ben içerden yanıgım
Kabirde aç kurtların, midesi ağrımadan(!)
Göçmeli bu âlemden, yetmişine varmadan

Ne kadar ayrılmıştır, gezegende yerimiz?
Faniliğe işaret, kayan yıldızlar remiz
Yapmalıyım hesabı, devrilmeden küremiz
Nakarata düşüp de, filim geri sarmadan
Göçmeli bu âlemden, yetmişine varmadan

Oy avcıları bile, genç insan özler iken
Ötelere varanlar, yolumu gözler iken
Acı üstüne acı, yüreğim sızlar iken
Dost -düşman günahımı, karesiyle karmadan
Göçmeli bu âlemden, yetmişine varmadan

Ele unu genç iken, kutlu olsun eleğin
Zamanı iyi kullan, makbul olur dileğin
Yakışıklı bellesin, can alıcı meleğin
Kalp pile muhtaç olup, baş ayağı yormadan
Göçmeli bu âlemden, yetmişine varmadan

Buradan selam olsun, Gülün Efendisi’ne
Altmış üçünde göçen, Nebi’ler Nebi’sine
Şırıldayan ırmaklar sayılsın gözyaşına
İstemem matem-hüzün, hiç kimseyi yermeden
Göçmeli bu âlemden, yetmişine varmadan

Konaklama yeridir, kulluğun imtihanı
Dünya süsler ömrünü, mülk sahibini tanı
Tacı, tahtı, ilacı, Süleyman, Lokman hani?
Kâinat sallanıyor, şafağı kararmadan
Göçmeli bu âlemden, yetmişine varmadan

Bizimkisi bir sitem, birazcık da temenni
Bahşedilen yıl kadar, hayır doldur küfeni
Çağrı ve hüküm sana, kim giyer ki kefeni?
Doğarlara yol açıp, “niye geldin?” sormadan
Göçmeli bu âlemden, yetmişine varmadan

Gerisini şafak say, kırk beşini devirdik
Taş atana gül sunup, taş bağrımızda bildik
Ve dikenli yolları, gülüstana çevirdik
Elli-yüz fark etmez de, topraklar sararmadan
Göçmeli bu âlemden, yetmişine varmadan

Susuz Ceylan

◆ Yetik Ozan

Gül yüzünde gülücükler görende
Bir sevdalı bülbül uçar bağrımdan
Yüreğim çırpınır selam verende;
Sanki bir ceylan su içer bağrımdan.

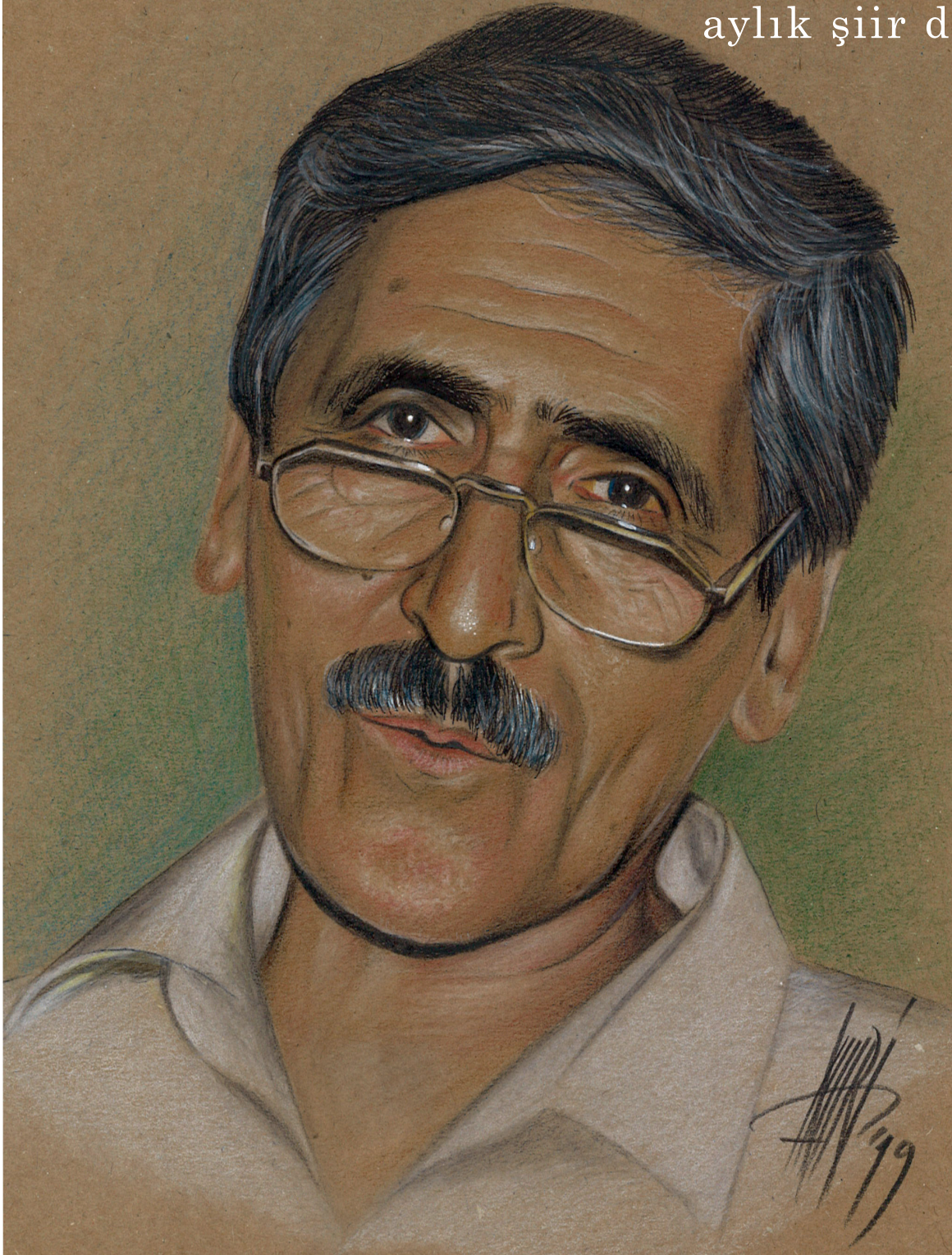
Harami, gözünü cana döndürmüş,
Düz giden yolları yana döndürmüş,
Beni bir uğursuz hana döndürmüş;
Ben dert konar, bin dert göçer bağrımdan.

Koklayıp geçmiş de bir sarı ölüm
Tozpembe çağında kurumuş gülüm
Gayrı bir gölgesiz, sınırsız çölüm;
En mecnun emeller geçer bağrımdan.

*[Yetik Ozan, Bütün Şiirleri: Atmaca Uçurumu-Ülkü Bağı-Yücelmek,
(Haz. Metin Özarslan) 3. Basım, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2018, s. 41].*

HECE TASLARI

aylık şiir dergisi

◆ Abdurrahim Karakoç ◆ Tayyib Atmaca ◆ Prof. Dr. Metin Özarslan
◆ Prof. Dr. Erdoğan Erbay ◆ Bayram Bilge Tokel ◆ Dr. Öğr. Üyesi Tacettin Şimşek
◆ Ahmet Doğan İlbey ◆ Hayati Tek ◆ Selçuk Küpçük ◆ Ramazan Avcı
◆ Mehmet Ali Kalkan ◆ Halit Yıldırım ◆ Süleyman Aydemir

Lamba Yandı Ben Camında Üşüdüm

Ben bir şiir avcısıyım ağalar, ilk ava babamla birlikte çıktık, seyrani gösterdi hiciv kuşunu, derdiçok'u çok okudum dertlendim, hayati vasfi'yi ahmet çitak'ı, yola çıktığımda öyle tanıdım, abim salavan'da ben engizek'te, gönlümüzün evsininde yatarak, onun ürküttüğü kuşu ben vurdum, benim ürküttüğüm kuşu o tuttu, herkes gitti bir ben kaldım cela'da, başı kurtarmadık her gün belada.

Nerden çıktı ise bir serdengeçti, talip oldu avladığım kuşlara, her zaman mavzerim omzumda gezdim, ha hasan'a sıktım ha sana sıktım, kibrit kutusuna bir mektup koyup, mihriban'a saldımm emmimoğluyla, onun da içine bir çingı düşer, birlikte yarınarız diye bekledim, bu arada askerlik de yaklaştı, orda da omzumda bir kırıkale, garajda nöbette *ülker* avladım, yüzbaşımaya dökemedim derdimi.

Aşkı kâğıtlara yazdım olmadı, kendime darıldım kızdım olmadı, lamba yandı ben camında üşüdüm, dünürücü gidenler gönlü boş döndü, sanki salavan'da bir çığ yürüdü, ben altında kaldım geceler boyu, ölümle kol kola gezdim dağlarda, sonra toparladım şükür kendimi, kalbime sözümü dinletemedim, engizek adında bir gazetede, şiir yazdım ona mektup yerine, çare yok kavlimiz mahşere kaldı.

Bin dokuz yüz seksen dördte cela'dan, ankara'ya uçtu nasip kuşumuz, düşlerimde salavan'da dolaştım, bir gün boş dönmedim şiir avından, koşmadım peşinde şöhretin şanın, anadolu yüreğine dar geldi, bir uçtan bir uca türk illerini, ruhumla dolaştım dertle demlendim, *dört mevsim ötede üşüdü bahar*, eğilmeden bükülmeden yaşadım, asumana bıraktığım sedalar, seksen yıllık bir hayatın dökümü.

İki bin on iki haziran yedi, görklü melek geldi gidelim dedi, mehmet görmez üç tek birle namaza, durunca ruhumda çiçekler açtı, meğerse ne kadar sevenim varmış, uzaktan yakından gönlü olanlar, kocatepe avlusuna sığmadı, peşimde bir düğün alayı vardı, kimseye küsmedim şahit atmaca, kuş gibi uçarak göçtüm dünyadan, muhsin'i kendime komşu seçmiştim, arvası yanına koydular beni.

Tayyib Atmaca

hece taşları aylık şiir dergisi ◆ **yayın yönetmeni tayyib atmaca**

son okuma metin özarslan ◆ **kapak resmi nuriddin çelenk**

yazışma haydar bey mh. 32077 sk. armada 2 d 6 onikişubat kahramanmaraş

0535 391 92 50 hecetaslaridergisi@gmail.com

52 sayı 15 Haziran 2019 issn 2149-4509. (e-dergi)

Hasan'a Mektuplar/1

◆Abdurrahim Karakoç

Oğul bir mektup yaz bizim Hasan'a
Bıldırki itlerin çoğu öldü de.
Tor tosunlar kayış yardı bu sene
Kocöküzler epey ayrık yoldu de.

Aramızda yamrı yumru tepeler
Sokaklarda sekip gezdi sopalar
Sen giderken yeni doğan sıpalar
Torunlu morunlu eşek oldu de.

Köye çoban ettik sağır İbiş'i
Çatal doğurtuyor erkek çebişi
Yağcılıktan yükün tuttu çok kişi
Gene aşiretin yüzü güldü de.

İbibikler dama yaptı yuvayı
Pis kokudan balta kesmez havayı
Sorarsan şo bizim eski davayı
Can sıkmasın, kıyamete kaldı de.

Biraz daha azdı dünkü sinekler
Yular bırakmadı kırdı inekler
Çıkın edip gönderdiğin dilekler
Yalınayak gözü yaşlı geldi de.

İncitmeyin derken gönül hatırı
Gebe çıktı Solakların katırı
Kör kıvrak bir kırık yemden ötürü
Düşmanların davulunu çaldı de.

Fukaralık bağdaş kurdu hasıra
Harçlık marçlık gönderemem bu sıra
Hele mektup için bakma kusura
Pul parası kesemizi deldi de.

Yırtıldı geceler çakal sesinden
Kazlar kafa çeker el kesesinden
Bozuk terazinin sol kefesinden
Demlenen hıyarlar rağbet buldu de.

Sen gideli çok haşarat türedi
Anaç balıkların hepsi türedi
Kavaklara kaplumbağa tünedi!
Yörük yaylasına çingen doldu de.

Tut Ellerimden

◆Abdurrahim Karakoç

Sırat'tan incedir sevda köprüsü
Beraber geçelim tut ellerimden.
Niyet ak güvercin, vuslat gökyüzü
Beraber uçalım tut ellerimden.

Gönüldeki birlik kalkandır dışa
Aldırma ayaza, yele, yağışa
Giden ilkbahara, gelecek kışa
Beraber göçelim tut ellerimden.

Birleşmek üzredir şafakla gurup
Korku beklenilmez kapıda durup
İster zehir olsun, isterse şurup
Beraber içelim tut ellerimden.

Çağır hayallerin en ötesini
Yakından duyarsın aşkın sesini
Sonsuz mutluluğun penceresini
Beraber açalım tut ellerimden.

Hatırla kaybolan hatıraları
Elmasta ışıklı, altundan sarı
Zaman tortusundan işte onları
Beraber seçelim tut ellerimden.

Şüphe "başlangıç"tır, karar "nihayet"
Zamanı zamana etme şikayet
Kaçmak kurtuluştur diyorsan şayet
Beraber kaçalım tut ellerimden.

Abdurrahim Karakoç'a Dair

Bilindiği gibi modern Türk şiirinin en güçlü şairlerinden Abdurrahim Karakoç 40 yılı aşkın bir zaman içinde baskı üstüne baskı yapan eserleriyle ve özellikle *Vur Emri* adlı kitabıyla edebiyatımızda çok az sanatkâra nasip olacak geniş ve derin bir hüsn-i kabul görmüştür.

Hakkı ve hakkın yanında yer alanları, sözleriyle takdir ve tebci etmekle birlikte; doğrudan şahısları övme, beğenmediklerine sövme zeminlerine uzak durmuş ve yemin ettiği üzere yazabildiği kadar yazmayı ömrünün son anlarına kadar sürdürmüş olan Abdurrahim Karakoç'un şiirlerinde esas unsur insandır.

Genç Kalemler hareketinden sonra teşekkül eden ve gelişen Türkçe ile hece geleneği vadisinde aşk, gurbet ve cemiyet konularını işleyen şiirler kaleme alan Karakoç, yüksek seviyede ironi taşıyan yazılarıyla da geniş kitlelerin gönlünde taht kurmuş, şiirleri ezber edilmiştir.

Abdurrahim Karakoç değişik zamanlarda, vesilelerle vaki beyanları yanında farklı kişilere verdiği röportajlarda kendini şöyle tarif ve takdim eder: "Şiir yazmaya küçük yaşlarda başladım. Zaten bizim oralarda her genç şiir yazar.

Bu tutku başka bir meşgalenin veya işin olmayışından kaynaklanıyor gibime geliyor. Ben de avareydim, boşluğumu şiirle doldurmaya çalıştım. Benimle şiire başlayanlar yalnızlıktan, yarımsızlıktan dökülüp gittiler. Bana gelince: Sağ olsunlar, iktidarların ve muhalefetin irikıyım politikacıları, ihtilal cuntacıları, 'bilimsel' cüppeliler, entelektüel züppeler, millî soyguncular, sosyete parazitleri, sermaye sülükleri, zulüm-işkence makineleri, adalet katleden hukukçular, dalkavuklar, üçkâğıtçılar vs. hep bana yardımcı oldular. Şiir malzememi veren onlar, öfkemi bileyen onlar oldular. Yardımlarını inkâr etmiyorum, fakat teşekkür de etmiyorum. Dinsizlerin değil, din düşmanlarının, yani İslâm düşmanlarının da az yardımı olmadı. Bir bakıma dinî duygularımın kuvvetlenmesine vesile oldular. En uygun zamanda yaşadığıma inanıyorum. Yardımcılarım(!) var oldukları sürece yazmaya devam edeceğim".

Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere onun şiirini besleyen ana damar toplumdaki haksızlıklara sebep olan ve çeşitli görevler üstlenen kişilerin hakka hukuka, ahlaka, aykırı tutum ve davranışlarıdır.

Bunlar arasında daha müşahhas olarak siyasetçiler ilim adamları, entelejansiya, hukukçular, memurlar, doktorlar, eğitimciler, askerler, iş adamları ve sermaye sahipleri yer alır. Şair bu makuleyi kanun, nizam, gelenek, insaf ve merhamet dışı tavır, tutum ve tasarrufları dolayısıyla keskin bir dille katı bir şekilde tenkid ve hicveder. Şiirinin bir tarafında bu ağır tenkid yer alırken, bir başka tarafını da memlekete ve memleket güzelliğine açmıştır.

O memleketin görebildiği bütün güzelliklerini işleyebildiği kadarıyla şiirine dâhil etmiştir. Onun şiirine konu etmediği hiçbir şey yoktur dense yeridir. Şiirinde mahallilikten milliliğe, millilikten beynelmilleliğe uzanan bir yelpaze ve bu unsurları birbirine bağlayan sağlam ve müteselsil bir bağ göze çarpar.

Şairin sık sık dile getirdiği "Ağaç, kökünden uzakta büyümez" ifadesi de bu silsile durumunu özetler mahiyettedir.

Karakoç bu tarzla başlayıp devam ettirdiği sanat hayatına *Hasan'a Mektuplar* (1965), *El Kulakta* (1969), *Vur Emri* (1973), *Kan Yazısı* (1978), *Suları Islatamadım* (1983), *Dosta Doğru* (1984), *Beşinci Mevsim* (1985), *Akıl Karaya Vurdu* (1994), *Yasaklı Rüyalara* (2000), *Gökçekimi* (2000), *Gerdanlık I* (2000), *Gerdanlık II* (2002), *Parmak İzi* (2002), *Gerdanlık III* (2005) adlarıyla 14 şiir kitabı ve *Düşünce Yazıları* [Makaleler] (1990), *Çobandan Mektuplar* [Deneme] (1997) adlarıyla 2 nesir kitabı olmak üzere toplam 14 kitap sığdırmış güçlü bir şair, aynı zamanda bir fikir ve dava adamıdır.

Abdurrahim Karakoç Halk Şairi midir?

Abdurrahim Karakoç, hakkında kaleme alınan bir yazıda¹ (Gökçe 2008) Abdurrahim Karakoç'un âşıklık geleneğinin hiçbir icabını kabul etmediği ve bu özellikleri taşımadığı çoğu kendi ağzından şu ifadelerle

¹ Yazının, yaşayan âşıklardan oluşturulmuş bir antoloji serisinin ilk cildinde birinci yazı olarak yer almış olması ironiktir.

verilmiştir: “1958 yılında şiir yazmaya başlayan Karakoç, âşıklık geleneğinin önemli bir şiarı olan rüya görme ve bade içme konusuna oldukça tepkilidir. Rüya görme ve bade içme Karakoç’a göre yalan ve uydurmadır. /.../ Eğer rüya görülmezse ve bade içilmezse âşıklığın yarım kalacağı düşüncesi insanları bu uydurma şeyleri söylemeye iten temel etkindir: “Hak âşığı diye bir şey de yoktur esasında”. /.../ Saz çalmayan Karakoç doğal olarak âşık meclislerine ve âşık atışmalarına da katılmamaktadır. /.../ Âşıklar için atışmaların iyi olduğunu; fakat kalıcı olmayacağını düşünmektedir. Karakoç, ustası olmadığını söyler /.../ İlk şiirlerinde “Karakoç”, “Karakoç’um” gibi ifadeler kullanan şair bunları mahlas olarak nitelendirmemektedir. (Gökçe 2008: 5). Karakoç, kendisinden önceki âşıkları usta kabul etmediğini de /.../ belirtir. /.../ Herhangi bir âşık koluna mensup olmayan Karakoç, şiirlerini hiçbir yerde icra etmemekle beraber şiir şölenlerine de katılmamaktadır. “İrticalen şiir söyleyebiliyor musunuz?” sorusuna şu cevabı vermiştir: “Söyleyenlerin en iyisini yaparım; fakat şiir olmaz o. Onlar şiir değil, ben beğenmiyorum.” (Gökçe 2008: 6). Hiçbir şenlik ve festivale katılmayan Abdurrahim Karakoç, televizyon programlarına ise yalnızca kendisi konuk alındığında katılmaktadır. (Gökçe 2008: 10). Âşıklık geleneği içinde tam olarak yer almayan Karakoç, kendisini halk şairi olarak nitelendirmez. (Gökçe 2008: 11).²

Ölümünden sonra ardından yazılan kimi yazılarda ise -bir iki yazı hariç- kendisi sürekli olarak “halk şairi” şeklinde takdim edilmiştir.

Bu yazılarda merhum “Büyük halk şairi, Türk şiirinin köşe taşı, usta şair Abdurrahim Karakoç” (Keklikçi 2012); “Abdurrahim ağabey, yirminci yılın son, yirmi birinci yüzyılın ilk çeyreğinde -aşağı yukarı altmış yıldır- halk şiirinin tartışılmaz şairidir” (Atmaca 2012), “Abdurrahim Karakoç, geleneksel halk edebiyatı türünün son örneklerinden biridir. Bir halk adamı ve halk ozanıdır” (Güzel 2012), “O son yüzyılın en büyük halk şairiydi” (Küçet 2012) veya “Abdurrahim Karakoç, Türk şiirinin son 50 yılına damgasını vurmuş, yüzlerce şairi etkilemiş, davasını şiir diliyle milyonlarca insana ulaştırmayı başarmış özü ve sözü bir olan bilge bir halk şairidir” (Avcı 2012) biçiminde ifade edilmiştir.³

Bunların yanında Abdurrahim Karakoç’tan “halk şairi” olarak bahseden bir başka yazıda onun geleneksel şiirden nasıl beslendiğinin altı çizilmiştir: “... aziz şair, şiirde ağabeyinden farklı bir yol tutmuştu; halk şiirinden besleniyor, bu şiirin kadim formlarını kullanıyordu. Evet, bir halk şairiydi; ama bu “halk şairi” tabirini literatürdeki anlamında kullanmıyorum. Halk şiirinin formlarına ve bin yıllık ses tecrübesine bağlı, ancak bu şiire yeni zenginlikler getiren, teknik olarak son derece sağlam, ironi yüklü, imaj bakımından fazla zengin değilse de, yer yer hikmeti yakalayan etkili ve çok özel bir şiir yazıyor ve hiç şüphesiz, farklılığının arkasında entelektüel kişiliği yatıyordu” (Ayvazoğlu 2012).

Merhumun, röportajlarının birinde, kendisinin “günümüzün Karacaoğlu” şeklinde takdimine “Karacaoğlu’la benim tarzım çok ayırdır. Ben ne Yunus’um, ne Karacaoğlu’m ne Fuzulî’yim ben benim...” (Şehsuvaroğlu 2012) şeklinde cevap vermiş olması da onun yerini tayin etmede alışılmışın dışına çıkmayı gerektirir. D. Mehmet Doğan böyle bir nitelemede bulunmaktadır: “Abdurrahim Karakoç için sazsız “halk şairi”, âşık tarzının 20. Yüzyıldaki sürdürücüsü gibi tanımlamalar sık sık yapıldı. Evet, Abdurrahim Bey, güçlü bir geleneğin sürdürücüsü idi. Ama onun geçmiş yüzyıllardaki âşıkların bir benzeri olduğunu sanmamak gerekir. O aynı zamanda modern şiirin pınarlarından içmiş bir şairdi. İki şiir kitabının ismi bile bu yönünü vurgulamak için yeterlidir sanırım: Suları Islatamadım, Gök Çekimi...” (Doğan 2012).

Beşir Ayvazoğlu ve D. Mehmet Doğan’ın yerinde ifadeleri bir yana, diğer nitelemelerin iyi niyetle yapıldığından zerre kuşku yoktur. Ancak iyi niyetle de olsa Karakoç’un “halk şairi” olarak nitelenip takdim edilmesi bir zihniyetin şuuraltını yansıtmaya bakımından manîdardır. Oysa rahmetli Hocam Prof. Dr. Şükrü Elçin de (1976) yaklaşık 35 yıl evvel Karakoç’un da aralarında bulunduğu kimi şairlerimizin “halk şairi” sayılmaması gerektiğini belirtiyordu. Merhum hocam “halk” teriminin okumuşlar -batı edebiyatı tesirinde kalmış fikir ve edebiyat adamları- tarafından sun’i olarak ortaya sürüldüğünü ifade ettikten sonra Karakoç’u “... 1932 yılında Elbistan’ın Cela köyünde doğmuş ve aynı köyde muhasebecilik yapan Abdurrahim Karakoç gibi “Panzehir”, “Diyalog”, Reçete” gibi başlıklarla şiir yazan sanatkar” şeklinde tanımlamış ve mezkûr yazıda aralarında Karakoç’un da bulunduğu bu gruptan sanatçıları “Yahya Kemal, Faruk Nafiz, Cahit Sıtkı, Muhip Dranas ve Orhan Veli gibi şairlerden ayrı düşünmemek lazım” geldiğini ifade etmiş ve “Şiirlerinin büyük çoğunluğunu aruzla söylemiş olan Yunus Emre’yi de halk şairi sınıfı zih-

2 İktibaslardaki italik vurgular bana aittir. M.Ö.

3 İktibaslardaki italik vurgular bana aittir. M.Ö.

niyetinde gören [okumuşlar] telakkisinden artık kurtulmak icap eder” diyerek, bu anlayışın terkedilmesi hususunda hakkı teslim etmişti.⁴

Kültür İktidarı ve Karakoç

Şüphesiz Abdurrahim Karakoç’u bir yazı ile değerlendirmek mümkün değildir. Şairin vefatı üzerine ardından yazılan yazıların genel havası onu kaybetmekten duyulan üzüntüyü ifade eder mahiyette kaleme alınmıştır. Bu tutum bazı kalem sahipleri için bir vefa izharı, bir son vazife niteliği taşıırken bazıları da merhumun ölümünü, benzer durumlarda olduğu gibi adetâ “Kör ölür badem gözlü olur” atasözü fehvasınca, fırsata dönüştürmüşler, merhumun sağlığında hakkında tek satır yaz<a>mayanların vicdan rahatlığı duymalarına kapı aralamış gibi görünmektedir. Ancak bu yazılarda satır arası ifadelerde Karakoç’un sanatı ve bu sanatın karşılaştığı zorluklar resmedilmiştir. Çünkü Türkiye’deki kültür iktidarı Karakoç’u da sürekli olarak görmezden gelen bir tutum sergilemiştir. Tıpkı Arif Nihat Asya’yı gibi, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu’nu, Yetik Ozan’ı [Turgut Günay], Dilaver Cebeci’yi hatta Ali Akbaşı görmezden geldiği gibi...

Beşir Ayvazoğlu’nun haklı olarak vurguladığı şu satırlar bu konuda meramı anlatmaya yeter: “Türkiye’de edebiyat ve diğer bütün sanatlar, nicedir, bu topraklarla neredeyse bütün bağlarını koparan aydınların küçük küçük kabileler halinde, hem birbirini, hem halkı yok sayarak oynadıkları bir çeşit oyun hâline gelmiştir. Bu oyuna katılmayanlar ya küçümsenmekte yahut büsbütün yok sayılmaktadır. Ne kadar kabile varsa, o kadar “kanon” var. Hâlbuki sanat ve edebiyat ortamının zenginliği, çeşitlilik, çok seslilik ve bunlar arasındaki geçişkenlikle mümkündür. Belli başlı kaynaklara bakınız; Abdurrahim Karakoç adında bir şair sanki hiç yaşamamıştır! Bana sorarsanız, kılcal damarlarına kadar nüfuz ettikleri toplumu asıl etkileyenler onun gibi şairlerdir. Neredeyse yarım asırdır şiir söyleyeceksiniz, birçok şiiriniz dilden dile gezecek, ezberlenecek, türkü olup söylenecek, “Mektup yazdım Hasan’a ha Hasan’a ha sana” gibi deyişleriniz âdetâ darbimesel haline gelecek, yine de yok sayılacaksınız!” (Ayvazoğlu 2012).

Yukarıdaki alıntıda altı çizilen hususları, özellikle şairin “Mihriban” şiirinin macerası içinde müşahhas bir biçimde takip etmek mümkündür. Mihriban şiiri bir tesadüf eseri Musa Eroğlu tarafından bestelendikten sonra Türkiye’deki kültür iktidarının engellerini kırabilmiştir. Mevcut kültür iktidarının bu anlayışı alışılmış bir algı biçiminde öteden beri kullandığı jargona da yansır. Meselâ kimi gazetelerde ölüm haberiyle ilgili olarak “Mihriban’ın Babası Karakoç Vefat Etti” şeklinde atılan başlık ve haberin içeriğindeki ifade ironik olup, üstte serdedilen düşünceyi destekler mahiyettedir: “*Modern halk türküsü*⁵ “Mihriban’ın şairi Abdurrahim Karakoç...” (Milliyet, 08.06.2012). Oysa üstadın başka Mihriban şiiri de vardır. Ancak o Mihriban şiiri bestelenmiş olmasına rağmen belli çevrelerce bilinmenin ötesine geçememiştir. Bu küçük fark bile Türkiye’de kültür iktidarının ne kadar tesirli olduğunun bir göstergesi sayılabilir.

Sonuç

Abdurrahim Karakoç hayatı boyunca kendine has bir duruş sergilemiş ve bu tavrından taviz vermeyi kendine zül saymıştır. Bu tutumu hem şiirinde hem nesir yazılarında ayan beyan görülür. Onun hayata bakışındaki bu keskin ve kararlı tutum sevenlerinin yanında sevmeyenlerini de çoğaltmış ve kendisi hakkında haklı haksız birçok olumsuz düşünce üretilmiştir. Ancak şair bunlara hiç ehemmiyet vermemiş, inandığı değerleri kendi üslubuyla yer yer dozunu artırarak savunmaya devam etmiştir.

Abdurrahim Karakoç üzerine söylenenlerin söyleneceklerin içinde bir toz zerresi kadar yer tutacak bu denemede “halk şairi” terimi üzerinde durmak, sadedin dışına çıkmak olacağı için; kısaca şu hususun altını çizmekte fayda vardır. Abdurrahim Karakoç şiirlerinde millî vezin olan heceyi büyük bir ustalıkla kullanan bir şairdir ve bu husus onun şiirin fizikî yapısıyla alakalıdır. Karakoç’un asıl başarısı şiirindeki mânâ derinliği ile keskin ve çarpıcı üslubundadır. Dolayısıyla sadece heceyle yazmış olmasından hareketle onu “halk şairi” sıfatıyla vasıflandırmak doğru değildir.

4 Abdurrahim Karakoç hakkında yapılan iki akademik çalışmadan birinde şairin lirik şiirlerindeki kelime dünyası (Saldere 2001), diğerinde de şairin hayatı ve sanatı ele alınmıştır. Ancak ikinci çalışmada Abdurrahim Karakoç “halk şairi” (Avcı 1986) olarak değerlendirilmiştir.

5 İtalik vurgu bana aittir. MÖ.

Bu tanımlama hem şairi tam olarak yansıtmaktan uzaktır hem de “halk şairi” terimi ile ilgili yanlış kanaatten kaynaklanmaktadır. Vezin -ister hece ister aruz ister serbest olsun- şair için bir tercih meselesidir. Eğer mutlaka bir niteleme gerekiyorsa ardından yazılan yazıların birinde ifade edildiği gibi bu büyük şaire “halkın şairi” (Koç 2012) demek daha doğru bir niteleme olacaktır.

O, yediden yetmişe vicdan sahibi her insanın gümrak ve keskin sesi idi. Topyekûn milletin şairi, bu mânâsıyla halkın şairi idi ve millî vezin heceyle ısrarla yazmış olması, onun, batı dillerindeki “folk poet” kavramının tercümesiyle elde edilen “halk şairi” kavramıyla nitelenmesine cevaz vermez.

Karakoç’un vezin tercihi, bu mânâda onu “halk şairi” olarak nitelemekten ziyade, halkın şairi, milletin şairi; millî şair olarak nitelemeye yeter de artar bile...

Gerçek sözü elbette zaman söyleyecektir. Bir ömrü tartabilecek yazıların henüz yazılmadığı düşünceyle, sözümü burada bağlıyor ve onu ölümünü yedinci sene-yi devriyesinde bir kez daha rahmetle yâd ediyorum.

Kaynaklar

- Atmaca, Tayyip, (2012), “Abdurrahim Karakoç: Halk Şiirinin Efendisiydi” *Yeni Şafak*, 14.06.2012.
- Avcı, Ramazan, (1986), “*Halk Şairi Abdurrahim Karakoç, Hayatı, Sanatı ve Şiirleri*”, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Tezi (Yayımlanmamış).
- Avcı, Ramazan, (2012), “Abdurrahim Karakoç”, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1/2: 90-102.
- Ayvazoğlu, Beşir, (2012) “Karakoçlar”, *Zaman*, 14.06.2012.
- Doğan, D. Mehmet, (2012), “Osmanlı Dadaloğlu’su: Abdurrahim Karakoç”, *Yeni Akit*, 10.06.2012.
- Elçin Şükrü, (1976), “Halk Şairi Deyimi Üzerine”, *Uluslararası Folklor ve Halk Edebiyatı Semineri Bildirileri* [27-29 Ekim 1975, Konya], Ankara: Konya Turizm Derneği Yayınları.
- Gökçe, Emrah, (2008), “Abdurrahim Karakoç”, *Sazın ve Sözün Sultanları Yaşayan Halk Şarieleri -I*, [Haz.: Fatma Ahsen Turan- Başak Uysal-Zemzem Keleşabdioğlu-Emrah Gökçe], Ankara: Gazi Kitabevi.
- Güzel, Hasan Celal, (2012), “Abdurrahim Karakoç Hakk’a Yürüdü”, *Sabah*, 10.06.2012
- İsimsiz, “Mihriban’ın Babası Karakoç Vefat Etti”, *Milliyet*, 08.06.2012.
- Keklikçi, Cafer, (2012), “Abdurrahim Karakoç”, *Millî Gazete*, 09.06.2012.
- Koç, Abdullah, (2012), “Halkın Şairi Abdurrahim Karakoç”, *Pervasisiz*, 14.06.2012.
- Küçet, Erbay, (2012), “Suları Islatamayan Şair”, *www.ankarameydani.com* [E. T.: 15.05.2012].
- Saldere, Gülsüm, (2001), “*Abdurrahim Karakoç’un Lirik Şiirlerinde Kelime Dünyası*”, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış).
- Şehsuvaroğlu, Lütfi, (2012), “En Büyük Halk Şairiyle Tarihî Röportaj”, *www.haberarz.com* [E. T.: 16.05.2012].

Gelenek, Miras ve Anlamda Derin Kökler: Abdurrahim Karakoç Şiiri

◆ Prof.Dr. Erdoğan Erbay

Hayatı temiz milletin, tarihi de temizdir. Hayatı ve tarihi temiz yaşayan milleti anlatan Karakoç, yaşananı anlatırken temiz, berrak ve canlı bir kullanır. Onun şiiri, hayatı derinlikli çizgilerle nakış nakış süslerken kaba ve gereksiz ayrıntılar arasında boğulmaktan hep uzak durmayı tercih eder. İç âlemini mahremiyet örtüsüne bürüyüp, dış dünyasını olanca açıklığı ile yığıtçe ve hasbice sergileyen Karakoç, saklayarak ve saklanarak varlık iddiasında bulunan gölge insanlara inat, şiir saflığındaki süreci, şiirle ifade etmeyi izzet ve şeref bilmiştir. Bu nedenle Karakoç'un şiiri, medeniyet havzasını besleyen büyük ırmaklardan biridir. Türk milletin masum ve mazlum yeryüzü yürüyüşü, aynı sıfatları taşıyan Karakoç şiiriyle hiçbir bozulmaya uğramadan devam etmiştir. O, izlerinde kapatılıp gizlenecek bir çamur bulunmadığı için, adımlarını şiirin nezaketli zarıflığı içinde sırlamıştır.

Karakoç, gönül coğrafyasının zarafetini yeryüzüne de yansıtır. Bu zarafet, şiir dili ile gerçekleşir. Zira sanatına dair ilk metinler, şiir düzeni içinde ortaya konulmuştur. Onun şiirine yönelik, bugünden düne doğru yapılacak bir kimlik ve karakter araştırması, sanatkârın en belirleyici varlık alanı olan kaynağa, şiire götürür. Onun sözlü kültürün günlük hayattaki uygulaması olarak karşılaştığımız felsefesi de, şiirinin mısraları arasında kendine yer bulur. Şairin, inancı ve töresi etrafında somutlaşıp hayatını kuşatan tüm değerler ayrıntılardan arındırılmıştır. Sıradanlığa düşmeden başarılan ayrıntısız anlatım, eşya ve insan için belirlenmiş ölçülerin dürüstlük derecesini gösterir.

Zarf mazruf ilişkisi, şiir için de bir hakikate işaret eder. Şiirin tanımı için bugüne kadar ileri sürülmüş bütün görüşleri dikkate aldığımızda, tanımların hiç birisi şiirin ne olduğuna dair son noktayı koyamamıştır. Şiir, hem şekil hem de muhtevadır. Yapının iki tarafı, birbirlerini var kılmak mecburiyeti ile yan yanadırlar. Birinin eksik ya da fazlalığı, asıl inşa edilecek mimarının kökten çürüklüğü manasına da gelir. Koruyan ve korunan, saklayan ve saklanan, görülen ve sezilen bir şeyler olmalı ki, inşa edilenin kıymeti ortaya çıkabilsin.

Karakoç, mensup olduğu medeniyetin şiirini yirminci yüzyılda yeniden üreten şairdir. O, masa başında değil, hayatın içinden devşirilmiş sahih bir şiirin ünleyicisidir. Medeniyetin ilim, irfan, ahlak, marifet ve hikmetini yüklenen şiir, gündelik hayatın, hiç değilse bir adım önünde yürüyen şairin elinde rehberlik görevine soyunur. Şairliğin, dini ve sosyal görev üstlenme olduğu ilkesini Dede Korkut metninden çıkaran şair, Ahmet Yesevi ve Yunus Emre'den el alan bir şiiri de taşır. Hikmeti yapmacığa, süse ve gösterişe ihtiyaç duymadan, şekil ve muhteva ortaklığında aktaran Yesevi-Yunus şiiri, Karakoç şiirinin esasını da inşa etmiştir. Karakoç'un samimi ve sanat yapma endişesine sapmadan, sade ve tertemiz bir dille, beğendirme bencilliğinden uzak söyleyişi, hikmetin, herhangi bir alete ihtiyacının olmadığını da ispatıdır.

Güzel ve güzellik, güzel şekil ve muhtevanın içinde varlık gösterir. Kendi muhteva ve şeklini birlikte taşıyan şiir, tamamlanmış bir halde sanatkârın zihin dünyasında durduğuna göre, şiirin şekli de muhtevası da, sözle somutlaşan iki sütundur. Dolayısıyla, şiirin vaz geçilmezi olan bu unsurları, şiire sonradan giydirilmiş iğreti elbiseler olarak görmek yerine, şiirle beraber varlık kazanan iki değer olarak algılamak, hakkın teslimidir. Şiirin, bir ölçü çerçevesinde ayağa kalkışı, güzelin görünme biçimidir, aslında. Güzelin meydana çıkması, maharet ve meziyetin güzelliğini zorunlu kılar. Yani, 'kem âlet ile kemâlât' olmazsa, bir ölçü ve düzenden mahrum güzellik de olamaz. Güzel, ölçüsü ve haddi olandır. Kaba ve savruk, karmaşık ve karışık güzel değildir. Güzel, süslenme duygusu uyandırmayandır. Güzel olan sadedir, sade olan da güzeldir.

Karakoç şiirinin şekline dair verilecek hükümler, güzelin vücut bulduğu alan dikkate alınarak ortaya konulmalıdır. Sahih ve hakiki şiir, ölçüsüz değildir. Ama ölçünün esiri de olmaz. Sözün, bir terbiye dâhilinde ifadeye bürünmesi, ruh ile beden arasındaki ilişki gibidir. Karakoç'un şiiri, işte bu noktada, mükemmel bir anlatım biçimine kavuşmuş olur. Şekil ve muhteva güzelliği, güzelin şahsiyet ve faziletinin eksiksiz anlatılmasına imkân tanır. 'Dinime, dilime sevdalıyım ben / Bozguncu güruhla kavgalıyım ben / Köklerim tarihin derinliğinde / En soylu çınarın bir dalıyım ben'¹ diyen Karakoç, millet ve medeniyet adına çok önemli hususlara dikkat çeker. Onun şiiri, alperen şiirdir. İnsanın varlığına vurgu yapan din

1 Abdurrahim Karakoç, *Gerdanlık 2*, Kadim Yayınları, Ankara 2015, s. 126

ile dili yanına alan şair, yeryüzünde ‘bozgunculuk’ için değil, ‘nizam-ı âlem’ adına dolaşan, coğrafyalara hakikat taşıyan bir sorumluluğu da yerine getirir. Din fitrî ihtiyaçtır. Dil, varlığa doğup vücut bulma, olma ve oldurma vesilesidir. Karakoç, şiirle ‘yeryüzünde fesada’ izin vermemek için, yiğitçe meydanda yer aldığını da gösterir. Soylu duruşun çözüm üretici gücüne şiirle alan açan şair, köklerini tarihin derinliklerine salmış bir çınar gibi kuşatıcı ve koruyucu duruş sergiler. Dininin ve dilinin cesareti, alperenlik ve yiğitliğinin gücü, tarihinin ve kökeninin sağlamlığı, sorumluluk almayı da zorunlu kılmaktadır.

Karakoç’un şiiri, İslâm coğrafyasını kucaklayan bir şiirdir. Müslümanca ve kahramanca söyleyişin meydan bulduğu bir harman yeridir. Yeryüzünde, bir tek insan için bile, sesini yükselten milletin has evladı olarak haksız ve adaletsiz dünyanın suratına hakkı ve hakikati korkusuzca haykıran şiirin sahibidir, o. ‘Bir Çeçenya’dan, bir Filisten’den vurulurum / Onlar ayaklarından, ben yürekte vurulurum / Bosna’da, Doğu Türkistan’da, hem de Keşmir’de / Hasılı, her yerde her yerde ben vurulurum²’ diyen Karakoç, bütün âlemi dert edinir. Çünkü şair, önceden fark edendir. Önceden fark edişin imkânıyla bakan sanatkar, uzaklara vurulan her hançerin, tek hedefinin kalp olduğunun da şuurundadır. Renk ve dil ayırımı gözetmeksiz, yeryüzünde zulme maruz kalan Müslümanlar olunca, okların Anadolu coğrafyasına yöneldiğini de anlamalıdır. Bu coğrafyanın evladı olarak şair, vurulan her yumruğun Müslüman Anadolu’nun ruhuna indirilmiş darbeler olduğunun da farkındadır. Zira uzaklarda bir mü’mine dokunan her alev, Anadolu topraklarının yüreğine bir kor gibi düşer. Bütün dünya uyurken kendi içine dönüp uyumaz, miskinlik köşesi aramaz Karakoç’un şiiri. Zalimlere korku salıp gecenin zifiri karanlığını gündüze çeviren şimşek gibi düşer arza. Mısraları yeryüzüne öyle bir şiddetle düşer ki, insanın aklını alan dehşetli sesiyle bütün âleme yayılır. Zira Karakoç şiirinin sayhası, zulümle adaletin ayrıldığı çizgiye vurulan mühürdür.

Medeniyet ve töremizde şair, sosyal hayatın kendi nizamı içinde sürmesi hususunda irşat edici bir maka sahibidir. Yirminci yüzyılın insan nesli üzerinde uyandırdığı etkiye ve sonuçlarına sessiz kalamayan Karakoç, ‘değişen zaman’a atılan ithamın yersizliğini de dillendirir: ‘Önce insanların huyu bozuldu / Sonra pınarların suyu bozuldu / Bu nasıl bir çağdır anlamıyorum /Eski soyluların soyu bozuldu.’³ Yeryüzü memuru insanın fesada uğraması, çevresinin bozulmasını da beraberinde getirmiştir. Karakoç şiirinin temel karakteristiği, zanna ve şüpheye yer bırakmamasıdır. İnsana ve topluma ilişkin çözüm bekleyen meselelere bakış açısı belirlerken sorumluluğu öteleyen bir tavır görülmez hatta sezilmez bile. Zira insan, yaşadığı çağı anlamak ve anlamlandırmakla mükelleftir. Mükellef, kefaletinin âmir hükümlerince harekete geçmeyince, boşluk kabul etmeyen tabii hayat, başka bir renge bürünmeye başlar. Özüne ve tabiatına ötekileşen çağın insanı, nizam verici vasfını yitirip savrulur. Bu savrulma, çağın dayattıkları ile birleşince, hem ferdi hem de sosyal bir yıkımın önü açılmış olur. Çağa haddini bildirmek, günahlarını cesaretle yüzüne haykırmak ve elbette mücadele sahası açmak Karakoç’un şiirine kalan paydır. Onun şiiri, var olmak için bahaneler gözetken, hayale sığınıp erteleyen, çözüm yerine meseleye eklenen bir şiir tarzı değildir. Aksine, şiirinin her mısraı doğru olup eğrinin ve yalanın, hayatımıza sızmak için araladığı kapıları örten, açılan gedikleri tamirde tereddüde mahal bırakmayan tetikleyici gücün özüdür.

Aşkın muhafızı şairlerdir. Aşk yeryüzüne ineli, şairler rahat bulmadı. Aşk ile var olan insan, aşka râm oldu. ‘Hayatın sümbülü ve lalesi aşk / Şairin katıksız nevalisi aşk / Yerde sürünenler dinlesin beni / Mirac’ın birinci merhalesi aşk.’⁴ İnsanın içine düşen çılgınlıkla insandan yükselen feryadın arakesitinde bekleyen tek gözcü, varlık sırrının anahtarı aşktır, Karakoç’ta.

Nihayet, kalam ve kalem ustası Karakoç, kelimayla hayatın darasını alıp asıl manaya ulaştıktan sonradır ki, hikmetin de kapısını aralar. Demiri tavında döven, sözü deminde söyleyen Karakoç, ebedilik sırrını da ifşa eder: ‘Ne payem oldu, ne sayem / En doğruya varmak gayem / Düşüncemdir tek sermayem / Alan yoktur, satamadım / Suları ıslatamadım.’⁵

2 Abdurrahim Karakoç, *Gerdanlık 2*, Kadim Yayınları, Ankara 2015, s. 130

3 Abdurrahim Karakoç, *Gerdanlık 2*, Kadim Yayınları, Ankara 2015, s. 133

4 Abdurrahim Karakoç, *Gerdanlık 2*, Kadim Yayınları, Ankara 2015, s. 142

5 Abdurrahim Karakoç, *Suları ıslatamadım*, Kadim Yayınları, Ankara 2015, s. 24

“Ey oğul, eğer şair olup şiir söylemeğe niyetlenirsen, şiirde sözünün ruşen olmasına, yani açık olmasına çalış. Sakın gaamız söylemeyesin, yani örtülü söylemeyesin. Mesela bir şiirde bir sözün anlamını yalnız sen biliyorsan, başkası bilmiyorsa böyle sözü söyleme. Çünkü şiiri halk için söylerler, kendi kendileri için söylemezler. Öyleyse şiirin anlamı açık gerektir ki açıklığından ötürü herkes beğensin”

Bu sözler, Keykâvus’un 12. yüzyılda kaleme aldığı, Mercimek Ahmet’in 14. yüzyılda Türkçeye çevirdiği ünlü nasihatler kitabı Kabusname’de geçiyor. Yıllar önce bu ifadeleri ilk okuduğumda aklıma şu iki isim gelmişti: Karacoğlan, Abdurrahim Karakoç. Oysa başta Yunus Emre olmak üzere özellikle halk tarzı şiir geleneğine mensup şairler arasında benzer tarzda şiirler söyleyen başka pek çok şairimiz olduğu halde, aklıma özellikle bu iki ismin gelmesi elbette boşuna değildi.

Öyle sanıyorum ki, Karacoğlan ve Karakoç kadar saf, temiz, anlaşılır, sade ve/fakat aynı zamanda anlamlı ve derinlikli şiirler yazan şairimiz o kadar da fazla değil. Ayrıca her iki şair de, çağlarının büyük ustaları olarak, şiirleriyle, ‘iyi şair’ olmanın ötesinde ve üstünde bir misyon ifa ettiler.

Karacoğlan, sadece yaşadığı 17. yüzyılda değil bugün bile hâlâ şiirlerinden en çok türkü bestelenen/havalandırılan bir şairdir. Aynı şekilde Karakoç da, çağımızda şiirleri en çok bestelenen/havalandırılan şairlerimizin başında gelmektedir.

Yani bu iki isim, aynı zamanda bizim türkü şairlerimiz ya da türküleşen şairlerimizdir. Böyle olmak ise hiç de kolay değildir. Çünkü her şiir türkü olamayacağı gibi, öyle her şair de kolay kolay türküleşen şair olamaz. Bir kere türküler hiç yalan söylemedikleri için, yalan söyleyen şiire de şaire de uzak dururlar. İkincisi ‘yürekte gelenin yüreğe gittiğine’ inanan halkımız, ‘yürekte gelmeyen yırağa gideceğini’ bildiği için öyle her şiire, her şaire tevessül etmez kolay kolay.

Karacoğlan ile Karakoç’un bir diğer önemli ortak yönü, tevarüs ettikleri kadim geleneği yenileyen şair olmalarıdır. Hece vezni ve bu veznin belli kalıp ve kurallarıyla yazmalarına rağmen, her iki şair de geleneği her yönden yenileyerek devam ettirmişlerdir. Zaten gelenek, aynen tekrar edilerek değil, yenilenerek sürdürülür. Bütün büyük şairler, mensup oldukları geleneği yenileyen, hatta bazen bunu ‘yeni bir gelenek’ ihdas etme noktasına kadar götüren şairlerdir. Yunus böyledir, Fuzuli, Hatayi böyledir; Karacoğlan, Pir Sultan, Nesimi, Köroğlu, Dadaloğlu böyledir. Sümmani, Ruhsati, Aşık Veysel, Davut Sulari, Daimi, A. Karakoç, Neşet Ertaş da böyledir. ‘Neoklasik’ dediğimiz aslında bundan başka bir şey değildir. Bu anlamda Karakoç, geleneği yeni bir ses, yeni bir solukla devam ettiren bir şair olarak gerçek bir neoklasiktir.

Abdurrahim Karakoç, Türk şiirinin kendinden önceki ustalarının çoğundan daha usta bir şairdir aslında. Sadece Türkçeye hâkimiyeti, dili tasarrufu ve işlediği konular yönünden değil, bulduğu imajlar ve mazmunlar, kelime dünyası, üslup ve edâ yönünden de güçlü ve farklı yeni bir sestir. Buna, ilk akla gelen üç-beş örnek:

“Sofrada aşklar yaralı”

“Aylar kırık kağıt”

Günler topal at”

“Aşkın çiçek açtı yandığım közde”

“Lambada titreyen alev üşüyor”

“Suları ıslatamadım”

“Pis kokudan balta kesmez havayı”

“Kırk sandığa sığmaz bir kirli gömlek”

“Taş yanar gözyaşım yağdığı zaman”

“Yırtığı kirletir yama...” vb.

Fakat O bütün bu ‘yeni’leri ve ‘yenilik’leri öyle ustaca ve incelikli söyledi ki, biz sanki bunları yüzlerce yıldır bildiğimiz, duyduğumuz, sevdiğimiz ifadeler, imajlar, mazmunlar olarak okuduk ve sevdik.

Lirik şiirlerinde Karacoğlan kadar içli, duygulu ve samimi; millî/hamasi şiirlerinde Köroğlu/Dadaloğlu kadar cesur ve gözü kara; dinî-tasavvufi şiirlerinde Yunus kadar rind ve mütevekkil; hiciv ve taşlamada en az Nef’î’ kadar korkusuz, Seyrani kadar açık sözlü, Kazak Abdal kadar gerçekçi...

Geniş kitleler Onu yıllarca daha çok 'dâvâ' şirirleri ve siyasi hicivleriyle, taşlamalarıyla tanıdılar. Oysa o kadar güzel lirik şiirleri vardı ki bunların bilinmemesi büyük bir eksiklik ve haksızlıktı. Ali (Akbaş) Abiyle bir gün oturup bu tür şiirlerinden bir seçki yaparak müstakil bir kitap halinde yayınlamaya karar verdik. Alper Aksoy'un Ocak Yayınları'ndan 'Dosta Doğru' adıyla çıkan bu kitabın arka kapak yazısında şöyle demiştim:

"Abdurrahim Karakoç daha çok bir hiciv şairi olarak bilinir. Doğrudur da. Bu yüzden Onun gerçek sanat gücünü gösterdiği aşk ve tabiat şiirleri hiciv şiirlerinin arasında çoğu zaman dikkatlerden kaçmıştır. Bunların müstakil bir kitapta toplanması, hem Karakoç'un doğru ve tam olarak değerlendirilmesine yardımcı olacak, hem de şiirin daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Bir kısmı ilk defa yayınlanmakta olan bu kitaptaki şiirler, şairin bilinen yiğit ve pervasız kişiliğinin arkasındaki his dünyasını ve sanatkar mizacını aydınlatması bakımından önemlidir"

Sanatçı kimlik ve kişiliğinin en belirgin özellikleri olan cesareti, açık sözlülüğü ve gerçekçiliği, kendine yakın ya da mensubu hissettiği siyasi/ideolojik oluşumları sık sık gözden geçirmek zorunda bıraktı. Hatta bu yolculukta yalnızlaştığı ve kimse-sizliğe mahkûm edildiği dönemler oldu. Ama yılmadı, ümidini kesmedi, imanını ve heyecanını hiç kaybetmedi. Doğru bildiğini, inandığını söylemekten geri durmadı.

O, hakikati her zaman ve her yerde söylemeyi tercih etti. Nerden ve kimden gelirse gelsin haksızlık karşısında asla susmadı. Bundan dolayı, isminin ve şiirlerinin yeni yeni tanınmaya başladığı yıllarda, insanlar onu bilinen ideolojik bir kalıba ya da siyasi bir şablona sığdırmakta zorlandılar.

O devrin solcuları/sosyalistleri, hatta komünistleri, şiirlerinden dolayı Karakoç'u kendilerine yakın buluyorlardı. Hatta kendilerinden zannedenler oldu. Bundan dolayı, 60'lı yıllarda 'karşı kutup'un bayraklaşmış isimlerinden biri olan 'Berçenekli Âşık Mahzunî Şerif', Onun bazı şiirlerini plaklara okudu. 60'lı yılların İşçi Partisi lideri Behice Boran, düşünce ve idealleriyle Karakoç'a çok benzeyen merhum Osman Yüksel Serdengeçti'ye bir gün, Karakoç'u da dahil ederek, "siz de bizim gibi düşünüyorsunuz aslında, aramızda ne fark var Osman" dediğinde Serdengeçti, "Allah var Allah..." diyecekti...

Hasan'a Mektuplar'ın, geleneksel sağ söylemle uyuşmayan "sosyal gerçekçi" içeriği, açıkça ifade etmeseler de Karakoç'un kendi mahallesini de ra-

hatsız ediyordu aslında. Onun, yerleşik siyasi kalıp ve kurallarla tam örtüşmeyen yaklaşımı sağın o zamanki resmi duruşuna oldukça aykırı idi. Bir kere köyden, köylüden, dolayısıyla yoksulluktan, ezilip horlanmaktan, insan yerine konulmamaktan bahsediyordu. Yoksul ve sahipsiz Anadolu köylüsünün açlığı, susuzluğu, doktorsuzluğu, ilaçsızlığı, uğradığı adaletsizlik ve sahipsizliği bütün çarpıcılığı ve açıklığı ile şiirlerinde anlatılıyordu.

Oysa bu konuları o zamana kadar hiçbir sağcı/milliyetçi/ülkücü/Türkçü/İslamcı/ muhafazakâr siyasetçi veya şair/yazar dile getirmemişti.

Merhum Nurettin Topçu'nun siyasi karşılığı olmayan entelektüel seviyedeki bazı yazıları istisna edilirse, bu kesimin gazeteleri dergileri, antikomünizmden arta kalan yerleri de muhteşem tarihimizin görkemli devirlerini ve bunları yapan büyük tarihi şahsiyetleri anlatmakla doldururlardı. Bunu da zamandan, zeminden, şartlardan ve gerçeklerden tamamen bağımsız, daha doğrusu zamanla, zeminle ve günümüzün siyasi, ideolojik, kültürel şartları ile hiçbir ilgi kurmadan soyut hamaset destanları olarak, 'anakronik' bir yaklaşımla anlatmaktan müthiş haz duyuyorlardı.

O bütün bu ezber bozan şiirlerini, gözlerden ırak taşranın göbeğindeki bir Anadolu kasabası olan Elbistan/Cela'da basit bir belediye memuru iken yazıyordu. Ama şiirlerini 'Ankara'daki Beyler' başta olmak üzere şehirlerde oturanlar ve özellikle üniversite gençliği zevkle, heyecanla okuyordu. Mesela, 70'li yılların başında yayınlanan 'Bütün Şiirleri' ve hemen ardından çıkan 'Vur Emri', Ankara Cebeci'deki Site Yurdu'nda, yıllarca her akşam en az otuz-kırk adet satardı. (Yıllar sonra bir sohbetimizde, "Ne yeni baskı için benden izin aldılar ne de beş kuruş telif ödediler.." dediğini hatırlıyorum.)

12 Eylül 1980 sonrası Ankara'ya taşındıktan sonra görüşmelerimiz, sohbetlerimiz sıklaştı ve dostluğumuz ilerledi. Bu sohbet ve muhabbetlerin en sıkı müdavimlerinden biri de rahmetli Şükrü (Karaca) idi. Bir seyyah gibi durmadan gezdiği için ayda birkaç kere Ankara'ya yolu düşen rahmetli Bahattin (Karakoç) Ağabey ise meclisimizin tam bir 'ihtiyar delikanlısı' idi. Ya Ali Abi'nin Emek 73. sokaktaki evinde, ya benim Bahçelivevler 6.sokaktaki evimde sık sık bir araya gelir, nerdeyse 'Baykara Fasılları'nı aratmayan saz ve söz meclisleri kurardık.

Ekrem Çelebi tarafından havalandırılarak 'Sultanım' adıyla ünlenen meşhur türkünün sözlerini, işte böyle bir gecede bir sabah namazı sonrası bana ithafen yazmıştı. Orijinal adı 'İkinin Biri' olan şiirin ilk dördlüğünü hatırlarsınız:

“Can özümnden besmeleyi çekende
Dil yanmazsa ben yanarım sultanım
Hak uğruna bir sefere çıkanda
Yol yanmazsa ben yanarım Sultanım.”

Son dörrtlüğü de saz eşliğinde o gece hep birlikte okuduğumuz yanık türkülere bir saygı ifadesi idi:

“Âşıklık içimde doğduğu zaman
Taş yanar gözyaşım yağdığı zaman
Mızrabım sazıma değdiği zaman
Tel yanmazsa ben yanarım Sultanım.”

İki üç yerde birlikte “Şiir ve Dinleti” programı yaptık. Başlangıçta ikimiz de gönülsüzdük ama sonra hoşumuza gitti. Abdurrahim Abi şiir okudu, ben de havalandırılmış şiirlerinden örnekler çalıp söyledim. “*Seninle böyle programlar yapalım Bayramcığim, sen olursan gelirim*” dedi ama ikimiz de devamını getiremedik. Şiir matinelere, şair buluşmalarına, şiir gecelerine katılmayı hiç sevmezdi. O kadar ki Bahattin Abi’nin Maraş’da başlattığı ‘Dolunay Şiir Akşamları’na Ali Abiyle yalvar yakar götürdüğümüzü iyi hatırlıyorum:

“Abi bu senin kardeşinin düğünü sayılır, sizi de okumuş, hepimize okuntu göndermiş, gitmek olmaz” diyerek razı etmiştik...

Kızımın düğününde Neşet Ertaş’la birlikte nikah şahitliği yapmıştı. İlk defa bir araya gelen sazın ve sözün bu iki usta isminin, sanki yıllardır birbirini görmeyen iki eski dost gibi samimi sohbetleri gözümün önünde.

Eee, elbette iki yiğit idi söz konusu olan ve “*yiğit yiğidi gözünden tanır*”dı ne de olsa... Neşet Ertaş’ın, çağdaşları arasında en çok sevdiği ve saygı duyduğu iki isimden biri Abdurrahim Karakoç’tu. (Diğeri Aşık Veysel). Karakoç’un vefat ettiğinden habersiz o gün telefonla beni arayan Neşet Usta’ya “Karakoç’u az önce kaybettik Abi” dediğimde bir uğultu gibi yükselen o uzun, derin ve içten ‘oyyy...’ deyişini hiç unutmuyorum.

Her ikisinin de mekanı cennet olsun.

Sözün yiğidine de, sazın yiğidine de rahmet olsun...

Mihriban (Beklemek)

◆Abdurrahim Karakoç

Sarıca düzünde bir yığın toprak
Sulanır her sabah gözyaşlarımla
Mihriban, Mihriban uyan da bir bak
Hasret düğüm düğüm ak saçlarımda

Ardıçlı dağlarda gene ay doğar
Akasya gölgeleri delik deşik
Bir pınar ağlar akşamdan sabaha dek
Yapraklar sallanır, ışıklar söner.

Büyüdükçe büyür içimde bir dert beklemek
Öksüz kaldı, yem döktüğün kumrular
Çiçeklerin boynu bükük, bahçende
Mihriban Mihriban düşsüz uykular
Çıban çıban sızlıyor ah bende.

Seneler yollardan izini sildi
Cebimde resmin kaldı bir tek
Bekletti meğer ki ulviymiş yaşamak
Ne güzel derdik seninle: Beklemek

Güneş gene doğup gene batıyor
Yüzüme serdiğin saçların hani
Şimdi karyolanda eller yatıyor
Vefasız aynalar unuttu seni.

Dertler beni oylum oylum yakıyor
Her şey yalanmış, bilmeden gittin
Kaderin bağrında doğdu bir gerçek
Mihriban Mihriban ölümünden zormuş
Ben de bilmezdim, beklemek.

Geleneğe İmge Taşıyan Şair: Abdurrahim Karakoç

◆ Dr. Öğr. Üyesi Tacettin Şimşek

Giriş: Karakoç Halk Edebiyatı Şairi mi?

1960 sonrası Türk şiirinin milliyetçi/Türkçü kanadında değerlendirilmesi gereken Abdurrahim Karakoç (1932-2012), âşık tarzı şiiri çağdaş şiirle sentezleyen bir şairdir. Dinî ve millî duyarlılığı dile getiren şiirler kaleme almıştır. İlk kitabı *Hasan'a Mektuplar*'dan itibaren keskin, yer yer öfkeyle bilenmiş bir üslup geliştirmiş; taşlama türünde/satirik/yergi şiirleriyle büyük başarı kazanmıştır. Toplumun her kesiminden olumsuz tipler, Karakoç'un hicivlerinden payına düşeni alır.

Vur Emri, Kan Yazısı gibi eserlerinde romantik aşk şiirleri yanında yüksek sesli toplumsal ve siyasal eleştiri şiirlerini de bir araya getirmiştir. Aşk, gurbet, din ve vatan sevgisi gibi temaları ağırlıklı olarak işlemiştir.

Kimi çevreler Karakoç'u halk edebiyatı şairi olarak görme eğilimindedirler. Koşma, semai, varsağı, destan gibi âşık tarzı şiire ait nazım şekillerini kullanmış ve anonim halk edebiyatının kavuştaklı/nakaratlı türkülerine benzer örnekler yazmış olması, Karakoç'la ilgili bu yargıya dayanak oluşturur. Oysa kullandığı nazım şekilleri bir şairi halk şiiri temsilcisi yapmaya yetmez. Rıza Tevfik Bölükbaşı, Orhan Seyfi Orhon, Faruk Nafiz Çamlıbel, Necip Fazıl Kısakürek, Orhan Şaik Gökyay, Ahmet Kutsi Tecer, Nihal Atsız, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Bekir Sıtkı Erdoğan, Fevzi Halıcı, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Ülkü Tamer, Nurullah Genç, Tayyib Atmaca, Talat Ülker gibi şairler de söz konusu nazım şekillerinden bazılarını kullanmışlardır ancak bu, adı anılan şairlerin halk edebiyatı içinde değerlendirilmesine yol açmamıştır.

Kaleme aldığı şiirlerin vezin, nazım birimi, nazım şekli, kafiye, redif gibi dış yapı unsurları, bir şairi tanımlamada tek başına belirleyici olamaz. Aksi doğru olsaydı hece yanında aruzu da; koşma ve semai yanında gazel, kaside, murabba, mesnevi, muhammes gibi nazım şekillerini de kullanmış olmalarına bakarak Erzurumlu Emrah, Âşık Ömer, Gevherî, Dertli, Bayburtlu Zihni gibi isimleri, klasik Türk edebiyatı içinde de anmak gerekirdi. O hâlde şiirin tali unsurlarına değil; içeriğine, tematik yapısına, söyleyiş özelliklerine, temsil ettiği zihniyete ve yansıttığı estetik zevke göz atmak gerekir. En isabetli ayrımlardan biri, şairin imge kullanıp kullanmamasına bakılarak yapılabilir.

Abdurrahim Karakoç, “anonim”, “âşık tarzı”, “dinî/tasavvufi-tekke şiiri” gibi alt başlıklara ayrılan halk edebiyatının “âşık tarzı şiir”i içinde kısmen değerlendirilse bile, ancak “kalem şuarası” grubuna dâhil edilebilir. Zira kaynaklarda âşık tarzına mensup şairlerin “genellikle okuma yazma bilmeyen, usta-çırak ilişkisi içinde yetişen, saz eşliğinde şiir söyleyen; koşma, semai, varsağı, destan gibi nazım şekillerini; dörtlük, hece ve yarım kafiye kullanıran” ozanlar olduğu bilgisi yaygındır. Karakoç'un şairliğini bu çerçeveye içine sığdırmak kolay değildir.

Kaldı ki, Karakoç sadece koşma, semai, destan gibi nazım şekillerini kullanmamış; beyit nazım birimiy-le, bentlerle ve serbest tarzda da şiirler yazmıştır. Birkaç örnek:

*Su değdi çekirdeğe, sevda doldu yeşile;
Filizlenen manalar arza destur diyecek. (Müjde)*

*

*O antik devrin akçesi;
Biraz afyon, biraz yalan...
Sultan keçi ayaklı pan,
Hep kaval çalar durmadan...
Dinlemez sözün hakçasın
Şu Sadık Bey, şu Abbas Bey...
-Vay vay diley, vay vay diley (Masal 4)*

*

*Ozanımın elinde elli senelik saz
Amma gönlünce çalamaz
Bir yeni makam dökülür tellerden şimdi
Kimseler anlamaz... (Toplu Havadis)*

*

Ter kokuyordu Çukurova tarlaları,
Irgat türküleri duyuluyordu uzaktan;
Ekin biçiyordu yalın ayaklı köy kızları
Elleri kabarıyordu oraktan.
Gökbelen dağlarına yağmur yağıyordu;
Yetimler mahallesinde bir çocuk ağlıyordu.

(Anadolu Gezisi)

*

Görmeden doğduğum gecenin seherini,
Ellerim değmeden anama.
Ve günah izi yokken dudaklarımda,
Bebeklere has bir dille ağlayarak,
SANA geliyorum SANA
Çırılçıplak... (Sana Geliyorum)

Ana dilin ağız özelliklerini yansıtan kimi söyle-
yişleri de Karakoç'un halk kültürüne yakın durdu-
ğu ve halkın diliyle konuştuğu biçiminde yorum-
lanabilir.

Şair, on dörtlükten oluşan bir şiirinde yirmi beş
dizeyi "şo" sıfatıyla başlatır. Dize aralarında kullan-
dığı sıfatlarla bu rakam, otuz bire çıkar. Şiirin sekiz
dizesi ise "şonlar/şonların" zamiriyle başlar.

Şo kara cübbeli, sözde bilimci,
Şo devrimbaz dine saldıran dinci,
Şo yalancı şahit, şo kart yeminci,
Şo hakkı yağlayıp yutan kahraman.
(Kahramanlar Geçiyor)

Bazı şiirlerin son dörtlüklerinde soyadını mah-
las olarak zikretmesi, Karakoç'un âşık tarzı şiirden
ödünç aldığı bir özelliktir.

Çıkıp baksan Çamlıca'nın başına,
İki kıta bir boğazda âşına.
KARAKOÇ'um, gel, yorulma boşuna
İstanbul'u tarif etmek zor şimdi.
(Anadolu'da Bahar)

*

"Dağ adamı" derler cahil olana,
İsyen et KARAKOÇ, sen bu yalana.
Ölen öldü, sıra geldi kalana
Hak için hakkımı ara dağların.
(Severim Bir Dağı Bir de Yiğidi)

*

Ebedî yolculuk güneş doğarken
Başlasın, yanımda nölür sen varken...
"Karakoç, bu sabah öldü" de, erken
Tanındıklar sual ettiği zaman. (Özlem)

*

Daha bunlar bildiğimin yarısı,
Gelecek mektuba kalsın gerisi.
Bu yıl KARAKOÇ'un gönül arısı
Çiçekten çiçeğe uçtu gördün mü?
(Askere Mektup)

*

KARAKOÇ'um yeter artık!
Kapatılmaz bunca yırtık.
Avrat açık, herif örtük...
Güler misin, ağlar mısın?
(Güler misin Ağlar mısın?)

Bir şiirinde "dedim-dedi" tekniğini kullanması ve
başlık altında "Emrah gibi" ibaresine yer vermesi
de Karakoç'un âşık tarzı şiirden ne ölçüde beslen-
diğini gösterir niteliktedir.

Uyanmış uykudan gözleri mahmur;
Dedim: Sarhoş musun? Dedi ki, yok yok.
Uzaklara bakıp daldı bir süre;
Dedim: Derdim yeğîn, dedi ki, çok çok.

Dedim: Moda nedir, dedi ki, çuval.
Dedim: Devrimci kim, dedi ki, kaval.
Dedim: Her gün bayram, dedi, karnaval,
Dedim: Başçeken kim, dedi ki, çok çok.
(...) (Diyalog)

Bütün bunlara karşın Abdurrahim Karakoç'u,
Ziya Gökalp'ın öncülüğünde başlayan hece şiir
geleneğine eklemek ve Niyazi Yıldırım Genços-
manoğlu, Dilaver Cebeci gibi şairlerle aynı çizgide
değerlendirmek yanlış olmaz.

Karakoç'un Şiirinde İmge Serveti

Karakoç'un şiirinde imgenin ayak izlerini sür-
mek, edebiyat tarihimizdeki yerini belirlemek için
önemli bir adım olacaktır. Bu yönüyle onu gelene-
ğin dünyasına imge taşıyan bir şair olarak tanımla-
mak mümkündür.

Mihriban şiirinde aşkın "çözülmeyen bir kördü-
ğüm" biçiminde tasavvurunun çözümlenmesi ge-
reken bir imge olduğu tespitiyle açılış yapılabilir.

Tarife sığmıyor aşkın anlamı;
Ancak çeken bilir bu derdi, gamı.
Bir kördüğüm baştan sona tamamı
Çözemedim, çözülüyor Mihriban.

Aynı şiirden herkesin belleğine ve diline yerleşmiş çarpıcı bir örnekle Karakoç'un imge kurma ustalığı vurgulanabilir:

*Lambamda titreyen alev üşüyor...
Aşk kâğıda yazılmıyor Mihriban.*

"Lambada alevin titremesi", ışığın aralıklı olarak gücünün azalıp çoğalması anlamıyla yazma eylemini engelleyen somut bir görüntüdür. Ancak aşk söz konusu olduğunda "korkma, üzülme ve heyecan" gibi duygulara bağlı bir teşbih (benzetme) örneği doğar. Burada asıl şaşırtıcı olan ve ifadeyi imge düzeyine çıkaran, "titreyen alevin üşmesi"dir. Şair, "yakıcı" niteliğiyle bilinen "alev'i "üşme" eylemiyle bir araya getirerek olağanüstü bir imge kurmuştur. Bu, âşık tarzı şiiri çok aşan, şiirle ileri düzeyde uğraşan her kalem erbabının söylemeye can atacağı bir ifade ve "keşke ben kursaydım" diyebileceği dikkat çekici bir imgedir.

Karakoç'un "Üşüyenler" başlıklı şiirinde "üşme" çevresinde kurulmuş başka imgelere de rastlanır.

*Bilir misin gardaş Türk illerinde
Havada yıldızlar, dağda kar üşür
Tutsak soydaşların türkülerinde
Dört mevsim ötede bir bahar üşür.*

Şiirin bütününde uzak diyarlardaki tutsak soydaşlar için çarpan hassas bir kalbin ürperişleri dile getirilir; özgür ve bağımsız bir Türk dünyası hayaline yer verilir. Şiirde redif olan "üşür" yüklemi, kafiye oluşturan kelimelerle birlikte özgün imgeler kurmayı sağlar.

İlk dörtlükte karşılaşılan "havada yıldızlar"ın, "dağda karın", "türkülerde dört mevsim ötede bir baharın üşmesi" imge niteliği taşıyan ifadelerdir. Tabii unsurlar da şairle aynı duyarlılığı paylaşmış olmaktadır. Zaten soğuk olan ve gerçekte "üşütme" işlevi bulunan "kar"ın kendisinin "üşme"si, şaşırtıcı bir bağdaştırma ve dolayısıyla ilginç bir imgedir.

Şiirin devamında "ezanların minarelerde buz tutması" ezansız kalan Türk yurtlarını tasvir amacı güder. "Her dağ yamacında bir mezarın üşmesi" toprağı vatan yapmak için toprağa düşmüş insanların miras bıraktıkları vatanın özgürlükten yoksun kalmasını vurgular. "Ozan dillerinin kara pas bağlaması", eli mızrap yürüten, dili türkü büyüten gönül ehli insanların ülke sevdasını ve bağımsızlık rüyasını dile getirememesi çaresizliğini yansıtır. "Kökü Türklük olan bir çınarın üşmesi", bütün Türk dünyasını kuşatan olumsuzlukları sezdirir.

Karakoç'un sadece *Vur Emri* kitabındaki şiirlerden rastgele alınmış bazı imge örneklerini şöyle sıralamak mümkün:

"Bir damlanın içinde yetmiş umman yanıyor."
(Yangın Var)

"Gece uzun, uyku yoğun, düş ince."

(Dokuz Yönlü Dert)

"Kanım öksüz, etim öksüz" (İfade)

"Kalbimizi gövdemizin içinde"

Ateş yakıp kavurdular bilmedik (Bilmedik)

"Su değdi çekirdeğe, sevda doldu yeşile" (Müjde)

"Al bayraktır ana yurdun gelini" (Adak)

"Kar koysan köz olur aşkın külüne" (Mihriban)

"Uyandım, canlılar günah bölüşür!", "Uyandım, utançtan gök çatlıyordu.", "Geceler yıkanmış nurun içinde." (Düş)

"Eğri yollar yaylaların kuşağı"

(Anadolu'da Bahar)

"Seher yeli çamları, çavdarları tararken" (Gel)

"Bir garip ölüünün mezar taşına / Konmuş çelenk olur gurbet akşamı" (...) *"İçimde at sürer aşk orduları / Kanlı bir cenk olur gurbet akşamı"*

(Gurbet Akşamı)

"Yanakları çiçek açmış nar gibi"

Gözleri çağşaklı bir pınar gibi" (Saç Meselesi)

"Gençliği hasret yer sevda göçünde"

(Aynaların Ötesi)

"Ben: Hayal peşinde çarıksız taban..."

Ben: Gurbet ağzında bulgur aşıyım." (Ben)

"Fikir vadisinden bir ırmak geçer"

Eğilir serviler, suyundan içer" (Sen Varsın)

Sonuç

Abdurrahim Karakoç gelenekçi çizgide, imgeyi önemseyen, 1960 sonrası Türk şiirinin milliyetçi/Türkçü kanadında değerlendirilmesi gereken, âşık tarzı şiiri çağdaş şiirle sentezleyen, dinî ve millî duyarlılığı dile getiren bir şair olarak tanımlanabilir.

Geleneğin nazımla örülü dünyasına imgeler taşıyan Karakoç, âşık tarzı şiirin biçim ve söyleyiş özelliklerinden yararlanmış olsa da, çağdaş Türk şiiri içinde değerlendirilmesi gereken bir imzadır.

Şiirindeki biçim ve içerik zenginlikleri, vezin çeşitlilikleri onu edebiyat tarihimizde ayrıcalıklı bir yere kaymayı gerekli kılmaktadır.

“Hasan’a Mektuplar’dan “Suları Islatamadım’a Bir Devrin Şairi: Abdurrahim Karakoç

◆ Ahmet Doğan İlbey

Şiirleriyle millî, yani İslâmî dâvası olan her grubun yiğit sesiydi Abdurrahim Karakoç. Sülâlace şair olan Karakoç’un ilk şiirleri çocuk yaşta iken Elbistan Engizek Gazetesi’nde yayınlanır. İlkokuldan sonra okumak imkânı bulamadığı için askerlik çağına kadar marangozlukla iştigal eder ve askerden gelince memleketi Kahramanmaraş’ın Celâ (Ekinözü) ilçesi belediyesinde muhasebe memurluğu yapar.

Emekli olduktan sonra 1984 yılından Ankara’ya yerleşir. Güçlü şiir damarının yanında günlük gazetelerde, millete düşman aydın ve idarecileri hicveden ivazsız yazılar yazar. Şiirleri gibi yazılarında da memleket meselelerinin kanayan yaralarına dokunduğu için sık sık mahkemeye çıkarılır. Fakat o bir şair olmanın yanında bir dâva adamı olarak tavizsiz yazılarına devam eder.

Meşreb olarak hem derviş, hem alperen olan Karakoç, yozlaşmayı hiciv tarzıyla işleyen şiirlerinin yanında dâva ve sosyal şiirleriyle 1965 yılından itibaren çeyrek asırlık bir dönemde kendi sahasında sembolleşmiştir. Şairliğiyle fikir adamlığını birleştirerek İslâm’ın içinde erimiş Hak yolda olan milliyetçi düşüncüyü yiğitçe bir eda ile şiirleriyle temsil ettiğini bu satırların sahibi dâhil, önceki iki kuşak iyi bilir.

Şiir Kitapları:

Hasan’a Mektuplar (1965, 2. baskısı: 1969) / Hasan’a Mektuplar ve Haberler Bülteni (1969) / El Kulakta (1969) / El Tetikte (1969) / Bütün Şiirleri (1973) / Vur Emri (1. baskı: 1975, 2.baskı: 1976, 3. baskı: 1977, 4. baskı: 1979, 5. baskı:1980, 1981 yılında 6. baskıdan itibaren “Şiirler” adıyla 13. baskısını yapar ve 2000 yılında tekrar “Vur Emri” adıyla yayınlanır) / Kan Yazısı (1. baskısı: 1977, 2. baskısı: 1979, 3. baskısı:1981’de olmak üzere 7.baskı yapmıştır) / Suları Islatamadım (1.baskı: 1983 olmak üzere 5.baskısını yapmıştır.) / Dosta Doğru (1988) / Gökçekimi ((1991) / Beşinci Mevsim (1987) / Akıl Karaya Vurdu (1994) / Gerdanlık-1 (2000) / Gerdanlık-2 (2002) / Gerdanlık-3 (2005) / Parmak İzi (2002) / Yasaklı Rüyalara (2002)

Deneme-Fikir kitapları: Düşünce Yazıları (1990) / Çobana Mektuplar (1996).

Şiirleri milliyetçi ve İslâmcı kitlelerin dilinde marş gibi okunurdu.

Abdurrahim Karakoç, 1960’lı yıllardan itibaren Anadolu’da üç kuşağa tesir edecek şiirlerini yayınlamaya başladığında Türkiye, 27 Mayıs Darbesi’nin millet düşmanı laikçi rejimi altında esirdi. Bürokratik devletin zulümlerini, sosyal dertleri ve millî meseleleri dile getiren şiirleriyle, darbəcilerin baskıları altında ezilen milliyetçi ve dindar Anadolu insanının sesi olur. 1967’de İttihad Gazetesi’nde yayınlanan şiirleri 1973 yılına kadar İslâmcı ve milliyetçi kitlelerin dilinde âdeta bir marş heyecanıyla söylenir.

Mektup yazdım Hasan’a / ha Hasan’a, ha sana

Türkiye’de 1965’ten itibaren aklı şiire yeten her Anadolu insanı, yirmi şiirden meydana gelen “Hasan’a Mektuplar” ın bölüm levhası olan “Mektup yazdım Hasan’a, ha Hasan’a, ha sana...” mısraını muhakkak ki bilir. Şairin hiciv ve sosyal temalı şiirlerinin sembol ismi olan ilk şiir kitabıdır. Şairin, “Hasan’a Mektuplar”ında:

“Oğul, bir mektup yaz bizim Hasan’a
Bıldırki itlerin çoğu öldü, de
Tor tosunlar kayış yardı bu sene
Kocöküzler epey ayırık yoldu, de”

diye başlayan şiirleriyle, bu şiirlere karşılık beş şiirden oluşan “Hasan’dan Gelen Mektuplar” birlikte okunduğunda bin türlü iç ve dış memleket meselelerinden, sosyal yaralardan, vatandaşın ıstırap ve mahrumiyetlerinden haberdar oluruz. Bu şiirlerde sembol olarak köyde kötü şeyler olduğu anlatılır. Aslında anlatılan bu ülkede olup biten her şeydir. Kötü rejim ve idarecidir, Yunan ve Moskof kâfiridir. Nato’nun dalavereleridir. Ahlâksızlık ve yabancı ideolojilerin cirit atmaya başlamasıdır.

Hasan’a Mektuplar’ı takip eden diğer kitaplarını da içine alarak 1973’te *Bütün Şiirler*, 1975’te *Vur Emri*, 1981’de tabanca motifli besmele bulunan kapak kompozisyonu ve adı “laikliğe aykırı bulunmasından”

dolayı *Şiirler* ve 2000 yılında tekrar *Vur Emri* adıyla dört kez isim değiştirerek yayınladığı kitabıyla bu temalar üzerinde yoğunlaşır. *Kan Yazısı* kitabıyla da bu özelliğini sürdürür ve bu şiirlerin teması istikâmetinde sembolleşir.

Köylü, şehirli ve mütedeyyin insanlar birkaç şiirini ezbere okurlardı.

Her devrin kendi şartlarında fonksiyonel olan şair ve sanat erbabının hakkını dönemindeki tesir ve yankılarıyla değerlendirmek gerek. Bu satırların sahibinin babası ve dedesinin kuşakları, alt ve orta sınıf köylü, şehirli esnaf ve sosyal gruplar 1960'lı yılların ortasından bu yana Abdurrahim Karakoç ismine âşına olduğu gibi en az birkaç şiirini ezbere okurlardı.

O yıllarda Anadolu'yu ölçü aldığımızda toplumuyla bu kadar bütünleşen ve tesir bırakan bir şairin sayısı kanaatimce bir elin parmaklarının sayısını geçmez. Kendi devirlerinde toplumla bütünleşen ve toplumun hafızasında millî bir vicdan olarak yer eden şairlerdendir Abdurrahim Karakoç.

1970'li yılların "sağ-sol" kavgası ortamında en fanatik solcuların onun birçok şiirini vecd ve heyecan içerisinde ezbere okuduklarına âcizane şahitliğim çoktur. Farklı grupların onun şiirlerinde ortak dertlerini ve ezilmişliklerini bulduklarına dair yüzlerce anekdot aktarmak mümkün. İdeolojik bölünmelere rağmen insanımız onun şiirlerinde kendi özünden bir ses, bir haykırış, bir itiraz damarını buluyordu.

"Hak yol İslâm yazacağız"

O yıllardaki ifadeyle "sağcı ve mukaddesatçı" veya "milliyetçi ve İslâmcı" diye adlandırılan siyasî ve fikrî grupların dilinde şiirleri ortak bir marş meşabesindeydi.

"Kör dünyanın göbeğine

Hak yol İslâm yazacağız

Kuşların gözbebeğine

Hak yol İslâm yazacağız"

ve "İslâm miraçtır, ülkü sancaktır" mısralarının yer aldığı şiirleri devrin İslâmcı ve ülkücü câmiasında yüz binlerce insan tarafından yürekten fıskıran bir dille söylediğini unutmak mümkün değil. Entel takılan sözde edebî otoriteler ve münekkitle o devirde Karakoç'un milletçe okunan bu tarz dâva ve sosyal şiirlerine güya "sanatlı şiir değil, siyasî bir söylem" diyorlardı. Bir devirdeki tesiri bakımından bakıldığında toplumun büyük bir kesimince kalben ve fikren kabul görmüş bu şiirleri kasıtlı olarak görmezlikten gelenler milletle bütünleşemeyen ağ-yar aydınlardı.

Bürokratik zulmü manzumlaştıran şiir

Abdurrahim Karakoç, şiirlerinde köylüydü, kasabalıydı, şehirli milliyetçi ve İslâmcı münevverdi, yani cümle milletti, milletine aidiyet hissetmeyen grupların ve entel aydınların şairi değildi. "İsyanlı Sükût" şiiri, bu ülkede köylüden şehirliye, İslâmcısından milliyetçisine, Alevî ve Kürt kardeşlerimizden sosyalistine, çayhânegisinden meyhânede kafa çeken" yerli berduşuna kadar ezbere ve yürekten okunurdu.

"Gitmişti makama arz-ı hal için

'Bey' dedi, utkundu, eğdi başını

Bir azar yedi ki oldu o biçim

'Şey' dedi, yutkundu eğdi başını.

Kapıdan dört büküm çıktı dışarı

Gözler çakmak çakmak, benzi sapsarı

Bir baktı konağa alttan yukarı

'Vay' dedi, yutkundu, eğdi başını."

Bu şiir tek başına, Türkiye'deki bürokratik zulmü, yöneticilerin tepeden bakışını ve menfaatsiz iş yapmayan bürokrasinin Anadolu insanına yaptığı eziyetleri anlatmaktadır. Bu şiirin hakkını ve Anadolu'daki tesirini o devri idrak edenler verebilir ancak.

Hece vezninin en usta şairi

Tarihte Anadolu şiirinin ustalarını sayarken Karacaoğlu, Emrah, Pir Sultan Abdal, Dadaloğlu, Âşık Veysel ve benzeri çizgiyi sayıp günümüze geldiğimizde bu tarzın satsız şairi olarak modern zamanların içtimâî meselelerine, problemlerine, gurbet, sevdâ ve aşk temaları üstüne hecenin ve kafiyenin en çaplı ustalığıyla şiirler yazan şair Abdurrahim Karakoç'tur. Şunu rahatlıkla söyleyebiliriz: Serbest ve kapalı sanat şiirinin dışında geleneğe bağlı Türk şiirinin en usta şairidir.

Onun şiir gücünü anlamak için mısraın unsurları olan ahenk, aliterasyon, musiki ve güçlü kafiyenin şiirde nasıl mecedildiğini bilmek gerek. Bütün şiirlerinde yerli fikrin yanında, şiirde musikinin unsurları olan aliterasyon, asonans (şiir içinde aynı seslilerin tekrarına dayanan ses oyunu), güçlü kafiye ve rediflerden mürekkep mısralarıyla yüksek bir ahenk oluşturur. Şiirlerinde vuzuh, açıklık, sarahat esastır. Gelenekli hece şiirini aşan, bol mecaz, mazmun, cinas ve edebî sanatlar şiirlerinde çokça yer alır.

Şiirlerini dinî-hamasî şiirler; aşk ve gurbet tabiat şiirleri, sosyal ve hiciv şiirleri başlığında üç katego-

riye ayırabiliriz. Hicivlerinde hükümetler, yöneticiler, bürokrasi ve aydınların vatandaşa ettiği zulümleri, tepeden bakmaları keskin bir şekilde yer alır. Şiirinde yapmacık ve dışarıdan biri değildir. Köylünün ve kasabalının içinde kendisi de vardır. Heybetli bir dille meydan okuyan bir üslubu vardır. Prof. Dr. Sadık Kemal Tural'ın ifadesiyle "Onun psikolojik yapısında Nef'îce bir erkek ses vardır." Bu "erkek ses" milletin meselelerine, dertlerine ve dâvalarına tercüman olur. (Zamânın Elinden Tutmak/ Edebiyat Nazariyatı-Edebi Tenkit Örnekleri, Ötüken Y. 1982)

"Bu dâva dedemden kaldı hâkim beğ"

Yedi şiirden oluşan "Vatandaş Türküsü" başlı başına günümüz Türk hiciv şiirinin bir şaheseridir. "Hakim Beğ" şiiri bu halkanın başında yer alır:

"Gene tehir etme üç ay öteye
Bu dâva dedemden kaldı hakim beğ
Otuz yılda babam düştü peşine
Siz sağolun o da öldü hakim beğ."

"Tohdur Beğ" şiiri de, yoksul ve gariban köylünün derdinin devası için binbir müşkülâtlâ geldiği şehirde doktorun karşısında hem maddî, hem de eziklik duygularını dile getirir:

"Avrat yeğin sayrı, benim karnım aç
Keyf için gelmedik bura tohdur beğ
Fukara harcından yaz da bir ilaç
Olsun derdimize çare tohdur beğ."

Vatandaş Türküsü'nün halkaları uzun. Bu halkanın üçüncüsü olan "Mebus Beğ" şiirini okurken Tek Parti döneminden başlayıp yakın yıllara kadar sürüp gelen milletvekilliği müessesesindeki çarpıklık bir bir gözümüzün önüne gelir:

"Vallahi sıtkımı sıyırdım senden
Tiksintimi naz belleme mebus beğ
Yoksulluktan yanan kara bağırmı
Isınacak köz belleme mebus beğ."

Bu ülkenin ehl-i kâmilinden sarhoşuna kadar herkes "Mihriban" ı bilir

"Yâr, deyince kalem elden düşüyor
Gözlerim görmüyor, aklım şaşıyor
Lâmbamda titreyen alev üşüyor
Aşk kâğıda yazılmıyor Mihriban"

mısralarının yer aldığı altı dörtlükten oluşan "Mihriban" şiirini bu ülkede sağcı-solcu, dahası hiçbir fikrî ve siyasî rengi olmayan lümpen ve yerli sarhoşlar dahi âdeta huşû ile ezbere okuyup kendinden geçerlerdi. Bununla kalmayıp, "Sen Varsın" şiirinin ilk dörtlüğü olan

"Gönül tezgâhımda şiir dokudum
İplik iplik nakışında sen varsın
Aşk yolunun kanunu okudum
Madde madde yokuşunda sen varsın"

mısralarının en kâmil insandan berduş gençlere kadar vecdle okunduğunu 70'li yılların nesli gayet iyi bilir. "Nöbetçinin Vukuatı" şiirinin ilk dörtlüğü, sayısı milyonları geçen iki kuşak ve onlarca tertip asker tarafından askerlik hatıra defterlerine aynen yazılıp sıla hasretlerine niyet olarak okunmuş, askeri kışlaların duvarlarına yazılmış ve hattâ intihal yapılarak taklit edilmiştir:

"Yüzbaşım, garajda nöbet tutarken
Hatırıma sıla düştü bu gece
Güngören'in horozları öterken
Gönül kalktı yola düştü bu gece..."

Karakoç'un gelenekli şiirinin dayandığı temaların siklet merkezi olan vatandaşın derdini en iyi şair bilir ve vatandaş adına yöneticilere seslenir:

"Evimizde pencere yok, ışık yok
Çocuk doğar, beleyecek beşik yok
Pilava yağ, tarhanaya kaşık yok
Öte yandan çoluk çocuk dokuz baş."

"Ezanlar buz tutmuş minarelerde"

Şu şiirindeki zengin çağrışım ve fikirler hangi modern şiirde bulunur dersiniz?:

"Ezanlar buz tutmuş minarelerde
Yaylalarımız dermiş ki: Töremiz nerede?
Yolların hasretle bittiği yerde
Her dağ yamacında bir mezar üşür."

Medeniyet coğrafyamızdaki milletdaşların istiklâl mücadelesini çarpıcı ve beyinleri kıvrandırıcı şu mısralarla dile getirir:

"Yürü: duvar beton, otur yer beton
Tavana bakarsın 'bakma' der beton
Yağmur kokan toprakların nerede?"

Ne çiçekler açar, ne kuşlar öter
Yolların on adım ötede biter
Serbest gezen ayakların nerede?"

Böylesine arı duru bir dille ve "darası alınmış kelimelerle" bir mevzu bundan daha şiiriyetli nasıl anlatılabilir? Gurbet acısı çekenler, manevî gurbeti yaşayanlar onun mısralarında duygularını bulurlar:

"Hava gurbet, toprak gurbet, su gurbet
Alev alev sardı beni bu gurbet."

Abdurrahim Karakoç'un dâva ve hiciv şiirleri 27 Mayıs ve 12 Mart darbelerinin millet üstündeki baskı ve haksızlıklarından doğdu. Bundandır ki şiirlerinde esas unsur toplum ve insandır.

“Suları ıslatamadım”

1983'te yayınlanan “Suları ıslatamadım” kitabıyla hiciv ve sosyal muhtevalı şiirinden farklı bir çizgide yeni bir ufuk oluşturur. Bu kitabıyla yeni imajlara kanatlanır. Toplumun vicdanı olarak hafızalarda yer eden şiirlerinden çeyrek asır sonra mücerret mazmunların ve derûna dair edebî ifadelerin hâkim olduğu yeni tarzının ilk kitabı “Suları ıslatamadım” la şair şiirindeki sesi aynı kuvvetle sürdürür.

Onu “kavga, siyasî ve ideolojik söylemler, hama-set ve keskin taşlamalar şairi” olarak yaftalayanlar, “Suları ıslatamadım” adlı kitabında işlenen mânevî âleme ait konuları, yeni mazmun, cinas, teşbih ve tedaileri iyi niyetle okumadıklarından görmezden gelirler. İnsanın dünya imtihanındaki muhasebesi sâde ve mûsikili mısralarla nasıl bu kadar tesirli yazırmış okuyalım:

*“Savaşayım elli yıldır
Ömrüm geçti boşalt, doldur
Anlamadım, bu ne haldir
Bir gün silah çatamadım
Suları ıslatamadım.”*

Şu mısralarını acı çeken bütün insanlığın derdini kendi yüreğinde hissederek yazıyor:

*“Güneşin gölgesinde yatıp, serinleyenler
Yitirse üzülmeyen, bulsa sevinmeyenler
Buzdan ateş yakanlar, taş pişirip yiyenler
Mide saltanatına boşverenler merhaba.*

*Nefsi üçten dokuza boşayan er yiğitler
Yüreği kardan beyaz, bahtı esmer yiğitler
Bâtılın önünde set, hakka rehber yiğitler
Fazilet kavgasında baş verenler merhaba.”*

“Belemişler kaplara uyutmuşlar suları”

“Suların Hikâyesi” dörtlüğünde dünya ve âhîret dengesini kuramayan güruhun hâlini yeni ifade kalıplarıyla kelime israf etmeden icaz sanatının bütün gücünü kullanarak bakın nasıl yazmış:

*“Belemişler kaplara, uyutmuşlar suları
Ve sermişler iplere kurutmuşlar suları
Dalmışlar eğlencenin fikirsiz oyununa
Ya toprakta, ya gökte unutmuşlar suları.”*

İç ve dış kafiye, ses ve musiki gibi şiirin ana unsurlarından uzak bir çuval kelimedenden modern şiir-

lerde “Suların Hikâyesi” deki ifade ve mâna lezzetini bir arada bulabilir miyiz? İslâm’a teslim olmuş bir insan, şairin şu dörtlüğünde kendini vecd halinde bulmaz mı?:

*“Selâm Azrail'e, doğan bebeğe
Selâm tadlı sona, acı gerçeğe
İmana, irfana, zindana selâm
Selâm umut, sabır ve geleceğe.”*

Bir yığın mâna ve fikri, Yunus Emre'nin “Ete kemiğe büründüm/Yunus diye göründüm” misâli, arı duru bir dörtlükle yazan şairi görmezden gelen edebî otoritelerin samimiyet ve zihniyetinden şüphe etmez misiniz?

“Ya bayramlar bayram olsun, kurtulsun / ya takvimler cayır, cayır yırtılsın”

Başlık yaptığımız bu iki mısra, şairin “Suları ıslatamadım” adlı kitabında yer alan ve beş şiirden oluşan “Bayramlar Bayram Ola” şiirinin bölüm levhasıdır.

Yöneticilerin vicdanlarını titretici bu iki mısraı imkânımız olsaydı eğer Hakkari'den Edirne'ye, Kars'tan İzmir'e kadar her köşe başına pankart olarak asardık.

Böylelikle bu ülkede farklı zümrelerce okunduktan sonra sorumlu insanların vicdanlarının nasıl kanadığını görebilirdik.

Adaletsiz sosyal yapı içinde zengin sınıf ve yöneticilerin yoksul halkına biganeliğini bu şiirin acı kudretinden öğrenebiliyoruz.

Bu satırların sahibi bilir ki, bu şiirin o dönemdeki yankısı çok büyüktü. Köylümüz, kasabalımız inanç ve geleneklerine bağlılığının yanında kendinden bildiği bu tür şiirlerin tesiriyledir ki, sosyalistlerin fakirlik edebiyatına aslâ kapılmadılar.

“Bayramlar Bayram Ola” şiirinden yürekleri katan birkaç mısra:

*“Güneş yükselmeden kuşluk yerine
Bir adam camiden döndü evine
Oturdu sessizce yer minderine
Kızı 'bayram' dedi tam ağlamaklı.*

*Eli öpüldükçe içi burkuldu
Konuşmak istedi, dili tutuldu
Güç-belâ ağzından bir 'of' kurtuldu
Oğlu 'bayram' dedi sırtı yamalı
Adam 'he ya' dedi gözü kapalı.
(...)*

Şiirleriyle aydınlara ve idarecilere savaş açan şair Şair, yoksul halkının bürokratik seçkinlerce hor-

lanışını, hakkının gözetilmeyişini ideolojik istismara başvurmada dile getirir. Sosyalistler gibi bölücü değil, bağrında yaşadığı milletiyle aynı imanı taşıyan bir şair olarak hicveder. Halkına ya-bancılaştıran aydınlara, mebuslara, hâkimlere, despot bürokratlara şiirleriyle savaş açar.

Aydınlara, milletin edebî kültürüne değer veriyor-sa, Türkçe'nin ifade biçiminde kullanılan meseller, deyimler ve vecizelerin onun şiirinde fikirli mısralara dönüştüğünü görmelidirler. Şairin şu kısacık mısralarındaki ifade gücüne hayran olmamak mümkün değil:

“Omuz verip dert yüküne
Kin mülkünden aşk mülküne
-Göçenler hani, ya hani?
(...)
Haklılara olup derman
Haksızlığı harman harman
-Biçenler hani ya, hani?”

Yardım ederken düşküne
Vurulup cennet köşküne
- Uçanlar hani ya, hani?”

Hece şiirinde yeni ifade buluşlarıyla kelime israf etmeden dünya hayatının geçiciliğini ve nefis tezi-kiyesini dile getiren şu mısralarının hakkını vermek lâzım:

“Dağladım nefsimi zincir yulara
Dünyayı duvara astım gel de gör
Rahatı, huzuru attım kenara
Çileyi bağrıma bastım gel de gör.”

Kendi dilinden şiirinin kaynağı

Kendi dilinden şiirini şöyle anlatıyordu:

“Sağ olsunlar, iktidarların ve muhalefetin irikıyım politikacıları, ihtilâl cuntacıları, ‘bilimsel’ cüppeliler, entelektüel züppeler, millî soyguncular, sosyete parazitleri, sermaye sülükleri, zulüm-işkence makineleri, adaleti katleden hukukçular, dalkavuklar, üçkâğıtçılar vs. hep bana yardımcı oldular. Şiir malzememi veren onlar, öfkemi bileyen onlar oldular. Yardımlarını inkâr etmiyorum, fakat teşekkür de etmiyorum. Dinsizlerin değil, din düşmanlarının, yani İslâm düşmanlarının da az yardımı olmadı. Bir bakıma dinî duygularımın kuvvetlenmesine vesile oldular.”

“Hece ve kafiye olmazsa şiir olmaz”

Karakoç, şiirin esaslarından saydığı hece ve kafiye-den vazgeçmeyi hiç düşünmemiştir:

“Birçok insan heceyle falan başlar serbeste geçer. Serbest kolay ne dersin de. Televizyonda bir prog-

ramcı mektup okuyor. Ama şiir gibi okuyor, dinleyen şiir zanneder, değil. Bütün mektupları şiir havasında okuyor şiir zannediliyor. Birçokları yazdıklarını şiir zannediyor ve bize dinletiyorlar. Şiir değil onlar, şiirin belirli kuralları olacak, belirli kalıpları olacak. Hiç olmazsa kendini nesirden ayırt edecek bir unsur bulunacak içinde. Ya nasıl ayıracağım ben senin şiirini? Hiç bir şey yoktur. Eskiden bazen serbest yazan şairler vardı onlar dahi genellikle kafiye, iç kafiye, dış kafiye. Serbest ama yeri geldi mi küt küt vururdu kafiyeyle. Bugünkülerde oda yoktur. Siz Arif Nihat Asya'yı okur musunuz? Serbeste benzer ama kafiyeyle hep şiir, yani zor bu.”

Bir mülakatında şöyle diyordu: “Havalanacak yeni üsler, mesajlar, yüklü yeni sesler, temler ve estetik ölçüler gerek. Yüksekten dökülen bir su değil, yükseklikleri, çok ötelere kucaklayan bir derin su olmak gerek artık. Zaman geçiyor, şartlar değişiyor, idrak de değişiyor ve ben yaşlanarak yaşıyorum.”

Öyle ki, hem temada, hem de üslûpta mücerret ve mâna âlemini anlatan mısralarla şiirde yeni bir döneme girdiğini beyan ediyor. “Şiiri imgelere boğmak da doğru değil ama olacak içinde. ‘Latifeler şakalar nasıl olsun ya Resulallah diyorlar’ Peygamber Efendimize. ‘Yemekteki tuz gibi olsun’ diyor. Ölçüye bakın siz fazla tuzlu da rahatsız eder insanı, tuzsuz da. Şiirde de öyle. Sembollere imgelere falan boğmayacaksın şiiri. Ama onsuz da olmayacak, yeteri kadar. Ölçüsüyle olacak her şey. Kararında olursa güzeldir.”

Karakoç: “hiciv hakaret etmek değildir”

Aşk şiirleri kadar siyasî hicivleri de her kesimde yankı buldu ve birçok ozan tarafından bestelendi. Şiirde hicvin küfür ve hakaret olmadığını söyler:

“Hiciv zor bir sanattır. Şimdilerde de yazması pek mümkün değil, işte yazamıyorlar da. Hele Türkiye’de hiciv yazan yoktu, ben başlattım. Tarihimize baktığımızda hiciv şairleri ya kelleyi vermişler ya zindanlarda yatmışlar. Hicivi kime yazacaksın sıradan bir adama, bakkala ya da şuradaki bir komşuya değil. Hiciv yazıldı mı devlet yönetenleri hedef alacak, zirvedekileri. Zirvedekileri rahatsız edince de fincancı katırları gelip haşat eder çıkarlar. Yalnız usulüne göre yazarsan, bazıları düpedüz ismini de veriyor. Hakaret ediyor. Hakaret hiciv değildir. Ölçülü mizah olacak. Hiciv demek mizahla karışık oldu muydu hem güldürür hem düşündürür, hem de karşıdaki insanı yaralarsa. Hiciv budur. Ben bazı şeyleri yazarken içine katıyorum, katmamak olmuyor. Çünkü benim yaradılışımda hiciv var. Ama hiciv bir küfürleşme, sövme değil.” Karakoç, dobra dobradır, açık sözlüdür. Sözüne esirgemez, hakkı tutar kal-

dırır. Meşreben Mehmed Âkif'e ve Osman Yüksel Serdengeçti'ye benzer. Sözü'nün "odun gibi olsa da hakikat olmasını" ister. Bu mücadele ve hiciv şiirlerinin yanında Yunuslayın dervişâne bir yürekten fışkıran şiirleri de var:

"Gölgesinde otur amma
Yaprak senden incinmesin
Temizlen de gir mezara
Toprak senden incinmesin."

Karakoç: "şiirimi bir profesör de bir çoban da anlıyor, severek okuyor"

Abdurrahim "Şiir için üst dildir deniyor. Şiirde alt kültürle üst kültür birleşebiliyor mu?" sorusuna verdiği cevap onun "poetikasını" gösterir: "Belirli bir kitleye hitap etmek gerek bence alt kültür- üst kültür filan değil, herkese birden. Yani şu tarlaya yağmur yağsın da şu tarlaya yağmasın demek olmuyor. Yazdıklarımı bir profesör de anlıyor, severek okuyor. Bir çoban da severek okuyor. Budur işte şiir. Bazıları yazıyor profesörler anlasın, sırf edebiyatçılar anlasın diyor. Ben bunu uygun bulmuyorum. Herkes anlamalı."

"Şiir evrensel midir? Şiirin kalıcı olması neye bağlıdır?" sorusuna "şiir önce millî olmalıdır" diyor. "Evrensel olabilmesi için güçlü olması lazım. Millî olmadan da hiçbir şey evrensel olmaz. Şairin gücüne, zarafetine, kullandığı imajlara bağlıdır, neye bağlı olacak ki? Bir de içten yazılmasına, samimiyesine. Yürekte yazılan bir şey kalıcı olur. Hangi ülkenin insanına okutursan okut. Hiç tanımadığım bir adamın, bir yabancının, memleketini de bilmiyorum Edgar Allan Poe şairdir. "Anabella" diye karısına yazar. Veremden ölmüş karısı. Müthiş bir şiir. Benim ülkemde de var, bunlara benzeyen. Mesela Kağızmanlı Hıfzı; iki şiiri var. İkisi de meşhur. Amcasının kızına yazdığı bir şiir var:

"Sefil baykuş ne yatarsın burada
Yok mudur vatanın ellerin hani"

diye. Çok müthiş. O da Poe'nin yazdığı şiire benzer. İkisini de hiç ayırt etmem ben. İkisi de insanı muhatap alıyor. İkisi de aynı konuyu, sevgiyi-acıyı dile getiriyor."

Hece'yi yenileyen şair, son dönem türkû repertuarına bestelenen şiirleriyle de damgasını vurur. "Mihriban", Tohdur Beğ, "Hâkim Beğ" olmak üzere Karakoç'un şiirlerinden bestelenen pek çok türkû yüreğimizi saran "gönül işi türkülerdendir."

Hâsılı, Karakoç, kendi dönemine damgasını vuran Allah vergisi şairliğiyle milletimizin duygu ve düşüncelerini temsil eden millet şairi olarak gönüllerde yaşayacaktır.

Abdurrahim Karakoç'tan dinlediklerim

Abdurrahim Karakoç'un şiirleri 1970'li yıllarda İslâmcı, milliyetçi, ülkücü siyasî ve fikrî gruplar arasında bir marş gibi okunurdu. Bu grupların siyasî liderleri Karakoç'u kendi cenahlarına çekmek için tâbir caizse kur yapar, siyasî ve fikrî hareketlerinin vitrinine çekmeye çalışırlardı.

Keskin bir siyasî taraftarlığı olmadığı gibi siyasetten Allah'a sığınan bir meşrebe sahipti. Fakat düşman ideolojilerin kol gezdiği o dönemde mukaddesata sahip çıkan siyasî grupları şiir ve yazılarıyla destekler, yanlışlarını da açıktan söyler ve tenkit ederdi.

Vefatına kadar hiçbir siyasî iktidarın emrine girmedi. Otuza yakın mahkemeye verildi ve hepsinden beraat etti. Avukat tutmadı, savunmasını hep kendi yaptı. Fikrî ve edebî kuruluşlara da bağnazca bağlılığı yoktu. Kuruluşların ve hiziplerin üstünde kalmaya çalışan, mukaddesatçı herkesin, üzerinde ittifak ettiği ve sevdiği bir şairdi.

Şu anekdot, onun şiirinin devrin birçok hareketine tesir ettiğini ve hiçbir zaman siyasî bir akımın sözcüsü olmadığını göstermek bakımından anlamlıdır. 1971'de kapatılan Milli Nizam Partisi'nin kapatılma gerekçesinde Karakoç'un "Hak yol İslâm yazacağız" adlı şiiri de yer alır. Adı geçen siyasi partinin savunmasında yer alan şu ifadeler onun partiler üstü bir şahsiyete sahip olduğunu gösteriyor:

"İddianamede ileri sürüldüğü gibi, 'Milli Nizam Marşı' diye bir marş yoktur. Böyle bir marşın yetkili organlarca kabulüne dair en ufak bir kayıt ve karar bulunamaz. Teşkilata da bildirilmiş değildir. Parti dışındaki bir bölüm gençlik tarafından kendi istekleriyle okunan ve söylenen bir şiirdir. Yazarı parti ile ilişkisi bulunmayan Abdurrahim Karakoç'tur. Partinin kurulmasından yıllarca önce yayınlanmıştır. Hatta yine partinin kurulmasından önce bir beyanname dağıtılması olayı yüzünden kovuşturma konusu olmuş ve İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesinin örneği ilişik 31/12/1969 günlü 69 183 350 sayılı kararı ile bu şiirden dolayı sanıkların beraatine hüküm çıkmıştır. Gene bu şiir hakkında İstanbul Cumhuriyet Savcılığınca 1969/375 sayılı hazırlık soruşturması sırasında örneği ilişik bilirkişi raporunda bulunan şiirde suç görülmemiş ve takipsizlik kararı verilmiştir. İddianamede Bursa'da basıldığından ve dağıtıldığından sözü edilen bu şiirle partinin, hatta gençlik kollarının ilintisi olmamıştır."

Erbakan, "benim Karakoç'um gelmiş arkadaşlar" deyince...

1981 yılı yaz sıcağında kendisinden dinlediğim şu hâtırası çok anlamlı ve nüktelidir:

"1973 yılındaydı galiba. Necmettin Erbakan, 1971

Muhtırası'nda kapatılan Millî Nizam Partisinin yerine Millî Selamet Partisi adıyla yeni bir parti kurma hazırlıkları içindeydi. Partisinin Ankara'daki toplantısına beni de dâvet ederek kurucu üye olmamı istedi. Tabii benim işim partiliklik filan değil, ancak bazı dostlara fikren moral vermek için gittim. Toplantının yapıldığı sinema salonunun kapısındaki vazifeliler benim kara kavruk yüzüme ve sade kılığıma bakarak içeriye almak istemediler. Dâvetiyemi gösterdiğim halde gönülsüzce içeri aldılar. Salona dahil olduğumda Necmettin Erbakan kürsüde konuşma yapıyordu. Kürsüden beni daha görür görmez, 'Benim Karakoç'um gelmiş arkadaşlar' diyerek indi ve beni kucaklayarak öptü. Erbakan'ın beni sarılıp öptüğünü gören salondaki insanların da çoğu beni kucaklayıp öptü. İnanın, üç gün bel ağrısı çektim."

Karakoç: "Süleyman Demirel sevilmemesi gereken bir adamdır..."

Erbakan'ın çok dilli, kandırışlı ve enteresan bir insan olduğunu anlatırdı. Bu dâvetiyeden sonra bir daha parti davetiyelerine katılmadığını söylemişti. Farklı siyasî liderlerle yaşadığı hâtıralarını aktarırken, Süleyman Demirel'i, şiirlerinde olduğu gibi çok hicveder, onu hiç sevmediğini, sevilmemesi gereken bir adam olduğunu söylerdi.

1982 yılında onu tanımak isteyen birkaç dostu da alıp Ekinözü'nde (Celâ) ziyaret etmiştim. Emekli olmasına rağmen onu çok zaman belediye de bulmak mümkündü. Onun bir kahvehanede oturduğunu söylediler. Şiirlerinin verdiği vecd ve heyecanla kahvehaneye girdim. Fakîri ve yanımdaki dostları görünce sevindi, fakat biraz sinirliydi. "Kahvehanede bazı zamanlar oturmasının" sebeplerini anlattı ki, yaptığı nükte, hiciv ve şiirli insan tahlilleri gırla gitmişti. Hatırladığım kadarıyla anlattıklarından bir kare şöyleydi:

"Bu kahvehanede çok fesat adamlar var, aynen İsmet İnönü gibi. Beni hiç sevmezler. Çünkü onların kötü huylarını ve siyasî kepezeliklerini şiirlerle dile düşüyorum. Onların bu tavrını bilmeme rağmen arada bir bu kahvehaneye gelip bir masada tek başına oturuyorum. Onlar da benim tek başıma gelip oturmamdan ve muhalif duruşumdan rahatsız oluyorlar."

"İbiş" şiiriyle İsmet İnönü'ye hakareten mahkemeye verilmesi

İlk gençlik yıllarında yaşadığı, İsmet İnönü'nün Tek Parti diktasının millete yaptığı eziyet, jandarma dipçığı ve kıtlık gibi zulüm yıllarının birçok şiirini yazmasına kaynaklık ettiğini anlatmıştı. Geçmişteki bu tür hâdiseleri ve Nemrut tipleri hicveden eden bir şiirini irticalen okuyuverdi:

"Bizim ilde bir İbiş var
Ağzında üçbuçuk diş var
İbiş'te İblisçe iş var
Dedim: İbiş ite benzer
Dediler ki: Daha beter."

Şiirde geçen "İbiş kimdir, sembol mü gerçek kişi mi ağabey?" diye sormuştum. Anlattıklarına despot yakın tarih noktasından bakıldığında çok enteresandı: "Bu beldede İbiş isimli CHP'li fesat ve karıştırıcı bir adam vardı, şimdi öldü. Onun şahsında İnönü'yü hicveden bu şiiri yazmıştım. Bu yüzden Celâdaki CHP'liler, İnönü'ye hakareten Elbistan Mahkemesinde dâva açmışlardı. Tabii sonunda be-
raat ettim."

Osman Yüksel Serdengeçti: "Sen olsa olsa Abdurrahim Karakoç olursun..."

Karakoç ağabey, 1970 yılının başında Ankara'ya gider. Maksudı Osman Yüksel Serdengeçti'yi ziyaret etmek. Serdengeçti, 50'li ve 60'lı yıllarda milliyetçi-mukaddesatçı câmianın demir leblebi cinsinden fikir ve mücadele adamıdır. Kendisinden dinleyelim:

"Bodrum katında olan Serdengeçti Dergisi'nin yazıhanesinin kapısından girdim. Kendisini fotoğraflarından tanıyordum. Masadaki zâtın o olduğunu anlayınca: 'Efendim ben Maraş'tan sizi görmeye geldim' dedim. Daha cümlem biter bitmez, yüzüme mânalı mânalı baktı: 'Dur ulan kara oğlan, adını söyleme bakalım seni tanıyabilecek miyim?' dedi ve bir müddet beni süzdü, çehreme bir şeyler arar gibi baktı: 'Sen olsa olsa Abdurrahim Karakoç olursun' diyerek sarılıp iki yüzümden öptü."

Bakan Vehbi Dinçerler, Karakoç'un şiirini makamında ezbere okuyor

1985 yılı şubat ayı başında bir dost Ankara'ya gider ve nüfuzlu biriyle zamanın Millî Eğitim Bakanı Vehbi Dinçerler'i makamında ziyaret eder. Dostumuz, bakanın odasında geçenleri şöyle anlatır:

"Bakan Dinçerler, 'Hoş geldiniz.' dedikten sonra bana dönerek 'Siz de mi Maraşlısınız?' dedi. 'Maraş'ın Afşin ilçesindenim.' deyince, 'Celâ'lı şair Abdurrahim Karakoç'u tanır mısınız?' 'Tanırım efendim' deyip, daha sözüm biter bitmez, Karakoç'un şiirinden bir dörtlüğü yağmur gibi döktürerek okudu: 'İstanbul som asfalt, Maraş som çamur / Aman bizim iller, ne güzel iller / Urfa'mız harabe, Bursa'mız mâmur / Aman bizim iller, ne güzel iller.' Ben şaşırdım. Abdurrahim Karakoç'u kafamda tahayyül ettim. Devlet adamları bile bu şairin şiirlerini ezbere okuyorsa, Karakoç büyük şairdir diye düşündüm. Bakanın çeh-

resinde sevinç edasıyla şiiri okumanın heyecanı vardı. Bu tesirle oradan ayrıldıktan sonra Karakoç'un şairlik tarafı beni daha çok ilgilendirmeye başladı."

Şehr-i Maraş'a gelen Necip Fâzıl'la ufak bir gerinlik

Bir ziyaretimde, üstad Necip Fâzıl Kısakürek'le aralarında hafif bir gerilim yaşadığından bahsetmişti. Kendisinden dinleyelim:

"60'lı yılların sonunda Maraş'taki Milliyetçi Öğretmenler Derneği'nin dâvetlisi olarak Necip Fâzıl Maraş'a gelmişti. Ziyaretine gittim. Dernek kalabalıktı. Dostlar beni onunla 'bizim Abdurrahim Karakoç'umuz' diye tanıştırdılar. Necip Fâzıl bana şiir hakkın-da fikir verdi, nasihat etti. 'Senin ismini duyuyorum, hakkında yazı yazacağım' dedi ve konuşması bu minval üzere sürüp gitti. Hürmet ettiğim büyük şair ve fikir adamının kendi şiir anlayışını bana nasihat etmesine bir süre sonra dayanamadım: 'Efendim benim şiir tarzım farklı, size uymaz. Siz, şiirde bana ne vereceksiniz.' dedim. Malûm tikleri geldi. 'Tamam, sen şairsin, seninle ilgili yazacağım.' sözünü tekrar etti ve ben sonra bir kenara çekildim."

Şiirini izinsiz besteleyen Âşık Mahzunî Şerif'i affetmesi

Karakoç ağabey Yunus gibi ehl-i gönül olmasının yanında, fikir ve inanç bakımından farklı insanlara da merhametli ve hoşgörülüdür. 1980'li yılların yine bir yaz sıcağında Celâ kasabasında kendisinden dinlediğimde çok duygulandığım bir hâdiseyle onun son derece mütevazı ve kin tutmayan biri olduğunu anladım.

Afşin ilçesi Berçenek (Tarlacık) köyünden olan türkü sanatçısı Mahzunî Şerif, Karakoç ağabeyin "Hâkim Beğ" ve Tohdur Beğ" adlı iki şiirini izin almadan türkü olarak besteler. Karakoç ağabey dâva açar. Dâva sürerken, Âşık Mahzuni onu ziyaret eder ve şöyle der: "Abdurrahim abi, şiirleriniz o kadar güzel ve anlamlıydı ki, dayanamayıp besteledim, özür dilerim." der ve elini öpmek ister. Karakoç ağabey, Mahzunî'nin samimiyetine, şiirlerini gönül gözüyle severek bestelediğine inanır, onu affeder ve dâvadan vazgeçer.

Marksist-solcu yazarlar ziyaretine geliyor

1970'li yıllar, şiirleri Türkiye'de bütün siyasî ve fikir gruplarının dillerinde dolaştığı zamanlardır. Bu yıllarda, Elbistanlı bir solcu vasıtasıyla Ankaradan Marksist-solcu birkaç yayıncı-yazar Karakoç ağabeyin ziyaretine gelirler. Sırf sanatçı merakıyla alâkalıdır bu ziyaret. Onun sosyal muhtevalı şiirlerine aşırı hayranlık ve ilgileri vardır. Sohbet sı-

rasında derler ki: "Böyle şiirlerini bizim dergilerde, bizim anlayışımıza göre yazsaydın, Nazım Hikmet gibi seni bayraklaştırır, bütün dünyaya tanıtır ve her türlü imkânını sağlardık."

Karakoç ağabey, gelenlerin ziyaretindeki asıl maksadın bu olmadığını bilmesine rağmen "Ben satılık değilim." diyerek mertliğiyle de şiirlerine hayran olan ziyaretçilerin gönlünü fetheder.

"Hâkim Bey, Mihriban şiirini yazdığım Selda Bağcan belki de doğmamıştı..."

Edirne'den Van'a, Maraş'tan İstanbul'a kadar milyonlarca insanın gönlünde ve dilinde yer eden meşhur "Mihriban" şiirini ses sanatçısı Selda Bağcan sanatçı eşiyile birlikte besteleyip piyasada söylemeye başlar ve kısa sürede "Mihriban" türküsü efsaneleşir. Gazetelerde haberler çıkmaya başlar. "Mihriban"ın sözlerinin kendilerine ait olduğunu iddia ederler. Haberler kendine ulaşır. Namertliğe dayanamayan Karakoç ağabey bu sanatçıları Ankara'da mahkemeye verir. Mahkemede enteresan konuşmalar olur. Bağcan'lar, avukatları aracılığıyla Mahkemeye türkünün sözlerinin ısrarla kendilerine ait olduğuna dair savunma gönderirler.

Mahkeme bu minval üzere sürüp giderken, Karakoç ağabeyin mahkemedeki bir ifadesi çok çarpıcıdır: "Hâkim Bey, ben Mihriban şiirini yazdığım 1960'lı yılların başlarıydı. Ses sanatçısı Selda Bağcan belki de o tarihlerde doğmamıştır, doğmuşsa da bebek yaşta olması lâzım..."

Bu hâtırasını anlatırken sanatçıların karakterleriyle ilgili hicivli sözler aktarıyor, "Utanma arlanma yok, tabîi ben şiirin ilk yayınlandığı tarihteki kitapla şiirin bana ait olduğunu belgeledim ve tazminat dâvasını hak ettim." demişti.

"Biz gülmesini bilmeyiz gardaşım" deyince...

Karakoç ağabey, 1982-84 yılları arasında Maraş'a, bu fakirin çalıştığı devlet dairesine birkaç defa gelerek şereflendirmişti. Bir gün sohbetimizi lokantada devam ettiriyorduk. Garson ona: "Efendim siz ne istersiniz?" deyince hiçbir espri, nükte amacı taşımayan bir ifade ve eda ile: "Benim yemeğim acılı olsun da, ne olursa olsun." dedi.

Onun her vakit mukaddes dâvasını yaşayan şiiriyetli hâline vâkıf olmuştum. "Ağabey niçin hep acılı olsun diyorsunuz?" diye sorduğumda, "Biz acıların içinde yoğrulduk, biz acılarla kavrulduk." dedikten sonra ardından, "Biz biber şerbetini içerek büyüttük" mısraını içten bir yangının sardığı eda ile söylemişti ki, cezbeye kapılmışım. Kendime geldiğimde lokantada herkesin bizi dinlediğini fark ettim.

Aynı yıllarda yine Maraş'taydı ve Ankara'ya gidecekti. Gün boyu onu bırakmadım. Kaba siyasi mevzulardan başka bir şey bilmeyen ağız kalabalık kişilerden âzade tek başına fakîre kalmıştı. Fikir, şiir ve sanat mevzularında sohbet etti ve fakiri de dinledi. Her karşılaşmamızda Maraş'tan tek kişiyi sorardı: "Ali (Ali Yurtgezen) ne yapıyor? Yazıyor mu, çiziyor mu yine? Çok iyi yazı yazar Ali..." derdi.

Bir defasında Maraş'tan ayrılmadan önce, "Ağabey sizinle birlikte bir fotoğrafım olsun istiyorum" dedim; kırmadı. Maraş'ta herkesin bildiği meşhur ve geveze bir fotoğrafçıya girmiştik. Stüdyodaki divana yan yana oturduk. Fotoğrafçı, "Birbirinize biraz yaklaşın." dedi. Yaklaştık; "Biraz daha yaklaşın." dedi. Neyse, askerlik fotoğrafları misâli, utana sıkıla Karakoç ağabeyle omuz omuza verdik. Me-sele yine bitmemişti. Fotoğrafçı bu kez de Karakoç ağabeye hitaben: "Beyefendi biraz güler misiniz?" deyince, içimden "eyvah!" dedim ve korktuğum başıma geldi. Karakoç ağabey: "Biz gülmesini bil-meyiz gardaşım!" dedi.

Stüdyonun ortasına bir bomba düşmüştü sanki. Buz gibi bir hava esti yarı karanlık odada. Fotoğrafçı bize, biz fotoğrafçıya hasımların birbirini süzmesi gibi bakışıp durduk. Nihayet ikinci bir vukûat yaşamadan oradan ayrıldık.

O, Yunus Emre Hazretleri gibi gönül adamıdır. Öfkesini olur olmaz dışa vuran sinirli birisi olmadığı gibi şöhretini öne çıkaran ve kibir eden bir kişiliği yoktur. Derviş meşrep ve son derece mütevazı bir insandır. Serde Türk şiirinin son yüzyılının usta hiciv şairliği olunca ufak tefek dil vukûatlarını hikmet pırıltıları olarak anlamak lâzım.

Taze bir şiirini mektupla fakîre gönderiyor...

Kuvvetli hiciv ustası olmasının yanında bir derviş olduğunu sohbetlerinden ve davranışlarından anladım. Bu hâlini bir hâtıram ile anlatmak istiyorum. Yazdığım bir mektuba karşı, "Dördüncü Cemre" adlı şiirini kendi ifadesiyle "Daha taze iken ve hiçbir yerde yayınlamadan" cevabî mektubunun içine yerleştirerek bu satırların sahibini bahtiyar kılmıştı. Günümüzde hasret kaldığımız daktilo ko-kan bu mektubu paylaşmak istiyorum:

"Aziz gönüldaşım Ahmet, 21.01.85

'Çelik testereyle kestim

Yıkadım, duvara astım suları...

Düşümde düşüme girdim dün gece.'

Yukarıya ilk bölümünü aldığım şiiri yazarken fotoğraflı mektubunuzu aldım. Şiirin yazılması bekledi ve ben sizin dost duygularınızı okudum. Allah (C.C.) razı olsun aziz dostum. Hamdolsun, bizler

iyi rahat sayılırız. Bazen okuyup, bazen yazmak ve bazen de gezmekten gayri belli bir işim yok. Candan dostların çok olmasına rağmen her birisi bir yerde bulunduklarından hasretlikler kısa mektuplarla gideriliyor. Tabii buna da şükürler olsun diyoruz.

'Dertler gecikince gidip yokladım

Yırtık bohçalarda umut sakladım...

Yok yere yokluğu vurdum dün gece.

Böyledir işte; bazen dost yoklar adamı, bazen dert yoklar. Şair olursan bazen de geciken dertleri sen yoklarsın. İnşallah sağ olursam son çıkacak kitabımın adı da 'Beşinci Mevsim' olacak. Belki biraz garip amma, yeni yazdıklarım da garip şeyler.

Topladım yolları eyledim yumak

Musalladan gayri görmedim durak

Durmadan düşünüp durdum dün gece.

Havaya, toprağa ve suya düşen cemreler dışında dördüncü cemreyi gönüllere düşürmek şair deliliği midir? Boş ver kim ne derse desin. Ya bir de anlayan olursa?.. Her neyse. Size imzaladığım kitabı Bahattin ağabeyime vermiştim. Herhalde elinize geçti. Bu arada başta H. Şakalar ve diğer tanıdıklara sevgi ve selâmımı iletirseniz memnun olurum.

Dosta şiir yazdım hatıra dedim

Belki bir dost gele otura dedim

Gönlümü toprağa serdim dün gece.

Candan dost selâmıyla selâmlar gözlerinizden öperim. Allah (C.C.)'a emanet olasınız. P.K.18 Sincan / Ank. Abdurrahim Karakoç"

Ondan dinlediklerimin derûnumda bıraktığı iz şudur: Asırlar öncesindeki derviş şairlerin karakterinin 21. asırda Abdurrahim ağabeyde tecessüm ettiğini gördüm. Mehmed Âkif gibi dâvasının sözcülüğünde

"Sözüm odun gibi olsun; hakikat olsun tek" anlayışının sahibidir. Sanatçı şahsiyeti ve özel şahsiyeti diye iki ayrı durumu yoktur.

Şiirlerindeki gibi tek bir şahsiyeti vardır.

Kadim Türk Şiir Geleneğinin Çağımızda Atan Nabzı: Abdurrahim Karakoç

◆ HayatiTek

Merhum Abdurrahim Karakoç ağabeyi 1987 yılında tanıdım. Gerçek âleme kanatlandığı güne kadar da şiirine, sohbetine, dostluğuna, samimiyetine, imanına, tevazuuna, tavrına, duruşuna ve üslubuna tutuklu kaldım.

Fiziki görüntüsüyle ilgili olarak hafızamda sabitlenen karede, mahcubiyetle taçlanmış içten bir tebesüm ve heykelleşmiş bir tevazu enstantanesi var.

Yeni Hafta döneminde kullandığı odada inzivaya çekilmiş gibi duran siyah ahşap masa üzerindeki daktilosu, aklıma düşen ilk mekân çağrışımı.

Gazeteye uğradığı nadir günlerden birinde o münzevi masada kendimden geçercesine bir şeyler yazdığını görünce, kendine has sevecen üslubuyla dudaklarından dökülen şu sözler hâlâ kulaklarımda: “*Oğlum biraz yavaş ol, kanatlanıp uçacak daktilo.*”

Her işin bilgisayarla halledildiği yıllarda bile vazgeçemediği daktilosu ile yazıp *Gündüz’e* faksladığı yazılarını fırından yeni çıkmış sıcacık bir ekmek gibi koklayarak okuduğum günler sükun ediyor sonra. Ve hiç bitmesin istediğim doyumsuz sohbetlerimiz...

Sincan’daki yuvasını hatırlıyorum; girişinde numune misali birkaç ağacın bulunduğu emektar apartman dairesinin sade döşeli salonunu...

Salon görünümlü bu mütevazı çalışma odasından ne şiirler kanatlandı Türk edebiyatının sonsuz ufuklarına... Düşünebiliyor musunuz, *Gökçekimi*’ni yazdı bu daracık mekânda.

Bilhassa 12 Eylül 1980 öncesindeki dava şiirlerinde cephede göğüs göğse çarpışan bir cengâveri andıran Karakoç, *Gökçekimi*’nde ordulara hükmeden bir kumandan üslubuyla komutlar veriyordu.

Okuyanı Zümrüdüanka misali sırtına alıp ötelere götüren kanatlı şiirlerini Sincan’daki o küçücük dairede nasıl yazdığını sormuştum, kendisiyle yaptığım bir röportajda. Şimdi olsa sormazdım. Yenice fark ettim; kanatlı şiir yazmanın fiziki dış mekânla değil fizikötesi iç yolculukla ilgili olduğunu; özgürlük ile genişlik arasında doğru bir orantı bulunmadığını; bir vadi dolusu altını olsa bir vadi daha isteyenlere inat genişlemek yerine derinleşmek gerektiğini.

Dağlara deniz eken, bulutlardan gömlek diken, kartal kanadıyla gökleri biçen Karakoç mu kanatlana-mayacaktı, Sincan’daki o mütevazı apartman dairesinden ötelere ötesine?

Ağdalı cümleler kurmak yerine herkesin kolaylıkla anlayabileceği yaşayan Türkçemizi tercih eden, cazibesıyla akan ırmaklar gibi çağlayan Karakoç, Türk şiir geleneğini özümseyen, hece şiirini yirminci asırdan yirmi birinci asra taşıyan köprü şairlerin çağımızdaki ihtişamlı tacını temsil eder.

13 ve 14’üncü asırda Yunus’la hislerin en derinine nüfuz eden, 16’ıncı asırda Köroğlu, 19’uncu asırda ise Dadaloğlu’nun sazı ve sözüyle zirvelerde yankılanan Türkçe, Karakoç’un kanatlarında yeniden itibarının şahikasına yükselir. O kadar yükselir ki, ulaştığı irtifanın sıkletine dayanamayan kelimelerin kimyası değişir; mecazlar mecazlara, metaforlar metaforlara gizlenir. Yetmez; yeni bir cemre, yeni bir renk, yeni bir takvim icat eder şair.

Çelik testereyle kestiği suları yıkayıp duvara asar, yolları toplayıp yumak yapar, bulutlardan gömlek diker, yırtık bohçalara umut saklar. Bu yeni yaklaşımıyla göz kamaştıran mucit şair, “Beşinci Mevsim” ile yeni bir dünyanın kapısını aralar:

*“Aynalara baktım korku gösterdi,
Saatler her sabah kırkı gösterdi,
Namlular, nişanlar Türk’ü gösterdi,
Hayatım boyunca hedefte durdum.*

*Yırtıldı ruhlara çizdiğim resim,
Yazık, kulaklara sığmadı sesim,
Yaşadığım şimdi beşinci mevsim,
Çağın çilesini sırtıma sardım.”*

Karakoç'un sırtına sardığı çilesinin, o kutlu davasının mayası İslam, aynası Kur'an, ordusu Türklük, gayesi birliktir. Çağının en seçkin beyinleri, en üretken kalemleri ve en dirayetli mücadele adamları arasında yer alan Karakoç'un şu dizeleri, gelmiş geçmiş en çarpıcı birlik çağrılarından biridir:

*"Birleşin ey! Yolları Kur'an'da birleşenler.
Birleşin, itikatta, imanda birleşenler.
Ayrılık yakışmıyor, bölünmek günah size,
Birleşin ey! Secde-i Rahman'da birleşenler."*

Karakoç özel bir şairdir. Sevdayı sevda gibi, davayı dava gibi, kavgayı kavgaya gibi yaşar ve yaşatır dizelelerinde. İsyân şiirlerinde volkan gibi öfkeli; siyasi şiirlerinde hicvedici, ironik ve nüktedan; dava şiirlerinde inançlı ve kıyıcı; tasavvufi şiirlerinde vecd, şefkat ve merhamet timsali; aşk şiirlerinde alabildiğine tutkudur.

Bir davasıdır vardır Karakoç'un, bir de sevdası. Her şey onlara göre ve onlar içindir.

Kimi zaman kan, kimi zaman ter, kimi zaman nur, kimi zaman gözyaşı damlayan kaleminden aşkın, sevdanın en güzel halleri dökülür.

Sanki *Vur Emri*'ni, *Kan Yazısı*'nı, *Dava Felsefesi*'ni, *Hedefi* yazan kendisi değildir, kalemi elden düşüren yâri söz konusu olduğunda:

*"Yâr deyince, kalem elden düşüyor
Gözlerim görmüyor, aklım şaşıyor
Lambada titreyen alev üşüyor
Aşk, kâğıda yazılmıyor Mihriban."*

Millele mal olmuş şairler, milli ruh ve şuurun şah damarlarıdır. Onların mutlaka aramızda bulunması hatta çağdaşımız olması gerekmez. Asırlar öncesinden ikaz ve irşad ederler bizleri.

Bu anlamda Abdurrahim Karakoç, kadim şiir geleneğimizin yirmi birinci asırda atan nabzı, günümüz Türk şiirinin şah damarıdır.

Karakoç'un son çeyrek asrına şahitlik ettiğim hayatını, ilahi aşkın sembolü günebakanların kaderine benzetirim öteden beri. Türk-İslam davasının günebakanıdır Abdurrahim Karakoç.

Sırtını güneşe döndüğüne, Fahri Kâinat Efendimizin yolundan saptığına hiç şahit olmadım.

Gözünü, gönlünü, sözünü, kalemini bir an olsun kiblede ayırmadı.

Olgunlaşmış günebakanlar gibi yalnızca ve sadece Yaradan'ının önünde eğdi başını ve öylece veda etti bizlere.

Her şiiri ayrı güzeldir Abdurrahim Karakoç'un. Ancak hem O'nun dünya hayatına bakışını özetleyen hem de bu satırların yazarını derinden etkileyen bir dörtlülle noktalamak isterim:

*"Gölgesinde otur amma,
Yaprak senden incinmesin.
Temizlen de gir mezara,
Toprak senden incinmesin."*

Abdurrahim Karakoç kitaplarının bulunduğu bir evde büyüdüm. Sadece kitaplarla sınırlı değildi bu karşılaşma. 1970'lere ait milliyetçi-ülkücü birçok derginin de yer aldığı babamın kitaplığı Karakoç'un şiirlerine çok küçük yaşlarda aşına olmamı sağladı.

1980'lerin ortalarına doğru beliren müziğe yönelik ilgim üzerine babamın bana bir bağlama alması bu şiir, edebiyat külliyatının yanına türküleri de eklememe imkan araladı diyebilirim. Gerçi sadece türkülere değildi ilgim. Özellikle arabesk, taverna, özgün müzik, Türk pop ve TRT radyosunda batı pop müziği yayınlayan programları keyifle dinler, dünya müziğinin nereye gittiğini, ne tür teknik ve orkestral yenilikler üretildiğini bilinçli-bilinçsiz takip ederdim.

Türkülerin 1980'li yıllarda TRT'de salt otantik hali ile icrasının bana yetersiz geldiğini, dışarıda akıp gitmekte olan hayat ya da dünya müziğinin ulaştığı gelişime yönelik senkronu kaçırdığını bir şekilde çözümlemeye başladığımı söyleyebilirim.

Türkiye 1950 sonrası büyük bir göç dalgası yaşayarak hızla kırdan kente yönelmiş, bunun neticesinde ozan ve onun belleğinde gelenekten devrıldığı türküler mekan değiştirmişti. Dolayısı ile bir temsil olarak aşık'ta/ozan'da karşılık bulan geleneksel yaşama biçimi büyük bir kopuşla modernleşmenin zemini olan kentlerin kenarlarına doğru yerleşmeye başlamıştı bu yıllarda.

Artık bellek ne bütünüyle köydedir, ne de eklemenebilecek kültürel, ekonomik, mesleki donanım olmadığı için kenttedir. Küçük köy odalarında ya da en fazla köy kahvehanelerinde çalınıp söylenen türküler Neşet Ertaş tarafından gazinolarda, büyük ve gösterişli mekanlarda icra edilir hale gelmiştir. Ancak bağlamanın geleneksel biçimi bu büyük mekanlarda kendisini duyurabilecek teknik tamamlanmışlıktan uzak olduğu için sesi yetmez.

Bunun üzerine büyük bir dönüşüm geçirerek elektro bağlama olur. Elektro bağlama her haliyle Türk modernleşmesini temsil eden en gösterişli icadımızdır ve Osmanlı'nın son döneminden günümüze ulaşan öykümüzü anlatır. Gövdesine bakınca Türk, modern zamanlara eklemelenmesini sağlayan içindeki ses düzeneğine bakınca bütünüyle Batılı.

Elektro bağlama ile söylenen türkülerin doğal olarak teması da farklılaşmıştır. Çünkü kentte yeni bir hayat yaşanmakta ve bu yeni hayatın ekonomik, politik, kültürel uzantıları, travmaları yeni türkülerin doğmasını zorunlu kılar. Gelenek/eski türküler kıra ait bir yaşama biçimi ve formunu barındırmakta ve kentte 1950'lerden itibaren bambaşka bir dünyayı soluklayan insanın yeni meselelerini tanımlamakta, öyküsünü anlatmakta yetersiz kalmaktadır.

İşte o zaman kente ait yeni formlar, temalarla beraber türkülerimiz, sivil modernleşme sürecimize eş zamanlı eklemelenip, Türk müziğinin gelişim çabalarına da katkı sunmaya başladı. Tabi ben burada "Türk müziğinin modernleşmesi" derken sivil bir pratikten bahsediyorum.

Toplumun kendi dinamiklerinden beslenen ve üretilen ve hatta modernleşmeyi tekelinde tutmaya çalışan resmi ideoloji ve devlet aygıtının dışında biçimlenen bir yürüyüşten.

Abdurrahim Karakoç bu öykünün en anlamlı yerinde duran isimlerin başında geliyor. Kuşkusuz bir saz ozanı değil ama söz ozanı olarak (zaten bizim müziğimiz söz merkezli bir formdur) Karakoç'un geleneksel Türk şiirinde ortaya koyduğu yenilik ile türkülerimizin modernleşmesi eş zamanlı bir fotoğrafa sahiptir. 1960'ların sonundan itibaren Türkiye'nin hızla politikleşmesi ve 70'lerde bu politik dilin sokağa taşmasına paralel olarak Türk şiiri tematik bir dönüşüm yaşar ve Karakoç Türk sağının en gösterişli şairi olarak bu tarihsel öykünün şiirlerini kaleme alır.

Hemşehrisi olan Âşık Mahzunî bir tarafta konumlanıp Türk solu üzerinden bu politik dönüşümün müzikal örneklerini verirken, Karakoç da bir başka zihni zeminde konumlanıp sözel yapıtlarını ortaya koyar.

Abdurrahim Karakoç bu öncü şiirlerini yayınlarken, onun bu özgün tematik gelişimini Türk sağı içerisinde müziğe dökebilecek bir birikimin olmaması büyük bir eksiklik olarak değerlendirilmeli. Yani Âşık Mahzunî'nin üretimini modern bir forma evirerek yeniden dolaşıma sokan Cem Karaca varken, Karakoç'un şiirlerini bu modern müzikal forma taşıyabilecek sağda bir sanatçı bulamayız. Bu ancak -çok gecikmiş biçimde- 1980'lerin sonuna doğru Kaya Kuzucu ve ardından Hasan Sağındık'ın ortaya koymaya

çalıştığı müzikal arayışlarda yeni üretim şarkılara, türkülerle dönüşür. Ki Kaya Kuzucu'nun "Bir Gün Geri Döneceğiz" kaseti ilahi formundaki geleneksel bir eser hariç baştan sona Karakoç'un şiirlerine türkü formunda yapılmış yeni üretimlerdir. Hasan Sağındık ise "Yusuf Yüzlüler" başta olmak üzere ve giderek yoğunlaşarak bütün albümlerinde Abdurrahim Karakoç şiirlerini modern müziğin imkanlarından yararlanarak geleneğin yeniden üretimine önemli katkılar sunar. Bu anlamda en fazla Karakoç şiiri besteleyen sanatçıdır Sağındık.

Ancak Karakoç'un ürettiği ve yenileyerek kente taşıdığı şiirin büyüklüğü ve etkileyiciliği karşısında Türk solunun da kayıtsız kalamadığını görürüz. Ki bestesi Musa Eroğlu'na ait olan "Mihriban"ın (Musa Eroğlu'na ait ve şiiri Karakoç tarafından yazılmış iki "Mihriban" türküsü vardır) plaklara, kasetlere okunuş öyküsü böyledir mesela.

Eroğlu, 1960'ların ilk yarısına denk gelen bir Ankara ziyaretinde Ulus'taki Gençlik Parkı'na girmek ister. Ancak giriş ücretlidir ve Eroğlu'nun cebinde buraya verilecek miktarda para yoktur. O da başkalarının yaptığı gibi tellerin üzerinden atlayarak girer. Tam yere atladığı sırada gözüne yerde bulunan bir kağıt parçası ilişir. Kağıtta bir kitaptan koparılmış ya da bir kağıda yazılmış şiir vardır.

Şiir bugün herkesin diline düşmüş, en önemli bestelenmiş türkülerden birisi olan ve "Unutmak kolay mı deme / Unutursun Mihriban'ın" dizeleriyle başlayan Abdurrahim Karakoç'un "Mihriban" şiiridir. Bir süredir zihninde gezdirdiği melodi ile uyumlu olduğunu görünce meşhur "Mihriban" türküsünün birincisi çıkar ortaya. Çünkü daha sonra Karakoç'un, "Mihriban" isimli diğer şiirini de besteleyecektir.

Bu öykü için Mehmet Çevik'in türkülerin değişimini Musa Eroğlu üzerinden çözümlediği doktora tezine bakılabilir.

Ancak Eroğlu'nun 60'ların ilk yarısında yaptığı bu beste türküyü plağa okuması çok yıllar sonrasına denk düşer. Çünkü bir dönem sonra girdiği TRT kurumunda gelenek gereği türkülerin beste olamayacağına inanılmaktadır.

Türkülerin sadece anonim nitelik taşıyabileceğine yönelik kabul, bir anlamda Türkiye'nin modernleşme seyrini anlayamamakla da ilgilidir aslında. Oysa artık kayıt teknolojisinin, ulaşım imkanlarının boyut değiştirdiği ve her şeyden evvel kırım hızla kentlere aktığı bir süreçte türkülerin de dönüşüm yaşaması kaçınılmaz.

Musa Eroğlu ve kuşağının birçok ozanı kente

geldikleri andan itibaren geleneksel ezgileri kayda geçirirken, aynı zamanda kendi kişisel duyarlılıklarından beslenmiş besteler de üretirler.

Dolayısı ile Eroğlu, Abdurrahim Karakoç'un şiirine yaptığı bu besteyi dönemin Orta Anadolu türkülerini plaklara okuyan önemli mahalli sanatçı Zekeriya Bozdağ'a hediye eder. Ve kayıtlarda ne yazık ki besteci olarak Bozdağ'ın ismi kalır. Çok sonraları Eroğlu'nun kendi çalışmalarında bu türkünün altında kendi ismini görürüz.

Musa Eroğlu'nun bu bestesinin bir müddet sonra 1970 ve hatta 80'lerin politik müzik tarihimiz açısından öncü isimlerinden Selda Bağcan tarafından da seslendirilmesi önemlidir. Çünkü "Mihriban" şiirinin yazarı Abdurrahim Karakoç da bu dönemin politik isimleri arasında temsil gücü yüksek bir şairidir. 1970'li ve 80'li yıllardaki birçok milliyetçi ve ülkücü dergide şiirleri ile kitlelerin politik duygularını dile getirir. Bu bakımdan adeta sokağa taşan çatışma ortamından sıyrılıp, sanatın empati ve müzakere alanları oluşturabileceğini hissedebileceğimiz çok kıymetli Türkiye deneyimidir bence bu olay.

Şunu da not düşelim; Musa Eroğlu tarafından 1960'ların ilk yarısında bestelenen "Unutursun Mihriban" şiiri netice itibarıyla ta o yıllarda alevi ve sol gelenek içerisinde anlam bulan bir ozan tarafından notaya dökülürken, Türk sağının Karakoç şiirlerini bestelemeye başlamasının tarihini epey geç zamanlarda bulmanın kuşkusuz müzik sosyolojisi açısından açıklanmaya müsait gerekçeleri söz konusu. Yani toplumun modernleşme seyrine paralel bir müzikal ortamın bulunmasıdır burada belirleyici olan.

Karakoç'un yazdıklarının tüketicisi konumundaki Türk sağı henüz 1960'larda, 70'lerde taşralıdır ve hatta 80'lerin sonuna kadar bile modern müzik üretebilecek donanımda değildir.

Ülkücü hareketin, Türk solunun modern müzik alanında üretimini yakalayabildiği yıllar ancak 1980'lerin sonuna doğrudur. Kaya Kuzucu'nun 1989 yılında çıkardığı "Bir Gün Geri Döneceğiz" isimli kaseti bir milattır bu açıdan.

Kayıt kalitesi ve eserlerin orkestrasyonunda sorunlar olmasına karşın Kuzucu'nun türkü formunda çok kıymetli besteler yaptığını düşündüğüm bu çalışmada Abdurrahim Karakoç'un toplam 6 şiiri türküleştirilmiştir. "Üşüyenler", "Esir", "Bir Gün Geri Döneceğiz", "Fotoğraf", "Beşinci Mevsim" ve "Dün Gece" isimleriyle. Bu arayışın hemen ardından Hasan Sağındık'ın 1990 yılında yayınlanan ve

yine ölkücü hareketin modern müzikle kurduğu ilk ve önemli bağlardan birisi olan “Yusuf Yüzü-ler” isimli kasette Karakoç’un “Beşinci Mevsim” şiiri bestelenir. Bu iki ürün bir anlamda sonraki dönem ortaya konacak olan “ölkücü müzik” pra-tiğinin kapısını aralayan tarihsel çalışmalar biçi-minde değeriendirilebilir. Ve ikisinde de Kara-koç’un şiirlerinin yer alması dikkat çekicidir.

Kaya Kuzucu 1991 yılında bu sefer hem kayıt hem orkestrasyon bakımından belli standartlara sahip ikinci albümü “Adak”ta da Karakoç’un şiir-lerini bestelemeyi sürdürür. “Adak”, “Bayram Ol-sun Bayramlarımız”, “Sevda Türküsü” ile beraber daha evvel seslendirdiğı “Üşüyenler”i yeniden bu kasetinde de değeriendirir. Hasan Sağındık ise “Yusuf Yüzlüler”de sadece bir tane Karakoç şiiri-ne yer verirken sonraki bütün çalışmalarında bu sayının arttığını görürüz. Ki 1990 yılında yayınladığı “Ağla Karanfil” kasetinde toplam 4, 1991 yı-lında çıkardığı “Beni Yaşarken Anla”da 2 ve 1993 yılında dinlediğimiz “Dosta Doğı/Irgalanış”ta 3 tane Abdurrahim Karakoç şiiri beste olarak çıkar karşımıza.

Sağındık’ın en son 2001 yılında yayınlanan ça-lışması “Bitsin Seninle” ile beraber 8 albümü bo-yunca toplam 21 Abdurrahim Karakoç şiirinin bestelendiğini not düşelim. Bu çalışmaların ar-dından ölkücü, milliyetçi gelenek içerisinde ortaya çıkan farklı müzisyenlerin de kendi albümlerinde Abdurrahim Karakoç’un muhtelif şiirlerini bes-teleyerek sürece katkılar sunduklarını görürüz. Dolayısı ile Karakoç’un, müziğimizin 1960’lar-dan itibaren modernleşme seyrine yazdığı şiir-lerle önemli katkılar sunduğı görülürken (Musa Eroğlu, Selda Bağcan örneğı), Türk sağıının mo-dern müzikle karşılaşma sürecinde de belirleyici isimlerin başında geldiğini iddia etmek mümkün (Kaya Kuzucu, Hasan Sağındık örneğı).

Bu bir anlamda Türk şiirinin, Türk modernleş-mesine sunduğı katlı ile de açıklanabilir bir de-neyimdir bana göre.

Hem Karakoç tarafından şiirimize yapılabile-cek son tarihsel müdahalenin gerçekleştirilmesi (tematik dönüşüm) hem bu şiirin yeni mekanı olan kente eklemleme çabası hem de modern müziğimizin arayışlarına yönelik katkıları böyle düşünmemizi zorunlu kılıyor çünkü.

Ağabey

◆ Mehmet Ali Kalkan

“Her şiir şairin aşk denizidir,”
“Mektup derken şiir oldu” ağabey.
“Her mısra şairin parmak izidir,”
Kalem yazdı, sayfa doldu Ağabey.

Sırt çevirdin şer görende pusana,
Yüz vermedin haksızlığa susana,
Mektup yazdın “Ha Hasan’a Ha Sana,”
Zaman seni haklı kıldı ağabey.

Aynaların ötesinde gerçekler,
Düşünceler Beşinci Mevsim bekler,
Savalan Dağı’nda açan çiçekler,
Boyun büktü, tezce soldu ağabey.

Yutkunanlar sessiz döker yaşları,
Ötelere kanat vurur kuşları,
Gönlümüze sürgün hudut taşları,
Islanan sulara daldı ağabey.

Ölen ölür elbet, âşık yaşıyor,
Kandil kandil nice sevgi taşıyor,
“Lambada titreyen alev üşüyor,”
Yer gizledi, ecel aldı ağabey.

Geleni yok yollar belenir gama,
O’ndan geldik, dönüş O’na amenna,
İnanmışa düğün günü hak amma,
Mihriban’lar öksüz kaldı ağabey.

Suları Islatan Alevi Üşüten Bir Şair: Abdurrahim Karakoç

◆ Ramazan Avcı

1960 sonrası Cumhuriyet Dönemi Türk şiirine üç Karakoç damga vurmuştur dersek sanırım hata yapmış sayılmayız: Sezai Karakoç, Abdurrahim Karakoç ve Bahaettin Karakoç. Aynı kollardan aynı denize akan birer ırmak misali bu üç Karakoç, yaşadıkları dönemin zirve şahsiyetleri olarak edebiyat tarihindeki yerlerini almış bulunuyorlar.

Üç ırmaktan biri olarak şiirin vadisini besleyen Abdurrahim Karakoç, 80 yıllık ömrünün 60 yılında kalemını haksızlıklara karşı silah gibi kullanarak demokrasinin varlık nedeni olan düşünce özgürlüğünün yılmaz savaşçısı oldu. Hiçbir -izm'in, hiçbir iktidarın yandaşı olmadan hakkın ve halkın sözcülüğünü üstlendi. Eğilmeden, bükülmeden inandığı gibi yaşadı.

Hayattayken basında boy boy resimleri yayımlanan, kitaplarının reklamı yapılan bir şair olmamasına rağmen yalnızca Türkiye'nin değil, Türk dünyasının tanıdığı ve sevdiği bir şair oldu. Arkasında holding veya devlet desteğini alan kitaplar iki-üç bin adet basarken onun kitapları on biner adet basıldı. Onlarca şiiri bestelendi, ünlü sanatçılar tarafından seslendirildi ve bu eserler halk tarafından hep bir ağızdan okundu. Şiirleri en fazla ezberlenen şairlerin başında o gelmektedir.

Abdurrahim Karakoç'un bu kadar sevilmesinin ve ona saygı duyulmasının; Cumhuriyet Dönemi 1960 sonrası Türk şiirinin zirvesine oturmasının nedeni nedir? Yazımızda bu sorunun bize göre cevabını vermeye çalışacağız.

Karakoç, halkının gözcülüğünü ve sözcülüğünü yapan halkçı bir şairdir.

Abdurrahim Karakoç, sosyal içerikli taşlama türündeki şiirleriyle halkımızın gözü, kulağı, kalbi ve dili olmuştur. Toplumun dertlerini, acılarını nefsinde yaşayan şair, 1960 yılından itibaren yazmaya başladığı ve

*Mektup yazdım Hasan'a
Ha Hasan'a ha sana*

mısralarıyla başlayan sanatçı-halk dertleşmesi diyebileceğimiz manzum-mektuplarıyla halkla arasında güçlü bir frekans kurmuş; Vatandaş Türküleri adını verdiği şiirlerle halkının bürokrasiye karşı dili olmuştur.

Karakoç, toplumsal aksaklıkları, haksızlıkları ve adaletsizlikleri düzeltmek için kalemını silah gibi kullanmıştır. Şiirlerinin büyük bir kısmında sosyal taşlamalara yer veren şairin ana malzemesi darbeciler, demokrasi maskaralığı, kültürel yozlaşma, adaleti katleden hukukçular, görevini yapmayan siyaset ve kamu görevlileri, her türlü yolsuzluk ve haksızlıklar olmuştur. Sosyal hicivlerinden dolayı hakkında 30'a yakın dava açılmış, bu davalarda avukat tutmayarak kendi kendini savunmuş ve hepsinden de beraat etmiştir.

Şiirin edebi çerçevesinde kaleme aldığı mizahî bir anlatımla Anadolu insanının hak ve hukukunu aramış, bu insanların hal-i ahvalini, dertlerini, sorunlarını, aşklarını yine onların temiz Türkçesiyle ortaya koymuştur.

Dr. Mehmet Güneş'in Abdurrahim Karakoç hakkında güzel bir tespiti vardır. Güneş, "O, Türk halk şiirine kentli bir muhteva kazandırmıştır." diyor. Gerçekten de Karakoç, kendinden önce yaşamış olan halk şairlerinden farklı olarak şiirlerinde taşralının şehir ve bürokrasi karşısındaki sosyal, kültürel ve psikolojik durumunu hikâyeleştirmiştir:

*Derdini dökmek için adam valiye çıktı
Yırtık pabucundaki çamur haliye çıktı
"Git" diye yaka-paça kovulunca makamdan
Adam, olana güldü... adı "deli"ye çıktı*

Karakoç, İsyanlı Sükût adlı şiirde halkı horlayan kamu yöneticilerini, Tohdur Beğ adlı şiirinde vatan-

daştan önce parayı muayene eden doktorları, Hâkim Beğ adlı şiirde davaları bir türlü bitiremediği, sonuçlandıramadığı için vatandaşa eziyet çektiren adalet mekanizmasını, Mebus Beğ adlı şiirleriyle görevini yapamayan siyasileri vatandaşın bakış açısı ve diliyle hicveder. O, şiirlerinde halkın gözcüsü ve sözcüsü olarak duygularına tercüman olmuş, bu şiirlerle halkın gönlünde taht kurmuştur.

*Gene tehir etme üç ay öteye
Bu davam dedemden kaldı hâkim beğ.
Otuz yıl da babam düştü peşine
Siz sağ olun o da öldü hâkim beğ.*

Toplumcu şiir anlayışına sahip olan şair, Anadolu insanı adına, köylünün hakkını istismar eden şehirli aydınlarla hesaplaşır. İdeolojisi ne olursa olsun her kesim tarafından takdir görmesinin nedenlerinden birisi bu halkçı yaklaşımıdır:

*Boz ekmeğe katık edip soğanı
İçip üzerinden ekşi ayranı
Temmuz ortasında öyle zamanı
Siz mercimek yolabilir misiniz?*

“Karakoç’un şiirlerindeki vatandaş tipi dar gelirli, işçi, memur, işsiz ve köylü kesimdir. Kendisi de bir Anadolu çocuğu olan ve Anadolu halkı ile iç içe yaşayan şair, köylünün meselelerini çok iyi görebilmektedir. O, Anadolu insanının problemlerini bizzat görerek ve yaşayarak şiirlerine aktarmıştır. Anadolu insanı ne hissediyor ve ne düşünüyorsa onu hissetmiş düşünmüş ve bütün samimiyeti ile şiirlerine dökmüş; bu şiirlerle adeta vatandaşın yüreğini soğutmuştur.”¹

*Düşündü, kış yakın, evde odun yok
Tenekede tuz yok, çuvalda un yok
Yok yoka karışmış, tuz yok, sabun yok
Avrat “Bayram” dedi, eğdi başını
Adam, “Evet” dedi, sıktı dişini.*

Abdurrahim Karakoç’un halkçılığı, halkı kendi düşünceleri doğrultusunda düşünmeye ve yaşmaya zorlayan, kendilerini çoban, halkı sürü gibi gören siyasî-ideolojik bir halkçılık değildir. Halkın söylemek isteyip de söyleyemediğini pervasızca, yığıtçe ve kusursuzca dile getirdiği için halkın şairi olmuştur.

¹ Ramazan AVCİ; *Halk Şairi Abdurrahim Karakoç, Hayatı, Sanatı ve Şiirleri*, Erzurum 1986, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Tezi, s.12

Millî kültürü müdafaa eden milliyetçi-muhafazakâr bir dava adamıdır.

Abdurrahim Karakoç, Tanzimat’la başlayan kimlik bunalımı karşısında Türk milletinin millî değerlerinden uzaklaşmaması için olağanüstü bir mücadele vermiş, bu mücadele özü Türk ve Müslüman olan Anadolu insanı tarafından takdirle karşılanmıştır. O, dava felsefesini şu mısralarla dile getiriyor;

*Ben milletim uğruna adamışım kendimi
Bir doğrunun imanı bin eğriyi düzeltir
Zulüm Azrail olsa hep Hakk’ı tutacağım
Mukaddes davalarda ölüm bile güzeldir.*

Tıpkı Mehmet Akif Ersoy gibi davası için yaşamış; bu uğurda eğilmemiş, bükülmemiş; söyleceklerini eğmeden, bükmeden dosdoğru söylemiştir. İçinde yaşadığı toplumun çürüyen değerlerine dikkat çekmiş, sosyal aksaklıklarını kalemiyle düzeltmeye çalışmıştır. Bu davasını da “Suları ıslatmak” tabiriyle sembolleştirmiştir:

*Savaştaym elli yıldır
Ömrüm geçti boşalt doldur
Anlamadım, bu ne haldir
Bir gün silah çatamadım
Suları ıslatamadım*

O, kültürde görülen yozlaşmayı kendi üslubuyla masaya yatırır, yozlaşanları hicvederken halkı uyandır:

*Ne kültür bizimdir, ne sanat bizim
Ne bu dil bizimdir, ne lügat bizim
Ne Yavuz, ne Fatih, ne Kürşad bizim
Kitaptan sildirdik güzellikleri*

Şiirleriyle Türk gençlerinin fikir kılavuzu olur, onlara nasihatler verir:

*Eskiye yeniye bırak bir yana
Her şeyin iyisin, doğrusun ara
Uyma köksüzlere olma maskara
Aman ha, aman ha, aman ha bacım.*

Abdurrahim Karakoç’un fikir cephesini Türk-İslam ülküsü oluşturur. Şiirleri, bu inanç etrafında mayalanmış ve şekillenmiştir:

*Türkçe sevdalanan, İslamca yanan
Adar millette bir değil, bin can*

*Yavuz Sultan Selim, Barbaros, Sinan
Susarsam hakkını helal etmesin*

Türk şiirine, aynı zamanda halkı birleştiren kanat-
at önderi olmalıdır. O, bu sorumlulukla bugün en
çok ihtiyaç duyduğumuz millî birlik ve beraberliği-
miz için herkesi sağduyuya davet etmiştir:

*Dünün insan yiyen kanlı çarkı yok
Yüzlerde gam, gönüllerde korku yok
Çerkez'i yok, Kürt'ü yok, Türk'ü yok
Kardeşiz, tek vücut, tek bir milletiz.*

Abdurrahim Karakoç, vatanı sevmenin sözde de-
ğil özde olması gerektiğini şiirleriyle dile getirmiş-
tir:

*Korudunsa kurşun dahi yiyerek
Sevmişsindir düşünerek duyarak
Çıplak yerler yeşillensin diyerek
Bir fidan dikersen bu vatan senin*

O, fikir ve inanç özgürlüğü için yaptığı mücade-
lelerle demokrasimizin gelişmesine hizmet etmiş-
tir. Laikliği dinin karşısında bir güç gibi gösterip
inançların baskı altına alınmaya çalışıldığı bir dö-
nemde bu baskıya tepki olarak meydana çıkıp,

*Kör dünyanın göbeğine
Hak yol İslam yazacağız
Kuşların göz bebeğine
Hak yol İslam yazacağız*

diyebilmiş, bu şiir yıllarca marş olarak söylenmiş
ve dindar insanların moral gücü olmuştur.

Karakoç, bu coğrafyada aydınlar tarafından yıl-
larca göz ardı edilmeye çalışılan dinin, birleştirici,
kaynaştırıcı özelliğine vurgu yapmıştır şiirlerinde:

*Birleşin ey yolları Kur'an'da birleşenler
Birleşin, itikatta, imanda birleşenler
Ayrılık yakışmıyor, bölünmek günah size
Birleşin ey secde-i Rahman'da birleşenler.*

Lirik aşk şiirleriyle kalbimizi titretmiştir.

Dava şairi kimliğinin yanı sıra Abdurrahim Ka-
rakoç'un sanatçı kişiliği onun aşk, tabiat, ayrılık,
gurbet, özlem temalı şiirlerinde aranmalıdır.

Özellikle coşkun bir lirizm, güçlü bir âhenk ve
zengin, duru, akıcı, sanatlı bir üslupla kaleme al-
dığı aşk temalı şiirleri her kesimden okuyucunun
kalbini titretmiş, adeta "İşte bu şiir beni anlatıyor"
dedirtmiştir. Şüphesiz bunların başında Mihriban

gelir. Yüzyılın en güzel şiirleri arasında gösterilen
bu şiir bile, bir şairi edebiyat tarihine mal etmeye
yeterlidir:

*Sarı saçlarına deli gönlümü
Bağlamışlar çözülmüyor Mihriban
Ayrılıktan zor belleme ölümü
Görmeyince sezilmiyor Mihriban*

Dörtlüğü ile başlayan bu şiir denilebilir ki Tür-
kiyede en çok okunan ve ezberlenen şiirdir. Şiirin,
ülke genelinde yaygınlaşmasında Türk halk müzi-
ğinin usta yorumcusu Musa Eroğlu'nun hakkını da
teslim etmek gerekir.

Karakoç'un bu alandaki bütün şiirleri Mihriban
şiiri kadar güçlü ve etkilidir:

*Aşk deyince anlattığı her şeydir
Öldürdükçe tadı gelen bir şeydir
Azrail'e can vermesi zor şeydir
Sen istersen sana vermek ne güzel*

Diyerek aşkın ne olduğunu dile getiren şairin öz-
günlüğü, aşkı konu edişi değil, "Azrail'e can vermesi
zor şeydir/Sen istersen sana vermek ne güzel" mıs-
ralarında olduğu gibi yeni söyleyişte ve "Lambada
titreyen alev üşüyor" mısrasındaki gibi özgün im-
gelerdedir. Karakoç, bu şiirleriyle geleneksel Türk
şiirine nefes, renk ve oylum kazandırmıştır. Hiçbir
şair, yârini beklerken saat isyan etmemiş, takvim
kudurmamıştır:

*Gönlüm sende, gözüüm yollarda durdu
Saat isyan etti, takvim kudurdu*

Abdurrahim Karakoç'la yaptığımız bir mülakat-
ta, sosyal konuların dışında aşk, gurbet, tabiat gibi
temaları bu kadar güzel kaleme alırken neden bu
tür şiirlere az yer verip taşlamalara çok yer verdi-
ğini sordüğümüzda şu cevabı vermişti: "Efendim,
bülbulden, gülden, tabiattan, geceden, yıldızdan,
aydan, şafaktan, aşktan söz etseydin bundan daha
iyi olurdu diyenler var. Ben onlara fırsat bulama-
dım ki.. O dedikleri âlemi bulabilmek için bu kö-
tülüklerin yıkılması lazım. Ben bunlara vura vura
oraya gitmek istiyorum zaten. Kötülükleri yıkayım
ki o güzelliklere varabileyim. Yılan taşlamaktan
bülbul sesi dinlemeye vakit bulamadım."²

Üslupta Yunus'un, Nef'i'nin, Nabi'nin ve Karacaoğlu'nun çağımızdaki temsilcisiydi.

Abdurrahim Karakoç'u diğer şairlerden farklı kılan, ele aldığı konulardan ziyade konuyu ifade ediş tarzıdır. Onun hicivlerinde mizah, istihza ve nükte karikatürsel bir güzellik kazandırır. Mesela Kültür Bakanlığının düzenlediği "İsrafi önleme, tasarrufa çağrı" konulu bir şiir yarışmasına yarışma dışı alaycı bir şiirle katkı sağlar:

*Dört kişiye tek pabuç yeter de artar bile
Bey'in hakkı saltanat, kölenin hakkı çile
Koklayarak yaşayın, katıksız somun ile*

*Değiş-tokuş kullanın bir gömleği üçünü
Hem tasarruf yapınız, hem israftan kaçınız.*

Yaşayan Türkçeyle kaleme alınan, atasözleri ve deyimlerle zenginleştirilen mısralar, şiirlerin halk tarafından daha iyi anlaşılmasına ve benimsenmesine katkı sağlamıştır:

*Toprak kabul ederse çekirdek karpuz olur
Su ayazı içince sabitleşir buz olur
Atalarımız demiş, ben demedim bu sözü
Her saldırgan yavuz it, sonunda uyuz olur.*

Yunus Emre nasıl ki,
Dağlar ile taşlar ile
Çağırayım Mevlam seni.
Seherlerde kuşlar ile
Çağırayım Mevlam Seni.

diyerek Allah'a yakarmışsa, Karakoç da omzundaki sevda yüküyle öylece Allah yoluna düşmüş, Yunusça Allah'a seslenmiş, bu seslenişteki dil ve üslup halkın gönlüne tercüman olmuştur:

*Omuzumda sevda yükü
Yollarda seni aradım.
Beste beste, türkü türkü
Tellerde seni aradım.*

Abdurrahim Karakoç, dış dünyanın etkisinden uzaklaşıp iç dünyasının sesini dinlediği zaman öfkenin yerini hüznün ve özlem alıyor. Bu şiirler, kapalılık bakımından geleneksel şiirin sınırlarını zorlar, modern şiirin güzel örnekleri olarak karşımıza çıkar. Daha sanatsaldır, farklı ve zengin imgeler içerir:

*Ben: Hep yıllar yılı kanayan çıban
Ben: Fikir sürüsün yitiren çoban
Ben: Hayâl peşinde çarıksız taban
Ben: Gurbet ağzında bulgur aşırım*

Abdurrahim Karakoç, 2000 yılından itibaren duygu ve düşüncelerini rubailer şeklinde ve "Gerdanlık" adı altında yayınlar. Bu şiirlerde yoğun düşünceler sehl-i mümteni bir anlatımla okuyucuya sunulurken Karakoç bir bilgi kimliğiyle karşımıza çıkar:

*Aslanlar, şahinler çiğ etle beslenir
Öfkeler ve kinler nefretle beslenir.
Yolu-yordamı var her şeyin mutlaka
Ego'lar/ Evet'ler/ Emret'le beslenir.*

Abdurrahim Karakoç, Türk şiirinin klasik mazmunlarını değil, kendine has benzetme ve imgeleri kullanmıştır. Son derece yerinde kullanılan bu sanatların oluşturduğu imgelerin, alışılmamış bağdaşıklıkların algı damarını çatlatmadan okuyucu tarafından kolayca anlaşılması Karakoç'un şiirlerinin beğenilip benimsenmesinde etkili olmuştur.

Şiirleri Türk müziğine taze kan olmuştur:

Abdurrahim Karakoç'un yüze yakın şiiri bestelenmiş ve bu şiirler Türk halk müziğine taze kan vermiştir. Özellikle Musa Eroğlu tarafından bestelenen "Mihriban", "Unutursun Mihriban'ım", "Omuzumda Sevda Yükü", "Suları Islatamadım"; Ekrem Çelebi tarafından bestelenen "Sultanım"; Bayram Bilge Tokel tarafından bestelenen "Dağ İle Sohbet", Hasan Sağındık tarafından bestelenen "Sevgi Yetmiyor", Esat Kabaklı tarafından bestelenen "Gel Gayrı" adlı türküler Türk halk müziğinin klasikleri arasında yer almış, ünlü sanatçılar tarafından yorumlanmıştır.

Sözün özü:

Abdurrahim Karakoç, Türk şiirinin 1960 sonrasında damgasını vurmuş, yüzlerce şairi etkilemiş, davasını şiir diliyle milyonlarca insana ulaştırmayı başarmış özü ve sözü bir olan bilgi bir şairidir. Hicivleriyle yanlış göstermiş, Mihriban gibi lirik şiirleriyle Anadolu insanının saf ve samimi sevgisini terennüm etmiştir. Türk şiiri geleneğine zenginlik katmış, heceyi doruğa taşımış olan Türkçenin bu büyük ustası, Türkçe var olduğu sürece dillerde ve hafızalarda yaşayacaktır.

Onun Şiirleri, Sevincimiz, Hüznümüz, Rüyamız, Sevdamızdı

◆ Mehmet Ali Kalkan

Rahmetli babamın ezberinde çokça şiir vardı. İlkokula giderken bayramlarda okumam için verilen şiirlerin yerine başka bir şiir söyler, genellikle de onun yazdırdığı şiiri okurdum. İlkokulu bitirdiğim gün diploma hediyesi olarak ikinci el bir yaprak saz almış ve öğrenmemi arzu etmişti.

Bendeki şiir ve türkü sevgisi böyle başladı.

Abdurrahim Karakoç ağabeyi liseli yıllarımda tanıdım.

“Mektup yazdım Hasan’a

Ha Hasan’a ha sana “

diyor, Anadolu’yu anlatıyordu. Onun şiirleri, sevincimiz, hüznümüz, heyecanımız, rüyamız, sevdamızdı.

“Bir haber dolaşır semada pul pul

Kılıçlar bilensin akın var Çine”

derken kendimizi bir akıncı olarak görüyorduk.

Türkiye’de bir kısım insanlar Rusya, Çin veya Arnavutluk derken biz o dönemde “Esir Türkleri” düşünüyorduk. Hislerimize Abdurrahim ağabey tercüman oluyordu.

“Ellerin yurdunda çiçek açarken

Bizim ile kar geliyor gardaşım

Bu hududu kimler çizmiş gönlüme

Dar geliyor, dar geliyor gardaşım”

Hâkim Bey’e Doktor Bey’e şiir yazıyordu ama sanki o sözleri hepimiz söylüyorduk. O şiirler Türkiye’nin tercümanıydı. “İsyanlı Sükut”umuzdu aynı zamanda...

Yetmişli yıllarda şiir yazmaya gayret ediyordum. Daha sonra üniversite, kavga yılları, hayat meşgalesi bizi sadece okumaya gayret eden bir kişi haline getirdi. 1998 yılında Adana’da bir şiir yarışması olmuştu. Üniversiteyi okuduğum Adana’yı özlemiştim. Belki yarışma vesile olur giderim diye düşünüp yarışmaya katıldım. Bu arada Eskişehir Şairler Derneği ile tanıştım ve şiire yeniden merhaba demiş olduk.

Abdurrahim ağabeyin çoğu şiirini bilirdim. Her işde ağacı çiçeği gördüğümde aklımdan:

“Aşkımız sembolleşsin işde çiçeklerinde

Olgunlaşan meyveler dalları eğerken gel”

şiirini okurdum mesela. Ocak ayının 21’inde bypass ameliyatı oldum. Bazı ameliyatlarda kalp durduruluyormuş. Bu esnada beyine oksijen gitmediğinden hafızanın yüzde biri, ikisi kayboluyormuş diye aklımda kalmıştı. Bir gece yarısı uyandığımda yoğun bakımdaydım. Ağzımda bir tüp takılıydı. Aklıma hafıza meselesi geldi, Abdurrahim Karakoç ağabeyin bildiğim şiirlerini okumaya başladım. Bir taraftan da üç damar değişti, şimdi beynime daha fazla oksijen gidiyor, o yüzden hafıza daha iyidir diye düşünüyorum. Baktım bir sıkıntı yok, hatta hatırlamakta zorlandığım yerleri de okuyabiliyorum, sevindim. Taburcu olduğum gün bir arkadaşım hediye olarak Abdurrahim ağabeyin bir şiir kitabını getirmişti, Tefavuk...

Abdurrahim ağabeyle haftada bir kaç kere telefonla konuşurduk. Bir konuşmamızda ertesi gün Ankara’ya geleceğimi söyledim. “Ben de geleyim o zaman.” dedi. “Zaten Ankara’da niye öyle dedi acaba.” dedim ama öyle benim düşündüğüm gibi değilmiş.

Büyük şehirleri hiç sevedim. Hafızamın zayıflığından mı? O insanı yutacak gibi duran bat-çıklar-dan, köprülerden dolayı mı bilmiyorum.

Uzun yıllar önce Emirdağ’dan İstanbul’un Avrupa yakasına ev eşyası gidecekmiş. O zaman şimdiki kadar araç yok. Bir kamyon bulmuşlar, yol parasını konuşuyorlar. Şoför “Ben kamyonu yeni aldım İstanbul’u bilmem, sadece Pendik’i bilirim, oraya kadar gittim deyince o vatandaş da “Hah tamam, İstanbul zaten Pendik’in yanı” demiş. Sonra ne olmuş bilmiyorum.

Abdurrahim Karakoç ağabeyin oturduğu Sincan'ı da ben o şoför kadar bildiğimi daha sonra öğrendim.

Bir gün Abdurrahim ağabeye “Lambada titreyen alev üşüyor” mısrasını nasıl yazdığını sormuştum. Anlatmıştı. “Köyde evimizde babamın kitapları vardı, onları okurdum. Elektrik yok. Gaz lambası ışığında okurdum. O dönemde fakirlik de var. Gaz fazla gitmesin diye pencerenin yanına gelerek ay ışığında okumaya çalışırdım. O mısra o dönemden kalma” demişti.

Herkesin bir Mihriban'ı vardı adı Mihriban olmasa da...

Yazdığı şiirleri gazetenin orta sayfasına dizdirip birkaç gazeteyi o şekilde sevdiğine göndermek aşktır.

Bir arkadaşının, “Mihriban'ı unuttun mu?” sorusu üzerine “Unutmak mümkün mü?” sözüne verdiği cevap muhteşemdir.

“Unutmak mümkün mü” deme

Unutursun Mihriban'ım

Çoluk çocuk olsun hele

Unutursun Mihriban'ım”

Zekeriye Bozdağ'ın sazının tellerinden havalanan bu türkü ne kadar güzeldi. Çok bilinmeyen bir üçüncü Mihriban şiiri daha vardır. Abdurrahman Karakoç ağabeyin.

İş yerinde oturuyorum, bir delikanlı getirdiler. “Bu arkadaş Abdurrahim Karakoç'u çok seviyor, şiirlerini ezbere biliyor.” dediler. Sıkılğan, utangaç bir gençti. Konuştum hakikaten öyle, ezbere birçok şiir okudu. Abdurrahim ağabeye telefon ettim, bu çocuktan bahsettim ve telefonu verdim. Çocuk böyle bir şey beklemiyordu. Heyecanlandı, şaşırdı, eli ayağı dolaşmıştı.

Abdurrahman ağabey ile yine bir gün telefonla konuştuğumuzda Bozüyük Türk Ocağı'na geleceğini söyledi. Aklıma birdenbire “Nöbetçinin Vukuatı” şiiri geldi:

“Bozüyük'te vardım Güllü kadına

Fal açtırdım Ülker'imın adına

Gelin olmuş bak şu işin tadına

Bizim kismet ele düştü bu gece”

Eskişehir-Bozüyük arası kırk beş kilometre. Biz de bir arabaya binip gittik. Bize hatıralarını anlattı, şiir okudu, sohbet ettik. Vakit gece yarısını buldu. Biz onlardan önce yola çıktık. Abdurrahim ağabey kırmızı arabayla Ankara'ya giderken nasıl olsa Eskişehir'den geçecekti. Eskişehir'de çevre yolunda bir kırmızı ışığın yanında beklemeye başladım. Hava soğuk, karanlık, gece yarısını epey geçmişti. Baktım bir kırmızı araba geliyor, kırmızı ışıktaki da durdu. Araba da benim kendilerine doğru koştuğumu görünce yeşil ışığı falan beklemeden uzaklaştı gitti. Böylece her kırmızı arabanın Abdurrahim Karakoç ağabeyin bindiği araba olmadığını öğrenmiş oldum.

Bayramlarda eş, dost, akraba çocuklarına yazarlardan imzalı kitap vermeye çalışıyorum. Bayramdan yaklaşık bir ay önce kitapları alıyor, o yazarın adresine çocukların isimleri olan listeyle beraber kitapları gönderiyorum. O yazar ağabeyim, arkadaşım da kitapları imzalıyor, ben de bayramlarda dağıtıyorum.

Bir bayramda Abdurrahim ağabey imzalamıştı. Benim gönderdiğim kitaplara ilaveten, her bir çocuğa “Çobana Mektuplar” kitabını da ayrıca imzalayıp göndermişti.

28 Nisan'da Abdurrahim Karakoç ağabeyin Bağlum'daki mezarını ziyaret ettim. Kitabedeki dörtlük hayatının özeti gibiydi:

“Ben milletimin uğruna adamışım kendimi

Bir doğrunun imanı bin eğriyi düzeltir

Zulüm Azrail olsa hep Hakkı tutacağım

Mukaddes davalarda ölüm bile güzeldir”

Abdurrahim Karakoç ağabey beslendiğimiz ana kaynaklardan birisiydi. Beşinci Mevsimimiz, Dosta Doğru gittiğimiz yol, bizi azad eden Gök Çekimi, Yasaklı Rüyalarımızda Akıl Karaya Vurdu belki ama her şiiri Türk göğsünde, pırl pırl ışıldayan bir kutlu Gerdanlıktı.

Mekânı cennet olsun.

Abdurrahim Karakoç denilince akla hece şiiri gelir. Karakoç, şiirin garip bir şekilde kuralızsızlık akımlarına maruz kalması sonrasında adeta kalemini ortaya koyarak tek başına bu akımlara karşı savaşıyor bir adamdır.

Garip akımının kuralızsızlığı şiar edinerek geleneği yok etme çabaları aslında bir şekilde karşılık bulamamıştı. Onlara bir tepki olarak doğan ama onların farklı bir devamı olarak ortaya çıkan *İkinci Yeni* akımının rüzgârı karşısında silinip gitmişti. Geleneğe bağlı olanlar, *Garipçileri* şiiri ayağa düşürmekle suçlarken; toplumcular da, toplumcu şiiri engelleyen, yozlaştırmayı amaçlayan ve küçük burjuva duyarlılığını geliştirmeye çalışan bir devrimin başlatıcısı olarak gördüler. Aslında *Garip Şiiri*'ne kıyasla *İkinci Yeni* de Gerçeküstücülüğün, Freud'un bilinçaltıyla ilgili görüşlerinin ve Marksizm'in daha güçlü etkileri vardır.

Cumhuriyet Döneminin özellikle 40'lı yıllarına tekabül eden bu akımlara elbette karşı duran birileri vardı. Üstad Necip Fazıl bunların en başında geliyordu. Özellikle 50'den sonra tek parti döneminin prangalarından kurtulan ülkede, milliyetçi ve mukaddesatçı sesler daha da bir gür çıkmaya başlamış, değerlerine, geçmişine, geleneğine sahip çıkarak edebiyatta biz de varız diyebilmişlerdi.

Garipçilere tepki olarak bu dönemde ortaya çıkan Hisarcılar ise "*Sanat millî Olmalıdır. Çünkü kendi milletinden kopmuş bir sanatın milletlerarası bir değer kazanması beklenemez.*" diyerek geleneği yaşatmada daha önemli adımlar atmışlardı. Aslında sekülerleşmiş, Marksist cereyanların etkisiyle milli ve manevi olan her şeye sırtını dönen edebiyat ve şiir yeniden bu değerleriyle yüz yüze gelmeye başlamıştı.

İşte ilerleyen yıllarda bu seslere bir yenisi eklenmişti; Abdurrahim Karakoç. Daha ilk yayınlanan şiirlerinde Anadolu insanının hasbi, samimi, inançlı, imanlı bir sesi olmayı başarmıştı. Zira Anadolu insanı kurtuluş savaşını verdikten sonra evine, köyüne, tarlasına gönderilmiş ve adeta yeni ideoloji tarafından inanç ve değerleri nedeniyle tecrit edilmişti. İşte bu ses Karakoç ile aşağıdan yukarıya doğru devlet ehramının yukarılarına kadar duyulmuş ve çoğu zaman rahatsızlıklar nüksettiği için adliye koridorlarında sigaya da çekilmişti.

Tayyib Atmaca'ya göre; "*her devrin üç beş şairi olur, diğer şairler ise arada turaçlanır gider. Abdurrahim Karakoç işte o üç beş şairden birisidir.*"

M. Halistin Kukul, Karakoç'un şiirlerini değerlendirirken, onun şiirlerinin fikir temelini 'İslâmî' olduğunu söyler. Ona göre; "*onun hemen hemen her şiirinde iki temel unsur bulunur. Bunlar: Müslümanlık ve Türklük'tür. Bu yönden, tarzları farklı olsa da, Abdurrahim Karakoç'la, en çok Ârif Nihat Asya, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu ve Yavuz Bülent Bâkiler'in müştereklik taşıdığını düşünür. Bu sayılan isimlerin hiçbirisi kuru, acındırmacı, yavan ve Anadolu'ya dışardan bakan bir 'Anadoluculuk' hedefinde değildirlir. Kukul'a göre bu şairler; Anadolu'da yaşamış, onunla hemhâl olmuş, bütün varlığını ve benliğini Anadolu'nun târihi hüviyetiyle kaynaştırmış gönül adamlarıdır.*"

Dr. Mehmet Güneş de "*Abdurrahim Karakoç'un şiirinde; hem geleneğin izleri, hem de gelenekten bağımsız olmayan modern şiirin tezahürleri vardır*" der ve "*Abdurrahim Karakoç şiiri her hâliyle geleneğe bağlı, ama onun yeni bir anlayışla kendi içinde yenilenmiş ve yorumlanmış şeklidir...*" hükmünü verir.

İşte bu sebepler onun çok sevilmesine sebep olur. Bu sevgiyi Dr. Mehmet Güneş şu şekilde izah etmiştir. "*Abdurrahim Karakoç; Yunus geleneğinden geldiği, Mekke-Medine nuru, Türkistan mayası ve Anadolu ruhu taşıdığı, insanın yüreğine hitap ettiği, halkın anladığı duru ve güzel bir Türkçe kullandığı, çok güçlü bir şair olduğu, insanlar tarafından; şekil ve tarzı, üslûp, ifade, eda, mana ve tasvirleri itibariyle sıra dışı bulunduğu için çok sevilmiştir... Onun şiir kitapları çok az şaire nasip olacak bir hüsnü kabul görmüş, ilk baskıları 10.000 adet basılmış, baskı sayıları çift haneli rakamlara ulaşmış -meselâ "Vur Emri" yirminin üzerinde baskı yapmış- ve hâlâ yeni baskıları yapılmaktadır...*"

Abdurrahim Karakoç'a duyulan bu sevgi, aynı anda hem şiirimize ve hem de şairlerimize de etki etmiştir. Betül Coşkun onu değerlendirirken bir şiirinde belirttiği gibi "aynanın iki yüzü"nü de dikkate almak gerektiğini düşünür. Ona göre de "*Karakoç, hem edebiyat tarihimize hem de düşünce tarihimize iki yönlü katkıda bulunan değerli bir şahsiyettir. Onun birinci katkısı; bir entelektüel olarak Türkiye'de geçirdiği sancılı dönemlerde tavizsiz duruşu, dürüstlüğü, cesareti ve inancı ile örnek teşkil etmesi, tenkitten kaçınmaması-*

dır. İkinci katkısı ise, şairliği ile Türk şiirinin yeniden yeşermesindeki rolüdür. Estetik değeri yüksek şiirlerin halk tarafından idrak edilemeyeceğine dair yaygın kanaate verilmiş en güzel cevaptır Karakoç'un şiirleri. O, şiirlerinde çağı geleneklerimiz çerçevesinde yeniden yorumlamasıyla da ayrıca dikkate değer.

Velhasıl o, Anadolu'nun gönlünden çıkan bir sestir." (Yrd. Doç. Dr. Betül Coşkun: Karakoç bir aynanın iki yüzü gibiydi.)

Ramazan Avcı'nın da belirttiği gibi, "Abdurrahim Karakoç, Türk şiirinin son 50 yılına damgasını vurmuş, yüzlerce şairi etkilemiş, davasını şiir diliyle milyonlarca insana ulaştırmayı başarmış, halkının; özü ve sözü bir olan bilge bir şairidir." "Hak Yol İslam Yazacağız" şiirinde kuşların göz bebeğine bile bu düsturu yazmayı hedef gösterdi. Bu şiiriyle gönülleri fethetti, unutulmaz bir slogandan öte hepimize bir ideal, bir hedef oldu mısraları.

Hicivleriyle yanlışı göstermiş, koçaklama türündeki şiirleriyle gençlere ilham kaynağı olmuş, Mihriban gibi şiirleriyle Anadolu insanının saf ve samimi sevgisini dile getirmiştir. "Hâkim Beğ" şiirinde mahkemelerde bir türlü sonuçlanmayan davaları, "Tohdur Beğ" şiirinde hastane çilemizi, "İsyanlı Sükût" şiirinde hor görülen Anadolu insanının ruh halini en güzel bir biçimde anlattı.

"Hasan'a Mektup" yazdı, "Ha Hasan'a, ha sana" dedi ve okuyucusuna memleket ahvalini en çıplak haliyle gösterdi. "Mihriban"ları ile âşıkların yüreğini lambada yanan alev gibi titretti. Gerdanlıklar dizdi, inci gibi küpe etti kulaklara. Her biri atasözü olacak koca koca laflar etti. Günlük yazılarıyla okuyucusunu en üst perdeden uyardı, karanlık gündemlere rağmen onları aydınlattı. O nüktedan ve şairane üslubuyla okuttu kendini.

Mihriban şairi olarak anılmasından rahatsızdı. Aşk şairi, şarkı sözü yazarı tarzında hatırlanmak istemiyordu. Muhtemelen, aşk, hayat, siyaset arasında ayrımlara da vize vermek istemiyordu. Davasına aşk ile bağlı olduğundan ömrünün sonuna kadar ideallerine hudut çekmeyi düşünmedi.

O aslında bunları okunsun diye değil bu çarpıklığa, zulme, vurguna, talana, yolsuzluğa, soysuzluğa karşı durmak adına yazdı. Yazdığı şiirlerin hiçbir mısrası, yazdığı yazıların tek bir kelimesi bile yapmacık, suni, riyakâr değildi. Hakikati ortaya koydu. Tavrını gösterdi. Zaman kalem zamanıydı ve o kılıçtan keskin kalemle rızaen lillah cihad etti.

Karakoç'u kimi çevreler küçümsemek adına onu sazsız halk şairi kategorisine sokmak istedi. Ancak bu kalıp onun sığabileceği bir kalıp değildi. Karakoç da "Ben kalem şairiyim, kalemle yazışmak üzere göbeğinden atan varsa çıksın karşıma!" diyerek meydan okuyordu. O Türk şiirinin anasının ak sütü gibi temiz ve billur kaynaklarından beslendi. Beşir Ayvazoğlu'nun da belirttiği gibi; "Abdurrahim Karakoç, içinden çıktığı halkın ruhunu okuyup şiirin imbiğinden geçirmiştir. Ama bu durum Karakoç'un bir halk şairi olarak değerlendirilmesi için kâfi değildir. Onun şiiri halk şiirinin bin yıllık ses tecrübesine bağlı ancak bu şiirin zaaflarından arındırılmış, teknik olarak son derece sağlam, ironi yüklü, yer yer hikmeti yakalayan etkili ve çok özel bir şiirdir. Ve arkasında aslında şairin entelektüel kişiliği yatar!" diyor.

Ayvazoğlu bir başka yazısında da bu görüşünü açarcasına şunları kaydediyor. "Evet, bir halk şairiydi; ama bu "halk şairi" tabirini literatürdeki anlamında kullanmıyorum. Halk şiirinin formlarına ve bin yıllık ses tecrübesine bağlı, ancak bu şiire yeni zenginlikler getiren, teknik olarak son derece sağlam, ironi yüklü, imaj bakımından fazla zengin değilse de, yer yer hikmeti yakalayan etkili ve çok özel bir şiir yazıyor ve hiç şüphesiz, farklılığının arkasında entelektüel kişiliği yatıyordu."

D. Mehmet Doğan konu ile ilgili düşüncelerini şöyle anlatmaktadır: "Abdurrahim Karakoç için sazsız "halk şairi", âşık tarzının 20. yüzyıldaki sürdürücüsü gibi tanımlamalar sık sık yapıldı. Evet. Abdurrahim Bey, güçlü bir geleneğin sürdürücüsü idi. Ama onun geçmiş yüzyıllardaki âşıkların bir benzeri olduğunu sanmamak gerekir. O aynı zamanda modern şiirin pınarlarından içmiş bir şairdi. İki şiir kitabının ismi bile bu yönünü vurgulamak için yeterlidir sanırım: Suları İslatamadım, Gök Çekimi..."

Alper Aksoy ise onun hakkında şu kapsayıcı değerlendirmeyi yapmıştır: "Metafizik ürpertide Yunus'u, güzellik tutkusunda Karacaoğlu'nı, yiğitliğe soyunmada Köroğlu'nu, otoriteye boyun eğmeden, gerektiğinde onunla hesaplaşmaya girmede Dadaoğlu'nu, hiciv ve istihzada Seyrani'yi, hasbi heyecanda Dertli'yi bize çağrıştıran ama bütün imaj zenginliği içerisinde yine kendisi olarak kalabilen Abdurrahim Karakoç hayatta iken kendi anıtını dikebildiği için çağdaş klasik şair ilk ünvanına hak kazanmış gibidir. Bunun için kendi şiir sahasında tek başına millette yeten olabilme gibi bir hükme muhatap olmuştur."

Ağabeyi merhum Bahaattin Karakoç da onun hicivlerinden yola çıkarak şöyle bir değerlendirmede

bulunmuştur. “Taşlamalarında müthiş bir ironisi vardır. Kuşkunuz olmasın halk şiirimizin en büyük ustası Abdurrahim Karakoç’tur. Bu meydanda o tektir.” Tüm bu anlatılanlar ışığında bize göre onun için “bir hece şairi”ydi demek sanırım daha kapsayıcı bir tanım olacaktır.

Karakoç, Ramazan Avcı’nın da belirttiği gibi “halk şairi kıstasından daha da öte hem halkın hem de Hakk’ın şairi idi. Hakk’ın şairi olması ona gördüğü tüm haksızlıklara Hakk Teâla namına karşı koymasına sebep oldu. O yüzden edebiyatımızın en önemli hiciv ustalarından birisi oldu.”

Karakoç özellikle hiciv şiirlerini yazarken uluorta ve bayağı bir üslupla değil gayet sanatkârane, gayet edebi bir üslupla yazdı. Şahsuvaroğlu ile yaptığı bir mülakatta söylediği gibi kendine has bir üslupla, Karakoç olarak yazdı. Birçok hece şairi onun bu üslubundan etkilendi, hatta hiciv şiiri onun adıyla özdeşleşti ve bu tarz şiir yazan şairler “Karakoçvari” yazmakla isimlendirildiler. Özellikle 70’li yıllardan sonra hece şiiri yazıp da ondan etkilenmeyen bir şair bulmak zordur. Hakkı Öznur onun için “Günümüz hece şiirinin başöğretmenidir.” demektedir.

Bu etki hem o kadar barizdir ve hem de bir tasnife muhtaçtır. Bu hususta Mehmet Gözükar’a’nın sitemkâr bir biçimde yazdığı şu satırlarla yer vermek istiyorum. “Her büyük insanın vefatında olduğu gibi belli ki tarih burada da tekerrür edecek ve üç sınıf insan türeyecekti: Abdurrahimci geçinenler, Abdurrahimden geçinenler, gönlünde Abdurrahim sevgisini yaşatanlar” Evet, bir kısım insanlar onunla aynı davayı, aynı imanı, aynı hassasiyeti taşımadıkları halde işin ruhundan ziyade birkaç söz oyununa, kafiye, matematige ve üslubunun da sadece kulağa gelen maddi sesine kapılıp Abdurrahimci geçindiler. Bilemediler ki o hasbiydi, kimseye yaranmak için uğraşmadı, lafı eğmedi, bükmedi.

Bir kısmı onun eserlerinden istifade etti ama ne onu tam anlamıyla tanıdı, ne de sevdi. Besteledikleri şiirlerine anonim yazdılar, adını hiç anmadılar. Bu sözler böyle bir ustanın diyemediler. Fikirleri, yüreğinde taşıdığı iman, vatan, bayrak sevgisi ile ruhları örtüşmeyenler ne onu sevdiler ne de ondan vazgeçtiler. Gönlünde Abdurrahim Karakoç sevgisini yaşatanlar ise adının anıldığı, bir mısraının okunduğu her mecliste yüreklerini titrettiler, gözyaşlarına hâkim olmadılar. Onu her hatırladıkça rahmet dilediler, birer Fatiha okudular. Yolları Bağlum’a düşünce Abdülhakim Arvasi’den sonra onun kabrine koştular.

Yazımızın başında belirttiğim gibi Karakoç’un son dönem hece ile yazan milliyetçi mukaddesatçı hece şairlerinin neredeyse tamamı üzerinde bir etkisi vardır. Bu yazıyı kaleme alan bendeniz üzerinde de bir Necip Fazıl kadar, bir Mehmed Akif kadar tesiri vardır. Bu konuda Tayyib Atmaca da bir yazısında şunları aktarır: “Abdurrahim ağabeyin Mehmet Aycı ve benim üzerimde hakkı çok. Mehmet Aycı, Abdurrahim ağabeyle tanıştığında bıyıkları yeni terleyen kıvrak zekâlı bir delikanlıydı. Mehmet Aycı’nın nikâh şahitliğini Abdurrahim ağabey ile birlikte yapmıştık.”

Onun vefat ettiğinde Tacettin Dergâh’ına gömülmek arzusu olduğunu biliyoruz. O kadim dostu Muh-sin Yazıcıoğlu ile yan yana olmayı beklerken kader onu bir başka Allah dostunun yanına çekip götürmüştü. O şimdi Bağlum’da Seyyid Abdülhakim Arvasi’nin yanında yatmakta. Ne gariptir değil mi orada gömülmeyi arzu eden bir başka üstad ise Necip Fazıl idi. O da Eyüp Sultan Hazretleri’ne komşu olmuştu.

Rahmet dileklerimle kendisini hayırla yad ederken, ondan aldıkları şiir mayasıyla geleceğe sözü olan şairleri de selamlıyorum.

Salavan Dağı'ndan Şiirin Zirvesine

◆ Süleyman Aydemir

İnsanlığın ortak mirası olan kelimelerin “özel mülkiyet” etrafında kişinin ruhuna tapulandığı edebi tür hiç şüphesiz ki şiidir. Şiir, insanlık tarihi kadar eski ve insanlık gibi yaratılmış olan zamana vurulan bir mühürdür. Bu doğrultuda mühür taşıyana Süleyman değil, şair denir. Abdurrahim Karakoç'ta Kahramanmaraş'ın yetiştirdiği büyük şairlerden birisidir. Onun şairliğini Kahramanmaraş'ın Ekinözü ilçesinde bulunan Salavan Dağı ile birleştirerek açıklamak daha doğru olacaktır. Çünkü şair ve doğa; şiir ve çiçek arasındaki örüntü kadarin dünya coğrafyasından sıyrılarak Karakoç ve Salavan Dağı'nı kesiştirdiği noktadır.

Abdurrahim Karakoç, halkın konuştuğu berrak Türkçeyi kullanır şiirlerinde. Bu onun şiirlerindeki yüzeysel boyuttur. Ayrıca onun şiirlerinde çarpıcı imajlar ve metafizik derinlik vardır. Hasan Ali Toptaş'ın ifadesiyle “yüzeysel derinlik” dediğimiz bu durum Karakoç'un karakteristik özelliğidir. Yazının başlığında da değindiğim gibi Karakoç'un şiiri, Salavan Dağı'nın zirvesidir. Dağlar peygamberlerin Allah'la buluştuğu, ruhun kanatlandığı, kalbe menekşe kokularının sindiği, yalnızlığın yerini yalnızlığa bıraktığı kutsal mekânlardır. Dağlar nasıl ki dünyanın çivisidir, şiirler de ruhların kanatlarıdır. Mesele ise: Dünyanın çivilendiği yerden Allah'a kanatlanmak...

Dağlı olmak cahillikle adlandırılır. Ama dağlı olmak aynı zamanda saflıktır da. Gökyüzü kadar berrak olmak, kar gibi temiz kalmaktır. Şehrin hengamesi, kişinin kimyasını bozmamıştır dağlıyken. Karakoç dağlı olmayı riyakâr bir şehirli olmaya yeğler ve şöyle der:

*“Dağ adamı'derler cahil olana,
İsyân et KARAKOÇ sen bu yalana
Ölen öldü, sıra geldi kalana..
Hak için hakkını ara dağların.”*

Dağlar tüm heybetine rağmen Allah'ın dilsiz varlıklarıdır. Onların hakkını aramak ise kelimelerle akrabalık bağı olan şairlere düşmektedir. Karakoç, bu hak arama işini ölenler ve ölmek için sırasını bekleyenler uğruna yapar.

Karakoç, şiirin zirvesindedir. Zirvede olan ya kendisiyle konuşur ya da zirvenin sahibiyle. Yani dağlarla:

*“Beyaz karlı, kara çamlı iri dağ
Heybet nedir, ne değildir? . De hele.
Geceleri yapayalnız kalınca
Uzlet nedir, ne değildir? . De hele.”*

Karakoç, “Dağ ile Sohbet” adlı şiirinde dağın ihtişamı karşısındaki hayranlığını gizleyemez. Bu hayranlık yerini yalnızlığı da çürütecek bir yalnızlığa bırakır. Hayranlığın yerini hayret alır. Karakoç, bu iki duyguyu Anadolu insanının duyarlılığıyla “hele” kelimesini kullanarak açığa vurur. Çünkü insanlık karaya vurmadığı sürece kelimeler kendini her zaman için belli eder ve açığa çıkar. Şair olmak her zaman için insan olmak olduğundan, insan olan kendini ne kadar gizleyebilir ki?

Karakoç, Anadolu'ya gökçe bir kartal gibi dağlardan bakar. Bulutlar kelimeleri ıslatınca yeşeren şey şiir olur:

*“Sen bizim dağları bilmezsin gülüm,
Hele boz dumanlar çekilsin de gör.
Her haftası bayram, her günü düğün,
Hele yaylalara çıkılsın da gör.”*

Kendisine Karakoç'un daha doğru ifadeyle Allah'a adanan Karakoç'un nasıl yetiştiği sorulacak olsa ille de dağlar gelir aklıma. Dağlar şairde, bir bakmışsınız Anadolu sevgisi olur çağlar; bir bakmışsınız halkın derdi olur yürekleri dağlar.

Şair dediğin, kelimelerle düşünür, kelimelerle yürür, rüyasında da kelimeleri görür. Toprağa yazılmış bir şiirdir gölgesi. Hiç çekinmez sırtladığı gibi onu da sürür. Abdurrahim Karakoç şair kimliğiyle ne kadar kelimelerle bir bağ kurmuşsa aynı bağı hatta daha fazlasını dağlarla kurmuştur. Şehrin labirentlerinden kaçmak isteyen şair, dağlar için “bizim” tabirini kullanır. Dağların mülkiyeti yoktur elbette. Lakin şairin ruhuna tapulanan bir aidiyeti vardır. Bu aidiyette bulutlar başınızın üstündedir. Dünyaya ait ne varsa altınızda. Olur da Salavan Dağı'na yolunuz düşerse dağın zirvesine çıkarak Abdurrahim Karakoç'tan bir şiir okuyun. İşte o vakit, şiirin bir kelamdan, dağın ise kayalardan ibaret olmadığını anlarsınız.

2. Baskı

HASAN'A MEKTUPLAR

POSTACI

Eylen bir haber ver, acile gitme
Sevgilimden mektup var mı postacı?
Yok deyip te beni perişan etme
Sevgilimden mektup var mı postacı?

Tel çekmiştim giden ayır içine
Cevap gelmez korku düştü içime
Karıptır çantayı bir bak içine
Sevgilimden mektup var mı postacı?

Uykumu dağıtan korkulu düşler
Gür biter, her gece yırider başlar
Bir evet, dünyayı bora bağışlar
Sevgilimden mektup var mı postacı?

Hiç haber çıkmadı geçti on pazar
Beklerim saatler yıl kadar uzar
Zarfın üstünde KARAKOÇ yazar
Sevgilimden mektup var mı postacı?

Karakoç

ABDURRAHİM KARAKOÇ

HECE TAŞLARI

aylık şiir dergisi

◆ Muhsin İlyas Subaşı ◆ Tacettin Şimşek ◆ Temür Melik Dedekurt ◆ Ekrem Kaftan
◆ Mustafa Sarı ◆ Yağub K rime ◆ Hab l Yaşar ◆ Sergül Vural ◆ Hüseyin K. Ece
◆ Abdullah Gülcemal ◆ Ali İhsan Kekeç ◆ Bircan Akyüz ◆ Durani Kocaga ◆ Ahmet Yıldırımtepe
◆ Erdal Noyan ◆ Emine Savaş ◆ Ali Kemal Mutlu ◆ Yaşar  zden ◆ Sebahattin Karada 
◆ Dr. Turgut Günay ◆ Ömer Ekinci Micingirt ◆ Abidin Güneyli ◆ Tayyib Atmaca

Uçakla Biçtiler Gökekinleri

İnsan geç yetişen nesil ağacı, nasıl bakar isen öyle yetişir, vakti gelip sorumluluk alınca, çağ açıp kapatan bir fatih olur, dağlarda yürütür kadırgaları, barışta bir şefkat elçisi olur, nerede bir mazlum feryadı duysa, gözünü kırpmadan sefere çıkar, karşısına küffar ordusu çıksa, döne döne meydanlarda vuruşur, ya şehit ya gazi olmadan dönmez. bazen ulubatlı bir hasan olur, burçlarda bağrını sipergâh eder, düşürmez elinde şanlı sancağı.

İnsan azdığında yoluna çıkan, bir serçeye bir şarjörü boşaltır, kibrinden gözünün önünü görmez, hak hukuk adalet güçte toplanır, gücün yoksa haksızlığa uğrarsın, arkanda bir dayın varsa korkmazsın, hangi yana vursan keser kılıcın, sözünün üstüne söz diyen olmaz, aldatmayı sever asla aldanmaz, konuşurken yüksek sesle konuşur, alçaklarla alçalarak yükselir, o konuşur herkes başını eğer, devamlı kendine yontar keseri, haşa yüksek dağlar onun eseri.

İnsan sabır tezgâhında yetişir, kazanırken alın terini döker, haramın semtinden transit geçer, verirken gözünü yumarak verir, alırken utanır titrer elleri, bir kuş görse selam verir gülümser, çocuk görse içi içine sığmaz, elinde avcunda ne varsa verir, gönül yapar gece gündüz durmadan, bir yetimi görse okşar başını, sözün doğrusunu taşır yanında, yunus gibi çiçeklerle konuşur, can deyince bin can çıkar ağzından, susunca içinden inci çıkarır.

İnsan yaşadığı çağa tanıktır, iki bin on altı on beş temmuzda, ay küstü yıldızlar görünmez oldu, masum insanların canevlerine, gökten ölüm yağdı yollar kapandı, bu vatanın toprağında yetişen, aklını düşmana ipotek eden, hasan sabbah mektebinde okumuş, kanında türklükten damla kalmamış, birbirinden tehlikeli mankurtlar, birden bire canavara dönüştü, leopar tanklarla köprüyü tuttu, insan harmanına ateş bırakıp, uçakla biçtiler gökekinleri.

Tayyib Atmaca

hece taşları aylık şiir dergisi ◆ **yayın yönetmeni tayyib atmaca**

son okuma metin özarslan ◆ **kapak fotoğrafı yasin mortaş**

yazışma haydar bey mh. 32077 sk. armada 2 d 6 onikişubat kahramanmaraş

0535 391 92 50 hecetaslaridergisi@gmail.com

53. sayı 15 Temmuz 2019 issn 2149-4509. (e-dergi)

Gece Türküsü

◆Muhsin İlyas Subaşı

Beni çağırma çöle, ben zaten oradayım,
Bilmem bu çöl nerededir, bilmem ben neredeyim?
Işık tut yollarıma Senden Sana gideyim.
Bir vuslat kapısı aç, ötesini nedeyim,
Beni bana bırakma dergâhına al beni,
Üzerime örtü yap o sıcacık gölgeni.

Bak, kuşların dilinde benim çığlıklarım var,
Ah, çöllere düşsem de üstüme gelir dağlar,
Dolunay geceleri hayallerime doğar.
Acımazsan halime, yüreğime dert yağar.
Her gece kaderini kendi eliyle dokur,
Saatlerin yönünü çevir bana doğru kur.

Sensiz rüyalarımı yıldızlarla bölüştüm,
Senin için bilmem ki hangi umuda düştüm?
Hasretin kelepçe mi, ateşlerinde piştim?
Kırdım prangaları yıllarca Sana koştum,
Beni yakma umudun alevden pençesinde,
Kanamasın gözlerim buluşma gecesinde.

Dervişin esasına asılmasın kaderim,
Ben de aşk dervişiyim, izlerinden giderim.
Yandıysam bu çöllerde kaderime gülerim
Sende buldum sonsuzu bunu bilesin derim,
Ufuklar umuduma her gün bir kapı açar,
Gönlümdeki kuşlarım gölgene doğru uçar.

Yönümü sormasınlar, kuşandım kâinatı,
Kaç çileyle boğuştum geçmek için sıratı,
İçimde şaha kalkmış, deli rüzgârın atı,
Kaybolsun ister miyim böyle bir saltanatı?
Gider sonsuza doğru, ruhumu kanatarak,
Derdim aşkla beslenir beni bu halde bırak!

Sanki bir vahşi kuşun peçesine tutsağım,
Direnmeyi kaybettim artık geçiyor çağım,
Tutmazsan ellerimi söner bir gün ocağım,
Sonsuzluğa yalnızca Sen'le ulaşacağım,
Beni bu halde koyma, gurbetine sar beni,
Bulutlar kundağımdır, inanmazsan sor beni.

Suların türküsüyle yıkanırım her gece,
Seninle buluşurken utanırım her gece,
Her gece içimdeki duygular bin bilmece,
Senden gelen mihnete katlanırım her gece
Bunca kahrın yükünü üzerimden al artık,
Benimle güne uyan, gel, benimle kal artık!

İki Tahmis

◆ Tacettin Şimşek

Yasin Mortaş'ın Şiirini Tahmis

dost dostun ağrısı / darasıydı

yazgı bilekte çelik ağ gibi
özlemek sonsuzluğa bağ gibi
zamane karanlık bir çağ gibi
çağ ki yüzükoyun bir dağ gibi
tatlı suyu deniz içiyor bak

kalp öyle yiğit ve bahadır ki
söz öyle demir öyle bakır ki
herkes herkesi öyle tanır ki
yeryüzü nasıl bir aynadır ki
cücelere dev baktırıyor bak

ufuklara yüz kara çalan var
korku büyüten kaygı alan var
kentin dudaklarında yalan var
metropol tartısında talan var
tartıldıkça gece taşıyor bak

bir perde açılmış kışlı yazlı
bir perde ki siyahlı beyazlı
gül açımı desen hayli nazlı
metal bakış sokağı çok tozlu
göze yalnızlıklar kaçıyor bak

aşk aydınlığın öz kardeşiydi
biraz da ışığın sesteşiydi
yürek yangını düş ateşiydi
dost dostun gölgesi-güneşiydi
ne güneş ne de gölge kaldı / kalk

Talat Ülker'in Şiirini Tahmis

Ne Bilsin

Saz ne bilsin bir kalbin içinde kaç tel vardır
Naz ne bilsin hicabın içinde kaç tül vardır
Poz ne bilsin bir hâlin içinde kaç hâl vardır
Güz ne bilsin baharın içinde kaç gül vardır
Buz ne bilsin damlanın içinde kaç sel vardır

Büyülü rüyalarda gezinir yitik Anka
Yolculuk kaderinse sığınmak gerek aşka
Yıldız tozu serpilir dağlara her dakika
Gece atlas bir kumaş gibi gerilir ufka
İz ne bilsin mecnunun içinde kaç çöl vardır

Bulutlar ırgalanır bir tamburun sesinde
İnsan kendini bulur bir sürgün ertesinde
Kaç hayat yorumlanır bir özlem bestesinde
Ten zamandan öteye geçer düş ülkesinde
Göz ne bilsin mekânın içinde kaç yol vardır

Sabah akşam durmadan gelip gider atlılar
Bilinmez ki atların terkisinde neler var
Göklerden üstümüze sanki kıvılcım yağar
Can evindeki yangın yakıt istemez ki yâr
Köz ne bilsin ateşin içinde kaç kül vardır

Bakışlar keskin bıçak perdenin ardı bahar
Tut ki beden şehrinde ruh kaledir can hisar
Bazen dil kanatlanır sözün avcunda uçar
Sohbet yâr üstünedir çıksın aradan ağyar
Söz ne bilsin sükûtun içinde kaç dil vardır

Uzak Dursun

◆Temür Melik Dedekurt

Derdim yüklesem götürmez
Dağlar benden uzak dursun
Bir çirtim üzüm yetirmez
Bağlar benden uzak dursun

Gün oldu gürlledim estim,
Gün oldu taş gibi sustum.
Çoktandır umudu kestim
Sağlar benden uzak dursun

Silahım kör, öldü atım
Aylar suskun, yıllar ketum
Duysun beni garip, yetim
Beyler benden uzak dursun

Aşk sineme bir ok vurdu,
Takvim şaştı, zaman durdu..
Gençlik yorum yorum yordu
Çağlar benden uzak dursun

Bilmez

◆Ekrem Kaftan

Sevdiğim aşk ilmini elbette avâm bilmez
Âteşte ıstırâbda nihâî kıvâm bilmez

Seni sevdiğim için açıldı cümle ilim
Sevdâm öyle büyük ki eslâf-ı kirâm bilmez

Kalbimde büyür her dem hicrânın azâbıyla
Gizlenir her şiirde bir türlü hitâm bilmez

Yalnız sen hissedersin aşkımın şiddetini
Eyvâh ki yanan gönlün demeye kelâm bilmez

Gözlerinden akar hep aşkıma her cevâbın
Şükür ki âşık için bakarken ihrâm bilmez

Âh bu gönül aşk ile kaybetti varlığını
Yazarken ve söylerken sözünde nizâm bilmez

Kâfi'yi mazur görüp aşkını kuşan ey yâr
Âlemde senden başka var var mıdır tâm bilmez

Hicret

◆ Mustafa Sarı

Giden

Hedefe kitlenerek kurup gönül yayını,
Arkada bıraktılar, dertli hicran payını.

Bir veda beklemeden yola düşüp gittiler,
Sonsuzluğun peşinde gözü pek yığittiler.

Bir elde yokluk rızık, diğerinde hüznün var;
Her an duada gibi kıpır kıpır dudaklar:

Adını bir taşısam ta uzak diyarlara,
Bilmem karışır mıyım ben de bahtiyarlara.

Ne bir lahza dinlensem, ne rahat yüzü görsem;
Adını iplik iplik, çile tığıyla örsem.

Yorulma yok, dönme yok peşine düşüyorum,
Sağır ve kör gurbette her gece üşüyorum.

Bazen bir dağ köyünde karşıma çıkar adın,
Yoksa yanımda mısın? Umut ne kadar yakın!

Bazen de çöle düşer, sonsuza giden yollar;
Sanki kutup yıldızı uzaktan beni kollar.

Ne son duraklar biter, ne menzile varılır;
Muhabbetin hamuru gözyaşıyla karılır.

Kaybolsun mezar taşım, bulunmasın ne çıkar;
Gönül değmiş yüzüne, cemalinden kim bıkar!

Kalan

Gidemeyen geride kaldığından utanır,
Beklemek, ıstırapı belli eskiden tanır.

Gün haram gökyüzüne, sen gittiğinden beri
Gece ne zaman verir koynundaki seheri?

Vakitsiz bir sancıyla kapını yokluyorum,
Kaybetmek korkusuna ümidi yüklüyorum.

Sabrını ben Eyyüp'ün göğsümde taşıyorum,
Her an dönersin diye tetikte yaşıyorum.

Bir koku gelsin yeter, Yusuf'un gömleğinden;
Kardelenler gür biter, Yakup'un dileğinden.

Gönül gözü açılır, gün düşer kederine,
Belki adım yazılır iyiler defterine.

Ötelerin sesinden değil mi ki haber var,
Beklemek de kutsaldır belki aramak kadar.

Destanını kim yazar giden gönül erinin,
Yalnız ukbada mıdır ecri alın terinin?

Peygamberin sözünü tutarak gidenlerden
Bir tek dileğim olur, gece gündüz demeden:

Ayrılık acısıyla vuslatı uyutmayın;
Geride kalanları, duada unutmayın.

Evimiz Üçün

◆ Yaqub Kərimi

Çalışıb biraz pul yığmışam usta
Kömək et mənə də bir otaq tikək.
Bezdim yaşamaqdan kədərdə yasta
Gəl indi evimi ağapbaq tikək.

Pəncərə qoymağa ehtiyac yoxdu
Bizim evimizə gün düşən deyil.
Son vaxtlar inciyib küsənim çoxdu
Günəş də inciyib məndən elə bil.

Bəzəyək gərəkli rəsmlər ilə
Evimin içini boş görünməsin.
Əvvəl soba rəsmi çək bu mənzilə
Qoy bu il qorxulu qış görünməsin.

Başdaki divarda televizor çək
İçində Tom ilə Ceri də olsun.
Balam bunu görüb çox sevinəcək
Bu evdən qoy gülüş səsi ucalsın.

Üzbəüz divarda xarici divan
Yerə də bir xalça rəsmini döşə.
Bir də buzdolabı çək dolanacan
Bizdə də ən ləziz yeməklər bişə.

Bu evin damını tez örtək gərək
Yağış korlamasın evimin için.
Gedim uşaqlardan soruşum görək
Başqa nə lazımdır evimiz üçün?

Ürəksiz

◆ Həbil Yaşar

Ürəksizə ürək vermə ay ürək,
Salamı da alar-verər ürəksiz.
Cani dildən mehribanlıq edərsən,
Sənin ilə deyər-gülər ürəksiz.

Dar günündə uzaq gəzər, sirlənər,
Şad günündə həsəd çəkər, qəmlənər,
Ürəyində nələr-nələr gizlənər,
Üzdə səni dostu bilər ürəksiz.

Sevinməyi, ağlamağı bilinməz,
Necə, nə cür yaşamağı bilinməz,
Mərd olmağı, olmamağı bilinməz,
Xain kimi səni istər ürəksiz.

Sənin qədər o, istəməz xətrini,
Ondan alar, bundan alar ətrini,
Əsla bilməz dəyərini-qədrini,
Sənə varar, sənə gələr ürəksiz.

Dost söyləmə bu dünyada hər kəsə,
İnanma gəl müxənnətə, nakəsə,
Həbil Yaşar ürəyindən gəlməsə,
Çətin duyar, çətin sevər ürəksiz.

İştiyak

◆Sergül Vural

Nicedir gözlerimde tütüyor özlemin yâr,
Bulunduğun topraklar bana uzak bir diyar.

Göz kırpıyor gökyüzü kanadım yok ki uçsam,
İhsan olsa da Hak'tan dönüşsüz sana kaçsam.

Yahut bir toz zerresi olsa bütün varlığım,
Rüzgâr alıp getirse yük olmaz ağırlığım.

Ne yapsam ne etsem de gücüm yetmez hasrete
Karışmak ağır gelir dışımdaki kesrete.

Ezel akdini bozmak yakışmaz gül kuluna
Hazine olur canım, kurban olsam yoluna

Niyaz makamında naz, yakışır her âşığa,
Maşuku nurdan olan, meyleder mi ışığa?

Sermest düşler içinde zaman nedir mekân ne?
Hasret vurdu nicedir ciğerime akan ne?..

Senden gitmedim asla yolların suçu hepsi,
Bir gün, içinde vuslat, sunulur altın tepsi.

Yaşarım bu umutla, bu umutla tazeyim,
Bilmem sabırsız mıyım, ondan mı âvâzeyim?

Bilmedim toprağının kadrini kıymetini,
Kendimi gül sanarak kopardım demetini.

Şimdi firak yükünden keder içer dert yerim,
Âşıkların içinde arasan yoktur yerim.

Ne sözler tesellidir ne şiir ne de ağıt,
Bıraksam küle döner önümde duran kâğıt.

Sanma bu bir şikâyet, hâli arzdır sadece,
Karanlıktan sabaha erişti yine gece.

Gönlümün tek sahibi, sensiz sanma bendeni,
Son nefesi beklerken sürüklerim bedeni.

Fenâ uzattı sözü özündeki Ravza'ya,
Deryamız Bir'dir elbet, akarız Bir havzaya...

Öylesine Sitemkâr

◆Hüseyin K. Ece

Seni düşündüm gülüm, gün akşama ulaştı
Göllere gölge düştü, kuş yuvasına döndü
Kapı son yolcusunu kucakladı sürurla
Uzak ufuklarda bak güneşin nuru söndü
Baba evinde şimdi, içindeki gururla
Benim içime senin olmayışın bulaştı

Seni düşündüm gülüm, âh nerede avdetin
Nerde eski günlerin bahar renkli lezzeti
Hangi dağın ardında, hangi gizli geçitte
Nerede kaldı diyor, o vefanın izzeti
Seni arayayım mı mahallede, mescitte
Vefasızlık değildir, biliyorum âdetin

Seni düşündüm gülüm, boğazımda hıçkırık
Gözlerim dolu dolu, öylesine sitemkâr
Neyleyim, ötelere dalar gider hislerim
Beklerim mevsimlerden bir gün, bir nevbahar
Korkum şu, bir gün bir bilinmeze giderim
Rengim soluk, dimağım yorgun, yüreğim kırık

Seni düşündüm gülüm, leylâyı hatırladım
Çöle düşen Mecnun'a gıpta ettim gerçekten
Hayran kaldım bir sevda uğruna Medine'ye
Hicret edenlere; can-u gönülden, yürekten
Sevda bu, sorulmaz ki, kime, ne için, neye
Vuslat ile firakın farkı; bir mil, bir adım...

Kula Sabır Şükür Düşer

◆ Abdullah Gülcemal

Sırrını söyleme yâd'a, fâş olur yad ele düşer.
Söylersen esir olursun; sana dert ve çile düşer

Düşmandan kötü çıkıyor, şimdi zamane dostları..
Seni dile düşürürken, kendisi de dile düşer..

Kardeş katili Kabiller, kılavuz tutsun kargadan
Mazlumiyet, mağduriyet, her dâim Hâbil'e düşer...

Yerle yeksan etmek için, Firavun'un sarayını,
Annesinin dûasıyla, Mûsa gider Nil'e düşer..

Kâbe'yi yıkmaya gelir, Ebrehe fil ordusuyla..
Söylemeye ar ederim, gayret Ebâbil'e düşer...

Bir sevdiği bekliyorsa karlı dağların ardında,
Bağrı yanık olan âşık, dar akşamda yola düşer.

Deldiği o dağdan büyük, yiğit Ferhat'ın yüreği,
Bir sevda ki; beste beste, türkü olur tele düşer..

Bir muhabbet faslı için, Kerem yanar Aslı için,
Mecnun "Leylâ, Leylâ" diye, bir mübârek çöle düşer.

Gülzârda âh u zâr eden, ah o garip bülbüllerin,
Seher vakti gözyaşları, şebnem olur güle düşer.

Rahman olan, Rahim olan Rabbim bunca nimet vermiş
Sabır ile sâlih amel, hamd ve şükür kula düşer.

Türkü Yazıları/Üç Kekliğin Türküsü

◆ Ali İhsan Kekeç

*Keklik dağlarda şağılar
Yavrum diye diye ağlar
Günden güne yansa dağlar
Görenlerin bağı yanar
Ağlarım ben kekliğime ley ley
Seherde öten bülbüle*

*Keklik bizden uzaklaştı
Yolumuz sarpa dolaştı
Hünkar kalasını aştı
Belki yavrusuna kavuştu
Ağlarım ben kekliğime ley ley
Seherde öten bülbüle*

*İpeklenmiş tüylerine
Yanakdaki benlerine ley ley
Ağlarım ben kekliğime*

Malatyalı Fahri Kayahan'a ait olan bu hüseyini türküyü dinleyip de keklikle beraber dağlara doğru uzaklaşmayan kimse var mı bilmem. Hani türkü ve şarkılarımızı güzel yorumlayan sesleri unutamayız ya, sanki o eserler o icracıların adıyla anılır işte bundan ötürü Müzeyyen Senar'ın sesiyle ne kadar bütünleşmiş bir türkümüzdü bu. Kınalı kekliklerin sesi sadece dağları yakmaz bizim de yürüklerimizi yakar, yakar da öz be öz Anadolu coğrafyasının malı olan keklik sanki uzak memleketlerden gelmiş de tekrar yurtlarına dönmüş gibi ortalıktan kayboldular.

Keklikler insanların gazabından kurtulmak için dağların en yüksek yerlerine çekildiler. Yayla yamacında, taşında, koyağında şakılayan kınalı kekliklerin seslerini duymaz olduk. Çocukluğumuzda köy odalarında kışların uzun gecelerinde keklik muhabbeti yapan büyüklerin ağzına baktığımız günler geri gelmeyecek bilirim. Umulmadık yerlere evsin kurup nice kekliklerin canını yakan, kökünü kurutan eller büzüşür mü? Bilmem amma bugün o suçu işleyenlerin uykuları kaçıyor onu da bilirim. Kekliği artık sadece türkülerimizde göreceğimizi (!) de bilirim. İşte bunun için türkülerimiz o güzelim kuşların hayalini ve kokusunu getiren yayla yeli gibi vurur yüzlerime.

*Kekliği düz ovada avlayalım
Kanadını gül dalına bağlayalım*

Diye insanı fıkır fıkır oynatan bir Silifke türküsünü dinlerken içimden, “Bu avcılar kanadını bağlayacak gül dalı bulurlar ama artık avlayacak keklik bulurlar mı? Ya da keklikler insanlardan korkusundan düz ovaya inerler mi acaba” sorusunu sormadan edemiyorum.

Benim çocukluğumda anne babalar kız çocuklarını “Kekliğin” diye severlerdi. Acaba o günlerin güzelliği anlayışını keklik kelimesi mi karşılıyordu. Aşk ucuzlayıp ayağa düştü ya o yüce kavramı müsrif tacirler gibi kullanıyorlar birbirlerine “Aşkım aşkım” diye hitap edenler var ya eskilerin o doğal sevgi gösterisini asla anlayamayacaklardır...

Keklikle kayalar, yaylaların dik yamaçları dostturlar. Zavallı kekliğimiz anacak oralarda kurtulur insan elinden. Kurtlar kuşlar dağda avlanır gölde sulanır ya, kekliğimiz göllere inmez oldu korkusundan galklıklarda sulanır. Türkünün dili bu ya, kalkar “Keklik taşta ne gezer” diye başlar. Bilmez ki kekliği en rahat ettiği yer o taşların kayaların başlarıdır. Bilenler bilir keklikle taş birbirinden ayrı düşünülemez.

Yani keklik taş olmayan yerde yaşamaz. “Sabahın seherinde ötüyor kuşlar” türkümüzde geçen kuşlar hiç şüphesiz kekliktir. Sabahın ilk ışıkları dağların zirvelerine vurduğu zaman keklik de türküsüne başlar işte o zaman “Keklik dağlarda şakılar” türkümüz gerçek bir olayı anlatmış olur.

Çocukluğumda çadırımızın içinde sabahları yaylanın yükseklerinden gelen kayalara vurdukça yankılanan bir koroyu andıran sesleri ile uyandığımı, çocuk ruhuma bir ninni gibi dokunduğunu hiç unutmadım ben...

Bizim türkü dağarcığımızda en çok geçen kuş keklik ve turnadır. Turnalar göçmen kuşlardır gelir geçerler ya kekliğimiz bizim coğrafyanın malıdır kışın da yazın da bizim dağlarda yaşar kınalı başları ve o güzel sesleri ile bizim yaylaları süsler

Keklik türküsü dağarcığımız dedim de aklıma geldi. Şu anda zihnimde bulunan keklik türkülerini unutmadan bir sayalım bakalım neler var;

*Kekliği vurdum taş
Kekliği bıçakladım
Kekliği uçurdular
Kekliği vurdum uçtu
Kekligidim sekemedim
Kekliğidim vurdular
Kekliğim dağ içinde
Kekliğim kekliğim kınalı kekliğim
Kekliğimin ayakları mercan
Kekliğimin kafesi (Gubalak keklik)
Kekliğin kanadı sarı
Keklik taşda ne gezer
Keklik gibi kanadımı süzmedim
Keklik olsam çalı dibi deşerim
Keklik olsam yuva yapsam
İki keklik seke seke
İki keklik bir kayada ötüyor*

Görüyorsunuz işte; bu türkülerde en çok kekliği vurmak kanadını kırmak gibi hep kekliğe karşı şiddet içeren sözler geçer. Bu yüzden kekliğe karşı bir koruma kültürü bir şefkat duygusu geliştirip bu nazlı yaratığın gelecek nesillere aktarılması hususunda üzerimize düşeni yapmıyoruz. Bu gün keklik gibi kanadımı süzmedim türküsündeki gibi kanadımızı süzemiyoruz ancak sadece kekliğin türküleri ile duygulanıp gözlerimiz yaşıyor.

*İki keklik bir derede su içer
Dertlide keklik dertsizlere dert açar
Buna da yanık sevda derler tez geçer
Yazması oyalı kundurası boyalı yar benim
Soğuk da geceler yar boynuma sar benim*

*İki de keklik bir kayada ötüyor
Ötme da keklik derdim bana yetiyor
Annesine kara da haber gidiyor
Yazması oyalı kundurası boyalı yar benim
Soğuk da geceler yar boynumu sar benim*

Türküsünü dinleyip kendimizden geçiyoruz. Onları sevdalarımıza ve dertlerimize ortak ediyoruz.

Daha ilkokula gitmiyorduk yayladaki çadırımızın hemen arkasındaki ormanlık alanda meşe ve tesbi çalılarının dibinde bulduğumuz keklik yuvasındaki yumurtaları toplayıp Anama getirdiğimizde onları tekrar yerine koydurmuş “Sakin ha bir daha oralara yaklaşmayın zavallı keklikler buralardan yozukmasın” diye bizi oralara gitmekten alıkoymuştu. Bu gün o günleri yâdederken kirpiklerimi ıslatan yaşlar bir keklik alacası olup gözlerimi yakıyor gibi...

Nisan

◆ Bircan Akyüz

Bağrına mevsimlerin düştü yağmur damlası
Simurg'un kanadından süzüldü nur atlası

Rahmet olup yağınca rıhtımları kışkandım
Merhamet ateşiyle sıırıslıklam ıslandım

Aşkınla incilendi, mavilendi deryalar
Ebedi bir uykudan uyandı kanaryalar

Susayan sinelere umut, heyecan doldu
Dirilmez dedikleri bedenlere can oldu

Bir kutlu pazartesi, kokunla hayat buldu
Yüz sürdü eşiğine canlar seyahat buldu

Düşünce çöllerime damlanı yudumladım
İçimdeki çiğdemin yolunu adımladım

Ne olur bir umut ver yürürüm izlerinde
Boğulmak çok isterim rahmet denizlerinde

Gözlerinden öğrendim ölürken de gülmeyi
Sahrada yol alırken kumlara gömülmeyi

Akışınla sağıldı menzildeki bu zaman
Aşkınla dağılmıştı başlardaki bu duman

Suya hasret topraklar can evinden vuruldu
Kâinatın kalbine payitahtlar kuruldu

Süreyya gözlerinden içtim ezgilerini
Bulmuştum kaderimde ince çizgilerini

Ayların efendisi yeşertti umutları
Bir katreyle erimiş yıkılmıştı putları

Semadan üzerime döküldü bütün renkler
Renkleri kucakladı yerde bütün ahenkler

Saadet tezgâhında ince bir nakış ördüm
Süzülen her manada senden bir bakış gördüm

Özledim, gözlerimde zerreler filizlendi
Özledim, sözlerimde ezberlerin gizlendi

Sen gelince içimde kandiller ateşlendi
Sen gelince taşlara nakışların işlendi

Sen gelince duruldu, rüzgârlar fırtınalar
Bir meltem olup aktı ellerdeki kınalar

Bir masala dönüşen efsaneydi akışın
Zulmeti nurla boğdu bir kerecik bakışın

Kızıl yıldız doğmuştu bu dünya semasında
Sütunlar yıkılmıştı Kısra'nın sefasında

Büyük Zerdüşt ateşi sönmüştü gelişinle
Parmağından su aktı bir kere gülüşünle

Güllerin kokusunu bağrına bastı Hira
Gözünden kanlı yaşlar akıtmıştı Bahira

Güvercin yuvasında zulmete ağ örmüştü
İnsanlık kâinatın sultanını görmüştü

Bir ebru deseniydın kelebek kanadında
Bir 'insan' mı gizliydi bu beş harflik adında

Adını kalpten silmem, düşürmem dilden Nisan
Sonunda anladım ki sensiz olamaz insan

Nasıl Severdin Nasıl

◆Durani Kocaga

Salında gel salın yar gel işve nazlarınla
Unutursun güzelim belki gönül yıkmayı
Hatırlar mısın hani hüznü gözlerinle
Nasıl severdin nasıl ufka dalıp bakmayı

Lale sümbülü görme yerin yurdunu seçti
Kuş konmayan dallara envai güller açtı
Mevsimler mi değişen geçti o günler geçti
Yüreğinden ayırıp bölüşürdün lokmayı

Yollarına sarp dedin bulamadım şehrini
Sardın diye bağırma taşıyorum kahrını
Madem zehrin var senin akıt durma zehrini
Nerelerde öğrendin yılan gibi sokmayı

Yürüdüğüm yolları yine gözlüyor musun
Öylece uzaklardan durup izliyor musun
Anlaşılmaz sevdiğim hala özlüyor musun
Yüreğimi kanatıp kırmızı gül takmayı

Zehir sunsan güzelim doldurduğün içirim
Cana tatlı diyorsan o candan da geçerim
Yar özlem var bağrımnda volkan sanki içirim
Bırakırsın sanırdım sen sinemi yakmayı

Dost Durani olunca söz ile haddin aşmaz
Ne dilerse desinler asla özünden taşmaz
Bas şu lanet tetiğe bu kurşun hedef şaşmaz
Öğrendiğin bellidir yağlı kurşun sıkmayı

Düş Kırıkları

◆Ahmet Yıldırımtepe

Böyle konuşmadık bu değil sözün
Maskeler kayboldu görüldü yüzün
Toprak değil meğer ateşmiş özün
Her gün biraz daha ağlattın beni
Sükut-u hayale uğrattın beni

Tek hayalim uyumaktı dizinde
Hiç olup gitmekti vuslat izinde
Gönül deryasında, aşk denizinde
Sudan zincirlerle bağlattın beni
Sükut-u hayale uğrattın beni

Eline taşlardan kına yakardım
Saçına papatya, nergis takardım
Dik yokuş demeden sana akardım
Dipsiz dehlizlerden çağlattın beni
Sükut-u hayale uğrattın beni

Şiirler yazmıştım oysa adına
Uğruna bakardım, ölüm tadına
O kara maskeli aşk celladına
Kızgın demirlerle dağlattın beni
Sükut-u hayale uğrattın beni

Yol Arkadaşımız Vardar

◆ Erdal Noyan

Yatağında güzel güzel akıyor.

Bazı üstünden geçiyoruz, bazen yanında gidiyoruz.

Vardar Irmağı'nın şenlendirdiği Vardar Ovası'ndayız.

Vardar'ın türküsü süzülüyor dudaklarımdan.

Türkü'nün bir türünde şu dizelerle övülür Irmak: "Vardar akar lüle lüle/ Sesi de benzer bülbüle".

İnsana seslenmeyen bir türkü yakılabılır mi? Yakılamaz! Her türkü insanı dillendirir.

İnsan, en bilinen söyleyişin nakaratına para gereksinimiyle giriyor: "Vardar Ovası, Vardar Ovası/ Kazanamadım sıra parası". Nakarata yeniden sıra geldiğinde ikinci dize "Kazanamadım başlık parası" olarak söylenir. Akşamcılarsa "Kazanamadım rakı parası" demeyi severler.

Görüyorsunuz değil mi? Bir dize kaç isteğe aracı kılınıyor.

Gurbetteki kişi memleket özlemini, sevdâ çeken kişi başlık parası sıkıntısını, kafasını dumanlamak isteyen kişi alkol gereksinimi dillendiriyor.

Ova'nın çevresinde yemyeşil Şar Dağları.

Makedonya ile Kosova arasında kalan dağ dizisi.

Şar Dağları'nın en doruk noktası Büyük Türk Tepesi'ymiş.

Türkiye Cumhuriyeti'nin Kahramanmaraş İli'ne bağlı Elbistan İlçesi yakınında Şar Dağı adlı bir dağ bulunuyor. Şar sözcüğü kent anlamına da geldiğine göre bu aynılığı olağan sayıyorum.

Türkü'nün bir yerinde sevdiklerinden ayrı düşen kız yakını: "Şar Dağı'nın yıldızıyım/ Ben annemin bir kızımı/ Efendimin sağ gözüyüm/ Eğlenemem aldanamam/ Ben bu yerlerde duramam."

Türkünün bazı söyleyişlerinde Şar Dağı yerine Maya Dağı denilerek dizeler, "Mayadağ'dan kalkan kazlar" ve "Mayadağ'ın yıldızıyım" şeklinde söylenebilmektedir ki orası da bilinen bir yerdir.

Maya Dağı, Şar Dağları'nın diğer adı mıdır, komşusu mudur, bir bölümü müdür sorularının yanıtlarını coğrafyacılar bırakalım. Onun da peşine düşersem işin tadı kaçacak.

Öte yandan, Mayadağ (Fanos) isimli bir köy varmış Yunanistan'da. 1923 yılında yapılan insan değişiminden önce Türklerin yaşadığı bir yermiş. Yunanlar Kalkış İli'ne bağlı bu köye Fanos diyorlarmış.

Balkan dağı Maya'nın, Amerika Kıtası'nın yok edilmiş uygarlığı Mayalarla ilgisinin bulunmadığını söylememe gerek yok biliyorum ancak söylemiş oldum. Kim bilir belki de adlar arasında bir bağlantı vardır! Olmayacak çok işlere tanıklık etmedi mi bu Evren!

Mayanın daha birçok çağrışımı varsa da silinmiş bir uygarlığı anmakla yetinerek sözcüğün yakasını bırakıyorum.

Türkü ve yol sürüyor.

Bizimle birlikte Vardar Irmağı da ulaşıyor Üsküpe.

Türküde, "Vardar akar hızlı hızlı/ Kenarları karlı buzlu" deniyor ama Ağustos ayının son günlerindeyiz; kar, buz olmadığı gibi, suyun hızı da fazla değil.

O yüzdendir ki insanlar içine girerek balık tutabiliyorlar.

Olsun, türkü serinletti.

Bizim yol şimdilik bitti.

Vardar Irmağı'nın yolculuğu Ege Denizi'ne varana dek sürecek.

Vaveylâ

◆Emine Savaş

Neden susmuyor dilim, neyi anlatmak ister
Çaresizlik içinde, çareyle yanmak ister
İçip kandırmayan su, boğazımda kaç düğüm
Deryalara dalmadan, deryaya kanmak ister

Çıralar sıra sıra, yanıyor nâr içinde
Akıl seferde mahpus, kanıyor kâr içinde
Gitme gönül peşine, her muştı var diyenin
Kim olduğun unutma, sakın ağyar içinde

Kaleminden süzülen, damlalar yol arıyor
Hafi olan belâgat, diyecek dil arıyor
Gönül pınarlarından, taşar hazine-i kalp
Gerçeği resmedecek, güçlü bir kol arıyor

Neftî düştün yollara, selâm vermeden geçme
Her menzilde nefes al, suyu destursuz içme
Bir yüreğe bin dokun, feryadına sabreyle
Gönül hekimi isen, kucak aç insan seçme

İken Redifli Gazel

◆Ali Kemal Mutlu

Neden sevmek hazandır hep zamânımız bahâr iken
Neden böyle tutuşur can şu mevsim kış u kar iken

Nedâmet kalpte ney olmuş çalar hicrânım üstüne
Döner sevdam semâzen misali Mevlâ'ya nâr iken

Güyâdır hep revaçtaydım bu aşkın borsasında ey
Ne oldu da pula döndüm bin altına ayâr iken

Velâkin ben serâb oldum o yârin çöllerinde âh
Gehî Mecnun gehî Kerem gibi mümtâz-ı yâr iken

Ey ay sîmâ nur ararsın gözün yummuş fezâlardan
Ne var ki muma kanarsın yanında ben yanar iken

Diyormuşsun ki nerededir bana Leylâ diyen kalem
Şiir susmaz şair ölür bağ-ı aşkta hezâr iken

Behey gönlüm geçer dersin geçer feryat geçer figan
Sabahlardan medet umma gecelerin mezâr iken

Alim söyler seven yürek sakın sanma açar çiçek
Yeşildir her gönül ancak yakar aşk gülizâr iken

(mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün)

Ben Sevgiyim

◆ Yaşar Özden

Aşkın kokusunu koydum rengine
Güller de gülmeyi benden öğrendi
Ta Âdem'den getirdiğim sevgiyle
Kalpler de dolmayı benden öğrendi

“Gündüz hayâlında gece düşünde
Sönmeyen bir ateş yaktım içinde
Ömrünü tüketen sevda peşinde
Âşıklar sevmeyi benden öğrendi”

Arzuları hakikate yürüttüm
Aşkın ateşinde nefsi erittim
Vicdanları sevgi ile büyüttüm
Kendini bilmeyi benden öğrendi

Sevgiyle dolaştım koca dünyayı
Anlattım herkese aşkı Leylâ'yı
Ferhat'ın kalbine koydum sevdayı
Dağları delmeyi benden öğrendi

Yaşar Özden kalbin sesini dinler
Kalbin her atışı yâr için inler
Sevgiliye sevda çeken gönüller
Ölmeden ölmeyi benden öğrendi.

Adaletin Çarkı

◆ Sebahattin Karadağ

Bir Ömer gelse de bir okul yapsa
Kanunu okutsa kanun yazana
Yerleştirse adaleti vicdana
Düzen verse bu bozulmuş düzene

Yeniden doğru bir mizan kurulsa
‘Kaybolan Koyunun’ hakkı sorulsa
Güçlü değil hak haklıya verilse
Rastlanmaz hiç hâkimlere kızana

Hukukçu; düzeltse bozulan çarkı
Seçenle, seçilen kalmaz ki farkı
Ey tabip çıbanı, şefkatle sar ki
Merhem olsun yaraları azana

Ağlıyorken yetim asla gülmeyen
Hayır, hasenattan geri kalmayan
Hasedi, nefreti gönle almayan
Bir sevgiyi yerleştirse izana

Hakkakul'um, adaletten ayrılısam
Güç görünce ikbal için eğrilsem
Nemelâzım gafletinden sıyrılısam
Sürsünler Kafdağı'na hem Fizan'a.

HALK MUSİKİSİ*

-Radyo Konferansı-

◆ Dr. Turgut Günay

Değerli gençler,

Konumuz *Halk Musikisidir*. Radyolarımızın en çok dinleme ve dinleyici sağladığı yayın Halk Musikisidir. Çünkü *Halk Musikisi*, halkın kendi kendine yarattığı musiki, büyük halk kitlelerinin, milyonların öz musikisidir. Radyolarımızın Halk Musikisi yayınları değişik çeşitleri içinde başlıca şunlardır: (Bağlamalar ve onlara çoğu zaman kaval, mey gibi nefesli, darbuka, tef, kaşık ve parmak zili gibi vurmali aletlerin katıldığı saz toplulukları eşliğinde yalnız (kadın), yalnız (erkek) veya (kadın-erkek) karışık, karma koroların yaptıkları yayınlar, saz çalan erkek sanatçıların hem çalma hem söyleme suretiyle yaptıkları yayınlar, seans halinde solo Türküler, uzun havalar, koro yayını içinde Türküler ve uzun havalar, Karadeniz kemençesi, tulum zurna, davul zurna, mey, kabak, kemane, kemençe gibi aletlerin koro arasında veya yalnız başına yaptıkları solo yayınları, bölge sanatçısı adı verilen, yalnız kendi bölgelerinin musikilerini icra eden sanatçıların yaptıkları yayınlar. Âşık Veysel, Ali İzzet, Dursun Cevlânî, Daimî gibi âşıkların yayınları, solo bağlama veya bağlama ekipleri yayınları, örneğin (bağlama ekibinden oyun havaları veya zeybekler) gibi yayınlar Radyolarımızın belli başlı Halk Musikisi yayınlarını teşkil etmektedir.

Radyomuzda başlıca iki Halk Musikisi topluluğu, iki ayrı şefin yönetiminde faaliyette bulunmaktadır. Biri Neriman Altındağ Tüfekçi yönetimindeki (kadınlar korusu,) öbürü Ahmet Yamacı yönetimindeki (karma) korodur.

Halk Musikisi toplulukları ve sanatçıları her sabah muntazaman toplanıp çalışırlar, ders görürler, yeni parçalar seçerler veya eskileri tekrar ederler, o günün programını hazırlarlar. Dersler Neriman Tüfekçi ve Ahmet Yamacı tarafından idare edilir. Bant yayını veya canlı yayınlar için sanatkârlar çok önceden stüdyolara yerleşirler, repetisyon yapılır, her sanatkârın elinde, yuvarlak hesap bin kadar türküyü kapsayan kalın Türkü kitapları vardır. Bu parçaların çoğu Ankara Devlet Konservatuvarı folklor arşivinden bir kısmı da özel surette elde edilmiştir. Yayınlar ve programlar Radyo Türk Musikisi Yayınları Müdürlüğü'nün Halk Musikisi yayınları tedvire memur Müdür Yardımcısı Neriman Tüfekçi tarafından düzenlenir. Aynı büro, dışardan vaki müracaatları, reklâm bantlarındaki musikiyi kontrol eder, uygun görürse, bant, yayına konulur, görmezse geri çevrilir. Dıştan yapılan yeni müracaatlar önce banda alınır, bu bantları bir uzman heyeti dinler, uygun görürse bant yayına alınır, görmezse reddolunur. Heyet bantta kimlerin söylediğini veya çaldığını bilmeden oylarını kullanır.

İstanbul Radyosu'nun Halk Musikisi yayınlarında muayyen ve kesin bir repertuara büyük sadakat gösterilir, onun dışına çıkılmaz, bestelenmiş türkülerin yayınlanmasına mani olunur. Radyomuzda bu konuda en çok önem verilen nokta repertuar ve üsluptur. Ne idiği belli olmayan ezgilerini bozuk üslupta söylenmiş türkülerin yayınlanmasına katiyen müsaade edilmez, bu hususta çok haklı olarak büyük titizlik gösterilir.

Halkın sesi, halktan gördüğü rağbet ve ilgiye lâyık bir kalitede halka sunulmak zorundadır. Bu repertuara sadakat, üslûba sadakat ve icrada mükemmeliyete riayet etmek suretiyle yapılabilir. Çok iyi biliriz ki Halk Musikisi, halk eğitiminin en güçlü araç ve yardımcılarından biri ve belki de birincisidir. Bu, yayınların eğitsel, gerçek artistik, estetik bir özellik ve nitelik taşımasına, seslerin güzelliğine, topluluklarda mükemmel, ideal bir icra disiplini sağlanmasına bağlıdır.

Ezgilerin metinlerine, sözlerine dikkat etmek, ezgilerin saf ve temiz bir üslupla icrasını sağlamak vazifemizdir. (Halk, bu türkünün sözlerini böyle söylüyor) diye açık saçık bayağı sözleri, kıtaları halka, aynen, dinletemeyiz. (Bir Bursa 'Sekme'sindeki Al gel oğlan, oğlan da mor şişeyi, / Gaflet bastı a canım da yap döşeği) gibi mısralar dünyanın hiç bir tarafında halka dinletilemez. Sarhoş ifadesine ve üslubuna da radyoda yer veremeyiz, öte taraftan radyo folklor arşivi ve folklor incelemeleri merkezi de değildir. Folklor derlemelerinde halkın her dediği aynen kaydedilir, fakat radyo amatörleri onları olduğu gibi yayınlamaz.

Halk ezgilerini eğitsel, estetik yönden kontrolden geçirmek mutlaka lâzımdır. Yaratacağı hava, ruhumuzda uyandıracağı etki, davet edeceği hayal ve hatıralar nezih, bedîi olmak zorundadır. Radyolar diye, halk para veriyor diye, nezahet ve güzellikten ari örnekleri halka sunarak, halkın zevkini bozmaya, hırpalamaya, ona kötü zevkler aşlamaya hiç kimsenin hakkı yoktur. Bilindiği gibi musiki, en kuvvetli, hatıra ve hayali çağırıcı bir güce sahiptir.

* Merhumun terekesinden çıkan bu konferans metni Prof. Dr. Metin Özarslan tarafından yayına hazırlanmıştır.

Halk ezgisinin etkisi psikolojik yönden olumlu, eğitsel, nezih olmak zorundadır. Eğer bu gün durum yeter derecede memnuniyeti mucip değilse yavaş yavaş daha iyiye, daha bedîî olana doğru gitmek, halkın zevkini eğitmek, hiç olmazsa onu bozmamak durumundayız. Hele radyoyu piyasa ve içkili yerlerin pis havasından, üslûbundan masun tutmak hepimizin borcu olmak lâzımdır.

Bugün bütün dünya Halk Musikisine tasavvurlarımızın üstünde büyük önem vermekte, eğitim ondan büyük ölçüde faydalar sağlamaktadır. Beynelmilel eğitim konferanslarında folklor konuları mühim yer tutmaktadır. 1953'te Brüksel'de "Unesco" ile "Uluslararası Musiki Konseyi"nin sıkı işbirliği sonucunda düzenlenen "Gençlerin ve Yetişkinlerin Eğitiminde Musikinin Rolü ve Yeri" adını taşıyan beynelmilel konferansa 29 Unesco üyesi memleketten 84 resmî delege, ayrıca pedagog ve folklorcu olarak dünyanın her köşesinden 314 kişi katılmış, çeşitli konular arasında "Halk Musikisi" büyük yer almıştır. Uluslararası musiki konseyi başkanı Sir Stewart Wilson'un "Halk Musikisinin Eğitimdeki Rolü" konulu tebliği halk musikicilerinin göğsünü kabartacak, onları hayrete düşürecek ve sorumluluk duygusu ile onları çok düşündürecek bir nitelik taşımakta idi. Ben size Wilson'un ilgililerle yaptığı tavsiyelerden bazılarını nakledersen, Halk Musikisine ve onun psikolojik etkisine, eğitsel rolüne bütün dünyada nasıl büyüle bir önem verildiğini, fakat aynı zamanda, bahis konusu edilen Halk Musikisinin nasıl bir nitelik taşımak zorunda bulunduğunu hatırlatmış olacağım.

Aşağıdaki satırlar bu tebliğden seçilmiş kısımlardır:

"Halk Musikisi kültürü, gerek müzisyenlerin ve gerek müzisyen olmayan herkesin musiki eğitiminin, üzerine kurulması gereken bir temeldir. Bu yüzden geleneksel musikinin, eğitim ve öğretimin her derecesinde kullanılması teşvik edilmelidir. Öğretmenler kendi halk musikilerine ön plânda hâkim bir yer vermeleri şartı ile öğrencilerine çok çeşitli halk şarkıları öğretmeleri hususunda teşci olunmalıdırlar. Halk şarkıları çoğu zaman çocuklara bir musiki aleti eşliği elmadan söyletilmelidir. Saz eşliği gerektiğine karar verildiği zaman işe melodik ve folklorik çalgılar kullanılmalıdır. Gerçekte çoğu zaman halk şarkıları, onların özel karakteri ile uyuşmayan piyano eşliği ile bozulmaktadır. Çocukların musiki kültürleri daima Halk Musikisine dayanmak zorundadır. Konferans, halle ezgilerinin musiki derslerinde sınıflarda deşifraj ve kulak eğitimi temrinleri olarak kullanılmasını hararetle tavsiye eder, bunun yapılacağını ve bu usulün yayılacağını da kuvvetle ümit eder. Yabancı dil ve sosyal etütler kurlarında, diğer memleketlerin halk şarkılarına da geniş ölçüde yer verilmelidir. Halk şarkılarının seçimi ve takdimi ait bulunduğu bölgenin geleneklerine uygun olmalıdır. Öğretmen okulları idarecileri özel halk musikisi kurları tertiplemeli, müstakbel hocaların kuvvetli bir halk musikisi kültürü almalarını ve onlardan faydalanmalarını sağlamalıdır. Folklorik oyunlara da daha büyük önem vermelerini istemek yerinde olur. Musiki okulları müdürleri müzisyenlerin formasyonunda Halk Musikisinin oynadığı rolü ihtimamla incelemeğe davet edilmelidirler. Konferans, radyo servislerinden Halk Musikisi yayınlarını okul musikisi yayınları arasına da almalarını, bu yolda programlarını mümkün olduğu kadar geliştirmelerini tavsiye eder".

Sir Wilson'dan seçtiğimiz satırlar burada bitiyor. Aynı konferansın A komisyonunda alınan kararlar ve tavsiyeler arasında bir tanesi çok enteresandır, bu karar şudur: "İlkokulda gerçek eğitsel değerde otantik musiki folkloruna yer verilmelidir".

Adı geçen konferansa katılan Yugoslav delegesi Miodrag Vasilyeviç'in "Köy Okullarında Musiki Öğretimi" başlıklı tebliğinde yaptığı beş tavsiyeden beş ve altıncısı şunlardır: "Okullarda solfej öğretimine, majör, armonik minör ve birçok ulusların musiki folklorunda bulunmayan melodik minör gibi gamlarla değil, karakteristik yerli halk gamlarıyla başlamalı, öğrencileri millî musiki folklorundan başlatarak yavaş yavaş Avrupa sistemine götürmeli, önce kendi memleketlerinin sanat musikisi bestecilerinin eserlerini, sonra da yabancı memleketlerin bestecilerinin eserlerini tanımalı, bu aynı zamanda bilinenden bilinmeyene -malûmdan meçhule- gitmekten ibaret didaktik prensiptir de".

Tanınmış Fransız bestecisi Roger Ducasse 1938 Prag uluslararası musiki eğitimi konferansında şunları söylemiştir: "Halk, musikisinden tedricen sanat musikisi denilen musikiye gideceğiz".

İspanyali Enric Enaud de "Artistik zevkin eğitime gelince, yerli Halk Musikisinden hareket etmek lâzımdır. Çocuğu ancak bundan sonra bütün devirlerin büyük üstatlarının eserleriyle temasa getirmelidir" demiştir.

Nasıl ki botanik ve coğrafyada önce oturulan memleketin: nebatları ve haritası inceleniyor sonra yabancı memleketlere geçiliyorsa müzikte de önce kendi memleketimizin havaları ile başlamalı sonra: yavaş yavaş komşu, memleketlerin müziği ile temasa geçilmeli. Bu yakından: uzağa gitmek, didaktik bir usuldür de.

Halk musikisinin Avrupa, Amerika, bütün eğitim dünyasında aldığı itibar ve değere ait saatlerce sözler söylenebilir. Bir bu tavsiyeleri düşünün yani büyük bir estetik ve millî, eğitime, temel olacak, bir Halk Musikisi tasavvur edin, sonra bir de piyasa ile içkili; yerlerin bozuk, pis ağızlarıyla okunan zavallı musikiyi düşünün, biz böyle bir musikiyi hiçbir zaman hiçbir eğitime araç, kılamayacağımız gibi onu yayınlamayız da. Öyle bir Halk Musikisi düzeni kurmak, öyle bir Halk Musikisi yayını yapmak zorundayız ki gerçekten böyle bir eğitime temel ve araç olabilsin, böyle gerçek ve değerli bir itibar kazanabilsin.

Halk Musikisi konusunda buraya kadar söylediğimiz şeylerle, bu musikinin eğitsel yönden nasıl bir nitelik taşıması gerektiğini anlatmaya çalıştık. Eğlence yayınlarını da gerekli kontrolden geçirmek, eğlencelerimizi de nazik yapmak durumundayız. Bir Bursa ‘Sekmesi’nde geçen “Al gel oğlan oğlan da mor şişeyi / Gaflet bastı a canım da yap döşeği” sözleri, halk bunu böyle söylemiştir diye aynen halka veremeyiz, folklor etütlerinde onlar olduğu gibi kayda geçer, fakat mikrofonda yayınlanamaz. Tekrar edelim, radyo folklor etüt merkezi değildir. Saintyives’in “Folklorun mahrem odası” adını verdiği bu kabil sözler ancak folklorik inceleme notları arasında yer alır. Zinhar yayınlanmaz. Efelik taslar gibi sarhoş ağız ve üslubu ile ancak sarhoşları ve aşağı zevkleri tatmin eden şeyler de yayınlanamaz.

Konuşmamın başından beri belirtmek istediğim şey, Halk Musikisinin mümkün olduğu kadar otantik olarak icrası gerektiğini hatırlatmaktır. “Yurttan Sesler” veya “Yurdun Sesi” adını taşıyan yayınlar gerçekten, sazı ve sözünü yurdun temiz sesi olmak zorundadır. Benim veya sizin bestelediğimiz türkü, benim veya sizin türkümüz olur fakat yurdun türküsü ve sesi olamaz, çünkü yurdun, halkın sazı değildir. Biz Türk halkının Türk halk dehâsının yarattığı kutsal ve geleneksel mahsulleri yayınlamak durumundayız. Bu yayın bunun için kurulmuştur. Yani radyolarımız “Yurdun Sesi” veya “Yurttan Sesler” başlığı altında ancak folklorik değer ve nitelikte ezgileri, saf sözleri ve asıl üslubu ile yayınlamak mecburiyetindedir.

Halk musikisinden faydalanarak onun ezgilerini malzeme ve tem olarak kullanmak suretiyle çalışmalar yapmak, eserler meydana getirmek konusu ayrı, yeni, başka bir konudur. Halk ezgilerinden korolar, piyano veya başka saz eserleri tertiplemek, çoksesli halk musikisi eserleri meydana getirmek veya Halk Musikisinden mülhem eserler yaratmak başka bir konudur ki yukarıda adı geçen konferansın bu konuda da birçok temenni ve tavsiyeleri olmuştur.

Konferans bu konuda: “Plâk âmillerinden ısrarla temenni ederiz ki onlar daha büyük ölçüde otantik plâklar imal etsinler” dedikten sonra, “Bestecilerden de öğrenciler ve yetişenler için Halk Musikisinden mülhem eserler, korolar, folklorik operalar, enstrümantal topluluklar için folklorik eserler bestelemelerini istemek uygun olur...” görüşü ileri sürülmüştür.

Görülüyor ki “Otantik Halk Musikisi” konusundan ayrı olan ve “Sanat Musikisi” adını verdiğimiz kadroya giren konularda da Halk Musikisinden faydalanmak, ondan mülhem olarak eserler yaratmak eğitim yönünden doğru ve faydalı görülmektedir. Uzun söze ne hacet... 19. yüzyılda doğmuş bütün millî beste okulları hep Halk Musikisine dayanarak doğmamışlar mı? Rusya’da Glinka, Polonya’da Monyuşko, Bohemya’da Smetana, Macaristan’da Erkel Ferenc hep Halk Musikisine dayanarak Halk Musikisinden mülhem olarak besteledikleri operalarla memleketlerinde millî beste okullarını açmışlardır. Glinka’nın “Çar için Hayat”, Monyuşko’nun “Halka”, Smetana’nın “Satılmış Nişanlı”, Erkel Ferenc’in “Hunyadi Laszlo” adlı operaları bu memleketlerde Halk Musikisi sayesinde millî okulların kurulmasını sağlamıştır. Dünyanın her tarafında Halk Musikisi ezgileri armonilenmekte, ondan koro eserleri, opera, senfonik şiir, süit, hatta senfoniler yazılmaktadır. Bu, Halk Musikisinin millî beste okulları yaratmada oynadığı büyük rolü göstermektedir. (Türkiye’de de durum böyle olmuş ve olmaktadır. Cemal Reşid Rey, Ferit Alnar, Adnan Saygun, Ulvi Cemal Erkin, Necil Kâzım Akses, Bülent Tarcan ve diğerleri Türk Halk Musikisine dayanarak, ondan mülhem olarak birçok eserler yaratmışlar, korolar için birçok armonizasyonlar yapmışlardır).

Halk Musikisinin bir başka rolü de birçok memleketlerde okul kulak eğitimi metotlarının yaratılmasında etki yapmış, yardımcı olmuş olmasıdır. Birçok memleketlerde, özellikle Çekoslovakya, Romanya, Macaristan gibi memleketlerde okul müzik metotları Halk Musikisine dayanarak, ondan malzeme alarak yaratılmış bulunmaktadır. Bizde de son yıllarda bu hareket baş göstermiş, hatta ilkokullarda müzik müfredat programları ona göre düzenlenmiş, kılavuz kitapları yazdırılmıştır. Bunda çocuk folklorundan da çok faydalanılmıştır. Bu yolda ilkönce rahmetli Muzaffer Sarısözen bir deneme yapmış, sonra Ziya Aydıntan, Saip Egüz ve Veysel Arseven gibi öğretmenler bu yolda kitaplar yazmışlardır. Bu, Halk Musikisinin ve çocuk musiki folklorunun öğretim ve eğitime sağladığı faydalardır.

Halk Musikisine ait derlemeler Halk Musikisinin ilmini tedvine yarayan malzemeyi de sağlar. Bu sayede o memleketin Halk Musikisini bütün dünya tanımış olur. .

Türk Halk Musikisinin har yönden niteliğini gösteren yayınları bütün dünya beklemekte, mukayese metotlarıyla yapılacak çalışmaları, alınacak sonuçları gözlemektedir. Dünyanın en büyük folklorcusu, sayılı büyük bestecilerden biri olan Bela Bartok 1936'da Güney Anadolu'da yaptığı derleme ve inceleme sonunda bulduğu bazı ezgi tiplerinin Macar ezgileriyle olan yakınlığını ve benzerliğini ortaya koymuş, Güney Türkmenlerinin kullandıkları "Eğit" adlı arşeli âletin Macar "Hegedü"sü ile olan benzerliğini yakınlığını belirtmiş, sonuç olarak Türklerle Macarların aynı orta Asya menşinden gediklerini hatırlatmıştır. Hatay ili merkezi Antakya'nın folklor yönünden bir orta Anadolu şehri ve örneğin bir Çankırı ile farkı olmadığı görülmüştür. Folklor, arkeoloji ile de yakından münasebetlidir. Kargamış dolaylarında yapılan kazılarda çıkan kabartmalar üzerinde çifte püskülleri sarkan Eti bağlamalarını görüyoruz.

Bunlar bugünkü Anadolu Türk bağlamalarının aynıdır. Avar mezarlarından çıkan kemik çifteler, Anadolu çiftelerinin aynıdır. Alacahöyük kazılarında çıkan eski bronz çağı güneş kursu ve üzerindeki gamalı haç, bir İzmir mezarlığında bulunan Osmanlı devri mezar taşı üzerindeki şemse ile ortasındaki çengelli haça ne kadar benzer. Çifte başlı Eti kartalı arması, Konya'da iç kaledeki çifte başlı eski Selçuk kartalının aynıdır. Bunlar eski medeniyetlerin bugünkü maddî kültürde devamını gösteren belgelerdir. Folklor ve Etnografya konuları birçok gerçeklerin aydınlanmasına yaramaktadır.

Çalışmalar arasında çocuk folkloruna da önem vermek, çocuk ezgilerini de derlemek lâzımdır. Saf-ranbolu dolaylarının "Gode gode" sözleriyle başlayan yağmur duası ile Azerbaycan çocuklarının "Kodu kodu" sözleriyle başlayan güneş duası ezgileri Sayın Caferoğlu'nun Türklük dergisinde verdiği bilgiye göre: "Anadolu ve Azerbaycan Çocuk Folklorunda Şamanizm Bakiyesi"ni gösteren belgelerdir. Bunlar folklor incelemelerinin bilim dünyasına kazandırdığı ufuk açan çok değerli bilgilerdir.

Halk Musikisi konusunda sizlere daha ne söyleyeyim? Halk Türküsü söylemenin, Halk oyunu oynamanın millî eğitim üzerindeki etkisi hepinizce malûmdur. Onun üzerinde durmayacağım. Seçme Halk Türküleri ve oyun musikilerinin kitaplar halinde basılıp yayınlanmasını, otantik olarak plâklara alınmasını bir daha dilerim.

Türk Halk Musikisi çok orijinal ve çok zengin bir musikidir. Modal-metrik yönden olduğu kadar, yapı ve form bakımından da büyük özellik ve güzellik taşımaktadır. Zengin ve çeşitli aletlere maliktir. Diğer taraftan, vokal halk musikisinin terennüm etmediği konu yok gibidir. En basit konu ve olaylardan en büyük, en yükseklerine kadar her şey Türk Halk Musikisinin terennüm alanına girmiş bulunmaktadır.

Halkımız, bıraktığımız ülkeler arkasından samimi olarak acınmış, ağlamış büyük kahramanları, tabiat güzelliğini terennüm etmiştir. Estergon, Budin, Belgrad, Selanik, Cezayir gibi memleketler, Köroğlu, Genç Osman, Murad Reis, Gazi Osman Paşa, Kozanoğlu, Yürük Ali Efe gibi kahramanlar, bütün büyük dağlar, Maçın Dağı, Yıldız Dağı, Binbuğalar, Erciyesler, Bulgar Dağları, Çiçekler, Kırat, Bozkurt, Durnalar... Aşiret kavgaları, iskân olayları, her şey her şey Türk Halk Musikisinin çeşitli kırık ve uzun havaları için terennüm konusu olmuştur. Bunlar arasında ahlâk ve insanlık dersi veren, felsefe, hikmet, terennüm edenler de mevcuttur. Şimdi size önce Pir Sultan'a izafe edilen "Nasihat" adlı bir deme okuyacağım:

*Dinle sana bir nasihat edeyim
Hatırdan gönülden geçici olma
Yiğidin başına bir hal gelirse
Onu yâd ellere açıcı olma... ilh.*

Şimdi de merhum Sarısözen'le beraber Binboğalarda Yolak köyü Afşarlarından aldığımız "Huma Kuşu" adlı ezginin sözlerini sunuyorum:

*Gökte uçan Huma kuşu
Ne bilir dalın kıymatın
Kargayı kondurman dala
Ne bilir gülün kıymatın... ilh.*

Görülüyor ki, Türk halkı muazzam bir sosyal fonksiyona sahip halk ruhunun ses hâlinde aynası ve ifadesi olan büyük bir sanat yaratmıştır. Gerçekten millî dehâ, Ziya Gökalp'in de dediği gibi halktadır.

Türk Halk Musikisi dehâsının muazzam eseridir. Onun önünde ne kadar saygı ile eğilsek ve onunla ne kadar övünsek yeridir. Bütün bunlar, bizleri radyolarımızda Türk Halk Musikisine ciddî bir önem vermemizi icap ettirmektedir. Adsız kahramanların yarattıkları bu halka ait yayınları ve işleri kutsal bir görev saymak doğru olur kanısındayız.

İstanbul

◆ Ömer Ekinci Micingirt

Huzuru aşk yeleşi sende buldum teselli
Tefekkür bercesteşi silüetin ne güzel
Gül yüzlümün muştusu iltifatı tecelli
Kudsiyet harmanları Eyüp Sultan ne güzel

Sana vurgun şairler mesrur olur hayranı
Topkapı'dan başlanır mehteranın bayramı
Sahabeler harmanı evliyalar sultanı
Hakikatin sancağı kutlu mekân ne güzel

Her sokak irfan yolu aşka sevkîyat başlar
Nağme-i efkâr ile hu hu ötüşür kuşlar
Yakarışlar kuşatır nura gark olur yaşlar
Lisanımda İstanbul kalpte iman ne güzel

Ayasofya hep hüznün ses veriyor her yerden
Seyreyler minareler uzak kaldı tekbirden
O eşsiz vasiyeti hatırlıyorum birden
Secdeleri kanatan kutlu divan ne güzel

Beyoğlu'nu düşündüm sessiz sessiz derinden
İzahsız mertebeler ses gelir içlerinden
Kahkahalar boğuşur gecenin toy yerinden
Kurtuluşa çağırın sırlı beyan ne güzel

Benzersizsin İstanbul esmasın baştanbaşa
Tevhidin mikyasıyla mihenk bulur temaşa
Her sokakta bir şehit abdestsiz gezmem hâşâ
Nurani makberleri suskun civan ne güzel

Aşk kuşanmış İstanbul aşkın istikbali hem
Marifet yolculuğu her taşı ahali hem
Fetihlerin iklimi sonsuzluğun eli hem
İsmine sevdalanan gönül koyan ne güzel

Boğaziçi hikmetli şüunatı şahâne
Çağ kapadı çağ açtı ihtişam kim vaha ne
Medeniyet resmetti ar bilmeyen cihana
Ulubatlı yiğidin şehit Hasan ne güzel

İstanbul'la dertleşip İstanbul'la çağladım
Fatih'te büyülendim Beyazıt'ta ağladım
Bu sevgiyi bu hüznü imanıma bağladım
Ne muhteşem bir şehir şu İstanbul ne güzel

Üşüyorum

◆ Abidin Güneyli

Yüreğim paramparça, böyle bakmak olur mu?
Avcı kurşunu ile sevdalar vurulur mu?
Sevmekten kim usanır, âşıklar yorulur mu?
Kar yağıyor dağlara donuyor, üşüyorum
Yanmaktan kim usanır, piştikçe pişiyorum

Yolunda ölmek değil, senin ile savaşım
Sevmekten kim utanır eğilmez benim başım
Yollarında koşmaktan, usanmaz bir aşığım
Kar yağıyor dağlara donuyor, üşüyorum
Yanmaktan kim usanır, piştikçe pişiyorum

Gittiğin gün başıma, yağan yağmurdu kardı
Sığmadık bu dünyaya, ikimize çok dardı
Sevmek için gücümüz, kuvvetimiz de vardı
Nasıl ayrıldık bilmem, aklıma şaşıyorum
Yanmaktan kim usanır, piştikçe pişiyorum

Edebiyat dergileri geldiğinde önce bu sayıda kimler yazmış diye baktıktan sonra içindeki şiirleri okumaya başladım. Gayri ihtiyari önce tanıdık isimlerin şiirlerini okurum. Özellikle şiirini değerli bulduğum şairleri biraz daha dikkatli okurum. Bir şiiri okurken önce toparlanır dinleyici karşısında kendi şiirimi okuyacakmışım gibi hazırlanır şiiri öyle okurum.

Okuduğunuz herhangi bir şiir bir kaç kelime ya da bir dize ile de olsa sizi şiirin tamamını okumanız için bir kıvılcım olur. Bu kıvılcımı göremezseniz mecbur kalmadıkça bu zifiri karanlıkta yürümezsiniz.

Dergilerde adını daha önce duymadığınız bir şairle karşılaştığınızda biraz da bu şairi keşfetmek için şiirini biraz daha dikkatli okumak istersiniz. Bu şair bir kaç kelime ya da bir dize ile sizi şiirine buyur etmiyorsa şiirin tamamını okumaya zaman ayırmayıp başka şiirlere geçersiniz.

Adını ilk kez duyduğum daha sonra da başka nerelerde yazıyor diye araştırma yaptığım, yayınlanan şiirlerinin de belli bir seviye üstünde olduğunu okuduğum bir şairenin bize dokunan şiiri:

*sesini silerken
kulaklarımdan
eskimiş bir şiir okudum
yanmış bir mektup
gülümsedim¹*

Gökhan Akçiçek, çocuk edebiyatında kendi üslubunu oluşturmuş, çocuk duyarlılığını yakalayan, şiirlerinde bir öğretmen edasıyla söyleyeceklerini öğrencilere dikta etmeden, onlarla arkadaş arkadaş olup onların anlayacağı dilden şiirler yazar. Akçiçek'in bu şiirlerinden ileri yaşlarda olup çocuk yanlarını da yanlarında taşıyanlar da nasibini alır. Gökhan, ara sıra çocukların dünyasından çıkıp büyüklere de şiirler yazıyor.

*İstanbul bütün sözcükleri emziren anne
Diz boyu overlokçu Laleli, Emirgan suspus
Tramvayda koptu bluzundan sarı bir düğme
Sesime alışan o rüzgârı sen büyüt hiç değilse.²*

Bayan şairler genellikle gençlik dönemlerinde şiirler içli dışlı olurlar, evlenip çolocuğa karışınca da çok zaman şiire dönüp bakmazlar. Her ne kadar da şiir erkek işe desek de şiirin peşini bırakmayan şaireler de var. İşte Hümeysra Yargıcı o şairelerden birisi.

Güneysu dergisinin yayın yönetmenliğini yaptığım zamanlarda lise son sınıf öğrencisiydi. Hece şiirleri yazıyordu. Edebiyat öğretmenliğine başladıktan sonra şiiri bıraktığını zannediyordum. Yaklaşık yirmi beş yıl sonra adına serbest hece dediğim bir şiirle çıkageldi. Bu şiirinin bir işaret fişegi olmasını diliyorum.

*Uzun bir öyküye tahammülüm yok
Kalplerin çılgılığı şiirde kanar
Demlenmiş akşamı getir yanıma
Her yana dağılmış bakışlarını
Topla da git artık ufuklarımdan
Geceye yürüyor serçe kuşlarım³*

Yıllar önce Murat Kapkınır bir şiirinde “Afrika’da öldürülse bir yerli/ Canı bende çıkar/Seni bildim bileli” diye müslüman duyarlılığına örnek olacak şiirler yazıyordu. Şairler, dünyanın neresinde bir zulüm varsa zulme uğrayanların sesi olur. Bu zaman dilimini şiiriyle gelecek nesillere aktarır. İşte o şairlerden

1 Nurşen Kaygısız, “Ellerimi Silerken Ellerinden”, *Mevsimler*, S. 19, 2019, s. 2.

2 Gökhan Akçiçek, “Gitmek Akşamı”, *Yolcu*, S. 94, 2019, s. 7.

3 Hümeysra Yargıcı, “Kısaca” *Şiar*, S. 22, 2019, s. 25.

daha önce şiirlerini bir başka deride okuduğumu hatırlamadığım bir şair Ömer Vural. Yeni Zelanda'da bir cuma günü yüreğimize düşen ateşin acısını anlatıyor.

*Yeni Zelanda'da bir bayram günü
Tanrım şükürler olsun
Kuşlar dalımda
Güneş her zamanki yerinde
Can katıyor tebessümüyle
Ayırt etmeksizin her zerreye
Savuralım ruhumuzu günden öteye
Gerinip şöyle güzelce.⁴*

Bazen bir şiirden bir kelime ya uzun bir hikaye ya da bir roman olur. Bu kelime sizi alır götürür gitmek istediğiniz yere. Üstelik gitmek istediğiniz yere vardığınızda da bu kelime sizi bırakmaz, yanına başka kelimeler de katarak gönül dünyanızı mamur eder. Nerede doğarsanız doğun, nerede yaşarsanız yaşayın, ilk gençlik ve çocukluğunuzu yaşadığınız yer asıl yurdunuzdur. Hele bir de kendi ülkesinden uzaktaysanız özleminiz kaç katlanır bilmiyorum. Aklıma birden bire Nazım Hikmet'in "Bir vapur geçer Varna önünden/uy Karadeniz'in gümüş telleri/bir vapur geçer Boğaz'a doğru/Nazım usulcacık okşar vapuru/yanar elleri." şiiri geldi. Muhtemelen Hidayet Oruçoğlu da Azerbaycan topraklarından uzakta bir yerde yaşıyor ve ölmek için de olsa ülkesine dönememe hasretiyle tutuşan bir şair olsa gerek.

*Rüzgârlı çöllerde, karlı havada
Kese patikadan gezen kalmadı!
Gözyaşları kalan sıcak yuvada
Tandırlar üşüdü, ekmek olmadı.*

.....
*Bu da bomboz sabah, sarımsı gündür
Özleyip durursun kendi ülkeni
Vatan en sonunda ölmek içindir
Şimdi ölmeye de koymazlar seni!*

.....
*Düşmanım gizlenir düşman varıyla
Bu taş hangi dağdan kopup geliyor?
İşte senlik, benlik kavgalarıyla
Bugün hak, adalet göçmen oluyor!⁵*

Uzun şiir yazmak tabiri caizse döşleri dolu bir annenin uykusu gelene kadar çocuğunu emzirecek kadar sütünün bereketli olması gibidir. İşte uzun şiirin içinin doluluk olanı da okudukça sizi yormayan ya kelimeler bir yumak gibi sar sar bitmeyen ya da bir kilimin desenleri gibi birbirine uyumlu renklerin şöleninden meydana gelen el emeği göz nuru bir emek gibi sizi kendisine bağlar. Aşağıda alıntıladığım Mehmet Tepe'nin şiiri de böyle bir şiir. Şiirin tamamı bana dokundu. İşte dokunan şiirden en fazla dokunan tam da burası.

*Soğuktu dönüp dönüp baktığım yün yorganlar
Zeytin toplayan köylüler, aceleyle vurduğum kapı
Soğuktu seni ayakta beklediğim belediye parkı
Yürüdüün ıslar tedirgin iç bayıltıcı nasıl da sebepsiz
Soğudu her şey her şey soğudu bu güneşin altında
Ağda balık boğazda manzara doğuda bir duldalık⁶*

4 Ömer Vural, "Merhaba Kardeşim", *Yolcu*, S. 94, 2019, s. 15.

5 Hidayet Oruçoğlu, "Göçmenler", *Kardeş Kalemler*, S. 147, 2019, s. 8,9.

6 Mehmet Tepe, "Tek Başına Bir Ağaç", *Şiar*, S. 22, 2019, s. 23.

Günlerin en uzununu hastanede geçen günlerdir. İster ameliyatta olsun, ister yoğun bakımda gerek hasta için gerekse onu bekleyenler için dakikaların gün kadar uzadığına bir şekilde şahit olmuşuzdur. Hele bir de hastaysanız doktorunuzun ağzından çıkacak her kelime duymak ya da duymamak istediğiniz kelimelerden oluşuyorsa işleyen ancak zamanın saatidir ve bu saat sizin saatinize hiç bir zaman uymaz. Hüseyin Bektaş bize işte o hastane güncesini anlatıyor ve bize yaşadığımız ya da bir şekilde yayayacağımız o zamanın filmini oynatıyor düşüncelerimizin beyaz perdesinde.

*Hastanenin perdelerinden sararmış kederler akıyor
Kuş renginde sesler duyuyorum içimde
İncir yapraklarından örülmüş perdelerde bütün ışık
Bahçedeki yaşlı ıhlamur ağacından kalkan kuşlar bile
Sarmal olmuş bir hayat çiziyorlar gökyüzünde
Ve önümde gölgeden hayatlar hastanenin
Arkasındaysa inkisarını yüzünde taşıyan insanlar⁷*

Her çocuk bir neslin gelecekte tıpkı bir ipek böceği ya da inci kefalı gibi geleceğe nesiller bırakacak adaylar arasındadır. Anne ve baba çocuklarının bakımı, yetiştirilmesi haricinde bir şemsiye gibi yazın sıcakta kışın yağmurda onları koruyan güvenli bir korunaktır. Metin Kaplan'dan alıntıladığım bu şiir aynı zamanda Sezai Karakoç'un "Kaçar herkesten/Duramaz bir yerde/Anne ölünce çocuk/Çocuk ölünce anne" şiirine bir gönderme gibi algılsa da merhametini asıl içinde gizleyen fazla belli etmeyen babalar için için çocukların ölümü annelerin üzüntüsünden bir kat daha fazladır. Çünkü her çocuk bir babanın nesli sürdürecektir sürgünlerinden birisidir.

*Önce kuşlar ölür
göğe asılı kuşlar
sonra çocuklar...*

*çocuklar ölünce babalar
kolsuz kanatsız kalır
kuşlar, çocuklar babalar⁸*

Bir Nokta dergisi bu yıl Ramazan Özel Sayısı yaptı. Başka bir derginin aklına böyle bir sayı yapmak gelmedi. Bu güzel düşünceyi keşke derginin ön yazısından sonra bir ramazaniye ile süsleselerdi. Koca Yunus şöyle bir ramazaniye yazmış:

*Benden öğüt ister isen ey divirem bildiğimden
Budur Çalabın buyruğu tutun oruç kılın namaz⁹*

Bizde geleneği takip eden şair sayısı gün geçtikçe azaldığından akıllarına gelmemiş olabilir. Biz yine de güzel bir sayı olduğunu söyleyelim ve ramazaniye niyetine geçecek iki şiirin bize dokunan bölümlerini sizinle paylaşarak vaktinize veda edelim vesselam.

*Bismillah de çocuğum
Niyet geceyedir akşamdan
Doğrulup kalkmaya
Arındırmaya tüm bedeni.¹⁰*

*Orucun yirmi üçü
Erir mide hörgücü
Zengin israfına denk
Fakirin alım gücü¹¹*

7 Hüseyin Bektaş, "İhlamur Ağacına Yaslı Hayatlar", *Yediiklim*, S. 350, 2019, s. 14.

8 Metin Kaplan, "Çocuklar", *Yediiklim*, S. 350, 2019, s. 13.

9 Mustafa Tatçı, *Yunus Emre Divanı*, Akçağ Yay., Ankara, 1991, s. 101.

10 Süleyman Çelik, "Geceye Niyet", *Bir Nokta*, S. 208, 2019, s. 17.

11 İbrahim Eyibilir, "Ramazan", *Bir Nokta*, S. 208, 2019, s. 19.

HECE TAŞLARI

aylık şiir dergisi

◆ Cumali Ünalı Hasannebioğlu ◆ Metin Özarslan ◆ Mehmet Fatih Köksal
◆ Osman Fermanoğlu ◆ K. M. Cumakadirova ◆ Mehmet Şeker ◆ Yunus Kara
◆ Ali İhsan Kekeç ◆ Mahmut Topbaşı ◆ Erdal Noyan ◆ Mehmet Ali Kalkan
◆ Mehmet Gözükar ◆ İsmail Kutlu Özalp ◆ İsmail Öznel ◆ Kadir Altun
◆ Fikret Görgün ◆ Mevlüt Yavuz ◆ Recep Şen ◆ Mustafa Sade ◆ Mehmet Durmaz
◆ Mehmet Baş ◆ Ahmet Doğan İlber ◆ Mustafa Pınarbaşı ◆ Yusuf Doğdu ◆ Yetik Ozan

Herkes Kendi Kalesine Gol Atar

Rahatlık bir çakırdikenin gibi, batmaya başladı insanoğluna, yalın ayak altta don yok gezerken, yufka arasına bulursa soğan, bulamazsa suyu katık ederek, yediği günleri hesaba katmaz, dünyanın yarısı kıtlık çekerken, çocuklar babasız boyun bükürken, analar içini göğsüne dökerken, kimisi kasapta eti beğenmez, kimi lionslara kapağı atar, kimi cemaatte kazan kaynatır, sınırsız özgürlük naralarıyla, nefsinin put yapıp tapan tapana.

Ar çatladı yırtık hayâ perdesi, aynalarda görünmüyor yüzümüz, görmezlikten gelir herkes herkesi, başörtüsü artık moda aracı, soyunmanın adı cüretkar oldu, hün-salar meydanda eylem yapıyor, bel altına kaydı aşkın anlamı, hayvanlar insandan utanır oldu, sözün doğrusuna kulak asan yok, ellerimiz bizim ele benzemez, tarih tekerrür mü ediyor yoksa, nerde yanlış yaptık ulu hocalar, yaşasın Sodom ve Gomore deyip, şeytanın yoluna sapan sapana.

Parti de pırtı da demokrasi de, oyunun içinde başka bir oyun, menfaat nerdeyse koçlar orada, koyunlara bol bol melemek düşer, şehir eminleri eskisi gibi, zorla seçilmiyor iş kolaylaştı, işkembeden fazla atan kazanır, üyelere çok parayı bastıran, ne kadar ekmekse o kadar köfte, sürgit işler kazan kazan mantığı, nasıl olsa deniz devletin malı, lisans yetmez oldu namussuzluğa, yemeyeni enayiden sayarlar, fırsatını bulup kapan kapana.

Anlaşılan dünya artık yaşlandı, tövbe kapıları kapanmak üzere, maç başladı hınca-hınç bir statta, herkes sendi sahasında oynuyor, kimi gölgesine çalım atıyor, kimi top çevirir kendi kendine, Meksika dalgası tribünlerde, herkes kendi kalesine şut çeker, onsekiz içinde on bir kişiden, atak yapan olmaz rakip sahaya, herkes kendi kalesine gol atar, kendi sahasında kaybeder herkes, İsrail'in sur düdüğü elinde, Allah'ın ipinden kopan kopana.

Tayyib Atmaca

hece taşları aylık şiir dergisi ◆ yayın yönetmeni tayyib atmaca

son okuma metin özarslan ◆ kapak fotoğrafı yasin mortaş

yazışma haydar bey mh. 32077 sk. armada 2 d 6 onikişubat kahramanmaraş

0535 391 92 50 hecetaslaridergisi@gmail.com

54 sayı 15 ağustos 2019 issn 2149-4509. (e-dergi)

İnsan İçin Şiire Giriş

◆ Cumali Ünalrı Hasannebioğlu

Münâcat

Cesaret, cesaret değil korkaklık
Ölümün boynuna dolanmadıkça

Merhamet ki eksik mi eksik
Bir kanadı kırık kuş, konmadıkça

Yaşamak, yaşamak değil de oyun
Yeryüzü, Kitab'ı okunmadıkça

Karanlık boğuyor güzellikleri
Kalbimde kör kuyu uyanmadıkça

Bana bir ihsanet dinsic yağmurlar
Mendiller ve gözler ıslanmadıkça

Yaprağı sürüyüp götür rüyamdan
Sularca tutuşup da/yanmadıkça

Ey gizli zemheri dondur düşümü
Yüreğim aşk ile donanmadıkça

Hayatım sanadır, ölümüm sana
Şeytan ayağıma dolanmadıkça

:

Sen sözün evveli, aşkın âhiri
Güzeller güzeli evren şöleni

Bunca sonsuzluğa avuç açtığım
Seni sevmelerin o/nur töreni

Neyim varsa senden, ne yoksa benden
Bir böcek kanadı yaprak teyeli

Bir damla sudasın, toprakta, canda
Göz ki seni görür ezelden beri

Ey sonsuz vuslatım, umudum, havfım
Bu kumca günahı dalga çözer mi?

Beni bir saçak yap göğün altına
Ve merhamet yağdır affeyle beni

:

Kurusun bu dilim, yansın, yakılsın
Gaflete düşüp de Yâr/anmadıkça

İnsanlığın en eski mesleklerinden biridir, çobanlık... Küçükbaş ve büyükbaş hayvanları gütmektir işi. İlk bakışta basit gibi görünen bu mesleğin türlü türlü incelikleri vardır. Başka bir ifadeyle belli bir ihtisası gerektirir. Sürünün nerede, nasıl, ne zaman yatırılacağı, gezdirileceği, otlatılacağı, sulanması, sulama yer ve zamanı çobanın bilmesi gereken uygulamalardandır. Çoraklık dönemlerde, sürüyü bulaşıcı hastalıkların bulunacağı alanlara sokmamak, doğum zamanlarında gerekli tedbirleri almak, otlakları ve ot çeşitlerini bilmek; hayvanların sağlığı konusunda pratik, bilgi ve donanıma sahip olmak çobanlığın olmazsa olmazlarından. Kendi arasında kimi farklılıkları da vardır çobanlığın... Mesela sığır çobanları “sığırtaç” olarak adlandırılır. Kaz çobanları ise daha ziyade kızlardan olur.

Roma’yı Kuran Çobanlar

Batı mitolojisinde, Roma’nın kuruluşunda çobanlığın rolü vurgulanır. Aeneas soyundan gelen Rhea-Silvia (İlia) ile Mars’ın iki ikiz çocuğu doğar. Amcaları kral Amulius çocukların ileride kendi tahtına göz koyabileceğini düşünmektedir. Bu nedenle RheaSilvia’yı öldürür. Bebekleri ise boş bir tekneye bindirerek taşmak üzere olan Tiber nehrine bırakır. Nehrin taşması ile tekne karaya vurur ve parçalanır. Dişi bir kurt bebekleri bulur ve emzirir. Sonra onları Picus adında bir çoban bulur ve evine götürür. Karısı Canenzo bebekleri sever ve onları kendi çocukları kabul eder. Picus ve Canenzo bebeklere Romulus ile Remus isimi verip, onları büyütürler. Çocuklar büyüyünce babaları gibi çobanlık yapmaya başlarlar. Bir gün kral Amulius’un askerleri ile çobanlar arasında bir tartışma çıkar. Askerler Remus’u yakalayarak gerçek dedeleri olan Numitor’a götürürler. Numitor ikizlerin torunları olduğunu anlar ve onlarla işbirliği yaparak Amulius’u devirir. Numitor kral olur.

Peygamber Çobanlar

Çobanlık peygamber mesleğidir. İrili ufaklı tüm peygamberlerin, özellikle semavi dinlerin güzide peygamberlerinin geçmişlerinde koyun gütmüş oldukları bilinir. Hz. Peygamber, Mekke’deki günlerini, Saadoğullarının yurdunda bulunduğu yıllarda sütkardeşi ile koyun ve kuzuları otlatıp çobanlık yaparak geçirmiştir. Peygamberlerin çobanlık yapmaları, âlimlerce “Risâlet görevini aldıklarında ümmetlerine şefkat ve merhamet duyguları ile muamele etmeleri için bir hazırlık dönemi olarak, çobanlık yapmışlardır” şeklinde tevîl edilir. Çobanların piri Hz. Musa imiş, mitoloji öyle der. Üveys’ülKaranî de çobanlığın ulvi şahsiyetlerinden sayılır, deve çobanı olmaklığıyla...

Destan Kahramanı Karacuk Çoban

Tuva Türklerinin kahramanlık destanlarından olan Bayan Toolay’da, Karatı-Kaan tarafından babası ve anası öldürülen kahraman, Karatı-Kaan’ın obasında çobanlık yaparken bir gün bir tayla karşılaşır. Tay ona, mağarada babası tarafından saklanan eşyalarını ve savaş teçhizatlarını nasıl bulacağını anlatır.

Dede Korkut boylarında Karacuk Çoban, Kazan Han’ın yanında çobanlığının yanı sıra düşmanla mücadelede olağanüstü gayretleri ile öne çıkan bir yiğittir. Kazan Han’ın avda olduğu bir esnada evine saldıran düşman bununla da kalmaz, onun sürülerini de yağmalamak ister. Ancak sürünün çobanı Karacuk Çoban düşmana karşı koyar. Sapanıyla düşmana koca koca taşlar, taş kalmayınca sürüden koyunları atarak onları sürüye yaklaştırmaz. Kazan Han düşman üstüne giderken Karacuk Çoban’ın gelmemesini istemez ve onu bir ağaca bağlar. Karacuk Çoban bağlı bulunduğu ağacı yerinden söker ve sırtında ağaçla Kazan Han’ı takip eder.

Bir Çoban Veli

Kırşehir’deki Beştaş rivayetine göre, Hacı Bektaş Veli’nin çobanlık yaptığı bir gün, kendisinde de çobanlık sırası olan, fakat işine gelmediğinden yapmak istemeyen Saru Han çıkagelir ve Hünkâr’dan kendi sığırlarına da çobanlık etmesini ister. Ancak bu adam edepsiz ve görgüsüzdür. Bu yüzden Hacı Bektaş Veli onun hayvanlarına bakmak istemez ve “Senin sığırlarına çobanlık etmem ve beş taş şahidim olsun ki, sığırlarını kurt kaparsa karışmam” der. Fakat adam dinlemez ve çeker gider. Akşam Hacı Bektaş Veli sığırlarla döner, fakat Saru Han’ın sığırları olmaksızın. Zira onun sığırlarını kurt kapmıştır. Hacı Bektaş Veli’ye sorunca, Hünkâr’dan “Sana, hayvanlarına çobanlık etmeyeceğimi ve kurt kaparsa karışmayacağımı söylemişim” karşılığını alır. “Kim nereden biliyor böyle söylediğini, tanığın var mı ki” der adam. Hacı Bektaş Veli de “Elbette var” diyerek onu beş taşın yanına götürür. Sorduğu zaman beş taş birden dile

gelir: “Tanıklık ederiz ki, Hünkâr’ımız onun sığırlarına bakmayacağını ve kurt kaparsa karışmayacağını söyledi” der. Herkes çok şaşırır ve Hacı Bektaş-ı Veli’nin haklı olduğunu anlar. Bunun üzerine adam taş döner.

Çobanın Duası

Efsane bu ya, bir yerde günahkârın biri ölür, halk o denli nefret etmektedir ki kimse onu gömmek istemez. Yörede sözü dinlenen bir ulu bir zata durumu aksettirir ve ondan tavsiye alırlar. Ulu zat “İssız bir yere bırakılsın” der gönülsüzce. Söylenen yapılır, günahkâr bırakılır ıssız bir yere. Günlerden sonra tavsiyeyi veren ulu zat, rüyasında günahkârın ihtişam içinde ve mutlu bir hâlde bir yerde oturduğunu görür. Durumu hayra yorar ama düşünmeden de edemez. Sorar yöre halkına, günahkârın hangi mahalle atıldığını. Tarif ederler kendisine. Ulu zat düşer yola, söylenen yere gelir. Ama ortalıkta mevtadan ne kalıntı, ne eser vardır. Etrafa göz atar, karşı bayırda bir sürü görür ve oraya doğru gider. Selam verir çobana, durumu anlatır. Çoban cesedi gördüğünü ve civarda bir yere gömdüğünü söyler. Ulu zat merakla ne dua okuduğunu sorar. Çoban, “Ben dua filan bilmem, okumam yazmam yoktur” der ve ilave eder, “Cesedi gömerken yukarıya bakarak, Allah’ım sana bir misafir yolluyorum. Ben şu koyuncuklara, kuzucuklara nasıl davranıyorsam sen de buncağıza öyle bak dedim”.

Atatürk ve Küçük Çoban

İtalyan diktatörü Benito Mussolini, Türkiye’yi de hedef alan abuk sabuk nutuklar atıyordu. Aynı günlerde Gâzi Mustafa Kemal Atatürk, Antalya’ya gitmektedir. Yolda mola verildiği bir sırada, uzaktan bir türkü sesi Atatürk’ün ilgisini çeker. Etrafa bakılır, türküyü bir çoban söylemektedir. Ata, çobanı getirmeleri için emir verir, getirirler. Çocuk yaşını henüz geçmiş bir genç çoban... Atatürk sorar, “Türküyü sen mi söylüyorsun?” Çoban, “Evet” diye cevap verir. Ata, “Sesin çok güzel, okuman da fena değil. Burada da şöyle de dinleyelim” der. Genç çoban nazlanmadan, yadırgamadan türküyü başlar bir daha,

*“Demirciler demir döğer tunç olur
Sevip sevip ayrılması güç olur...”*

Türkü bittiğinde Atatürk ellerini çırpar, alkışlar çocuğu... Yüksek sesle “Biis... biis”, diye bağırır. Genç çoban bundan hiçbir şey anlamaz, şaşkın şaşkın Ata’ya bakarken, Atatürk izah eder, “Biis demek, beğendik, bir daha söyle, tekrar et demektir”. Çoban türküyü tekrarlar. Atatürk, cebinden bir elli lira çıkarıp çobana verir. Çoban paraya bakar ve memnun bir tavırla, “Biis... biis” diye bağırır. Atatürk, bu zeki hareket ve cevap karşısında o kadar memnun olur ki, bir elli liralık daha çıkarıp verir ve yanındakilere, “İmkân olsaydı da, Mussolini şu sahneyi görseydi ve cevabı işitseydi, hangi millete nutuk attığını anlardı” der.

Sözün Özü

Esasen toplumda pek de önemsenmeyen bu meslek oldukça hassas bir iştir. Önemsizliğinin kaynağı da bilgisizliktir. Ağzı var dili yok bir sürü hayvancağızı memnun etmek; basit, kolay ve herkesin harcı bir iş değildir. Kötü kalpli, merhametsiz, kıskanç ve muhteris insanlardan çoban olmaz. O tür insanların çoban olması, sürü için zül sayılır. Ayrıca bu yapıdaki insanlar için çobanlık da yapılmaz. Peki, kötü çoban yok mu? Dokuz sene sığır gütmüş bir sığırtmacı, bir çoban olarak derim ki, vardır elbette. İnsanların iyisi kötüsü olduğu gibi çobanların da iyisinin yanında kötüler de vardır. Ancak kötü çobanların hayatımızda anlamı olmadığı için yazımızda da yeri olmamalı.

Çoban tabiatın nabzını tutar, bilgindir. Ne zaman yağmur yağacak, ne zaman rüzgâr esecek bilir yılların tecrübesiyle... Kayadan düşen, bayırda kayan ve bu yüzden yaralanan, saldırıya uğrayan hayvanları tedavi eder; doğumu yaklaşan hayvanları doğurtur; cılız ve güçsüz yavrulara gerekli müdahaleyi yapar, hekimdir çoban. Hâkimdir, bütün hayvanların karınları doyurmak için gereken her türlü işi yapar, aralarında ayırım yapmaz, âdildir tüm sürüye karşı. Azığını böler, paylaşır köpeğiyle, bencil değildir; dosttur, arkadaşdır, çoban...

Unutmadan, salatanın hası onun adıyla anılır. Çoban kavurmaya ancak vejetaryenler hayır der. Çayın kallavisini çoban demler isli mataralarda, ehlikeyiftir...

Peki, ben dokuz yıllık çobanlık tecrübemin bana kattıklarını nasıl göz ardı edebilirim? Tabiatın harikulade renkli tablosunda yüzümde rüzgârların ılık eli, ufka bakarak geçirdiğim o dingin günlerin ufku mu genişletmediğini, hayata bakışımı derinleştirmedini nasıl iddia edebilirim?

Edemem elbette...

Beklenen

◆ Mehmet Fatih Köksal

Sevgiyi giyindim, üşümem daha
Sevgiyle yeşeren çiçek solar mı?
Taze bir yürecik atıyor şurda
Bilmem ki ölüme daha çok var mı?...

Düşünmek, dokunmak, bakmaq öylece...
Zamanı eritmək gözbebeğinde
Nurlu bir gündüzdür seninlə gecə
Gəlirim ölmezsem, "gel" dediğinde

Hayat ışıkıdır kavlimiz bizim
Derinden derine sızan can suyu
Bağma destursuz girip soran kim
Beynimi çatlatan çətin soruyu?

Ne ümit tükenir, ne sevdə biter
Her gecə yenidən doğar bu sevgi
Ne hesaba sığar, ne akıl yeter
Gökten yağar, yerden ağar bu sevgi

Sevgiyi giyindim, üşümem daha
Sevgiyle yeşeren çiçek solar mı?
Taze bir yürecik atıyor şurda
Bilmem ki ölüme daha çok var mı?...

Ə. Elçibəy Divanisi

◆ Osman Fermanoğlu

Üç nöqtəylə bitirdin bu gəldi-gedər ömrü
Amma çoxları kimi etmədin hədəf ömrü.
İşi çox ağır olar qurd kimi gəzənlərin
Dolaşar yan-yörədə, çaqqallar güdəf ömrü.

Aşiqi yox yerlərin, qəribləri dəf tutar
Sabahın havasıya dərdlərini ovudar
Daşımaq da çətindi, sükutdan qulaq batar
Sevinci zərrə-zərrə, boyaboy kədəf ömrü.

Ürəyində boy atan arzuydu bütöv olmaq
Alınmaz qala olmaq, basılmayan ev olmaq
Özünə sahib çıxan gen sinəli dəf olmaq
İsaq-Musaq quşu tək çağırar, ötər ömrü.

Əzrayıl tənqi nəfəs, kəsilməz hələ nəfəs
Azadlıq axtarana dəf gələrsinə-qəfəs
Ümidi şartısıdı işığa çağırən səf
Cahillərin əlindən qoparar qədəf ömrü.

Bəyim, bardaş quraraq yatan çoxdu kölgədə
Diksinməz top atılsa, tufan qopsa ölkədə
Tanrının bu millətə son lütfüydün, bəlkə də
Hər adama yazılmaz nurlu Peyğəmbər ömrü.

Şair Seyyid İmadeddin Nesîmî'nin Poetik Arayışları

◆ K. M. Cumakadirova*

Azerbaycan'ın büyük şairi Seyyid İmadeddin Nesîmî'nin (1369-1417) edebi mirasları her zaman araştırmacıların dikkatini üzerine çekmiş, araştırma alanını oluştura gelmiştir. Fakat, doğu şiirinin yıldızı olan İmadeddin Nesîmî'nin poetik dünyasını açıklamak hiç kolay olmamıştır. Şairin sanatı aracılığıyla doğu felsefesini de içine alan poetik başarıları Türkçe konuşan halkların şiirine, tematik yapısına bir hayli tesir etmiştir.

Şairin Türk halklarının söz varlığının imkânlarını ayrı bir ustalıkla kullanabilmesi, bunun neticesinde de şiirleştirdiği her bir kelimenin anlamsal alanını daha da genişleterek istenilen düşüncüyü net açıklayabilmesi onun en büyük başarısı olmuştur. Dolayısıyla bu yazıda, İmadeddin Nesîmî'nin Türk edebiyatında bahsi geçen özellikleriyle ayrı bir yere sahip olduğu konusuna açıklık getirilecektir.

Şairin şiirlerinin anlaşılması, derin anlamındaki cevherlerin yüzeye çıkartılabilmesi ve felsefesinin açıklanabilmesi pek de kolay olmamıştır. Çünkü çok yönlü bir şahsiyet olan Nesîmî'nin felsefî derinlikli şiirlerini -bizzat şairin bakış açısıyla- anlayabilmek bile büyük bir ilmî araştırmayı gerektiren zor bir iştir. Şu bir gerçektir ki, İmadeddin Nesîmî'nin dinî bakış açısını, dünya görüşünü mistik-felsefî açıdan ele alıp incelemekle birlikte şairin poetik kimliğini belirlemek, kendi başına ayrı bir araştırma konusunu oluşturmaktadır.

İmadeddin Nesîmî'nin büyük şair olduğunu Türk halkları tarafından tanınsa da felsefeyle yoğrulmuş eserlerini herkesin anlayamadığını söyleyebiliriz. Bu da onun şiirlerindeki eski anlayıştan uzak, yaratılanların en şerefli olan insana kozmik yükseklikten bakarak insanı yücelten şiirleri onun dünyaya olan bakışının çok üstün olduğuna işaret etmektedir.

Büyük şair İmadeddin Nesîmî'nin şiirlerini incelerken, onun sanatını etkileyen döneminin toplumsal olayların, avam halk tabakasının hayatıyla istek ve arzularının, çeşitli sorunlarıyla tüm o dönemi kapsayan ağır tarihi koşulların kelimeler aracılığıyla en güzel şekilde dile getirildiğini anlıyoruz.

Seyyid İmadeddin Nesîmî, Şirvanşah devletindeki Şamahı şehrinde dünyaya gelmiştir. Nesîmî mahlası Arapça kelime olup "esinti" anlamına gelir. Belgelerde İmadeddin Nesîmî zanaatkârların arasında yetişmiştir. İmadeddin Nesîmî'nin eserlerinde Celaleddin Rumî, Sâdî, İbn-i Sina, Feridüddin Attar gibi büyük insanların adlarının geçmesi onun ne kadar araştırma ruhlu bir kişiliğe sahip âlim bir şair olduğunun kanıtıdır. Kendi döneminde Nesîmî'nin Şamahı şehrinde âlimler kurulu (Meclis-ül umma) kurduğu bilinir.

Şair İmadeddin Nesîmî'nin eserlerinin araştırılmasıyla Türk halkının felsefî düşüncesinin, millî değerlerinin en iyi şekilde yansıtıldığı şiirlerinde halkın her şeyden üstün tuttuğu hürriyeti arzusunun da dile getirildiği anlaşılabilecektir. Nesîmî'nin "Divan"ını incelerken şairin hayatına, yaşadığı dönemine, edebi etkileşimleri ile yaşadığı yüzyılın tarihî-felsefî kaynaklarına da başvurmak gerekmektedir. Lâtîfî Kastamonulu'nun 1546 yılında yazdığı "Latîfî Tezkiresi"nde onun ikisini Azerbaycan, birini Fars (az bir kısmını Arap) dilinde kaleme aldığı üç "Divan"ının bulunduğu bahsedilmektedir.

Rıza Kulihane Hidayet'in "Çiçekler Bahçesi" adlı tezkiresinde Nesîmî'nin "Divan"ının üç bin sayfadan oluştuğu ancak bu onun eserlerinin sadece bir kısmını oluşturduğu bilgisine rastlanmaktadır. İmadeddin Nesîmî ile ilgili bilgilere sadece tezkirelerde değil, felsefî risalelerde de rastlamak mümkündür. Şair ile ilgili yapılan araştırmalarda Kul Nesîmî, Usulî, Muhiddin Abdal, Pir Sultan Abdal, Koyunoğlu gibi birçok şairin şiirlerinde Nesîmî'nin etkisinin olduğu ortaya konmuştur.

Azerbaycan edebiyatında şairin hayatını, sanatını ve felsefî eserlerini araştırma faaliyetleri XX. yüzyılın 20'li yıllarında başlamıştır. Bu bağlamda Salman Mümtaz ilk akla gelen Nesîmîşinaslardan biridir. Şairin poetik mirası yayımlanırken en son el yazmalardan yararlanılmıştır. Düşünür şairin eserlerinin araştırılmasında Azerbaycan filozoflarının araştırmalarının da ayrı bir yeri vardır. Z. Kulizade "Hurufilik ve Azerbaycan'daki Temsilcileri" adlı kitabında Hurufiliği bir felsefî akım olarak ele almış ve bu akımın siyasî yönüne ağırlık vererek araştırmıştır. İmadeddin Nesîmî'nin "Divan"ını bilimsel olarak inceleyen Türkmen araştırmacı Abdullâtîf Benderoğlu, bu eseri Türk dünyasındaki yeni bir açılış olarak değerlendirmiş ayrıca Seyyid İmadeddin Nesîmî'nin de bir deha olduğunu dile getirmiştir.

Bu çalışmada Kul Nesîmî'nin de Seyyid İmadeddin Nesîmî'nin siyasetinin devam ettiricisi olduğunu

ancak eserlerindeki ilmî bakış açılarının tarihî kaynaklara göre birbirininkinden farklı olduğu, bu farkın da tarihî kaynaklardaki farklı yaklaşımlardan kaynaklanmış olabileceği vurgulanmıştır.

İmadeddin Nesîmî'nin poetik dünyasında menkıbe, kıssa gibi dinî edebiyat türlerine, mit, halk masalları, çeşitli inanç sistemleri, atasözleri, deyimler gibi sözlü halk edebiyatının hemen hemen her türüne rastlamak mümkündür. Araştırmacıların içinden sadece İ. Hikmet, haklı olarak Nesîmî'nin bir İslam düşünürü olduğu hususunu fark etmiştir. Ancak şairin eserlerinde Türk poetikasının arkaik yapısı açıkça görülmektedir. Ayrıca bu poetik yapıda mitik inanışlarla eski dinî inanç sistemini ilişkilendiren bir bağın olması da özellikle merak uyandırmaktadır. Bu bağlamda İmadeddin Nesîmî'nin mitik konulardan "ay ile güneşin aşkı", dinî mitolojik konulardan "nar ağacının kutsallığı" gibi çeşitli halk inanışlarının onun eserlerinden yer alması birer örnektir. Onun, dönemindeki diğer şairlerden farklı kılan en önemli özelliği felsefî temel olarak Hurufiliği kabul etmiş olmasıyla birlikte hümanist yönüdür. Hurufiliğin önemli özelliği insanın imkân sınırlarının doğanın bir parçası olarak değerlendirilmesidir. Hurufiliğin, sadece dinî-felsefî bir eğilim olmadığı, siyasi yönünün de olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda Hurufilik, Timurlulara karşı mücadelede en temel ideolojik kaynaklardan biri olmuştur. İmadeddin Nesîmî'nin şiirlerinde de Hurufilik fikirlerine yeterince rastlanmaktadır. Hurufiliğin saptanmasını felsefî sorular daha da zorlaştırır ki İmadeddin Nesîmî'nin de bu akımdaki rolünü tam olarak belirlemek bir o kadar zordur ayrıca tartışma konusunu da oluşturur. İmadeddin Nesîmî'nin eserlerinde Allah korku kaynağı olan bir güç olarak değil, rahim, rahman, habip gibi sıfatlarıyla geçer. Dolayısıyla Nesîmî bazı sufiler gibi Allah'ın aşka özgü yönlerini ön plana çıkarır. Bazı şiirlerinde de o insanın kendini tanıması gerektiğini telkin eder. Mesela,

*Kişi kim marifette kamil kâmil olmaz,
Ona nur-u inayet hâsıl olmaz.*

*Ey özünden bihaber gafil, uyan,
Hakka gel kim, hak, değil batıl, uyan.*

*Olma fani âleme mail, uyan,
Marifetten nesne kıl, hâsıl, uyan.*

Bu beyitleri şu şekilde özetlemek mümkündür: "Allah görünmez değildir, o senin özündedir". Burada İmadeddin Nesîmî'nin söylemek istediği yaratıcı ile insanın arasındaki bağın ezeli ve ebediliğidir. Bu bağın farkına varılması ve canlı tutulması da gönül yoluyla, manevi bir yol ile ona ulaşma/ kavuşma arzusuyla mümkün olacaktır. Nesîmî Allah'ı Hurufilik akımının temelinden ayrı olarak değerlendirmemiştir; onun anlayışına göre Allah, bizi kuşatan dünyayla, insanla iç içe ve yan yanadır.

Kim ki hakikati ararsa önce kendini anlamaya çalışmalıdır. Çünkü hakikat onun güzelliğe, iyiliğe yaklaşımına göre şekillenir. Böylece o, yaratıcının kudretine ve büyüklüğüne kani olurken aynı zamanda O'nun yarattığı insanın da büyüklüğüne kani olması gerektiği düşüncesini telkin etmeye çalışmıştır. Bu düşüncesini "Hazineyi arama sen taşta veya demirde,/ İnsanoğlu hazinedir bilesin her devirde!" mısraları kanıtlar niteliktedir.

İnsanı yüceltirken Nesîmî; yaratıcının gücünü, yarattığı kulunun bu dünyadaki önemini çok güçlü felsefî düşünceye dayalı olarak anlatmaktadır.

Felsefî-lirik şiirlerinde insan ve aşk kavramlarına genişçe yer verilmektedir. Bu en ulvi hisleri şair kendi bakış açısına göre felsefî kategori olarak değerlendirir. Allah'a, güzelliklere yönelik bu mistik yaklaşımı Nesîmî'nin lirizminin ana motifi sayılır

Kadın kavramı ise her zaman felsefî açıdan Allah'ın yarattığı güzellik olarak yüceltilmektedir. Esas teması, insan ve Allah'tır.

*Ben dünyanın, yaratılışının, başlangıcının sebebiyim,
Ben güneşten, aydan kalan karanlığın kalanıyım.
Ben karanlıktan zorlanan her bir yanda parlayan ay ve güneşim,
Ebedî aşkın ve ezeli güzelliğin dünyasıyım,
Şehirdeki darlığa rağmen mutsuzlukta bir tehlike yok derim.*

Onun düşüncesine göre insan ve insanın asıl gayesi bu dünyayı terk edip başka dünyaya geçmek değil, Allah'a yakın olmaktır, Allah'tan hakikati, iyiliği istemek, İmadeddin Nesîmî Kur'an'ı büyük ilim olarak görür, Ayet-i Kerimelere başvurur, Hurufi bakış açısıyla dinî konuları şerh eder. İmadeddin Nesîmî'nin ustalığını onun keskin içerikli şiirleri, açık, poetik dil ile ifade edilen ve sınırları aşan felsefi derinlikli mısralarından anlamak mümkündür. Çok üstün poetik ustalığı, şiir dünyasının gizemli yönleri daha çok gazel türünde açıkça göze çarpar. Şiirlerinin çoğu aşk teması üzerine felsefi lirizm ile yazılmıştır. İmadeddin Nesîmî'ye kadarki şairlerin şiirleri de Nesîmî'nin şiirleri ile aynı potada değerlendirildiği gibi karşılaştırılarak da ele alınır. Belirtilmesi gereken önemli bir husus da şudur ki, Şairin en güzel mısraları, insanoğlunun yüceliğine vurgu yaptığı mısralarıdır. Mesela, "Hazineyi arama sen taşa veya demirde,/ İnsanoğlu hazinedir bilesin her devirde!" mısraları bunu kanıtlar niteliktedir.

Âşık edebiyatının sonraki temsilcilerinin eserlerinde de İmadeddin Nesîmî'nin etkisini görmek mümkündür. İmadeddin Nesîmî; gazel, rubai, tuyug türlerinde şiirler yazan, eserleriyle de Ortadoğu ve Merkezî Asya ülkelerinde tanınan bir şairdir. Ayrıca günümüz şiirini de Nesîmî'siz hayal etmek mümkün olmadığını zamanın kanıtladığına şahit oluyoruz.

Türkiye'de İmadeddin Nesîmî'nin eserleri 2 kere (1871-1880 yıllarında) yayınlanmıştır. Ayrıca müstakil olarak yayınlanmamış eserleri de dergilerde, antolojilerde yer almıştır.

1926 yılında Bakü'de tezkireci Salman Mümtaz tarafından "Divan"ı yayınlanmıştır.

1973 yılında doğumunun 600. yıl dönümü armağanı olarak Azerbaycan sinema yönetmeni Gasan Seyitbeyli tarafından sinema filmi çekilmiştir.

2019 yılında, doğumunun 650. yılı dolayısıyla "Nesîmî yılı" ilan edildi.

Sonuç olarak, Seyyid İmadeddin Nesîmî'nin Türk şiiri tarihinde ve felsefesinde ayrı bir yere sahip olduğunu ve onun şiirinin genel olarak insanlığın hümanist eğilimindeki felsefi düşünceleri barındırdığını söyleyebiliriz.

**Yrd. Doç. Dr.*

K. M. Cumakadirova

N. İsanov Kırgız Devlet İnşaat, Ulaşım ve Mimari Üniversitesi Kırgız Dili Bölümü Bölüm Başkanı

Dalda Ne Var

◆ Mehmet Şeker

Dalda kiraz
Gülser biraz
Başka türlü
Geçmez bu yaz

Dalda vişne
Gönlüm teşne
Başka türlü
Bitmez iş ne

Dalda erik
Topla ferik
Başka türlü
Dolmaz derik

Dalda incir
Elde zincir
Başka türlü
Derdi dindir

Dalda üzüm
İki gözüm
Başka türlü
Nedir çözüm

Dalda zeytin
Koş gel tin tin
Başka türlü
Durum çetin

Dalda elma
Gel de alma
Başka türlü
Haber salma

Dalda armut
Yanında dut
Başka türlü
Aklında tut

Türkü Yazıları/Dört Mum Kimin Yanan Kerkük

◆ Ali İhsan Kekeç

Türklerin gözü sulu gönlü yukadır. Türküler Balkan acısı, Kerkük sızısıdır. Kırım'dır, Kerkük'tür, Azerbaycan'dır, Kıbrıs'tır. Cezayir'dir, Yemen'dir, Hicaz'dır. Altı yüzyıllık "Koca çınar"ın her birini bir coğrafyada bıraktığı, dallarını o acıklı topraklara gömerek küçüle küçüle, budana budana çekilip kadim yurt öz toprak olan Anadolu'ya sığındığı, buradan da atılmak istenirken o yüce millet Allah'a şükürler olsun burayı canla başla savunarak o koca İmparatorluğun küllerinden yepyeni bir devlet kurmuş burada ebedi olarak kalmanın temellerini atmıştır. Bize bu toprakları yeniden hediye eden o yüce ecdadımızın ruhu şad olsun. Ebedi yurdumun topraklarında ebediyete kadar her biri bir el olup Allah'a uzanan serin selvilerin gölgesinde uyunsunlar. Onlar bizim birer tapu kaydımız gibi bu topraklar üzerinde hâkimiyetimizin sicil kayıtlarıdır.

Türkü diyerek başladık sözümüze, bir Kerkük türküsü ile devam edelim;

Güzellerden üç güzel var sevilir

Biri yiğit, biri gelin, biri kız

O üç güzel benim güzellerim Kırım, Kerkük, Türkistan... Nida Tüfekçi merhumun Kerküklü merhum Abdulvahit Küzecioğlu'dan derlediği bu türküyü dinlediğimde ne oğlan ne gelin ne de kız gelir aklıma. O coğrafyalarda öksüz ve yetim kalan Türk illeri gelir, Türkmen gardaşlarım gelir. Koca Osmanlı yirmi iki milyon kilometre kare toprağa hükmetmiş ancak zapturapt altına aldığı bu coğrafyalardaki yerli halkların dinine diline yaşantısına karışmamış onları Batı'nın yaptığı gibi yok etmemiş bir hoşgörü ikliminde adil bir şekilde mutlu müreffeh yaşatmış yüzyıllarca Türk'ün alicenaplığını İslâm'ın engin hoşgörüsüyle -Yaratılanı Yaratandan ötürü sevmek düsturu ile birleştirerek- butopraklarda öyle bir medeniyet yaratmış ki dünyaya insanlık nedir öğretmiş. Ancak kader bu ya O Koca Çınar yıkılmış Osmanlı kendi kabuğuna çekilmek zorunda kalmış, kalmış da, o topraklarda bıraktığı soydaşlarımız, dindaşlarımız zulme uğramış, katledilmiş, yurdundan yuvasından atılmış. Yüzyıl aşkın bir süreden beri bu zulüm sürmektedir.

İşte daha düne kadar öz be öz Türk yurdu olan Kerkük de bu topraklardan biridir. Bu gün -Mum kimin yanan Kerkük deriz de Kerkük'lü kardeşlerimizin kederi ile yanar kavruluruz. Yüzyıl önce sinde çeşitli oyunlarla ya da zorla elimizden alınarak İngiliz mandası yapılan o toprakları kukla idarecilerle emirleri altına alarak kan ve gözyaşı

beldelerine dönüştüren Türk-İslâm düşmanları bu zulümlerini sürdürmektedirler zamanında Türk'ü sırtından hançerleyenlerin torunları bu gün ayaklar altında namus ve haysiyet mücadelesi bile verememektedir yine Türkleri beklemektedirler. Yüzyıl önce dedelerinin yaptığı ihanetin bedelini bu gün onlar ödemektedirler.

1959 yılı Temmuzunda General Kasım döneminde istenmeyen halk ilan edilen Türkmen kardeşlerimiz büyük bir katliama uğramış, başta Ata Hayrullah olmak üzere yüzlerce Kerküklü Türkmen gardaşımız katledilmiştir. Yüz yıl önce o topraklarla beraber bizden koparılan o toprakların has evlatları orada varlıklarını sürdürüyorlar, özlerini kaybetmiyorlar Anavatanları ile olan bağlarını o güzelim yanık türkülerle güçlü tutmaya çalışıyorlar. Her gün memleket hasreti ile yanıp tutuşan bu kardeşlerimizin duygularını döktükleri her türkü bir hüznün yumağı olup boğazımıza tıkanıyor, o türkülerin yanıklığı ve bir feryadı andıran ezgileri o hasretten olsa gerek.

Yara yeri yara yeri

Sızılar yara yeri

Kervan göç etti gétti

Yalvarram yara yeri

Ne sende ok tükendi

Ne mende yara yeri

Yar eluvdan hara gédim

Kerkük'ün yarası öyle bir yara ki her an kanayıp duruyor içimizde.

Kerkük'ün zindanına attilar meni

Mazlumlur sürüsüne kattılar meni

Bir yanım dağladılar ateşle annem

Ne suçum ne günahım yaktılar meni

Türkmen obalarından göçen anneler

Ne yuvaları kalmış ne de haneler

Gök kubbeyi sarar mazlum feryadım

Elbet bir gün güler bize seneler

Kerkük'ün zindanlarında çürüyen nice Türkmen'in hatıralarını gönül zindanlarına gömdük. O bir sızı ki her an kalbe dokunan bıçak yarısından sızan kardeşkanı gibi.

Yıktılar kal'amızı

Sürdüler balamızı

Daha can boğazdayken

Çektiler salamızı

Elinde yad elinde
Öt bülbül yad elinde
Bir diyar mezar olsun
Kalmasın yad elinde

Can Kerkük canan Kerkük
Her söze kanan Kerkük
Kalıpdı yardan uzak
Mum kimin yanan Kerkük

Kerkük'ün yıkılası kalası gibi gönül kal'amızı da yıkar gider bu türkü... Bunun gibi nice Kerkük türküsüne can veren Üstad Mehmet Özbek'e selamlar olsun. Birçok türküyü yorumlamış bizlere kazandırmış, bu türküyü de kendi bestelemiş, Kerkük'ü mum gibi yakmış yakmasına da bizim yüreğimizi de yakıp kavurmuş.

Kerkük'üm ah Kerkük'üm, benden koparılan Kerkük'üm. Aramıza sınırlar çizilip yad ellere bırakılan Kerkük'üm ben sana deyim... Bir gün o çizgileri masa başında cetvelle çizen elleri kırar da aramızdaki sınırları kaldırırız elbet bekle Kerkük'üm, can Kerkük'üm. Türküleri yakan, türkülerle yaşayan, hasreti ve vuslatı türkülerle yaşatan Tük yurdu. Men sana ne deyim;

Men sana gülüm demem gül koklanır atılır
Men sana şeker demem acı çaya katılır
Men sana altın demem pazarlarda satılır
Men sana derviş demem post giyer abdal olur
Men sana paşam demem azledilir atılır
Men sana beğdiyerem beyler daim beğ olur
Men sana Kerkük diyerem kölgesinde yatılır

Kerkük'üm men senin ipek yağlını ne edem, men seni görmeğe gelirem bir gün. Gelemezsem de aklımı başımdan alan türkülerinle avuturum kendimi. Merhum Neriman Altındağ Tüfekçi'nin hakkını vererek okuduğu Abdulvahit Küzecioğlu'nun şu iki türküsüne kulak verelim şimdi de;

Seherde oyan yeri
Sineme dayan yeri
Yüz yıl gelse oyamaz
Bir gün gam oyan yeri

Seherde sada gelir
Zulme çok dada gelir
Bir ölüm bir ayrılık
İkisi yada gelir

* * *

Baba bugün dağlar yeşil boyandı
Kim yattı kim uyandı
Gözlerim ağam kalbime ataş düştü
İçinde yar da yandı
Su septim ataş sönsün
Septiğim su da yandı

Baba bugün yar dağıdır
Sinemde yar dağıdır
Gözlerim ağam başımda gam yuvası
Dağıtsa yar dağıdır
Gözlerim ağam kurbanam o zülfüne
Gün vurur yel dağıdır

Yine bir başka türküsünde üstat, Kerkük hasretiyle kendi yanar kavrulur da bizi de yakar kavurur

Harda kaldı Kerkük'ün güzel havası
Bir başka idi güneşi ayı seması
Yaktı kavurdu içimi vatan sevdası

Kerkük bizim dil varlığımızdan duygu ve düşünce yükümüzden çok şeyler taşır bünyesinde. Kendine has şivesi ile her biri bir sanatçı duyarlılığı taşıyan insanların hançeresini yırtarcasına söylediği Türküler değil kendini Türk hissedenleri, Türke komşu ya da akraba toplulukların bile edebi zevkini harekete geçirir. Adına müzik dediğimiz o edebi zevkin şahikası olan sanatın Orta Doğu halklarının hepsinde mevcut olan avaz derecesinde yüksek sesle icra edilen bu ezgiler, ille de türkülerimiz bir çöl sanatı icra eder gibi gelir insana.

Altun hızma mülayim
Seni haktan dileyim
Yaz günü temmuzda
Sen terle men sileyim

Gün gördüm günler gördüm
Seni gördüm şad oldum

Altun hızma kadağa
Salıpsan alt dudağa
Bayramdı bayramlaşak
Yanak değsin yanağa

Altun hızma incidi
Kömleğimnarıncıdı
Menim lal olsun dilim
Ne dedi yar incidi

Ankara'da öğrencilik yıllarında tanıma fırsatı bulduğum merhum Abdurrahman Kızılay'ın söylediği bu türküyü duydukça o yıllarda deli taylarla koşturan gençliğimizin ter-ü taze duyguları gelir aklıma. Türkünün arasında "Dede dede" diyerek bir hoyrat tutturup duygularımı şahlandırdığını hiç unutamam. Kerkük aysız gecelerde uzaklarda bir çoban yıldızı gibi görünür gözlerime. O yıldız ki kaç ışık yılı uzakta yakamozlar oluşturarak parıldar hasretle yanan gözlerimde.

Aldanış

◆ Yunus Kara

Yine yanlış tartmış gönül terazim,
Darasız aşklarda ömür yormuşum,
Gözüme-gönlüme geçmemiş sözüm,
Aşka inanmışım yalan olmuşum.

Zamanı pay eden takvime inat,
Tükenir mi bir gün bu hain firkat,
Gözlerime dolmuş tuzdan hakikat,
Yusuf'u bekleyen Kenan olmuşum.

O'na "kulluk" iken bütün telaşım,
Ok salar düşürür, vurdurur başım,
Hayra yorulmamış gördüğüm düşüm,
Harp meydanlarında talan olmuşum.

Âşık-ı sadıktan miras töreye,
Karasevda denen bitmez çileye,
Eş etmişler beni bir gamlı neye,
Aşk meclislerinde nalân olmuşum.

Dilime saplanmış bir deli türkü,
Yolcuyum, menzilim son gönül mülkü,
Gölgeme yükleyip görünmez yükü,
Bu derdin yoluna kervan olmuşum.

Söyleyecek başka kalmamış sözüm,
Geceye mülteci en son gündüzüm,
Körükle-nefesle yanmamış közüm,
Rüzgârın elinde duman olmuşum.

Yazdığım bu şiir aşkın ahvali,
Akıbet boynumda ahret suali,
Her darağacında yaprak misali
Kendi idamıma ferman olmuşum.

Gül Olmak Güzel

◆ Mahmut Topbaşlı

Aşkın gülşeninde gül olmak güzel,
Gönülden gönüle yol olmak güzel !

Hakikât el edip, nur çağırırken,
Kırıp zincirleri kul olmak güzel !

Günler kaybolurken zaman içinde,
Umutla beklenen yıl olmak güzel !

Bir zamanlar alev alev yanmış da,
Nârını saklayan kül olmak güzel !

Boyun büküp susmak, erce iş değil,
Hak'kı haykırarak dil olmak güzel!

Nazlı nazlı akıp gitmek var amma,
Çileyle çağlayan sel olmak güzel !

Kuru bir mekânı seçmek yerine,
Sele sîne açan göl olmak güzel!

Aşk kervanı yola revan olurken,
Mecnun'u bekleyen çöl olmak güzel!

Mazlumu koruyan, hakkı savunan,
Yetimi okşayan el olmak güzel!

Yanık bir türküde donmak olur mu?
Gönül mızrabına tel olmak güzel !

Günbeyli, toprağa kök salar iken,
Yaprağı besleyen dal olmak güzel!

Aşkın gülşeninde gül olmak güzel...

Tuna Irmağı Akıyor

◆ Erdal Noyan

Tuna, Türkiye Cumhuriyeti sınırlarına uğramamakla birlikte, “Tuna Nehri akmam diyor” dizesiyle başlayan marşın (türkünün) katkısıyla çoğu iç akarsudan daha çok biliniyor.

Tuna’yı geçenler Ruslardı bu kez.

Şimdiki Bulgaristan’ın sınırları içindeki o zamanın Osmanlı kenti Zağra’nın Müftüsü Hüseyin Raci Efendi, Osmanlı-Rus Savaşı’nın tanıklarından biri.

Müftü’nün, Ertuğrul Düzdağ’ın baskıya hazırladığı Tarihçe-i Vak’a-i Zağra’da verdiği bilgiye göre, Rus Ordusu, Tuna Irmağı’nı 1877 yılının Haziran ayının 12’sinde geçmiştir.

Şöyle deniliyor Osman Paşa Marşı’nda:

*“Düşman Tuna’yı atladı
Karakolları yokladı”.*

Zağra Müftüsü şunları aktarıyor: “1294 Hicrî senesi Cümâdelâhire’si ve 1293 Rumî yılı. Mağrur düşman Tuna’yı geçerek Zıştovi’yi zapt etti. Burayı koruyan askerlerden dört yüz kadar Müslümanı al kana boğdu. Ahali ağlayarak, şaşkın ve perişan yollara düşüp dağıldı. Yatak köyü halkını tamamen katliam ettiler.”

Ruslar, Plevne’yi de kuşatırlar.

Zağra Müftüsü, “Yirmi iki Teşrinievvel (Ekim) 1293’te Plevne tamamen muhasara altına girmişti.” diyor.

Rus Ordusu’na karşı savunma savaşı yapan Osman Paşa, askerlerini karşı saldırıya geçirir.

Kendisi en öndedir. Çetin bir savaş yapılır. Ancak çember yarılamaz. Paşa, bacağından yaralanır.

1877 yılının Temmuz ayında başlayan savunma, Aralık ayında sonuçlanır.

Plevne yitirilmiştir.

Rupert Furneaux, yüz kırk üç gündür eşi az görülür bir yiğitlikle savaşan Türklerin beyaz bayrak çekmekten başka umarlarının kalmadığını yazar.

(Türkçeye, Tuna Nehri Akmam Diyor adıyla Şeniz Türkömer’le Derin Türkömer’in çevirdikleri kitap Plevne Savaşı’na ilgi duyanlarca okunmaya değer bir yapıt. Kuşatmanın ve savunmanın aşamaları tanıkların tanıklıklarından yararlanılarak oldukça ayrıntılı bir şekilde anlatılıyor.)

Plevne’yi kararlılıkla savunan Osman Paşa, Osmanlı’nın Trakya’da bile tutunmakta zorlandığı bir zamanda yükselen yürekli bir asker olarak ün saldı.

Tuna Irmağı’na bakarken, Tokat doğumlu “şanı büyük” Osman Paşa’yı anımsamak doğaldır ve gereklidir.

“Plevne’den çıkmam” diyen ancak çıkmak zorunda kalan Osman Paşa’nın anısı aradan çıkarıldığında Tuna’nın anlamı ve önemi büyük ölçüde azalır.

1877, 1878 yıllarını acıya boyayacak Osmanlı-Rus Savaşı’nın bir kesitinin, Tuna’nın, Plevne’nin, Osman Paşa’nın ve adları bilinmeyen binlerce askerin türküsü “Tuna Nehri akmam diyor” büyük olasılıkla Plevne Savaşı’nın hemen ardından söylenmiştir.

Plevne’de canlarını yitiren adslara gelince, aşağıdaki bilgi doğruysa rezil bir iş yapılmış!..

Furneaux, Plevne’deki savaş ressamı arasında yer alan İrving Montagu’nun 1879 yılında Bristol’da okuduğu bir gazete haberini aktarır. Habere göre, Plevne’den Bristol Limanı’na otuz ton insan kemiği getirilmiş!

Furneaux’un yorumunu, çevirmenlerin Türkçesiyle aktarıyorum: “Ufacık bir Balkan kasabasını ele geçirmek ve savunmak için hayatlarını verenler, İngiliz topraklarını gübrelemekte kullanılıyordu.”

Doğruysa, çok acı değil mi?

Tuna’nın akmamak gibi bir seçim hakkı yok, kendi yasası buyruğunca bazen cılız, bazen coşkulu, bazen taşkın ve insanoğlu yüzünden zaman geçtikçe biraz daha fazla kirlenerek ve kirleterek de olsa akmayı sürdürüyor...

Azerbaycan'da 9'uncu Şairler Günü'ne davet ettiler. SSCB dağılmadan önce Türk Dünyası bilinmezlerimizden biriydi. Bugünkü haberleşme imkânlarıyla Doğu Türkistan'dan ne kadar haberimiz oluyorsa, bunun yüzde biri kadar bile değildi bildiklerimiz. Esir Türk illeri diyorduk, Osman Batur, Şeyh Şamil diyorduk.

*"Fırat niçin, Dicle niçin, Aras niçin
Benden doğar, bana dökülmez?"*

diye ağıtımız vardı Arif Nihat Asya'dan.

Abdurrahim Karakoç:

Ellerin yurdunda çiçek açarken,

Bizim ile kar geliyor gardaşım.

Bu hududu kimler çizmiş gönlüme,

Dar geliyor, dar geliyor gardaşım."

dese de üzülmekten başka yapacak bir şeyimiz yoktu.

Yetik Ozan Azerbaycan Türkleri için:

"Beni koyup irak beri yaralı,

Bunca yıllar geçer, gel di gel gayrı.

O gündür bu gündür kapım aralı;

Anca yeller geçer, gel di gel gayrı.

Saçağında garip bayraksız göğün,

Bereketsiz harman, halaysız düğün,

Nice ki, soframa günde üç öğün,

Önce eller geçer, gel di gel gayrı."

diye devam ediyordu şiirine.

Dilaver Cebeci Ağabey'in sitemi vardı:

"Haber gelmez Kırgız, Tatar, Kazaktan."

O yıllarda Godfrey Lias'ın Göç kitabını okumuştum. Kali Bey ve arkadaşları binlerce kişi başladıkları göçü 234 kişiyle tamamlamışlardı. Taklamakan çölü kan emmişti. Biliyorduk ki "Çırpınırdı Karadeniz, bakıp Türk'ün bayrağına."

70'li yılların sonlarına doğru, Adana yolculuklarımdan birinde otobüsteki radyoda Çırpınırdı Karadeniz başlamıştı. Hayret etmişim, TRT nasıl söylüyor bunu diye. Hele bir kıtasını:

"Olsun bütün Turan eller,

Kurban Türkün bayrağına"

diye bitirince bende hal kalmamıştı. Mutluluktan, hayretten yol boyunca sabaha kadar uyumamışım. Yine o dönemlerde Taşkent Film Festivali var, bir Rus görevli dönemin en revaçta aktristini oraya davet edecek ve istediği "Ruslar sanata ve sanatçıya çok önem veriyor." lafını söyletmek. Günlerce Türkan Şoray'ın setine gidip geliyor ve nihayetinde onu davet ediyor. Türkan Şoray'ın geleceğini duyan soydaşlarımız salonun içini dışını dolduruyor. Sah-

neye bir pelerinle çıkıyor Türkan Hanım. Pelerini çıkarıyor, giydiği elbise bir Türk bayrağı motifli. Salon gözyaşlarıyla ıslanıyor, yıkanıyor, yıkılıyor.

Rus görevli perişan...

Ertesi sene bir başka aktrist davet ediliyor, o söylüyor tabii "Ruslar çok insancıl, sanata ve sanatçıya çok değer veriyor." vs. vs..

Yolculuk bu düşüncelerle başlayacaktı. Eskişehir'de okuyup Azerbaycan'a dönen talebelerden birisine de geleceğimi haber vermişim. O da bizi davet eden yetkililerle görüşmüş "Abi seni ben karşılayacağım." demişti. Esenboğadan bindiğimiz uçağımız Bakü saatiyle 21.50'de "düştü." Düştü Azerbaycan dili ile indi demek. Azerbaycan bağımsızlığa kavuştuğu yıllarda bir mühendis arkadaşımız oraya çalışmaya gidiyor, bir müddet sonra da ailesini getirmek istiyor. Uçak bir türlü gelmiyor. Nice sonra yanındaki Azerbaycan Türk'ü arkadaşı bir yerlerden haber alıyor ve sevinçle "Uçak düştü, düştü!" diye müjde veriyor ama bizim arkadaş bitmiş, konuşmıyor, nasıl, nereye diye. Sonradan anlaşıyorlar tabii. Sümüklü et, kemikli et demek mesela. Sınık, sınıkçı, Sırp Sındığı diye devam edilebilir belki. Haydar Aliyev ile Süleyman Demirel arasındaki konuşma ise müthiş. Haydar Aliyev, Süleyman Demirel için verdiği yemekte çok övücü bir konuşma yapıyor ve "İşte benim gardaşım, dünyanın gelmiş geçmiş en başarılı siyasi pezevengi." diye bağlıyor konuşmasını. Bizim heyet ve Süleyman Demirel şaşkın. Sonra pezevenk kelimesinin başarı, önemli, değerli kişi manasına geldiğini öğrenince Süleyman Demirel, Haydar Aliyev'e teşekkür ediyor: "Siz de az pezevenk değilsiniz ama."

Burada okuyan arkadaşımız beni havaalanında görünce kamera ile kayda almış. Dışarıya çıktık arabasını göstererek: "Abi bu arabayı ay başında aldım. Sizin buraya geleceğinizi duyunca garaja çektim, binmedim ve kimseyi bindirmedim. İlk binen kişi sizin olmanızı istedim." Sonra bir otele yemeğe gittik, gece yarısını geçene kadar hasret giderdik, sohbet ettik. Ona sorularım oldu tabii.

- "Üniversite biteli kaç sene oldu?"

- "On dokuz."

- "Uçakla Nahçıvan'a, oradan otobüslerle Türkiye'ye geliyordunuz. Şimdi neyle geliyorsunuz?"

- "Sadece uçakla..."

- "O dönemde aileleriniz size para gönderemiyordu, şimdi olsa gönderebilirler mi?"

- "O günlere nazaran çok daha iyiyiz, zorlansalar da gönderebilirler."

-“Şimdi çocuklarınızı Türkiye’ye eğitime gönderir misiniz?”

-“Abi, biz Türkiye devletine, milletine çok şey borçluyuz, minnettarız, hakkını ödeyemeyiz. Bize yedirdiler içirdiler, burs verdiler. Biz Türkiye ile dünyayı tanıdık. Orada eğitim aldık ve buraya döndüğümüzde her birimiz iyi görevlere geldik. Ama şimdi eğitim olarak çocuklarımızı Türkiye’ye göndermeyiz. İlla gönderirsek iyi eğitim vereceğini bildiğimiz ülkelere göndeririz. Ayrıca biz Türkiye’de demokrasiyi tanıdık. Geldiğimizde burada yaşadıklarımızı, gördüklerimizi anlattık. Şimdi ise sizdeki demokrasi kadar burada da var.” Sevindim mi, üzüldüm mü bilemedim. Sonra beni kalacağım otele bıraktı çocuğumuz. Çocuğumuz derken ağız alışkanlığı tabii, şimdi kırklı yaşlarda hepsi...

Geceyi Bakü’de geçirdik. Otelde sabah kahvaltısı yaptık Otelin yemekhanesinin tavanının dört tarafı Türk devletlerinin bayraklarıyla donatılmıştı. Böyle bir sabaha uyanmak ne güzeldi. Bayraklar biz geldiğimiz için konulmamıştı, epeydir orada durdukları belliydi. Türkiye’de böyle bir otel var mıdır, bilmiyorum.

Kuba şehrine doğru yola çıktık. Tarihi özellikleri, önemi vs. internetten bulunur Kuba’nın. Ben biraz farklı taraflarını yazmaya çalışacağım. Kuba “alma”sı ile meşhur. On beş bin hektarlık tarım arazisinin on iki bin hektarı elma bağı imiş. Bir Kubalı her gün iki elma yemiyorsa ya elma yokmuş, ya Kubalı değilmiş. “Kuba’nın Al Alması” türküsü var, biz onu alıp “İğdır’ın Al Alması” yapmışız. Sadece o değil tabi. Emel Sayın’ın söylediği “Onda Bunda Şundadır” da Stalin’ce katledilen Mikail Müşvik’in sözlerini yazdığı ve Ali Ekber Tagiyev’in bestelediği bir şarkı, onu da bize benzetmişiz. Şiir şu:

“Dəyirsən yanında qalacağammən,
Çoxgözel fikirdir, qalsənəqurban.
Nə zaman istəsənəziz canımı,
Qumralgözlərinlə al sənəqurban.

SənMüşfiqin yanında, qalğinsənəqurban,
İstəsən bu canımı, alğinsənəqurban.
Gəlmişüzuruna bir qara dağlı,
Bir qaraqulundur, qolları bağlı,
Gəlçəkməsinəməsən hicran dağı,
Gümüş topuğunda xal, sənəqurban.

“Nazende Sevgilim”i de unutmamak lazım bu arada. Şiir okuyacağımız salon tamamen doluydu. Türkiye’de yapılan şiir şölenlerinin hiçbirinde böyle bir kalabalık görmedim desem mübalağa etmiş olmam. Sahnede “Türkiye’de bir şehirden bir şehre şiir okumaya gidiyoruz, burası da benim için öyle. Yabancı bir ülke, şehir, değil.

Biz Tanrı Dağları’nı biliyoruz, Kırım’ı, Kerkük’ü, Gence’yi Estergon’u, Karabağ’ı, biliyoruz. Yemen bizim Tuna bizim, Aras bizim. Yahya Kemal diyor ki “Vatan hatıralardır.” Bizim Türk Dünyası’nın her tarafı hatıralarımızla dolu. Burası da bizim vatanımız” gibi bir konuşma yaparak şu şiiri okudum:

Sanma ki buralardır,
Dokuz yön bizim oğul.
Vatan hatıralardır,
Hep dizim dizim oğul.

Gâhgüldür, gâh dikendir,
Gâhboynumu bükendir,
Estergon, Ötüken’dir,
Baharım, yazım oğul.

Bazen bendirir, neydir,
Bazen Mirali Bey’dir,
Koroğlu’nda hey heydir,
Çalınan sazım oğul.

Gökçek çam kokusudur,
Bir yayla uykusudur,
Bazen bir avuç sudur,
Gözesi gözüm oğul.

Türküdür dağ başında,
Hasrettir gözyaşında,
Yârin hilal kaşında,
Çekilir nazım oğul.

Hazar’dır, Akdeniz’dir,
Gözyaşınca temizdir,
Her damla benden izdir,
Yazılmış yazım oğul.

Sazdır, kopuzdur, tardır,
Gün batmayan diyardır,
Türk olan bahtiyardır,
Göklerde izim oğul.

Ha İstanbul ha Kaşgar,
Gâh sevdadır, gah efkar,
Daha diyeceğim var,
Bitmedi sözüm oğul.

Yoldaki yolu bulur,
Yol bilmezler kaybolur,
Gökte gece mi olur?
Apaktır yüzüm oğul.

Mete de biz, Mehmet de,
Sıla da biz, gurbette,

Bu seçilmiş millette,
Dünyaya lazım oğul.

Dünya dünyaKur'ân'dır,
Gökkubbede Turan'dır,
Vatan bende durandır.
Hepsi de özüm oğul...

Gece Kubâda kaldık, sabah Soykırım Müzesi'ni
ziyaret ettikten sonra Şeki'ye doğru yola çıktık.

Şeki, Azerbaycan'ın kuzeyinde, Bakü'ye 370 km
uzaklıkta tarihi bir şehir. Araplar, Şirvanşahlar, İl-
denler, Safevi, Osmanlı hüküm sürmüş, Şeki Han-
lığı kurulmuş. 2016 yılında da Türk Dünyası Kül-
tür Başkenti ilan edilmiş bir güzel yer. Esas gitme
sebebimiz ise şiir toplantısının birisinin de orada,
Bahtiyar Vahapzade'nin doğduğu evde yapılacak
olması idi. Toplantılar Azerbaycan ve Türkiye'den
birişir büyükümüz adına yapıyordu. Şeki'deki
de Bahtiyar Vahapzade ve Mehmet Akif Ersoy adı-
na düzenlenmişti.

Sekiz saatlik bir yolculuktan sonra Şeki'ye vardık.
Bahtiyar Vahapzade gittiğimiz evde doğmuş ve
dokuz yaşına kadar burada yaşadıkten sonra Ba-
kü'ye göçmüş. Devlet bu evi müze haline getirmiş,
Bahtiyar Vahapzade'nin aldığı ödüller, özel eşyala-
rı, fotoğrafları burada sergileniyor. Her gittiğimiz
yerde ilgi büyüktü. Burada da çocuklar merdivene
dizilmişler, bize şiir okudular. İlgililer konuşma
yaptılar. Azerbaycan mahnıları dinledik. Müze
Müdürü Esen Zekeriyabeyli evin dış kapısını gös-
tererek: "Yıllardır gözüm bu kapıdaydı. Türkiye'den
gonaklar gelsin diye bekledim. Ne güzel oldu." diye
konuştu. Bahtiyar Vahapzade Ağabey yaklaşık yir-
mi sene önce bana Bakü'den Eskişehir'e bir kitabını
imzalayıp göndermişti. En güzel hatıralarımdan
biriydi, bunu anlattım. Sonra Bahtiyar Vahapza-
de'nin aklımda kalan şiirlerinden okudum, diyor-
du ki;

*"Yaşamak yanmağdır, yanasın gerek
He'yatınme'nası yalnız ondadır,
Şam eğer yanmırsa yaşamır demek
Onun da heyatı yanmağındadır..."*
(Şam, mum demekti)

Bir başka şiirine ise şöyle başlamıştı;

*"Kış da bahar, baharda kış,
Selde, suda od gizlidir.
Ak bulutta yemyeşil ot,
Yeşil otta süt gizlidir."*

Biz Bahtiyar Vahapzade gibi güzel insanların şi-
irlerinden mayalandık, dedim ve şiirimi okudum.

Görünen gizlidir kökte,
Dal üstünde sanan benim.
Yıldızlar serpilmiş gökte,
Saymaktan usanan benim.

Gök ekinleri yolanda,
Işık kararır o anda.
Dertler un ufak olanda,
Değirmende dönen benim.

Eğri, doğrulur niyazla,
Ki rahmet gazaptan fazla,
Gökkuşağı şavkır hazla,
Yağmur yağmur dinen benim.

Ümidi ararken keder,
Doğru yanlışla harbeder.
Güneş dünyayı seyredir,
Bakmaktan utanan benim.

Ararım sandım hakkımı,
Çağırdım giden aklımı,
Saçaklarda buz salkımı,
Gerçeklerde donan benim.

Hep sorarım neden, niçin?
Kavrulurum için için,
Dünya döner benim için,
Dünyaya dolanan benim.

Ölüyü bilir yaşayan,
Göğsüm uçana âşıyan,
Dünya taşır can taşıyan,
Can içinde canan benim.

Başka mekâna birleşik,
Yürüyene durur eşik,
Doğum bekler yerde beşik,
Toprakta uyanan benim.

Sonra müze evi gezdik, sohbet ettik. Bahtiyar
Vahapzade'nin kızı Gülizar Hanım da oradaydı ve
ne güzel bir insandı. Akşam yemekte bize yeniden
hoş geldin konuşması yaptılar. Bir arkadaş "Bugün
Mehmet Akif'i de andık. Benim adım Akif, yanı-
da oturan arkadaş doktor, onun da adı Akif." deyin-
ce bizi davet eden Hayal Rıza Mehmet Nuri Bey'i
ve beni kastederek "Bu arkadaşlarımızın da adı
Mehmet. İki Mehmet Türkiye'den, iki Akif Azer-
baycan'dan. Biz biriz, iki devlet bir millet." diyerek
güzel bir benzetme yaptı...

Atışma Meydanı

◆ Mehmet Gözükkara

Gözükkara:

Atışma dediğin alevdir közdür
Muhabbet kurulu bir yaya benzer
Sözü mecrasının içinde yüzdür
Bu meydan dalgalı deryaya benzer

Kutlu:

Sözler ki ateşten közden örülür
Bir güneşe benzer bir aya benzer.
Muhabbet dediğin özden örülür
Çağlar, çağlaması deryaya benzer.

Gözükkara:

Gönül ipliğinin solmaz boyası
Usta âşık sohbet eder doyası
Külünkle kırılmaz sözün kayası
Gâh da kâbus dolu rüyaya benzer

Kutlu:

Sözün bohçasını açıp serersek
Sözde sözden öte mana derersek
Gönül bahçesine gülle girersek
Doyulmaz bir düşe, hülyaya benzer.

Gözükkara:

Hâl ehli olanlar sözün yetirir
Kuşlar yavrusunu yazın yetirir
Seven sevdiğine nazın yetirir
Gâh Züleyha gâh da Leyla'ya benzer

Kutlu:

Bu meydan da köle de bir han da bir
Bir damlacık gözyaşıyla kan da bir
Yürek de bir, nazar da bir, can da bir
Söz ki cennetteki Tuba'ya benzer.

Gözükkara:

Gâhî sultan gelir gâhî han gelir
Gâhî gözlerden yaş, gâhî kan gelir
Gâhî melek gelir gâh şeytan gelir
Gâhî dünya gâhî ukbaya benzer

◆ İsmail Kutlu Özalp

Kutlu:

Yanma yürekledir köz köze değil
Bilişip görüşmek yüz yüze değil
Ehl-i muhabbette söz söze değil
Elest bezmindeki bela'ya benzer.

Gözükkara:

İster kolay ister zahmetli söyle
Her ne söyler isen hikmetli söyle
Hürmet göreceksen hürmetli söyle
Âşıklar bülbül-ü şeydaya benze

Kutlu:

Aşkın ilk halidir zar ile dolmak
Gülşende gül değil har ile dolmak
Ne varsa yok sayıp yâr ile dolmak
Âşıkta vuslata, sılaya benzer.

Gözükkara:

Hazana uğrayan gazele döner
Her âşık sevdiği güzele döner
Baharlar, kışlara güz ile döner
Hoşça kal bir nevi vedaya benzer

Kutlu:

Aşğın bir olur baharı yazı
Teller konuşturur ritmile sazı
Kaysa Leylasının cevri ve nazı
Sanma bir matemli salaya benzer.

Gözükkara:

Ne kitabı vardır ne de mektebi
İnsan fitratında taşır edebi
Gözükkara yerde koymaz talebi
Seyircisiz meydan tenhaya benzer

Kutlu:

Kutlu söz açınca laleden, gülden
Görünür yâr yüzü perdeden, tül den
Muhabbet var ise can u gönülden
Her bir yer cennet-i a'laya benzer.

Sis/Küçüksu'da Gezinti

◆ İsmail Özmel

Sis

Sis altında her şehir, tahayyüle yer verir
Göz gözü görmez olur, Boğaziçi böyledir.

Vapurların düdüğü uyarır kayıkları
Bu ses ile uyanır boğazın balıkları.

Öyle akar ki zaman yılları duymaz insan
Bakar ki uzaktadır, Boğaz, köprü ve meydan.

Uzarlarda olsan da bizimledir hayalin
Bu hayal, bu musiki, servetidir her şehrin.

Ey sis! Cömert davrandın, yaşattın birkaç saat
İstanbul büyüyle nakışlanmış bir hayat.

Çatılarda kaç gündür sisin o hülyası var
Her şehrin hayalinde İstanbul sevdası var.

Küçüksu'da Gezinti

Hangi mevsimde gelsem, rastlarım aynı ize
Gergefteki nakışlar uzanıyor denize.

Küçüksu'dan Hisar'a köpüklerden bir kilim,
Dalgalarla elele uzandı evimize.

Neler anlatmak ister, şu güzelim martılar
Hatıra yüklü zaman sığındı gölgemize.

Kulakları okşuyor bir yaylı tambur sesi
Mutluluk mehtap gibi doğuyor sinemize.

Her gün bir başka halı dokumak ne de güzel
Küçüksu'da her nağme zevk verir gönlümüze

Bu Sevda/ Sükûtun Sesi

◆ Kadir Altun

Bu Sevda

Tarifi imkansız diyorlar amma
Aşığın gönlünde tüter bu sevda
Başı, sonu, önü, ardı muamma
Girift suallerden beter bu sevda

Değişir düşünce, yapı ve fikir
Değişir hissiyat, değişir zikir
Hakir yüce olur, yüce de hakir
Aklı uçurumdan iter bu sevda

Aşk dedin mi sular durur bilesin
Dereler, nehirler kurur bilesin
Kalpler daha hızlı vurur bilesin
Hayata heyecan katar bu sevda

Sükûtun Sesi

Farklı bir melodi, farklı bir ahenk
Sükutun sesini duyuyor musun?
Daima ses ile etmektedir cenk
Sükutun sesini duyuyor musun?

Görürsün o mühim sırrı erince
Hayli karışıktır, hayli derince
Pür dikkat kesilip kulak verince
Sükutun sesini duyuyor musun?

Bilinmez âlemde usulca kayan
Ermeyene gizlidir, erene ayan
Dokuzuncu notayı fısıldayan
Sükûtun sesini duyuyor musun?

Babacığım

◆ Fikret Görgün

Ne söylesem noksan, ne yapsam yarım.
Kadrini anlatmak güç, babacığım.
Varlığınla azalıyor efkârım.
Başımda zümrütten taç, babacığım.

İzlerin gülümser bakınca düne,
Gönülden duanla geldim bu güne.
Azarlamak, kızmak kimin haddine,
“Öf!” denmesi bile suç babacığım.

Senin güzel ahlâkınla süslendim.
Güven veren omuzuna yaslandım.
Taş dokunsa “baba!” diye seslendim.
Başında kalmadı saç, babacığım.

Yüce Mevla’m kat kat versin ecrini.
Sıhhatli ve uzun etsin ömrünü.
Cennet yapsın ahretteki yerini.
Kana kana Kevser iç, babacığım.

Bana ayırırdın en güzel payı.
Yutmaz idin ben yutmadan lokmayı.
Harcasam dünyayı, uzatsam Ay’ı!
Hakkın ödenir mi hiç, babacığım?

Sen doldurdun senle geçen her demi,
Senden aldım taşıdığım erdemi.
Ne olur hakkını helal et, emi,
Cennetin yolunu aç babacığım,
Fikret’in önünü aç babacığım.

Annem’e

◆ Mevlüt Yavuz

Dokuz ay karnında taşıdın beni
Bir kez olsun “off” dedin mi hiç anne
Yıllarca uykusuz bıraktım seni
Bazen susuz kaldın, bazen aç anne

Yaşamaz, yaşatır, verir hep emek
Fedakarlık demek, annelik demek
Mümkün mü bu hakka, bedel ödemek
Anladım “öf” niye, büyük suç anne

Göğsün yastık oldu, başlarımıza
Ellerin mendildi, yaşlarımıza
Koynunda daldardık, düşlerimize
Olsa da ne kadar, vakit geç anne

Şefkat bereketi, çok etti azı
Dünyada huzura, erdirdi bizi
Yanlışa götürmez, ananın izi
Gecelerimize, ılık saç anne

Bizim için, kendinden hep, sen geçtin
Zararlıyı, zararsızı, sen seçtin
Kendinde denedin, önce sen içtin
Kevser’den de, kana kana, iç anne

Ödemeye kalksak, borcumuz sana
Değer biçilir mi, anne hakkına
Ulaşana kadar, gençlik çağına
Hesaba vurulsa, bilmem kaç anne

Kanından, canından, verdiği sütün
Gecesiz, gündüzsüz, binbir zahmetin
Hatrına, son ana kadar hizmetin
Göreyim, inşallah, gelmez güç anne

Akvaryum gibidir, dünya dalınca
Eline gelmez de, izlersin anca
Vakit gelip, emir vaki olunca
Huzur-u kalp ile, burdan göç anne

Elinde tespihin, dilinde zikir
Ölümü hoş gördün, dünyayı hakir
Karşılayıp dostça, Munker ve Nekir
Başına koysunlar, nurdan taç anne

Tren Rayları

◆Recep Şen

Dağlar, ovalar aşır, sana varsın isterdim,
Şu bağrımda uzanan soğuk tren rayları...

Hani ağlar ya bulut çiçekler gülsün diye,
Gönlüm de öyle özler, bahardaki toyları.

Raylarda akıp giden, tren değil umuttur;
Bilmem anlar mısın sen, kan ter koşan tayları?

Kampana seslerine karışır hikâyemiz,
Garları dolaşır da, bilinmez detayları.

Şehrin hengâmesinden kaçır beni yanına;
Huzuru fısıldasın, köyün duru çayları.

Uzarlardan duyunca trenin düdüğü,
Yanık sesinde dinle, hasret yüklü ayları.

Uzaktaki yakında, yakındaki uzakta;
Maziye karıştı hep, sevincin halayları.

Sevdası kar altında, sanki müebbet yemiş,
Gözü yaşlı prenses beklerken sarayları.

Çatılarda fırtına, içimde zelzeleler;
Beden toprağının paramparça fayları.

Hükümsüzdür

◆Mustafa Sade

Durgunlaşma öyle, bendini aşır
Ak da git istersen, hükmü kalmadı!
Ve hatta son defa kendini aşır
Yak da git istersen, hükmü kalmadı!

Başka bir âleme sürdün şadımı
Boynu bükük koydun her muradımı
Gönül eşiğimden attın adım
Çık da git istersen, hükmü kalmadı!

Sevenler yalnızdır yazdım duvara
Okurum, sükûta bürünür nârâ
İstersen hiç bakma yaktığın nâra
Bak da git istersen, hükmü kalmadı!

Mademki kapandı vuslatın bâbı
Boşaltıp öyle git başımda kabı
Üstüne seçtiğin en pis lakabı
Tak da git istersen, hükmü kalmadı!

Aynaya bakınca gördüğüm, tasa
Sen de benim gibi kendine susa
Kalbimi kalbinden söküp, mahpusa
Tık da git istersen, hükmü kalmadı!

Gölgeni öptükçe yanar dudağım
Üstüme çökmekte heyula dağım
Al işte yüreğim, işte şakağım
Sık da git istersen, hükmü kalmadı!

Yazık

◆ Mehmet Durmaz

Koca yürek dar kafese
Sıgdi diye ağlıyorum
Üstümüze kara bulut
Ağdı diye ağlıyorum.

Kula kulluk yok arkadaş
Diyen gitti yavaş yavaş
Nice yiğit zalime baş
Eğdi diye ağlıyorum.

Gül dikerim diken çıkar
Öz evladım anım yakar
Güvendiğim dağlara kar
Yağdı diye ağlıyorum.

Derdi yalan, yalan yası
Dünya tuzak dünya pusu
Ruhumuzu kiri pası
Boğdu diye ağlıyorum.

Dalavere varı yoğu
Sahte çiçek kalles koku
Bağrımıza hain oku
Değdi diye ağlıyorum.

Yorgun

◆ Mehmet Baş

Kirlendi dünyanın berrak çehresi
Yalanla karılmış cümleler yorgun
Yok mu bu yaranın yok mu çaresi
Hileyle sarılmış kaleler yorgun

Aldatır insanı serabı çölün
Tütmüyor dumanı aşk denen külün
Gülleri sevmektir suçu bülbülün
Has bahçede açan laleler yorgun

Açılır ansızın ecel yelkeni
Kırılır zamanın ince dümeni
Çağırır toprağa nice bedeni
Riyayla süslenmiş çileler yorgun

Beşibirlik alın gerdana takın
Hesap cüzdanını tabuta çakın
Gidenin ardından ağıtlar yakın
Oyunlar tuzaklar hileler yorgun

Kula kul olmanın adını koyun
Yalanla beslenip gıybetle doyun
Bir oyun içinde oynanır oyun
Tangolar sambalar baleler yorgun

Kuyruklar tilkidir gövdeler aslan
Sana da yazayım bir küçük destan
Geçerken köprüyü ayıya yaslan
Kırılmış sepetler seleler yorgun

İnsanlık ararsan mal ile mülkte
Soytarılar gezer bu koca sirkte
Sıpanın yuları durmaz ki örkte
Atların boynunda yeleler yorgun

Kuru gürültüde güfte ne arar
Eşeğin sesinde beste ne arar
Olmamış başakta deste ne arar
Ayaklar bacaklar kelleler yorgun

Dükkânın pîr-i muganı

◆ Ahmet Doğan İlbey

Fikir ve gönül tâlimi yapılan dükkânda sohbet üstü tasavvufî şiir ve deyişlerden bestelenen “gönül işi” türküler dinlediğim ve dinlettiğim için bu hüzünkârıta’n eyleyen dükkân zâhidlerinin dilinden neler çektim neler!

Tam cezbe hâlindeyken “Mûsikî haram değil midir?”, “Bu türküler Rafızîler dinler”, (Elhamdülillah ehl-i sünnet vel cemaattenim) “İçinde şarap ve meyhâne geçen türküler dinlenilir mi?” şeklinde sözlerle Kadızâdelizâhidler gibi zarf üstüne zarf atıp, ta’n eyliyorlar.

Dükkân zâhidlerine hatırlatırım. Ali Hocam, “Evin Mahremi Olmak” kitabını “pîr-i muganımız...” ithafıyla imzalayıp fakire hediye etmişti. Yanında belli etmedim ama cezbeyle kapılmışım. Bu ithafı defalarca okuyup dükkân dostlarıma da okutmuştum. Kıskanmışlardı fakiri.

Eh-li dilin malûmudur ki tasavvufta “pîr-i mugan”, “ilâhî aşk şarabı dağıtan meyhâneci” mânasındadır. “Meyhanecilerin pîr-i de Hakk şarabını dağıtan, aşkın asıl sahibidir. Dolayısıyla pîr-i mugan yolunda yürüyen birisi gönle şifa veren, Hakk aşkını ateşleyen mûsiki ile zikreder.

Meyhâneninmânası geniş; feyiz, muhabbet ve aşk şarabı içilen dergâhtır... Pîr-i mugan da o feyz ve muhabbeti kadehle sunan mürşittir ki, sümme hâşâ fakirin haddi olamaz. Bizim fikir ve gönül dükkânında, yâni dostluk meyhânesinde her şey hasbî ve muhabbet üzeredir...

Ahmet Yesevî hazretlerinin nazarına göre pîr-i mugan, Hakk yola dâvet eden “Elinden ‘dolu’ içtiği adı görklü Muhammed’dir. Bihamdillahpîr-i muğan mey içirdi / pîr-i muğan hak mustafabi-şek bilin.”

Bu mânadapîr-i mugan Allah’ın resulü ve risalet makamıdır, dolayısıyla pîr-i mugan ifadesini dikkatli kullanmak lâzım. Bizim kastettiğimiz, muhabbet ve gönül dostluğunun sakiliğini yapan, ulvî sıfat ve makamı olmayan cezbeli bir kişidir.

Şeyh Gâlib diyor ki:

*“Âşıktâ keder neyler gam halk-ı cihanındır
Koyma kadehi elden söz pîr-i muganıdır”*

yâni Hakk âşığında keder olmaz, keder halkta olur. Bunun içindir ki mürşidin sunduğu aşk kadehini elinden düşürme.

Fakirin, dükkânda dostluk ve muhabbet kadehini elinden düşürme, yâni gönül tâliminden, bedîî yârenlikten uzak kalmayın demesi ve dükkânı meyhâneye benzetmesi böyle bir hâl üzeredir.

Şairlerin pîri ve büyük atası Fuzûlî:

*“Mey içmedin açılmaz imiş bab-ı mağfiret
Sevgendler bu babdapîr-i mugan içer”*

yâni aşk şarabı içmedinse mağfiret kapısı açılmaz, sevgendler (ilâhî aşk üzere mürşid-i kâmile and ve ahit veren âşıklar) bu kapıda pîr-i muganın kendisi olan aşk şarabı içer, diyor.

Biz de tekke havası türkülerle cezbeyle kapılıp ulvî hüzünlere gark olduğumuz, ehl-i kâmillerin ve mütefekkirlerin hayatı üstüne edilen sohbetlerden şifa bulduğumuz dükkân dostluğunu ve muhabbetini tatmadan ehl-i dil olunmaz, diyoruz.

Elhâsıl, Ali Hocam’ın verdiği “fikir dükkânının pîr-i muganı” unvanını ömrümün sonuna kadar “nişân-ı zîşân” olarak taşıyacağım.

Elena

◆ Mustafa Pınarbaşı

gönlümün esrarı çözülür diye
ateşe savurdum aşkımı bugün
iniltieler geldi tâ derinlerden
güneşin sessizce battığı yerden
karışır bahtıma, tâlihîmâkus
sen bir yalancısın sus, elena sus

buğday başağının bükür boynunu
çatılmış kaştaki bir deli poyraz
aklını götürür sivrisinek, saz
iblis'e uzanan ses anlaşılmaz
çanakkale çarşısında her yan rus
sen bir yalancısın sus, elena sus

bir ölüme yaslanmışım deliksiz
uykumun içinde kayboluyorum
yaban bir eldeyim beş meteliksiz
bir doludan bir boş doluyorum
çok değil dileğim, iffet ve nâmus
sen bir yalancısın sus, elena sus

benden ancak ak dumanlar çekersin
ateş olsan cürmün kadar yakarsın
arap kızı gibi camdan bakarsın
gider sele karışır şarkılarım
etrafımda sisler, etrafımda pus
sen bir yalancısın sus, elena sus

gövdesinden yaralanmış bir gemi
yarasına merhem yapar mı beni
kapatırak deniz kirpiklerini
ezelden beridir hiç uyumamış
rengi kaçmış deli, kalmamış huy-hus
sen bir yalancısın sus, elena sus

Git

◆ Yusuf Doğdu

Bu kadar soruyu sorduktan sonra,
Etme artık beni merak sevdiğim.
Beni bu kadar yorduktan sonra,
Bırak şu yakamı, bırak sevdiğim
Bırak ta çıkayım çirak sevdiğim.

Sevdim dedim sana, sen inanmadın.
Hülyalara daldın, hiç uyanmadın.
Ben kül oldum sense bir an yanmadın,
Bırak yaksın beni firak sevdiğim.
Bırak ta çıkayım çirak sevdiğim.

Bırak artık beni yalnız kalayım,
Güle güle sana ben kahrolayım.
Bitsin artık çilem toprak olayım,
Bu aşkın sonu yok, kurak sevdiğim,
Bırak şu yakamı, bırak sevdiğim.

Ağustos

◆ Yetik Ozan

Kurşun derelerin sustuğu çağdır;
Susuzluk çağıldar taşlar katında,
Yeşilin kendini astığı çağdır
Uzak çamlar, sürgün kuşlar katında.

Gün yürür; dağ, yazı gölgeye girer,
Öfkeli başaklar dalgaya girer,
Anılar birer tunç tolgaya girer;
Zafer bayraklaşır başlar katında.

Gün döner; gündöndü yere serilir.
Bir saz burgulanır, bir tel gerilir,
Her akşam bir ölü oğul dirilir
Ana gözündeki yaşlar katında.

Ay doğar; bin yıllık bir denk çözülür,
Aynı tasta aynı kına ezilir,
Hala körpe gelin gibi süzülür
Ağustos ölümsüz düşler katında.

*[Yetik Ozan, Bütün Şiirleri: Atmaca Uçurumu-Ülkü Bağ- Yücelmek,
(Haz. Metin Özarslan) 3. Basım, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2018, s. 68].*

HECE TAŞLARI

aylık şiir dergisi

- ◆ Ali Akbaş
- ◆ Metin Özarslan
- ◆ Yasin Mortaş
- ◆ Mehmet İsmail
- ◆ Nazım Payam
- ◆ Mustafa Kök
- ◆ İbrahim Eryiğit
- ◆ Ahmet Doğan İlber
- ◆ Ramazan Avcı
- ◆ Mehmet Pektaş
- ◆ Halit Yıldırım
- ◆ Mehmet Gözükara
- ◆ Tayyib Atmaca

Birgün Sardağı'na Tekrar Dönerim

Yetmiş yedi yıldır şardağı'ndayım, kınalı keklikler yanımdan geçti, üstümden turnalar yemen'e uçtu, medine'den gelen hacı leylekler, ilk benim kokumu içine çekti, sonradan kondular pınarbaşı'na, ceyhan'da kaç ceylan suya bakarak, kemik tarağıyla saçın taradı, benim bir horozlu aynam olmadı, bir o yana bir bu yana kavaklar, ırgalanıp durdu kuş sesleriyle, önüne katarak günler günleri, yılların üstünden uçup giderken, hatıralar albümüne düştüler.

Maraş lisesinde sülüsüm aldım, sonra istanbul'da terhis edildim, elbistan mükrimin halil lisesi, peşinden rize'ye sürgüne gittim, sürgünlerin yeni süreği oldu, sabırla sınıandım şükrüm çoğaldı, döşü dolu ilham perileriyle, gönül yaylasında dolaştım durdum, keklik avlamadım kekik topladım, başımda dumanı kaldı dağların, hasretten bir bıçak yaptım kendime, şiiri bir kenger sakızı gibi, gider gelir kanatırım yıllardır, herkesin ağzına sakız eylemem.

Ne hayaller kurdum ne düşler gördüm, kaç bahar yaşadım aklımda değil, elbistan yanarken sarı sıcakta, bende püfür püfür rüzgâr eserdi, abdurrahim abi ava çıkınca, salavan'da uzun hava çekerdi, kara kıştan çıkmış gibi olurdum, sonra beyaz kartal bahattin abi, engizek'ten kanatlanıp uçardı, hayati abi de tok sesi ile, gönül soframıza bağdaş kurardı, bir de cansız ahmet güllü'müz vardı, heybesine aruzları doldurur, sürerdi atını şiir yurduna.

Köküm şardağı'nda dallar gurbette, ankara'da dolanırim yıllardır, avrasya'dan soydaşlarım gelirler, *kardeş kalemlerle* kalkar giderim, şehriyar mı deyim çolpan mı deyim, hangisini desem diğeri kalır, dolaştığım yeter dünya yurdunda, her türkünün dudağında tüterim, göygöl'de aras'ta kür'de sulanan, allı telli turnalarım dönerler, sürgünlüğüm tamamlanır sonunda, yetmiş sekiz alıç her aça yeter, bir gün tekrar şardağı'na dönerim.

Tayyib Atmaca

hece taşları aylık şiir dergisi ◆ yayın yönetmeni tayyib atmaca

son okuma metin özarslan ◆ kapak fotoğrafı yasin mortaş

yazışma haydar bey mh. 32077 sk. armada 2 d 6 onikişubat kahramanmaraş

0535 391 92 50 hecetaslaridergisi@gmail.com

55 sayı 15 eylül 2019 issn 2149-4509. (e-dergi)

Şu mavi dumanlı koyda
Bir küçük köy uyukluyor
Şu gümüş hâreli çayda
Bizim kızlar kilim yuyor

Geliyor tokaç sesleri
Yansıtır yamaç sesleri
Suyun aynasında tarar
Kızlar üç kulaç saçları

Yüzünüz şavkır sulara
Kalaylı bakraç yüzünüz
Oturun dinlenin biraz
Yok mu yazınız güzünüz

Öte geçeye geçmeyin
Çay bulanık su içmeyin
Güzellikten bağ alırlar
Gül yüzünüzü açmayın

Şarıl şarıl çimdiğim çay
Çiğdem topladığım yayla
Artık rüyama girmeyin
Etmeyin etmeyin böyle

Aynı kaptan yenen yemek
Bin dudağın değdiği tas
Ah köyüm baba ocağım
Suyun Zemzem, taşın elmas

Dağlar ak saçlı bir dede
Doruklar pâre pâre kar
Tarlalar kırdı seccâde
Kekik kokulu tarlalar

Gözümde tüter bacalar
Medet analar bacılar
Gençleri beni tanımaz
Duydum ki ölmüş kocalar

Zeynep, Elif, Suna, Gülçin,
Fistanınız biçim biçim
Bir gün imeceye gelin
Bu derdi tüketmek için

Beni unutmayın sakın
Seven demez uzak yakın
Yitirdim köyün yolunu
Yamaçlara ateş yakın

Hiç sormayın nerde kaldım
Her yıl bir diyarda kaldım
Bir ifrit ağına düştüm
Bir kuş gibi darda kaldım

Yıkacağım evi barkı
Sıkıyor beni dört duvar
Niye söylediğim şarkı
Ulaşmıyor yâre kadar

Kuşlar geçer katar katar
Katılır ben de giderim
Kanat vermezse turnalar
Kolumu kanat ederim

Çamlıbel'i tutunca kar
Uluşur dağda aç kurtlar
Bir kuş olurdu bir deve
Bacadan geçen bulutlar

Vurulmuş küçük şehzâde
Düşmüş doru küheylandan
Kimseler gelmez imdâde
Baykuş ötüyor ayvandan

Ninem nerde nerde masal
Ağzından bal akardı bal
Benim aslan çocukluğum
Yollar ayrıldı hoşça kal

Hayatı

Ali Akbaş, 1942 yılında Kahramanmaraş'ın Elbistan ilçesine bağlı Çatova [Maraba] köyünde doğmuştur. Çatova Köyü İlkokulu ve Elbistan Ortaokulunu bitirdikten sonra Kahramanmaraş Lisesine devam etmiş, burada okuduğu yıllarda edebiyata merak salmıştır. Şairin “Engizek” adlı ilk şiiri, 1955 yılında Kahramanmaraş gazetesinde yayımlanmıştır. Kahramanmaraş Lisesinde öğrenci iken bir şiiri ile birincilik kazanmıştır. Bu şiir, Kahramanmaraş Lisesi Marşı olarak kabul edilmiştir.

Liseyi bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde yüksek tahsil alan Ali Akbaş, mezuniyetin ardından 1973-1979 yılları arasında Elbistan, Çayeli ve Adana liselerinde edebiyat öğretmenliği, Gazi Eğitim Enstitüsünde idarecilik yapmış ve Ankara Meslek Yüksek Okulunda çalışmıştır. 1979-1982 yılları arasında Millî Eğitim Bakanlığı Filim Radyo Televizyonla Eğitim Merkezinde radyo programcılığı görevinde bulunmuştur. 1983 yılında Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne araştırma görevlisi olarak geçmiş ve 1985 yılında “Yapalak ve Ekinözü Ağızları” konulu yüksek lisans teziyle bilim uzmanı payesi almıştır.

Ali Akbaş, yüksek lisansını tamamladıktan sonra Bölüm'den ayrılmış ve Türk Dili Dersleri Koordinatörlüğü bünyesinde Türk Dili Okutmanı olarak görev almıştır. Okutmanlık yaptığı yıllarda da şiir ve ayrıca çocuk edebiyatıyla uğraşmıştır. Bu yılların meyvesi olarak ortaya çıkan verimleri; şiir alanında “Masal Çağı” ve “Kuş Sofrası”, masal alanında “Gökte Ay Portakaldır”, tiyatro alanında ise “Kız Evi Naz Evi” adlı eserleridir. Öğrencilik yıllarında çıkardığı *Ülküpınarı* dergisinden sonra arkadaşları ile birlikte, *Divan*, *Doğuş Edebiyat* ve *Kanat* dergilerini çıkarmıştır. Hacettepe Üniversitesi bünyesinde 25 yıl okutman olarak çalıştıktan sonra 1996 yılında emekli olmuştur. Emekli olduktan sonra dışarıdan okutman olarak çeşitli üniversitelerde ders vermiştir. 2000 yılında, Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesinde görev yapmıştır.

Evli, 5 çocuk babası ve 6 torun dedesi olan Ali Akbaş, hâlihazırda Avrasya Yazarlar Birliğinin Genel Başkan Yardımcılığı ve Birlik'in yayın organı *Kardeş Kalemler* dergisinin Genel Yayın Yönetmenliği görevlerini sürdürmektedir.

Edebî Faaliyeti

Herhangi bir edebî akıma bağlı olmadan “klasiklerle beslenmeyen yeninin kalıcı olamayacağı ve ancak geçmişten, yani maziden güç alarak yeniyi kurabileceğimiz” anlayışıyla şiirlerini, çoğunlukla hece vezni ve serbest vezinle az miktarda da aruz vezniyle yazmıştır. Ali Akbaş'ın şiirleri, *Ötüken*, *Türk Kültürü*, *Türk Edebiyatı*, *Nilüfer*, *Erguvan*, *Doğuş*, *Türk Yurdu*, *Hisar* ve *Hamle* gibi dergilerde yayımlanmıştır.

Ali Akbaş'ı çok yakından tanıyan Ersin Özarslan'ın ifadesiyle “Ali Akbaş, birinci sınıf bir ‘dilci’dir. Anadolu ağızlarını kullanmada uzman bir kişidir. Kimsenin tercih etmediği konuları işlemiştir eserlerinde. Meftun olduğu bir sanatçı yoktur. Zor yazdığını söyler, ilhamın peşinden koşar. Şiirlerini dostlarıyla paylaşır, kanaatlerini sorar, eserlerini bu şekilde yeniden değerlendirir. Nitelikli dikkatleri, dikkate alan bir tabiatı vardır. Şiir söz konusu olunca tüm değerleri unuttur.”

Ali Akbaş, şiirlerinde geleneksel malzemeye yer vermiş; bu cümleden olarak masal, efsane, destan gibi anlatılmalık ve türkü, mâni ve ninni gibi söylemelik türleri şiirlerinde kullanmış; ancak şiirinde bunlardan beslenmek yerine giderek hayatımızdan çekilen bu özel ve sözel dokuları hatırdan tutmamızı ve bunlarla hafızamızı yenilememizi yeğlemiştir. Dolayısıyla Ali Akbaş, şiirini geleneksel malzemeyle besleyen bir şair olmaktan ziyade geleneksel malzemeyi şiirinde dile getirmeye gayret etmiş bir şairdir.

Türk dünyası, Türklük şuuru, vatan ve memleket sevgisi, millî ve manevi değerler, tabiat sevgisi, sosyal meseleler ve hayata, insana, eşyaya tabiata bağlı mücerret-müşahhas hemen her konuda ve insan-toplum-kültür ilişkisi temelinde, samimi bir üslupla, okuyanı sarıp sarmalayan ve onu içine çeken lirik ve dramatik nitelikli ve fakat oldukça sahici şiirler yazmış olan Ali Akbaş, pek az şiirinde de Korkut Akbaş müstearını kullanmıştır.

Ödülleri

Ali Akbaş'ın yaptığı edebî ve kültürel faaliyetler kültür ve sanat çevrelerinde yankı bulmuş ve şaire 1991 yılında Yunus Emre yılı dolayısıyla İstanbul'da gerçekleştirilen XII. Dünya Şairler Toplantısı'nda bir plaket verilmiştir. Aynı yıl "Kuş Sofrası" adlı eseriyle Türkiye Yazarlar Birliği tarafından çocuk edebiyatı dalında Yılın Şairi seçilmiştir. 1993 yılında, Kazakistan'ın o dönemde başkenti olan Almatı'da yapılan II. Türk Dünyası Şiir Şoleni'ne davet edilmiş ve burada Mağcan Cumabayulı Ödülü'ne layık görülmüştür. 2004 yılında, Kosova'da yayımlanan Türkçem çocuk dergisi tarafından Yılın Şairi Ödülü verilen Ali Akbaş, 2005 yılında İtalya'nın Venedik şehrinde düzenlenen 57. Şiir Bianeli'nde, 2007 yılında 20. Moskova Kitap Fuarı'nda ve 2008 yılında Frankfurt Kitap Fuarı'nda Türkiye'yi temsil etmiştir. 2011 yılında Türk Dünyası Edebiyat Dergileri Kongresi tarafından Türk Dünyasında Yılın Edebiyat Adamı seçilmiştir. 2018 yılında, Türk Ocakları Ayvaz Gökdemir Edebiyat Armağanı'na layık görülen şaire, 2019 yılında ise TÜRKSOY 25. Yıl Madalyası takdim edilmiştir.

Eserleri

Ali Akbaş, ağırlıklı olarak şiir yazsa da şiir dışında masal ve tiyatro alanında da eser vermiştir. Şiirleri *Masal Çağı* [Ocak Yayınları, Ankara, 1983], *Kuş Sofrası* [Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1991; Polatlı Belediyesi, Ankara, 1991; Bengü Yayınları, Ankara, 2016; Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara, 2017; Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Konya, 2017], *Eylüle Beste* [Bengü Yayınları, Ankara, 2011, 2013], *Erenler Divanında* [Bengü Yayınları, Ankara, 2011, 2013], *Turna Göçü* (şiir) [Bengü Yayınları, Ankara, 2011, 2013], *Bütün Şiirleri* [Bengü Yayınları, Ankara, 2015, 2018] adlarıyla yayımlanmıştır. Masal kitabı *Gökte Ay Portakaldır* [Çocuk Vakfı Yayınları, Ankara 1993] adıyla yayımlanmış; tiyatro eseri ise *Kız Evi Naz Evi* [1969] adıyla İstanbul Radyosunda radyo programı olarak yayımlanmıştır.

Ali Akbaş'ın şiirleri, farklı dillere çevrilerek ve farklı Türk lehçelerine aktararak yurtdışında da yayımlanmıştır. *Kuş Sofrası* adlı şiir kitabı Mariya Leontiç tarafından *Пмуџа Софра* [Ptičja Sofra] adıyla Makedoncaya çevrilip yayımlanmıştır. İlk baskısı 2000 yılında Detska Radost Yayınevinde basılan kitabın genişletilmiş, iki dilli, Türkçe-Makedonca ikinci baskısı ise 2008 yılında Toper Yayınevi tarafından yapılmıştır. *Kuş Sofrası* 2008 yılında [Mir Aziz Azam aktarmasıyla] Özbekistan'da Özbek Türkçesiyle yayımlanmıştır. *Seçilmiş Şiirleri*, 2008 yılında [Ramiz Asker aktarmasıyla] Azerbaycan'da Azerbaycan Türkçesiyle kitap olarak yayımlanmış; 2016 yılında da [Tahir Kahhar aktarmasıyla] Özbekistan'da Özbek Türkçesiyle kitap olarak yayımlanmıştır. Bazı şiirleri pek çok Türk lehçesine aktarılmış, ayrıca Rusçaya çevrilerek yayımlanmıştır.

Son Söz Yerine

Ali Akbaş, bir sanatkâr bir şair olmanın dışında bir insan olarak da kendine has ve oldukça müşfik ve mütevazı tavrıyla tebarüz eden bir aksakaldır. 30 yıllık bir süre içinde yakınında bulunmuş olma şansına eriştiğim Ali Akbaş'ın sanatkâr yaratıcılığına doğrudan şahit olanlardan biri olarak oldukça kuru bir üslupla yazmaya çalıştığım bu tercüme-i hâl, elbette Ali Akbaş'ı mütemmim bir biçimde anlatmaya yetmeyecektir. Ben onun etrafındaki nice kardeşlerinden biri olarak kendisiyle aynı havayı teneffüs etmekten, ayrıca dört kitabının yayına hazırlanmasına dâhil olmuşluktan bahtiyarım. Kendisine sağlıklı, velut ve uzun bir ömür diliyor, Ali Akbaş Ağabey'i daha iyi tanımanın yolunun, yazdığı şiirlerde saklı olduğunu ifade etmek istiyorum.

Sılaya Hasret

◆ Ali Akbaş

Bir gün apar topar gittiğimde ben
Hayâlimde karlı Nurhak kalacak
Bir dere boyunda çıplak, üşüyen
Mahzun, üç beş akça kavak kalacak

Ve alçacık damlar, sazdan samandan
Tombul minareden okunan ezan
Çit fistanlı kızlarıyla Elbistan
Doğup büyüdüğüm toprak kalacak

Zemheride yollar diz boyu kardı
Baharda her taraf iğde kokardı
Nineler fesine reyhan takardı
Ruhum gurbet elde tutsak kalacak

Çilekeş kardeşim, canım, baş tacım
Her namazda sağlığıma duacım
Eğer öldüğümü duyarsa bacım
Sılada gözleri ıslak kalacak

Ben kaldım geriye turna göçünden
Tutunarak bir bulutun saçından
Uçacağım bir dağın yamacından
Engin ova, serin yaylak kalacak

Cam göbeği yeşil Ceyhan'ın suyu
Boz bulanık akar hep Sarsap Çayı
Adını unutmuş Akbaş'ın köyü
Sönmüş ocak, viran çardak kalacak

Bakıra Övgü

◆ Ali Akbaş

Daha gün doğmadan uyanır Maraş
Uyanır da mor dağlara dayanır
Ela gözlü bir Selçuk şehzâdesi
Bir kumru hu husu ve ezan sesi
Ökkeş sabah sabah bakır dövüyor
Bir bakır sinide güneş doğuyor
Çekiç sesleriyle, alın teriyle
Küçük dükkânlara rahmet yağıyor

Biraz bakır, biraz sabır, biraz ter
Bakırı kuş yapar hünerli eller
Bu ibrik güvercin, bu güğüm kuğu
Hişt desen uçacak konduğu raftan
Bir Mesih nefesi körük soluğu
Değdiği her şeye can veriyor can
Kapkara kömürler şimdi bir mercan
Sinide Ökkeş'in gönül bolluğu

Ninemin çeyizi taslar, tabaklar
Aydınlık çağların anası bakır
Bu çanaklar nice hâtıra saklar
Altın, gümüş soylu, bakırım hakir
Bir türkü tutturur sevdâ üstüne
Ökkeş'in dilinde bülbüller şakır
Nasıl konulacak dağ dağ üstüne
Ökkeş'im sevdalı, Ökkeş'im fakir

Ökkeş'in sırtında yamalı aba
Yanağı al, kaşı kartal kanadı
Gönlü tülde ince, giyimi kaba
Ellerine baktım, içim kanadı
Felek onu döne döne sınıadı
Ökkeş sabah sabah bakır dövüyor
Bir bakır sinide güneş doğuyor
Bu sini evlere nasıl sığıyor

Gözyaşımız köz olur uzaklara bakınca.

O, vefa yüzlü şair. Türk-İslam coğrafyasında kanayan yaraları görür de onu durdurmanın rahatsızlığıyla kâğıtlara tutar közlü kalemini.

Kalemi ağrır, kâğıdı ağrır da tarihimizi, kültürümüzü, dilimizi, bayrağımızı, töremizi içli sagularla anlatır.

Onun için cümlemiz sağanak yağmurlarız ve deniz olmalıyız olukları maveraya akan.

Ata ocaklarının tütmesi için kaleminin ucunda çingılar taşır.

Eyeri hiç soğumayan doludizgin bir neferdir o ve atını dehler Ural Dağları'na.

Şiirinin şavkı vurur ufuklara ve o şavktan ışıklar yontar umutlara.

Bir çınar gölgesinin altına toplar kardeşlerini; ay ve yıldızların altında birliğe, öze dönmeye çağırır.

İçindeki sükuneti deniz yapar ve Van Gölü'nden Isık Gölü kıyılarına aşk yakamozları serper şiirleriyle.

İçinde oluşan buğulu Göygöl'den, kuşlar, ceylanlar su içer.

Yüreğiyle ısıttığı kelimeleri doru bir atın terkesine yükleyip azık yapar ve gittiği “bizden” coğrafyaların yüreğine koyar.

Selçuklu ve Osmanlı motifli minderlere oturup türküler okur kardeşlerine.

Bombalara karşı mısraları ateşli mızraktır onun ve onlarla karşı koyar küffara.

Yeryüzü aynasına baktıkça, hüzne yüzünü kaptıran toprağı ve yüzümüze yansıtan acıyı yazan bir Yemen Türküsü'dür Ali ağabeyin ruhu.

Şehitlerine Fatihaları ve Yasinleri göğsünde taşıyan bir Osmanlı beyefendisidir.

Yağmura bakarken ıslanan kuşları - kanadı kınalı bir ak güvercini yüreğiyle karşılayan ve içten tebessümüyle onlara uçmayı hatırlatan bir telli turna türküsü söyler: “Yıldız güzel ay güzel / Elif’le Umay güzel.”

Ve özlemenin tarihini uçurtmalara takıp yağmurlu sokaklarda ruhu üşüyen çocuklara Anadolu sofaları kurar.

Doğa, içinde renklerini bulmuş bir resim gibi durur. Çiğdemle, sümbülle, nergisle konuşur.

Varoluşun -bir oluşun derinliklerini bir derviş edasıyla anlatır.

Bazen Yunus, Karacaoğlan ve Köroğlu olur.

Ve toprak ana onun kavruk, yağmur toplayan yüzüne baktıkça şiir olur. O şiir gelip otağı kurar kalbimizin çölllerine ve çöl mümbit bir ova olur, kişneyen taylar gelip su içer şiir teknelerinden.

O kardeş dünyaların vefa yüzlü şairidir. Ki o kardeşlerinden bulutlarla, kuşlarla, ırmaklarla selam gönderilmesini bekler de elveda kor olmuş bir türkü gibi yakar kalbini.

Ağlayan anaların gözlerinden renk alan güllerin bitimsiz ağıtları bülbüllere yara olur. O bu yaraları Tuna boylarında yıkayıp temizler.

Hüzünleri anaların tülbentlerinden süzer ve acının tortularını kendi yüreğinde saklar.

O, şiirleriyle avutur elleri kınalı gelinleri ve şiirinin aynalarına bakıp taranmaları için mahnılar söyler.

Yüreğindeki masal dağına çağırır o annelerini sayıklayan, yanaklarında dolunay büyüyen ve yaralı ceylan gibi seken çocukları. Ve onlara Anadolu yufkası gibi açılmış günlere umutları dürüm eder de sunar şiirlerinde.

Onu okurken; hasret yüklü trenler geçer şiirin ortasından ve bir ağıt başlar raylarca uzayan yalnızlıklara ve garlarda ezanlar bekler.

Yalnızlığı yıkayan köy çeşmelerinde abdestler tazeler.

Bir ırmak kenarında seccadesi hep açıktır ve “Maveradan gelen ney sesi şiir” lerle dua eder.

Selam olsun Ali Akbaş Ağabeyime.

Koçaklama

◆ Ali Akbaş

Gezindim Ceyhun boyunda
Yıkandım Seyhun suyunda
Manas'ın zafer toyunda
Kopuz çalan ozan benim

Özbek, Tatar, Oğuz, Kumuk
Benden sorulur hak hukuk
Orhun'da Bilge Tonyukuk
Bengü Taş'ı yazan benim

Şölen verip sofrı kuran
Açı, yoksulu doyuran
Batılı Haktan ayıran
Ulaş Oğlu Kazan benim

Çamlıbel'de Köroğlu'yum
Han Oğuz'un zor oğluyum
N'eylemeli budur huyum
Kır At'ıyla tozan benim

Han Ayvaz'ım budur sözüm
Hakk'a açık gönül gözüm
Kılıcımdan zeyrek sazım
Bu destanı düzen benim

Gam yemesin koçaklarım
Mevla ne gösterir yarın
Kralların kisraların
Oyununu bozan benim

Koşma

◆ Ali Akbaş

Yad elde başım belâda
Yedi yerden yarayım oy!
Yola bakar yâr sılada
Düşe kalka varayım oy!

Dağa yağın doluyum ben
Dağda yayla yoluyum ben
Dokuduğun halıyım ben
Alnındaki lirayım oy!

Harman oldum savur beni
Kirmene sar eğir beni
Yaktın ağır ağır beni
Alev alev çırayım oy!

İp bükenim kül dökenim
Bereketli tarlam benim
Kara kızım tunç bedenim
Saçındaki turayım oy!

İş tut hamur yoğur bana
Dokuz oğlan doğur bana
Keten olayım urbana
Allı pullu sarayım oy!

Akbaş'ım der gel Maraşlım
At çalımılm kanat kaşlım
Başak saçlım yüce başlım
Çağın geçer dereyim oy!

Azerbaycan Türklerinin sık sık kullandıkları bir ifade var: “Bana öyle geliyor ki...” Gelen kimdir ve nereden geliyor? Bu, yüreğe doğmanın bilinçaltı dile gelmesidir belki. Anadolu’da buna “içine doğma”, “içgüdü”, “sezi” ya da “iç sezi” denilir. Allah’la aramızda olan sırrımızı ortaya koyan “içine doğma”, “içgüdü” ya da “iç sezi”lerin varoluşunu yüzünde ne kadar insan, onlara gönderilen “işaretlere” dayanarak anlayabiliyor? Anlayabiliyor mu?

Aslında dünya ve insanlığın tekâmülü her kuşağın gelecek kuşaklara götürebileceği birikimden, içine doğanlardan çok, aslıdır. Dünyaya gelen her nesil kendisiyle birlikte yaşadığı dünyayı en azından bir arpa boyu ileri götürebilmelidir. Böyle olmazsa insanoğlunun gelecek tekâmülünden kopuşmaya ihtiyaç da kalmaz.

Bu düşüncelerimi boşuna paylaşmıyorum. Zorlu Sovyet döneminin sekseninci yıllarında misafirim olan Ali Akbaş’la Bakü’deki ilk görüşmelerimizde başıma gelecek tüm bu gurbet hayatı içime doğmuştu. Sadece o zamanlar içime doğanları tarihe şahitlik için birilerine söylememiştim. Belki gelecek dediğimiz içimize doğanlardan ibarettir, biz bilmiyoruz. Ve buna nerdeyse hayalin gerçekleşmesi, göze görünmesi de diyebilirsiniz.

Zaman değişkenliği ile insanı hayretler içerisinde bırakır. Bir zamanlar Azerbaycan’a ilk gelişinde her adımı gizli-aşıkâr izlenen, izletilen Ali Akbaş’ın şimdi aynı şehirde yani Bakü’de kitabı yayınlanıyor ve ona uluslararası ödüller veriliyor.

Hiçbir Şey Tesadüf Değil

Yaşadığın uzun ömrün zirvesinden geri dönüp baktığında bu ömrün her aşamasında tesadüf diye bir şeyin olmadığını anlıyorsun. Yaşanan yılların tecrübesi zamanla kendi sözünü diyor. Şimdi şu cümleleri yazdığımda yaşadığım bu şehrin de, başımdan geçen olayların da bir Tanrı nizam ve diktisine bağlı olduğunu düşünüyorum. İki rejimi bir vücutta yaşayan insanlar için bu yazdıklarım, dediklerim geçilmiş bir aşamadır belki!

Azerbaycan’ın ücra bir köşesinde dünyaya gelmiştim. Ortaokulda, hatta üniversitede de ait olduğumuz milletin Türk olduğu ile ilgili ne kitaplarda bir şey yazılıyordu ne de öğretmenlerimiz bununla ilgili bizlere bir şey söylüyorlardı. Yasaklar o kadar güçlü idi ki “Türk” kelimesini dile getirmek Sibir-

ya’ya sürgüne davetiye çıkarıyordu. Sonraları Moskova’da okuduğum yıllarda artık içimdeki Türk sevgisi, Türkiye sevgisi karşısı alınmaz bir akara çevrilecekti. Türkiye’nin Moskova’daki büyükelçiliğinin adresini öğrenip de günlerce çevresinde gezinecek, en azından elçilik görevlilerinin biri ile tanışmak isteyecektim.

Kursu tamamladıktan, Moskova basınında tanıdıktan sonra her yıl SSCB Yazarlar Birliği Dış İlişkiler Şubesi’ne Türkiye’ye gitmek için devamlı dilekçe versem de her defasında bir bahane ile “İstersin seni falan ülkeye gönderebiliriz ama Türkiye’ye kuyrukta bekleyenler var.” diye beni başka ülkelere yönlendireceklerdi. Böylece ben Türkiye’ye gönderilmeyeyim diye dünyanın çeşitli ülkelerine gönderilecektim. Bindiğim uçak bazen Türkiye hava sahasından da uçacaktı.

Bir defa Suriye seferinden geri döndüğümde uçağımız yolcu almak için Kıbrıs’ın Latakiya havalimanına inmişti. Latakiya havalimanından havalanırken hostes uçağımızın Türkiye Cumhuriyeti toprakları üzerinden uçağını ilan ettiğinde sevincimin sınırı olmayacaktı, hasretinde olduğum toprakları hiç olmazsa yukarıdan izleyebilecektim.

Gecenin üçü idi, sefer yoldaşlarım beşinci uykuda idiler, ben ise gözümü kırpmadan bu şans eseri aylı gecede yukarıdan aşağıya hasretinde olduğum toprakları doyasıya izleyecektim. Ay ışığı kar ışığına karışmıştı, aşağıda omuz omuza sıralanmış dağlar, kalaylanmış gibi bembeyaz ağaran karlı zirveler birbiri ardınca sıralanacaktı. Arada yine hostesin sesi işitilecekti: “Az sonra uçağımız Türkiye Cumhuriyeti’nin başkenti Ankara’nın üzerinden uçacak.” Bu haber içimi ışıktandıracaktı, hiç olmazsa, yukarıdan da olsa arzularımın başkentini görecektim. Ama bulutlar beklenmedik bir şekilde bu aylı gecenin de, benim de kanımı karartacaktı ve Ankara’yı görünmez edecekti. O zamanlar nasıl üzüldüğümü sözle anlatamam, Ankara mübarek yüzünü bana göstermek istememişti.

Az kalsın aradan yirmi yıl geçtikten sonra 2004 yılının karlı bir aralık akşamında Türkiye Yazarlar Birliği’nin (Aslına o dönemde birliğin yönetiminde söz sahibi olan Ali Akbaş’la Yakup Ömeroğlu’nun) organize ettiği ve Millî Kütüphane’nin geniş salonunda ilk defa yaşayan bir yazara (yani bana) jübile gerçekleştirilirken uçakta Ankara’nın üzerinden geçtiğim anları hatırlayıp da şunları diyecektim:

“Ankara o zaman yüzünü bana biliyor musunuz neden göstermek istememişti? Ankara diyordu ki, bana yalnız Allah yukarıdan aşağı bakabilir, sen kim oluyorsun da, bana yukarıdan aşağı bakıyorsun, gelecektin, yağmuruma, çamuruma tahammül edecektin ve ondan sonra yüzümü görebilecektin!”

Ankara'nın yüzünü bana göstermediği gecede de nereden ise yüreğime doğmuştu ki “Nasıl, hangi yöntemle bilinmez ama günün birinde mutlaka Türkiye'ye gedeceğim.” Bilmeseydim daha 1989 yılında şu mısraları yazar mıydım?!

*“İki sahil yakasıyım,
Hasret hasret bakasıyım.
Ben Dardanel boğazıyım
Herkes benden geçip gider!”*

Neden Cebelitarık, Bosfor, Bereng değil de Dardanel boğazı? Bu sorunun cevabını yıllar sonra Çanakkale şehrinde göreve başladığımda Dardanel (Çanakkale) boğazının sahilinde gezerken bilecektim: Yazdıran şöyle yazdırmıştı! Yazıya ise bozu yoktur! Bana Türkiye'ye gelmek hatta başka bir yerde değil, uzun yıllar önce şiirimde adı geçen Çanakkale (Dardanel!) boğazı kıyılarındaki şehirde çalışmak da kısmet olacaktı. Ama bunlar daha sonraları, çokook sonraları olacaktı!

Türkiye'ye turist olarak gitmek arzusunun gerçekleşmediği yılların birinde, 1988'de Türkiye'den dönen şairlerden biri bana bir mektup ve bir de “Masal Çağı” adlı kitap getirecekti. Kitap da, mektup da adını ilk defa duyduğum Ali Akbaş'tan gelmişti. O dönemlerde belki kimsenin aklına bile gelmezdi ki Sovyetler Birliği bir gün çökecek ve vatanımız, kanlar içinde de olsa özgürlüğüne kavuşacaktı. Yıllar yılı arzuladığım, uğruna mücadele verdiğim vatanım özgürlüğüne kavuşsa da o özgürlüğü o vatanda doyusıya yaşamaya bana imkân tanınmayacak, siyasi nedenlerden dolayı canım kadar sevdiğim topraklardan ayrı düşmek zorunda kalacak ve uzun süre gelemediğim, aslında gelmeye imkân verilmeyen Türkiye'ye sığınacaktım. Türkiye'de ise Allah'ın kendi elleri ile bana göndermiş olduğu Ali Akbaş vardı. Niye bana misafir olarak gelen bir başkası değil, Ali Akbaş olmalı idi? Sır nerede?

Nihayet 1988'in güz günlerinin birinde Ali Akbaş Kars üzerinden Ermenistan sınırlarını geçip Azerbaycan'a ayak bastı. İyi bir atasözümüz var, soruyorlar: “Kardeşini tanıyor musun?” Diyor: “Yoldaş olmamışım.” Osmanlı kültüründen gelen cana yakın tavırlarıyla daha ilk günden aile üyelerimle öyle kaynayıp karışacaktı ki sanki yıllardır aynı ortamı paylaşmışız. Saçları yenice beyazlaşmağa başlamış,

ilk bakışta zarif boy posu ile Azerbaycan'a seferi zamanı yazdığı: “Pehlivanlar gördüm Muttalip gibi/ Hırdasın görmedim ben garip gibi” mısraları çok maksatların habercisi gibidir. Dikkatleri üzerine çekmeyen bu adamın içinde öyle bir sevgi vardı ki, ilk karşılaştığı adamı anında büyülemeyi başarırdı. Önceden Ali Bey için gezi planı hazırlamıştık. Ama o zaman ülke en çalkantılı günlerini yaşıyordu. Ruslardan gizli destek alan Ermeniler tarihi Türk toprakları olan Dağlık Karabağı Azerbaycan'dan koparmak için yüz tür hileye ve fesada başvuruyorlardı.

Taşın, Duvarın da Kulağı Vardı

Ve bu öyle bir dönem idi ki, Ermeni'ye gözün üste kaşın var demeyen Sovyet devlet tehlikesizlik organlarının görevlileri Azerbaycan'da “başını kaşımaya” dahi imkân tanımıyorlardı. Nereye gidiyorsak, arabamızın ya önünde ya arkasında bir arabayla takip ediliyorduk. Bazen Ali Bey şakasından da kalmıyordu, “Bak, Sovyet devleti nasıl da çok istiyor ki, bize hizmet etmek için güvenlik ve araba tahsil etmiştir.” Şaka bir yana, hatta kendi dairemizde bile rahat konuşamıyorduk. Çünkü konuştuklarımızın birçoğu sabahı gün bizi takip edenlerin diline düşüyordu. O zamanlar ben ortaya koyduğu açık fikirleri ile ün kazanan “Gençlik”-“Molodost” dergilerinin genel yayın yönetmeni olduğumdan bana bir şey söylemeseler de her fırsatta Ali Akbaş'la aramızda köprü rolünü üstlenmiş adamı ikide bir ikaz ediyorlardı. Hatta günlerin bir günü bana haber geldi ki, Milli Tehlikesizlik Bakanlığının bir görevlisi gazeteci kimliği ile Ali Bey'le görüşmek istiyor. Ben buna imkân vermeyeceğimi söyledim: “Asla böyle bir şey olmayacak!” O zaman hemen görevli kendisi benimle görüşmek isteyecekti ve görüştüğümüz de “Yurtdışından Azerbaycan'a kim geliyor ise biz o adamlarla bu yöntemle görüşürüz, eğer siz buna imkân sağlamazsanız o zaman misafirinizi sınır dışı ederiz.” diyecekti. Ben inat edecek ve buna imkân vermeyecektim. Belki bu sebepten de her hareketimiz böyle titizlikle izleniyordu. Bunu hissettiğimizden hatta gecenin saat üçünde yüreğimizden geçenleri bölüşmek için evimizin çevresindeki bahçede dert bölüşürdük. Ali Akbaş sonraları benim Ankara'da Türkiye Diyanet Vakfı'nın yayınladığı “Seçilmiş Şiirler” kitabıma yazdığı ön sözde böylece de yazacaktı: “Aslında Bakü de güzeldi; bizi Hazar kıyısından buralara kaçırın ne, niçin çıktık dağlara?... “Hürriyet arayışı”, diyorum kendi kendime... Çünkü şehirde kapalı kapılar ardında dahi konuşamıyor insanlar. “Yerle-

rin de kulağı var diyorlar”. Oysa yığın yığın sorum, onlarınsa yetmiş yıldır saklanan sırları vardır.”

Burada bir detayı da yazmayı kendime borç bili-
rim. Ali Bey o zaman baskıcı rejimden canını kur-
tarıp Türkiye’ye sığınmış bir opera sanatçımızdan
Bakü’de yaşayan ailesine ulaştırmak için bazı şey-
ler getirmişti. Biz (daha doğrusu ben) o elbiseleri
sahiplerine ulaştırmadık. Çünkü o zaman bahane
arayışında bulunan devlet tehlikesizlik görevlileri-
nin eline fırsat düşer ve Ali Bey’i sınır dışı edebilir-
lerdi. Elbette o zaman Bakü’ye götürdüğü o nesne-
leri sahiplerine ulaştıramamamızın esas nedenini
Ali Bey’e söyleyememiştım, belki de bu “korkak-
lığım” yüzünden bana küsmüştü. Ama ben onun
vizesinin süresi bitene kadar Azerbaycan’da kalma-
sını istiyordum. Zamansız sınırdışı edilse idi galiba
ona hiç Türkiye’de de “sağ ol” denilmezdi.

Ali Bey Azerbaycan’da kaldığı süreçte diyebilirim
ki, onu ülkemizin aşağı yukarı tüm edebiyat ve kül-
tür çevreleri ile tanıştıracaktı, yüz yüze tanıştığı ve
misafir olduğu herkesin gönlünde taht kuracaktı.
O zamanlar ben aynı zamanda Azerbaycan genç
edipler birliğinin de başkanı idim. Gerek bizim
edebi birlikteki gençlerle, gerekse de diğer görüş-
lerdeki canlı temasları öyle bir etki gösterecekti ki,
inanın o tesir aradan bir bu kadar vakit geçmesine
rağmen hala devam ediyor. Azerbaycan’a gittiğim-
de (Yazdığım kelimelere bak: “Azerbaycan’a gitti-
ğimde!” Yazık sana vatanından derbeder salınan
canım!) ve o eski zamanlardaki görüşlerimizin ka-
tılımcıları ile karşılaştığımda aradan geçen bunca
zamana bakmayarak “ne var, ne yok”tan sonra ilk
sorulan adam kuşkusuz Ali Akbaş olur. Ve işin il-
ginç yanı şudur ki, hafızasıyla övünmeyen Ali Bey
de hafızasında Azerbaycan’da temasta olduğu tüm
adamların adını tek tek hatırlıyor.

Azerbaycan’da kaldığı bir aya yakın zaman zar-
fında daha nerelerde olmadık? Ve nerelerde ol-
duysak öncede vurguladığım gibi Ali Bey oralarda
silinmez izleri bırakıyordu. Ve Anadolu Türkleri
boşuna demiyorlar ki, her şeyin mevsimi geçer,
efendilikten gayrı. İlk tanışlığımızdan bu yana ge-
çen bunca zaman zarfında Ali Bey efendiliğinden
asla tavız vermedi, tam tersi onun efendiliği yüce-
lererek sahibini mükemmellik zirvesine ulaştırdı.

Bir Adam Az Değil, Milyon Adam Çok

Ali Bey Osmanlı kültürünün bütün yönleri-
ni sünger gibi içine çeken bir ermiş gibi gelmişti
Azerbaycan’a! Sanki Anadolu topluluğu uzun za-
man ayrı düştüğü Kafkaslardaki kardeşlerine ör-
nek davranış sergileyebileceğinden kendi temsilcisi

gibi onu, Ali Akbaş’ı seçmişti. Ve bu seçim tesadüfi
seçim değildi.

Sazlı sözlü bir ay hissedilmeden geçip gidecek-
ti. Ayrılık zamanı gelmişti. Ama Dağlık Karabağ
çevresindeki olaylar aydan aya değil, günden güne
daha gergin bir hal alıyordu. Böylece Azerbaycan’la
Ermenistan arasında ilan olunmamış savaş başla-
mıştı. Bu durumda Ali Bey’in Ermenistan sınır ge-
çidinden Türkiye’ye dönmesi çetin olacaktı. Onun
Moskova üzerinden geri dönüşünü organize etmek
için çektiğimiz emek de boşa çıkacaktı. Mosko-
va’dan gelen cevap bunu diyordu: Nereden ülkeye
giriş yapmışsa, oradan da çıkış yapılmalı.

Dostumun sağ-salim Türkiye’ye ulaşmasına se-
vinsem de, onun gidişinden sonra sanki bir boşlu-
ğa düşmüştüm. Ali Bey’le aynı ortamı paylaşıp da
etkisinde kalmamak imkânsızdır. Zarif vücudunda
hangi sihirli güç var ise demiri kendine çeken mı-
natis misali çevresinde bulunanları etkisi altına al-
mayı başarıyor.

O zaman kim bilebilirdi ki, Ali Bey’in Azerbay-
can’a o zorlu seferi sonraları ona bütün Türk Dün-
yası’nın, Avrasya’nın kapılarını açacaktı. Ali Ak-
baş çok yönlü bir şairdir. Onun hakkında birçok
yönleri ile; çok yetenekli şair, sadık dost, Avrasya
Yazarlar Birliğinin genel başkan yardımcısı ve en
önemlisi Avrasya’ya kucak açan, ulu bir misyon
yüklenmiş “Kardeş Kalemler” dergisinin genel ya-
yın yönetmenidir. Bir adam az değil, milyon adam
çok. Millet fertlerinin sayısı ile değil, mertlerinin
sayısı ile millet olur. Ali Akbaş’ın şahsında bu fikir
nasıl da sesleniyor. O, mert ve hiç kuşkusuz milli
misyonu ile seçilmiş bir şahsiyettir.

Azerbaycan’a seferinden sonra ilişkilerimiz de-
vamlı olacaktı. Daha Latin alfabesine geçilmediği o
zor zamanlarda Ali Bey’in Türkiye’den göndermiş
olduğu şiirleri Latin alfabesinde “Gençlik” dergi-
sinde yayınlıyordum.

“Kutlu Taş”, “Göygöl” o zamanlarda yayımladığım
şiirlerindendir Bu şiirler “Gençlik”in okuyucuları
tarafından büyük bir ilgi ile karşılanıyordu. Cesa-
retle diyebilirim ki, bu isyankâr ve mecazlarla dolu
şiirleri ile Azerbaycan’ın özgürlük mücadelesinde
bir sanatkâr olarak Ali Bey’in de katkıları vardır.

Sen Saydığını Say...

Bu defa Türkiye’ye gelmek sırası benim olacaktı.
Ama Azerbaycan’da olaylar öyle hızla gelişecekti ki
bu değişken olaylar benim o dönemlerde Türkiye’ye
gitmeme imkân sağlamayacaktı. Ali Bey’le ikin-
ci görüşümüz iki buçuk yıl sonra gerçekleşecekti.
1990 yılında Bakü’den Türkiye’ye ilk turist seferleri

başlayacaktı. Yüz elli kişilik gençlik turist ekibinin başında ilk defa İstanbul'a uçtuğumda sevincimin sınırı olmayacaktı, sonunda kaç senelik arzum gerçekleşiyordu. Türkiye'ye gelişimden Ali Bey'in de haberi vardı, (Burada İstanbul Atatürk Havalimanı'na ilk inişimin o coşkulu anlarından geniş sohbet açıp da zaman almak istemezdim) Ali Bey benimle görüşebilmek için Ankara'dan İstanbul'a gelecek ve iki gün yıllar boyu hasretinde olduğum dünya şehri İstanbul'u gezip tozacaktık. Bu arada Kayseri şehrinde ilk Büyük Azerbaycan Kongresi olacağı haberini de alacaktım. Sadece "Gençlik" dergisindeki Türkçülük faaliyetlerime göre o kongreye davet almak benim de doğal hakkımdı. Ama birileri hakkımı insafsızca yemişti ve adım o kongreye davet olunanların listesinde yoktu. Ayrıca kongrenin başlayacağı güne kadar vizemin süresi biteceğinden geriye dönmek zorundaydım. Vizemi uzatabilseydim kongreye katılabilirdim. Arayıp Sovyet sefirliğinin İstanbul konsolosluğu binasını bulacak, vizemin uzatılmasını rica edecektim. Ama, "Olmaz, imkansızdır." cevabını alacaktım. Ayrıca bu "olmaz" cevabını bir Rus değil, konsoloslukta bu işle görevli V. Sultanzade denilen birisi verecekti. Ama, sen saydığını say, bak da felek ne sayıyor atasözümüz burada işe yarayacaktı. İstanbul'da kaldığım otel Türk Dünyası Araştırmalar Vakfı'nın yakınındaymış.

Bu vakfın başkanının saygı duyduğum Turan Yazgan Beyefendi olduğunu önceden bilirdim. Tesadüfen vakfın önünden geçecektim, ilgilenip binanın avlusuna girecektim. Ve girdiğimde şaşırıracaktım, benden gayrı Azerbaycan'dan tanıdığım herkesin burada olduğunu görecektim. Beni vakfın başkanı saygıdeğer Turan Yazgan'la tanıştıracaklardı: "Gençlik" dergisinin genel yayın yönetmeni olduğumu işittiğinde Turan Bey adımı duyduğunu söyleyecek, "Ama Gençlik dergisini bize bir başka adam gönderiyordu." diyecekti. Ve tereddüt etmeden beni de kongreye davet edecekti. Sovyet sefirliğinin İstanbul konsolosluğuna mektup yazılacak ve çok geçmeden benim vize meselem de onaylanacaktı. Önce trenle Ankara'ya gelecek, Ali Bey'in mübarek ailesi ve dostları ile tanışacaktım. Sonra da Ali Bey beni kurultayın gerçekleşeceği Kayseri'ye götürecekti. Her tesadüfte bir zaruret var deyiminin bir gerçeklik olduğunu Kayseri seferim bir daha pekiştirecekti. Eğer ben bu gün Türkiye'de yaşıyor ve çalışıyor isem bunun belki de tek sebebi Kayseri seferimdir. Bu sefer hakkında uzunca yazmayacağım, yalnızca şunu diyeceğim ki, "Bu kan yerde kalan değil" şiirim Kayseri'de yazılacak, öğrencilerle Azerbaycan şairlerinin görüşmesinde

okunacak ve en çok alkışı da bu şiir alacaktı. Ben daha o zaman ilerde başıma nelerin geleceğinden habersiz o uğurun kanadında uçtuğumda hiç aklıma gelmezdi ki, çok kısa bir zamandan sonra canım kadar sevdiğim vatanımdan ayrılmak zorunda kalacaktım.

Kader – Beyaz Kağıda Sütle Yazılmış Yazı

Daha önce de dediğim gibi öteki topluluklardan farklı olarak, benim şanssız memleketim özgürlüğüne kanlar içinde kavuşacaktı. "Gençlik" dergisinin genel yayın yönetmenliğinden Azerbaycan Devlet Radyo ve Televizyon Kurumunun genel müdürlüğüne atanacaktım. Bu görevde olduğum bir yıl üç ay zaman zarfında Azerbaycan ile Türkiye arasındaki iş birliğini hızlandırmaya her fırsatta çaba gösterecektim. Azerbaycan'ın demokrasi yolunda hızla ilerlediğini fark eden dış güçler ve onların ülke dâhilindeki uzantıları bu ilerleyişi baltalamak için darbe girişiminde bulunacak ve demokrasiyi savunan bizler görevimizden uzaklaştırılacaktık. (Yine solak kaderim öyle işler yapacaktı ki, üç yıl işsiz, parasız-pulsuz kaldıktan sonra Kayseri seferinin yazdırdığı şiirin ününe, bir de o seferde başrol oynayan Ali Bey'in varlığına sığınarak Türkiye'ye gelmek zorunda kalacaktım.

Şurada üstat Necip Fazıl Kısakürek'in ölümsüz mısralarını nasıl da anımsamayasın:

*Kader beyaz kâğıda sütle yazılmış yazı
Elindeyse beyazdan gel de ayır beyazı.*

Türkiye'de tanıdıklar çok olsa da sona kadar sabit kalacak unvan birdi: Ali Akbaş! Bak öyle o zamanlar Ali Akbaş'la ilk görüşümüzde içime doğanların hayalden çıkıp da nasıl görüntü kazandığını görmeye başladığımda hayretler içinde kalacaktım. Karşıma Ali Akbaş'ı çıkaran talihin gücüne kuşum kalmayacaktı. Türkiye'de olduğum bu yirmi üç yılda evinin de, gönlünün de kapısı yüzüme açık oldu ve ilk tanışılığımızdaki erdemliğinin yeni yönlerini gördüm. Böyle diyorlar ki, her yiğit adamın arkasında mutlaka bir mert kadın vardır. Ali Bey'in hanımı Ayten yenge böyle kadınlardan biri ve belki de birincisidir. Bu iffetli bacımızın gayretleri ile Ali Bey'in evi Türk dünyasının her köşesinden gelenler için ilk dayanacak ve son sığınacak yerdir.

Bazen aylarca görüşmek, haberleşmek imkânımız olmuyor. Ama Ankara ile Çanakkale arasındaki zaman ve mekân uzaklığı bizi ruhen birbirimizden ayıramaz. Belki bu sebepten de ben Çanakkale'de gurbet hayatı yaşamıyorum, bilirim ki, soluğumu

aldığım havada nerde ise dostumun da gönül esintisi var. Yalnız kendimin değil, Azerbaycan'dan adınma yüz tutanların problemlerinin çoğunu da onun zayıf omuzlarına yüklediğim az olmadı. 2004 yılında altmış beş yaşımın tamamında jübile konusu Azerbaycan'da bir kişinin aklından geçmemesine rağmen Ali Bey'in ve dostlarımla çabalarıyla (O zaman dostumuz Yakup Bey Türkiye Yazarlar Birliğinin başkanı, Ali Bey ise sekreteri idi.) Ankara'da Millî Kütüphanede Türkiye'de ilk defa, yaşayan bir şaire, yani bana şahane bir jübile yapıldı. Türkiye'nin önemli sanat, bilim ve devlet adamlarının katıldığı o akşamın coşkusu hala sıcaklığını muhafaza etmededir. 2006 yılında Rusya'nın önemli şairlerinden olan dostum Mixail Sinelnikov, Türkiye Yazarlar Birliğinin davetlisi olarak Ankara'ya gelecekti (O zamana kadar Yakup Bey ve Ali Bey birliğin başında idiler.) ve çok büyük bir sevgi ile karşılanacaktı. Ama biz bir defa da olsun birliğin binasına gitmeyecektik ve bunun nedenini anlayamayacaktım. Sonradan bilecektim ki, M. Sinelnikov'un Türkiye'ye gelişi sürecinde Ali Bey'le Yakup Bey de artık Türkiye Yazarlar Birliğinin yöneticileri değillermiş. Ama bunu M. Sinelnikov'un sefer er-telenmesin diye bana söylememişler.

Ali Akbaş'ın şiirleri ile tanıştıktan sonra M. Sinelnikov bana bir itirafta bulunacaktı: "Nazım Hikmet'ten sonra Türk edebiyatında böyle farklı bir şairin var oluşunu hiç beklemezdim." Ve M. Sinelnikov Ali Akbaş'ın şiirlerini büyük bir ustalıkla Rus diline çevirecek, hakkında makaleler yazacak ve Moskova dergilerinde yayınlatacaktı. Moskova'da olduğumda tanıştığım Moskova Yazarlar Birliği'nin sekreteri, "Literaturnaya Znakomstvo" dergisinin genel yayın yönetmeni Prof. Dr. Lola Zvonaryova ile ilk sohbetlerimizde Ali Akbaş'ı soracaktı. Ali Bey'in bir dizi şiiri M. Sinelnikov'un tercüme ve sunumunda Lola Hanım'ın dergisinde yer almıştı.

Ne Zaman Ki Kerkük Gelir Aklıma

Çok geçmeyecekti ki, Ali Bey, Yakup Bey'le birlikte Avrasya Yazarlar Birliğini kuracak ve onun genel yayın yönetmenliğinde "Kardeş Kalemler" dergisi yayın hayatına başlayacaktı. Gerek Avrasya Yazarlar Birliği, gerekse de "Kardeş Kalemler" dergisi az zaman içinde öyle bir düzeye ulaşacaktı ki, haberi Avrasya'nın tüm bölgelerinden gelmeye başladı:

*Ne zaman ki Kerkük gelir aklıma,
Boğazlanan bir Türk gelir aklıma.
Fuzuli bağını viran edenin
Yüzü için tükürük gelir aklıma.*

Gerçek eser bitip tükenmeyen bir enerjiye sahip olur. Başka bir deyişle, böyle eseri tekrar tekrar okumak istersin. Ve okudukça da onda olağanüstü sanatkâr ilhamının yeni yeni özelliklerini keşfeder-sin. İlişkileri kesilmiş iki ışığı, o dünyayı ve bu dünyayı kendinde birleştirebilmek başarısı her önemli sanatkâr gibi Ali Bey'e de yabancı değil.

Bir Norveç şairinin şiirinde denildiği gibi "Ne zamansa kumlukta kumla oynadığımız gibi yıldızlarla da oynayacağız". Ebediyet ıtırı gelen bu fikirleri aynı ile Ali Akbaş'ın çocuk masumluluğu ile hikmetin iç içe olduğu mısralarında da görebiliriz.

Nobel ödüllü Bunin der ki, "Ancak ömrümün çocukluk çağlarını yürekten hissediyorum, yerde kalanları benlik değil". Bu anlamda Ali Akbaş'ın şiirlerine bir çocuk hayreti, bir çocuk coşkusu hâkimdir. Nağmeye dönmüş bir Fransız şiirinde denildiği gibi "Eğer gençlik bilseydi, eğer ihtiyarlık başarsaydı." Ali Akbaş'ın ilk gençlik şiirleri ile son ihtiyarlık şiirlerini kıyaslırsak ilham coşkusu ve mükemmellik bakımından hiçbir fark bulmak mümkün değil. Bu böyle de olmalı idi. İstidat mahsus olduğu edebi ekolle yetinir, sıradan birisi ise üstadının öğretilerinden kenara çıkamıyor. Ali Akbaş ise daha ilk gençlik yıllarından kendini bulan ve bu buluşuyla da edebi kaderini ve üslubunu belirlemiş bir sanatkârdır. Büyük sanatkâr kendi hakkında yazdığından ya da söylediğinden de insanlık hakkında konuşur, çünkü insanlıkla ilgili olan ne varsa, onun da varlığında mevcuttur. Bu manada Ali Akbaş'ın şiirinin konu coğrafyası Türkiye ile yetinmeyip Türk Dünyası'nı kucaklıyor. Dedelerimiz boşuna dememişler ki, niyetin nereye menzilin oraya. İçindeki büyük Türklük sevdası eninde sonunda onu imkânlarının üzerine çıkaracak ve az zaman içinde tüm Avrasya'da ün kazanacak "Kardeş Kalemler" gibi bir derginin genel yayın yönetmeni olacak ve bazen şiirlerinde dile getiremediği istekleri bu dergi aracılığıyla istediği yerlere ulaştıracaktı. Bu da kardeşlik kaderimizin bir cilvesidir galiba; bir zaman ben dergi genel yayın yönetmeni idim, şimdi dostum. Ve her ikimizin de bu dergileri arzularımızla imkânlarımızı üst üste düşürmüştü: Türkçülüğü ayakta tutmak!

Ali Bey Türkiye sınırlarını aşmış bir şairdir. Makedonya ve Özbekistan'da kitabının yayınlanması, birbirinden değerli çocuk şiirlerinin dersliklere salınması, okullarda okutulması dediklerimizin kanıtı olsa gerek. Ali Bey talihten misyonu olan ve şiirlerine yüklediği enerji ile tüm zamanlarda yaşamak hakkı kazanmış bahtiyar bir şairdir. Allah'tan bir bu kadar yeteneği olduğunu bile bile bir bu kadar alçak gönüllü olmak hayatta nadir rastlanan bir

özelliktir. Ama bu ilk görüntüde böyle anlaşılabilir, haksızlığın boy gösterdiği her yerde zarif boyu ile haksızlığa karşı yiğitçe başkaldırışı ona bir ayrı özellik kazandırır.

Dostluğundan söz açsan, adam gibi adam sözleri gönlünden diline akacak, şairliğinden söz açsan, övgüye sığmaz sözler sarf edeceksin. Yazdığı her kelime ve satır üzerinde onun gibi titiz davranan ikinci birine rastlamazsınız. Nasıl diyeyim, kelimeleri kendine, kendini kelimelerine sevdirene kadar uğraştığı her mısraından belli. Kendini doğanın bir parçası sandığından kaleminden çıkanları da doğanın bir parçasına çevirmeye çaba gösteren ve bu çabasıyla da sonunda isteğine ulaşabilen ve bunu sanat alışkanlığına çeviren bahtiyar sanatkârımızdır, Ali Akbaş.

İnsanlığından söz açarsak, bir alçak gönüllülük örneğidir. Bu yönü ile büyük, ama hakkını yeterince almamış şairimizin adaşı Ali Kerim’le kader benzerliği var. Belki bu, büyük şairlerin hepsi için geçerli bir özelliktir, bilemiyorum. Derinlik ölçsüz olduğundan dolayı sakın olur, diyorlar. Bunu aynı ile Ali Akbaş için de söylemek mümkündür. Kaç kere şiir şölenlerine birlikte katıldık. Fikir, düşünce ve hüznü dolu şiirlerinin her şeyi karşılayabileceği eminliği ile hiç zaman diğer şairler gibi salonları artistlik yapıp coşturmaya çaba göstermedi.

Ona sözün sihribazı desek yanlış olmaz. Çiçekten şıra çeken arı misali sözün sırasını çekerek, tüm vezinlerde aynı düzeyde eserler yazar. Ali Bey belki az yazıyor, ama “öz yazması” kuşkusuzdur. Var olmakla değil, gerek varis de olsun. Ali Bey günümüz Doğu şiirinin en önde gelen mirasçılarından biridir. Onun şair unvanına yalnızca bu dediklerimizi söylemek belki de yetersiz olur. Yani Ali Akbaş’ta hikmetli Doğu şiiri ile modern Avrupa şiirinin öncül sentezi vardır desek asla yanlış olmaz. “Güzellik gibi, ahlak gibi, metafizik kavram gibi anlatılması zor olan bir kavramdır şiir.” Şiirle böyle münasebeti olan bir şairden gayri ne beklenir ki?

Türk Dünyası’nın problemleri onun şiirlerinden acılı bir hat gibi geçer. O, gerçekliğin farkına daha ilk şiirlerinde ulaşmış şairdir, şiirin alt katmalarına inip de öyle damarlarından şıra çeker ki?! Onun yazdığı konularda eser verebilseniz de onu taklit etmek imkânsızdır. Hangi konuya el atmışsa ona ebedi sanat mührünü vurmuştur. Ali Akbaş şiirin tüm vezinlerinde denemeler yapmış ve her defasında da bu sınavdan alınının akı ile çıkmıştır. Klasik Doğu şiiri ile modern Avrupa şiirinin zengin tecrübesinden yararlanan şair dostumuz, gazel yazdığı da, koşma yazdığı da, serbest şiirlerinde de aynı zirveye ulaşabilmiştir. “Fuzuli”, “Bizim

Türküler”, “Erenler Divanı” ve onlarca birbirinden farklı biçimli, farklı ritimli şiirleri fikrimizi kanıtlamak için yeterli olacaktır. Bu eserler seslerin, renklerin, içe dolmaların, sırlı fısıltıların bazen çılgın, bazen aheste harmonisini oluşturur. Ama ben bu yazımda daha çok hatıralarıma yer ayırdığımdan Ali Akbaş’ın şiirlerini tahlil etmeden, sadece “Göygöl” şiir üzerinde duracağım. Türkiye’de yayınlanan ilk kitabıma yazdığı ön sözde Ali Akbaş şöyle yazıyordu: “Yıl 1988. Mevsim son bahar. Derin bir hüznü çökmüş yaylalara. Nizamî’nin yurdu Gence’yi geride bırakıp Kepez dağına tırmanıyoruz. Kepez dumanlar içinde ve eteğinde bir peri uyukluyor. Dünyanın en sihirli suyu olan Göygöl bu. Biz üç şair... Bahta lanet okuyarak suyun aynasına dalıyoruz” Ve o dalış Ali Akbaş benzersiz bir şiir yazmasına hazırlayacaktı:

Gönlüm göle düşmüş yaban ördeği...

*Ne kadar özenmiş hilkatın eli,
Bir depremde doğan yayla güzeli..*

*Gök mavi, göl mavi, her şey semavi
Arşa çıkar ateşgâhın alevi.*

*Yanılp Göygöl’ü su sanmasınlar
Bismillah demeden yıkanmasınlar...*

*Asırlardır sevda çeken gönüller
Ateşgâhda yanar, burada serinler...*

*Bir sabah Göygöl’de peri kızları
Yıkanırken siper edip sazları,*

*Üstlerine gelmiş bir deli çoban.
Kır papaklı sırtı heybeli çoban*

*Bakmış ki göl başı peri tüneği
Atmış üstlerine ak kepeneği.*

*Bir anlık gafletten doğmuş Tepegöz,
Oğuzu uykuda boğmuş Tepegöz.*

*Bir gece yarısı ay suya düşer,
Çöllerde bir ceylan pusuya düşer.*

Yazılmasına tanık olduğum “Göygöl” şiiri! Kendisinin de vurguladığı gibi bir güz günü gitmiştik Ali Akbaş’la oluşum tarihi bilinen dağların kaya avucunda karar tutan yedi göl bacının en güzeli Göygöl’e. Bu gölün güzelliği çok şairlerin gönlüne ilham vermiş ve ölümsüz eserlere konu olmuştur. Hiç kuşkusuz Ahmet Cevat’ın Göygöl’e yazdığı şiir bunların başında gelir. Ali Bey’le etrafını çevre-

leyen çamların yeşil renginden ad alan bu dağlar güzelini seyrettikçe hiç aklıma da gelmezdi ki, o Türkiye'ye döndükten sonra Göygöl'le bağı böyle bir ölümsüz eser yaratacak ve bizim yazmadığımızı, yazamadığımızı yazacak. Bu şiirin ahengine son baharın hazan hüznü ile birlikte geri dönüşü mümkün olmayanların çekilmez hüznü de çökmüştü:

*Şimdi yaylaların son baharındır
Dağları kaplayan süt buharıdır*

*Yapayalnız kalmış kuğulu Göygöl
Ağlayan göz gibi buğulu Göygöl*

*Uzar kıyısında bir sarı kamış
Kendini seyreder sular da yay, kış*

*Şimal küleğiyle kar geliyor, kar
Sunamı tufandan koruyun dağlar.*

Bu ölümsüz mısraları okudukça Yitik Ozan (Turgut Günay) ve onun "Atmaca Uçurumu" kitabını hatırlarım. O da zamanında Ali Akbaş gibi Türk Dünyası problemlerini şiirlerinde aksettirir ve o yerlerin lehçesinden bazı kelimeleri de çekinmeden mısralarına katardı.

Eğer Ali Bey'in "Göygöl" şiirinden örnek aldığımız mısraları dikkatle okursanız "şimal ve "külek" sözcüklerinin Anadolu Türkçesinde olmadığını göreceksiniz. Gördükten sonra da şairin "kuzey" yerine "şimal, "rüzgâr" yerine "külek" kelimelerini kullanma amacını bileceksiniz. Çünkü Azerbaycan'da "şimal küleyi" denildiğinde Rusya'dan gelecek belanın kastedildiği bilinmektedir.

Ali Akbaş'ın şiirleri arı peteğine benziyor, öyle arı peteğine ki, onda bir tane de boş yüksüğüne rastlamak mümkün değil, O, sanki kendi kendiyi yarıştırıyor, her mısra ve hatta her söze özel bir anlam vermeyi, okuyucusunu mecazlarla sınava çekmeyi de sever:

*Mesnevi okuyup geçtik Gence'den
İçime bir sızı düştü inceden*

*Elveda bağlarda üzüm derenler
Üzümü unutup hüznün derenler*

*Elveda adını unutan şehir
Elveda akmayı unutan nehir*

*Ata yadigârı Gence elveda
Dalında kuruyan gonca elveda.*

Ali Akbaş'la Göygöl'e gittiğimiz zamanlar Nizamîleri, Mehsetileri büyüten, onlara adından ad veren Gence şehrinin adı değiştirilmişti, o sebeple de üzüm derenler "hüzün derer", o sebeple de de "adını unutan şehir", "akmayı unutan nehre", "dalında kuruyan gonca" elveda denilirdi.

Tarihi olaylar bir şiirde ancak bu kadar güzel ifade edilebilirdi. "Göygöl" Türk Yurdu dergisinde yayımlandıktan az sonra Türk edebiyatının en önemli âlimlerinden olan Ahmet Kabaklı "Türk Edebiyatı" dergisinde bu şiir hakkında makale yazmıştı. O makaleden önemli bir fikri şurada hatırlatmak yerinde olur: "Bu şiir, dünya edebiyatında göl hakkında yazılmış en güzel eserdir. Gerçi Fransız yazarı Lamartin'in de göl hakkında mükemmel bir şiiri vardır, amma Lamartin'inki "Göl"ü hayal gücüne dayalı bir şiirdir. Ali Akbaş ise yaratılışı, tarihi, mekanı, unvanı belli olan göl hakkında öyle muhteşem bir eser yaratmış ki?!"

Geçmiş zaman, hem şimdiki, hem de henüz gelmemiş, ama varlığından kuşku duyulmayan gelecek zamandır. Zaman içindeki yolculukta dost, kardeş bildiğim Ali Akbaş'ın şahsında bu denilenin hakikat olduğunu iyice anladım.

Geçmişten geleceğe uzanan dostluğun bir serüvenidir şu yaşadıklarımız.

Birdenbire şıp şıp su damlıyor içime. Oluşan birikintiye mi, duygu kırılarına mi, anlayamıyorum. Sır fısıltılarına dönüşen sesi, pürdikkat merak uyandırıyor. Dahası, itiraf anını köşeye sıkıştırmış gibi tedirgin edici, gerginleştirici. İlla ki yankısını çözdürecek. İlla ki meramını duyuracak. Ama sanki ifşa için bir bana mecbur, bana muhtaç. Bilinmez yerlerden sızan o sesi, zihnimde ıslak adımlarıyla dolaşırken buluyorum.

Mantık aramıyorum, tercih sunmuyorum, niçin/neden sormuyorum; vakit geçirmeksizin, alacele ona ağız dil verecek kalem kâğıt telaşına düşüyorum.

*“Leyla’nın başına örttüğü tül kadar ince
Dolunay bir buluta bürününce
Şiir oluyor”¹*

Ifşa vaktini nasıl belirlediye temayı, temanın yönünü, akışı da o tılsımlı ses belirliyor. Fakat yadırgamıyorum. Aksine duymak ve duyurmak isteğimi artırıyor. Sanırım içimi kemire kemire birike-ni geçirmiş ele. Loş bıraktıklarına uzanıyor, gelgit çarpıklıklarını düzeltiyor, endişe çukurlarını dolduruyor ve bir anda haricî ilişkilerimi kesiyor.

Haricî ilişkilerimi keserken açıyor sırrı.

Açılan sırrın ipuçları var, tekrarı yok. Verilen ipuçlarında hatırlatmanın barındırdıkları; lifi, rengi, kopuğu, ses tonu kıvrandırıyor beni. Onları gerip inceltmem; yumak yumak örmem ne kadar sürer, bilmem. Eğer durulup dinginleşeceksem bütün şartları kabulüm, varsın her şeyi o belirlesin. Ama mutlaka belirlesin.

Sonunda söylüyor.

*“Kumsalda bir kedi gibi uysal
Dalgalar ayağımı yalıyor
Şiir oluyor”*

İçimdeki sesin dip dalgaları, üstünü örttüğüm hiçbir şeyi kaybetmemiş. Yılların sürükleye taşıdığı çer çöpü, bugünkü durumu âdeta derleyip toplamış. Ifşa esnasında kurulan ilintilere, tamlamalara, benzetilere şaşıyorum. Lakin şıp şıplardan ortaya çıkanlar, saklıyı bütünüyle ele vermiyor; mahmurluk ile fark ediş arasındaki yetiden bir düzenleme

bir yorum katkısı bekliyor. Tabii, bir o kadar da hayata çekimini.

Çekimin getirdiği her mısra beni boğulmaktan kurtaran kulaç oluyor. Biliyorum, o mısraları sahiplenmeyecek olsam gün ışıyla uzlaşamam, kendime eksik kalırım. Bozulanı onaramam, eğrileni doğrultamam, yakanlara direnemem. Duyu musluklarım hepten paslanır, umarsız hastalığa tutulurum. Beni bana ima eden yanım solar, tikanır.

*“Bahçede çim biçiyor bir ihtiyar
Kokusu genzime doluyor
Şiir oluyor”*

Şiir, insanı hayata bağlayan anlam katmanlarından gelir. Bir şiirde yaşanılanın ısını, görülenin gölgesini, okunanın izini, hayalin sunumunu, zihindeki özlemin kıvrımlarını, tutkunun taşkınlığını, onu yalımlardan çekip çıkaran kelimelerin kılavuzluğunu yadsımak mümkün mü? Elbette olağanüstü ıssızlığa kulak kabartan suskunluğu da yadsıyamayız. Hem şiirin dokusunu biçimleyen damıtılmış ve cüretle kotarılmış o suskunluğun çözümlü değil mi?

Şiirine sadık şairde biçim, çok defa suskunluğun etkisindendir. Suskunluk ilkin bilincin dil alanını kuşatır, sonra kısıtlanmaz, yönlendirilmez bir sabırla örgüsünü bölümleye bölümleye işler. Ancak içten içe işleyişte şairin gözettiği ân, öncekilerin alışlagelmiş söyleyişlerine baskın çıkma ânıdır. Kuşkusuz, geleneğin onayını almayı gerektiren bu husus gerçekleştiğinde şair şiire kendisine özgü bir biçim vermiş olacaktır.

*“Apansız bir yıldız düşüyor göğümüzden
İçimize köz düşüyor
Şiir oluyor”*

Yasaklı dönemlerde suya sabuna dokunmak, çoklarını nasıl ürkütürse, pısırk şairleri de tılsımlı sesin alışlagelmişlere aykırı fısıltıları, nakışları ürkütür. Mısralarında bir kesiklik, bir göğüs hırıltısı olmasına rağmen onlar, doğallığın farklılıklarına fırsat vermez, eprimiş konu ve biçim dalkavukluğuyla oyalanırlar. Korkarlar hükmedenlerin kötülüğünden.

1 Ali Akbaş (2011). Eylülle Beste, Ankara: Bengü Yay., s.9.

Stilllerinde kışkırtma, sorgulama veya iddia im-
leri olmadığı için yeni bir yol, yeni bir birleşim de
açamazlar. “Ben”i zayıf, kişilikleri kazançsız böylesi
şairler, tekdüzeliğin bekçisidirler. Genelde uyarıcı
imgelerin sökün etmiş kanallarını, alışılmış titre-
şim önleyiciyle kaplar; yapay ve adressiz duygu kı-
rıntılarıyla avunurlar.

*“Siyeci bozulmuş viran bahçelerde
Güller soluyor
Şiir oluyor”*

Şairin iyisi konuyla, kalıpla, karanlıkla sınırla-
maz kendisini. O, en karamsar şiirde bile kelime-
yi ışıltıya, ışıltıyı hazza tırmandıracağına inanır.
Beğenilip beğenilmeme yahut birilerine öykünme
tasası da taşımaz. Ahenk arayışında, ne açığa çı-
karılacak önsezinin tahrikinden ne de özleştiğinin
çökeltisinden çekinir. Güvenir dil servetine. Fakat
asıl güvendiği, gönlüne dolan hâlleri, sesin kuvve-
tiyle şiire sindirme becerisidir. Bu beceri, ona oku-
ruyla arasındaki mesafeyi kaldırtacak, şiddetine
maruz kaldığı durum, karşılaştırma veya talebi en
uzaktakilere dahi duyumsatacaktır.

Ben de şıp şıpların damladığı yerde şiirimi arı-
yorum.

*“Kelimeler gözlerimde bir avuç kum
Çıkartıyorum
Şiir oluyor.”*

Bizim Elin Kızları

◆ Ali Akbaş

Hey kızlar
Bizim kızlar
Ya ayva, ya narsınız
Karagün çıraları
Mum gibi yanarsınız

Hey kızlar
Bizim kızlar
Mübarektir adınız
Elif, Döne, Emine
Gençliğe doymadınız
Açık olsun bahtınız

Hey kızlar
Bizim kızlar
Yurdumun semasında
Adsız yıldızlarsınız
Rüzgârda bir saz gibi
Ne diye sızlarsınız

Hey kızlar
Bizim kızlar
Yemen’de, Bingâzi’de
Bir cephede biterdik
Bereket siz varsınız
Yaylada pınarsınız

Şehriyâr'a Vedâ

◆ Ali Akbaş

Dâhîlere dünya dar geliyor, dar
Onlar gökyüzünde hurûşa çıkar
Belki de hilkatle yarışa çıkar
Kırar kanadını bir rûzgâr, ölür

Nerelerde kaldı şâir-i zîşân
Niçin sustu bülbüllerle yarışan
Son şiir tezgâhta yarım, perîşân
Son hamleyi bekler, sanatkâr ölür

Yağmurla yıkayın, buluta sarın
“Evvel giden ahbab” selâma durun
Fuzûlî yanında bir otağ kurun
Korkut Ata oğlu Şehriyâr ölür

Şâir gökyüzünü mâviye boyar
Vakitli vakitsiz bir yıldız kayar
Şehriyâr yok diye erken yağdı kar
Bahçede çiçekler târümâr, ölür

Garip bülbül erir erir ses olur
Bağban ağlar, has bahçede yas olur
Gözyaşları çimen üzre süs olur
Ak pak saçlarıyla bir bahar ölür

Rahmet o gönüller âşinâsına
Îran'ı, Tûran'ı kattı yasına
Aks-i sedâ gelmeyince sesine
Gökyüzünde telli turnalar ölür

Yaslı ufuklardan tar sesi gelmez
Atam Şehriyâr'ın gür sesi gelmez
“Ölen hayvandürür âşıklar ölmez”
Sanmayın, sanmayın Şehriyâr ölür

Çalar ömrümüzün hazîn saati
Can dediğin ne ki bir gül demeti
Hakk'a teslim edip ol emâneti
Rindler son nefeste bahtiyâr ölür

Tebriz'e gidelim yol hara dağlar
Babası ölürse el kara bağlar
Akbaş ölsün, yalnız anası ağlar
Şehriyâr ölürse bir diyar ölür

Cengiz Vatana Döndü

◆ Ali Akbaş

Cengiz Dağcı'ya
Dal aradı konmaya
Kanadı kana döndü
Merhaba Gelinkaya
Cengiz vatana döndü

Gurbeti yol eyledi
Dikeni gül eyledi
Acıyı bal eyledi
Cengiz vatana döndü

Felek ile savaştı
Nice engeller aştı
Sonunda kitaplaştı
Cengiz vatana döndü

Deyin Kont Şeremet'e
O uğursuz lânete
Bindi bir cansız ata
Cengiz vatana döndü

Hasret dolu sinesi
Bir Gözyaşı Çeşmesi
Kucak açtı annesi
Cengiz vatana döndü

Yılları saya saya
Daldı derin uykuya
Bitti korkulu rüya
Cengiz vatana döndü

Gün geçti devran döndü
Zulmün ocağı söndü
Hem matem hem düğündü
Cengiz vatana döndü

Müjde hanlar, giraylar
Müjde Bahçesaraylar
Geçti seneler aylar
Cengiz vatana döndü

Tatarım Allah kerim
Kızıлтаş'ım Salgır'ım
Gözün aydın ey Kırım
Cengiz vatana döndü

Korkut Akbaş'tan Ali Akbaş'a Bir Kadim Dosta Selâm

◆Mustafa Kök

Ah bu Anadolu, daha doğrusuyla taşra çocuklarının okuma hikâyeleri!.. 1950'li yıllarda, hele de bir köy çocuğusanız, yandınız demektir. İlkokul sonrası Ortaokuldan itibaren çıkılan şehirdeki eğitim kurumlarına gidip gelmek, kalacak yer yurt bulmak, beslenecek kadar gıda, ısınacak kadar yakacak bulmak mesele. En yakını 8-10 km, bazen 30-40 km mesafedeki köyünüzden kasabanıza, birkaç arkadaşla birlikte kiralanan, çoğu tek odalı evlerde asgarî ihtiyaçları karşılayacak ve o zamanlar yüzde doksan gaz lâmbası kullanan bu yerlerde aydınlanacak, o sarımtırak renkli yetersiz ışıkların altında arkadaşlarınızla ders çalışacaksınız. Yüzde yetmişinden fazlasının köylerde oturduğu, yol ve ulaşım şartlarının henüz çok zayıf kaldığı, kışları aylarca köy yollarının kapalı olduğu bir Türkiye şartlarından bahsediyoruz. Bırakın normal gıda almayı, köylü çocukları kuru ekmeklerini köylerinden getirir, çayın yanında peynir-ekmeği olanlar, günde artı bir öğün olsun çorba içebilen, bulgur pilâvı yiyebilenler şanslı sayılırlardı. Oysa yetişme çağındaki çocukların-gençlerin zihnî çaba için yeterince beslenmeleri, ısınıp aydınlanmaları, haftada veya on beş günde bir defa olsun şehirde ilk defa karşılarına çıkan ve müthiş bir cazibe unsuru olan sinemaya gitmeleri ihtiyaç hanelerindendir. Hele iş kasabadan çıkıp il merkezine, daha büyük şehirlerde okuma mecburiyetine dökülünce, yetişme çağıının artan ihtiyaçlarıyla birlikte doğan ilâve zorlukları, varın hesap edin.

Bugün ülkemizin yaşayan en önemli şairlerinden birisi olan Ali Akbaş da Maraş'ın Elbistan ilçesinin 7-8 km yakınındaki bir köyde doğmuş ve ilkokuldan sonra köyünden çıkarak yukarda saydığımız bütün zorluklarla karşılaşmış bir insandır. Önce ilçe ortaokulunda, sonra ilinin lisesinde, nihayet İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde okuyup öğretmenlik mesleğine geçmiştir. Kendi dönemlerinden on beş kişi geldikleri ortaokuldan üniversiteyi bitirecek kadar takat yetiren tek kişi...

Çocukluğundan itibaren meftun olduğu şairlik, daha doğrusu güzel şiir yazma tutkusunu, Maraş lisesinde okurken hayli mesafe almıştır. Sadece arkadaşlarıncı tanınan bir şair olmaktan öte, yeteneği bütün bir okulca bilinir olmuştur. Maraş, henüz resmen "kahraman"lık unvanını almamışken, sanırım kendisinin son sınıfta olduğu yıl açılan "Maraş

Lisesi Marşı" ona bu fırsatı hazırlamıştır. Yarışmada aldığı birincilik ödülü tabir caizse şairliğinin ilk tescil belgesi gibidir. "Marş tekniği" bakımından da başarılı olan şiirin son iki dördlüğü şöyle:

Kalemlerle ararız bilgi definesini
Tatmışız çalışmanın zevkini hevesini
Yakında bulacağız bu yolun zirvesini
Engizek yaylasından çiçekler deriyoruz

Çınlarken ufuklarda gençlerinin gür sesi
Adını duysun her yer, yaşa Maraş Lisesi
Her sınıfın uğurlu birer mâbed köşesi
Seni yükselteceğiz, sana söz veriyoruz
(*Erenler Divanında*, s.98)¹

Biz onunla, benden sanırım iki yıl daha önce geldiği İstanbul'da tanıştık. Aynı fakültede, o Edebiyat, bense Felsefe bölümünde okuyorduk. Bir grup hemşeri ağırlıklı arkadaş içerisinde, zannediyorum daha ilk ayda, yeni vardığımız Eyüp'teki eski Medrese'den dönüştürülen Zal Mahmut Paşa Yurdunda tanışmış olmalıyız; çünkü münferit olarak dışarıda karşılaşp da üçüncü bir şahıs tarafından tanıştırıldığımızı hatırlamıyorum. Kendisi orada kalmıyordu; Doğan Gerek, Orhan Erişik, Osman Kurt ve daha birkaç Elbistanlı'nın da kaldığı bu yurda hemşeri talebeler hep gelip giderdi. 1965 Güzü idi. Daha ilk temasımızda sanki yıllardır tanışıyor muyuz gibi davrandığını hatırlıyorum. Güleç yüzlü, hoş sohbet, hemşeri canlı bir arkadaş... Bizden iki yıl daha kıdemli oluşu rahat davranmasının sebebi olmalıydı. Çok geçmeden onun şair olduğunu öğrenecektik. Ama Korkut Akbaş mahlasını kullanıyordu. Kendi bölümünden çok yakın arkadaşı Balıkesir Sındırgılı Selçuk Uysal'dan öğrenecektik ki, meğer siyasî içerikli bir şiir yazması dolayısıyla tam adını kullanmayı sakıncalı gördüğü için "Korkut" adını kullanmış, sonra da bir müddet devam ettirmiş.² (Selçuk ile sonra hayli zaman ev arkadaşlığı da yaptılar.) Hatta daha sonraları kendisi gülerek anlatmıştı, yeni tanıştığı bir arkadaşına ismini söy-

1 Yazıdaki Akbaş'tan alıntılar şairin *Eylüle Beste*, [Bengü Yayınları, Ankara, 2011, 2013], *Erenler Divanında*, [Bengü Yayınları, Ankara, 2011, 2013] ve *Turna Göçü* [Bengü Yayınları, Ankara, 2011, 2013] adlı kitaplarından yapılmıştır.

2 Selçuk Uysal, *Geçen Değil Uçan Yıllar*, [2004 tarihli yayınlanmamış]

lediğinde “Korkut Akbaş’ın nesi olursuz?” demiş; o da (sanırım gurur ya da sevinç duyarak) “kendisi” diye cevap vermiş. Muhtemelen *Ötüken*’de çıkan şiirlerinden adını duymuş olmalı. Şimdi oraya geliyoruz:

Üniversiteye geldiğimizde, daha liseden aldığımız fikrî ve siyasî temayüllerle beraber Müslüman-Türk, muhafazakâr Anadolu çocukları olarak hemen çoğumuz kendimizi milliyetçi gençlik çevresinde, o günkü adıyla da “Türkeşçi gençler” grubu içinde bulmuştuk. Benim gibi ilâveten Nurettin Topçu ve benzeri bir düşünür/yazar ilgilisi olanlar da vardı şüphesiz. Ali Akbaş bizden kıdemli olarak o çevreye çoktan girmiş meğer. Kendilerini “solcu” yahut “sosyalist/Marksist” olarak tanımlayan arkadaşlarımızla kıyasıya tartışmalarımız olurdu. O yıllar MTTB’de, Bayezid Marmara Kiraathanesinin altındaki salonda dinlediğimiz birkaç konferansı hatırlıyorum (MTTB’de Türkiye’nin konusu “Dış Politika ve Kıbrıs” idi ve hınca hınç dolu salonda ilgiyle izlenmişti). Ali Akbaş’ın bölümlerindeki dönem arkadaşlarının çoğu da kendisi gibiydi. Selçuk Uysal dostumuzun anlattıkların göre (Ali Akbaş kanalıyla tanıdığımız bu insanla yıllar sonra işi “aile dostluğu”na kadar uzatacağık), bazı dönemler adamakıllı görevler almışlar; o zamanki adıyla CKMP’nin gençlik kollarına kadar girmişler, Atsız’ın görev yerine yakın Süleymaniye semtinde otururlarken de yanına gidip gelir olmuşlar; *Ötüken* dergisinin paketlenip postalanması işleri dâhil. Ve 1967 CKMP Büyük Kongresi için Ankara’ya giderlerken Ali Akbaş “Bozkurtlar Marşı” adlı bir şiir yazmış. Bir zaman “Türkeşçi” gençlerin dilindeydi. (Tamamen siyasî nitelikte olduğu için Korkut Akbaş imzasıyla; onun kitaplarına girmeyen, ama “gençlik nostaljisi” olarak hem değerli hem de güzel olan bu şiirin tamamını verelim):

Sende bütün umutlar,
Göge yükselsin tuğum;
Haykırıyor bozkurtlar,
Selâm sana başbuğum.

Semerkantlar Kerkükler,
Yaslı yaralı Türkler,
Artık Alpaslan kükrer,
Selâm sana başbuğum.

Altaylardan Tuna’ya
Yeniden bütün dünya,
Görsün korkulu rüya;
Selâm sana başbuğum.

Tanrım güç versin sana,
Acısın Türkistan’a...
Selâm selâm Turan’a,
Selâm sana başbuğum (Uysal, s. 40)

Selçuk Uysal, Edebiyat Fakültesine vardıklarında kendisinin ilk derslerindeki biraz ürkekliğini, çoğu zaman amfinin veya dershanenin en arka tarafına oturduğunu, ama yer yer hocalara muhalefetten de geri kalmadığını anlatıyor.

Bazıları girişkenlikten, bazıları da Osmanlı Alfabetine aşinalıktan önde, kızlarla birlikte oturuyorlarmış, Selçuk onları kıskanıyormuş. Ali Akbaş da harflere aşinalıktan ufak tefek görünümüyle onların arasındaymış ve onun hakkında şöyle düşünüyormuş:

“Helâl olsun adama, Anadolu’dan, Elbistan gibi yerden gelmesine rağmen ne kadar rahat. Biz İzmir’den geldik de ne oldu? Ön sırayı bırak, orta sıralarda bile oturmaya çekiniyoruz.” Meğer Ali Akbaş da onun hakkında, ara sıra hocalara muhalefetine bakıp “Adamın İzmir’den geldiği, büyük şehir gördüğü belli! Rahat rahat konuşup hocalara kafa tutuyor” diye düşünüyormuş.

Bir gün yan ayna oturunca Ali ona şiirlerinden bahsetmiş, “Maraş Lisesi Marşı”nın da kendisine ait olduğunu söylemiş; Selçuk inanmamış, içinden “yine kendini şair sananlardan biri” demiş. Ama “Küçük Akıncılar”, “Çoban Bizden Yoldaşı”, “Türkümü Unutturdun” şiirlerini okuyunca şüphelenmiş, “bunları gerçekten sen mi yazdın?” diye sormaktan da kendini alamamış. “Ali biraz iftihar, biraz mahcubiyetle, ‘he gardaş ben yazdım, eshahdan güzel mi?’ deyince, ‘yok yok, güzel değil... Çok güzel... Sen gerçekten şairsin’ demiş. Ve Selçuk bir karar verip kendi şairliğinden vazgeçmiş.

Şöyle diyor:

“Ali’nin yazdıklarını görünce hem benim yazdıklarımın şiir olmadığını anladım, hem de onun, benim yazmak istediklerini yazdığını fark ettim.” (Uysal, s. 29)

Bizim de okuduğumuz dönem olması dolayısıyla biliyoruz, o zamanki Edebiyat Bölümü’nün gıpta edilecek de bir hoca kadrosu vardı. Bizim arkadaşlar vardıklarında Reşit Rahmeti Arat, Ali Nihat Tarlan, Mehmet Kaplan, Faruk Kadri Timurtaş, Muharrem Ergin, Ömer Faruk Akün, Abdülkadir Karahan ve Ahmet Caferoğlu oradalar. Ve 1963 yılında son defa yapılan “seçme imtihan sistemi” ile edebiyat bölümüne iştiaqla giren hayli başarılı bir öğrenci grubu mevcut. Sonra o devreden, Selçuk Uysal’ın ilk planda hatırladığı sekiz kişi profesör olurlar:

A. Bican Ercilasun, Dursun Yıldırım, Bilge (Yolalan) Ercilasun, Rıza Filizok, Zeynep Kerman, Tahir Uzgör, Nuri Yüce, Metin Karaörs. Bunlara ilâveten, şair ve yazar, idareci, öğretmen olmak üzere hayli başarılı isimler çıkar. (Uysal, s. 26-28) Ali Akbaş öğretmen olarak başlayıp ilerde Üniversitede yüksek lisans da yapmakla beraber, asıl öne çıkan yönü, zaman içinde Türkiye ve Türk dünyasınca tanınan şairler arasına girmiş olmasındadır. Şimdi meselâ onun daha üniversite öğrencisiyken, Türk dünyasının kapısı sayılabilecek Tebriz'den gelen Şehriyar'ın sesine (*Heydar Baba'ya Selâm* şiir kitabından hareketle) yine Korkut Akbaş adıyla verdiği cevabı hatırlayalım.

A. Bican Ercilasun Bey, Şehriyar'ın o şiirine Türk dünyasının çeşitli yerlerinden akisler geldiğini söylüyor (*Türk Edebiyatı*, S. 529). Ama Türkiye'de o zaman meşhur hayli Türkçü şairler de varken, onlara fırsat vermeden, 1967 yılında bir üniversite öğrencisi Ali Akbaş'ın hem de *Ötüken*'den Şehriyar'a Selâm diye harika bir çıkışla cevap vermesi, çok ilginç. Bu onun, erken yaşında hem Türk Dünyası konularında ne kadar donanım sahibi olduğunun, hem de şairlik yönüyle yine ne kadar erken olgunlaştığının deliliydi. Bu şiir de Türkçü gençlerin dilinde uzun süre dolaşmıştı. Örnek olarak beş mısraını verelim:

Türkçe söyle Heydarbaba küsmesin
Dost bağında hoyrat yeli esmesin
İstanbul'dan duyuluyor gür sesin
Söyle söyle hey dilini sevdiğim
Yerin yurdun hey elini sevdiğim (*Turna Göçü*, s. 67)

Evet, Şehriyar'ın elini ve dilini sevmek için o yaşta bir Ali Akbaş olmak gerekirdi. Ali Akbaş'ın bir de yine İstanbul çıkışı "Göç" şiiri var, bilirsiniz.

Tamamen yaşanmış bir gözlem ve acılar yumağının Ali Akbaş'ta duygusal tezahürü demek lâzım. Hikâyesi şöyle: Ali, kardeşi Hamza rahmetli ve arkadaşları öğrenci evinde kaldıkları üniversite yıllarından bir yıl, baba tarafından karı-koca hayli yoksul bir akraba çifti İstanbul'a çıkagelir.

1960'lı yılların Almanya'ya işçi göçü olaylarının en yoğun olduğu zaman...

Pasaportundan vizesine, sağlık raporuna ve nice işlemine kadar bütün hazırlıklar yapılacak, ama erkek değil genç gelin yollanacak. Çünkü o zaman Almanlar, denge sağlamak için kadın işçi alımına daha çok talip oluyorlar.

Bizimkiler de önce hanımları gönderiyor, ardından da "istetek" suretiyle erkekleri yollama

formülünü işletiyorlardı. Tabii bu ikili akraba, İstanbul'da yol-iz bilmediğinden dersleri de bir yana bırakıp bütün işlemleri takip etmek, Ali ve Hamza Akbaş kardeşlere kalıyor. İşin uzun koşturmalarını Hamza yapıyor, bir kısmını birlikte çözüyorlar vs... İşte o gidip-gelmeler sırasında, o uzun kuyruklarda, yoksul ve bir ümitle koşarak Anadolu'dan gelmiş insanların yaşadıkları acı ve ıstırapları, kiminin elinde Kur'an, kiminin yanında sazlarıyla umumi manzaraları keskin gözlemci ve duygu yüklü Ali Akbaş'ı sarsar. Her şey bitmiş, tek başına bir genç gelin Sirkeci Gar'ından işçi Almanya'ya uğurlanacak. Ve kampana çalıyor, tren kalkıyor akraba gelin uğurlanıyor. Geriye de Ali Akbaş'a bütün bu dramı şiirleştirmek kalıyor. (2012'de Almanlar, Türkiye'den işçi alımının 50. yılını görkemli törenlerle, "Sirkeci'den kalkmış" treni karşılayarak, anlı-şanlı kutladılar.)

"Göç" şiirindeki o tarih vurgusu dâhilinde bizi bu hallere düşüren okumuşlara-aydınlara (beyler) kahırlar, sitemler ve aslında tek kelimeyle isyanlar, hem bir realizmi, hem de yoğun bir romantizmi yansıtır:

Bir kampana çalar
Analar ağlar
"Oğuuul
Oğul!"
Çocuklar öksüz
Gelinler dul
Sirkeci'den tren gider
Evim barkım viran gider

Biz hep atla geçtik Tuna'dan
Böyle geçmedik
Avrat uşak
Biz hiç böyle göçmedik
Beyler utansın
Sirkeci'den tren gider
Varım yoğum törem gider

Burada ezan var
Orada çan
Her sabah çınlar tepemizde
"Uyan
Uyan
Uyan!.."
Sirkeci'den tren gider
Bir yaldızlı Kur'an gider (*Eylül'e Beste*, s. 82-84)

Tek kelimeyle hârîka!.. Diline gönlüne sağlık Ali Akbaş. Meşhur masal denemelerinden sanırım ilki olan "Çimen Kız"ı da İstanbul'da yazmıştı

Ali Akbaş. İstanbul Radyosu'nda ilk seslendirilişi arkadaşları arasında âdeta olay olmuştu. Hele de -aklımda yanlış kalmadıysa- 150 TL telif ücreti alması, bayağı bir kazanç sayılırdı o zaman. (Öğrenci kredisi aylık net 242.50 TL idi.) Parayı harcadıktan sonra rahmetli kardeşi Sevgili Hamza, ağabeyine takılıyormuş: "Kötü yazar, teliften biraz para kazan da harcıyak!..."

Nihayet Ali Akbaş mesleğini alıp kendi memleketine, Elbistan'a Edebiyat öğretmeni olarak atanır. Ben 1971 Mart'ında askerden geldiğimde bir dönem önce başlamıştı. Ben de atama beklerken ücretli derslere girdim, Dadaş Feridun Narin'i, Yılmaz Terzi'yi ve diğer birçok arkadaşı orada tanıdım.

Kötü günlerdi, anarşi okullara yayılmak isteniyordu. Öğretmenler kamplara bölünmüştü. Polis yüzlü adamlar idareci yapılyordu.

Nihayet ben 1972 Ocağında ayrıldıktan bir müddet sonra (o zaman artık "ülküçü" diye anılan) Ali Akbaş ve bütün arkadaşlarını mecburi tayıne tâbi tuttular (o zamanki adı sürgün).

Hoca şanslı sayılırdı, güzel Karadeniz bölgesine, Rize Çayeli'ne gitti. Orada da öyle sevdirdi ki kendini, talebeleri hâlâ ararlar. Sonra Ankara Eğitim Enstitüsü hocalığı ve idarecilikler, derken FRTM dönemi ve Bayram Bilge [Tokel] ile tanışmalar ve Hacettepe'de hocalık ile 25 yılı tamamlayıp emekli oldu Ali Akbaş.

Ama o, şairlikten, okuma-yazmadan hiç emekli olmadı şükür. "Oyunskiy Sagusu"ndan "Aral'a Ağıt"a kadar, Türk dünyasının acılarını dile getirdi hep. Oyunskiy'i okuyunca dedim ki, "Ali Hoca, bir Saha Türk'ünün ağıtını bir Anadolu Türk'ünün böylesine yazması için, ancak Ali Akbaş olması gerekir herhâlde. Aşk olsun sana!..."

Son bölüm şöyle, biliyorsunuz:

"Ve bir ak saçlı ozan dedi ki:

Sanmayın ki çürüyüp
Toprak oldu Oyunskiy
Ormanda kayınlara
Yaprak oldu Oyunskiy

Ozanların dilinde
Kopuzların telinde
Ve erkinlik yolunda
Bayrak oldu Oyunskiy

Giden sırayı savar
Ruhu göklere ağıar
Her gün yeniden doğar
Şafak oldu Oyunskiy

Ahı tutar onları

Acı olur sonları

Unutulur sanları

Adak oldu Oyunskiy

Adak oldu Oyunskiy" (*Erenler Divanında*, s. 38)

Evet, o zalimlerin sonları acı oldu, sanları unutuldu, çünkü kendi milletleri bile lânet okuyorlar. Stalin malûm, "bir insanın ölümü dramatiktir, yüz bin insanın ölümü ise, sadece istatistik konusudur" diyordu. Oysa Platon Oyunskiy, verdiği eserlerinde ve Ali Akbaş'ın ağıtında yaşıyor, yaşayacak.

Ali Akbaş'ın "Erol Güngör'e Ağıt"ı da nefistir. Onun genç ölümü hepimiz çok çok yakmıştı. Akbaş gönlümüze tercüman oldu. Birkaç mısraı şöyle:

"Bir âlimin ölümü

Bir âlemin ölümü"

Dalımda gül kalmadı

Bu esen sam yeli mi?

Mahzun vatan ağlasın

Ebri nisan ağlasın

Âlimdi ehli dildi

Çağda ilme kefilde

Öksüz kaldı bir nesil

Sade bizim değildi

Cümle cihan ağlasın

Ebri nisan ağlasın" (*Turna Göçü*, s. 65 vd.)

Malûm, "ebri nisan", bulutlu-yağmurlu Nisan ayı demek. Çünkü 23 Nisan 1983'te rahmetli olmuştu. Mekânı cennettir inşallah!..

Ve Ali Akbaş'ın, ölümü tarifi de harika!.. Onu bir "şebiyelda", bir uzun gece olarak tanımlıyor. O şiirden iki dörtlük analım:

"Bizden ölümü sorarlar

Dostlara vedadır ölüm

Sorarlar bizi yorarlar

Bir sırr-ı Hüdâdır ölüm

Viran bahçe solgun çiçek

Güneş buluta girecek

Ta haşre kadar sürececek

Bir şeb-i yeldâdır ölüm" (*Turna Göçü*, s. 81 vd.)

Ve nihayet bendenizin Ali Akbaş dostumun bir şiirine bir tahmis denemesiyle bitirelim:

“Uykuya Doğru” Şiirini “Tahmis”³

Yeğenlerimize ve torunlarımıza...

Anneciğim
Düşümde bir kuşmuşum
Kucağından uçmuşum
*Uçurtmamın ucundan
Sıkıca tutunmuşum*

Anneciğim
Düşümde bir mektupmuşum
Gideceğim yeri unutmuşum
*Bir posta kutusunda
Beklenen umutmuşum*

Anneciğim
Aç beni, oku beni
Basmadan uyku beni
*Uykular uyku olsun
Rüyayla yı(y)ka beni*

Anneciğim
Allah ne kadar yakın
Konuştum duydu beni
*Meğer cenneteymişim
Melekler saydı beni*

Anneciğim
Yollar beni çağırır
Kuşlar beni
Rüzgâr beni
Uyku beni
Su beni

Sevgili Ali Akbaş arkadaşım, kardeşim, kadim dostum!.. Seninle çok günler geçirdik. İkimiz de bekârken evlendik; eşlerimiz-çocuklarımız oldu; çocuklarımız 15 yaşlarına kadar hemen hep yazları birlikte oldular, evlerimize kardeş evleri gibi girip çıktık. Türkiye’nin hâllerine birlikte ağladık, sevgili Hamza’nın kaybına beraber ağlaştık; ıstıraplarını hâlâ birlikte duyuyoruz içlerimizde. Bazen siya-setteki gidişatı farklı algılama ve yorumlarımızdan tartıştığımız, hatta birbirimizi haksız yere kırdığımız da oluyor. Ama sevdiğimiz ve ebediyen yaşamasını istediğimiz değerlerimiz bir, bunu herkes biliyor. O bahsettiğin “şeb-i yeldâ”n başlayıncaya kadar, sana daha nice eserler verecek uzun ve sağlıklı ömürler diliyorum arkadaşım, kardeşim, kadim dostum. Selâm ve sevgilerimle!..

3 Şiirde ilk üçlü mısralar şair Ali Akbaş’ın, son ikişeri Mustafa Kök’ün... En son altılı bölüm aynı bırakıldı. Bilinenden farklı bir tahmis denemesidir. Bu deneme, *Kardeş Kalemler*’de, Cezir Turhan müstearıyla yayımlanmıştır. Sürçü lisan ettik ise, affola!...

Ali Akbaş’ın Şiirini Tahmis Sancı

◆İbrahim Eryiğit

Hazırlandım apar topar
Gece yolum hüzne sapar
Sancılar gözümü kapar
*Yazarsam fırtına kopar
Ben bir şiire gebeyim.*

Bulunmaz düşünce dibi
Akıl arar münasibi
Aşkla dolu kâse gibi
*Mahzun gönüller nasibi
Ben bir şiire gebeyim.*

Duyulmaz dağlarda naram
Kendimle açılır aram
Yolum gözler güzü karam
*Yüreğimde onmaz yaram
Ben bir şiire gebeyim.*

İnsan önce heveslenir
Akıl çabuk kafeslenir
Ruh bedende nefeslenir
*Beni yiyerek beslenir
Ben bir şiire gebeyim.*

Yolun yokuşu düzü var
Ömrün baharı güzü var
Her ateşin bir közü var
*Bir gün gelecek sözü var
Ben bir şiire gebeyim.*

Can canana nazik olur
Gülse ruha azık olur
Her dem canı ezik olur
*Yazamazsam yazık olur
Ben bir şiire gebeyim.*

Şiir ruhun isyanıdır
Eryiğit’in her ânıdır
Sancının öz beyanıdır
*Akbaş’ın küskün yanısır
Ben bir şiire gebeyim.*

“Sirkeci’den Tren Gider / Evim Barkım Viran Gider”

◆ Ahmet Doğan İlbey

1983’te Ocak Yayınları’ndan çıkan, hüznün, hasret, firak, acı, ana, baba, çocuk, gelin, vatan ve gurbet kokan “Masal Çağı” adlı bir kitap vardı başucumda.

Şair Ali Akbaş’ın kaleminden çıkmış, hüznün, yoksulluğun ve fedakârlığın yükünü taşıyan saf Anadolu insanına benzeyen bir kitaptı bu...

Her mısraında mazrur ve masum Anadolu insanının ellerini, gözlerini, kalbini ve çilesini okuduğum bu kitapta bir tek şiir var ki derûnumdan hiç çıkmaz: “Göç” (Sirkeci’den Tren Gider)

Okudukça dokunmuştu hüznükâr yüreğime...

Okudukça daha da artmıştı doğuştan var olan hüznüm. Hasret duygusuyla yaratılmış gönlümü daha da ateşlendirmişti.

Hayatında askerlik hâriç hiç gurbete çıkmamış, fakat doğuştan gurbettede olan, vaktin oğlu misali her ân manevî gurbet, iç ve dış gurbet yaşayan fakirin gönlünü “Göç” şiiri yakıp kavurmuştu.

O günden bugüne yüreğime gurbet ve göç kelimeleri düştükçe okuduğum bir şiirdir Ali Akbaş’ın “Göç” şiiri...

Daha ortasına gelmeden gözlerimden yaşlar boşanır, yüreğime ateşler düşer ve tamamını bir türlü okuyamam.

*“Sirkeci’den tren gider,
Varım yoğum törem gider,
Tuna bizden utanır, biz Tuna’dan,
Yüzüne kapatır ellerini.
Aldırma be Tuna’m,
Yiğit çıplak doğar anadan.”*

Yıldırım’dan Kanûnî’ye kadar Viyana’yı, Belgrad’ı, yâni Avrupa’yı darülişlâm kılmak ve ilâ-y-i Kelimetullah’ı yaymak için şanla şerefle gittiği zamanların ihtişamıyla büyümüş, toprağıyla hal-hamur olmuş Anadolu’nun Türk evlatları yirmi asırda Sirkeci’den kalkan trenle Avrupa’ya ekmek parası için gider. İnsanın için ezen, izzetine dokunan maişet gurbetidir bu...

Bu gidiş sadece maişet gurbeti değildir. Yıldırımlara benzeyen atlarla Tuna’dan, Mohaç’tan uçup gittiği Avrupa’ya şimdi işçi olarak gidiyor.

Muhteşem mâzisindeki asalet ve gurur dimağından hiç çıkmaz.

İçini ezen, yüreğini kanatan bu duygulardır. Derûnunda bu duygu ve düşüncelerin ateş topağına dönüştüğü bir insanı düşünün.

Vatanında bıraktığı ana, baba, eş ve çocuklarına bakarak, dün fethettiği Avrupa’ya maişet gurbetine çıkıyor. Buna yürek dayanır mı?

*“Sirkeci’den tren gider,
Vagon gider, derdim gider,
Gurbet elde bir başıma,
Varım, yoğum alır gider”*

Bu şartlarda tren acımasızdır. Sirkeci’den giden tren bir ayrılık treni...

İnsanı vatanından, ailesinden koparıp yâd elle-re götürülen bir acı tren gurbetçinin her şeyini, bütün varlığını alıp götürüyor.

Şiirin her kıtasının başında kullanılan “Sirkeci’den tren gider...” mısraı öldürücü, yakıcı bir ifade... Her söylenişinde yürekleri hoplatıyor, vatan-dan koparıldığı acısını hissettiriyor.

Bu mısraı her okuduğumda vatandan sürgüne gidişin duygu ve düşüncelerini yaşıyor yüreğime.

*“Sirkeci’den tren gider,
Ona giden verem gider,
Bir kampana çalar analar, ağlar.
Oğul oğul, çocuklar öksüz, gelinler dul.
Akşam olur, hüznün çöker,
Omuzlarım bir bir düşer,
Sirkeci’den tren gider,
Gözyaşımı döker gider.”*

Sirkeci sanki cennetle cehennem arasında bir yer...

Beri tarafı vatan, öte tarafı Avrupa, yâni yâd el...

Arasat Meydanı gibi ne olacağının bilinmediği bir bekleyiştir Sirkeci’de beklemek...

Gurbetzedelerin için yakan, gözlerine kötü görünen bir mekândır Sirkeci.

Anadolu’nun her köşesinden gelen garipleri yurdundan alıp dilini dinini bilmediği başka âleme götürülen tren kapkaradır, acımasızdır.

*“Sirkeci’den tren gider,
Erzurumlu Duran,
Ankaralı Burhan gider,
Burada ezan var, orda çan,
Her sabah çınlar tepemizde,
Uyan uyan!”*

Merhametsiz trene binen gurbetzedelerimizin içine tarih ve ecdadı düşer.

Son kez dinledikleri ezanı bir dinleyemeyeceklerdir artık. Çünkü gurbet elde çan sesi vardır. Varlığının tek hâmisî olan Kur'an'ı Kerim düşer, sızı düşer kalplerine.

Dün ümmetdaşının selâmeti için Yemen gurbetlerine bile isteye gitmişlerdi. Fakat bu zâlim tren onları ekmek parası kazanmak için gâvur ellerine götürecektir:

*“Sirkeci'den tren gider,
Bir yaldızlı Kur'an gider,
Su serperler ya gidenlerin ardında,
Dün askere Hint'e, Yemen'e,
Bugün ekmeğe, yaban ellerine,
Dönmezler ya andan”*

Sirkeci yâd ellere gurbettede toplama merkezi gibi bir vasfa bürünmüştür.

İhtişamlı zamanların Sirkeci'si değildir.

Buradan kalkan tren de hayırlı seferlere götüren bir tren değildir gurbetçilerin gözünde.

Vatan, hâne, çoluk çocuk her şeyi gözden, gönülünden uzaklaştırıyor.

Gurbetçilerin içi yanar, ezilir. Daha bir asır evvel böyle geçmemişlerdi Frenk diyarından...

Muhteşem atlarla geçmişlerdi Tuna'dan...

Tuna selâm dururdu.

Gurbetçilerimiz şimdi Tuna'dan geçerken kara trenin penceresinden başını çıkarıp bakamıyorlar utandıklarından.

Muhteşem Âli Osman devirlerinin saadetini yaşayan Tuna da onlara bakamaz mahcubiyetinden.

*“Sirkeci'den tren gider,
Evim, barkım viran gider,
Biz hep atla geçtik Tuna'dan,
Böyle geçmedik avrat, uşak,
Biz hiç böyle geçmedik,
Tuna bizden utanır, biz Tuna'dan,
Aldırma be Tuna'm,
Yiğit çıplak doğar anadan”*

Gurbetzedeler kahırlıdır trene.

Frenk gurbetine yalnızca bedenlerini götürmüyor.

Arkada bıraktıkları, mesuliyetini taşıdıkları dertlerini, yâni hâne halkını, umutlarını, memleket dâvâsını, köyünü, çeşmesini, câmisini, bağını, bahçesini de acılı yüreğinde götürüyor gurbetzedelerin.

Bunun içindir ki kendisi de hüznün ehli olan şair Ali Akbaş “Göç” şiirinde yüreğimizi yakıp kavursun diye bâzı mısraları tekrar ederek şiiri bir gurbet türküsüne, bir ağıta dönüştürüyor.

Yüreği olan ancak anlar bu sesi...

*“Sirkeci'den tren gider,
Vagon gider, derdim gider.
Gurbet elde bir başıma,
Varım yoğum alır gider.”*

*Sirkeci'den tren gider,
Erzurumlu Duran,
Ankaralı Burhan gider,
Burada ezan var, orda çan,
Her sabah çınlar tepemizde,
Uyan uyan!
Sirkeci'den tren gider,
Bir yaldızlı Kur'an gider”*

Hâsıl-ı kelâm; modern ve dijital çağın yok ettiği gurbet duygusunu tatmaktan mahrum olan yeni nesillere “Göç” şiirini çok okutmak lâzım. Yahya Kemâl'in söylediği gibi:

“Gurbet nedir bilir mi o menfâya gitmeyen?”

Abdurrahim Karakoç'un mısralarıyla “Gurbet sancıdır, ayrılık hançer / Gurbet nedir, ne değildir? De hele” diye gurbetzedeleri konuşturmalı ve dinlemeliyiz. Anadolu insanı gurbet türkülerini çok sever. “Ah, gurbet türküler!” diye inlemesi bundandır.

Değirmende Gece

◆ Ali Akbaş

Kapısında kör fener
İki yanar bir söner
Sular akar taş döner
Taş döndükçe baş döner
Değirmenci Hayrullah
Bismillah
Bismillah

Şingir mıngır cinniler
Aristaktan indiler
Eşeklere bindiler
Bunu gören köylüler
Köşelere sindiler
Değirmenci Hayrullah
Bismillah
Bismillah

Hayrullah'ın bıyığı
Kurnaz tilki kuyruğu
Kahvaltısı kuş eti
Karıştırdı nöbeti
Fare dolu sepeti
Değirmenci Hayrullah
Bismillah
Bismillah

Harman hasat zamanı
Zaman vermez amanı
Altın ettik samanı
Sonra çıkar dumanı
Değirmenci Hayrullah
Bismillah
Bismillah

Gönül Kaçağı

◆ Tayyib Atmaca

Ali Akbaş Ağabey'e

“Can dediğin ne ki bir gül demeti”
Hicap hâre hâre saklar ismeti
Başa yağın karlar bükür kameti
Kader çizgisidir nasip-kısmeti
Mutlak malik yerin göğün Samed'i.

“Türküler bağrında bir gül diken”
Bu yüzden severim gülü diken
Gam dağına kara bulutu çökeni
Gözyaşını yüreğine dökeni
Şükür kapısında boyun bükeni.

“Ruhum gurbet elde tutsak kalacak”
Kapımızı bâd-ı sabâ çalacak
Açsam yüreğimi hasret dolacak
Hatıralar hatırlanmaz olacak
Gün sabah açacak akşam solacak.

“Hasret kara saplı Yarpız bıçağı”
Hamları pişirir aşkın ocağı
Toplarlar sofrada kabı-kaçağı
Bekliyorsa karayerin kucağı
Müfrezeden korkmaz gönül kaçağı.

“Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü” (Türk Dil Kurumu, 2011: 607) olarak tanımlanan “değer” kavramının eğitim yoluyla yetişen nesillere aktararak kazandırılması son zamanlarda ülke eğitimimizin gündeminde önemli bir yer tutmaktadır. Erken yaştan itibaren toplumu meydana getiren fertlere sosyal ve kültürel değerlerin kazandırılması, bu değerlerin içselleştirilerek davranış hâline dönüştürülmesi toplumun varlığını devam ettirebilmesi açısından son derece önem taşır. Bu eğitim gerçekleştirilirken birçok eğitim araç, gereç ve kaynaklarından yararlanılmaktadır. Bu kaynaklardan biri de sanat ve sanatsal metinlerdir. Bu bağlamda Ali Akbaş'ın çocuk şiirlerinden oluşan Kuş Sofrası adlı şiir kitabını değerler ve sanat eğitimi açısından değerlendirmeye çalışacağız.

Türk edebiyatında Cumhuriyet dönemine kadar çocuklara yönelik edebî metinlerin çok zengin olduğunu söylemek zordur. Tüm dünyada olduğu gibi Türklerde de çocuk edebiyatının ilk ürünlerini tekerlemeler, bilmeceler, masallar, efsaneler gibi sözlü ürünler oluşturmaktadır.

Tanzimat Döneminden önce çocukları eğitmek amacıyla yazılan Lütfiye, Hayriye gibi yalnızca nasihat veren, edebî metnin sezdirme ve heyecan özelliğinden uzak, büyüklerin gözü ve diliyle yazılmış bazı manzum eserler bu boşluğu doldurmaya çalışmıştır. Hem çocuklara hem de yetişkinlere hitap eden masallar en etkili ve faydalı ürünler olarak çocuk edebiyatı alanında önemli bir misyonu yüklenerek günümüze kadar gelebilmiştir.

Tanzimat Dönemi'nde Batıdan yapılan çeviriler, yazarlarımızın çocuk edebiyatıyla ilgilenmelerini sağlamıştır.

1979 yılının bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de “Çocuk Yılı” olarak ilan edilmesi çocuk edebiyatı alanında yapılan çalışmaların desteklenmesine vesile olmuş ve bu alanda çalışmalara ivme kazandırmıştır. Denilebilir ki Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında 1980 sonrasında en hızlı gelişme gösteren tür çocuk edebiyatı olmuştur. Buna rağmen Tanzimat'la birlikte başlayan Batı edebiyatından yapılan tercüme eserler ağırlıklarını günümüze kadar hissettirmişler ve hissettirmektedirler. Yıllardır ilk, orta ve lise çağındaki çocuklara Batı'nın kültür ve düşüncesiyle yoğrulmuş masallarını, klasiklerini okutturuyor, onların kahraman-

larını idolleştiriyor fakat bize has değerleri aktarmıyoruz. Çocuklar gerçekte yaşayıp yaşamadığı bile tespit edilemeyen Robin Hood'u tanıyor ama Köroğlu'nu bilmiyorlar. Bunda elbette edebiyat geleneğimizde çocuklar için, çocukların diliyle ve onların ilgi ve seviyelerine uygun edebî özellik gösteren eserlerimizin az oluşu etkili olmuştur.

Özellikle çocuğun penceresinden bakılıp onun diliyle oluşturulmuş, estetik değer taşıyan şiir türünde eserler fazla değildir. Ali Akbaş'ın “Kuş Sofrası” adlı şiir kitabı gerek dili, gerek üslubu, gerekse değerler ve sanat eğitimi için bulunmaz bir kaynak oluşu bakımlarından çocuklarımıza okutturabileceğimiz başucu kitaplarından biridir.

Kazakistan'ın başkenti Almatı'da 1993 yılında gerçekleştirilen II. Türk Dünyası Şiir Şöleni'nde Mağcan Cumabayulı Ödülü'ne layık görülen günümüz Türk şiirinin güçlü şairi Ali Akbaş, az yazan ama her şiiri kendi sahasında şaheser özellik taşıyan bir şairdir. Onun 1991 yılında yayımlanan “Kuş Sofrası” isimli eseri aynı yıl Türkiye Yazarlar Birliği tarafından Çocuk Edebiyatı Dalı'nda yılın eseri seçilmiş, 2000 yılında Mariya Leontiç tarafından Makedonca'ya çevrilmiştir.

Mustafa Ruhi Şirin, çocuk edebiyatının muhtevasını, işlevini, amacını efradını cami, ağyarını mâni bir şekilde tarif etmektedir: “Çocuk edebiyatı, temel kaynağı çocuk ve çocukluk olan; çocuğun algı, ilgi, dikkat, duygu, düşünce ve hayal dünyasına uygun; çocuk bakışını ve çocuk gerçekliğini yansıtan; ölçüde, dilde, düşüncede ve tiplerde çocuğa göre içeriği yalın biçimde ve içtenlikle gerçekleştiren, çocuğa okuma alışkanlığı kazandırması yanında çocuğun edebiyat, sanat ve estetik yönden gelişmesine katkı sağlayan, çocuğu duyarlı biçimde yetişkinliğe hazırlayan bir geçiş dönemi edebiyatıdır.” (Şirin, 2007: 42)

Yukarıdaki tarif, Ali Akbaş'ın “Kuş Sofrası” adlı eseri için yapılmış gibidir. Biz, Kuş Sofrası'ndaki şiirleri hem bu tanım çerçevesinde hem de değerler eğitimi bağlamında değerlendireceğiz.

Çocuk edebiyatı yazarının çocuk bakışını ortaya koyabilmesi büyük oranda kendi çocukluğundan beslenmesiyle sağlanabilir.

Ali Akbaş'ın Kuş Sofrası adlı eserindeki şiirlerinin arka planında çocukluk yıllarına ait anı ve gözlemler, içinde büyüdüğü Anadolu'nun sözlü halk kültürü ve bu yıllara ait köy manzarası bulunmaktadır.

“Şarıl şarıl çimdiğim çay
Çiğdem topladığım yayla
Artık rüyama girmeyin
Etmeyin etmeyin böyle” (Akbaş, 2016: 57)

Mısraları şairin çocukluk yıllarının, üzerinde derin etkiler bıraktığını ve o günlere dair büyük bir özlem duyduğunu gösteriyor. Bu dörtlük, *Kuş Sofrası*’ndaki şiirlerin anahtarı gibidir. Şiirlerin ortak tarafı doğadır. Durağan değil, hareketli bir doğa hayatıdır. Ay, yıldızlar, dağlar, çiçekler, ağaçlar, kuşlar... şiirlerin mekânıdır. Şair, bu mekâna ait enstrümanlara roller dağıtarak sevgi, saygı, şefkat, güzellik, merhamet gibi değerleri aşıyor bu şiirlerde.

Okullarda verilmek istenen değerler eğitiminde çocuklar zaman zaman büyükler gibi düşünmek zorunda bırakılıyor. Onların seviyesinde, onları biktirmeden, ürkütmeden, onların diliyle yazılmış, fikrî endişeden ve sloganik ifadelerden uzak eserlere o kadar ihtiyacımız var ki. İşte Kuş Sofrası bu ihtiyaca cevap verecek, doğaya, varlık ve olaylara çocukların penceresinden bakabilen, içinde çocuk ruhu taşıyan bir şairin kaleminden çıkmış, çocuklara mutlaka tavsiye edilecek ve okutulacak eserlerden biridir.

Saygı, sevgi, hoşgörü, adalet, merhamet, doğayı koruma gibi değerler millî ve evrensel değerlerdir. Bu değerler çocuklara farklı metot ve kaynaklarla kavratılıp içselleştirilir. Ancak çocuklar, olumsuzluk ifade eden mesajları pek sevmezler. “yapma, etme” gibi olumsuzluk ekleriyle oluşturulmuş emir kipleri onlara itici gelir ve kendisinden bu şekilde istenen davranışları çoğu zaman isteksizce yerine getirir ya da bu komutların tersini yapar. Sanat metinlerinin dilin alıcıyı harekete geçirme işlevi yerine şiirsel işlevi olan sezdirme yoluyla verdiği mesajlar eğitimde daha etkili olmaktadır.

Ali Akbaş’ın “İssız Bahçe” adlı şiiri özelde bahçe, genelde doğa sevgi ve saygısını ve merhamet duygusunu sezdirerek bilinçaltına yerleştirmesi bakımından önemlidir.

“Çocuktum,
Sapanla iki kuş vurdum
Biri düştü, biri yaralı gitti
Garip bir sessizlik çöktü bahçeye
Dallarda kuşların şarkısı bitti

Unuttum
Birinin ne idi adı
Küçüğünün ebrûluydu kanadı
Çırpındı elimi kana buladı
Kapanan gözleri mavi çivitti

Bunca zaman geçti
Kaç güz, kaç bahar
Benim avcı olduğumu duymuşlar
Bir daha bahçeye gelmedi kuşlar” (Akbaş, 2016: 67)

Bu şiirde şair, “Kuşları vurmayın, hayatımıza renk katan kuşlar güzeldir, ağaçlar, bahçeler onlarla güzeldir, onları vurursak doğal dengeyi bozar güzellikleri yok ederiz.” demiyor. Mesajı arka planda veriyor. Bir kurguyla doğrudan okurun vicdanına hitap ediyor. Okur, bu şiirleştirilmiş hikâyeyi okuduğu zaman, kendisini avcı veya kuş yerine koyacak, vicdanında bir sızı oluşacak, özelde kuşlara, genelde tüm canlılara karşı saygı duyacaktır.

“Üç Gümüş Tüy” adlı şiirde, masalımsı bir kurguyla beyaz bir martı ve siyah bir kartalın kumsalda karşılaşp arkadaş olmaları konu edinilmektedir:

“Ak paktı martı
Köpükten yaratılmıştı
Kartal kapkaraydı
Kayalardan kopmuştu
Yalçın kayalardan
Şaşırp kaldılar
Bir martı
Bir kartal”

Beyaz -siyah, kartal - martı, dağ – deniz gibi zıt kavramlar dostluk ekseninde bir araya geliyor, bir arada huzurlu bir şekilde yaşıyorlar. Alegorik özellik taşıyan bu şiir, insanın aklına farklı renk, ırk, din, mezhep ve kültürden olan insanlar niçin bir arada mutlu bir şekilde yaşamasınlar, sorusunu getiriyor. Aslında bu soru şiirin son kısmında cevabını buluyor:

“Ama bir gurup vakti
Alev aldı sular
Kanatları tutuştu kuşların
Kartal dağlara kaçtı
Martı denize daldı
Kumsalda üç tüy kaldı
Üç gümüş tüy
Bu böyle bir masaldı
Bir martı
Bir kartal “(Akbaş, 2016: 6)

Şiirde, bir gurup vakti suların alev alması, sahildeki her iki kuşun da kanatlarının tutuşması, korkudan birinin dağa kaçması, diğerinin denize dalması huzurun her zaman harici düşmanlarının olabileceği düşüncesini sezdiriyor.

Bu arkadaşları ayıran yangın niçin çıkmıştır, kim çıkartmıştır, kartal ve martı bir daha buluşabilmiş midir? Şair bu soruların cevabını okurun muhayyilesine bırakıyor. Böylece hikâyenin okur tarafından tamamlanması isteniyor.

Akbaş, çocuk şiirlerindeki millî duyarlılığı, kültürel öğeleri ve evrensel değerleri sanatlı söyleyişin imkânları içinde vermeye gayret ediyor. Sloganik ifadelerden özenle kaçınıyor.

Mesela “*Ayın Ninnisi*” şiirinde,

“Uçun uçun alay alay
İyilere uçmak kolay
Ay-yıldızın gölgesinde
Derilin başlasın halay
Ninni iyiye güzele
Ninni dünyamız düzele” (Akbaş, 2016: 9)

diyor. Bu bentte ilk bakışta çocuklar iyiliğe, güzelliğe davet ediliyor, Fakat bu mısraların arka planında ay-yıldızın gölgesinde yani bayrağımız altında derilip toplanmak fikri de vardır. Başlasın dans ya da oyun demiyor şair. Halay kelimesini kullanıyor. Yani çocukların bilinçaltında folklorumuza ait kavramlar yerleştiriliyor. Ve bunun yanında evrensel bir düşünce olarak dünyamızın düzelmesi dileği yer alıyor. Böylece millî değerlerden evrensel değerlere aktarma yapılıyor.

Çocuklar, sanat eğitimi konusunda ister istemez beslendikleri kaynakların etkisinde kalırlar. Şiir yazma yeteneği olan çocukları keşfetmek, onların bu yeteneklerini geliştirmek için de doğru kaynaklarla buluşturmak gerekir. Şiiri gerek şekil, gerek anlatım, gerekse muhteva bakımından düzyazı ve manzumeden ayıran, şiiri sanat yapan hususiyetleri tanımları bakımından *Kuş Sofrası* doğru bir kaynaktır.

Kuş Sofrasındaki şiirlerden 12’si halk şiiri, yani millî şiir geleneğimizin şekil özellikleri kullanılarak yazılmıştır. Dörtlüklerle, bazıları türkü formunda, 6, 7 ve 8’li hece ölçüsüyle; kafiye örgüsü bazen koşma, bazen mani, bazen çapraz biçimde yazılmış bu şiirler, çocuklara geleneksel şiirimizi tanımları bakımından önem taşır.

Eserdeki diğer 20 şiir, serbest şiir formatında yazılmıştır. Çocukların, serbest şiirin hiçbir kural tanımayan, başiboş, konuştuklarımızın cümle biçiminde değil de mısra biçiminde alt alta getirilmesiyle oluştuğu gibi yanlış bir algıya sahip olmamaları ve bu algıya göre şiir denemelerinde bulunmamaları bakımından Ali Akbaş’ın serbest tarzda yazdığı şiirler önemli bir kılavuzdur.

Kuş Sofrası’ndaki serbest tarzda yazılmış şiirlerde

mısraların farklı kombinasyonlarda kümelendiğini, bu kümelendirmelerde matematiksel bir mantığın bulunduğunu, ölçünün yerini akıcılığın, söyleyiş rahatlığının ve güzelliğin ön plana alındığını, didaktik anlatımın değil şiir dilinin kullanıldığını, ses ve ahenk ögesiyle imgesel anlatımın asla ihmal edilmediğini görüyoruz. Özellikle mısralar arasında serbest olarak serpiştirilmiş kafiyeler, şiiri ahenk bakımından zenginleştirdiği gibi şiirin akılda kalmasına ve kolayca ezberlenmesine zemin hazırlamaktadır:

“Anneciğim
Düşümde mektupmuşum
Gideceğim yeri unutmuşum

Anneciğim
Aç beni, oku beni
Basmadan uyku beni

Anneciğim
Allah ne kadar yakın
Konuştum duydu beni” (Akbaş, 2016: 24)

Şiirin şekil özellikleri yanında en önemli ögesi imgedir. İmge oluşturma konusunda Ali Akbaş’ın şiirleri eşsiz örneklerle doludur:

“Gökte ay portakaldır
Ye de bak tadı baldır
Bilyemizdir yıldızlar
Yıldız güzel ay güzel
Bar güzel halay güzel” (Akbaş, 2016: 11)

Gökte ayın portakala, yıldızların bilyelere benzetilmesi, onlara ulaşmanın mümkün olabileceği hayalini kurdurur. Böylece okur, sanatın kelimelere yüklediği anlamlarla kendi hayalinde yeni bir dünya kurarken, bilinçaltında ulaşılamayacak hiçbir şeyin olamayacağı düşüncesini yerleştirerek hayal ve ufkunu genişletir.

“*Kır Mektebi*” adlı şiirde de doğadaki oluşum çocuk bakışıyla; mecaz, istiare, hüsnüatalil gibi sanatların oluşturduğu alışılmış bağdaşıklık çerçevesinde zengin bir imgeyle yazılmıştır:

“Örümcek küçücük böcek
Kızına çeyiz öreceğ
Bu Çin işi dantelayı
Hangi tezgâhta dokumuş
Kır mektebinde okumuş” (Akbaş, 2016: 13)

“Ben Gördüm” adlı şiirinde bir ağaç tasavvur ediyor şair. Bir ağaç ki yarısı yeşil, yarısı mordur. Bir kuş ki kırmızı gagasıyla göğü yırtıyor. Karda bir gül açıyor ve onu koparan adamın eli yanıyor. Bir çocuk, eleğimsağmayı atkı sanarak boynuna sarıyor. Çocuklardan böyle bir ağacın hayalini kurmalarını bekliyor. Aslında bu hayal, sanatın da kapısını açıyor çocuklara.

Ali Akbaş’ın şiirlerinde nine, başat bir sığınak olarak kimliğini muhafaza etmektedir. Biri müstakil olarak nineye yazılmış olmak üzere 6 ayrı şiirde nine kelimesi yer almaktadır.

Şairin, saf bir çocuk duyarlılığı ile nineye olan sevgisini ve arka planda kaygısını dile getirdiği “Nineme Ninni” adlı lirik şiirinde tarif edilen nine, tam da Anadolu insanını tanımlar.

*“Dolunayı saran bulut,
Başında yaşmak ninemin.
Bebelere tek dileğim,
Yaşını aşmak ninemin.*

*...
Seferberliğin sunası,
Solmuş saçının kınası,
Ninem üç şehit anası,
Alnı kardan ak ninemin.*

*Kim dayanır o dayanmış,
Bağrına taş basıp yanmış,
Gene Yemen”i mi anmış,
Gözleri ıslak ninemin.* (Akbaş, 2016: 16)

Ninenin başında yaşmak vardır. Leylak kokuludur. Saçları kınalıdır. Üç şehit anasıdır ve milletin tarihinde derin yaralar oluşturan Yemen’de sevdiklerini kaybetmiştir. Anadolu insanı biraz rahatsızlanınca ıhlamur kaynatır ya. Nine de sobanın üstünde ıhlamur kaynatmaktadır. Hâlâ hamur yoğurmakta ve ekmek yapmaktadır. Seccadesi çiçeklidir. Şair masalları hep ondan dinlemiştir. Lakin nine çok yaşanmıştır.

*“Masal anlat bana masal
Hey dili şeker, dili bal,
Su alıyor artık sandal,
Yolu “Emr-i Hak” ninemin”* (Akbaş, 2016: 16)

“Yolu “Emr-i Hak” ninemin” mısraıyla insanların er geç öleceği ve bunun Allah’ın emri olduğu inancı kabuller dünyasındaki yerini alıyor.

Çocuk sıra dışı bir varlıktır. Dolayısıyla gerçeği olduğu gibi kabul etmek istemez. Bu bakımdan o, sıradan bir anlatı yerine normalin üstünde gerçe-

küstü olay ve durumlardan hoşlanır. Bundan dolayıdır ki masalları çok severler. Akbaş da çocuklara masal çeşnisinde bu imkânı sunuyor:

*“Gök yırtıldı yamadık
Yer delindi tıkadık
Gölgelerle savaştık
Gücümüzü sınıdık
İnanma şaka şaka”* (Akbaş, 2016: 18)

Çocuklar, masalların yanı sıra bir de tekerlemeleri çok severler. Tekerleme oyunların önemli bir parçası olduğu kadar dil gelişimine önemli katkı sağlayan bir öğedir. Ali Akbaş’ın şiirlerinde tekerleme tadında, insanın dilinden düşüremediği, zengin ahengi dolayısıyla kulağını okşayan, hemen öğrenilebilen şiirleri vardır. “Değirmende Gece” adlı şiir bunlardan biridir.

*“Kapısında kör fener
İki yanar bir söner
Sular akar taş döner
Değirmenci Hayrullah
Bismillah
Bismillah”* (Akbaş, 2016: 33)

Şiirde, fener, değirmen gibi unutulmayla yüz tutmuş somut kültürel varlıklar hatırlatılırken Türk milletinin en büyük değeri olan dinin temeli “besmele”nin bir tespih gibi zikredilmesi sağlanıyor.

Ali Akbaş’ın çocuk şiirlerindeki mekân genellikle Anadolu’dur. Akbaş, Kuş Sofrası’nda okurun elinden tutarak onu Anadolu’nun eşsiz güzelliğini ve sosyal hayatını tanımaya davet ediyor.

*“Haydi düşelim yollara
Hiç gidip gelmediğin
Dağ aşalım
Çay geçelim
Bilip de bilmediğin
Bilmediğin
Köyümü gör”* (Akbaş, 2016: 50)

Anadolu’yu tanımak, biraz da Türk’ü tanımaktır. Türk’ün karakterini, değerlerini tanımaktır. Yetişen nesiller, nerede yaşarlarsa yaşasınlar köklerine yani Anadolu’nun ruhuna yabancı olmamalıdır. Bu ruh Ali Akbaş’ın pastoral şiirlerinde çiçeklenir, bir kuş sofrasına dönüşür. Bu sofraya gelen her çocuk farkında olmaksızın Anadolu’nun ruhuyla beslenir.

Eserde yer alan “Masal Çağı” adlı şiir Türk edebiyatında Anadolu’yu konu alan en güzel pastoral şiirlerden biri hatta birincisidir. “Dağları ak saçlı bir dede”, “Tarlaları kırdı seccade”, “Kekik kokulu tarlaları” olan Anadolu’nun, isimleri “Elif, Suna,

Gülçin” olan “fistanlı” kızları vardır ve bu kızların kilim yıkarken ki tasviri gözlerde masalımsı ve bugün unutulmaya yüz tutmuş bir hayatı canlandırmaktadır:

“Geliyor tokaç sesleri
Yansıtır yamaç sesleri
Suyun aynasında tarar
Kızlar üç kulaç saçları” (Akbaş, 2016: 56)

Şiirde geçen kız isimleri, kültürümüze ait değerleri de içinde barındırmaktadır. Ayrıca fistan, secade gibi sosyal hayatımıza ait varlıkların yer alması, bu kavramların çocukların bilinçaltında yer etmesini ve onların kültürlerine yabancılaşmamasını sağlamaktadır.

Akbaş’ın şiirlerinde Anadolu’nun güzelliklerinin yanı sıra zor hayat şartları da yer alır.

“Harmanda yatan çocuk
Ellerin iri
Talihin yaman
Tut göğü bir ucundan
Mendil eyle
Sil terini” (Akbaş, 2016: 48)

Ancak, bu şiirlerde toplumcu-gerçekçi sanatçılarda olduğu gibi isyan sezilmez. Çünkü Anadolu insanı da Anadolu toprağı gibi sabırla, tevekkülle mayalanmaktadır. Anadolu insanı şehirli gibi hep tüketen ve isteyen değil, hep üreten ve verendir. Alnındaki ter, elindeki nasır onun bezeğidir. Haramı bilmez, evine haram lokma getirmez. Çocuğunun nezdinde saygı görmesinin ana kaynağı bu erdemleridir:

“Babam en büyük çeri
Ekmeğtir alın teri
Uy babamın elleri
Ben babamı tanırım” (Akbaş, 2016: 36)

Ali Akbaş’ın şiirlerinde doğa ve kır hayatı özgürlüğü, şehir ise tutsaklığı sembolize ediyor. “Şehir ve Çocuk” adlı şiir şehrin tehlikelerle dolu, kasvetli ve stresli ortamını yansıtır.

“Dolama eline o ipi çocuk
Kan oturacak
Apartmanlar ne kadar yüksek
Ve odalar ne kadar dar
Çıkma şu balkona
Kalbim duracak
Öyle karışık ki trafik
Ve şoför amcalar öyle dalgın ki
Ne çocuk dinlerler ne nine

Sürerler öylesine
Çıkma caddelere
Yel uçuracak” (Akbaş, 2016: 64)

İster dinî, ister millî olsun birlik ve beraberliğin pekiştirilmesine vesile olan bayramların hem toplumun hem de çocukların dünyasında çok önemli bir yeri vardır. Çocuklar için ayrı bir yeri olan “23 Nisan” üzerine binlerce şiir yazılmıştır. Ali Akbaş, “Çağrı” isimli şiirinde farklı olarak 23 Nisan’ın anlamını ve sorumluluğunu hissettiren, bayrama ruh kazandıran bir üslup kullanıyor:

Çiçek toprağı deliyor
Kuşlar bir şey müjdeliyor
Yirmi üç Nisan geliyor
Derilin bayram edelim

Ay yıldızı astık göğ
Mührümüzü bastık göğ
Yükseğe daha yükseğe
Yorulun bayram edelim (Akbaş, 2016: 53)

Bayram bir mükâfattır, her mükâfat bir çalışmanın sonunda gelir. Şair, bayramın yorulanların hakkı olduğunu ima ediyor. Ay yıldızı yani ülkemizi her alanda daha da yukarılara taşıma azmi aşıyor. Ayrıca ay ve yıldızı göğ asıp göğ mührümüzü basmak, dünyaya bağımsızlığımızı ilan etmektir.

Çocuk yaşta okunan her kitap ileride kişilik oluşumunun temellerini atar. Bireylerin kişiliklerinin toplamı toplumun kimliğini oluşturur. Toplumunun değerlerini içselleştirmeyen bireyler toplumla kavgalı olur. Devamlı kazanma, sahip olma hırsını besleyen eserler kavgacı ve huzursuz bir dünya düzenine sebep olur. Akbaş’ın Kuş Sofrası adlı eserindeki şiirleri çocuk ruhu taşıyan bir bakış açısıyla, güzel ve tatlı bir Türkçeyle milletin ortak değerlerini de ihtiva eden güzele, huzura, barışa davet eden temalar üzerine inşa edilmiştir.

Ali Akbaş’ın şiirleri eğitcilik, öğreticilik boyutuyla değil, sanatsal amaca yönelik olarak, estetik zevk ve düşünce kazandırması bağlamında sezdirenen ve sorgulayan bir özellik gösterir. Bu bakımlardan Kuş Sofrası, gerek değerler eğitimi gerekse sanat eğitimi bakımından örnek teşkil eden bir eserdir.

Kaynakça:

Akbaş, Ali (2016). *Kuş Sofrası*, Bengü Yayınları, Ankara.

Şirin, Mustafa Ruhi (2007). *Çocuk Edebiyatı Kültürü*, Kök Yayıncılık, Ankara.

Türkçe Sözlük (2011). Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Ardıcın Türküsü

◆ Ali Akbaş

Toroslar'ın tepesinde
Tel duvaklı bir ardıcım
Yemenimi yele verdim
Buluta karışır saçım

Toroslar'ın tepesinde
Üç budaklı bir ardıcım
İmrenirim uçan kuşa
Maviliği sevmek suçum

Toroslar'ın tepesinde
Yeni yetme bir ardıcım
Ben yanarsam orman yanar
Çamlıbel'e sığmaz acım

Toroslar'ın tepesinde
Eli bağlı bir ardıcım
Tepemden turnalar geçer
Katılmaya yetmez gücüm

Toroslar'ın tepesinde
Dalı kırık bir ardıcım
Gönülsüz kızlar gibiyim
Beni kınamayın bacım

Şeb-i Yeldâ

◆ Ali Akbaş

Bizden ölümü sorarlar
Dostlara vedâdır ölüm
Sorarlar bizi yorarlar
Bir sırr-ı Hüdâdır ölüm

Felek koymaz ki gülelim
Şu dünyadan kâm alalım
Kim bilmiş ki biz bilelim
Kayıptan nidâdır ölüm

Ötelerden çağırırlar
Elimizden ayırırlar
Usul usul duyururlar
Bağrımızda dağdır ölüm

Ne fark eder bugün yarın
Konuğuyuz bu diyarın
Tanrılık taslayanların
Ayağına bağdır ölüm

Sakınacak ne var bunda
Kapıyı çalar yakında
Kaş ile göz arasında
Bir borcu edâdır ölüm

Viran bahçe, solgun çiçek
Güneş buluta girecek
Ta haşre kadar sürecektir
Bir şeb-i yeldâdır ölüm

İnsanın içinde yaşadığı âlemlerle etkileşimine bağlı olarak edebiyatı coğrafyadan ayrı düşünmek mümkün değildir. Her sanatçı mekânı kendine özgü duyuş ve düşüncelerle algılayıp eserine yansıtır. Bir sanatçının mekân karşısındaki tavrı onu diğerlerinden ayırt edici niteliktedir (Yivli, 2009: 681). Kimi sanatçılar, doğrudan doğruya mekânın fiziki tasvirini yaparken kimileri mekânı olaylar silsilesi içerisinde bir fon olarak kullanır, kimileri ise tamamen soyut bir mekân kurgulamayı tercih eder. Az sayıda sanatçı ise mekâna tarihi ve kültürel bir perspektifle bakar. Bu sanatçılardan birisi olan Ali Akbaş'ın coğrafya ile ilişkisi üzerinde durulmaya değer bir konudur.¹

Akbaş, şiirinde üç kıtaya yayılan geniş bir coğrafyayı konu edinir. Bu geniş coğrafya ecdadın kültürünü, medeniyetini, inançlarını taşıdığı, uğrunda can alıp can verdiği, kanı ile suladığı yüzlerce yıl adaletle hükmettiği topraklardır. Akbaş'ın şiirinde bu topraklar sahip oldukları tarihi, kültürel zenginlikleri ve Anadolu insanının gönlündeki “duygu birikimi”yle yer alır. Şairin şiir coğrafyası aynı zamanda “*Bin yılda yoğurduk her mısraını*” “*Dünyaya değişmem bir aksağını*” dediği türkülerimizin de coğrafyasıdır. Bu noktada onun “Türküler” isimli şiiri dikkat çeker. Şair, bu şiirde “Türküler bilirim Vanlı, Yemenli” diyerek aradaki fiziksel mesafeye rağmen tarih, kültür ve duygu müşterekliğine vurgu yapar.

Yemen her ne kadar bugün sınırlarımız dışında olsa da türkülerdeki “vatan” coğrafyamızın içerisindedir. Aradan geçen onlarca yıla rağmen Yemen'e dair izler Anadolu insanının gönlünde muhafaza edilmiştir, oraya dair bir türkü veya bir hatıra insanımızın gözlerini yaşartmaya yeterlidir. Türkü coğrafyasında Ağrı kadar Hira da bizimdir. Belh, Buhara kadar Kerkük ve Irak da bizimdir (Akbaş, 2011: 252-257). Kimi şiirlerde şairin içindeki “akıncı ruhu” kabarıp, eski günlerin şevkiyle Marmara'dan çıkıp Hint'e, Çin'e kadar “Belki ayın güneşin doğup battığı yere” kadar gitmek ister (Akbaş, 2018: 219). Damarlarında Oruç'un Barbaros'un kanının dolaştığını hisseder, şanlı tarihimize atıf yapar:

“*Kanımda kanı kaynar Oruç'un, Barbaros'un
Biz eski fatihleri, Cezayir'in, Rodos'un*” (Akbaş, 2018: 220).

¹ Ali Akbaş, şiirleri coğrafi anlamda zengin bir malzeme barındırmaktadır. Bir makalenin kapsamını aşan bu konu üzerinde bir tez yapılması faydalı olacaktır. Bu yazıda amacımız uzmanların ve meraklıların dikkatini çekmekten ibarettir.

Çocuklar söz konusu olunca Ali Akbaş'ın şiirlerindeki coğrafyanın sınırları daha da genişler, âdeta bütün dünya olur. Çocuklar nerede olursa olsun Rabb'in emanetleridir. Onlar fillerin ayakları altında ezilen karınca, açmadan solan goncalardır (Akbaş, 2018: 57). Farklı coğrafyalarda doğmalar da yalnız adları değişir, hepsinin yüzünde Mesih masumiyeti vardır:

“*Adına Yunus deriz
Erciyes eteklerinde doğmuşsa eğer
Yunus, yâni bir ermiş
Hint'te, Çin'de doğarsa
Tagor, Buda, Konfüçyüs
Oysa hepsi birer bilge çocuktur onların
Yüzlerinde Mesih mâsumiyeti,
Sözlerinde mezmûr gücü var...*” (Akbaş, 2018: 58).

Anadolu:

Akbaş'ın Akbaş'ın şiirini besleyen en temel kaynak Anadolu'dur. Bu topraklarda yetiştiğini hissettiren şair, Anadolu kültürünü özümsemiş ve kendine has üslubu ile şiire dökmüştür. Sadık K. Tural bu konuda şöyle der: “*Ali Akbaş, ilk birikimlerini tabiatla boğuşan tarım toplumunun bütün hususiyetlerini yaşayan köylü (çiftçi) diliminin, köy ailesi biriminin içinden alır. İlkokulu bitirdiği köyden ayrılışı, belki sosyal dilimlerden bir ikincisine, memurluğa (bürokratiğe) geçmesine yol açmıştır; ancak, köy ailesi biriminden o birimin kabullerinden fedakârlık etmemiş, büyük şehir içinde de onu yaşamağa gayret etmiştir.*” (Tural, 1982: 194). Onun şiirleri, ninesinden masallar dinleyen, yaz sıcağında çaylarda çimerek serinleyen, tarlalarda türküler söyleyen, yaylalarda çiğdem toplayan, pınarların soğuk sularından içen bir ruhun terennümleridir. Özellikle “Benim aslan çocukluğum” diye ifade ettiği çocukluk yıllarına ait hatıralar şiirde önemli bir yer tutar. Köy hayatı, Akbaş'ın halen görmekte olduğu çocukluk rüyası gibidir. Ahmet Kabaklı, Akbaş'taki bu duyguyu “köy nostaljisi” (daüssilası) diye niteler ve köyü terk etmeye bağlı bir suçluluk duygusu ve vicdan kaygısı olarak tanımlar (Kabaklı, 1991: 246).

“Masal Çağı” isimli şiirinde çocukluk hatırlarıyla ilgili olarak:

“*Artık rüyama girmeyin
Etmeyin etmeyin böyle.*”

diyen şair, yaşadığı hayattan memnun olmadığını şu dizelerle ifade eder:

“Hiç sormayın nerde kaldım
Her yıl bir diyarda kaldım
Bir ifrit ağına düştüm
Bir kuş gibi darda kaldım
Yıkacağım evi barkı
Sıkıyor beni dört duvar
Niye söylediğim şarkı
Ulaşmıyor yâre kadar” (Akbaş, 2018: 29).

Cemal Kurnaz’ın dediği gibi onun şiiri özlem üzerine kuruludur ve kaybedilmiş masalların, türkülerin, ninnilerin, tekerlemelerin dünyasını aramaktadır (Kurnaz, 2013: 75). Şair, yaşadığı hayattan kurtulup en mutlu çağ olarak nitelediği çocukluk yıllarına dönmek ister:

“İşte o yıllardır
Benim en mutlu çağı
Yıllar engel olmasa
Kuş olup uçacağım” (Akbaş, 2018: 409).

Akbaş’ın şiirlerinde öğlen sıcağında, eşek sırtında ayağını sallayan Ahmet Ede’siyle, toprakta yalın ayak gölgesiyle oynayan çocuğuyla, buğday tarlaların içinden geçerek kocasına azık getiren Emine’siyle, sıcakta mayışan ve dilini dışarı sarkıtan köpeğiyle, baygın tavuklarıyla, sinekten huylanmış öküzleri devrilmesin diye kağına dayanan Durdu Dayı’sıyla, burnu kanayan ırgatıyla köy hayatına dair canlı tasvirler dikkat çeker (Akbaş, 2018: 23-25). Çayda çamaşır tokaçlayan, suyun yansımada saçlarını tarayan kızlar, fistan giymiş Zeynep’ler, Elif’ler, Sunalar, Gülçin’ler; kilim dokuyan gelinler, harmanda yatan, dövende dönen çocuklar, masal anlatan nineler, kepeneğe bürünen çobanlar, aynı kaptan yemek yiyen, su içen insanlar, karlı dağlar, kekik kokulu tarlalar, dumanı tüten bacalar Ali Akbaş’ın arı duru Türkçesiyle şiire dökülür. Onun şiirinde dağlar sanki canlı birer varlıktır. Saz çalıp efkâr dağıtır, kızarsa kaşını çatar, Köroğlu’na babalık, insanlara yoldaşlık eder.

Anadolu’nun bugünkü durumu onu üzer. “Efsane” isimli şiirde Anadolu’da kurulmuş eski medeniyetlere değinen şair o çağlarda dağların yavşan ve kekik koktuğunu, yabani asmalardan üzümün sarktığını anlatır. Medler, Persler ve İskender’in orduları bu toprakları çiğnemiş, daha sonra Venedik tayfaları ağaçları kesip kürek ve gemi direği yapmışlardır. Ardından Türkler ağaçlardan hamur tekneleri, mertekler, kağı tekerleri yaparlar. Dikatsizlik sonucu orman yangınlarına sebebiyet verirler. Daha sonra Haçlı seferleri, Moğol akınları, Timur’un orduları ormanları bitirir. Geri kalanları da günümüz insanı talan eder. Geriye üç beş ahlata ve çalı kalır (Akbaş, 2018: 60-62).

“Son Göçebe” isimli başka bir şiirde doğal güzelliklerin tükenişi dile getirilir. Batı özentisiyle kültürel değerlerin yok oluşu anlatılır. Şair, rengârenk

kilimlerin yerlerini halıfilekse bıraktığından, pınar gözlerinin kum dolduğundan, gelinlerin kınalarının solduğundan, ozanların türkülerini unuttuklarından, koyunların zayıfladığından, çocukların bir deri bir kemik kaldığından yakınır (Akbaş, 2018: 68-69). “Şehirde” isimli şiirde şairin korkunç bir labirente benzettiği şehir hayatı, burada yaşayanları tanınmaz hale getirir. İnsanların bu korkunç labirentte her gün evlerini bulabilmeleri şaşırtıcıdır. Bir ur gibi büyüyen şehir, insanı insanlıktan çıkararak gorile veya deve dönüştürür; kadınların kocalarını, çocukların babalarını tanımları hayret verici hale gelir (Akbaş, 2018: 78). Apartmanlar, bela şimşekleri için birer paratonere dönerken muhtemelen yakında parklara asit yağmurları da yağacaktır (Akbaş, 2018: 397).

Akbaş’ın üniversitede öğrenciyken yazdığı “Göç” şiiri, Anadolu insanına dair sosyal bir trajediyi işler. Şair, dün askere Hint’e Yemen’e gidilirken bugün Almanya’ya ekmek için gidilmesini kabullenemez. Üç kıtada at koşturup şanlı bir tarih yazan ordu-milletin, fetih için geçtiği Tuna’dan avrat uşak geçmesine âdeta isyan eder. Bu hali şu dizelerle anlatır:

“Tuna bizden utanır
Biz Tuna’dan
Yüzüne kapatır ellerimi”

Buna sebep olanların da utanç duymasını bekler. “Varım yoğum törem gider.” mısraıyla kültürel dejenasyonu henüz göçün başlangıç yıllarında öngörür (Akbaş, 2018: 76).

Şairin dünyasında doğup büyüdüğü Kahramanmaraş’ın ayrı bir yeri ve önemi vardır. Çeşitli şiirlerinde camgöbeği yeşili suyuyla Ceyhan’a, baharda karların erimesiyle boz bulanık akan Sarsap Çayı’na, Karakoç’un avlağı Salavan Dağı’na değinir. Akbaş, şiirlerinde insan faktörünü hiçbir zaman göz ardı etmez. “Bakıra Övgü” isimli şiirde şehrin daha gün doğmadan çekiç sesleriyle uyanıp mor dağlara dayandığını söyler. Güneş, Bakırcı Ökkeş’in maharetli elleriyle şekil verdiği bakır sininin üzerine doğar. Hünerli eller bakırı kuş yapar. Güvercin gibi ibrikler, kuğu gibi güğümler birisi “hişt” dese kondukları raftan uçacak gibidir. Şair, ninelerin çeyizini süsleyen bakırın, altın ve gümüşün yanında hakir kalsa da pek çok hatıra sakladığını söyler (Akbaş, 2018: 188-189).

“Sılaya Hasret” şiirinde memleket özlemini dile getiren şair öldüğünde hayalinde karlı Nurhak’ın, dere boyunca akçakavakların, alçak damları, sazdan samandan evleri, tombul minareden okunan ezanları, çit fistanlı kızlarıyla Elbistan’ın kalacağını söyler. Daha sora zemheride yağan diz boyu karları, baharda her tarafı saran iğde iğde kokularını, ninelerin feslerine taktıkları reyhan çiçeklerini

hatırlar. Ölümü bir “turna göçü”ne benzeten şair, bu göçten geriye yalnız kendisinin kaldığını söyler. Ölüm onun için vakit geldiğinde bir bulutun saçından tutup bir dağ yamacından uçmaktır (Akbaş, 2018: 283-284).

Harput, Ali Akbaş'ın ikinci memleketi gibidir. “Şiir ve Şehir” isimli şiirde kendisi bu durumu şu dizelerle ifade eder:

*“Başka yerde doğsam bile
Gözetmediler silsile
Sevgimi edip vesile
Eski kütüğü bozdular
Beni Harputlu yazdılar”* (Akbaş, 2018: 279).

Akbaş, Ahmet Kabaklı'ya ithaf ettiği “İssız Yurt” isimli şiirde Harput'u anlatır. Garip bir duyguya düştüğünü söyleyen şairin gözünde âdeta gerçekle rüya karışır (Akbaş, 2018: 194). Çoğu şiirinde olduğu üzere şair, salt fiziki bir betimlemeyle yetinmeyip mekânın tarihine, kültürüne de değinir.

*“Belek Gâzî'nin rüyası
Burada döndü gerçeğe”*

diyerek Harput hükümdarı Belek (Balak) Gazi'yi yâd eder. Ardından buraya mal olmuş erenler, Mansur Baba ile Üryan Baba'yı selamlar (Akbaş, 2018: 195). Gerçekle rüya daha da karışır, gerçekten ziyade rüya ağır basmaya başlar. Kubbesi yıkık mabette, Belek Gazi'nin Kur'an okuduğunu duyar ve her ayette ürperir. Daha sonra bütün kaleyi bir Kur'an rahlesi, ovayı ise savaş sahnesi olarak görür (Akbaş, 2018: 195). Şair, Enver Demirbağ'ın hoyratlarıyla Fırat'ın için için kanadığını söyler. Hazar'ı canlı bir varlık gibi düşünür, ona nazar değeceğinden korkar. Hazar eşini aramak için bu dağlara düşen mavi gözlü bir kuğudur. Şair onun kalkıp saçını taramasını ister (Akbaş, 2018: 197-198).

Akbaş, “Rize'ye Hasret” şiirinde bir zamanlar öğretmenlik yaptığı Rize'ye karşı beslediği duyguları ifade eder. Buranın çayından, balından ve günde üç kez yağan yağmurdan, yeşiller içinde ak güvercini andıran evlerinden özlemle bahseder. “Çağrı” isimli 23 Nisan şiirinde Adana'sı, Erzurum'u, Rize'siyle insanları bayram etmek üzere birliğe ve beraberliğe çağırır (Akbaş, 2018: 371). “Göl ve Kedi” şiirinde Tanrı'nın Van'a göl ve kedi olmak üzere iki emanet verdiğini söyler. Vanlılar göle dokunmasalar da kediye sahip çıkamazlar ve kedinin nesli tükenir. Tanrı, emanete sahip çıkılmadığı için göle insanların uykularını kaçıran bir canavar salar.

Akbaş, “Harran Gökleri” isimli şiirde gözlerini gökyüzüne dikerek yıldızları seyrederek. Harran ilk çağlardan itibaren önemli bir inanç, ticaret ve ziraat merkezidir. Bir rivayete göre tufandan sonra yer yüzünde kurulan ilk şehir burasıdır (Şeşen, 1997: 237). Bunun yanında Harran, nemsiz havasıyla yıl-

dızların rahatça görülebilmesine imkân sağlar. Bu yüzden bilinen ilk astronomlardan Battani burada gökyüzü araştırmaları yapmıştır. Günümüzde bu bölgede gözlem şenlikleri yapılmakta ve gözlemevi kurma çalışmaları devam etmektedir. Şiirde, yıldızları ölmüş ergen kızlara benzeten şair onların iri şehla gözleri ile yerdekileri süzdüğü hissine kapılır. Mitolojide her insanın gökte bir yıldızı olduğu kabul edilir, yıldız kaydığında ise bir kişinin öldüğüne inanılır (Örnek, 1979: 24). Şairin “ölmüş ergen kızlar” ifadesiyle bu kadim inanca atıfta bulunduğu düşünülebilir (Akbaş, 2018: 13).

Şair, “Ardıcın Türküsü” isimli şiirinde dünyaya Torosların tepesindeki bir ardıcın gözünden bakar. Bu ardıc görüntüsüyle, yemenisini yele vermiş saçlarını savurmuş bir genç kız gibidir. Yücelerde yer tutmasına rağmen yine de uçan kuşlara özenir, turlanalarla kanat çırpma ister, elinin bağlı olmasından yakınır (Akbaş, 2018: 41). Akbaş, şiirlerinde yer adlarını zikrederken oraların Anadolu insanındaki “duygu birikimi”ne de vurgu yapar. Özellikle savaş ve seferberlik yılları onun şiirlerinde sıkça vurguladığı konulardır. Şair, “Çanakkale” şiirinde, sade bir dille tarih boyunca dengi görülmemiş bu büyük savaşın dehşetini anlatır. Savaşın dehşetiyle dere-ler kan akmış, gökte melekler bile ağlamıştır. Kara bağlayan anaların gözlerinde ağlamaktan yaş kalmamıştır. Naaşlar kurda kuşla yem olmuş, ocaklar sönmüştür. Ellerindeki kınalar solan gelinler, kızlar yıllarca eşlerini, yavuklularını beklemişlerdir. Şairin tesellisi ise anaların yeniden yiğitler doğurması ve şehitlerin yerinin boş kalmamasıdır (Akbaş, 2018: 26-208).

“Çiçekler ve Kuşlar” şiirinde, şair sırasıyla sümbül, güvercin, lale, leylek, gül ve bülbül den bahseder. Sıra bülbüle gelince, şadırvandan akan su sesini hatırlar, Selimiye'ye, Süleymaniye'ye uzanır, buralardaki Kur'an tilavetini düşünür. Bu yönüyle bülbül, bir hafıza ya da mevlithana benzetilir. Tüm canlılar için hayat kaynağı olan su gerek dinimizde, gerekse kültürümüzde büyük önem taşır. Ecdat her sokağa bir çeşme yaparak insanları su ihtiyacını karşılamaya çalışmış, camilere de mutlaka şadırvan inşa etmiştir. Selimiye ve Bursa Ulu Cami'de bir adım öteye geçilmiş ve cami içerisinde şadırvanlar yapılmıştır. Şiirde, insanlar için ferahlatıcı ve huzur verici özelliğe sahip olan üç unsur, su, bülbül ve Kur'an-ı Kerim bir arada anılır (Akbaş, 2018: 19).

“Erenler Divanı” şiirinde şair Anadolu'nun manevi ikliminde dolaştırır okuru. Rüyasına Ahi Evran'ın önderliğindeki ahiler girer, birlikte türbe türbe dolaşırlar. Önce Konya'ya Mevlana'nın yanına varırlar. Yolculuk oradan Ankara'ya Hacı Bayram'ın huzuruna doğru devam eder. Sonra Akşemseddin ve Hacı Bektaş ile görüşürler. Daha sonra evliyaların sayısı yüz bin olur, her biri güvercin olup uçar (Akbaş, 2018: 143).

Balkanlar:

Ali Akbaş, diliyle, kültürüyle Balkanları vatandan ayrı düşünmez. Üsküp'e Veda şirinde dil birliğine şöyle vurgu yapar:

*"Ne bileyim..."
Diye başlıyor nutkuna Selda
Bir meleşin ağzında Türkçe kanatlanıyor
Vodno tepelerinde yankılanan
Bu titrek ses, bu içli sedâ
Bir kızıl kor gibi tekrar bize dönüyor
Ve herkes yanıyor..."* (Akbaş, 2018: 105).

Akbaş'ın bu duyarlılığı Mehmet Kaplan'ın tabiriyle kendisi de bir "serhat çocuğu" olan Yahya Kemal'i hatırlatır (Kaplan, 1998: 220.) Yahya Kemal de Türkçe konuşulan yerleri vatan coğrafyası içerisinde düşünür. Ona göre:

"Türkçenin çekilmediği yerler vatandır. Ancak çekildiği yerler vatanlıktan çıkar. Vatanın kendi gövde ve ruhu Türkçedir" (Beyatlı, 1971: 83).

Yahya Kemal, başka bir yazısında Balkanların halen Türklük koktuğunu ifade eder:

"Türklük Avrupa'ya doğru cezr ü meddi biten deniz gibi o dağlardan çekilmiş, lâkin tuzunu bırakmış. Bütün o toprak Türklük kokuyor." (Beyatlı, 1976, s. 146-147). Akbaş kendine has yalın üslubuyla dil ve kültür sahasındaki devamlılığı şöyle dile getirir:

*"Bu dil sana ilk ninenenden armağan
Ve sen onlardan kalan
Bir silsilesin!"* (Akbaş, 2018: 105).

Akbaş, şiirini bitirirken Balkanlarda yaşayanlara veda eder. Bu veda ebedi bir ayrılık değildir. Zira şair, onların arada bir rüzgârlarla, bulutlarla ve kuşlarla selam göndermesini böylece irtibatın kopmamasını ister:

*"Elveda benim güzel kardeşlerim,
Arada bir rüzgârlarla,
Bulutlarla, kuşlarla,
Selam gönderin,
Elvedâ!.."* (Akbaş, 2018: 106).

Ali Akbaş, Tuna ile ilgili şiirlerde de Yahya Kemal'e aynı çizgide buluşur. Yahya Kemal "Bir Türk gönlünde nehir varsa Tuna'dır, dağ varsa Balkan'dır." (Beyatlı, 1976: 146) diyerek bu toprakların Türk ruhundaki önemine vurgu yapar.

"Tuna" isimli şiirinde Akbaş, nehri bir saat kordonuna benzetir. Bu kordon savaş meydanında bir hanın kolundan yere düşmüştür. Dolayısıyla bu nehir bize aittir (Akbaş, 2018: 234).

Akbaş "Tuna'ya" isimli şiirde nehirle şöyle dertleşir:

*"Söyle bana söyle bana
Ağır ağır akan Tuna
Kaç kere bulandın kana
İçtiğin kanlar hakkıçin"* (Akbaş, 2018: 209).

Daha sonra yüzlerce atının nehirden geçişini hayal eder:

*"Athlar beş yüzü birden
Nasıl geçtiler bu yerden
O hançer minarelerden
Okur ezanlar hakkıçin"* (Akbaş, 2018: 209).

Yahya Kemal bu geçişleri "Akıncı" şiirinde şöyle anlatır:

*"Bin atlı, akınlarda çocuklar gibi şendik;
Bin atlı o gün dev gibi bir orduyu yendik!"*

*Ak tolgalı beylerbeyi haykırdı: "İlerle!"
Bir yaz günü geçtik Tuna'dan kafilelerle..."* (Beyatlı, 1974: 22).

Bugün o heybetli geçişlerden eser yoktur. Şair, bu yüzden Tuna'yı öksüz bir kıza benzetir ve bu hal onun içini sızlatır.

Tuna'dan yağız atlarla şanlı fetihler için geçişimizi hatırlar: "Nerede eski hızımız?" diye sormaktan kendini alamaz (Akbaş, 2018: 2010). Kumu da suyu da kutsal olan Tuna şairin gönlünde Ceyhun'un eşidir. Böylece tarih ve milli şuur birlikteliğine dikkat çeker. Türklerin ayak bastığı her yeri vatan olarak kabul ettiğini gösterir:

*Eşisin Ceyhun Seyhun'un
Kutsal senin suyun kumun
ir ucu sende yurdumun
öbür ucu tâ sedd-i Çin"* (Akbaş, 2018: 211).

Şair, Tuna ile aynı kaderi yaşayan Meriç ve Arda'nın geçen günleri yâd edip için için ağladığını düşünür (Akbaş, 2018: 211). Şiirin sonunda "biz" diyerek kendisini de içine katıp peş peşe sorular sorar, bugün gelinek noktayı kabullenmek istemez. Aklına gelen daha pek çok soruyu "niçin"e sığdırır:

*"Oğuz, Cengiz değil miyiz?
Onlardan iz değil miyiz?
Artık biz biz değil miyiz?
Ama bugün niçin niçin!?"* (Akbaş, 2018: 209).

"Yediyüzüncü Yıl" Anısına isimli şiirde, Meriç ve Arda'nın kardeşçe aktığından ve donanmaların bu sulara yüzdüğünden bahseder. Barbaros'un seferden dönüşü Yahya Kemal gibi Ali Akbaş'a da ilham verir.

Yahya Kemal, Süleymaniye'de duyduğu top sesleriyle Barbaros'un seferden gelişini hatırlarken Ali Akbaş'a da Tuna aynı şeyi hatırlatır.

*“Deniz ufkunda bu top sesleri nereden geliyor?
Barbaros, belki, donanmayla seferden geliyor!..
Adalar’dan mı? Tunus’dan mı, Cezâyir’den mi?”*
(Beyatlı, 1974: 13).

*“Kardeşçe akarmış Meriç’le Arda
Donanman yüzermiş mavi sulara
Sefere çıkarken her ilkbaharda
Barbaros gelirmiş Tunus’tan, Fas’tan”* (Akbaş, 2018: 222).

Şair, Bosna yapılan zulümlere sessiz kalmaz. “Bosna’da Çocuklar” şiirinde oyun oynarken vurulan çocukları uçup giden birer güvercine benzetir. Çocuktan geriye kan içinde bir oyuncak kalır. Şair, oyuncağı bulan Kanadalı askerin bunu kendi oğluna yıkamadan götürmesini ve üzerindeki kana bakarak ölen çocuğu hatırlamasını ister (Akbaş, 2018: 405).

Orta Asya:

Ali Akbaş, Orta Asya’ya karşı büyük bir duyarlılık taşır. Onun gözünde İtil, göbek bağımız, Tanrı dağları bizi doğuran anadır. Buradaki doğal güzelliklerin yanında Sovyet döneminde yapılan zulümler, katledilen yazarlar, şairler ve aydınlar şiire dökülür. O yıllarda tırpanların ekin biçtiği gibi insan biçilmiştir (Akbaş, 2018: 215). Bu yüzden Akbaş, Orta Asya’ya hep bir hüznün perdesi arkasından bakar. Güneşin bir gün doğudan doğmasını umut eder (Akbaş, 2018: 187).

“Kazak Mezarlığı” isimli şiirde, mezar taşlarını Almatı’dan Cambıl’a, Çimkent’e kadar yol boyunca pul pul uçuşan gümüş hilallere benzetir. Bu manzara kaybolan bir ordunun bozkırda parlayan mızraklarını andırır. Şair bu ordunun Kazak hanı Abılay’a ait olabileceğini düşünür. Ona göre: “Ruhlar şehridir bu diyarda mezarlıklar.” (Akbaş, 2018: 150). Şair, bu mezarlıkta, kıtlıktan, kırgından ve kahrından ölenlerin olduğunu söyler. Bunlar o kadar çoktur ki “sayıları gökteki yıldızlar kadardır.” Ölümler, Navrızbay ve Kenesarı komutasında bir intikam ordusuna dönüşmüştür. Kanları sulara, sesleri rüzgârlara karışsa da onların dökülen kanları boşa gitmemiştir, gök kubbenin altında ezanlar susmayacaktır (Akbaş, 2018: 150-151).

Şair, “Kırıldı Altın Kalemim” şiiriyle büyük yazar Aytmatov’a ağıt yakar. Şiirde Aytmatov ile Stalin tarafından kurşuna dizilen babası Törekul’un kavuşmasını anlatır. O gün Atabey mezarlığında bayram olduğunu, şehitlerin onların başlarına toplandığını, her tarafın çiçek çiçek olduğunu düşünür. (Akbaş, 2018: 153).

Akbaş, meşhur şiiri “Göygöl”ü Ahmet Cevat’a ithaf eder. Ahmet Cevat da aynı adla bir şiir yazmış ve bu şiirde Türkçülük propagandası yaptığı gerekçesiyle sürgün edilmiştir. Sürgünden sonra aynı

tarzda şiirler yazmaya devam ettiği için kurşuna dizilmiştir. Ahmet Cevat’ın 1922 senesinde yazdığı “Göygöl” şiiri, Azerbaycan’ın istiklâlini kaybettiği günlere; Ali Akbaş’ın “Göygöl”ü ise Azerbaycan’ın özgürlüğüne kavuştuğu günlere tanıklık eder (Alizade, 2019: 85). Akbaş, şiirinde Göygöl’e dair izlenimlerini tarihi ve kültürel zenginlik içerisinde anlatır. Seher vaktinde gördüğü gölü genç bir kıza benzetir. Suyu vuran kızılık Akbaş’ın zihninde imgeler oluşturur. Şairin suya attığı gülle adeta su yanar ve göl uykusundan uyanır. Giyinmeye erindiğinden ipek tüllere bürünüp şairin karşısına çıkar. Bu ifadeler o anda göl üzerinde sis olduğunu düşündür:

*“Giyip kuşanmaya erinmiş Göygöl
İpekten tüllere bürünmüş Göygöl”* (Akbaş, 2018: 172).

Göygöl, depremle doğmuş bir yayla güzeldir. Bu güzel, ninnilerle büyümüş, yağmur ve kar sularıyla beslenmiş ve canlar yakan bir afete dönmüştür:

*“Ne kadar özenmiş hilkâtin eli
Bir depremle doğan yayla güzeli
Ninniler dinlemiş deli rüzgârdan
Gıdasını almış yağmurdan kardan
Sonra canlar yakan bir âfet olmuş”* (Akbaş, 2018: 172).

Şair, Göygöl çevresindeki efsanelerden de söz etmeyi ihmal etmez. Hüsrev’le Şirin’den Dede Korkut’tan, Köroğlu’dan, Kaçak Nebî’den, Han Kepaz’den bahseder:

*“Bu sulardan doğmuş Hüsrev’le Şirin
Dedem Korkut bu dağlara uğramış
Acıkmış suyuna ekmek doğramış”* (Akbaş, 2018: 173-174).

Akbaş bu şiirin satır aralarında ince mesajlar verir, Sovyet rejimine göndermeler yapar: “Şimdi yaylaların sonbaharındır” “Yapayalnız kalmış kuğulu Göygöl” “Ağlayan göz gibi buğulu Göygöl” “Şimâl küleğiyle kar geliyor, kar” Bir masal motifini ustaca kullanarak Göygöl’ün bir gün hürriyetine kavuşacağını anlatır:

*“Bir nevrüz sabahı sökerken şafak
Bir şehzâde gelip uyandıracak”* (Akbaş, 2018: 176).

“Kutlu Taş” şiiri, Tanrı Dağları’ndan Şükrü Elçin’in getirdiği bir kara taş üzerine yazılır. Şair:

*“Bu gece gök berrak ay sini sini
Uzak iklimlere kanat açalım
Haydi hayâl kuşum göster kendini
Çağımızdan başka çağa kaçalım
Dolaşalım bir bir Çin’i, Maçin’i*

*Destûr deyip Kaf Dağı'nı geçelim
Ötüken'de bengü bâde içelim*” (Akbaş, 2018: 182).

der ve hayal âleminde gezintiye çıkar. Turan'a varır, aradaki zaman perdesini kaldırır, burada yapılan savaşlardan dökülen kanlardan bahseder, bu topraklarda o kadar savaş yapılmıştır ki “Bu dağlarda her taş bir baş düşer.” “Her yıla üç barış beş savaş” düşer. Akbaş taş büyük bir değer verir, bu taş onun için Hacerülesvet gibi kutlu bir taştır. “Aral'a Ağıt” şiirinde şair, Aral'ı rüyasında gördüğünü söyler. Burada Mağcan Cumabey ve Çolpan gibi aydınların çektiği çilelere mukabil, Aral da yaralıdır, suyu kan gibi akar. Aral'ı iffetli bir kıza benzeten şair, onun kurumasının sebebini küffar eline düşmesine bağlar (Akbaş, 2018: 212-213). “Şehriyar'a Selam” şiirinde İstanbul ve Orta Asya coğrafyasının dil ve kültür birliğine dikkat çeker. Şehriyar Azerbaycan'dan söylediğinde İstanbul'dan duyulmaktadır (Akbaş, 2018: 295).

Kuzey Asya:

Akbaş, Stalin devrinde sorgusuz sualsiz kurşuna dizilen büyük Yakut şairi ve devlet adamı Oyunskiy için yazdığı saguda, onun ağzından konuşur. Şiirde Oyunskiy, eşinin ve kızının rüyasına girer. Eşinin rüyasında Olonho Destanı'ndan mısralar okurken bir kış günü şafak vakti, apar topar kurşuna dizildiğini, naaşının bir çukura atıldığını anlatır. Kızının rüyasında Rus askerlerini aldattığını, ölmediğini söyler ve adeta ona teselli eder. Ölümü anlatırken kullanılan üslup dikkat çekicidir:

*“Topraktan geleni toprağa verdim
Kurtuldum ağırlıktan
Üç beş litre kan
Ve bir torba kemik
Gökten aldığım bende kaldı
Bir demet ışık
Ve bir kucak mavilik*

*Bak işte
Kırıldı kafes
Uçtu kuş
Ne iniş dinliyorum artık ne yokuş
Ses oldum, ışık oldum ben şimdi
Ufukları aşıyorum
Esen rüzgâra uyup her seher
Diyar diyar dolaşıyorum
Rüyasını süslüyorum çocukların
Ozanların dilinde
Kopuzların telinde yaşıyorum”* (Akbaş, 2018: 162-163).

Ortadoğu:

Akbaş, 2009 yılında Kudüs'ün İslam dünyasının kültür başkenti olması vesilesiyle yazdığı “Ana Şehir” isimli şiirde Kudüs'teki inanç zenginliğine vur-

gu yapar. Buranın ilk kible oluşundan, içerisinde Mescid-i Aksa'yı, Kubbetü's-sahra, Merkad-ı İsa'yı barındırdığından bahseder:

*“Bilmem daha kaç inanç barınıyor sinende
Asırlardır ufukumuzu aydınlatan gümüş şamdan
Semâlarında birbirine karışmış ezanla çan
Şehirlerin anası ey!”* (Akbaş, 2018: 144).

Kudüs'ün ilk fatihi Hz. Ömer'i Selahaddin Eyubî'yi ve Yavuz Sultan Selim'i anar, Hz. Musa'nın Tur'da cenab-ı Hak ile konuşmasından, İsa'nın çarmıha gerilmesinden bahseder ve sözü günümüze getirir. Beni İsrail'le birlikte vadiye fesadın, hase-din, zulüm ve istibdadın geldiğini söyler. Şiirin sonunda Filistin'e değinir, Filistin'in sonunun Endülüslü gibi olmamasını, çekilen acıların son bulmasını, gülmeyi unutan dulların, yetimlerin sevinmesini diler (Akbaş, 2018: 146-147).

“Bay Buş veya Bağdat Bombalanırken” isimli şiir George Bush'a 2008'de Irak başbakanı Nuri El Maliki ile basın toplantısı yaptığı sırada ayakkabı fırlatan Muntazar el Zeydi'ye ithaf edilmiştir. Şair şiirinde Irak'ın işgaline tepkisini dile getirir. İşgalci zihniyetin kendisine benzemeyen herkesi vuracağını söyler, bunların dost değil düşman olduğunu akıl hocalarının Darwin, kitaplarının Seleksiyon Natürel olduğunu ifade eder (Akbaş, 2018: 148-149).

“Kerkük Üstüne” isimli şiirde şair, “Sağır mısın sağır mısın Ankara” diyerek Kerkük'e sahip çıkılmasını ister. Kerkük denilince aklına boğazlanan bir Türk geldiğini söyler (Akbaş, 2018: 233). Şiirin sonunda ise Kerkük'ü Kıbrıs ile karşılaştırır. Burada şair, kendisini Kerkük'le bütünleştirerek şöyle der:

*“Deryada yüzen Kıbrıs
Bağrı kan sızan Kıbrıs
Hangimizin derdi çok
Ben Kerkük'üm sen Kıbrıs”* (Akbaş, 2018: 233).

Anadolu insanının yüreğinde derinden yara açan Yemen Cephesi, türkülerde olduğu gibi Ali Akbaş'ın şiirinde de yer bulmuştur. Akbaş, Yemen hatırasının tazeliğini şu dizelerle anlatır:

*“Bu türkü Yemenlidir
Gözyaşı kurumamış”* (Akbaş, 2018: 46).

“Nineme Ninni” isimli başka bir şiirde şöyle der:

*“Kim dayanır, o dayanmış
Bağrına taş basıp yanmış
Gene Yemen'i mi anmış
Gözleri ıslak ninemin”* (Akbaş, 2018: 303).

“Bizim Elin Kızları” isimli şiirde kadının çocuk doğurma fonksiyonuna şu dizlerle vurgu yapar:

“Hey kızlar
Bizim kızlar
Yemen’de, Bingâzi’de
Bir cephede biterdik
Bereket siz varsınız
Yaylada pınarsınız” (Akbaş, 2018: 33).

“Yeniden” isimli şiirde kendisini Nesîmî’ye benzetilen şair, Halep çarşılarında kelâmın diyetini canıyla ödediğini söyler.

“Nesîmî’yim,
Bir seher Halep çarşılarında
Kelâmın diyetini öz canımla öderim
Elimde dil bayrağı
“Hû!” der Hakka giderim
Yeniden” (Akbaş, 2018: 16).

Doğu Avrupa:

Ali Akbaş şiirlerinde Kırım’ı hüznle anar. Burası onun gözünde “Öksüz Yurt”tur. Kırım halkını sürgün edenlere “seni süren sütüm sürüm sürüne” diyerek tepkisini dile getirir:

“Kırım’da kırım var, Kazan’da kırım
Türkçe unutmuş, türküler yarım
Soyum, sopum, dinim, namusum, arım
Düşmanlar elinde talan oluyor,
Taşkent’te, Derbent’te olan oluyor” (Akbaş, 2018: 200).

Şair, her şeye rağmen bir gün bu yapılanların heسابının sorulacağına dair ümidini canlı tutar:

“Kurt soyu bu, bir ölür, bin dirilir
Ötüken’de kurultaylar kurulur
Kızıldan, karadan hesap sorulur
Gam yemeyin yastığımız silahtır
Karanlık gecenin sonu sabahtır” (Akbaş, 2018: 203).

“Cengiz Vatan’a Döndü” isimli şiir, Londra’da vefat ettikten sonra Kırım’da toprağa verilen Cengiz Dağcı’ya ithaf edilir. Şair, Dağcı’nın bu halde bile vatana dönmesinden memnuniyet duyar. Bu günü “hem matem hem düğün” olarak niteler. Cengiz’in gelişini “Gözün aydın ey Kırım” diyerek müjdelere (Akbaş, 2018: 155-156).

Özetle, Ali Akbaş şiirlerindeki coğrafya Türk milletinin tarih boyunca at koşturduğu, inancını, kültürünü, medeniyetini taşıdığı ve yüzlerce yıl adaletle hükmettiği topraklardır. Akbaş, bu toprakların bugün sınırlarımız içerisinde olmamasından hüznü duyar, buraların öksüz kaldığını düşünür.

Bu coğrafya sınır çizgilerindeki ayrılığa rağmen halk anlatılarında, türkülerde ve Anadolu insanının gönlünde benzer şekilde yaşamaktadır. Bu coğrafya aynı zamanda Yahya Kemal’in “vatan” olarak kabul ettiği Türkçenin çekilmediği yerlerdir. Bunun-

la birlikte Akbaş’ın vatan kavramının merkezinde Anadolu vardır. O bir mülakatta da belirttiği gibi Anadolu’yu ne çok tozpembe anlatır ne de oraya siyah gözlükle bakar (Kabaklı, 1991: 249). Şiirlerinde, kendine has estetiğiyle köyde yaşamış olduğunu ve köye ait tüm zenginliği özümlediğini hissettirir. Bilhassa çocukluk yıllarına ait hatıralar onun şiirlerinde önemli bir yer tutar. Akbaş’ın özlemini duyduğu asıl Anadolu, çocukluğunun Anadolu’sudur demek yanlış olmaz.

Akbaş, şiirlerine konu ettiği coğrafyanın tarihine, kültürüne ve “duygu birikimi”ne hâkimdir. Anlattığı mekânların fiziki özellikleri yanında mutlaka tarihi ve kültürel zenginliğine vurgu yapar. Özellikle Orta Asya ile ilgili şiirlerinde insan faktörünü de ihmal etmez ve coğrafyanın yetiştirdiği şairlere, yazarlara, aydınlara ve komutanlara atıfta bulunur. Bu yönüyle şair mekân karşısında farklı bir duruş sergiler.

Kaynakça:

- Akbaş, Ali, 2018, *Bütün Şiirleri*, Ankara Bengü Yay.
- Alizade, Şeref, 2019, “Ali Akbaş’ın Şairliği ve Şiir Dünyası”, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış).
- Beyatlı, Yahya Kemal, 1971, *Edebiyata Dair*, İstanbul: Fetih Cemiyeti Yay.
- Beyatlı, Yahya Kemal, 1974, *Kendi Gök Kubbemiz*, İstanbul: Fetih Cemiyeti Yay.
- Beyatlı, Yahya Kemal, 1976, *Çocukluğum, Gençliğim, Siyasi ve Edebî Hâtıralarım*, İstanbul: Fetih Cemiyeti Yay.
- Kabaklı, Ahmet, 1991, *Türk Edebiyatı IV*, İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yay.
- Kaplan, Mehmet, 1998, *Şiir Tahlilleri I*, İstanbul: Derghâh Yay.
- Kurnaz, Cemal, 2013, “Ali Akbaş ve Şiiri 1”, *Kardeş Kalemler*, 76: 75.
- Örnek, Sedat Veyis, 1971, *Anadolu Folklorunda Ölüm*, Ankara: Ankara Üniversitesi DTCTF Yay.
- Şeşen, Ramazan, 1997, “Harran,” *İslam Ansiklopedisi*, XVI, İstanbul, TDV Yay.
- Tural, Sadık K., 1982, “Ali Akbaş’ın Şiiri Üzerine Bir Konuşma”, *Zamânın Elinden Tutmak*, İstanbul: Ötüken Yay.
- Yivli, Oktay, 2019, “Yahya Kemal’in Şiirinde Mekân”, *Türk Dili*, XCVII, 696: 680-694.

*Sirkeci'den tren gider
Ona binen verem gider*

Giriş:

Bu coğrafyanın güzelliği dillere destandır. Güzel olunca sevdâ, sevdâ olunca hasret, hasretin ardı hicran, hicranın ilacı şiirdir, hoyrattır, destandır. Bu sevdalı gönüllerin şiirleri ile türküleri ile ağılları ile rüzgârlar esmiş, bulutlar bu efkâr ile kararmış ve nihayetinde bu efkârın yağmurları yağmıştır sicim sicim kavruk topraklara, yanık yüreklerle... Bu yağmurların ab-ı hayat gibi yeşerttiği gönüller bade-denmişçesine ötelere gelen sesleri yüreklerinde hissetmişler ve duygularını saza söze dökerek bizlerin de duygularına tercüman olmuşlardır. Tıpkı Necip Fazıl Kısakürek, Abdurrahim Karakoç, Ba-haettin Karakoç, Vasfi Mahir Kocatürk, Âşık Mah-suni Şerif, Adil Erdem Beyazıt, Nuri Pakdil, Cahit Zarifoğlu gibi...

İşte bu yanık yüreklerden birisi de Ali Akbaş'tır. Belki ilk etapta onu tanımayanlar Ali Akbaş da kimdir diyebilir. Hani bir zamanlar bir şiir dolaşırды radyolarda, televizyonlarda, sahnelerde... "Sirkeci'den tren gider..." diye İbrahim Sadri'nin gönüllerimize astığı bu şiirin yazarıdır Ali Akbaş...

Ali Akbaş, gerek milli, manevi ve kültürel bütün-lüğü yansıttığı şiirleriyle gerek bu birlik ve bütün-lüğü korumak adına kurulmuş derneklerde aldığı görevlerle gerekse eğitim kurumlarında ve üniver-sitelerde gerçekleştirdiği öğretmenlik ve akademis-yenliklerle ülkesine büyük katkılar sunmuş önemli bir düşünürdür. (Bulut, 2016: 56)

Hayatı:

Şimdilik bu şiiri bir yana bırakıp Ali Akbaş'ı tanıtmaya devam edelim. Hatta bu işi üstadın kendisine bırakalım. Yalın ve sade olarak hayatının çizgilerini o bize anlatsın. Zira o şiirlerini Makedonca'ya çeviren Mariya Leontik'in dediği gibi şiirlerinde ol-duğu gibi sohbetlerinde de "ağzından bal akan" bir şairdir. (Leontik, 2017: 64)

"1942 yılında Elbistan'ın Çatova köyünde doğ-dum. Sırasıyla, Çatova Köyü İlk Okulunu, Elbistan Orta Okulunu, K. Maraş Lisesini ve İstanbul Üni-versitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdim. Çeşitli liselerde, Gazi Eğitim Enstitüsü'nde ve Ankara Meslek Yüksek Okulunda edebiyat öğretmenliği ve idarecilik yaptım. Filim

Radyo Televizyonla Eğitim Merkezinde radyo prog-ramcılığı görevinde bulundum. 1983 yılında araş-tırma görevlisi olarak H. Ü. Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne geçtim. Burada da yük-sek lisansımı tamamlayarak Türk dili okutmanlığı görevine geçtim. Okutmanlık yanında şiirle ve çocuk edebiyatıyla da uğraşmaktayım. Masal Çağı, Kuş Sofrası, Gökte Ay Portakaldır adlı üç kitabım yayım-landı. Meslek hayatımda yirmi beş yılımı doldurarak emekli oldum."

İşte bu kadar Ali Akbaş'ın dilinden Ali Akbaş... Geldim bu dünyaya gider oldum asıl yurduma der gibi mütevazı, sade bir anlatım. Sade yaşayanların, şatafatsız, gösterişsiz, sessiz yaşayanların hayatları bu kadardır işte. Ama biz biliyoruz ki Akbaş, bu sessizliğe her bir kelimesi hazineler yüklü, anlam-lar yüklü nice mısralar sığdırdı.

Onun eksik bıraktığı birkaç bilgiyi de biz aktara-lım. Yazar daha 16 yaşında bir lise öğrencisi iken yazdığı ve köyüne duyduğu özlemi anlatan bir şiiri Engizek adlı mahalli bir dergide yayınlanır. Daha sonra 1964 yılında açılan Maraş Lisesi İçin Marş yazılması konulu şiir yarışmasında birinci gelir ve bu şiir, doğduğu yer olan Kahramanmaraş'taki "Kahramanmaraş Lisesi"nin marşı olarak kabul edilir. (Tatçı, 208: 143)

Ali Akbaş, Yüksek lisansını Hacettepe Üniversi-tesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde "Yapalak ve Ekinözü Ağızları" konulu çalışmasıyla tamamladı. 1999-2000 öğretim yılında Kazakistan'da Ahmet Yesevî Üniversitesinde öğretim elemanlığı da yaptı. (Şahin, 2010: 24)

Onun; *Masal Çağı* (1983), *Kuş Sofrası* (1991), *Eylüle Beste* (2011), *Turna Göçü* (2011), *Erenler Divânında* (2011) ve *Bütün Şiirleri* (2018) isimli şiir kitapları yanında *Gökte Ay Portakaldır* (1992) çocuklar için yazılmış masal ve *Kız Evi Naz Evi* (1969) adıyla kaleme alınmış bir de tiyatro oyunu bulunmaktadır. Bu eser İstanbul Radyosunda Rad-yo oyunu olarak seslendirilmiştir.

Doğduğu toprakların derdiyle dertlendi, sevin-ciyle güldü, hüznüyle ağladı... Bu yüzden 1991 yı-lında *Kuş Sofrası* kitabıyla "Türkiye Yazarlar Birli-ği" şiir ödülünü almış, ayrıca bu kitap 2000 yılında *Mariya Leontik* tarafından Makedonca'ya ve *Mira-ziz Azam* tarafından Özbekçeye çevrilmiştir. Yine 1993 yılında Kazakistan'ın başkenti Almatıda ger-çekleştirilen II. Türk Dünyası Şiir Şöleni'nde Mağ-

can Cumabayulı Ödülünü, 2004 yılında Kosova'da yayınlanan "Türkçem" Çocuk Dergisi tarafından yılın şiir ödülünü almıştır. Başarıları bunlarla da sınırlı kalmayan şair, 2005 yılında İtalya'nın Venedik kentinde düzenlenen 57. Şiir Bianeli'nde ve 2007 yılında da 20. Moskova Kitap Fuarında Türkiye'yi temsil etmiştir.

Dr. Aslan Tekin'in tespitlerine göre Akbaş'ın şiirleri, Ötüken Türk Kültürü, Türk Edebiyatı, Erguvan, Doğu Türk Yurdu, Hisar ve Hamle gibi dergilerde yayımlandı. (Tekin, 2005: 33)

Akbaş'ın edebiyat hayatı boyunca yazdığı dergiler arasında, *Ülkü Pınarı*, *Divan*, *Yeni Divan*, *Doğu*, *Kanat*, *Kardaş Edebiyatlar* ile hâlen Genel Başkan Yardımcısı olduğu Avrasya Yazarlar Birliğinin yayın organı olan *Kardeş Kalemler* gibi dergiler bulunmaktadır. Şairin adı geçen dergi ve kitapların dışında şiirlerinin pek çoğu başta Türk Edebiyatı ve Türk Yurdu olmak üzere değişik dergilerde yayınlanmıştır. (Tatçı, 2008:142)

Şiiri ve sanat anlayışı:

Akbaş, bu coğrafyanın çocuğu olduğunun bilinci ile hep bu coğrafyanın, mensubu olduğu milletin ve ait olduğu medeniyet anlayışının şiirini terennüm etti. Onun şiirlerindeki devasa anlatımın mayasını oluşturan sadelik beslendiği zamanla alakalıdır. Yani o bugünün şiirini yazmıştır. Bu günün sesi ile yarına seslenmiştir. Yine onun şiirindeki bu sağlam yapı ise köklerinin güçlü bir şiir geleneğine bağlı olmasından kaynaklanır. Onun şiiri günümüz şairlerinin yaptığı gibi ne sera şiiridir, ne de saksı şiiri... Onun şiiri doğaldır ve bulunduğu coğrafyanın, teneffüs ettiği havanın, yaşadığı iklimin soğuğu, sıcaklığı, kışı, yağmuru, dolusuna dayanıklıdır. Bu yüzden de solup gidecek, sönüp gidecek bir zayıflıkta değildir. Yine bu özelliği ile kendi insanının kalbinde karşılık bulur, o yüzden de okunduğunda sevilir. Onu suni gündemlerin belirlediği, birbirini yok etmeye memur felsefi telakkilerin sınırlarını çizdiği edebi akımların hiçbirine hapsedemezsiniz. Onun düşünce planında mensubu olduğu İslam Medeniyeti tefekkürünün pörsümez ve eskimez izleri daha belirgindir. Hatta Yıldırım Bulut'a göre o, Türk - İslam sentezinin önemine inanan ve Yesevi'nin ulvi havasından nasiplenmiş olan bu önemli şairimizdir. (Bulut, 2016: 58)

Şiirlerinde bu kültürün estetik anlayışı hâkimdir ve geleneğin ana damarları üzerinde bugünün şiirini yarınlara söylemek derdinde bir şair olarak kendini ayrıcalıklı bir yere koyar. O yerli ve millidir ama yerelleştirilmiş bir kadüklükten de muaf ve müstağnidir. Bu rahatlık ona şiir tekniği

olarak da her türlü imkânı kullanmasına vesile olmuştur. Onu kimi zaman güçlü bir hececi, kimi zaman modern bir serbestçi, kimi zamanda gelenekçi bir aruzcu olarak okumak mümkündür.

Akbaş kendi sanat anlayışı hakkında da şunları söyler.

"Bir tabloyu değerli kılan orada kullanılan malzeme ve konu edinilen manzara değil, o konuya giydirilen kompozisyonudur. Sanat, reel tabiat değil, sanatçının prizmasından geçmiş tabiattır. Pikasso da, amatör bir ressam da aynı boyayı ve aynı tuvali kullanarak aynı manzarayı resmederler ama ortaya başka tablolar çıkar." Ona göre "herkesin konuştuğu klasik dil, kullanmasını bilenler elinde sonsuz varyasyonlarla dolu ve bin bir oyuna müsaittir. Yerli yersiz dili eğip bükme güçsüz sanatçıların işidir, göz boyayıcılıktır. İyi mobilya yapamayan usta hep âletlerine takar kafayı... "Vay, çekicim Çekoslovak, testerem Alman" diye."

Okumaktan bıkmadığı başucu kitapları arasında, Kur'an-ı Kerim, Dede Korkut Hikâyeleri, Yunus Emre Divânı, Mevlânâ ve Karacaoğlu'nun şiirleri, klasikler, Ahmet Haşim'in nesirleri, Montaigne, Sait Faik, Bahattin Özkıışı ve Cemil Meriç'in eserlerinin olduğunu da ekler. Yine bir diğer mülakat-ta ise "Kerem ile Aslı'yı, Karacaoğlu'nun şiirlerini okudum köyde *döven sürerken. Ondan sonra ortaokul başladı. Ortaokulda Feridun Fazıl Tülbentçin, Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun kahramanlık romanları... Cantürk diye bir seri vardı, onlardan çocuk hikâyeleri okurdum." (Oruç ve Günaha, 2019) diyerek bu isimlere başkalarını da ekler.

Ali Akbaş'ın şiir evreninde, insanın özü ve öze dönme isteği, evrensel değerler, modernleşen dünya karşısında kişinin yalnızlığı, doğaya kaçış ve doğanın mükemmelliği, köy hayatının güzelliği, köye duyulan özlem, Anadolu topraklarının güzelliği, Türk birliği, tarih ve gelenek içerisinde Türkler, dünyadaki Türklük ve Türk kültürü, milli ve manevi değerler tema olarak işlenmiştir. (Çelik, 2018: 1)

Ali Akbaş'ın şiirlerinde Türklük ve İslamiyet bir sentez halindedir. Burada din daha çok kültürel boyutuyla, Türklüğü niteleyen, zenginleştiren ve derinleştiren yönüyle dile getirilir. Mutlu ve yaşanabilir bir dünya için dünya kardeşliğine giden yolda özellikle bu iki değer önemlidir. (Çelik, 2018: 6)

Şairin sanatçı kimliğinde, çocuk şiirlerinden ve çocuk duyarlılığından Türklük bilgisi ve kültürüne uzanan bir süreç ve gelişim çizgisi bulunmaktadır. (Çelik, 2018: 3) Bu yüzden onun şiirlerinde kimi zaman hikemi bir tavırla karşılaşsınız kimi zaman da içinde ölmeyen bir çocuk sesiyle... Ama o hep kendisidir. Özentisiz, mübalağasız, dolaysız, sade...

Prof. Dr. Ersin Özarslan'a göre Ali Akbaş; birinci sınıf bir 'dilci'dir. Anadolu ağızlarını kullanmada uzman bir kişidir. Kimsenin tercih etmediği konuları işlemiştir eserlerinde. Meftun olduğu bir sanatçı yoktur. Zor yazdığını söyler, ilhamın peşinden koşar. Şiirlerini dostlarıyla paylaşır, kanaatlerini sorar, eserlerini bu şekilde yeniden değerlendirir. Nitelikli dikkatleri, dikkate alan bir tabiatı vardır. Şiir söz konusu olunca tüm değerleri unuttur.

Ali Akbaş'ı çocuklara yönelik yazdığı eserleriyle bir çocuk edebiyatçısı olarak görmek onu dar bir alana sıkıştırmak anlamına gelir. O aslında çocuğa seslenirken büyüklere de mesajını aktarmış, bundan dolayı da yetişkinlerin de severek okuduğu bir şair olmuştur. O bu durumu 1996 yılında ikinci baskısı yapılan *Kuş Sofrası* isimli kitabına yazdığı önsöz de şu şekilde dile getirmiştir:

"Aslında ben bu şiirleri yazarken kimlerin okuyacağını hiç düşünmedim bile. Elimden geldiğince güzel yazmaya çalıştım o kadar. Çocuklar için yazılmış bir eseri büyükler de severek okuyamıyorsa o eser kötü bir eserdir. Unutmayalım ki, çocuklarını aldatanlar, aslında kendileri aldanırlar. Bugün Dede Korkut Hikâyeleri, Don Kişot, Küçük Prens, Kelile ve Dinme, Bin Bir Gece Masalları güzel eserler oldukları için hem çocuklar hem de büyükler okuyabiliyor."

Akbaş, şairliği dışında resme de ilgi duyan bir sanatçıdır. Resim sanatı gözleme dayalıdır ve tabiatı beslenir. Onun bu yönü şiirine de yansımış ve ustaca pastoral bir söylem ile zuhur etmiştir. Bu postaral söylem tabiatın birebir yansıması ile değil, yine kadim geleneğin hikemi söyleyişi ile meczedilmiş yeni bir mahiyete bürünmüş şekliyle tezahür etmiştir. Örneğin "Güvercin hû çeken derviş /Yüce ayvalarda/ Semada bir mevlevî" derken bu gözlem ile içindeki inancı buluşturup onu farklı bir söylem ile okuyucuya sunar.

Onun şiirlerinde romantizmin izleri derinden hissedilir. Güçlü bir tabiat duygusu, tarihe ve halk kültürüne yakınlık, duygusal anlatı olarak algılanabilecek unsurlar ile romantizm, şiirlerin atmosferini oluşturur. (Çelik, 208: 4) Ancak Ali Akbaş'ın şiirini tam olarak bir romantizm içine de sığdıramayız. Onun romantizmi edilgen bir nostaljik halden ziyade kayıp bir medeniyete duyulan özlem ile doludur. Evet, o duygulu bir şairdir ama yeri geldiğinde de muhaliftir, zulme boyun eğmeyen bir aksiyonerdir. 28 Şubat'ın en ayazlı günlerinde korkusuzca şunları haykırabilmiştir.

*"Yemenidir yaşmaktır
Bayraktır başörtüsü
Şimdi öz vatanında
Tutsaktır başörtüsü"*

Benzer biçimde, şehir hayatından kaçış, doğa ve kır hayatına sığınma düşüncesi de romantik bir duyarlılıkla açıklanabilir. Görünüşte köyden uzakta kalan bir kişinin doğduğu yerlere duyduğu özlem, şiirin derinliklerinde güçlü bir tabiat duygusu ile bir arada verilir. Bir anda masallara konu olan çoban, onun sürüsü ve köpeği, şiirlerin kişileri olur. Yaylasının göğü, yurt toprağı, yalçın kayaları, denizi, ormanı özellikle anılır. Pastoral bir atmosfer şiir dünyasına girer. (Çelik, 2008: 4)

Bu bağlamda Ali Akbaş, daha önce kitaplaştırdığı ve dergi okurlarıyla paylaştığı şiirlerinin büyük bir bölümünü 2011 yılında Eylül Bestesi, Turna Göçü ve Erenler Dîvânında isimleriyle üç ayrı kitapta toplamıştır. Bu tasnifte şiirlerin edalarının nazara alındığı, kitap isimlerinin de içeriklerle tenasüplü olduğu görülmektedir. Eylül Bestesi lirik bir duyarlılıkla örülen, Turna Göçü daha ziyade halk şiiri geleneğine yaslanan, Erenler Dîvânında ise epik duruşun hissedildiği şiirlerden müteşekkildir. Akbaş'ın şiirini, küçükken köy odalarında, tandır başlarında dinlediği türküler, maniler ve masallar; insanda bir "O Belde" hissi çağrıştıran, sini içi gibi mor dağlarla çevrili Elbistan coğrafyası ve mensup olunan milletin değerleriyle harmanlanmış şahsi duygu ve düşünceler beslemiştir. (Yanardağ & Durmuş, 2018: 96)

Ali Akbaş şiiri, genellikle iyimser bir bakış açısına sahiptir. Bunun tek istisnası şehir olarak karşımıza çıkar. Şehir kötülüklerin, sıkıntıların, mutsuzlukların beşiği olarak anlatılır. Şair, şehir tasvirlerinde şöyle etrafına bir baktığında dikkate değer hiçbir güzellik bulamaz. Apartmanlar, ur gibi büyüyen şehir, trafik, lağımlar, kirli göletler, sarkan elektrik kabloları ile tasvir edilen şehir, insanı mutsuz eden, onu boğan, ona yaşama alanı bırakmayan bir yerdir. O nedenle dünya üzerinde yaşanan kötülükler, savaşın acılığı, bu şehir sahneleri ile birlikte dile getirilir. (Çelik, 2018: 5)

Bu bölümde son bir anekdot olarak onun bazı şiirlerinde Dede Korkut'a olan hayranlığından dolayı Korkut Akbaş imzasını kullandığını da belirtelim.

Hicran coğrafyasının şiiri

Onun şiiri ülke sınırları içine sığmayacak bir soluğa ve nefese sahiptir. O tüm ümmet ve millet coğrafyasını kuşatır. Coğrafyanın vatana nasıl dönüştüğü bilincindedir. Ahmet Kabaklı'ya göre Ali Akbaş'ın bütün şiirleri için dikkat edilecek nokta, millî duygu ve isteklerin yüksek sesle, iddia ve heyecanla verilmeyip, daha ziyade mecazlar aralığından ve sır verir gibi yumuşak söylenmesidir.

Örneğin Aral Gölünün kuruması üzerine:

*“Rüyamda gördüm Aral’ı
Aral derinden yaralı
Mağcan gibi Çolpan gibi
Onun da bahtı karalı*

*Karada kalan kayıklar
Eski günleri sayıklar
İnci mercan saçan Aral
Nerede o şakayıklar.*

*...
Göl değil kıımızdı Aral
Bir iffetli kızdı Aral
Kalinca küffar elinde
Yer altına sızdı Aral.”*

Diyerek elimizden çıkan coğrafyanın, esir oluşunu, Rusların Aral’ı besleyen Amu ve Siri nehirleri üzerine pamuk tarlalarını sulamak için kurdukları barajlar nedeniyle kurumaya terk edilmesini bu mısralarla bugünün gençliğine aktarır ve onlarda bir vatan şuuru oluşturmaya çalışır.

Tarihini, kültürünü, asırlardır süren bir mücadele ve emeğin sonucu oluşan birikimi unutmaz Ali Akbaş. Bakır döğen ustalar, bedesten esnafları kanlı-canlı yaşarlar bu şiirlerde. Bu şiirler aynı zamanda yetimlerin yüzüne konan bir tebessüm, öksüzlerin saçlarını okşayan bir el olur. Uçsuz bucaksız bir coğrafyanın haykıran seslerindendir Ali Akbaş. (Ertürk, 2016)

Sirkeci’den giden neydi?

Yazımızın giriş kısmında bir nebze bahsettiğimiz Göç şiirinde ülkemizden 60’lı-70’li yıllarda Avrupa’ya işçi olarak giden insanımızın çilesini mısralara döken şair aslında bir nevi göçün şiirini yazmıştır. O günkü şartlarda Sirkeci Garı’ndan kalkan trenlerin sadece insanımızı değil tüm değerlerimizi de oralara götürdüğünü en acı şekilde dile getirir Göç şiirinde. Ona göre gidenler arasında töremiz vardı, yaldızlı Kur’anımız vardı, gözyaşımız, derdimizdir. Biz trene binip böyle avrat, çoluk çocuk Tuna’dan geçerken biz Tuna’dan utanırız Tuna bizden...

Bu seferki gidiş savaş gibi zorunluluk ve hayatiyet taşımaz; şehitlik gibi mukaddes bir keyfiyete değil, sadece “ekmeğe”dir. İşte böyleydi Sirkeci’den giden tren. Binenin verem olduğu, geride çocukların yetim, gelinlerin dul kaldığı bu tren aslında Avrupa’ya karşı yenilgimizin beratını da götürüyordu. Artık ezan sesine hasret kalacaklar için başlarında uyan uyan diye bağırarak çanlar çalacaktı.

Ali Akbaşın “Göç” şiirinde “Varım yoğum törem gider” şeklinde terennüm ettiği şiir dizesi farkında olmadığımız bir neslin bizden koparılışının acı bir

feryadıdır. Yabancı bir beldede, yabancı bir kültürle karşılaşacak olan yurdumun garip insanların o vahşi medeniyete karşı kendini savunacak bir alt yapısı, fikri birikimi yoktu. Tıpkı cephenin en ateşli yerine silahsız gönderilen ve ölüme terke edilen askerler gibiydiler. İşte şair bunları da gördüğü için bu şiiri kaleme almıştı.

Şairi de şiir boyunca hayıflandıran/hüzünlendiren temel husus; bir zamanlar dünyaya hükmeden, “nizâm-ı âlem” düşüncesine sahip bir milletin evlatlarının şimdi Avrupa karşısında maddi umutlarla işçiliğe can atar hâle gelmesidir. Geçmişte yapılan seferler Tuna nehri üzerinden olurken şimdiki göçlerde de tren Tuna’dan bir daha geçecektir. Ancak bu, ilkinin ihtişamının aksine Tuna’yı utandıracak bir muhtaçlık taşır. (Kaplan, 2018)

Tuna’dan mazide böyle geçmiş bir milletin torunlarının, şimdi fethetilecek diyarlar üzerinden kendisine verilecek ikinci sınıf işlere büyük umutlar bağlayarak hatta bunun için evini ocağını yurdunu terk etmeyi göze alır bir halde geçişi ve “göç”üşüdür. Artık sefer değil, “göç” vardır ve bu göçte insanın sadece maddesinden değil manasından da çok şeylerin “göç”üşü vardır. (Kaplan, 2018: 126,128)

Sirkeci’den giden insanımızla değerlerimizdi. Bu değerlerimiz maalesef o ellerde dışladın, horlandın. Yetişen nesiller bir yabancılık yaşadı. Kayıp nesiller oldu.

Dağların ardında kalan köy ve köyde bekleyen Elif.

İşte ilk göç dalgası böyle başlamıştı. Uzun ve mesafeli dalgalarıyla önüne kattıklarını yaban ellerine atarken, sonraki dalgalar yine yurdum insanlarını yerinden yurdundan söküp atarken bu kez vatanın diğer köşelerine serpiştiriyordu insanımızı... İşte bu son dalgada şairin kendisi de bir şekilde gurbet ellere düşmüştü. Köy onun için hasretin bir diğer adıydı.

O köy ile ilgili duygularını bir mülakatta şöyle anlatır: “Ben, etrafı mor dağlarla çevrili, sini içi gibi dümdüz bir ovada doğdum ve ovayı çevreleyen dağlara bakarak büyüdüm. Bu geniş ovaya serpilmiş, ipliği kopmuş tespih taneleri gibi dağılmış yüzlerce köy vardı. Bizim köyümüz işte bu ovanın tam ortasındaydı. Onun için de adına Çatova demişler. Çocukluğumda benim için dünya, işte bu sini içi gibi ovadan ibaretti. Düğün olduğunda davul sesleri, sabahın dingin saatlerinde köpek havlamaları ve horoz sesleri köyden köye duyulurdu. Uzun kış gecelerinde tandır başlarında tatlı dilli ninelere masallar, maniler dinledim. Ben, o köyün kırlarında kuzu güttüm, tozlu yollarında yalınayak

azık taşıdım, beynimi kaynatan temmuz sıcağında döven sürdürdüm. Şimdi hasretle yâd ediyorum. Orası benim için bir masal ülkesidir. Ovayı dolduran kağıt gıcırtiları hâlâ kulaklarımda..." (Oruç ve Güna, 2019)

Onun şiirlerinde köy, var olan bütün güzelliklerin merkezi olarak karşımıza çıkar. Şiirlerde, köyün mekân olarak anlatımından çok çağrıştırdığı değerlerin vurgusu ön plâna çıkartılır. Türk kültürünün yoğun olarak yaşandığı, tüm niteliklerinin görülebileceği, tipik özellikler taşıyan köyün dar bir mekân olması var olan değerleri yoğun bir anlatıma dönüştürür. (Çelik, 2018: 7)

Elif şiirinde de bu son dalganın acılarını terennüm eder şair.

*"Köy dağların ardında kaldı
Bir gün çıktım yel-yapalak
Köy dağların ardında kaldı*

*Türküleri unuttum
Gitgide ıradı kağıt sesleri
Bir daha uğramadım*

*Hâlbuki Elif'e sözüm vardı
Hiç varmadım
Kız dağların ardında kaldı*

*Sanırım;
Özlemiş, özlemiş alışmış Elif
Artık çoluk çocuğa karışmış Elif"*

O bu göçten mustariptir. Gurbette iken sıldan gelen haberlerin yolunu bekler, sılanın kokusunu ciğerlerinde hissetmek ister. Bu duygu ile bir göçmen kuş olan leylekten bile medet umar. "Leylek benim senden bir sualım var Zeynep'ten bir haber getir leylekler" Bu duygu onda o kadar belirgindir ki: "Leylek/Bir gurbet türküsü gagasında/Her yaz gelir gider/Yemen'de kınalar ellerini/ Beytullah'a yüz sürer/ Kuş değil melek" derken bu duygular hâkimdir yüreğinde...

Sonuç

Çeşitli kurumlar tarafından birçok kez "yılın şairi" ve yılın edebiyatçısı" gibi ödüller almış olan Akbaş, milli ve manevi bilinci kendi fikirleri doğrultusunda şekillendirerek bir potada eritmiş ve halk için halkla beraber yaşayarak yazmış bir şairdir.

Gerek eğitmen yönünün gerekse epik/lirik psikolojik dünyasının ona kazandırdığı pozitif kişilik sayesinde okurlarına vermek istediği mesajı doğrudan verebilmiş, onlara onların anlayacağı dil ile

seslenmesini bilmiştir. Bu sayede hem kendi dönemindeki şairlere ilham kaynağı olmuş hem de çocuk şiirleri vesilesiyle kendinden sonraki nesillere de örnek teşkil etmiş bir Türk aydınıdır. (Bulut, 2016: 56,64)

Okunması gereken bir şairdir Ali Akbaş... Edebiyatımızın en önemli isimlerinden birisidir. Kendisi için nice uzun yıllar ve nice eserler vermesini diliyoruz.

Kaynaklar:

Akbaş, Ali, 1996, *Kuş Sofrası*, Kültür Bakanlığı Yayınları No: 1320, Ankara,

Akbaş, Ali, <https://www.biyografi.net/kisiyrinti.asp?kisiid=3977>

Bulut, Yıldırım, 2016, "Ali Akbaş'ın Biyografik ve Sanatsal Yaşamı ile Şiirlerinde Yer Verdiği Temalar", *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)* August 2016: Volume 2 (Special Issue 1)

Ertürk, Yavuz, 2016, "Bizim Hikâyemizi Anlatır Ali Akbaş'ın Her Şiiri", *Dünya Bizim*, 14 Nisan 2016.

Kabaklı, Ahmet, 1991, "Ali Akbaş'ın Göygöl Şiiri İncelemesi", *Türk Edebiyatı*, Ağustos 1991

Kaplan, Fahri, 2018 "Tunadan Geçen Atlar ve Trenler: Ali Akbaş'ın "Göç" Şiiri Üzerine Bir Okuma", *İki İstasyon Arası Tren Yazıları*, TDEV Yayınları.

Leontik, Mariya, 2017, "Ali Akbaş, Şiiri ve Ben", *Türk Edebiyatı*, S. 529, Kasım 2017.

Oruç, Çiğdem, Gülcihan Günana, 2019, "Ali Akbaş ile Söyleşi", *AÇSHB Sevgi Bir Kuş Dergisi*, 2019.

Şahin, Mehmet Ali, 2010, "Akbaş İle Ufuk Mülakatı", *Edebiyat Ufku İnternet Dergisi*. S. 24, Haziran. 2010.

Tatçı, Mustafa, 2008, "Ali Akbaş'ın Şiir Dünyasında Çocuk", *Türk Halkları Edebiyatı II, Uluslararası Çocuk Edebiyatı Kongresi, Kafkas Üniversitesi, I. Kitap, Bakü* 13-15 Kasım, 2008.

Tekin, Aslan, 2005, *Edebiyatımızda İsimler*, Elips Yayınları, Ankara.

Yalçın Çelik, S. Dilek, 2018, "Ali Akbaş'ın Kuş Sofrası Adlı Şiir Kitabında Milli Değerlerin Çocuk Duyarlığından Dile Getirilmesi", *Stad Sanal Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 3, 1: 11-20.

Yanardağ Mehmet Fetih ve Meleknur Özdemir, 2018, "Kültürel Bellekteki Yansımalarıyla Ali Akbaş'ın Çiçekler ve Kuşlar Adlı Şiirini Metinlerarası Bağlamda Bir Okuma Denemesi", *Edebi Eleştiri Dergisi*, 2, 1, Nisan 2018.

Süleyman Çelebi merhum dev eseri Seyahatnamesinde gezip gördüğü yerleri bütün ayrıntılarıyla ele alıp inceler. Coğrafyasından tarihine, camilerinden medrese ve tekkelerine, konaklarından eğlence ve mesire yerlerine varıncaya dek tatlı tatlı anlatır gittiği yerleri. Kılık-kıyafetleri, örf-adet ve ananeleri... Kısacası bir toplumu var eden bütün değerleri gelecek nesillere de aktararak tarih, kültür ve geçmişin meraklılarına bitmez tükenmez bir kaynak oluşturmuştur Evliya Çelebimiz. Şehirleri, kasaba ve köylerine varıncaya dek bu kadar güzel anlatan başka biri var mıdır bilemiyorum. Düşünüyorum da Elbistan'ımıza gelseydi neler söylerdi acaba? Pınarbaşı'ndan çıkarken Ceyhan'ı görseydi mesela nasıl anlatırdı, şairlerinin bolluğuna karşı neler söylerdi?

Elbistan, Şardağı'na sırtını vererek oturmuş bir dev gibidir. Geniş ve mümbit ovasını gözler sanki asırlardan beri. Çocukları karıncalar gibi koşuşup dururken eteklerinde, o derin derin geçmişini düşünüyordur belki de. Dört bir yanı dağlarla çevrilidir ovasının, geçit vermez dağları vardır. Binboğaların devamı bütün heybetiyle kuşatmıştır etrafını. Başında karı eksik olmayan dağları bile vardır.

Ahir dağlarının arkasında kalan Kahramanmaraş'ın en büyük ilçesidir Elbistan. Bilinen hiçbir güzergâhın üzerinde yer almadığı için uğrak yeri olmayan kuytu bir yerde Türkiye'nin dördüncü büyük ovasına sahip, içinden nehir geçen kadim bir şehirdir. Aynı zamanda Dulkadiroğlu Beyliği'nin ilk başkenti olan bu şehir, tarihimizin aydınlık yüzü Mükrimin Halil Yinanç, bir gönül insanı olan Rahmi Eray, hikâye ve çevirileriyle edebiyatın yetkin ismi Tahsin Yücel'in yanı sıra, hece şiirine yeniden nefes vererek kendilerine has ekollerini kabul ettiren Abdurrahim ve Bahaettin Karakoç kardeşler ve Ali Akbaş gibi söz sultanlarını bağrından çıkarmış şairler şehridir. Görkemli geçmişine karşılık bir dönem unutulmaya terk edilmiş olan, 1970'li yıllara kadar dağlarında eşkıyaların gezdiği bu Selçuklu şehri bir dönem de beylik merkezi olur ve iki yüzyıla yakın bir süre başkentlik yapar Dulkadirililere. Bu unutulmuşluğun kırınglığı şehrin insanlarının derdini, kederini, öfkesini, sevincini, üzüntüsünü şiirle dile getirmeye mecbur bırakmıştır. İşte bu sebepten olsa gerek ki; şairi ve âşığı oldukça fazladır. Hemen hemen her köyde bir şaire rastlayabilirsiniz. Bu fazlalık kaçınılmaz olarak kim daha iyi çekişmesine kadar uzamış, zaman zaman bir birleriyle karşılaşmalarına ve şiirdeki yetkin-

liklerini bir biriyle atışarak karşılıklı sınanmayı da beraberinde getirmiştir. İlk başlarda ümmi bir toplumun temsilcileri olarak irticalen söylenilen karşılaşmalar, okuryazarlık seviyesi arttıkça körleşmiş, bu damar yavaş yavaş kurumaya terk edilmiş bir hale gelmiştir. Buna karşın kalem şairliği öne çıkmaya başlamış ve bu boşluğu bir şekilde doldurarak beklentilere cevap vermiştir. Okuryazar olarak karşımıza çıkan; Ahmet Çıtak, Hayati Vasfi Taşyürek, Hafız Rahmi, Kul Hamit, Abdurrahim Karkoç, Derdiçok (Ömer Lütfü Pişkin), Ali Gözükara, Kâmil Bozkurt, H. Hasan Uğur vs. ilkokulu ancak okuyabilmişler hatta birçoğu bu okulu bile dışarıdan bitirmişlerdir. Bu şairlerin örnek aldıkları âşık ve şairlerse büyük ihtimalle ümmî idiler. Yani sözlü edebiyatın geçerli olduğu bu dönemin şairleri irticalen şiir söyleyemezlerse şair sayılmazlardı. Onların yaptığı karşılaşmalar büyük oranda irticalen idi. Bu atışmalar yöremizde yayınlanan Engizek Gazetesi aracılığıyla atışıyorsalardı karşılıklı birbirlerine gönderdikleri müstakil şiirlerden oluşuyordu. Gazetede bu tür atışmaların olmadığı dönem hemen hemen yok gibidir ve toplumun da son derecede ilgi ve alakasını çekerek. Her hanede en az bir kişinin şiir defterinin olduğu dönemden geçilerek günümüze gelindiği hakikatini göz önünde tutarsak şiir, bu şehirde yaşayan her ferdin kaderi mesabesindedir. Günlük hayatının adeta bir parçası gibidir.

Günümüz, yazılı edebiyatın baskın olduğu bir dönemdir. Söylediğini yazarak paylaşmanın zaruretinden dolayı, dinleyenden çok okuyana hitap eder olmuşlardır. Hitap etmeyi, muhatap olma anlamında kullanıyorum. Okumayan insan, çevresinden habersiz yaşadığı gibi elbette yazandan da habersiz, okumadığının-bilmediğinin cahilidir.

Ülkemizin önemli şairleri arasında yer alan Ali Akbaş, Dayım (merhum) Hüseyin Sarı ile çok sıkı arkadaş olmaktan öte, can-ciğer iki dost olmasına rağmen "Göç" şiirini okuyana kadar Ali Akbaş'tan haberimin olmadığını üzülenek itiraf ediyorum.

Oysa Ali Akbaş; Elbistan'da doğup Akdeniz'in topraklarını bereketlendiren Ceyhan ırmağı gibi Türk Şiirini bereketlendiren, söze şekil verirken bir kuyumcu hassasiyetiyle çalışarak, lisani, "şiir dili" haline getiren, bu toprağın değerlerini en gür sesle seslendiren aksakallılarından. Ali Akbaş'ı tanıdığım ve aynı zaman diliminde yaşadığım için kendimi bahtiyar hissediyorum.

"Göç" şiiriyle ilk karşılaştığımda beni adeta çarp-

tiğini, alt üst ettiğini söylemeliyim. Şiiri üst üste kaç kere okudum bilmiyorum, okurken gözümünden süzülen yaşların dökülmesine sebep olan hissiyatıma tercüman olan Ali Akbaş'ın sözleri miydi, yoksa içinden geçilen sürecin bizden alıp götürdükleri miydi bunun farkında da değildim.

*"Su serperler ya
Gidenlerin ardından
Dün askere
Hind'e Yemen'e
Bu gün ekmeğe
Yaban ellere
Dönmezlerde ondan
Yoksa niye serpsinler
Sirkeci'den tren gider
Ona binen verem gider*

*.....
Burada ezan var
Orada çan
'uyaaaaan
Uyaaaaan
Uyan!'
Sirkeci'den tren gider
Bir yaldızlı Kur'an gider"*

Bin dokuz yüz atmışların sonu yetmişli yılların başında başlayan Almanya'ya giden işçi akınıyla birlikte, Sirkeci'den giden sadece tren değildi, giden yaldızlı Kur'an'dı. Bizim öz değerimiz, varlık sebebimizdi giden. Ne müthiş ifade, ne çarpıcı tespiti anlayana! Gidenlerin arkasından dökülen de aslında su değil benim gözyaşlarımdı. O gün dökülen gözyaşlarımız... Gidip dönmeyecekler içindi. Hani Kırgız yazar Cengiz Aytmatov, "Gün Olur Asra Bedel" isimli kitabında Nayman Ana Destanı'nda Göçebe Türk oymaklarının düşmanı olan Juanjuanları -Türklerin tarihî düşmanları olarak sembolize ederek- anlatır ya. Onlar savaşlarda ele geçirdikleri tutsakları ya uzak yerlerde satmakta veya güçlü-kuvvetli olanları ayırarak korkunç işkencelerle "Mankurt"laştırmaktadırlar. Mankurtlaşan kişi kim olduğunu; soyunun-sopunun nereden geldiğini, adını, çocukluğunu, anasını-babasını bilmezdi. O artık kendi öz değerlerine ve mensup olduğu millete düşmandır.

Ali Akbaşın "Göç" şiirinde "Varım yoğum törem gider" şeklinde terennüm ettiği şiir dizesi farkında olmadığımız bizim bizden kopuşumuzun bir feveranı, bir çılgılığı olarak hâlâ beni çarpmaya devam ediyor. Toplum olarak altımızdan çekip alınmaya çalışılan coğrafyanın şuurunda olan bu ses beni içlendirdi ve karşı karşıya olduğumuz tehlikenin farkına bir kez daha varmamla birlikte aynı feveran ve çılgılık bende gözyaşı olarak kendini gösterdi.

Aldığı eğitim ve hayatı tahayyül edişi açısından baktığımızda Ali Akbaş'ın oldukça zarif, hassasiyet açısından abide bir şahsiyet, mensubu olduğu "toplumun vicdanı" vasedilen, milletin; tarihini, zaferlerini, ülkülerini, ideallerini, maziye istikbal bütünlüğü içinde seslendirerek zafer naralarını asırlar ötesine gönderen bir serdengeçtidir.

Orta Asya'nın iki büyük nehri Amu Derya ve Siri Derya, Aral'ı besleyen iki önemli kaynaktır. Ancak Sovyetler Birliği döneminde bu iki nehir pamuk tarlalarının sulanması için kullanılmaya başlandığında bu iki damardan mahrum kalan Aral adeta küsmüş, yüzde doksanı kuruyup çöle dönüşmüştü. Aral Gölü çevresi beş bin senelik bir devrede Türkler için mühim bir yerleşim merkezi olmuştur. Akbaş, bir zamanlar teknelerin yüzdüğü yerde şimdi çorak toprağın ortasında paslanmış gemi kalıntılarıyla karşılaşınca şair yüreği Aral'a şu ağıtı yakıyor:

*"Rüyamda gördüm Aral'ı
Aral derinden yaralı
Mağcan gibi Çolpan gibi
Onun da bahtı karalı*

*Karada kalan kayıklar
Eski günleri sayıklar
İnci mercan saçan Aral
Nerede o şakayıklar.*

*Aral'ın suyu kan gibi
Yaralı bir ceylan gibi
Meğer göller de ölürmüş
Kuğu gibi, insan gibi.*

*Ural'dan inen marallar
Aral'da saçın tararlar
Yıkanacak göl mü kalmış
Bilmem ki neyi ararlar.*

*Sağım Hazar solum İtil
Benim göbek bağım itil
Hani senin altın çağın
Tükendi yağ, kaldı fitil*

*Göl değil kıızı Aral
Bir iffetli kızdı Aral
Kahınca küffar elinde
Yer altına sızdı Aral.*

*Devran geçmiş, kervan göçmüş
Aral'ı bir evran içmiş
Ah neden sonra anladım
Buraları sevmek suçmuş."*

“Kalınca küffar elinde/ Yer altına sızdı Aral” diyen Akbaş, yaşadığımız coğrafyanın bize ait olma şuurunu bu günkü nesle ulaştırmaya çalışan bir fikir sahibidir, önemli bir davanın temsilcisi olarak haykırmaktadır aynı zamanda. Bizim derdimiz, bizim sesimiz, bizim çığlık ve feryadımızdır Ali Akbaş. Günlük telaşların içinde, içinden çıkıp geldiği topluma karşı sorumluluğunu hakkıyla yerine getirememesinin pişmanlığı içerisinde, zaruretin bağıyla bağlandığının iç geçirmesidir Elif’e verilen sözün yerine getirilemeyişi:

“Köy dağların ardında kaldı
Bir gün çıktım yel-yapalak
Köy dağların ardında kaldı

Türküleri unuttum
Gitgide iradı kağrı sesleri
Bir daha uğramadım

Hâlbuki Elif’e sözüüm vardı
Hiç varmadım
Kız dağların ardında kaldı

Sanırım;
Özlemiş, özlemiş alışmış Elif
Artık çoluk çocuğa karışmış Elif

Bilirim ardından atıyorlar
‘İnsanoğlu çiğ süt içmiş emmioğlu
Sözü savı mı olur?

Mümkünü yok
Dönmez artık
Dönmez o...”

Milli duruşun yanı sıra, insani olan her kavram Akbaş’ın şiirlerinde kendine yer bulur. Bize bizi hatırlatır.

“Çanak kale bir velvele
Bu velvele gelmez dile
Direndik yedi düvele
Taş üstünde taş kalmadı”

diyerek o dönemi bu döneme taşıyan “şuurun” sese bürünüştür. Ali Akbaş, sağ-sol mücadelesinin getirdiği kargaşadan geçmiş, gönül coğrafyasına destanlar yazarak Türk illerine şiir güvercini uçuran ak saçlı Ulu Bey’dir, Yazdığı şiir ve yazılarıyla Türk Dünyası tarafından kabul gören söz süvarisi, söz dünyasından ses ipine dizdiği şiirlerle gönül dünyamıza ışık tutan, bize bizi hissettiren derviş gönüllü bir alperendir. Onun şiirlerini “Türkçe’mın ses bayrağı” gibi gönlümde dalgalandırıyorum.

Ali Akbaş Hocam, Elbistan’da doğup, bâd-ı sabâ ile söz deryasının ufuklarına yelken açarak, duygu

çiçeklerinin açıldığı “Gönül Coğrafyamızın Aksaçlı Akbaş”ıdır.

“Bin yılda yoğurduk her mısraımı,
Yüzüğe kaş ettik Ağrı Dağını,
Dünyaya değişmem bir aksağını,
Gönlüme göredir bizim türküler.

.....

.....

Veysel susar, Davut Sularî söyler
Kırımdan gelirken serdarı söyler
Köylüsü-kentlisi, hünkârı söyler
Fermanda tuğradır bizim türküler.

.....

.....

Bağlama dediğin üç tel bir tahta,
Ne şaha baş eğmiş, ne taca tahta,
Tüm dertleri özetlemiş bir ‘ah’ta,
Bozkırda naradır bizim türküler.”

diyen, acıyı-tatlıyı, hüznü-sevinci, elemi-kederi, toyu-düğünü, özlemi, gurbeti, ölümü-hayatı, zulmü-haksızlığı velhasıl bizi biz eden değerlerin formüle edildiği Türkülerimize gösterdiği hassasiyeti hissiyata döken şair, toplumun ortak vicdanıdır.

“Ey şiir kanayan yaramsın benim
Göğsümde taşırım, gören gül sanır.
Feryadım, figanım, naramsın benim
Uzaktan duyanlar, bir bülbül sanır

Söz düşmüş payıma Bezm-i Elest’te
Bir vefasız yâre oldum dilbeste.
Çırpınıp dururum hep bu kafeste
Söylemem derdimi, tahammül sanır.”

Akbaş; ruhunun melâl burcunu mesken tutan hüznlerini, heyecanlarını, hayâllerini, sevinçlerini ve ima yoluyla en mahrem sırlarını gönül teriyle mayalayarak, gönül dilinin tercümanı diye nitelendirdiğimiz, edebiyat dünyasının hakanı, nazım ve nesir ülkesinin sultanı şiir diye anlamını bulan duygu çiçeklerinin elvan elvan açtığı efsunkâr gülistanda bizlere meramını anlatmaktadır.

Ezcümle; Ali Akbaş, insanı insan eden değerleri şahsında toplamış, büyük bir şairdir.

Daha lise öğrencisiyken katıldığı yarışmada birincilik kazanan şiiri, Maraş Lisesi Marşı olarak kabul edilen Akbaş, 1991 yılında, Türkiye Yazarlar Birliği tarafından “Kuş Sofrası” adlı kitabıyla çocuk edebiyatı dalında yılın şairi seçilmiş ve 1993 yılında, Kazakistan’ın başkenti Almatı’da gerçekleştirilen “II. Türk Dünyası Şiir Şoleni”nde “Mağcan Cumabayulı Ödülü”ne lâyık görülmüştür.

Şiirimizin en güçlü seslerinden biri olan Ali Akbaş’a yüce Allah’tan hayırlı ömürler dileriz.

*“Ey şiir kanayan yaramsın benim
Göğsümde taşıyım gören gül sanır
Feryadım, figanım, naramsın benim
Uzaktan duyanlar, bir bülbül sanır.”(*)*

Şair beden olarak bir şehirde doğar, başka başka şehirlere göçer hatta farklı ülkelerde dolaşır ama onun için asıl memleket göbeğinin gömüldüğü topraklardır.

Kâlû Belâdan beri insan ile toprak nasıl bir bağ varsa -ki var olduğuna inanıyorum- bir Azeri şairin “ölmek için bile vatan gerekir” dediği gibi gönül bağı ile bağlanmadığınız insanlar arasında yaşıyorsanız ister doğduğunuz şehirde, ister başka şehirde isterseniz başka ülkelerde olun, yaşadığınız her yer gurbettir.

Bu dünyanın da bir gurbet olduğuna inanıyor-sak eninde sonunda sılaya dönme arzusu ile yanıp tutuştuğumuz yılların gündökümleri ile özetlemeye çalışırız bu özlemimizi.

Hele bu insan şairse gündökümünün yaprakları kendisi toprak olduktan sonra bile başka insanların/şairlerin duygularına tercüman olacak şiirleriyle yeryüzü bir tarla gibi tamamen sürülünceye kadar uzun bir hayat sürecektir.

Dünya kurulduğu günden bu güne milyonlarca şair zamanını tamamlayıp dünyadan ayrılmıştır. O şairlerden günümüze hoş seda bırakabilen şairlerin sayısı da bu gün binlerle bile ifade edilmiyor. Demek ki hoş seda bırakabilmek her şairin de harcı değil. Onun seda bırakıp bırakmayacağı da üzerinden yüzyıllar geçtikten sonra ortaya çıkıyor.

İster “şiirin başkenti” Kahramanmaraş’ta yaşayın, isterseniz şiir şehir İstanbul’da yaşayın. Gönül olarak aynı coğrafyada, aynı iklimde birlikte olmadığınız şair dostlarınızla aranızda göstermelikte olsa bir bağ yoktur. Çünkü siz dam dediğinizde bıyık altında sinsi sinsi gülümseyecek arkasından mertek kelimesini kullanmanıza lüzum kalmayacak.

Farklı dilleri konuşanlar birbirleriyle anlaşamayacaklarına göre farklı kültür coğrafyasında yetişen şairler de birbirlerini anlamayacaklar. Bu coğrafyanın sınırları hiçbir zaman şehir ve ülke sınırları ile çizilmez. Çünkü bu bir gönül coğrafyasıdır, dünyanın hangi köşesinde olursa olsun, insani erdemleri kuşanmış bir gönülle “ben buradayım” diyen her insan/şair, insana dokunur. İşte bu dokunuş şiirin ta kendisidir. Çünkü insana dokunduğu müddetçe

şiirin dili ülkeler arasında sınırları kaldırır.

Kahramanmaraş, sırtını Ahir Dağlarına yaslamış, Akdeniz iklimi ile karasal iklimin birlikte yaşadığı büyük ölçekli bir Anadolu şehridir.

Nefsi ile düşünenin aklına dondurma, gönlü ile düşünenin aklına; “Yedi Güzel Adam -Sezai Karakoç, Nuri Pakdil, Akif İnan, Erdem Bayazıt, Alaaddin Özdenören, Rasim Özdenören, Cahit Zarifoğlu-” ya da “şiirin başkenti” gelir. Aslında bu Yedi Güzel Adamın en küçüğü rahmetli Cahit Zarifoğlu’nun “*Yedi adam biri bir gün/ bir kan gördü/ gereğini belledi/ yâri alsa koynuna/ ayırmaz kanı yanından...*” diye devam eden uzun şiiri, Zarifoğlu hayattayken ve değer görmezken dünyasını değiştirdikten sonraki yıllarda bu şiirinin adından hareketle Kahramanmaraş’a Büyükşehir Belediyesi “Yedi Güzel Adam” müzesi açarak farkına varmadan güzelleri sınırlandırmış oldu.

Kahramanmaraş’ın sırtını yasladığı Ahir Dağlarının arkasında karasal iklim hüküm sürer. İşte bu karasal iklimde yaşayanlar eskilerin tabiriyle “bedevî” şehirde yaşayanlara ise “medenî”dir. Bu durum belki başka şehirler için de geçerlidir.

Elbistan, Kahramanmaraş’ın en büyük ilçesi, aynı zamanda Dulkadiroğlu Beyliğinin ilk kurulduğu topraklar ve Mimar Sinan’ın esin kaynağı Ulu Camii ile meşhur, içinden nehir geçen güzel bir şehir. Bu şehir aynı zamanda; Derdiçok, Mükrimin Halil Yinanç, Ahmet Çıtak, Rahmi Eray ve aynı yüzyılın bir bölümünde birlikte yaşadığımız, Âşık Mahzuni Şerif, Hayati Vasfi Taşyürek, Tahsil Yücel, Bahaettin Karakoç, Abdurrahim Karakoç, Cansız Ahmet Güllü, Seydi Ahmet Kutuzman, Âdem Konan... gibi güzel insanlar yetiştiren mümbit bir topraklardır. Abdurrahim Karakoç ağabeyim *Beşinci Mevsim*’i “*Coğrafyada hemşerim fikirde gönüldaşım sanatta meslektaşım...*” ifadeleriyle imzalamıştı.

İşte Ali Akbaş ağabey de, Abdurrahim Karakoç ve Bahaettin Karakoç gibi uzun yıllar şiir yolculuğunda bir çırak gibi elinin altında olmasam da, gönül coğrafyası olarak hem de aynı çağda yaşadığım, -1994 yılında Elbistan Hükümet Binasının boya işinde usta olarak çalışırken merdiven boşluğunda kimisi eski yazı kimisi yeni yazı ile yazılmış şiirlerine rastlamış yeni yazı ile yazılan şiirleri ezberlercesine okumuş daha sonraki yıllarda ise bu defteri kendisine ulaştırdığımda, ne kadar mutlu olmuş bunu kitaplarını imzalı olarak göndereceği-

ni söylediği halde bu güne kadar gözlerimi yolda bırakan- can ağabeyim.

Ali Akbaş ağabey, Hoca Ahmet Yesevî, Mevlânâ, Yunus Emre, Nurettin Topçu'nun düşünce dünyasında beslenen geleneksel şiirimizi günümüz diliyle harmanlayıp anamızın ak sütü gibi bir Türkçeyle şiirlerini yazar. Günümüze ve geleceğe armağan kalacak yukarıda isimlerini andığım düşünce medreselerinin hocalarıyla gönlünüz bir yerde keşiştiyse o zaman Ali Akbaş'ın şiirleri size biraz daha tanıdık, biraz daha içeriden bir şiir olur.

Ardıç ağacı zor yetişen, kesildikten sonra bile yüzyıllardır dayanan bir ağaçtır. Abdurrahim Karakoç ağabey, Engizek'te, Bahaettin Karakoç ağabeyim Salavan'da, Ali Akbaş ağabey de Şardağı'nda birer şiir ardıcısıdır. Her üç ardıcının dallarına konan kuşlar şiir tohumlarını başka dağlara bırakırlar.

Bazı şairler vardır şiirlerinin önüne fil gibi oturlar, nereden baksanız şairi görürsünüz. Gerçekten bu şairler bunu bilerek mi yaparlar yoksa yarıncıların işine böyle mi gelir orasını bilmem. Bazı şairler de vardır şiirlerini ceplerinin kenarından bile göstermeyi, çıkarıp okumayı ya da yayınlatarak bir yerlere göndermede bulunmayı bile edep dışı sayarlar. Sarraf olan bağırmas. Altın alacaksanız sarrafı arayıp bulmak zorundasınız. İşte gerçek şair de bu sarraf titizliğinde ancak şiirini okuyucuya okutur.

Cins şairlerin yüzlerce birbirinden güzel şiirleri arasında birisi hasbelkader ya bestelenir ya da birisi tarafından seslendirildiğinde şair o şiiriyle daha çok anılmaya başlar. Abdurrahim Karakoç'un, *Mihriban*, Bahaettin Karakoç'un *Ihlamurlar Çiçek Açtığı Zaman*, Nurullah Genç'in *Yağmur şiiri* gibi Ali Akbaş'ı da *Sirkeçiden Tren Gider* şiiri ile tanınır ama Ali Akbaş sadece bu şiirden ibaret değildir. Ali akbaş, almış olduğu edep ve erkân derslerini hayatına da uygulayarak şiiri "put" eylemez. Onun için şiir; bir yaraya merhem sürme, bir sevince ortak olma, bir güzelliği paylaşarak çoğaltma, derdi bölüşerek azaltma aracıdır.

Her şairin, şiirleriyle akrabalık bağlarıyla bağlandığı şairler vardır. Tıpkı yıllardır görmediğiniz bir akrabanız, eşiniz dostunuzun çocuklarını gördüğünüzde yüzleri size tanıdık gelir, tahminen falan senin neyin olur dersiniz. İşte şiirlerine aşına olduğunuz şairlerin şiirleriyle aynı duygularla beslenen şairin şiirine rastladığınızda da diğer şairleri hatırlarsınız. İşte Ali Akbaş'ın şiiri de aynı gönül iklimimizdeki tanıdık şairlerin şiir dağlarında kaynayan bir pınar gibi avuç avuç içerek ruhumuzu kandırmamıza vesile olur.

Bu bağlamda baktığımızda Ali Akbaş'ın şiiri-

nin, Nihal Atsız, Arif Nihat Asya, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Hayati Vasfi Taşyürek, Bahaettin Karakoç, Abdurrahim Karakoç ve Dilaver Cebeci'nin şiirleriyle akrabalık bağları olduğuna inanıyorum.

Onun şiirleri bir Anadolu kiliminin motifleri gibi birbiri içinde zıtlıklar gibi görünen farklı motifler aslında bir bütünün parçalarıdır. Kilimi dokuyanların ellerinde çizili bir örnek yoktur, tamamen hasretlerini, hüznlerini, sevinçlerini içlerinden geldiği gibi yansıttılar ve bir dokuduğu kilimin bir benzerini bir başka zaman dokumayarak tamamen el emeği göz ve gönül nuru dökerek sanatlarını icra ederler. Ali Akbaş'ın bize akraba gelen şiirleriyle sizi tanıştırmaya başlayarak bu vesile ile sizin de bir şekilde akraba çıkacağınız dizelerini buyuralım o zaman:

*"Zeynep, Elif, Suna, Gülçin
Fistanınız biçim biçim
Bir gün imeceye gelin
Bu derdi tüketmek için"*

İmece nedir, fistan nedir ya da ancak ninelerimizin ancak hafızalarında en çok kullanılan bu isimleri günümüzün yeni çiftleri, çocuklarına isim olarak vuruyorlar mı? Ya da bir derdiniz var, bin dermana değişmek istemiyorsun ama içten bir gülümsemeyle derdinizi paylaşarak azaltacağınız bir dostunuz dahi yoksa hayatın tadından ve tuzundan uzaklaşmışsınız demektir.

Şair bir öğretmen değil, şiir de eğiten bir araç gereç değildi. Şair sizin kulağınıza bir şeyler fısıldar siz o fısıltının arasında size dokunan kelimelerle ruhunuzu kanatlandırırsınız. Şiir "derdi tüketmek için" yeter mi dersenez orasını bilmem ama en azından sızınızı biraz hafifletir diye düşünüyorum.

Ali Akbaş ağabeyin düşüncelerinden habersiz uçurtma uçururken sarf ettiğim cümlelerin arasına; "Bu şiir, yüksek sesle okumak için değil; bir küpeli kulağa fısıldanmak için yazıldı." diyeceğini nereden bilebilirdim. Bu alıntıdan anlaşılıyor ki Ali Akbaş'ın gönül kumaşı Hoca Ahmet Yesevî, Yunus Emre'nin Mevlânâ'nın bedesteninde alınan ipliklerden dokunmuş, cengi sözlerle olmuştur.

Ali Akbaş Ağabey'i biraz da ardıç ağacına benzetmiştim. İsmet Özel'in "Allah, insanı iddiasından vurur" dediği gibi ne söylemeye çalışsam Ali ağabey "dur bakalım sayın atmaca benim sözümü bana satma" der gibi karşıma çıkıyor. İşte ispatı:

*"Toroslar'ın tepesinde
Yeni yetme bir ardıcım"*

*Ben yanarsam orman yanar
Çamlıbel'e sığmaz acım"*

Şiirde imge bahsine de daha sonra geleceğim ama hazır imgeden bahsetmişken yine de araya bir kaç kelime sıkıştırmam gerekiyor. Gölge uzadıkça gün kısalır. Burada gölge kelimesi bir gölgelik gibi durmayacak ve imgeye nasıl dönüştüğünü şair kuşağıımıza fısıldayacak:

*"Gölgen kaçıyorsa senden,
Düşmüşse gökte yıldızın,
Kavga başlar canla ten arasında.
Ne bileyim:
Hangi pınarın suyu,
Ya da çiçeğin özünde derman
Büyük yerden geldi ferman
Yolcu yolunda gerek."*

Şair buradaki gölge imgesiyle yaşın kemale ermeye başladığı ona göre elini ayağını çabuk tutması, varılacak yere varmak için, Önderimizin "Hiç ölmeyecekmiş gibi dünyaya çalış, yarın ölecekmiş gibi de ahirete çalış," sözlerine bir göndermede bulunuyor.

Şair aynı zamanda yaşadığı çağın tanıdığıdır. Onun şiirleri geçmişten ders alarak geleceğe umutla bakmamıza kapı aralar. Uzun metrajlı bir film-den bazı kareleri gözümüzün önüne getirir.

Hani şiirde şah beyit diyoruz ya ha işte öyle kareleri şiirin diliyle anlatır. Hem o günleri tekrar hatırlatır hem de o günleri görmeyenlerin kulaklarına küpe olacak sözlerle buruk bir hüznü tekrar yaşatır.

*"Biz hep atla geçtik Tuna'dan
Böyle geçmedik
Avrat uşak
Biz hiç böyle geçmedik
Beyler utansın
Sirkeci'den tren gider
Varım yoğum törem gider."*

Bir zamanlar Almanya'ya "Acı Vatan" dedikleri bu yüzden olsa gerek. O zamanlar en kolay ulaşım aracının tren olduğunu düşünürsek ve Türk insanının Sirkeci'den Sibiry'a sürgüne değil de gurbete gidiyorlarmışcasına vagonlara doluştuklarını gözlerimizin önüne getirir. Şairin kastı elbette gurbet değildir.

Ne yazık ki şairin kastının ne olduğunu ikinci, üçüncü kuşak gurbetçilerimizde görmeye başladık. Sirkeci'den kalkan trenlerle birlikte töremizi orada yaşatamadık. Ne Türk kalabildik ne Avrupalı.

Her ne kadar da Araplar "Mânâ şâirin karnın-dadır" veya Fuzulî üstadımız "Aldanma ki şair sözü elbette yalandır" deseler de o bahse girmeyeceğim ama her iki sözün de bu güne kadar bende bir karşılığı olmadı. Hani imgeden bahsedeceğim diyordum ya ha işte sıra tam da oraya geldi. İmgeyi uzun uzun açıklamak yerine Ali Akbaş Ağabey'in *İroni* şiiri ile de şiirde imge imge diye kıvrananlar için her devirde kullanılacak bir reçete gibidir.

*"Hey imgelem imgelem
Sen gelmezsen ben gelem
Çatıda saksafon çalıyor bir saksagan
Ve bir ozan oturmuş evde ağlıyor
Buna bir anlam veremiyor anası
Durmadan saçlarını sıvazlıyor*

*Kafası karışık nedense dünden beri
Hep aynı sözcükleri sayıklıyor
Gözleri belleğindeki soyut imgede
Sanırsın pirinç ayıklıyor*

*Sonuna kadar açmış volkmenini
Kulakları sağır eden bir hevimetâl çalıyor
Daha hiç tanımadığı bir sevgiliye
Soyut mu soyut, dizeler karalıyor."*

Şiir elbette burada bitmiyor ama kafanızı karıştırmamak adına kısa kesip biraz da şiirin ayağa düşürülmeye başlandığı şiir gecelerine doğru yol alalım. Bakalım bu salonlarda okunan şiirlere şairlere ne deyip ne söylüyor Ali Ağabey.

*"Dün gece,
Lezizdi et,
Zengindi masa,
Hindiler semiz,
Ve kadehler lebrîzdi;
Doyduk tıka basa,
Şiire yer kalmadı..."*

Ali Akbaş'ın şiiri tornadan çıkmış herhangi bir metal ya da ağaç aksam değil, bir Anadolu kilimidir. Hangi dokuma tezgâhını kullanacak, hangi ipi, hangi kökboyalarını kullanarak renk elde edecek, düğümleri nasıl çalacak, kirkiti nasıl vuracak ve dokuduğu kilimleri satacağına kadar titiz bir çalışma temposuyla alın ve gönül terini dökerek dokur şiirini.

Gazel mi, koşma mı, destan mı, sağı mu, dedim dedi mi, ebcet hesabıyla mı ya da serbest şiir mi adına ne dersiniz deyin hangi tarzda olursa olsun şiirin hakkını veren bir şairdir.

Onun şiirlerinde şu da şurada olsaydı, şu kelimeyi kullanmasaydı, şu dizeye gerek yoktu, ben olsaydım söyle derdim gibi kelimeler kullanmanıza izin vermez; tabiri caizse lafla sözü birbirinden ayırır, en küçük bir ayrıntıyı dahi göz ardı etmeden safi sözlerle doldurur şiir peteğini.

Ali Akbaş, edebiyat dergilerinde fazla görünmez, kozasını örüp çıktığı günden bu güne kendini tekrar etmeyerek birbirinden güzel şiirler yazmaya devam eder. Şiiri okunurken ayak ayaküstüne atıp gerinerek dinlemez. Zengin bir kuyumcu edasıyla dönüp dönüp şiirlerini sevmez. Yazar, zamana bırakır, hoş sedam kalsın ayaklarına da yatmaz.

Bilgiyi ihtiyaç duyanlara aktarmada bencilik etmez. Gittiği yerlerde başköşeye kurulup üstat pozları vermek yerine mümkünse hiç bir karede bulunmamayı, hatta sonradan gelmiş gibi bulunduğu bir yere oturmayı uygun bulur.

Ali Akbaş'ın şiirinin bir ucu Anadolu'ya batmış, diğer ucu Türk dünyasını dolaşan pergel gibidir. Kazak Şairi, Kasım Amancolov, Saha Türkü Oyunskiy, Azerbaycanlı, Ahmet Cevat, Memmed Aslan, Şehriyar, Özbek şair, Çolpan, Tatar Türklerinin millî şairi Tukay'ı da unutmaz şiirlerinde.

Ali Akbaş, ömrünü sürgünde geçiren usta romancı Cengiz Dağcı'nın, Londra'da yeryüzünden taşındığında yıllardır göbeğinin düştüğü topraklara dönme hasretiyle yanıp kavrulduğunu elbette unutmayacak ve onun Kırım'a dönme hayallerini ve çektiği sıkıntıları şiirin diline aktararak şöyle seslenecektir:

*"Dal aradı konmaya
Kanadı kana döndü
Merhaba Gelinkaya
Cengiz vatana döndü.*

*.....
Tatarım Allah kerim
Kızıltaş'ım Salgar'ım
Gözün aydın ey Kırım
Cengiz vatana döndü."*

Ali Akbaş aynı zamanda çocuk edebiyatına da önemli katkılar sunan bir şairdir. Özellikle Kuş Sofrası ile hem küçük hem bizim gibi büyümüş çocukların sofrasına konuk olmuştur. Çocuk duyarlığını yakalayan, öğüt vermeyen, emrivaki yapmayan bir dille ruhumuza dokunur.

Ali Akbaş her ne kadar da Şardağı'nda bir ardıc ağacı gibi dursa da dallarına konan kuşlar, şiir tohumlarını yüzyıllar sonrasına başka başka coğrafyalara taşıyacaklar.

Bizden sonra gelecek nesiller için de Ali Ak-

baş, Kahramanmaraşlı şairler arasında başköşeye konacak şairdir. Kahramanmaraş Lisesinde öğrencisiyken yazdığı Kahramanmaraş Lisesi Marşını yazmakla kalmaz, Şöhretler Terzihanesi şiirinde de tarihi bedesteni anlatırken, Bakıra Övgü şiiriyle de başka şehirlerden Kahramanmaraş'a yolu düşecekleri de şöyle selamlar.

*"Daha gün doğmadan uyanır Maraş
Uyanır da mor dağlara yaslanır
Ela gözlü bir Selçuk şehzâdesi
Bir kumru hu husu ve ezan sesi
Ökkeş sabah sabah bakır dövüyor
Bir bakır sinide güneş doğuyor
Çekiş sesleriyle, alın teriyle
Küçük dükkânlara rahmet yağıyor."*

Bir şairin, doğduğu ya da yaşadığı memlekete vefa borcu vardır. Bu vefa borcunu eninde sonunda yerine getirmek ister. İşte Ali Akbaş'ın bu şiiri, bakırcılar çarşısı tarihten silinene kadar bir bergüzar olarak kalacak şiirler arasında kendisi hayattayken yerini almıştır.

Elime bir şiir kitabı aldığım zaman mutlaka yanımda bir kalem bulundururum ve önemli bulduğum bir şiirin ya tamamını ya da çok önemli bulduğum yerlerini çizerim. İşte bu yazı da önemli bulduğum şiirlerden yola çıkarak hem Ali Akbaş'ı daha yakından tanımak hem de tadımlık olarak alıntıladığım şiirlerini sizlerle paylaşayım istedim.

Her ne kadar da alıntıladığım bu tadımlık şiirler yazımızın arasına misafir olduysalar da başka şiirlerine haksızlık ettiğim anlaşılsın. Her şiiri sindire sindire yavaş yavaş okudum, gönlüm gönendi, ruhum dinlendi. Öyle zamanlar oldu ki kitabı kapatıp bir dizede bir roman okuyormuşum gibi gözlerimi kapatıp şiirin koyaklarında gezinip durdum.

Her şairin mutlaka okuması gerekli şairler arasındaki ilk beş şairin arasına konulması gereken aksakal bir şair gerekse -ki gerek olduğuna inanıyorum- bu şair Ali Akbaş olmalı. Benim gönlümden böyle geçti sizin gönlünüzde nasıl geçer bilmem.

Sözün fazlasının içine laf karışır. Laf ü güzaf da insana yakışmaz. Ali Akbaş'ın şiirleri parça tesirli bir bomba gibi ruhunuzda yaralamadık yer bırakmıyor. En iyisi bir sözümüzü şöyle özetleyelim:

Ali Akbaş'ın şiiri darası alınmış, yüzde yüz yerli bir düşüncenin ürünü ve kendisinden sonraki nesillere bir mirasıdır vesselam.

(*) Bu ve bundan bütün alıntılar Ali Akbaş'ın, *Bütün Şiirler*, [Bengü Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 2018] adlı kitabından alınmıştır.

Bir seher vaktinde vardım Göygöl'e
Burda kızlar gül takıyor kâküle
Alev alev bir gül attım su yandı
Sunam derin uykusundan uyandı
Yavaş yavaş araladı perdeyi
Gönlüm göle düşmüş yaban ördeği
Giyip kuşanmaya erinmiş Göygöl
İpekten tüllere bürünmüş Göygöl

Ne kadar özenmiş hilkâtin eli
Bir depremle doğan yayla güzeli
Ninniler dinlemiş deli rüzgârdan
Gıdasını almış yağmurdan kardan
Sonra canlar yakan bir âfet olmuş
Burdan su içiyor her sevdalı kuş
Sanki aynasını düşürmüş felek
Göygöl'den gayrisi bir kirli gölek

Gök mâvi, göl mâvi, her şey semâvî
Arşa çıkar Ateşgâh'ın alevi
Burası Kafdağı tezatlar evi
Çıkar her adımda bir masal devi
Dağlar deve olur, bulut güvercin
Bir gümüş sakallı keçi olur cin
Yanılıp Göygöl'ü su sanmasınlar
Bismillâh demeden yıkanmasınlar

Gece ipil ipil yıldız elenir
Ay ışığı düşer göl hârelenir
Asırlardır sevdâ çeken gönüller
Ateşgâh'ta yanar burda serinler
Göygöl menbâdır efsânelerin
Bu sülâlden doğmuş Hüsrev'le Şirin
Dedem Korkut bu dağlara uğramış
Acıkmış suyuna ekmek doğramış

Bir sabah Göygöl'de peri kızları
Yıkanırken siper edip sazları
Üstlerine gelmiş bir deli çoban
Kır papaklı, sırtı heybeli çoban
Bakmış ki göl başı peri tüneği
Atmış üstlerine ak kepenegi
Bir anlık gafletten doğmuş Tepegöz
Oğuzu uykuda boğmuş Tepegöz

Bir gece yarısı ay suya düşer
Çöllerde bir ceylan pusuya düşer
Derinden derine hârelenir su
Sararken her yanı barut kokusu
Çimenler üstünde üç beş damla kan
Gözünü nefretle kapatır ceylan
Çırpınır ağzında bir demet kekik
Kör avcı, her şeye çekilmez tetik

Şimdi yaylaların sonbaharıdır
Dağları kaplayan süt buharıdır
Yapayalnız kalmış kuğulu Göygöl
Ağlayan göz gibi buğulu Göygöl
Uzar kıyısında bir sarı kamış
Kendini seyrederek sulara yaz kış
Şimâl küleğiyle kar geliyor, kar
Sunamı tûfandan koruyun dağlar

Dedim doruklarda açan menekşe
Dedi uçabilsem, kuş olsam keşke
Bilmem nasıl sığdım ben bu derbende
Merih'in, Zühre'nin derdi var bende
Yüzümü yalarken yayla meltemi
Her gece rüyamda bir beyaz gemi
Sularımı yara yara gidiyor
Özlediğim bir diyara gidiyor

Han Kepez çıkarır altın tacını
Her gün bu aynada tarar saçını
Koroğlu yol keser alır başını
Kaçak Nebi unuttur mu öcünü
Deli poyraz doruklarda tar çalar
Dal koparır, can aparır, nar çalar
Uçuşan yapraklar turna teleği
Bulutlar dağların ipek yelegi

Bir nevrüz sabahı sökerken şafak
Bir şehzâde gelip uyandıracak
Nal sesleri duyacaksın derinden
Öpecek usulca göy gözlerinden
Açma duvağını sır verme ele
Şu fırtına dinsin, yaz gelsin hele
Uyu nâtevânım yaralım uyu
Uyu bahtı kara maralım uyu

Bir şiir bıraktım sana hediye
Bu garip yolcuğu unutma diye
Şahidimiz olsun ulu çınarlar
Gün gelir okuyup bizi anarlar
Çınar fısıldaşır pınara söyler
Pınar da üstadım Anar'a söyler
Bu sayede elden ele duyulur
Bizim de adımız şâir sayılır

Mesnevî okuyup geçtik Gence'den
İçime bir sızı düştü inceden
Elvedâ bağlarda üzüm derenler
Üzümü unutup hüznün derenler
Elvedâ adını unutan şehir
Elvedâ akmayı unutan nehir
Ata yâdigârı Gence elvedâ
Dalında kuruyan gonca elvedâ

HECE TAŞLARI

aylık şiir dergisi

◆ Mehmet Fatih Köksal ◆ Mustafa Ayvalı ◆ Metin Mert ◆ Dr. Öğr. Üyesi Tacettin Şimşek
◆ Mehmet Turgut Berbercan ◆ Aslan Aşarbay ◆ Süleyman Abdulla ◆ Vaqif Osmanov
◆ Dr. Turgut Günay ◆ Âşık Muhsinoğlu ◆ Ali Daşgın ◆ Ali Kemal Mutlu ◆ İlhan Yardımcı
◆ Erhan Çamurcu ◆ Bahaettin Karakoç

İstida

Şairler susarsa öksüz çoğalır, içini dışına kimse dökemez, ayıyı dayıya benzetir herkes, çiçeğe ot gibi bakarak geçer, susadığı zaman gözyaşın içer, burçak tarlasında pıtırak biçer, sigortası atar lambası söner, üzerinde bühtan kuşları döner, vekiller asıla tutturur fener, dedikodu artar gerçek bulunmaz, kim kimle oturur kim kime kanar, mahyalar üstüne baykuşlar konar, kaynaklar gözünde bulanır nokta

Önce rüşvet arkasında selam var, tatlı sözün arkasında yalan var, her köşede gizlenen bir yılan var, çok insanın üzerinde palan var, ricaların arkasında ulan var, derdin tohumunu dertte bulan var, planlar içinde gizli plan var, köşelerde çırpınarak ölen var, halimizi üstümüzde gören var, vefayla kan bıçak sefa süren var, ne gönlünü çarşaf gibi seren var, adaletin terazisi bozuldu, meyveler çiçekken sulanır nokta

Bencillik başını aldı gidiyor, herkes birbirine madik atıyor, dost dostun sırtına bıçak saplıyor, sofraların bereketi azaldı, alan el çoğaldı veren el kayıp, şükür artık içi boş bir kelime, kadir kıymet sözlüklerde uyuyor, sosyal medya üzerinde dostluklar, bir anadan doğan kardeşler bile, bayramdan bayrama görüşemiyor, nefesine tutsaklar halinden memnun, özgürlük karadan denize taşıtı, herkes birbirine bilenir nokta

Bürokrat görmüyor bakan uyuyor, asıl hak arıyor vekil soyuyor, söz verenler sözlelerinden cayıyor, körler tam görüyor sağır duyuyor, arkasızlar vaatlerle doyuyor, tilki tavuk kurtlar kuzu yayıyor, soft erkekler anasını boyuyor, altımızdan artık toprak kayıyor, üstümüzde gök gürlüyor durmadan, çatırdayıp durur sabır taşımız, insan arazimiz işgal altında, ayaklar altında erdemlerimiz, dertler birbirine ulanır nokta

Tayyib Atmaca

hece taşları aylık şiir dergisi ◆ yayın yönetmeni tayyib atmaca

son okuma metin özarslan ◆ kapak fotoğrafı yasin mortaş

yazışma haydar bey mh. 32077 sk. armada 2 d 6 onikişubat kahramanmaraş

0535 391 92 50 hecetaslaridergisi@gmail.com

56. sayı 15 Ekim 2019 issn 2149-4509. (e-dergi)

Kays'ın Cinneti

◆ Mehmet Fatih Köksal

Bir Kâinat kan olur gözüme dolar
Gönlümü Yakub'un gözyaşı sular
Ya zindan Yusuf'um?... Ya kör kuyular?
Hücremdeki karasın
Anladım Züleyha'sın
Düşsem kör kuyuya taşır mı beni?

Kitabı ko zahit, kitapta mı nur?
Ene'l-Hak şifresi akli durdurur
Dâra o yaftayla çekilen Mansur!
Can evimde sehpasın
Asın, beni de asın!
Mansur can yoldaşı sanır mı beni?

Cinneti şu Kays'ın bir bilmecedir
Bilseydi ki Leylâ yalnız gecedir
Sorardı: "İlâhî! Ya Leylâ nedir?"
Belâsın ey belâsın
Hem belâ hem Leylâ'sın
O çöller bağrına alır mı beni?

Senaî aşkıyla yansam diyorum
Ayağımda taş var, ayağımda kum
Ayağımı bile istemiyorum
O sırra kadem basın
Lâyharlar ağlamasın
Külhanî görünce tanır mı beni

Özrüm büyüktür kabahatimden
Lal olsun dudağım, neler dedim ben?
Gel kopar mecazı artık dilimden
Sözüm şi're sığmasın
Sözüm şi're sığmasın
Lûtuf mu bekliyor kahr mı beni?

Nevzuhur

◆ Mustafa Ayvalı

Bir hayalim var ki yosun yeşili!
Sızıdır gönülde o bakışların.
Telleri yâr diyen garip mecnunun
Sazıdır gönülde o bakışların.

Bedenimin şalı, kirpiği, kaşı
Şu fakir soframın ekmeği, aş
Göğsüme yaslanmış ömrümün kışı,
Yazıdır gönülde o bakışların.

Bir mektubun var ki adressiz, adsız
Çevir çevir oku, ister baştan yaz
Bu bendeki bahta zarfsız, kâğıtsız
Yazıdır gönülde o bakışların.

Bilmem kaç beyittir şu gençlik çağı!
Her mısrası yakmış bende çerağı.
Şimdi âlemlerin en yüce dağı,
Düzüdür gönülde o bakışların.

Dert, umut, sitemle gezsem âlemi
Gözümün feridir gamı, elemi.
Sükûta ram olan aşkın kelâmı,
Sözüdür gönülde o bakışların.

Şimdi kalbin narı, izzeti bende
Acıların tadı, lezzeti bende
Bir ana rahmi ki kıymeti bende,
Hazzıdır gönülde o bakışların.

Kadehsiz mey'lerin bir hoş süruru
Nevzuhur damıtır aşkın huzuru
Tahtıma kurulmuş cennetin nuru,
Yüzüdür gönülde o bakışların.

Daüssıla

◆ Metin Mert

Şehir şehir dolaştım yorgun, garip ve yetim,
Gurbette kazandığım hasretti memleketim.

İkimiz atılmışız yurdun iki ucuna
Beklemek sana düşmüş, hasreti sarmak bana.

Hayalimde yaşıyor karanlık gecelerin,
Odalarda düğünü cinlerin, cücelerin.

İsli lambalarının solgun titrek ışığı,
Kırılentlerde annemin alnının kırışığı

Bahçelerde çocukluk... Günler güneşli, uzun,
Tek rüyasıydı belki gördüğü ruhumuzun.

Rüyaları biçilmiş ot kokusu çocukluk
Yıldızlı gecelerde çağlayan su çocukluk

Lavanta çiçeklerin açmış olmalı şimdi,
Kokusunu kırlara saçmış olmalı şimdi.

Can erikler yazları gitmezsem darılıyor,
Yolları gözlemekten dalları kırılıyor.

Cılgalarda tek sıra yürüdüğümüz günler,
Boyumuzu aşardı altın başak ekinler.

Tozlu toprak yollarda sızlar kağnı sesleri,
Sarı çiftin yellere karışır nefesleri.

Harman zamanlarında şenlikliydi her gece,
Ters rüzgârlar esti de buğday karıştı çece.

Süsledi hayalleri alıp götürdü yollar,
Bindirdi tahta ata dönüp getirdi yollar.

Bıldır bu zaman gibi ömür akıp da geçti,
Sanki bir pencereden şöyle bakıp da geçti

Hasretini çekenler koynunda uyuyor bak,
Tesellidir asude uykularda yaşamak.

Şiir ve Gelenek Üzerine Konuşmalar/yirmi iki

◆ Dr. Öğr. Üyesi Tacettin Şimşek

Konuşturan: Tayyib Atmaca

Lise yıllarınıza doğru bir yolculuğa çıkalım. Gönlinüze şiir tohumları ne zaman düştü? Kalbinizin şiire açılan penceresini gören ve sizi şiirle yakınlaştıran kimler oldu?

Liseden öncesine gitmeme izin var mı? Ortaokul yıllarına mesela... Orta birden itibaren ilk şiir kırıntıları döküldü ellerime. Şiir tohumları içime daha önce düşmüş olmalı. İlk şiirim doğup büyüdüğüm köye bir güzellemeydi. Önce babaanneme okumuştum. “Ne has yazdın, uşağım.” cümlesi benim ilk ödülüdür.

Babaannem benim ilk öğretmenimdi. Masallar, efsaneler, pehlivan hikâyeleri anlatır, deyişler atardı. Sınıkçıydı, ebeydi, düğün evlerinin baş aşçısıydı, halk ilaçları konusunda uzmandı. Hayal gücümü, halk kültürüne yakınlığımı ona borçluyum. Kadınların “Koca delikanlı oldu Havva teyze, artık getirmesen.” dedikleri güne kadar, beni kına gecelerine götürdü. Kına geceleri, kulaklarıma manilerin sesini doldurdu. Bu etkiyle olsa gerek beş yüz dolayında mani yazdım.

İlkokul 1. sınıftayken babamın Almanya’ya gidişi, ortaokul son sınıfa geldiğimizde annemi de yanına alışı. İkiye katlanan özlem... Benim babaannemle kalışım. Hep onunlaydım zaten. Yazları yaylaya çıktığında beni de yanında götürürdü. Onun sağ koluydum bir bakıma.

Yaylada gündüzleri kartalları, geceleri yıldızları seyrederek geçen vakitler... Gökyüzünde her uçak gördüğümde gırtlığımı yırtarcasına “Tayyare, babama selam söyle!” diye bağırırdım... Benim durumunda olan yaşatlarımla ortak repliğimizdi bu. Almanya ne taraftaydı? O uçak yolcu uçağı mıydı, kargo uçağı mı, savaş uçağı mı? Pilot, sesimizi duyar mıydı, babamızı tanır mıydı? Biz yayla rüzgârlarında savrulan Almancı çocukları nereden bilelim bunları?

Okuma yazmayı “a at, b bebek, c civciv d dede” tekerlemeleriyle öğrendik biz. A deyince at değil Almanya, b deyince bebek değil baba düşüyordu aklıma. Babama yazdığım ilk mektupları babaannemle ilçeye indiğimizde Harşit Çayı’na bıraktığım günler de oldu. Sonradan öğrendim ki Harşit Çayı, Stuttgart’a akmıyormuş; Tirebolu’dan Karadeniz’e dökülüyormuş.

Beni şiirle tanıştıran isim Mustafa amcamdır. Bayburt Sanat Okulu’nda okuyordu o zamanlar. Daha sonra Eğitim Enstitüsü’nü bitirip sülalelerin ilk öğretmeni olmuştu. Akrostişi ilkokul üçüncü sınıfta amcamdan öğrendim. Amcam, sonradan yengem olacak hanımefendiye defterler dolusu şiirler yazıyordu. Bir kısmı akrostiş olan bu şiirlerin ilk dinleyicisi bendim.

Amcam iyi bir okuyucuydu. Kerime Nadir, Oğuz Özdeş, Orhan Kemal romanları okurdu. Galiba benim de iyi bir okuyucu olmam için sürekli kitaplar alırdı bana. Onun sayesinde ilkokul 3. sınıfta Kemalettin Tuğcu’nun romanlarıyla tanıştım. Tuğcu’nun ilk okuduğum kitabı *Sokak Çocuğu*’ydı. Sonra diğerleri geldi. Bir de Vehip Sinan’ın *Topuz* dizisi vardı. *Topuz Kar Adama Karşı*, *Topuz Esrarlı Işın*, *Topuz Kül Işının Peşinde*... Akıllı, cesur kahraman Topuz’la arkadaşı Tamer’in nefes kesen maceraları; iyilik, doğruluk ve adaleti arama çabaları... Sonraki dönemlerde *Tarkan*’ı, *Kara Murat*’ı, *Yüzbaşı Volkan*’ı da okudum ama Vehip Sinan’ın çizgileri bir başkaydı benim için.

Seslendirme anlamında şiirle buluşmam ilkokul 4’te gerçekleşti. 23 Nisan’da Orhan Şaik Gökyay’ın “Bu Vatan Kimin?” şiirini kürsüden okurken üçüncü dizede takıldım ve kendimi tarihe bir türlü veremedim. Bu benim ilk başarısızlığımdır. Ardından okulda düzenlenen, babamın da Almanya’dan izne geldiği için jürisinde yer aldığı şiir okuma yarışmasında kaybedenler arasında yer aldım. Böyle olması mukadderdi, çünkü hangi şiiri kimin okuyacağına öğretmenimiz karar vermişti. Düşünün, birine Bayrak şiirini veriyorsunuz, diğerine *Yerli Malı* konulu bir şiir. Ben o *Yerli Malı* temalı şiiri okuyan öğrenciydim. Velhasıl, şiirle ilk buluşmalarım pek iç açıcı değil. Aynı başarısızlığı ortaokul 1. sınıfta da Yahya Kemal’in *Akıncı* şiiriyle yaşadım. Anladım ki, aslolan şiir değilmiş, ben şiir okuyamıyordum.

Kendime haksızlık etmeyeyim. Şiir okuyamıyordum ama pekâlâ şarkı, türkü söyleyebiliyordum. Öğretmen, “Hadi bir türkü söyle!” dedi mi, eli kulağa atıp Ali Ekber Çiçek’ten “Başı pâre pâre dumanlı dağlar” diye bir türküyü başlayabiliyordum. Sadettin Öktenay’ın “Aşkın kanununu yazsam yeniden”, Mahsuni Şerif’in “Yalancısın inanmam”, Teoman Alpay’ın “Nasıl geçti habersiz” gibi şarkılarını seslendirebiliyordum.

dum. Elektriğin olmadığı zamanlardı. Caminin yanındaki tepeciğe çıkıp ezan da okuyabiliyordum.

Çocukluğum at üstünde geçti benim. Dört yıl koşan yük atı üstünde uçar gibi gitmek en büyük zevkimdi. Attan düştüğüm günler de oldu ama at binmeyi hep sevdim. Horon bizde tay durmayı başardığımız gün başlardı. Düğünlerde az horon tepmedim. Ortaokulda üç yıl Akçaabat Halk Oyunları ekibinde oynadım. Ortaokul 1. sınıftayım. Halk Eğitim Merkezi salonunda Yangın adlı bir tiyatro seyrediyorum ve bayılıyorum. Sonradan öğreniyorum ki, Faruk Nafiz'in mektep temsillerinden biriymiş.

Beni çok etkileyen *Sokak Çocuğu*'yla *Yangın*'ı yan yana getirelim şimdi. Getirince ne olacak? Ben Sokak Çocuğu'nu tiyatroya aktarmış olacağım. Yazın yaylada arkadaşlarla babaanneme, onların babaanne ve anneannelerine tiyatro sahnelemiş olacağız. Başkahraman Yaşar'ı tabii ki ben oynayacağım.

İlk köy güzelleme saymazsak, yazmaya tiyatro ile başlamış oluyorum. İlkokulda müsamerelerin yıldızıydım zaten. Yazma, oynama, yönetme konularında tiyatroya olan bu ilgim, lise ve üniversite yıllarında da devam ediyor, öğretmenlik yaptığım yıllarda oyunlar yazarak, yöneterek öğrencilerimle tiyatrolar sahnelememi sağlıyor. Tecelliye bakın ki, üniversiteye geçince de Türkçe Öğretmenliği Bölümünde Tiyatro ve Canlandırma, Tiyatro ve Drama Uygulamaları; Sınıf, Okul Öncesi, Fen Bilgisi Öğretmenliği programlarında; Sağlık Bilimleri Fakültesi'nin Hemşirelik-Ebelik-Diyetisyenlik programlarında Drama derslerine girmeme alt yapı oluşturuyor. Yolumuzu kader çiziyor. İyi ki çiziyor. Bizi gelecekteki rollerimize hazırlıyor.

İlk şiirim *Akşam Olurken*, ortaokulu bitirdiğim yıl, ulusal bir gazetenin kültür sanat eki *Elifte* yayımlanıyor. Artık tescilli bir şairim. Aynı yıl ilimizde düzenlenen liseler arası şiir yarışmasında liseli bir arkadaş benim şiirimle birinci oluyor. Bu da beni, yarışmada adım geçmese de, jüri tarafından onaylanmış bir şair yapıyor. Kendimi iyiden iyiye şair olarak görmeye başlıyorum.

Lise yıllarında *Köprü* ve *Zafer* dergilerinde şiirler, hikâyeler, denemeler yazıyorum. Bu dergiler dışında takip ettiğim üç dergi var: *Bilim ve Teknik*, *Hisar* ve *Türk Edebiyatı*. TÜBİTAK'ın *Bilim ve Teknik* dergisini takip ediyorum, çünkü fenciyim, matematikçiyim. Öğretmen Lisesi Matematik sınıfındayım. Bilimsel makaleler okuyorum, derginin arka kapak iç sayfasındaki soruları cevaplamaya çalışıyorum, alfabetikler çözüyor, dergiye gönderiyorum. *Hisar*'ı gözüm kesmiyor nedense. *Türk Edebiyatı* daha ulaşılır görünüyor gözüme. Derginin başında Ahmet Kabaklı Hoca var. Dergide Sanat Fidanlığı köşesini Ömer Lütfi Mete hazırlıyor. Dergiye gelen yazıları, şiirleri o değerlendiriyor. Şiirlerini zevkle okuyorum. Kelimelerle ustaca oynaması hoşuma gidiyor. Gülce'sini, Kara Yol'unu ezberlemişim ama ne yalan söyleyeyim, ondan bayağı çekiniyorum. Şiirde hayli mesafe aldığımı düşünüyorum. Ömer Lütfi Mete tarafından eleştirilirim bunu hazmedebilir miyim, bilmiyorum. Ne yapmalıyım? Oturup Ahmet Kabaklı Hoca'ya bir mektup yazıyorum. Kendimi tanıtıyorum. Şiire tutku derecesinde bağlılığımı vurguluyorum. Türk şiirinin bütün ustalarını okuduğumu, kendimi geliştirmeye çalıştığımı, uzun vadede Türk şiirinde yer edinmeyi hayal ettiğimi kaydediyorum. Cüret bu ya!

Bir sonraki sayıda Bir Adım Daha şiirim yayımlanıyor. Kabaklı Hoca, o sayıya bir de not düşüyor: "Bu gence dikkat edin!" Bu da inanılmaz bir teşvik oluyor benim için.

Böylece *Türk Edebiyatı* dergisine paraşütle iniyorum. Ömer Lütfi Mete'nin eleştirilerine muhatap olmadan... Kabaklı hocama da Ömer Lütfi Mete ağabeyime de Allah'tan rahmet diliyorum.

Niyazi Birinci'yle ya da daha çok bilinen adıyla Yavuz Bahadıroğlu'yla tanışıyorum. Haftalık *Can Kardeş* dergisi çıkıyor o günlerde. Şiirler, hikâyeler, mini tiyatrolar yazıyorum. Birinci'nin teşviklerini görüyorum. Yazdığı uzun mektupta "Kuşlar Gibi Uçabilsem" şiirim için kullandığı "işte çocuk şiiri böyle olur" sözü çok yüreklendirici oluyor benim için. Endülüse Veda kitabını "İstikbalin büyük şairine" diye imzalıyor. Dergide Elmas Nine'den Masallar köşesi açıyor. Kendisiyle dönüşümlü olarak manzum masallar yazıyoruz. Çocuk edebiyatıyla tanışmam o dönemde gerçekleşiyor. Tecelliye bakın ki, bu tanışıklık beni yirmi yıl sonra üniversitede Türkçe, Sosyal Bilgiler, Sınıf Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği bölümü ya da ana bilim dallarında Çocuk Edebiyatı dersleriyle buluşturuyor. Akademik anlamda da Çocuk Edebiyatçısı olarak tanınmamı; kitaplar, makaleler yazmamı; editörlükler, son okumalar yapmamı; bilgi şölenlerinde bildiriler sunmamı sağlıyor.

İlavesinde ilk şiirim yayımlandığı ulusal gazetede Pencere diye bir köşem var. Heceyle yazdığım zehir zemberek politik taşlama rubailerimi o köşede yayımlıyorum. Taşlama tarzına yönelişim, lise yıllarında döne döne okuduğum Abdurrahim Karakoç'un etkisi.

Necip Fazıl ve Faruk Nafiz de lisede döne döne okuduğum şairler arasında. Her ikisi de, şiir yazdırma konusunda müthiş ilham verir.

İçinde “Atomlar, atomlar aklıma tuzak / Yıllarca arasam görünmez dibi / Fezalar ruhuna sarılı kundak / Ve ben orta yerde bir zerre gibi” diye dörtlükler geçen şiirler yazıyorum ama sanki benim kalemimden Necip Fazıl konuşuyor.

Bir de mizahi hikâye serüvenim var. Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın İki Hödüğün Seyahati, Nedim Gürbüz müstearıyla yazan Gürbüz Azak’ın Reis Ne Almış? mizahi hikâye kitaplarını okuyunca mizahi hikâyeler yazmaya başlıyorum. Hatta Olanak Ülkesi diye mizahi bir roman da kaleme alıyorum.

Lise yıllarında aruza merak salıyorum. Sırf aruzu öğrenebilmek için aruzla şiirler yazmaya çalışıyorum. Gazeller, tuyuğlar, rubailer... Gazel devam etmiyor ama tuyuğ merakım, iki yüze yakın tuyuğ yazdırıyor bana. Rubai ise son kırk yılda vazgeçilmezim oluyor. Bekir Sıtkı Erdoğan’la tanışmam rubaiye olan ilgimi pekiştiriyor. Onun beni “rubainin son ustası” ilan etmesi de olağanüstü bir teveccüh. Arif Nihat Asya’nın rubaide bir rekoru vardır: 1843 rubai. Heceyle yazdıklarım da eklendiğinde üç bin beş yüz dolayında rubai ile o rekor bende artık. Elbette nicelik önemli değildir. Ama yazdıklarım arasında bin rubai vardır ki, Türkçenin yüz akı olmaya adaydır.

Lise son sınıftayım. Sadık Yalsızuçanlar, yayıma hazırladığı Yeni Şiir Antolojisi’ne benden de sekiz şiir alıyor. Benim için büyük onur.

At binerek, horon teperek, çobanlık ederek, harman sürerek, saban boyunduruk maketleri yaparak, tüm mahalle için iskemleler imal ederek; beştaş, uzuneşek ve çelik çomak oynayarak geçen, ancak baba özlemiyle gölgelenen bir çocukluk...

Mahalle odasında Kesik Baş, Güvercin hikâyelerinin okunduğu dönemlere yetiştim ben. Bütün mahalle bir odaya toplanır, içlerinden biri kutsal bir metni okur gibi okur, diğerleri can kulağıyla onu dinlerdi. Bu da manzum metinlerle kulağımı eğitmiş olmalı.

Yalnızca kişiler değil; olaylar, durumlar, ortamlar ve mekânlar da besliyor insanı ve şiirle buluşturuyor.

Şiirle tanışma ve şiirde karar kılma maceram böyle. Bende hikâye, masal, deneme, mensur şiir ve tiyatro da şiirle atbaşı yürüdü hep. Biraz maymun iştahlıyım galiba. Şiirde sabitkadem olamadım. Hafifletici sebeplerim yok değildi. Birinde yorulunca diğerinde dinlenmek istiyordum. Annem “Yorulduysan kazmayı bırak, küreği al!” sözünü sık tekrarlardı. Üstelik bunu benim gibi son derece tembel birine söylerdi. Ben de her seferinde “Anne, çok yoruldum ama daha kazmayı bile almadım elime.” derdim. Farklı türlerde yazma konusunda anne sözü dinlemiş oldum ama bu kez de bir alanda derinleşme imkânından mahrum kaldım diye düşünüyorum.

Keşke sadece şiirle uğraşsaydım.

Azizim, hani “bir dokunduk bin ah işittik” hesabı oldu. Meğer kendinizde sakladığınız sormasam sizden sonraki nesillere bergüzar olarak kalabilecek bu hatırlarla birlikte akademisyenliğinizin dışında geleneksel şiirin bütün türlerinin yanı sıra mizahi yazılar yazdığınızı da öğrenmiş olduk.

O zaman şöyle bir soru soralım: Gelenek nedir, geleneksel şiir deyince hece ya da aruz ölçüleriyle yazılan şiirler mi akla gelmeli? Bu gelenek ve “modern şiir” tartışmasının neresinde duruyorsunuz?

Beni hoş görün ama bu “modern şiir” ifadesi hiçbir dönemde bana cazip gelmedi. Yıllar önce bir derginin editörü, şiirlerimi “eskimiş bir ses, yıpranmış bir söyleyiş, modern şiirden uzak” diye tanımlayınca uzun uzun düşünmüştüm. “Modern şiir” ne demek? Benim modern şiir yazmak istediğim ne malum? “Eskimiş bir ses” belki de benim bilinçli tercihimdir. O da geleneğe bağlılık olamaz mı? Geleneği günümüz şiirinin imkânlarıyla yeniden üretmek... Diyelim ki, böyle bir amacım, böyle bir çabam var. Öyleyse “Neden modern şiir yazmıyorsun?” diye eleştirilmeli miyim? Attilâ İlhan’ın Elde Var Hüzün’ü modern şiir midir mesela? Peki, Sezai Karakoç’un Gül Muştusu? Yani modernlikten kasıt biçim mi, içerik mi, şairin dünya görüşü mü?

En kısa tanımıyla gelenek her yüzyılda suyundan kana kana içtiğimiz; yunduğumuz, sanat toprağımızı suladığımız bir ırmaktır. Anne gibi emzirir bizi, büyütür; geleceği inşa etme gücü verir. Kökümüz oradadır. Çünkü bilinen ilk Türk şairi Aprın Çor Tigin’le aynı dili kullanıyoruz. O “közi karam” diyordu, biz “kara gözlüm” diyoruz. Geleneği reddettiğini söyleyen şairler, galiba içerik bakımından bir farklılığı vurguluyorlar. Oysa aynı dili kullandığımız sürece gelenekten kopmamız mümkün değil.

Geleneğe bağlılık, farklı başlıklar altında değerlendirilebilir: Biçim olarak, içerik olarak, zevk olarak... Biçim anlamında etkilenmeyi sadece vezin, kafiye, redif unsurlarına hapsedmek de doğru değil. Bir kere bu unsurlar şiirin asli unsurları değil; dış yapı unsurları; yani tali unsurlar. Bir metni şiir yapan ne vezni

ne kafiyesi ne de redifidir. Bu unsurlar bir metni şiir yapmaya yetmiyor. Sadece vezne ve kafiye bakarak bir şiiri gelenekçi ya da yenilikçi diye tanımlamak çok kolaycı bir yaklaşım olur. Diyelim ki, bir şair heceyi kullanıyor, hemen bir dudak kıvrırma hareketi, bir hafife alma tavrı ve “Halk edebiyatı tarzında yazıyor.” yargısı. Yanılıp yakılıp aruzla yazıyorsa durum daha vahim... Aynı alaycı ve küçümser yaklaşım: Bu çağda aruz da neyin nesi? Metin gerçekten şiir mi, değil mi? Ona bakmaya vaktimiz yok. Niyetimiz var mı? Şüpheli... Kabukta kalmak bu olsa gerek.

Geleneği çok geniş çerçevede düşünmek lazım... İslamiyet öncesine ait metinlerden klasik dönem edebiyatımıza, halk-tekke şiirinden, yenileşme dönemi edebiyatımıza uzanan köklü ve güçlü bir şiir geleneğimiz var. Listemizde Ki Ki de olmalı, Hoca Dehhani de, Yunus Emre de olmalı Şeyh Galip de, Namık Kemal de olmalı, Yahya Kemal de... Bir başka açıdan, Mehmet Âkif, Tanzimat’la Türk İslam medeniyetinin sesi olmaktan uzaklaşan şiiri, klasik dönem şiirinin beslendiği ana kaynaklarla yeniden buluşturmuştur. Bu bir gelenek inşasıdır. O hâlde kökü Âkif, gövdesi Necip Fazıl, dalları Sezai Karakoç olan bir gelenekten söz edebiliriz. Yahya Kemal’in Türk İslam medeniyetinin sesini arama serüveni de bir gelenek inşasıdır. Üç Ahmetler diye bilinen Tanpınar, Dıranas ve Tecer’le Necip Fazıl, hece şairlerinin açtığı yoldan Türk şiirini kanatlandıran bir gelenek üretirler. Garip Hareketi’nin başlattığı da yeni bir gelenektir.

Orhan Veli’nin şiirden vezni, kafiye, redifi, söz sanatlarını, mısrayı, şairaneyi kovması, Türk şiirini mevcut gelenekten koparma girişimiydi. Belki de temel amaç, beşeri sözün ilahi sözle irtibatını kesmektir. Hâlâ takipçileri olduğuna göre, bunda Garip Hareketi’nin başarılı olduğu açık.

Beşeri sözün öykünebileceği ideal kaynak kutsal kitaplardır. Elbette kutsal kitaplar şiir değildir. Ama şiirsel özellikler taşır. İnşirah suresini hatırlayalım: “...sadrek..., vizrek, ...zahrek, ...zikrek.” Bunun bir açıklaması olmalı. Anlam vurgusu bir kenara, Rahman suresinde “Febieyyi âlâi rabikümâ tükezzibân” ayetinin otuz bir kez tekrarlanması da bir açıklaması olmalı. Bu, bizi Kur’an’ın sesiyle ve ahengiyle de mucize olduğu gerçeğine götürmeli. Ve ritim! İhlas suresi: 1. ve 3. ayetler 7’li, ikinci ayet 5’li, son ayet 6+5=11’li hece. “Elhamdülillahi rabbi’l-âlemin” 6+5=11’li hece. “Ellezi enkada zahrek (Fâ’ilâtün fe’ilâtün) ve refânâ leke zikrek” (Fe’ilâtün fe’ilâtün). Yanılıyor muyum?

Biraz bilgi ama çokça ilgi, gelenekle bağ kurmanın ilk şartı... Şiir bilgisini hafife alamayız. Gelin görün ki, bilgiyi önemsiz bulan bir anlayışla karşı karşıyayız. “Lebdeğmez”i bilmek zorunda mıyım, Âşık Ömer de kim, “tardiye”nin kime ne faydası var; şarkı, şarkıcıların söyledikleri şey değil mi, gül mazmunu ne demek; simurg, kaknus, butimar konfeksiyon markası mı? Yazdıklarımızda yer vermeyeceksek niye bilelim ki? Ben serbest şiir yazıyorum, heceyi ya da aruzu neden öğreneyim ki? Onlar eskide kalmadı mı? Hangi devirde yaşıyoruz? Soruları dilediğiniz kadar çoğaltabilirsiniz.

Bir öğrencimin ağzından “Hocam, ben, vezinli kafiye şiirlerden nefret ediyorum.” sözünü duyunca çok şaşırılmıştım. Neden, bilmiyorum, bu ülkede Turgut Uyar şiir kitabına Divan adını koyduğu için eleştirilmiş ve kendini savunmak zorunda kalmıştır. Size de tuhaf gelmiyor mu?

Gelenek konusunda ön yargılarımızı törpülememiz gerektiğini düşünüyorum. Çağdaş bir Fransız şairi, sonnet, terza-rima, triyole gibi nazım biçimlerini, aleksandren veznini yadırgamıyorsa bize ne oluyor da, “Bu çağda hâlâ mı bu vezin, hâlâ mı bu nazım birimi, hâlâ mı bu nazım biçimi?” diye efeleniyoruz? Shakespeare’le ilişkilendirilmek bir İngiliz şairi mutlu eder. Fuzulî’nin mirasçısı olmak bir Türk şairini neden utandırır?

Anadolu coğrafyasındaki soy ağacımızın kökü Yunus Emre’dir. “Karlı dağların başında salkım salkım olan bulut / Saçın çözüp benim için yaşın yaşın ağlar mısın?” dizeleri pür şiirdir. Tanıdığım birçok şair “Bunu keşke ben söyleseydim” der. Ses de var, imge de; biçim de var, anlam da... Buyurun, işte gelenek... Benim eklenmek istediğim gelenek işte bu. Yahya Kemal’in “imtidad” dediği şey. Guénon da, Eliot da aynı şeyi söylüyorlar aslında: Geleneğin yenilenerek devam etmesi.

İmge vazgeçilmezimiz; anlam hakeza. Birbiriyle bilek güreşine sokmadan ses, imge ve anlamı bütünleştirebiliyor muyuz? Ben heceyi de, aruzu da, serbest tarzı da hiçbir komplekse kapılmadan kullanma eğilimindeyim. Serbest gibi görünen bazı şiirlerimde de hecenin farklı kalıplarını bir araya getirdim. Mesela 7’li, 11’li, 14’lü kalıpları, hatta aruzlu mısraları aynı şiire serpiştirdim. Gözle yaklaşıldığında serbest görünür, kulakla yaklaşıldığında ses ve ritim kendini ele verir. Ancak bunun için uyanık bir kulağa ihtiyaç var. Rubaiyi, tuyuğu kırık dizelerle serbest şiirin görselliğine yaklaştırdım. Ustam Bekir Sıtkı Erdoğan onaylamasa da eski zaman insanların derli toplu ruh hâline karşılık bu çağ insanının kırık dökük, dağınık ruh hâlinin görüntüsünü vermek istedim. Kulak verildiğinde rubai ve tuyuğ kalıplarının sesi rahatlıkla duyulur.

Kulakla duyulması ve ayırt edilmesi gereken aruz kalıplarını nokta çizgi koyarak gözle bulmaya çalıştığımız bir sistemde ben de kalkıp nelerden söz ediyorum? Gerçekten kulağımız ritme duyarlı mı? “Ne gerek var?” denilecek, biliyorum ama şiir yazan genç dostlarımız dâhil, yüzde kaçımız, kulakla dinleyerek, parmakla saymadan bir şiirin hecenin hangi kalıbıyla yazıldığını söyleyebilir? Yine yüzde kaçımız bir şiirin aruzun hangi kalıbıyla söylendiğini kulakla ayırt edebilir? Şiiri kulağımıza tutup sesini dinleme alışkanlığımız var mı?

Öğretmenlik yaptığım yıllarda aruza sadece bir ders saati ayırırdım. Bando takımının trampetini sınıfa götürür, aruzun en çok kullanılan beş kalıbının ritmini öğrencilere duyururdum. Öğrenciler “Ali oğlum, seni vallahi sınıftan kovarım” ya da “Damdan düşenin hâlini damdan düşen anlar” cümlelerinin aruzla olduğunu öğrenince nasıl şaşırırlardı, bilseniz.

1990’lı yıllarda merhum Bekir Sıtkı Erdoğan ustamızdan dinlediğim bir hatırayı hiç unutmuyorum. Hocamız, Alman Lisesi’nde edebiyat öğretmenliği yaparken ortaokul öğrencilerine aruzdan söz etmiş. Farklı ses dizilerinin kalıpları oluşturduğunu söylemiş. Bu kalıplardan birinin ritmini de “Yedi milyon yedi yüz yirmi sekiz bin yedi yüz” biçiminde sayılarla öğrencilere duyurmayı denemiş. Bir öğrenci, bu ses dizisini hem duymuş hem de aynı ritimde bir şiir yazmış. Şiirin bir dizesi şöyleymiş: “Sana dil dökmeyi bilmem ne olur anla beni.” Bu dizeyi dinleyen kişinin kulağında “Fe‘ilatün fe‘ilatün fe‘ilatün fe‘ilün” ritmi uyanıyor mu? “Fe‘ilatün”ü geçelim. “Ali Akbaş, Salı Saltuk, Karagümrük, Kızılırmak, Yedigöller” diyelim. Ritmi duyuyorsak İstiklal Marşı’mızın da, Çanakkale Şehitlerine şiirinin de, Süleymaniye’de Bayram Sabahı’nın da ritmini duyuyoruz demektir. Ne var ki, edebiyat öğretiminde zevkli ve eğlenceli bir ritim alıştırtması olabileceksen, kalıp ezberleme uygulamalarıyla aruzu işkenceye dönüştürüyoruz. Sanki özellikle yapıyoruz bunu. Yokuşa sürme, korkutma, yıldırma... Sonra da aruzla alay etme... Alın size tuhaf bir öğretim yöntemi... Hani sevdirecek, nefret ettirmeyecektik; hani kolaylaştıracak, güçleştirmeyecektik. Edebiyat öğretmenlerimizi asla suçlamıyorum. Onlar da aynı eğitim basamaklarından geçiyorlar. Duymadığınız bir sesi nasıl duyuracaksınız?

Kafiye deyince de, yarım, tam, zengindir, tunçtur (Ne demekse!), o kadar... Çeşidini bulmaktan işlevi ve şiire eklediği ses imgesi üzerine eğilmeye fırsat kalmıyor. Yine ses, yine ritim...

Kaldı ki kafiye öyle çok da ayıplanacak bir unsur değil. Âşık edebiyatında adı “ayak”tır onun. Şiir onun üzerinde yürür. Tarih boyunca yüzlerce kez kullanılmış ve yıpranmış örnekleri tekrarlamamak ve özgün ses benzerlikleri kurmak kaydıyla kafiye, çağrışımlar uyandırarak şaire hareket alanı açabilir, buluşlar yaptırabilir. Eminim ki, Kar Müsikîleri şiirindeki “kar sesi” imgesi, Yahya Kemal’e kafiye’nin kanatlarında gelmiştir. Çünkü birinci dizede şair, “Bin yıldan uzun bir gecenin bestesidir bu.” demişti. İkinci dizinin “Bin yıl sürecek zannedilen kar sesidir bu.” olması kaçınılmazdı. “Kar sesi” öyle gönül kamaştırıcı bir imgedir ki, Bahaettin Karakoç ustamızın şiir, Talat Ülker dostumuzun deneme kitabına künye olmuştur.

Gerçi Yahya Kemal’e, “Hiç yolcusu yokmuş gibi sessizce alır yol / Sallanmaz o kalkışta ne mendil ne de bir kol.” beytinde, vedalaşan insanlara “el” yerine “kol” sallatan da kafiye’nin azizliği olmuştur.

Kafiyeyi eğip büken, Hazret-i Davut’un demiri hamur kıvamında yoğurduğu gibi yoğuran şairimiz Necip Fazıl’dır. Üstat özgün ve şaşırtıcı kafiye’ler bulma konusunda eşsizdir. Ancak o da “İskele” şiirinin “Geldi yorgun ve hazin / Hiç de sezdirmeksizin, / Sularda kabrimizin, / Yolunu açan vapor” dörtlüğünde “bekliyor” ve “zor” kelimeleriyle kafiye kurabilmek için iki yüz otuz yıllık “vapor”u “vapor” yapmakta sakınca görmez.

Klasik dönemin mazmununu imgeye dönüştürdük. Şiiri daha bireysel kodlarla yazıyoruz artık. Bakın, “yazıyoruz” diyorum. “Yapıyoruz” diyenler de var; Dağlarca gibi, Berk gibi, Yavuz gibi... Oysa geleneğin dilinde şiir, yazılan değil, yapılan değil, söylenen bir söz. Attilâ İlhan da bir yerde “Ben şiir yazmıyorum, yapmıyorum, söylüyorum.” diyordu. Bu, geleneğe ses yönüyle eklenmenin ifadesi... Aynı zamanda şiirin müzikle akrabalığının göstergesi... Soruya soruyla dönelim: Gelenekten yararlanmak nasıl olmalı? Attilâ İlhan’ın divan şiirini imbikten geçirerek serbest gazeli üretmesi gibi. Dağlarca’nın Şeyh Galib’e Çiçekler’de klasik şiirle çağdaş şiir arasında ideal bir vezin ve içerik dengesi kurması gibi. Sezai Karakoç’un geleneğe içerikle bağlanması gibi... Cahit Külebi’nin söyleyiş olarak halk şiirinden beslenmesi gibi. İlâ-âhir...

Günümüzde aruz ölçüsü ile şiir yazanlar “divan dairi”, hece ölçüsü ile şiir yazanlar “halk şairi” olarak tanımlanmaya çalışılıyor maalesef. Bu konuya bir açıklık getirelim. Bir şair yayımladığı bir kitabındaki şiirlerinin tamamına yakını aruz ölçüsüyle yazdığında divan, hece ölçüsüyle yazdığında ise halk şairi mi sayılır? Bu karmaşayı daha karmaşık hâle getirmeden divan ve halk şairi deyince ne anlıyoruz?

Vezinler birer müzik âletidir. Aruz, hece, serbest hepsi birer çalgı... Benzetme bana ait değil. Yahya Kemal 1922'de Dergâh'ta yayımladığı yazıda "Vezinler -ister aruz olsun ister hece- cansız birer âlettirler: Tıpkı mûsikî âletleri gibi." diyordu. Suut Kemal Yetkin de ölçü için "ölü bir kalıp" ifadesini kullanıyordu ki aynı kafiye çıkar. Yetkin'e göre vezne hayat veren şairin nefesidir.

Orhan Gencebay bağlama çalar ve şarkılarında da sürekli kullanır. Bağlama bizim halk müziğimizin ana çalgısıdır. Peki, Gencebay halk müziği sanatçısı mıdır? Coşkun Sabah udîdir. Onu udsuz şarkı söylerken hiç gördünüz mü? Ud, klasik Türk müziği sazıdır. Peki, Coşkun Sabah, Türk müziği sanatçısı mıdır?

Kullanılan müzik aletlerine takılıp kalmamak gerekir. Zevke, imgeye, anlama, temaya, içeriğe bakmalıyız. Müzisyenin elindeki çalgıya bakıp "bu popüler müzik yapıyor, bu caz müziği yapıyor" gibi genellemelere gidemeyiz. Popüler müziğin çalgılarıyla Sümmanî türkülerini söyleyen, hem de çok güzel söyleyen genç sanatçılar yok mu? Öte yandan bir müzisyene neden tambur çalıyorsun da, gitar çalmıyorsun; neden ney üflüyorsun da, piyano çalmıyorsun gibi dayatmalarda bulunmayı hoş karşılamamak gerekir.

Her müzisyen piyano çalmak zorunda olmadığı gibi, kanun çalmak zorunda da değil. Kim, hangi müzik aletini çalmak istiyorsa çalsın. Biz, onun o perdeler arasından çıkardığı sese kulak verelim, ürettiği müziğe bakalım. Kulağımızı ve ruhumuzu okşayan bir melodi çıkıyor mu? Aslolan o. Büyü, kullanılan çalgıda değil, çıkarılan sestedir.

Yahya Kemal, Ok dışında bütün şiirlerini aruzla yazdı. Özellikle Eski Şiirin Rüzgârıyla kitabında gazel, kaside, tahmis gibi klasik dönemin nazım şekillerini kullandı, kırktan fazla rubai kaleme aldı, Hayyam'ın elliye yakın rubaisini Türkçeye kazandırdı. "Divan şairi" değil, yaşadığı yüzyılın şairiydi.

Arif Nihat Asya'nın yedi şiir kitabı aruzla yazılmış rubailerden oluşur. Bayrak şairimiz hecede de, aruzda da, serbest şiirde de ustadır. Fetih Marşı hecedir ve destan şiirine yatkın bir mizacın güçlü sesini duyurur. "Seccaden kumlardı" diye başlayan naati, serbest bir şiirdir ve Türk edebiyatında bir benzeri yoktur. Soralım: Arif Nihat, divan şairi midir, halk şairi midir, serbest şiirin temsilcisi midir?

Daha önce söyledim sanıyorum, Turgut Uyar, Divan diye bir kitap yayımladı 1971'de. Modern söyleyişle gazel, rubai gibi nazım biçimlerini birleştirdi. Münacat, naat gibi nazım türlerinde metinler yazdı. Ancak bunları çağdaş şiirin söyleyiş tarzıyla güncelledi. Kitabın adı Divan'dı ama klasik dönemin divanlarından farklıydı. Biçim ve tür adları klasik dönemden ödünç alınmıştı ancak şiirler içerik bakımından eski örneklerle benzemiyordu. Kitapla ilgili eleştiriler karşısında şair kendini savunmak zorunda kaldı. Şairin Divan'da geleneğe dönmek gibi bir niyeti yoktu. Söyleyebileceği şeyleri başka bir biçimde söyleyememişti. Halk şiirinden yararlanmayı da düşünmüştü ama halk şiirinin kalıpları çok baskındı, kemikleşmişti, o kalıpların dışına çıkmak imkânsızdı. Günümüz şairi halk şiirine yöneldiğinde kişiliği siliniyordu. Yeni bir halk şiiri ortaya koyamıyorsanız ki bu mümkün değil, halk şiiri duyarlılığı ve biçimleriyle şiir yazılamazdı. Kalıplar şairi tutsak ediyordu. Oysa divan şiiri günümüz şairine biraz daha, hatta birazdan daha çok devrim imkânı veriyordu. Turgut Uyar'ın savunması aşağı yukarı bu şekildeydi. Şair, açık açık "bakın, yanlış anlamayın, ben Divan diye bir kitap yayımlamakla, divan şiirinin tür ve nazım biçimlerini kullanmakla divan şairi olmuyorum, şiirime bir hareket alanı açıyorum, demek istedi. Yanlış anlamıyorsam tabii...

Bir kere, sanatçıyı kendini savunmak zorunda bırakmak en hafif ifadeyle şık değil. Ön yargıları yıkanın atomu parçalamaktan zor olduğunu Einstein mı söylemişti? Turgut Uyar'a yönelik olan da bir ön yargıydı. Yazık ki bizim bu tür ön yargılarımız var.

Hatırlayın, Attilâ İlhan da, Plehanov estetiğine bağlı olduğu hâlde nasıl olup da aşk şiirleri yazdığı konusunda kıyasıya eleştirilmişti. Çünkü aşk, burjuva şairlerin işiydi. Marksist sosyalist bir şairin aşkı yalnızca toplumuna ve işçi sınıfına yönelik olabilirdi. İlhan da şiirlerinin arka planına yerleştirdiği ideolojik içeriği vurgulayarak kendini savunmuştu. Yani Ben Sana Mecburum, hiç de zannedildiği gibi bir aşk şiiri değildi. Nâzım Hikmet'e ve onun 17 Haziran 1951'de bir yük gemisiyle Romanya'nın Köstence şehrine, oradan da Rusya'ya kaçışına gönderme yapıyordu. Yani şilebin sızdığı yer sevgilinin gözleri değil, Nâzım'ın gözleriydi. Konumuz bu olmadığı için oraya girmeyelim. İstenirse uzun uzun çözümleriz. Hangi kodlar hangi nesnel karşılıklara gönderme yapıyor? Söyleriz. (Söyleriz deyince Behçet Necatigil'in şiir kitabını da anmış olduk.) Elbette bu, Ben Sana Mecburum'un aşk şiiri olarak okunmasına engel değil. Sadece şiirin derin yapısındaki ikinci anlama ulaşmaya çalışmak. Mıh gibi akılda tutulan nedir? Gözler neden büyür? Sevgilinin gözlerinden neden bir şilep sızar? Hazirandaki mavi benekli çocuk kimdir? Çok şey söylenebilir.

"Divan şairi"ne, "halk şairi"ne döneyim.

Behçet Necatigil'in şiir kitaplarından biri Divançe adını taşır. Necatigil, Divançe adlı kitabın şairidir

ama “divan şairi” değildir. Mehmet Çınarlı, aruzu kullanmıştır; klasik dönemin gazel nazım biçimini arı duru bir Türkçeyle yenilemiştir. Bu onu “divan şairi” yapmamıştır. Muhsin İlyas Subaşı, Aşkıname’de aruzla yazdığı rubailerini bir araya getirmiştir. Adını Azmizade Haleti’yle aynı paragrafta anıp “divan şairi” kategorisine sokmuyoruz. Ümit Gürelman, Mediha Şen Sancakoğlu aruzla şarkı sözleri yazmışlardır ama “Nedim de şarkılar yazmıştı, Nedim divan şairi, öyleyse Gürelman ve Sancakoğlu da divan şairi midir?” diye sormuyoruz.

Bekir Sıtkı Erdoğan, Nihâ mahlasıyla, tamamı aruz vezniyle yazılmış şiirlerle mürettep bir divan oluşturdu. Biliyorsunuz, mürettep divanlar kasidesinden gazeline; musammatından mukattaat ve müfredlerine, varsa tarih manzumelerine; münacatından naatine, hem tür hem de nazım biçimi olarak eksiksiz divanlardır. İçinde her harfle kafiye oluşturulmuş en az bir gazel vardır. Her harfle en az bir gazel yazmamışsanız kitabınız Divan olmuyor zaten; Divançe oluyor. Bekir Sıtkı Erdoğan, bir divan oluşturacak kadar şiir yazdı ama bu onu “divan şairi” yapmadı.

Aruzla Beşir Ayvazoğlu da kullandı Yağmur Tunalı da; Ali Günvar da aruzla şiir yazdı, Seyhan Erözçelik de... Pek çok isim sayılabilir. Saydığım isimlerden hiçbirisi divan şairi olarak anılmadı. Bu mümkün de değil zaten. Şu açıdan mümkün değil: Klasik dönem edebiyatımız Türk İslam medeniyetinin ifade aracıydı. İslam’ın Kur’an, sünnet, icma, kıyas gibi temel kaynaklarından; tefsir, kelam, fıkıh bilimlerinden, İslam tarihinden, peygamber kıssa ve mucizelerinden, tarih içinde oluşmuş zengin tasavvuf birikiminden besleniyordu. Ve bence en önemlisi, kolektif bilinçte ve zihin haritasında aynı kodlarla temsil edilen mazmunları yani sembollerini kullanıyordu. Bugün biz böyle ortak semboller kullanıyor muyuz? Yani şairlerin, bütün okurlar tarafından aynı biçimde anlamlandırılan ortak bir simgeler dünyası var mı?

Mazmunlar şiir kamusunun ortak sembolleridir. Bugün bir mazmun edebiyatı kurmak mümkün mü? Biz, Türk İslam medeniyetinin şiirini yazma iddiasında mıyız? Şiirimizin kaynaklarına bakalım. İslam’ın temel kaynaklarından hangileri var; hangilerinden, ne kadar besleniyoruz?

Sorunun ikinci ayağına gelince: “Halk şiiri” demeyelim isterseniz. Çünkü orada sadece türküler ve maniler var. “Âşık tarzı şiir” diyelim. Heceyle söylüyorsa koşması, semaisi, varsağısı, destanı, güzellemesi, koçaklaması, lebdeğmezi, atışması, taşlaması; aruzla söylüyorsa divanı, satrancı, vezniâheri, selisi, kalenderisi; Tekke şiirini eklerseniz ilahisi, demesi, şathiyesi... Nasıl bir zenginlik, Allah’ım!

Âşık tarzında da belirleyici unsurlar var: Şiir söyleyen kişinin okuryazar olmaması, sözünü saz çalarak söylemesi, bâde içmesi, usta çırak ilişkisi içinde yetişmesi, doğaçlama şiir söyleyebilmesi, atışma yapabilmesi gibi. Zaman içinde bu unsurlardan bir kısmı ortadan kalkmış olabilir. Günümüz âşıkları okuryazardırlar. Örgün ya da yaygın eğitim almış, hatta yükseköğrenim bile görmüş olabilirler.

Örnek üzerinden gidelim isterseniz. Tayyib Atmaca hece ölçüsüyle şiir yazıyor. Mesela Döş Defteri kitabındaki şiirlerin tamamı hecenin 11’li ölçüsüyle yazılmış. Âşıklar Meclisi’nde siyaset sahnesinin aktörlerini birbiriyle atıştırmış. Söz Açarı kitabında Mehmet Gözükara ile usta bir âşık gibi kurallara uygun deyişmeler yapmış. Bugünlerde Âşık Cemal Divanî ile atışıyor. Bütün bunlar Tayyib Atmaca’yı halk şairi yapar mı? Tayyib Atmaca saz çalıyor mu mesela? Şöyle sazı eline aldığı anda doğaçlama bir deyiş atar mı? Usta çırak ilişkisi içinde mi yetişmiştir? Bade içmiş midir peki?

Malûm, âşıkların bir de rüyada bâde içme meselesi vardır. Âşık, bir gece rüyasında pir elinden bade içer, saz çalıp söylemeye başlar, bir sevgiliye tutulur, diyor diyor dolaşır. Bu, âşıklığın tescilidir. Bade hikâyesi olaya gizem katıyor. Âşıklığa kutsallık kazandırıyor. Ee, şamanın, kamın, baksının, ozanın mirasçısı olmak kolay mı? Olaya pozitivist ya de rasyonalist açıdan yaklaştığım zannedilmesin. Badeye karşı olduğum düşünülmesin. Tamam, Sümmanî gibi âşıklar bade içebilirler, Allahualem içmişlerdir de. Buna inanırım. Ama günümüzde uyağı tutturabilen, saz çalabilen bazı âşıkların sözleşmiş gibi bâde içtiğini söylemesi pek inandırıcı gelmiyor bana. Haddimi aşmak da istemem, ahkâm kesmek de... Kuşkuyla yaklaştığım için günümüz âşıkları beni affetsinler. Geleneğe saygılıyım. Ozanlar Kahvesi’ne çok gitmişimdir. Çok divan, güzelleme, koçaklama, atışma dinlemişimdir. Reyhanî’yle, Nusret Torunî’yle, Hüseyin Sümmanoğlu’yla sohbetler etmişimdir. Reyhanî’nin O Gelin türküsünü dinlerken ağlamışlığım vardır. Çobanoğlu, Taşlıova, İhsanî, Ruhani gibi âşıkları da severim. Âşık Fuat Çerkezoğlu çok yakın dostumdur. Onun Köroğlu edasına hayranım. Bakın, ben de durup dururken bir savunma tavrı içine giriverdim. Neden, bilmiyorum. Yanlış anlaşılma kaygısı belki. “Âşık kültürüne karşı mısın yoksa?” sorusuna muhatap olmamak için...

Özetle söyleyeyim: Hiçbir şair sadece hece ölçüsünü kullandığı için “halk şairi” sayılamaz. Ziya Gökalp’ın, döneminin genç şairlerine hece ölçüsünü kullanmalarını tavsiye ederken ellerine birer bağlama

tutuşturduğunu düşünmek ilginç bir fantezi olabilir. Filozof Rıza Tevfik'i elinde sazla, doğaçlama türkü söylerken düşünmek de çok eğlenceli. Abdurrahim Karakoç'u, rüyasında pir elinden bade içip ertesi gün omuzladığı sazla Mihriban'ı aramaya çıkmış bir âşık olarak hayal etmek de hoş. Fantezinin sınırı yok. Aksi gibi, fantastiği de çok severim.

Haksızlık etmeyeyim. Saz çalamayan âşıklar da var. Âşık Ali Rahmanî böyleydi mesela. Lebdeğmez ustasıydı. Onlara "kalem şuarası" diyor bildiğim kadarıyla. Ancak bu da, aynı sözlü kültürel gelenek içerisinde şekilleniyor. Faruk Nafiz Çamlıbel, bütün kaynaklarda hecenin beş şairinden biri olarak geçer. (Aslında "Beş Hececiler" tabiri de çok tuhaftır. O beş şair hececi de Halide Nusret, Şükûfe Nihal, Kemallettin Kamu, Ömer Bedrettin, Ahmet Kutsi, Necip Fazıl, Dıranas, Tanpınar neci?)

Han Duvarları şairi, şiirlerinin sadece yüzde 38'ini hece ile yazmıştır. Hayatının son döneminde aruzla yazdığı çok sayıda gazel vardır. Yassıada'da yaşadıklarını kaydettiği Zindan Duvarları, aruzla kaleme aldığı dörtlüklerden oluşur. Hece ile yazdığı koşma, semai gibi nazım biçimlerine bakarak Faruk Nafiz'e "halk şairi" diyemediğimiz gibi aruzla yazdığı gazellere ve kıtalara bakarak "divan şairi" de diyemeyiz.

Sadece kullandığı vezne bakarak kimi şairlere "divan şairi" kimilerine de "halk şairi" diyorsak bu nesnel bir tanımlamadan ziyade belki de o şairlere olan duygusal tavrımızı yansıtıyordur.

Başta söylediğimi tekrarlayayım: Şairin elindeki çalgıya değil, o çalgıyla çıkardığı sese ve o sese eşlik eden söze bakmamız gerekir.

Edebiyat dergilerinde şairlerin isimlerini kapatıp şiirleri okuduğumuzda neredeyse yayınlanan şiirlerin tamamına yakını sanki bir şair tarafından yazılmış şiirler gibi. Bu biraz da geleneği bilmeden geleceğe şiir bırakmaya çalışmak gibi bir şey. Günümüz genç şairlerinin gelenekten beslenme gibi bir alışkanlıkları olmadığından şiirleri bize dokunmuyor. Şairlerimiz ya da şiirimiz nereye gidiyor?

Benzer bir soruyu "oraya" diye cevaplamıştı Cahit Zarifoğlu. "Oraya" derken, tarif ettiği aydınlık bir adres vardı merhumun. Ancak bende bu sorunun cevabı yok. Yani şairlerimiz ya da şiirimiz nereye gidiyor, gerçekten bilmiyorum. Politik bir cevap olsun diye, "Nereye gitmesi gerekiyorsa oraya." diyebilirim ama bunun da kaçak güreşmek olduğunu herkes bilir.

Tarih boyunca en güçlü olduğumuz sanat dalı şiirdi, bundan eminim. Hâlâ öyle... Bugün unutmuş olsak da biz, şiiri hakikat, şairi hakikat habercisi olarak gören bir gelenekten geliyoruz, Hafızamız üzerindeki tozları silkelemekte işe başlayabiliriz.

Akademik çalışmalarım sırasında bir hayli dergi taradım. Fazla geriye gitmeden, 1930'lu 40'lı yılların dergilerinde şiiri yayımlanmış yüzlerce isim gördüm. Zamana direnebilenler ayakta kalmış, diğerleri tarihe karışmış. Zannediyorum, bu her yüzyılda böyle. 16. yüzyıldan edebiyat tarihine geçen kaç şair var? Zâtî, Fuzulî, Bakî, Ruhî, Taşlıcalı Yahya, Hayalî, Nev'î, Figanî, Muhibbî... Bu kadar mı? Bunlar, o yüzyılda eser veren yüzden fazla şairden ilk akla gelenler. Ağâh Sırrı, klasik dönemden modern zamanlara bin dolayında divan kaldığını söyler ki kaybolanları da hesaba katarsak bu önemli bir birikimdir.

Yaklaşık olarak beş yüz yılda bin divan. Her şairin bir divanı olduğunu farz edelim, her yüzyıla iki yüz şair düşer. Ben 16. yüzyıldan ilk aklıma gelen on ismi saydım. Peki, yüz doksan şair nerede? Şuara tezkiyelerinin sayfalarında... Bazıları oralarda da kendine yer bulamamış olabilir. Kalburun üstünde kalmak kolay değil.

Önce şiirin çok kolay olduğu algısından başlamalı. Fiziğin, estetiğin, matematiğin zor olduğu yerde şiirin kolay olması ilginç!... Müzik, resim, bale, heykel, tiyatro, mimari de zor; roman ve hikâye de. Peki, şiir bu kadar kolay mı? Bilgi, kültür, birikim, donanım, sabır, emek, çaba gerekmiyor mu? Al kalemi eline, geç klavyenin başına, yaz, şiir olsun!

Her sanatın çiraklık, kalfalık ve ustalık dönemleri olmalı. Sanatçı, Necatigil'in deyişiyle önce gurbet burcundan geçmeli. Bu dönemi sağ salım tamamladıktan sonra her şair belki de şöyle düşünmeli: Benim şiir yazmam için, yazmayı hayal ettiklerim daha önce hiçbir şair tarafından yazılmamış olmalı. Yani bir şiir kültürüne ihtiyacım var. İslamiyet öncesinden klasik döneme, Tanzimat'tan günümüze Türk şiir tarihini ve örneklerini incelemeli, "Şimdiye kadar neler söylenmiş, nasıl söylenmiş; ben bunlardan farklı olarak neler söyleyebilirim, nasıl söyleyebilirim?" sorularının cevabını bulmuş olmalı. Onlar gibi, onlar kadar ya da onlara benzer şeyler söyleyeceksem bu, sözü israf olmaz mı? Ayrıca insanlar neden "gibi" olanı okusunlar ki, aslını okurlar.

Kimi şairler bizim yerimize konuşur, sözcülüğümüzü yaparlar. Dıranas'ın Olvido'su benim duygula-

rima da tercüman olur. Mehlika Sultan'ın bir şairi de benim. Otel Odaları diye bir şiir yazamam çünkü Necip Fazıl o şiiri benim adıma da yazmıştır. Zarifoğlu'nun Sultan şiiri benim de yakarışımdır. Böyle yüzlerce şiir sayabilirim.

Daha eskiye gidelim: Haddimi aşarak Yunus Emre'nin bütün şiirlerine gözü kapalı imzamı atarım. Fuzulî'nin Su Kasidesi ortak şiirimizdir. Baki, "Söylemez küsmüş bana canana söylen söylesün / N'eyledim ol yâr-i âlîşâna söylen söylesün" matla beytiyle başlayan gazeli benim adıma da söylemiştir. (Birkaç yıl önce internette, özür dilerim, genel ağda gezinirken, bu gazelle ilgili "9 Haziran 2010 Çarşamba, 13:54 tarihinde Bakî tarafından eklendi" bilgisine rastlayınca hem şaşırmış hem de çok sevinmişim. Üstadın sosyal medyayı böylesine etkin kullanması ve ölümünden dört yüz on yıl sonra öte taraftan şiir göndermesi güzel bir sürprizdi benim için. İşin tuhafı "Genel ağa fazla güvenmeyin." diyordum öğrencilerime.)

Gelenekten yararlanmak için usta çırak ilişkisini ve meşk usulünü hatırlamak gerekiyor. Yani önce bir ustanın eteğine yapışmalı, dizini kırıp rahleitedrisine oturmalı ve onun gibi şiir söylemeye çalışmalı. Dağlarca'nın genç şairlere vezin alıştırması niteliğinde bir öğüdü var ki, hiçbir genç şairin bunu kabul edeceğini düşünmüyorum.

Elli tane kalın defter alacaksın. Her defter en az yüz sayfalık olacak. Bu defterlerden her birinin üstüne Türkçemizde en çok kullanılan 15 hece, 35 de aruz kalıbını yazacaksın. Her defteri o kalıpla yazılmış şiirlerle dolduracaksın. Her dizeyi mezar taşına yazar gibi özene bezene yazacaksın. Defteri bana getireceksin, bakacağım. Her defter vezin ya da başka yanlışlar yapılmadan doldurulmuş mu? Doldurulmuşsa bu elli defteri yırtacaksın, istediğin gibi şiir yazmaya başlayacaksın. "Vezinsiz ve kafiyesiz yazacağımıza göre ne diye böyle çaba gösterelim" diyen gençlere de şu cevabı veriyor Dağlarca: "Bunlar senin elinin sertliğini, dile olan yabancılığını alacak.

Sözcüklerin gerçek ağırlıklarını parmaklarında duyacaksın. Yazarken serbest şiirde de bir başka ölçü olduğunu göreceksin." Sözlerini şöyle bağlıyor Dağlarca: "Aruzu bilmeyen, heceyi bilmeyen biri, şiire yakın olamaz."

Dağlarca'nın tavsiyelerine uymak çok zor, hatta imkânsız görülebilir. Attilâ İlhan da benzer bir anlayışla her şairin aruz ve heceyi kullanabilecek seviyede bir ses eğitiminden geçmesi gerektiğini düşünüyor. Bir teklifi var şairin. Diyor ki: "Benim düşüncem şu: Şairlerimizi birer aruz ve hece şiiri yazmaya mahkûm edelim, doğru düzgün yazmayanları ihraç edelim."

Elbette kimse kimseyi şiir dünyasından ihraç edemez. Bu sevimli bir nükte sadece...

İkisinin ortasını bulmak gerekirse aruzun Türkçede en çok kullanılan beş kalıbıyla birer gazel yaz, ilave olarak birer tane de rubai ve tuyuğ dene; hecenin 7'li kalıbıyla bir semai, 8'li kalıbıyla bir varsağı, 11'li kalıbıyla bir koşma yaz getir, göreyim. Başarılı bulursam onları çekmeceye koy, anı olarak sakla! Artık kendi şiirini yazabilirsin. Aruzla ya da heceyle şiir yazma! Serbest yaz! Ama önce dille hesaplaş! Ses ve ritim eğitiminden geç! Kelimelerle oynamayı öğren! Simyacı ol! Tabii bu arada şiirin gelmiş geçmiş bütün ustalarını oku! Genel ağdan değil, kitaptan...

Dünya tatlısı bir öğrencim vardı. Şiir kitabı çıkarmak istiyordu. Dosyasını getirdi bir gün. Baktım. Şiir hevesine sözüm yoktu. Ama kitap yayımlamak bir iddia sahibi olmaktı. Şiir üzerine biraz sohbet etmek istedim. Kimleri okuduğunu, Türk şiirinde nasıl bir boşluk gördüğünü ve hangi eksikliği tamamlamak istediğini sordum.

"Kimleri okudun, okuyorsun?" sorum boşlukta asılı kaldı. "Hiç kimseyi okumadım" deyiverdi öğrencim. Şaşırdım. Boş bulunup "Neden?" diye sordum. Cevabı netti: "Etkilenmemek için." "Ah, keşke etkilenseydin," dedim. "Bu iş etkilenmeyle başlar. Önce kendine bir usta seçersin, onun gibi söylemeye çalışırsın. Sonra kendi sesini bulursun." Bazı genç arkadaşlar çok sabırsızlar. Bir an önce yayımlama ve paylaşma telaşındalar. Oysa sanat sabır ister. Bir demlenme, mayalanma işidir.

İlhamın kanatlarında uçmak güzeldir ama sanatın bir de işçilik boyutu vardır. Tamam, Yahya Kemal gibi, hele hele Tanpınar gibi işçiliği abartma, ama büsbütün de hafife alma! Bilirsiniz, Tanpınar günlüklerinde sık sık Eşik'ten bahseder. "Bugün yine Eşik üzerinde çalıştım. Bir mısra bile yapamadım" diye yakını. Bir şiir üzerinde yaklaşık on yıl çalışmak için Hazret-i Eyyub'la akraba olmak gerek. Tanpınar'ı hoş görmek lazım. Hocası Yahya Kemal Rindlerin Ölümündeki "siyah" kelimesini on küsur yıl bir cam kırığı gibi zihninde taşımış, "serin" kelimesini keşfedince azaptan kurtulmuştu.

Her şairin özel bir sözlüğü olmalı. Gelenekten ve standart dilden ödünç alınmış kelimeleri kendine mal etmeli şair. Örnek mi? "Rind", klasik dönemin kelimesiydi ve yanında "zahit" olmadan şiire giremezdi. Fuzuli de "rind-i şeyda" idi. 20. yüzyılda Yahya Kemal "rind" kavramını aldı, "zahit"ten ayırıp kendi söz-

lüğüne ekledi. Bildiğim kadarıyla “velhasıl” kelimesini de şiirde ilk kullanan Yahya Kemal’dir.

“Çile” deyince Necip Fazıl’ı, “eleğimsağma” deyince Sezai Karakoç’u hatırlıyoruz. Bu, şairi üslup sahibi yapan özelliklerden biri... Şairin kelime serveti kadar, mısra ve imge kurma çabası da önemli. Garip sayesinde mısrayı kaybettik biz. Nesirde cümleyi kaybetmek neyse şiirde mısrayı kaybetmek de odur.

İkinci Yeni ile imgeyi şiirin yüzük taşı yaptık. Şairin parmak izi sayılan sesi ve ritmi de Garip’le yitirmiş-tik. Haklısınız. Dergi sayfalarında şairin ismini kapatalım, şiirin kime ait olduğunu bulmak, üniversite sınavında tam puan almaktan zor. İstisnaları var ama çok az.

Günümüzde üslup sahibi olamamak ciddi bir sorun. Üslup oluşturmamış gibi, üslup sahibi şair-leri de tanıyamıyoruz. İkinci söylediğim, okumama özrümüzden kaynaklanıyor. Kitap okumak da ne? Zaten kitap Arapça “ktb” kökünden gelmiyor mu? Yani yazılan bir şey... Okunacak bir şey olsaydı “kra” kökünden türetilirdi.

Tek bilgi kaynağımız genel ağ. Tanpınar’ın Bir Adın Kalmalı şiirini beğendiğini söyleyen öğrencime, “Emin misin, Tanpınar’ın böyle bir şiiri var mı?” diye sorduğumda “Google’da öyle yazıyor.” deyiverdi. Tanpınar’ın şiir kitabına bakmak zor olsa gerek. “Şiiri okur musun?” dedim. Okudu. “Evet, salaş yalvar-manın korkusunda talan” ifadesine kadar zor dayandım. “Bak,” dedim, “Tanpınar’ın şiir kitabını baştan sona okusaydık, üslubuna biraz aşına olsaydık, iki cihan bir araya gelse Tanpınar’ın ‘salaş yalvarma’ ifade-sini kullanmayacağını bilirdik.” Öğrencim hâlâ Google amcanın 53 saniyede listelediği sayfada... “Peki,” dedim, “bu şiirin Tanpınar’a ait olduğunu ispatla; arabam da, bu ayki maaşım da senin olsun.” Fakülte kütüphanesi ders yaptığımız sınıfa yirmi metre mesafede. Aradan iki yıl geçti. Öğrencimden hâlâ ses yok.

Şairi üslubundan tanıyamamanın başka örnekleri de var: Can Yücel mesela. Bilirsiniz, argodan besle-nen küfürlü bir dili vardır. Bir kitabını dikkatle okuduğunuzda üslubunu çözersiniz. Nerede görseniz “Bu Can Yücel’in şiiridir” diyebilirsiniz ya da altında Can Yücel imzasını gördüğünüz bir şiirin ona ait olup olmadığını rahatlıkla söylersiniz. Gelin görün ki, bugün genel ağda elli dolayında şiir Can Yücel adıyla servis edilmekte... Üstelik bazıları şiir de değil. “Bağlanmayacaksın, Her Şey Sende Gizli, Asla Keşkele-rim Olmadı” vs. vs. Daha da vahimi, bakanlığımızın 2013-2014 öğretim yılında 10. sınıflar için okullara gönderdiği Dil ve Anlatım kitabında Her Şey Sende Gizli şiiri Can Yücel’in imzasıyla yer almıştı. Çok utanmıştım; o ders kitabına doğrudan ya da dolaylı katkı yapmış herkes adına...

Okumamız yok, yazmamız çok! Bilgiyi üstün değer kabul eden gelenekten koptuk. Alan bilgisini gerek-siz görme lüksümüz var mı? Keşke okumakta açgözlü olsak da, yazmakta perhiz yapsak...

Yine uzattım, farkındayım. Bir orta yol bulmaya çalışayım: Şiir konusunda kimse kimseyi yargılamasın. Herkes sözünü söylesin. “Benim söylediğim şiirdir. Bunun dışındakiler şiir değildir” dayatmasına geçit vermeyelim. Hükmü zamana bırakalım. En adil hükmü o verecektir. İnce elekten mi geçirir, imbikten mi geçirir, bilemem ama sonunda herkesin notunu verir. Elli yıl beklemek yeterli. Tarih sabırlıdır ve elli yıl, tarih için bir göz kapama açma süresi bile değildir.

Biz kalbimize tutunalım, fitratımıza sıkıca sarılalım, geleneğin cömert çeşmesinden su içelim, onu ye-nileyelim. Çağdaş şiirin imkânlarından yararlanalım. Güncelin ve ideolojik söylemlerin tuzağına düşme-den estetik bir düzey yakalamanın peşinde olalım. Yazının da yazgı olduğunu unutmayalım.

Allah Kerim.

“Ada Kızı”na

◆ Mehmet Turgut Berbercan

Patmos'ta yanarken, denizlerin ateşi,
Döküldü maviye, tatlı akşam güneşi,
“Son defa bakarken, gözlerimiz hep yaştı,
Bu yolcu gidiyor, gemi çoktan yanaştı!”

Yarın kalmaz bir gün, bize bu son geceden,
Giderken seni ben, öperek iskeleden,
Yıldızlar mı vurur, ayrılık mateminden?
Dudakların ıslak, adanın hoş neminden!

Yak şimdi sen tanrım, yine denizleri sen!
Varmasın bu gemi, batsın suya kederden.
“Son defa bakarken, gözlerimiz hep yaştı,
Bu yolcu gidiyor, gemi çoktan yanaştı!”

Yıldızlar yok bugün, aysa puslu bulanık,
Yolumuz çok uzun, deniz şimdi karanlık,
Ben gelemem artık, o sahil değil yakın,
Gözlerin ufukta, durup bekleme sakın!

Maruzat

◆ Aslan Avşarbey

-Bayram dolayısıyla içe kapalıyız-

Herkesin güldüğü bu günde bile
İçimdeki sızı dinmiyor Ana
Bayramda seyranda hep aynı çile
Baht bana yüzünü dönmüyor Ana

Girip bir biçimden başka biçime
Kapattım kendimi kendi içime
Ağustosta karlar düştü saçıma
Oğlun neden böyle onmuyor Ana

Öyle düşmüşüm ki Hakk'ın gözünden
Bol faizli hisse verdi hüzünden
Kadir kıymet bilmez kullar yüzünden
Yüreğimdeki kor sönmüyor Ana

Fidan diktim kurtlar yedi kökünü
Hasat vakti düşman yaktı ekini
Yüklemiş sırtıma bütün yükünü
Felek şu dalımdan inmiyor Ana

Bayramın ne feyzi ne bereketi
Götürmedi benden derdi mereti
Ağulu aş oldu kurbanın eti
Ağız tadı ile yenmiyor Ana

Oğlun işte böyle kırık kanadı
Teslim bayrağını çekti inadı
Sorma bana nedir bu derdin adı
Denmiyor denmiyor denmiyor Ana

Ömrüm hatim oldu son cüzü kaldı
Elde heder olmuş bir mazi kaldı
Mülkî'nin ne tadı ne tuzu kaldı
Yaşamak içime sinmiyor Ana

Nur

◆ Süleyman Abdulla

Əbülfəz Elçibəyin xatirəsinə

Susub məğlubların zəfər sincləri,
Bir yenik qəhrəman bəxtə şən gülür.
Sevinir nəmləmiş məhbəs küncləri,
İşə baxan gülür, iş verən gülür.

Tanrı hökm çıxarıb, cəzanı kəsib,
Milli məcəlləyə heç uyğun gəlmir.
Nə ona etiraz, nə bundan nəsib,
Tapılmır almağa vec,- uyğun gəlmir.

Səkkiz guşəlidir sevimli dərd, bax,
Üçrəngli səmadən aldılar səni.
Qara gündə doğdun, aypara ap-ağ,
Milli nur gününə saldılar səni.

Əyilmə, boyundan alçaqdır tavan,
Zülmətdən günəş tək sıyrıl, çıx, yeri!
Bu zülmət qocadır, o işıq cavan,
Dustaqdır ruhunun azadlıq yeri...

İtirsəniz Məni...

◆ Vəqif Osmanov

Bir gün itirsəniz, a dostlar, məni
Riyasız, boyasız izim qalacaq.
Dosta sədaqətim, düşməyə kinim,
Əqidəm, amalım, izim qalacaq.

Doğulandan aldım düzlük dərşimi,
Təməli möhkəmdi ömür qəsrimin.
Hadisi olmadım mən öz əsrimin,
Nə imzam, nə də ki, sözüm qalacaq.

Od da var, su da var Odlar yurdunda,
Günəşi parlayır şəhli otunda.
Ürəyim nurlanıb Zərdüşt odunda,
Mən od aşiqiyəm, közüm qalacaq.

Ömür gərgin oyun, biz qoşa zərək,
Hər dərdə, sevincə olmuşuq şərik.
Sevginin gözünə baxmışam dimdik,
Gözündə yurd salan gözüm qalacaq.

Doğrunu danmadı həqiqət pərim,
Babam Nəsimitək soyulsa dərim.
Dostların qəlbində əbədi yerim,
“Mən”i tamamlayan “özüm” qalacaq.

Kökünü Kökünü tarihin karanlık çağlarından aldığına inandığımız ve ilk yazılı örneklerini -tercüme kırıntıları hâlinde de olsa -Milâttan çok önceki yüzyıllara dayanan eski Çin kaynaklarında bulabildiğimiz¹ Türk halk şiirinin değişik kanallardan bugüne kadar geldiği ve çok geniş bir coğrafya alanı üzerinde çeşitli türlere ayrılmış olarak yaşadığı bir gerçektir. Ancak, yurdumuzda çok yeni sayılabilecek ilmî halk edebiyatı araştırmaları, henüz Türk halk şiirini biçim yönünden bile sağlam ve ortak ölçülere dayanan bir sınıflandırmaya sokabilecek seviyeye erişemediğinden, bu alandaki zengin örneklerin içyapıları konusu üzerinde yeterince durulmadığı görülmektedir.

Bir sınıra kadar tabii karşılanması gereken bu ihmâlin yanı sıra, Türk halk şiirini kalıplaşmış bir takım mazmunlarla dolu ve çoğu anlamsız mısralardan kurulu bir tekrarlar manzumesi olarak görenlerin² haksız veya aceleye gelmiş kararları karşısında tavır almanın ve milletimizin düşüncelerini, duygularını, içtimaî gerçeklerini dile getiren bu biçimlerin özüne inmenin zamanı gelmiş, geçmektedir.

Bu noktadan hareketle Türk halk şiirine yöneltilecek üstünkörü bir bakış bile, onun şaşırtıcı ölçüde sağlam bir anlam örgüsüne sahip olduğunu ve bu dalda çalışanların doldurma mısra deyip geçtikleri birçok dizinin yerli yerine oturtulmuş birer şiir unsuru olduğu gerçeğinde karar kılacaktır.³

Buna bir örnek vermek gerekirse, Ege bölgesindeki Türkmenlerin semah adını verdikleri bir türküden aldığımız aşağıdaki dörtlükte geçen ilk iki mısra, dikkatsiz bir bakış açısından doldurma mısra damgasını yemeğe mahkûm görünmektedir:

*Elmanın irisini yüke tutarlar,
Çürük çarığını yabana atarlar,
Kız ile gelini bir mi tutarlar?
Ben seni kız iken seven oğlanım.*

Ancak, bu dörtlük bir bütün hâlinde gözden geçirilirse, güçlü bir çağrışım zinciri içerisinde belli bir merama yöneldiği ve elma motifine bağlı tercihin kız ile gelin arasındaki tabii farkla gizli bir benzetme anlayışı içerisinde denkleştirildiği anlaşılabacaktır.

Daha çok manilerimiz için söz konusu olan doldurma mısra dedikleri unsurun çok geniş bir çalışmaya malzeme olacak ölçüde zengin ve bir o kadar da anlam yüklü olduğu bir gerçektir.

*Ateş düştü mangala
Zülûf döndü çengele
Sen orada ben burda
Nasıl bende can kala*

mânisindeki ilk iki mısra, bir anda sağlam bir anlam ve ifade örgüsünden yoksun görünebilir; fakat, bu mânîyi dikkatle gözden geçirirsek, birer nesne adı olan mangal ve çengel ile bir can ve bu candaki ateşli duyguyu sürekli olarak kurcalayan ayrılık acısı arasında ince bir uyum (tenasüp) sanatı bulabiliriz.

Bu küçük tahlil bile, bize çok basit gibi görünen Türk halk şiiri örneklerinin, insanın dış dünyası ile iç dünyasını sanat ölçüleri çerçevesinde birleştiren, karşılaştıran veya çatıştıran; bir başka deyimle, maddî ger çeklerle psikolojik gerçekleri sanat potasında kaynaştıran parçalar olduklarını gösterecektir.

Meseleye bir başka yönden girersek, doğrudan doğruya yaşanan hadiseleri işlemeye yönelmiş halk şiiri örneklerinin sayısı bir çırpıda sayılabilecek kadar az değildir.

Savaşlar, ölümler, göçler, tabii afetlerle ilgili destanlar, ağıtlar ve benzeri türdeki şiirler, Türk dünyasının dört bir yanında yaşamakta ve üremektedir.

Bunlar arasında duygululuğa ve sübjektif ölçülere en yatkın tür olması gereken ağıtlar çerçevesindeki

1 Muhaddere N. Özerdim, "Sinolojinin Türkiye'de Yeri ve Önemi", *Cumhuriyetin 50. Yıldönümünü Anma Kitabı*, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara, 1974, s. 267.

2 Çağdaş Türk edebiyatına yönelen dergilerimizdeki çeşitli makalelerde bu tür yorumlarla sık sık karşılaşılmaktadır.

3 Seyfi Karabaş, "Mânilerde Nitelemeler ve Eylemler", *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 323, Haziran 1976, s. 7675.

bazı örneklerin şaşırtıcı bir biçimde gerçekçi ve objektif ölçülere dayandığını görmek ilgi çekici bir kültür hâdisesidir. Ürgüp yöresinde yakılan ve radyo repertuarlarına iki dördlük hâlinde geçen aşağıdaki ağıt, bu yönden üzerinde durulması gereken değerli bir vesika niteliğinde görünmektedir:

*İlk akşamdan yüklediler göçümü,
Bilen bilmeyene desin suçumu.
Babamın evine geldiğim gece
Ben ağlarım, yavrum çeker içini.*

*Hâki pantolona dar demedin mi?
Talime gidende zor demedin mi?
Azrail gelende canın almağa
Sılada nazlı yar var demedin mi?*

Bu ağıtın kim tarafından ve nasıl bir hâdise üzerine yakıldığını anlayabilmek için ayrı bir derlemeye girişmek gerekmemektedir. Zira, bu iki dördlükte yukarıdaki soruların cevabı özlü bir biçimde kendiliğinden verilmektedir. Kocasını askerde öldüğü için kucağındaki yavrusuyla baba evine dönmek zorunda kalan bir gelin tarafından yakıldığı anlaşılan bu ağıttaki en ilgi çekici nokta, bir Türk kadınının, sebebi ne olursa olsun, ölen kocasının kaybindan çok kendi durumuna üzülecek ölçüde gerçekçi bir psikolojik yapıya sahip olduğu hususudur.

Günümüzde, eski ozanlık geleneğini yaşatan ve daha çok Doğu Anadolu bölgesinde kümelenen âşıkla-rımızla yaptığımız mülâkatlar, üzerinde durduğumuz konuya dayanak olabilecek nitelikte değerli bilgi-lere sahip olmamızı sağlamıştır.

Küçüklüğünde geçirdiği bir hastalık yüzünden gözlerini yitiren Tortumlu Âşık Mustafa Ruhanî'nin, "En güzel deyişlerini ne zaman yaratırsın?" şeklindeki sorumuza verdiği cevap ilgi çekici olmuştur:

—“Birinin şerrine uğradığım veya birine borçlu olduğun zaman...”

Ruhanî'nin bir deyişinden aldığımız aşağıdaki dördlük, onun kara dünyasını böyle bir psikolojik atmosfer içerisinde dile getirmiş olsa gerekir:

*Âşığım, çektiğim ahtır, amandır,
Bu ne gün, ne saat, hangi zamandır?
Âleme tabiat çayır, çimendir;
Bana dağlar, taşlar, düz kara kara.*

Sık sık, “âşıklar bayramı” adı ile düzenlenen törenlerde veya radyoevlerinin soğuk kubbeli stüdyoların-da, kendilerine ayak verilmekle yarıştıran âşıklarımızın doğuştan söyleme (irtical) güçlerini sinamanın ne ölçüde faydalı, ne ölçüde zararlı olduğu, ayrıca tartışılmaya muhtaç bir konudur. Ancak, bu tür mec-lislerde zaman zaman altın madalyalar kazansa bile, zaman zaman da bir teşekkürle uğurlanan âşıkla-rımızdan Çıldır Şeref Taşlıova'nın zatürre teşhisiyle yattığı bir döşekte söylemiş olduğu aşağıdaki deyiş, Türk halk şiirinde geçen birçok motifin yapmacık bir duygulanış içerisinde doğmadığını ve halk şiiriyle onu yaratan, yaşatan kişiler arasında gerçeklerden örülmüş bir bağın var olduğunu gösterecek güçtedir:

*Aziz dostum, çok hastayım bu günler;
Hekimler her yanın yıkık dediler,
Yüreğim çarpıyor, vücudum inler;
Bir de akciğerin çekik dediler.
Men ezzinem⁴, bu halı,
Yedi nakış bu halı,
Ancak dert çeken bilir
Bende olan bu halı.*

4 “Ben azizinim” şeklindeki bir sözden değiştiği tahmin edilen Kars yöresindeki bayatilerde açıcı unsur olarak sıkça kullanılmaktadır.

Dudak kuru, dilde ezildi sözüm,
Susmuş telli sazım, ıslanmış gözüm,
Ayağa kalkamam, tutmuyor dizim;
Her bir yanın kırık dökük dediler.

Men ezzinem, bu güne,
Geldi zaman bugüne,
Felek el üne düşse
Onu sallam bu güne.

Şeref'e bu kader gör neler yapmış,
Gönül suyu almaz, yolundan sapmış,
Hayat tezgâhının ipliği kopmuş;
Vazife yapmıyor mekik dediler.

Men ezzinem, bu yara,
Su akıyor bu yara,
Beni namert söz vurdu;
Öldürmezdi bu yara.

Konuyu bir sonuca bağlamak gerekirse, yukarıda da yer yer üzerinde durduğumuz gibi, Türk halk şiiri, kazanç veya sağlamak peşinde olmayan kişiler tarafından yaratıldığı için gerçekleri işlemek, gerçekçi olmak zorundadır ve eldeki örneklerin çoğuna bakılırsa bu yöndeki sağlam karakterini günümüzde de korumaktadır.

Dudak kuru, dilde ezildi sözüm,
Susmuş telli sazım, ıslanmış gözüm,
Ayağa kalkamam, tutmuyor dizim;
Her bir yanın kırık dökük dediler.

Men ezzinem, bu güne,
Geldi zaman bugüne,
Felek el üne düşse
Onu sallam bu güne.

Şeref'e bu kader gör neler yapmış,
Gönül suyu almaz, yolundan sapmış,
Hayat tezgâhının ipliği kopmuş;
Vazife yapmıyor mekik dediler.

Men ezzinem, bu yara,
Su akıyor bu yara,
Beni namert söz vurdu;
Öldürmezdi bu yara.

Konuyu bir sonuca bağlamak gerekirse, yukarıda da yer yer üzerinde durduğumuz gibi, Türk halk şiiri, kazanç veya sağlamak peşinde olmayan kişiler tarafından yaratıldığı için gerçekleri işlemek, gerçekçi olmak zorundadır ve eldeki örneklerin çoğuna bakılırsa bu yöndeki sağlam karakterini günümüzde de korumaktadır.

* Bu yazı merhumun terekesinden alınmış ve Metin Özarslan tarafından yayına hazırlanmıştır.

Oğul

◆Âşık Muhsinoğlu

Bizim de sevdadan haberimiz var
Bizim de bahtımız çiziktir oğul
Şükür ki gidecek bir yerimiz var
Dünyanın düzeni bozuktur oğul

Dolaştım hayalen tüm kâinatı
Bilmedim yaşamak denen sanatı
Düşmanın sayısı dostun üç katı
Vaziyet bir hayli naziktir oğul

Gün oldu kanlı yaş döküp ağladım
Harşit çayı gibi coşup çağladım
Bütün umudumu sana bağladım
Babanın yüreği eziktir oğul

Muhsinoğlu'm sözü tele verirsin
Kafiyeyi alır sele verirsin
Ömür yaprağını yele verirsin
Yazıktır vallahi yazıktır oğul

İç Köprü

◆ Ali Daşgın

İnanırdım bir gün bana köçersin
Gönül pınarımdan sevda içersin
Benden bana köprü atıp geçersin
Ayak sakla öz içinden geçende!

Göçtün payızıma al hazal gibi
Sonum geldi bana en ezel gibi
Hoptun yüreğime tam güzel gibi
Göze gelme göz içinden geçende.

Saçından bir tel at, durdur zamanı
Seni çok gözleyip sabahın banı
Sesin bu sevdanın tek kahramanı
Aşk ordusu döz içinden geçende.

Düz kipriklerine bak sözlerimi
Kulak küpesidir tak sözlerimi
Üşüdükte ateş yak sözlerimi
Ateş püskür söz içinden geçende.

Özlem

◆ Ali Kemal Mutlu

İçli bir ney gibi düştün içime
Yakıp yüreğimi nar ettin birden
Keşke olmasaydı şu ayrılıklar
Gidişler, kopuşlar birbirimizden

Her gidiş bir ceza oluyor sanki
Anılar geçmişe yakılmış ağıt
Kalplere bir eza doluyor sanki
Paslanır kalemler, puslanır kâğıt

Hani ki ey günler, güzel günlerdin!
Gülüşler yansır hep o yüzlere
Şimdi diyorum ki bana ne verdin?
Sevgiden özleme dönmüş izlere

Özlemek sevginin tabi kokusu
Gidenin yaktığı bir çıra belki
Korlanmış maziye ateşlendiren
Devası olmayan bir yara belki...

Bitecekti elbet bu güzel günler
İşte gidiyorsun içimde elem
Hangi sevinç var ki olmamış dünler
Heyhat, kokunla bendesin özlem!

Bir

Heybeni al çık yola,
Vahdeti tak çift kola,
Menzil için ver mola,
Aldırma sağla/sola,
Kimliğini al da gel!

Sırla dolu bir âlem,
Sen içinde bir zerre.
Kudret-i Hak'ta kalem,
Çekirdek, sonra kürre,
Hakikati bul da gel!

Cihat Allah'ın emri,
Yâren et, gam-ı cevri,
Aldanma sakın fevri,
Çağlar ötesi devri,
Kalk borusu çal da gel!

Damlalar olmasaydı,
Arayan bulmasaydı,
Boş kaba dolmasaydı,
Hak yolda kalmasaydı.
Deryâlara dal da gel!

Menzil için boş gitme,
Tohum değilsen bitme,
Asla kötülük gütmeye,
Kem sözleri işitme.
Hak kapıda kal da gel!

Zûlüm Arşa dayansa,
Dünya kana boyansa,
Cümle ocaklar yansa,
Aşk iksirine kansa,
Nil'e salı sal da gel!

Kâmil olan er kişi,
Kırılmaz azı dışı,
Nefsine sokar şişi,
Bilir erkekle/dışı.
Hamsan; piş de, ol da gel!

Kervân kalkar bu handan,
Usandım cânan candan,
Korkmayın asil kandan,
Tevhid-i Hak imandan.
Şiirleri yaz da gel!

Kemâli geldi geçti.
Nefsine kefen biçti.
Ölçtü, sonra da kesti.
Ölüm bâdesi içti.
Ak saçları yol da gel!

İki

Dolu olsan, boş olsan; başka yollarda olsan
Dost ile yâren bulsan, hicrân-ı aşkta solsan
Hakkın kapıyı çalsan, beyaz saçların yolsan
Gaflet uykuya dalsan, dikenli yolda kalsan
Mektup yolladım sana, selâmını al da gel!

Kaderde belli yazı, âmentü iman ettik
Kabul et, azdan azı; kanaat şükre gittik
Nefsten kaldır enkazı, yakınma, deme bıktık
Kış biter, bekle yaz'ı; Hak Kelâmı işittik
Sana kimden gelmişse, fermânını al da gel!

Dost daim acı söyler, sevdiğine işâret
Umud-u hayal düyler, daim eder beşâret
Mekânlar şehir/köyler, kaldığın yere şükret
Kâmil olan harceyler, nazar eyle, hem fikret
Bir kaç cümle olsa da, kelâmını al da gel!

Dünya iki kapı han, yolcular gelir geçer
Menzile gider kervân, hak olana pay biçer
Zaman içinde devrân, ecel gelince göçer
Tarihte ibret Mervan, insan neleri ister
Olan seni üzmesin, melâlini al da gel!

Gönül sevdiğin ister, seven sarhoştur elbet
Âmeli İman besler, ezelden beri ebet
Haz alır duygu hisler, nasipse ilelebet
Gaipen gelir sesler, insan gösterir hiddet
Kemâli kapık açık, gelen varsa al da gel!

İnancın Şiire Yansıması ve Mustafa Doğan'ın “Benden Bilme” Adlı Şiir Kitabı Üzerine

◆Erhan Çamurcu

“Şiir nedir, şair kime denir, şiir nasıl yazılır?” soruları üzerine yazılanlar, konuşulanlar yeterince yekûn tutmasına rağmen aynı soruların sorulmaya ve cevaplanmaya devam ediyor olması tanımın ve izahın görece olmasından ileri gelir sanıyorum.

Kıyısından köşesinden şiirle iştigal eden herkesin kendince bir şiir tanımı vardır ve bu tanımların hemen hepsi en azından asgari düzeyde doğrudur. Ne de olsa bireysel bir sanat olan şiir her icracısında ayrı bir kimlik kazanır. Bununla beraber şiirde geleneğin ehemmiyetini de yadsıyamayız. Pek çok şair şiir anlayışını bir gelenek çizgisine oturtmaya çalışır.

Ortak beğeni ve zevkler kadar ortak tarihi geçmiş de bu gelenek arayışında etkilidir. İçinde yaşadığımız toplum aynı coğrafyada farklı tarihsel süreçlerden geçmiş gurupların harmanlanmasıyla oluşmuş bir yığındır. Her bir gurubun acıları, kayıpları, korkuları, travmaları belli oranda diğerlerinden ayrılırken bir bütün olarak ortak yaşadığımız travmalar, acılar, kayıplar da var.

Sanatçıya ve elbette şaire düşen içinde bulunduğu gurubun acılarını seslendirirken ortak bir coğrafyayı paylaştığı diğer gurupların acılarına ve hatta bütün bir insanlığın acılarına kayıtsız kalmamaktır.

Türk edebiyatı iki büyük ve kadim şiir geleneğini bağrında yaşatmış ve günümüze kadar getirmiştir. Her ne kadar divan şiiri estetiğinin günümüzde rağbet görmediği düşünülse de çok sayıda kıymetli şair büyüğümüz ve arkadaşımız bu estetik anlayışın yeni ve güzel örneklerini ortaya koymaya devam ediyor.

Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatı serbest şiir anlayışının kök salmasına ve hâkim estetik anlayış olmasına neden olsa da ölçülü şiir ve bilhassa hece şiiri özellikle Anadolu irfanıyla birlikte kalp atışlarına devam ediyor. Mustafa Doğan da serbest şiirin estetik ölçütlerine hâkim olmasına rağmen hece şiirinin özgün ve başarılı örneklerini ortaya koyan başarılı şairlerimizden biri. “Benden Bilme” uzun bir aradan sonra yayımladığı ikinci şiir kitabı.

Oldukça üretken bir şair olmasına rağmen yazdıklarını yayımlamaktan imtina eden şair, şiirde mükemmeli aramanın önemine vurgu yapıyor.

Bir edebiyat meclisinde birbirinden kıymetli şiir üzerine konuşurken; “Şiir neyle yazılır?” sorusuna verdiğimiz cevaplarda şu maddeler öne çıkmıştı:

1. Şiir sözcüklerle yazılır
2. Şiir ilimle yazılır
3. Şiir dertle yazılır

Mustafa Doğan'ın şiirlerini okuduğunuzda bu üç ölçütün de yerine getirilmiş olduğunu rahatlıkla görebiliyorsunuz. Mustafa Doğan; sözcük dağarcığı oldukça geniş, tekrara düşmeyen, şiirin temasına uygun bir söz iklimi oluşturabilen ve bütün bunların yanı sıra anlaşılmazlık çıkmazına girmekten kaçınan oldukça başarılı bir şiir diline sahip. Mustafa Doğan'ın şiirini okurken sözlük kullanma ihtiyacı duymazken “Dilimizde böyle bir kelime de vardı sahi!” şaşkınlığına düşmekten kendinize alamıyorsunuz.

Mustafa Doğan şiirlerine konu ettiği Türk ve İslam tarihine vakıf bir şair. Şiirlerine aldığı kişi ve yer isimleri kuru birer sözcük olarak görünmenin ötesinde şiirin derdine uygun imgelere kapı aralıyor. Kutlu İnşirah şiirinde;

“...
Hangi taş vursa başını asa?
Şehri düşer Süleyman'ın;
Yarılan ay, örümcek, güvercin,
Ebabil kuşları,
İbrahim'e su taşıyan karınca,
Bir mağara, bir ayet
Ve Bilal ve Ali ve Zülfikar...
Uyansa Hamza'nın yasından,
Okçular tepesi düştü düşecek.”

dizeleriyle İslam tarihinin önemli olayları üzerinden günümüzün karanlığı resmediliyor. Doğan'ın şiiri yüksek sesli, haklı bir isyan şiiridir, denebilir. Bu haklı isyan tarihi kanıtlarla pekiştiriliyor.

Doğan dertli bir şairdir. Onun derdi bireysel bir melankolinin ötesinde toplumsal, dini, milli, tarihi bir isyan mesabesindedir. Bu duyarlı yürek etrafındaki hiçbir acıya kayıtsız kalmaz. Ağır Melankoli şiirinde içinde bulunduğu ruh halini şöyle resmediyor;

*“Cem olmuş binbir çile sanki bende birleşmiş
Efkârın boranında savurur da savurur
Gama müptela ruhum nazarında bir leşmiş
Çöktükçe yüreğime kavurur da kavurur”*

Ağlayarak Avunacağım şiirin de Yemen, Kınalı Topraklar şiirinde Anadolu, Soğuk Tekbirler şiirinde Sarıkamış, zamana Seferim Var şiirinde Türk tarihi ve coğrafyası, Kutlu İnşirah şiirinde Kudüs dertlendiriyor şairi. Anadolu, acının coğrafyasıdır, Mustafa Doğan da bu acının şairi olarak tanımlansa yeridir.

“Benden Bilme” hece şiirlerinin yanı sıra serbest şiirlere de yer vermiş bir kitap. Şiirlerin konu ya da teknik açıdan belli bir sıra gözetmeden kitaptaki yerlerini aldığını söylemek mümkün. Ancak bu da şairin dağınık ruh halinin bir yansıması olması bakımından oldukça yerinde olmuş.

Doğan'ın şiiri “hece şiiri öldü.” anlayışına bir karşı duruş olarak çıkıyor karşımıza. Pek çok hece şiirinde gördüğümüz sığlık, taklit ve kuru dil onun şiirinde derin, akıcı ve özgün bir hal alıyor. Hece şiirinde imgenin olmadığını savunanların Doğan'ın şiirlerini muhakkak okuması gerekir. Al Mektup şiiri şairin kendisi için de önemli bir şiir. Bayrak şiiri olmasına rağmen bayrak sözcüğünü hiç kullanmıyor şair.

“Yıkayıp sabahında binlerce yıllık düşün

Şanla süzül gönderde kandan kırmızı Burak” bu iki dize dahi üzerine sayfalarca yazı yazılabilecek bir anlam yoğunluğuna sahip.

Peygamber Sevgisi, şairde ayrı bir hassasiyet olarak çıkıyor karşımıza. “Gözlerin” şiirinde bakın nasıl resmediyor Kutlu Nebi'yi;

*“Gözlerin; Allah'a ram, 'Bismillah'tır gözlerin!
Gözlerin; duha, ikram, bin sabahtır gözlerin!
Gözlerin; dua, bayram, inşirahtır gözlerin!”*

Anne, şairin bir başka yarısı ve şiirinin bir başka çıkış noktası olarak görünüyor. Melekler Öpsün Ellerinden, Acını Öğretme. Alacağın Olsun Azrail şiirlerinde annesine duyduğu derin sevgi ve özlem okunuyor.

Şair her ne kadar “Benden Bilme” dese de bize bildirdiği pek çok acı ve dert var.

Sarı Bülbül

◆ Bahaettin Karakoç

*“Kâtip sen yaz, sabâ sen de kerem kıl
Götür arzih lim y re tez elden.”
Bayburtlu Zihni*

Tan  izgisi çiçeklenip ı ırken
Bülbül, okuntun var, götür cânâna!
Gökte bulut, yerde tohum    rken
Resmet ahvâlimi, yetir cânâna!

A k k ste i gurbet yaptı yurdumu,
Dost bildiğim herkes kesti yardımı,
Kırk kâtibi terletecek derdimi
Sen yazıver satır satır, cânâna!

Mel limin h sn yusuf edâsı,
Cânâna adanmış  i ek adası;
Dalga dalga gelir cevri-cefâsı,
Vuslattan haber sor, ıtır cânâna!

O mülkünde ya ar, bense kirada,
Kilitlendi yollar kaldım burada,
Sarı bülbül, sen elçi ol arada,
Bir cânım var, kurbân yatır cânâna!

G l demişler çiçeklerin h sına,
Çok katlandım acısına yasına,
Tercüman ol *Karakoç*’un sesine
Zarfla ahvâlimi, götür cânâna!

HECE TAŞLARI

aylık şiir dergisi

◆ Mehmet Durmaz ◆ Yasin Mortaş ◆ Erdal Noyan ◆ Bünyamin Durali
◆ A. Muhlis Özhece ◆ Mehmet Binboğa ◆ Cezir Turan ◆ Mehmet Baş
◆ Mehmet Ali Kalkan ◆ Ali Rıza Kaşıkçı ◆ Günel Eyyazlı ◆ Halit Yıldırım
◆ Hızır İrfan Önder ◆ Birkan Akyüz ◆ M. Nihat Malkoç ◆ Eđalət Duman
◆ Murat Serdar Çakıroğlu ◆ Tayyib Atmaca ◆ İbrahim İlyaslı ◆ Telman Ümman Tircanlı

Kurtulmuş Ümmet!

Biz artık kurtulmuş bir ümmet olduk! her naneden biraz yiyebiliriz, sözümüzü saklamaya gerek yok, ağızımızda kelimeler yetirdik, ulu orta her şey diyebiliriz, te-settür mesettür eskide kaldı, keyfimize göre giyebiliriz, suçumuzu saklar annele-rimiz, sigaranın âlâsını içeriz, arkadaşı bir haftalık seçeriz, ara sıra takılırız kafe-ye, bazı günler kendimizden geçeriz, özgürlüğün kollarında dolaşır, oyunda okeye dördüncü olur, denize gireriz haşemamızla.

Biz artık kurtulmuş bir ümmet olduk! başka şehirlere iş gezisinde, kafa dinleyecek bir artı bir ev, alacak imkâna sahibiz şükür, başkasının namusuna bakmayız, ka-çamak yaparız haftada bir gün, ne yaparsak helalinden yaparız, gerekirse senede bir umreye, gider günahları döker döneriz, cumaları camilerde sebiller, ramazanda gıda paketleriyle, hayır hasanette yarış ederiz, bir fakirin sofrasına varmayız, içi-mizden israil'e söveriz, vazgeçmeyiz israil'in malından.

Biz artık kurtulmuş bir ümmet olduk! ha başımız açık ha da kapalı, ha namaz kıl-mışız ha kalmamışız, cahiliye devri artık kapandı, yüzümüzde peçeleri kaldırdık, korkmuyoruz artık hiç bir erkekten, en güzel kokular nerde satılır, nerede ne za-man nasıl sürülür, kendimize bakmasını biliriz, havasına göre otomobiller, elbiseye göre ayakkabılar, biz de ünlü markalardan giyeriz, sabah kahvaltıya van'a gideriz, akşama sahilde bir tavernada, dostlarla birlikte stres atarız.

Biz artık kurtulmuş bir ümmet olduk! nefsimize artık zulmetmiyoruz, ne çileler çektik bu günler için, canı cehenneme akılsızların, cebimiz doldukça eksildi şü-kür, okuyup yazdıkça dağıldı fikir, zikirmatiklerle çekilir zikir, *dünyanın rengine* aldandı zakir, din alınan din satılan pazarda, herkes bir şeyh buldu uçurdu durdu, suriye, filistin, ırak, yemen'de, keşmir'de açe'de ve türkistan'da, olanı biteni Allah görüyor, bizim elimizden bir şey gelmiyor!

Tayyib Atmaca

hece taşları aylık şiir dergisi ♦ yayın yönetmeni tayyib atmaca

son okuma metin özarslan ♦ kapak fotoğrafı yasin mortaş

yazışma haydar bey mh. 32077 sk. armada 2 d 6 onikişubat kahramanmaraş

0535 391 92 50 hecetaslaridergisi@gmail.com

57. sayı 15 Kasım 2019 issn 2149-4509. (e-dergi)

Döngü

◆ Mehmet Durmaz

Vaktin çemberini çevirir ömür
Yüzler, renkler solar gelir sonbahar
Rüzgârın sırtına binmiştir hüznün
Güz güz gezer, göz göz ağlar dalgalar
Kuşlar kuşanmıştır hıncını güzün
Küskündür meyveyle yüklü yaz dalı
-Kırılmıştır

Yazın bittiğine inanmaz kuşlar
Yine de yineler kuşku kendini
Kemirir telleri, kalbin kurtları
Kanatlara korku bindikçe biner
İsteksiz, istemsiz başlar yolculuk
Kanadı kanarken varır farkına
-Vurulmuştur

Yollar uzar, yollar tozar yolcular
Zambaklara bakıp koklar toprağı
Boş başaktan harman olsa ne çıkar
Yanaklarda şimşek şimşek öfkeler
Gecikir yağması yağmurun bazen
Ve kalbin toprağı orta yerinden
-Yarılmıştır

Yokluk yadigârdır her bir yolcuya
Toplayıp giderler yaz düşlerini
Geçmiş dolurup ak bohçalara
Narsis'in suyundan içip son defa
Şairler sesleri kör kuyulardan
Çıkarmak isterken sükûta varır
-Yorulmuştur

Şiir ve Gelenek Üzerine Konuşmalar/yirmi üç

◆Yasin Mortaş

Konuşturan: Tayyib Atmaca

Sizi tanıdığım zamanlardan bu zamana kadar, hayatın penceresinden bakarken devamlı şiire odaklanıyorsunuz? Doğrusunu söylemek gerekse ilk zamanlarda metafizik boyutlu güzel şiirleri yazacak donanımında olacağınızı tahmin etmiyor, şiirlerinizde bir başka şairin parmak izlerini aradım ama bulamadım. Çırağı, kalfası kendisi olan bir usta şair olmanızın serencamını konuşalım istedim.

Gönül ağacınıza şiir aşısını ne zaman vurdunuz?

Bize, kelimayı öğretip kalemi tutturana hamdolsun.

Sevgilinin ıslandığı aşk yağmurlarında ıslanmak nasip olsun. Âmin.

Şair olarak kodlanmış, öyle yaratılmışsanız, hayatınızın her anında şiir ile yürürsünüz. Şiir, sizin içinde sönmeyen köz gibi hüznünüzü tutuşturur da hangi yana dönseniz o şiirden közün yakıcılığını yeryüzü yatağında hissedersiniz.

Üzerinize çektiğiniz acı yüzlü yorganlar üsütür, yastık yaptığınız şiir uykusuz bırakır.

Şiir, üşümeleri, yaraları kapatır.

Bir kuşun daldan uçtuğunu görürsünüz ama o uçtuktan sonra salınan ince dalın şiirden bir iz bırakmasını, bir rüzgâr bırakmasını şair ruhlu olanlar görür belki de. Salınan o dalın rüzgârına nice uçurtmalar bırakmak şairin gerekliliği ve şiirinin içindeki yaşamışlığının sonsuz uğultusudur.

Kül içinde kalemle karıştırıp çingı bulmak şaire yakışıyor.

Yeryüzü penceresinden bakan şair insanların acısını kaleminin ucuna kadar hissederek yaşamalı. Ki şair, hayat ortasına 40 derece ateşle bırakılmış, denizini bulmaya çalışan rahatsız bir nehirdir. O, çağının tanığı olmalı ve düşmeyen bu ateşle de geleceğe akmalı-aktarmalı.

Şair kendini şiir kelimeleriyle yakmadıktan sonra şiir mi tüter ruhunda.

Ve şair, közlü kalemini yontarken insanlığa acı verenlerin üzerine çingılar sıçratmalı.

Diğer anlamda da o çıkardığı çingılar yetimin, öksüzün saçlarına bir yıldız gibi yağmalı, yüreği sessiz nehir çağlayanları gibi derin bir annenin ocağını yakmalı, ıssız uzak gözlerindeki fakirliği ceplerinde taşıyan babanın bacasını tüttürmeli.

Hayatın ucundaki yanığı ve yangını şair hissetmeli.

Şiir duygu yaralarını kapatmalı.

Biz yandığımız yerlere zenzem döker de yağmur motifli acımızı dindiririz dualarla.

Biz bir olma denizinin hüznü misafirleri, abdest tazeleriz aşk kıyılarında.

Şair, Şem'dir. Aydınlatmalı karanlıkta kalan saatleri.

Aşka pervanedir o.

Aşk gelir yaktırır şairde kendini ve şiirde sönmeyen bir kandil gibi asılır yüreğimize. Seccadesi gül motifli odalarımız şiirin sesiyle aydınlanır.

Ve şem eriyip de kendi karanlığında kaldığında bir kuyudan seslenir gibi seslenmeli Yaratan'ına: Rab-bim karanlığımı yak...

Bir mum cesedi gibi kalmamalı o, eseriyle önümüzde چراغ olmalı.

Ve şair, hüzne boy verdikçe, şiirini, sanatını derinleştirip daralan duygularımıza nefes aldırmalı.

Yaratanın verdiği derin varoluş sancılarını kaleminin ucuna kadar hissetmeli.

Cebinde taşıdığı dağlarında çiğdem ışığını, lale eğilişini, nergis sezilişini, sümbül derinliğini kaybetmeden şiir vadilerinde vaktini çoğaltmalı ve kuş seslerini kalbine fermuarlamalı. Ve şehirleri taşıdığı cebinde sessizliğin çığlığını, tebessümsüz sokakları, selamın unutulduğu caddeleri, değerler unutuluşunu, ahlakın sarsılışını kavratmalı şiirinin şehrinde. Çağın ortasında yanan ateşe kalemiyle esenlik serpmeli.

İşte şair vaktin ucundaki hayatın dolambaçlarında kaybolmadan aşk kapısını ararken, kendi içine bıraktığı şiirsel izlerle kendini bulup kendi içinde kaybolması; bu anaför şiirin düzlüklerine çıkarır.

Şeyleri olduğu gibi okuyucuya sunmaya da gerek yok. Onu olduğu gibi okuyorsunuz zaten; burada şairin şiirini süzgeçlerden geçirerek anlattığı bir olgunun soyut boyutu öne çıkıyor. Şair biraz da mistik

bir gizemliliği içinde kanatarak metafizik bir duyguya taşıyor şiirlerini.

Kelimelerin sevinçli gömleğini hüznün düğmeleriyle ilikleyip onu olgunluğun en mutena askılarına yerleştiriyor. Bu da fiziğin üşüyen tenine giydirilmiş soyut bir duygu sıcaklığı.

Burada şiir normal bakış boyutunun üzerine çıktığında anlamsız kelime yığınlarının boşluğunda da savrulmamalı ve her harfin yer çekimine direnç geliştirmesine izin vermeden ayağı toprağa basan, anlamı kendi içinde kilitler açtıran bir şiir dili ile kuşatmalı varoluş sancılarını.

Şiirin içindeki bir “hû” kaç katlı duyguların üzerinde bir sesleniş sesi değil midir?

Bir “hû” yüreğimizdeki kaç şiir odasının kapısını açtırır.

Siz, soyut bir düşünceyi kanınıza karıştırmazsanız, hayalinizle süslediğiniz aşkı teninize giydiremezsiniz. Şiiriniz açık denizlerde kaybolan rotasız bir gemi gibi salınır durur.

Aşk ile üflenen o ruhun gizleri içinde kendini yaşayan insan-şair aşkı bulmalı ki o zaman yaratılışın bitimsiz güzelliğine yol alsın ve menzile vardığında da sevgiliye karşı utanmasın.

Şair, hayatını, yaşanmışlığını aşk ile temize çeker, kelimeleri onunla yıkar, vakit aynalarına onunla bakar ve en latifi bulmak için harfler yontar şiirine. Şiir de kendine yüklenen güzel anlam boyutuyla dağılan sezgilerimize gizini verir, kırışmış duygularımıza bir çekidüzen verir; çağ ile sığlaşmış hayatımıza derinlikleri katar, dilimize çöreklenmiş çatalı kelimelerin zehrini alır ve varoluş sancılarımızın ağrısına ortak olur.

Siz yaşadığınız çağın içinde medeniyetinizden aldığınız ruhu, tarihinizi, bilgi birikiminizi, yeryüzündeki bulanık-berrak nehirlerinizi içinizdeki şiir ikliminde işler-süzer ve bir bütün olarak vakte sunarsınız.

Her şair kendi ikliminin yağmurunda ıslanmalı ve içindeki güneşlerle ısınmalı.

Ruhunda oluşturduğu üslup ritmini yüreğinin tellerinden geçirerek, kalemi tezene yapıp duygularının en sızılı yerlerine dokunarak kendi-toplumsal kadim notalarını çıkarmalı şiirine. Ne kadar kendi iç ikliminde yaşarsa o kadar hazırlıklı olur yazına-kışına. Şiirinin içinde üşümeye de hazırlanır, ısınmaya da.

Siz, -yağmur mu bulutu ıslatır, bulut mu yağmurun sıcaklığı- sarmalındaki sağanağı düşünürken ıslanmış oluyorsunuz zaten. Şiir de işte bu ıslaklığın ruhta hissedilebilmesi.

*

Gönül, uçsuz bucaksız varmanın baharına pencereler açma telaşında.

Sezgi kuşları şairin kırılğan dallarına konma yarışında.

Şairin şiir serüveni sezgi kuşunun akıl dallarına yuva yaptığı başlar. Sezgi kuşu uçup da ufukta kaybolurken, şairin iç bakışları tekrar salınan dala dönüp baktığında başlar. Sezgi Kuşu burada uçsuz hayalin başlangıcı, salınan dal da yeryüzünün-insanlığın bitimsiz hayat serüveni. İkisinin arasında kalan şair de soyutla somut arasındaki kalemine aşk aşıları yapan çağının sorgulayıcısı, aktarıcısı.

Size, o duruşla duruma baktıranda yaratıcı. Yaratıcının size verdiği yetenekle yukarıdaki anlattığım öykülemeyle başlar şiir uçmalarının başlangıcı. Ben şiir uçmalarına 6-7 yaşlarında başladım.

Şöyle ki;

Dedemin biri çok iyi hikâyeci, diğeri de şairdi.

Bulunduğu yörede hikâye anlatmakla meşhur dedemi dinleyerek büyüdüm.

Zaman o vakitler dedemin cebinde genç bir kardelen gibi, ben de ise bir saklambaç oyununun ebesine olan mesafe kadardı.

Dedemin hikâyelerinde kaybolan gemilerin denizleri gibi kabarırdı içim ve sonsuz bir kayboluşun rahatsızlığı gelip kalbime otururdu.

Beni, sanki şiir vadilerindeki serüvenimi başlatmak için bindiğimiz atın eyerinin önüne oturturdu. Binboğa dağlarının gizemli güzelliklerine doğru yola çıkardık.

Atımız Sarıkız yürürken yelesi ne güzel salınırdı. Dağların arasında, o küçük patika yolların sessizliğinde, hangi tarafa gidecekse kulağını o tarafa döndürmesi ne çok hoşuma gitmişti. Vadinin sessizliğinde Sarıkız'ın nalları taşlara değdikçe çingilaşan sessizlik o kadar derindi ki, içimdeki büyüyecek korkuları dedemin sıcaklığı altında hep eritmiştim.

Bazen kaynak sularının berrak çekiciliğini durup yudumluyor,-dedem hep avuçlarıyla su içirirdi bana-biraz da ardıc ağaçlarının kokulu gölgesinde oturup dedemin tabakasından çıkardığı tütünü itinayla

sarmasını seyreliyordum.

Dedem, köye gitmeyip de bizde kaldığı günler, sobanın yanındaki mindere oturur, tabakasını çıkarır, bağdaş kurup oturduğu şalvarının üzerine koyar, duyguları kadar ince bir sigara sarardı. Dedemin duyguları yağmur sessizliğindeydi. Kendi içine yağar, hep karlar biriktirirdi kalbinin kışlarına... Bunu sonraları daha iyi anlamıştım. O, benim şiir vadilerindeki masal kahramanımdı ama içinde şükreden sükût kuşlarının ötüşlerini hep duydum.

Masal kahramanımdı. Çünkü dedemin bitmeyen bir hikâye anlatma özelliği vardı. Bu konuda dedem çok meşhurdur. Köye gittiğim zamanlar köylü birçok amca gelir dedemi dinlerdi. Öyle ki dedem bir hikâyeye başladığı zaman odada derin bir sessizlik olur, dedemin hikâyesi içindeki atlılar, su kuyusu önünde uyuyan devler, devasa kuşlar, uçsuz uçurumlar, padişahlar ve üç kız üç oğlan odanın içine dolardı. Ben bazen korksam da dedemin bana bakıp bir tebessüm etmesi, korkularımın atlıların terkisine binip gitmesini sağlardı... Ne kadar güzel anlatırdı dedem hikâyeyi. Bütün hikâyelerinin içinde dedem var gibi gelirdi bana ve 'anladın mı' kelimesini bir hikâyede yüzlerce kullanırdı. Oda, sigara dumanı içinde kalır, misafirler birbirlerini görmekte zorlanır, o uzun kış gecelerini sobayla beraber dedemin uzun hikâyeleri ısıtırdı.

Bir hikâyesi yatsı namazından sonra başlar sabah namazına kadar sürerdi. Anlattığı hikâyenin uzun serüveni kirpiklerime asıldıkça uykuya direnmeye çalışır, uykusuzluğa dayanamaz uyurdum.

Uyandığımda güneş yıldızları yakmış, mağaraların bütün uğultuları kaybolmuş, vadiler ıssız bir hikâye odasına dönüşmüş, dağın dumanları çekilmiş, lavlar sıçratarak kızaran soba sönmüştür. Yere serilen minderlerin üzerine sinen masal sıcaklığı dinleyicilerle beraber gitmiştir.

Bu ne acı bir durum ki çok üzüldür gün boyu hikâyeyi bitirememenin huzursuzluğunu taşırdım ceplerimde.

Dede, sen, hikâyelerinden taşan cennet ırmaklarından su içmeye mi gittin.

İşte dedem beni bıraktığı gibi hikâyesinin kahramanlarını da bırakıp gitti.

Hiç güneş görüp de erimeyen bir çiy kaldı kalbimin yaylalarında...

Şimdi, o yaylalarda, benim görüp de duyduğum küçük ardıc kuşları da dedelerini kaybetmiştir.

Evet, bu serüveni burada bitirip tekrar şiirin aynasına bakalım.

Siz duyguyla hayatlar arasına şiir aşıları yaparsınız, aşı tutup da büyüdükçe hüznün dallanır ve siz güz mevsimlerine baharlar örtmeye çalışırsınız. Güz büyüdükçe ilkyazlar üşür de şairin içi gazellenir.

Yani insanlığın dramını, hüznünü, bitimsiz telaşını, değerler kargaşasını, teknolojinin duyguyu çelikleştiren soğukluğunu, aşkın sığ göletlerini, sevgi durağanlığını yaşadıkça o aşılayıp büyüttüğünüz ağacın gölgesinde oturamıyorsunuz, meyvesi kekre, yiyemiyorsunuz.

İşte gönül ağacına şiir aşısını vurduğunuz günden itibaren sızlıyor gövdeniz.

Bu sızılardan sonra şiirinizin hem çırağı hem de ustası oluyorsunuz, çünkü her insanın sızısı kendi ruhunda başlıyor.

Size sızısız günler dilerim efendim.

Sizinle ekranda yapılan bir söyleşide “Ben fotoğrafı çekmeden önce fotoğrafı kafamda çeker ondan sonra deklanşöre basarım” demiştiniz. Ben de bu cümlelizden hareketle soruyu şiire çevirerek şöyle sorayım: Şiiri kafanızda kurguladıktan sonra mı kâğıda aktarıyorsunuz?

Yeryüzünde o kadar aşk yorgunluğu var ki. İnsanlık artık metal çağın çelikleştiren ağrısıyla yürüyor... Şair şiirine kelimeler bileliyor.

Çılgık çılgına annelerine sığınan masum çocukların üzerine bombalar yağdırılıyor. Şair kaleminin ucuna kızgın kelimeler sürüyor...

Yüzüne açlığın derinliği çökmüş küçücük yavrular bir lokma hayat için annelerinin gözlerinin içine bakıyor... Şairin şiir tutan kelimeleri sağanaklarda kalıyor.

Yufka yürekli diyarı Anadolu'nun ekmeğine bal şeklinde acılar sürmeye çalışılıyor... Şair kelimelerine uykusuzluğu öğretip elif gibi durmaya talim ettiriyor.

Kudüs'te yağmur yüzlü bir annenin gözlerine çekilmiş tel örgünün kanattığı evlat acısı; kendi toprağına dikemediği bir sevinç goncasının rüzgâr yorgunu gazelleri yüreğimize düşüyor... Şair çiviler büken kelimeler biriktiriyor yüreğine; Kudüs topraklarına haykıran şiirler diyor.

Caddelerde metallere tutunamayıp düşen aşkları topluyor.

Siz hayatımızın tam ortasındaki bu yaşanmışlıklar altında ruhunuza her gün çingılar düşer de düşer. Şairin yüreği zaten benzine dokunmuş bir pamuk tarlasıdır.

Bu durumda

Şair ruhu kelimeleri yakmak için ateş almasın mı, bu ateş kaleme akmasın mı bu kalem kâğıtları yakmasın mı bu yanmışlık insanlığa bir şeyler anlatmasın mı?

Ruhunuz tutuşup harlandıkça teninizdeki ağrıyı hissetmiyorsunuz.

Şiiri çağıran iç ateş çoğalıyor, ruhun bütün odaları havasız, yağmur bulutu yok, bunaltı, telaş, ateş yürek saatine dokunduğu an çatlamış içinizdeki şiir dağı o an denizde dökülse üzerinize sönmez bir dünyanın içindesiniz, vakit fokurduyor, ilk patlak verilen yerden her şiirin ilk hecesi “aşk ile çıkıyor şiir. Siz şiirin uzay boşluğundan tekrar dünyanız dönüyorsunuz.

İçinizde boşalan yerlerde şiirin Zümrüdü Anka külleri kalıyor.

Siz yeniden ruhunuza sürtünen kelimelere şiirler ezberletmek için vaktin bir kuytusunda ağrıtan anlamlar fısıldıyor, fısıldadıkça mısralar dillenmeye başlıyor hayatın satır aralarında...

Bu, tekrar bir kanatlanış...

İçinizdeki şiir dünyası dönüp duruyor duygular ekseninde. Şiir günü üzerine giyiniyor gece ısınıyor-ışıyor şiirle.

Yirmi dört saat şiir devinimi devam ediyor şairin.

Şair saatini şiir saatiyle yine şiirlere kuruyor.

Şiirin inceliği ve dua ile efendim.

Çok az şiirleriniz yayınlanıyor ama çok şiir yazıyorsunuz. Bu güne kadar 1997 yılında Kırığı Şiir Dizisi Yayınları arasında çıkan Güvercin Vadisi Şiirleri kitabınızdan başka şiir kitabınız yayınlanmadı. Öyle tahmin ediyorum ki on şiir dosyanız kitap olmak için sıra bekliyor. Yaklaşık 22 yıldır yeni şiir kitabınızın çıkmasını bekleyen dostların daha ne kadar bekleyecekler?

Şair, Her dakika şiirin derinleştirilmiş hücreleri içinde. O, tek kişilik o hücresinin parmaklıklarını kalem olarak kullandıkça çoğalıyor özgürlüğü.

Hayattan, kalemin ucuna değen bir kıvılcım, ruhumuzda harlı harmanlar savurtuyor. Bu varoluş kıvılcımı hayatın her tarafında var ve şairin kalemi o kıvılcımı almak için yontulmuş bekliyor. Eğer şiiriniz kendi içindeki ateşi kurutup küllenmiyorsa, mütemadiyen yansın; bir gün o ateşten -bir mısra ateş te olsa- şiir ocakları tütecek, şaire de üşümeyen sayfalar kalacaktır belki de.

Gerçek şiirin üzerine yağmur da yağsa sönmez, çünkü yağmur da şiirdir. Belki de su değen yanlarından çelikleşir şiir.

Dergilerle aramda raptiye ile tutturulmuş çitler var. Şair şiirini dergiye gönderiyor. Bu dijitalleşmiş çağda mektup göndermekte çok kolay artık... *Mektuplar beyaz sayfalara dökülmüş ağıt olarak kurudu; posta kutuları kuytu yalnızlıklar içinde kilitli kaldı...* Şiir gönderen şairin karşısında bir muhatap yok. Şiir incelik dilidir, nezaket dilidir ve saygı dilidir. “Bu şiirinizi şu sayımızda yayınlıyoruz ya da şiiriniz sayfalarımızda ağırlık yapmayacak.” cümlesi fazla uzun değil. Bu durum da zaten ruhu yontulmakla incelmış şairin gücüne gidiyor. Bir anlamda sanat karşılıklı tebessüm dilidir. Bu durum, şiir yüklü yürek için fazla yeterli bir olumsuzluk.

Dergiler, şiir mayası verilmiş gençlere, o birinci hamur sayfaları arasında yer vermeli, şiir ile yanmış yürekleriyle onları pişirmeli. Şiirin mektepleri dergiler değil midir?

Yıkılan kadim şiir köprüleri onarılıp, üzerinden şiir atlarıyla geçilmeli.

Bütün enerjisini şiire veren ve şiirin acısını çeken gençlerle, şiirin bitimsiz kıyılarına doğru yürünmeli. Şiirin gölgeliğinde ötüşen kuşları sessizce dinlemeli, uçanlar uçsun, onlar başka mevsimlerin kuşudur artık.

Evet, sizin de yıllarca mutfağında bulunduğunuz Kırığı Şiir Dizisi Yayınları arasında çıkan Güvercin Vadisi Şiirleri kitabından sonra kitabım çıkmadı. Bu hep beklemenin ince sessizliği altında sofralar kuramamanın serzenişinden olmalı.

Şu sıralar kitap hazırlıklarım da var.

Biraz da fotoğraf sanatıyla ilgilendiğim için, her gün instagram sayfasında paylaşılan fotoğrafların altına ya kitabımdan veya o an yazdığım, ya da dosyalarımıdan bir şiiri paylaşarak, dostlarımla şiirin hüznü vadilerinde buluşuyoruz. Şiirin diri dirlik ağaçlarından hüznler silkeliyoruz, ırmaklarla- kuşlarla şiir dili ezberliyoruz.

O vadilerde buluşup lirik yalnızlıklar devşirip denizlere akmak ne güzel.

Şiirin, o bitimsiz denizinde kalınız efendim.

Edebiyat dergilerinde fazla görünmemeniz başkaları tarafından az üreten bir şair olarak algılanabilir ama yakından tanıdığım için her gün bir şiir yazdığınızı biliyorum hatta şiire besmele çekip başladığınızda bir ay içerisinde kitap boyutuna ulaşacak şiirler yazıyorsunuz. Dosyaların demlenmesini mi bekliyorsunuz ya da bu durum ne zamana kadar böyle devam edecek?

Etrafta fazla görünmek eskitiyor şiirin yeni elbiselerini.

Az görünmek özlemi artırmaktır. Özlemi artırmak mı istiyorsunuz dersiniz aşk özlemle koyulaşır ve asil rengini alır.

Evet, şair şiir yazmak için kendini zorlayan birisi olmamalı ve fakat şiirin o uğultulu vadisine inen şair de ümmetin gözlerinin içine bakmalı, ülkesinin sızılarına merhem olmalı, duygu eteklerine temizlenmiş ırmakları toplamalı, yaralı kuşlara kalbinde bir gök açmalı, sesi alınmış yağmurlara ses olmalı, yalnız kalanların çığlıklarına kulak olmalı, bir annenin gözyaşlarını saklamasını görmeli, babanın delik ceplerine yama olmalı, çocukların dudak bükümlerini doğrultmalı ve şair merhametle yaşlanmalı ki hayatının her saniyesi bir şiir olarak kalsın yeryüzü saatlerinde.

Çünkü şairlerin hüznü ikindi boyludur. Onlar kelimelerin taşkın gölgeleridir.

Çünkü şiir, derin kımılıtları ile rahatsız eder şairini; şiir, aynada kendini görmek için sır ister.

Çünkü şair, her gün duygularında akşamın rengi tülendirir puslu pencerelerinde.

Yatağını unutan ırmakların yalnızlığını taşır onlar.

Çünkü şair, her gün iblisin katran mürekkebini kalemine bulaştırmadan, helal ile beyazlatılmış kâğıtlarda şiir sözleşmeleri yeniler.

O, her gün uykularının içine uykusuzluklar serpiştirmeli, şairin tam uykusu vaktin ölümüdür.

Şiir her gün, sessizlikle ruhun buluşma saatidir; tefekkür saatidir. Şair bu sessizliği kaleminin cızırtıları ile kaleminin içine alır ve o da bir ses olarak, şiir olarak bu sessizliği bozar. İşte bir ay içinde yazılan kitap, ramazan ayının o sükûnetli sessiz gecelerinde oluşuyor. O kutlu gecelerin billur saatlerinde bedeninin yiyeceklerden arınması, hafiflemesi ruhu asıl olana, metafizik alana daha da yaklaştırıyor, şair masivadan uzaklaştıkça şiir kendini çağırıyor; duyguların temizlenmesi sizi şiire daha da çok yaklaştırıyor. İşte sizin sorunuzdaki bir ay içerisinde yazılan kitap bu kutlu ay içerisinde tamamlanıyor.

Demlenmek demiştiniz. Şiir demlensin. Tenden cana geçene kadar; tenden kemiğe inene kadar ve hatta kelimeler kendi esrikliği içinde küllenene kadar demlensin.

İnsan, kendi öz suyu ve yalnızlığıyla demlenmiş, hayat lekelerini gömleğine döken bir yudum can değil midir?

Siz şiiri yazın efendim, onu saklasanız da, eğer yazılan şiirse kokusuyla, rengiyle ve ısıltısıyla kendini haber verir.

Şair, çekildikçe parlayan tespihler gibi şiirleri de okudukça pırıldayan mısraların peşinde olmalı ki önünü görebilsin.

Şiirin sağanağı altında huşuyla kalınız efendim.

Gazel

◆ Erdal Noyan

Lambalarım zamansız söndü senin yüzünden
Sevdalarım siyaha döndü senin yüzünden

Bilemem hangi çağa gebedir ufukların
Düşlerim uçuruma kondu senin yüzünden

Rüzgârı yalımlanmış diyarda kalan kalbim
İncileri ağyara sundu senin yüzünden

Gölgesiz durağında alevler sardı beni
Kum çölleri sulara kandı senin yüzünden

Cevabıma ithamın cılız bir öfke oldu
Gönül ecel hükmüne yandı senin yüzünden

Penceremde ışığım söndü seni yüzünden
Ruhum talan yerine döndü senin yüzünden

Şair Ağıtı

◆ Bünyamin Duralı

burda bir şair gömülü
yüzü sümbül kokulu
çığlık ve keder renginde
bir top kefene sarılı

kalbi keklikten geçilmez
sözleri hüzünden seçilmez
sevdasına paha biçilmez
burda bir şair gömülü

sesinde türküler uyaklı
göğsünde acılar yankılı
saçlarında rüzgâr saklı
burda bir şair gömülü

çocuklar kadar güleçti
berrak akan sularca gençti
kırımlarda bile dinçti
burda bir şair gömülü

burda bir şair gömülü
yüzü sümbül kokulu
çığlık ve keder renginde
bir top kefene sarılı

Anlamıyor

◆ A. Muhlis Özhece

Bir zalimin aşkı yaktı çıramı
Duman anlamıyor, kül anlamıyor
Yokluğun cehennem diye yalvardım
Gitme, anlamıyor; kal, anlamıyor

Yalnızlığı yorgan ettim büründüm
Gerçekten kovuldum düşte göründüm
O olayım diye ben'den arındım
Akıl anlamıyor, dil anlamıyor

Acıları kaderimdir belledim
Hasretini beşiklerde salladım
Alınyazım mektup diye yolladım
Kâğıt anlamıyor, pul anlamıyor

Neyleyim hamurum aşkla karılmış
Akıl gitmiş aşk ipine sarılmış
Bahçıvanım, bahçelere darılmış
Diken anlamıyor, gül anlamıyor

Özhece'yim kelimem yok sözüm yok
Bir geceyim aynalarda yüzüm yok
Ben niceyim, anlatmaya lüzum yok
Yaşa, anlamıyor; öl, anlamıyor

Efelya'ya Gazel

◆ Mehmet Binboğa

kûşe-i meyhânede keder demleyen şair
söyle hangi derdine çaredir şarkı şiir

âfet-i dünyalarda vefa olsaydı eğer
düşer miydi çöllere yanar mıydı onca pîr

aşk dediğin nedir ki aynalarda eyleşsin
selamsız geçen yolcu birkaç günlük misafir

kim bulmuş da dünyada kaçırmamış o kuşu
neşende yoldaş olur kederde gider kâfir

ah gönül hayta gönül hangi tövbeyi tuttun
ettin cânânı sultan her dem kendini esir

bülbül olup şakıdın şol sağır sultanlara
ne duydu ne eyitti ah o bî-vefa kibir

yakar bu hasret seni binboğa sefil olma
yol yakırken geri dön gel bu sevdayı bitir

Ömür Akşamlara Merhabâ Derken

◆ Cezir Turan

Dr. Mehmet Güneş'e

Dostluktan uzak tut gönlü fakiri
Kış kapıda amma hevesler diri
Ne var ki o şevkler gelmiyor geri,
Gece yirmi dörde dakikalar var.

Az mühlet verse de işi toptasam,
Yaptığım ne varsa sırla kaplasam
Vaad eşiklerin, bir bir atlasam,
Gece yirmi dörde dakikalar var.

İkindi de geçti gün akşam oldu
Sonbahara girdim yapraklar soldu
Ben kıştan kaçtıkça o beni buldu
Gece yirmi dörde dakikalar var.

Nice hazlar duyduk, nice şenlendik,
Hayatın bağrında nice demlendik;
“Eğlence”yse eğer, biz de eğlendik,
Gece yirmi dörde dakikalar var.

Fizik perdesinden, metafiziğe,
Ezelden gelmişiz, ebediliğe;
Sığamayız bir gün, bu gölgeliğe,
Gece yirmi dörde dakikalar var.

O ne sesi öyle, bora mı yoksa?
Yağmur çeviriyor, kara mı yoksa?
Çağırdıkları yer, ora mı yoksa?
Gece yirmi dörde dakikalar var.

Her kimimiz varsa, ömürler versin,
Çoluk-çocuk yâran, hep güller dersin;
Artık Yaradan’a, dua edersin,
Gece yirmi dörde dakikalar var.

Az Gittik Uz Gittik

◆ Mehmet Baş

Çanak çömlek patladı öküz ipten atladı
Eşeklerin nalını kurbağalar topladı
Sırma saçlı evlendi çirkin kızlar çatladı
Aşılmaz hendekleri tek seferde hopladı

Karınca hacca gitti pire uçtu yorgandan
Fil uçağa bindi bak bayıldı heyecandan
Sordum hacı leyleğe kahve içti fincandan
Kedi eyleme gitti polis geldi copladı

Baktım küçük sıpayı eşek sudan dönmemiş
Dalavere dağına ateş yaktım sönmemiş
Kaf dağında yağmur var beş senedir dinmemiş
Az gittik uz gittikte yolu duman kapladı

Üç beş manda çamurda kıl mı çıktı hamurda
İstersen kırk takla at olamazsın umurda
Lüle lüle saçların ıslanmasın yağmurda
Enseye inen tokat şap diyerek şapladı

Deve hendekten geçmez eşek hoşaftan içmez
Adam yılan olursa dostu düşmandan seçmez
Tarlaya diken eken gelip de niye biçmez
Bu uyuşuklar niçin kendisini hapladı

Yavşak büyür bit olur enik büyür it olur
Bu çağın modasında döneklik hep hit olur
Birazcık kilo alsa spor yapar fit olur
Rekor kırıp kendini alçaklıkta dipledı

Şeki’de geceledikten sonra Gökçay’a doğru yola çıktık. Yeşillikler arasından, dağlarla halay çeke çeke gitmeye başladık. Yol, yolcunun durağıydı. Bir an önce de varmalıydık Gökçay’a. Şoförümüz biraz hızlı gidince, yol da sıkıntılı olunca Hayal Rza şoförümüze şöyle dedi: “Gardaş, biraz yavaş gét de gonaklarımıza Azerbaycan’ın ne kadar büyük olduğunu gösterelim.” Ağaçların arasından giderken bir göl çıktı karşımıza. Gideceğimiz şehir Gökçay’dı, göl, yeşillikler arasında muhteşem görünüyordu. Ali Akbaş Ağabey’in o güzel Göygöl şiiri aklıma düştü, demiş ya Ali Ağabey:

*“Bir seher vaktinde vardım Göygöl’e
Burda kızlar gül takıyor kâküle
Alev alev bir gül attım su yandı
Sunam derin uykusundan uyandı
Yavaş yavaş araladı perdeyi
Gönlüm göle düşmüş yaban ördeği
Giyip kuşanmaya erinmiş Göygöl
İpekten tüllere bürünmüş Göygöl.*

...

...

*Bir şiir bıraktım sana hediye
Bu garip yolcuyu unutma diye
Şahidimiz olsun ulu çınarlar
Gün gelir okuyup bizi anarlar
Çınar fısıldaşır pınara söyler
Pınar da üstadım Anar’a söyler
Bu sayede elden ele duyulur
Bizim de adımız şair sayılır.”*

Gideceğimiz Gökçay, Resul Rza’nın şehriydi. Şiirde adı geçen meşhur yazar Anar [Rzayev], Azerbaycan Yazıcılar Birliği Başkanı idi ve Resul Rza’nın, Nigâr Raifbeyli’nin oğluydu. Gökçay’a girmeden epey önce bir polis arabası önümüze düştü. Yolda epey hızlı gitmiştik, içimden dedim ki “Adamı işte böyle hizaya getirirler, şimdi hız yap da geç bakalım kolaysa.” Meğer benim düşündüğüm gibi değilmiş. Biz geleceğiz diye önümüze düşüp şehre kadar refakat edeceklermiş. Karşılama merasiminin bir parçasıymış. Meydanda şehrin İl Başkanı ve diğer yetkililer, insanlar toplanmış bizi bekliyorlar. Çocukların ellerinde Türkiye, Azerbaycan bayrakları ve güller... Birden bir müzik başladı:

*Özbek Türkmen Uygur Tatar Azer bir boydur
Karakalpak Kırgız Kazak bunlar bir soydur*

Bir vatandan bir vatanda idik... Sonra şiirler okudu çocuklar, ellerindeki gülleri bize verdiler. Sonra o gülleri “ebedi yaşar edipler” diye yaptıkları yazarların, şairlerin heykellerinin bulunduğu mekâna bıraktık. Resul Rza’nın müze haline getirilmiş evinin bahçesindeydi toplantı. Yeşilliklerin içindeki bahçede hemen yanımda bir ceviz ağacı, önümde elma ağacı ve az ileride de bizim eşkara dut dediğimiz bir ağaç vardı. Yine çocuklar şiir okudu, şehrin ileri gelenleri “hoş gördük” dediler. Türk Dünyası, Turan, vatan dediler. Allah Türkiye’ye zeval vermesin dediler.

Şiir okuma sırası bana gelince şöyle söyledim:

“Benden önce şiir okuyan bir hanım arkadaşın şiirinde şöyle bir mısra geçiyordu:

‘Zeytinin tuzu gibi dudağımda kal biraz.’

Yaşım altmış bir oldu. Buraya gelmeden dört-beş ay önce de bir kalp ameliyatı geçirdim, o yüzden bana tuz yasak.”

Şaire hanım: “Ben o manada demedim.” dedi.”

Ben de o manada dememiştım zaten, güldüler.

“Ben burada yabancı bir yerde değilim. Sanki Eskişehir’deki evimden köyümüze gitmiş gibiyim. Şu ceviz ağacı bizim köyde de var. Hatta bir türkümüzde diyoruz ki: “Cevizin yaprağı dal arasında”.

Yine şu eşkara dut, siz ona şahdut diyorsunuz. Bu dut Yesevî ocağından. Yesevî’nin attığı çerağ. Yesevî dergâhlarında, Horasan erenlerinin kabirlerinde bu dut ağacından bulunur. Bu dutun bıraktığı lekeyi, yaprağını ezip sabun haline getirdiğinizde çıkarabilirsiniz. Bu da insan isterse kendi kendini temizler demek. Bu alma ağacı, bizim köydeki tarlanın mevkiinin adı da “Almabağı”. Hani bir bayatınızda diyorsunuz:

Alma yanı,
Al olur alma yanı,
Nasıl gabre goyarlar,
Muradın almayanı.

Bu alma ağacının kökü burada, dalı bizim tarlada. Kırgızistan’daki ceviz buradan dal vermiş. Kazakistan’daki dut ağacının kökleri Türkmenistan’da, Türkiye’de, Azerbaycan’da. Dallar da kökler de bizim. İnşallah daha iri, daha diri olacaklar ve her gün daha güzelleşecek meyveler verecekler.”

Sonra şu şiiri okudum;

Gönüle sevgi ekene,
Ark olmak güzel mesela.
Dert öğüten değirmene,
Çark olmak güzel mesela.

Yaşanırken günde sene,
Sevda işlenir desene,
Hoyratça rüzgâr esene,
Kürk olmak güzel mesela.

Doğru bürünürse sise,
Söz bitende kılıç kese,
Başındaki Kürşat ise,
Kırk olmak güzel mesela.

Bahar taşıyıp zamana,
Kanatlanmak asumana,
Ben ötesi ol ummana,
Gark olmak güzel mesela.

Ruha sindirsek edebi,
Görünür okyanus dibi,
Kum içinde inci gibi,
Fark olmak güzel mesela.

Şükür,bende ben Yaşatan,
Şükür,tende can yaşatan,
Şiir şiir, vatan vatan,
Türk olmak güzel mesela...

Resul Rza'nın aldığı ödüller, kitapları, eşi Nigâr Refibeyli'nin fotoğrafları, eşyaları yer almıştı müze evde. Bizim burada tanıdığım, evlerine gittiğim, bildiğim yazarlarımızın, şairlerimizin, âşıklarımızın evleri müze olur mu diye düşündüm. Önce yapacak zihniyet lazımdı, sonra da ev. Olmazdı. Ya yıkılmıştı, ya kat karşılığı verilmiş apartman olmuştu. Şerif Aydemir Ağabey'in ifadesiyle "Kime sorsam evinde bir oda eksikti" zaten. Nigar Hanım'ın ömrü hasretle geçmişti. Doğduğu şehir Gence'nin hasretini çekmişti yirmi iki yıl, hani;

Burdan uzak Gence'di,
Gülü pencepencedi,
Ölüm Allah emridi,
Ayrılık işkencedi
denen Gence'ye. Sonra eşi Resul Rıza'ya hasret çekmişti yıllar boyu. Resul Rza'nın bestelenmiş şiirleri vardı ya; *Kızıl Gül Olmayaydı, Sene de Galmaz, Yalgızam Yalgız* gibi. Nigar Refibeyli de eşinin hasretiyle bir şiir yazmıştı, "Alagöz"

*"Ala gözlüm, səndən ayrı gecələr,
Bir il kimi uzun olur neyləyim?
Bağçamızda qızıl güllər hər səhər
Tezdən açır, vaxtsız solur, neyləyim?"*

*Nərgizlərin gözü yaşla dolanda,
Bənövşələr baxıb qəmgin olanda,
Qərənfilin gözü yolda qalanda,
Yasəmənlər saçın yolur, neyləyim?"*

*"Əsən rüzgârın da yoxdur vəfası
Düşmüşdür başına özgə sevdası.
Lalənin cırılıb qəmdən yaxası
Saçları pərişan olur, neyləyim?"*

*Tez gələsən, bəlkə əlac verəsən,
Sünbüllərin saçın yığıb hörəsən-
Çiçəkləri gelib özün dərəsən,
Yolda qalır, baxışları neyləyim?"*

*Çiçəklərin çəkir gözü intizar,
Ayrılıqdan betər dünyada nə var?
Yaz axşamı səni bil ki bu Nigar
Həzin-həzin yâda salır neyləyim."*

Emin Sabitoğlu'da bestelemişti bu güzel şiiri. Dün bir ağabeyim aradı ağlayarak. "Müslüman Türk Milleti fetihle vazifeli kılınmış, fatih bir millettir, bir yere sıkıştırmayalım" dedi. Öyleydi. Vatan dua edilecek yer anlamına gelen Ötüken'di. Seyhun, Ceyhun idi, Tuna'ydı. Erzurumlu şair Sadi [Sadettin] Akatay'ın ifadesiyle

"Aman Aras, han Aras, Bingöl'den kalkan Aras,
Al başımdan sevdami, Hazar'da çalkan Aras"tı.

Mustafa Kemal Atatürk "Ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir" demişti. Ak, yön olarak batıydı bizde. Vatan Ege idi, Akdeniz'di, Kerkük'tü, Balkanlar'dı, Cezayir'di, Yemen'di. "Sazdı, kopuzdu, tardı,

Gün batmayan diyardı " vatan.

Dombraydı, dutardı tel tel bağrımıza bastığımız. Bir kanunun telleriydi dizlerimizde büyüttüğümüz...

Gün gelir zaman göverir,
Günü gelir demir erir,
Bey elçisi haber verir,
Tebriz tülленir içimde.

Ergenekon'du dağ dağ eriyen, çınar çınar büyüyen, Bey elçisi, Elçibey'di. Şeyh Edebalı'nın göğsünden çıkan çınardı dünyayı kaplayan. Çınar dallı, Süphan göğüslü yiğitler vatandı. Kızılma'ydı.

Turnalardı maviliklere kanat çırpın, gök aradığımız tuğlardı. Dün Nigar Refibeyli Hanım'ın şiir kitabını sipariş ettim Ötüken Neşriyattan, Bahar Neğmesi, bugün gelir. Vakit buldukça da Azerbaycan şarkıları dinledim. Akşam Yavuz Bülent Bakiler Ağabey'in Azerbaycan Yüreğimde Bir Şahdamardır kitabını bir daha okumak istedim, TRT Müzik'te açık bu arada. Eda Karaytuğ konser veriyor televizyonda. Gözüm kitapta, kulağım Eda Hanım'da. Her söylediği şarkı Azerbaycan şarkısı gibi geliyor bana. Az sonra dedi ki "Benden Alagöz şarkısını beklediğinizi biliyorum." Ve Alagöz başladı. Yahya Kemal "vatan hatıralardır" diyor. "Gözler,

mavidir, yeşildi, eladır ama göz bebekleri daima siyahtır, siyah kalacaktır” demişti Arif Nihat Asya.

“Gözler güzeldi, gözler, ufuktu.

Gözler gördüğünden de büyüktü.”

Alagöz’ü Gökçay’da dinlemiştik. Alagöz Resul Rıza’nın evinden bizim eve geliyordu sevda sevda.

“Alagöz” vatandı...

Gökçay’dan Bakü’ye dönmemiz lazım, çünkü ertesi günü Türkiye’ye geleceğiz.

Yol epey uzun. Ganira Paşeyava Hanım bizi davet etmiş, akşam da orada olmamız gerekiyor. Ganira Hanım Azerbaycan Milletvekili. Tıp, hukuk eğitimi almış. Gazeteci. Yayınlanmış yirminin üzerinde kitabı var. Türkiye’de de epey kitabı yayımlandı. Aynı zamanda edebiyatla uğraşır. Şiirleri, hikâyeleri var. Bunları ve daha fazlalarını internet sitelerinden bulmak mümkün zaten... Bu yüzden ben gördüklerimi, bildiklerimi yazacağım. Biz misafir gelmesini pek istemeyiz. Şayet gelecekse de yasak savma kabilinden pastaneden bir şeyler alır misafirin önüne koyarız. Çay yaparız tabi. Bir de misafirin arzusuna uygun TV kanalını açtık mı iş tamam. Ganira Hanım öyle yapmamış.

Tatlı, tuzlu ne ararsan var. Çayı reçelle içiyorlar ya, çeşit çeşit reçeller. Ayran, büyük bardaklarda çay, kuru yemiş, meyve vs. aklınıza ne gelirse masanın üstünde. Hepsini hane halkı kendi elleriyle yapmış. Etrafında hizmet etmek için pervane oluyorlar üstelik. Ganira Hanım dünyaya yön veren kadınlarla ilgili bir kitap hazırlamış, basılma aşamasındaymış. Üç cilt olacakmış, yüz kadın yer alacakmış kitaplarda. Türkiye’de gitmediği iki il, konferans vermediği, konuşma yapmadığı da dört il kalmış. Bir arkadaşımız Hatay’dan bahsedince “yanlış hatırlamıyorsam Hatay’ın on iki ilçesi var, hepsine gittim” dedi. “Belen, Yayladağı” diye başladı. “Konya’ya Şeb-i Arus gecesinde gitmem, çok kalabalık oluyor. Daha önce gider bir gece kalırım” dedi. Sonra şiir okuduk, sohbet ettik. Ganira Hanım’ın ezberinde çok şiir var, onlardan okudu, bir tane de kendi şiirini. Çok samimi bir ortamdı, vakit gece yarısını buldu. Elimiz boş gitmiştik ama evden ayrılırken defterimiz, kalemimiz, çantamız ve Azerbaycan Bayrağı desenli bir giysimiz olmuştu.

Son gecemizdi Azerbaycan’da. Bir gencimiz telefonda benimle görüşmek, tanışmak istediğini söyledi. Otele gece yarısı gelebileceğimizi, mümkünse sabah görüşmemizin daha uygun olacağını ifade ettim. Sabah beşte hava alanında olması gerekiyor-muş, bir toplantı için İstanbul’a gidecekmiş, “inşallah başka zaman” dedim. Otele gece on ikiye doğru geldik, baktım arkadaş kapıda bekliyor. Gece saat ikiye kadar sohbet ettik. Rica minnet evine gönder-

dim, yoksa otelden gidecekti hava alanına. İlk defa gördüğün bir kişiydi ama uzaktaki yakının, idi. soydaşındı, gönüldaşındı...

Sabah eşyalarımı topladım, bavulumu elime aldım, odanın kapısını örttüm. Karşı kapıda kat görevlisi bir hanım seslendi. “Gardaş Türkiye’ye selam götür bizden.” Zaten ağlamaya yer arıyorum.

Eskişehir’den giderken eşe dosta veririm diye bir kaç kutu “met helvası” almıştım evin yanından. Birini de “çocuklarına götürürsün” diye o hanıma verdim. Yaklaşık yirmi yıl önce Türkiye’de okuyan ama benim döneceğim gün yurt dışında olan bir gencimiz benimle ilgilenmesi ve hava alanına götürmesi için bir arkadaşını görevlendirmişti. Saat onda beni otelden aldı arkadaş, bir kaç saat daha vaktimiz vardı. Şehitler Hıyabanı’nı, Bakü Türk Şehitliği’ni, Devlet Mezarlığında Haydar Aliyev ve devlet erkânının mezarlarını ziyaret ettik. Sıra Elçibey’in mezarına gelmişti. Elçibey diyordu ki; “Bazen önünü bulutlar kapatsa da biz kutup yıldızının orada olduğunu biliriz.” Yine demişti;

“Hazar yükselince Türk’ün talihi de yükselecektir.” Bu sözü bir şiirimde kullanmıştım.

Rüzgârla işitem de bin yıl öteden azar,

Suyunu tüketse de Aral’lar azar azar,

Gün gelir Karadeniz, gün gelir Hazar azar.

Şehitler, Devlet Mezarlığı hepsi Hazar’ın kenarında idi ve hepsi Hazar’a bakıyordu. Yetmişli yıllar, esir Türkler, Doğu Türkistan, Kerkük, Estergon, Tuna... Elçibey’in kabri etrafında toplanmıştı. Karadeniz bayrak bayrak çırpınıyordu. Kırmızı, yeşil, mavi, beyaz renkler el ele halaya durmuş, yıldız yıldız ışıldıyordu. Dedem Korkut gülümsüyordu uzaktan. Dağ dağ Köroğlu, yayla yayla Karacaoğlan vardı türkü türkü. Sinan Kırım’dan gelmişti, Genç Osman Bağdat’tan. On beşliler Yemen Yemen oradaydı. Elçibey Yemen türküsü söylüyordu.

Kaşlar yaysa gözyaşı oktu artık. Onlarda Hazar’a gidiyordu. Denizlerin tuzlu olması bundandı belki.

Hayal Rıza şoföre “Biraz yavaş gidek de Azerbaycan’ın ne kadar büyük olduğunu gösterelim” demişti. Azerbaycan büyüktü. Türkiye büyüktü. Vatan büyüktü. Tuva Türkü bir şair hanıma çocukluğunda ninesi gökteki turnaları göstererek şunları söylemiş; “Bizim atalarımız da bu turnaların gittiği yere gittiler.” “Bizim eller ne güzel eller” idi. Ya da “Allı turnam bizim ele varırsan...”

Bir müddet sonra maviliklere havalandık.

Göklere tuğ lazımdı...

Kandırdın Güzel

◆ Ali Rıza Kaşıkçı

Nereden düşürdüm gönlümü sana,
Odlara düşürüp yandırdın güzel.
Ben meyil vermezdim fenadan yana,
Sahte bakışlarla kandırdın güzel.

Aşk ilmi sökölür Elif adıyla,
Uzlet bize fezâ, yâr muradıyla,
Ciğerim yanarken aşkın oduyla,
Ekmeğimi tuza bandırdın güzel.

Aşk ile Mevlâ'nın ettiği hitap,
Aşk için yazıldı dört büyük kitap.
Güneşi batıdan çıkarmadan Rab,
Dünyamı tersine döndürdün güzel.

“Oku” diye başlar ilk inen o nur,
“Oku”yla yüreğe tecelli konur.
Bilmeyen elifi bir mertek sanır
Merteği eliften sandırdın güzel

İlk vatan, ilk gurbet, o ruh meydanı,
Çekmişim gönlüme kara sevdanı.
Göklere sunduğum bu garip canı,
Zülfüne dolayıp indirdin güzel.

Yuxumu Xeyrə Yozun

◆ Günel Eyvazlı

Yuxumu xeyrə yozun
Daşdan yastıq görmüşəm,
Alov Yunlu yorğana
Yuxuda bürünmüşəm.

Yuxumu xeyrə yozun
Əlimdə bıçaq vardı,
Yerdəki qanlı əti
Qarışqalar apardı.

Yalın gəzən ayağım,
Çevrilib qartal oldu.
Dağ başına çatınca
Yenidən ayaq oldu.

Yuxumu xeyrə yozun,
Xəşil qarışdırırdım,
İçindəki əlimi
Oda alışıdırırdım.

Yuxumu xeyrə yozun,
Namərd gördüm yuxuda,
Qulağını arxadan
Kəsik gördüm yuxuda.

Mən bunları görüncə,
Yuxudan dik atıldım,
Gerçək həyatı verib,
Yuxulara satıldım.

Mescidi Aksa

◆ Halit Yıldırım

Boyun bükmüş kubbesi, mihrabı bize küsmüş
Beş vakit feryat eden minareleri susmuş
Mel'unlar kapısına siyon yıldızı asmış
Çiğnenmiş onuru, ağlar Mescid-i Aksa
Tek duası ümmetten bir Selahaddin çıksa

Bakar mülkü İslam'a baştanbaşa perişan
Halep, Musul yanıyor, Şii- Sünni hep düşman
Nerde eski şaşaa, nerde o asalet, şan
Ah eder halimize ağlar Mescid-i Aksa
Tek duası ümmetten bir Selahaddin çıksa

Kimi Rabbi terk etmiş bir dolara kul olmuş
Kimi satmış kendini altın iken pul olmuş
Ümmetin namahremi Yahudi'ye yol olmuş
Utancından kahrolur, ağlar Mescid-i Aksa
Tek duası ümmetten bir Selahaddin çıksa

Ümmetin gayreti yok, bekler Allah kurtarsın
Bir gün gelsin melekler tüm kâfirleri sarsın
O uyurken melekler tek tek düşmanı vursun
Utanır cehlimizden, ağlar Mescid-i Aksa
Tek duası ümmetten bir Selahaddin çıksa

Ömer'in kemikleri sızlıyor mezarında
Onurumuz satılır insanlık pazarında
Bizler Müslüman mıyız Allah'ın nazarında?
Sarsılır için için, ağlar Mescid-i Aksa
Tek duası ümmetten bir Selahaddin çıksa

Düştü yere asası peygamber Süleyman'ın
Ahı mı tuttu yoksa Abdülhamit Sultanın
Adı ne konulacak yaşanan rezil anın
Maziyi yâd ederek ağlar Mescid-i Aksa
Tek duası ümmetten bir Selahaddin çıksa

Biziz

◆ Ekrem Kaftan

Yaradan'ın indinde ahsen-i takvim biziz
Allah'ın hakir kulu zemine hâkim biziz

Bezm-i elestten beri o hitabı ararız
Aşkla meşbu bir gönül ve kalb-i selim biziz

Zübde-i âlemiz ki kendimizi bilmeyiz
Ezel-ebed arası bilcümle ilim biziz

Esfel-i safiline aşksız olanlar düşer
Cemâlullah'a meftun uşşak-ı azim biziz

Cennetlerden misaldir âlemde her güzellik
Belki de hakikatin gölgesi resim biziz

Kalbimizde bir güzel gonca gonca gül olur
Kimse bilmez o gülü yegâne âlim biziz

Seferimiz ebedî saadete doğrudur
Günahtan ve isyandan daima nadim biziz

Rabbini bilmek için kendini bil *Kâfiyâ*
Adına insan denen elif, dal ve mim biziz

İncitmez Dil Beni!

◆ Hızır İrfan Önder

Kapısını çalmadım ki hayatın,
Nasıl kılsın kendisine kul beni!
Vuslat için kanat çırpır bu gönül,
Eğleyemez çetrefilli yol beni!

Tek maksudum rızasıdır Rabbimin,
Duyuyorum atışını kalbimin,
Nihayeti yoktur şerle harbimin
Savuramaz cehenneme yel beni!

Ruhum yanar aşk od'unda amansız,
Ten kafesim kaldı artık dermansız,
Biliyorum ömür geçmez gümansız,
Yola çıktım kandıramaz il beni!

Halktan uzak durdum, Hakk'a yöneldim,
Ömür boyu yandım-piştirdim inceldim,
Gönlüm nura gark olunca bayıldım,
Kapalıyım incitemez dil beni!

Sükûti'yim gurbet elde yorulduğum,
Farkındayım O cemâle vurulduğum,
Çağlar idim, yıllar yılı durulduğum,
Kuşatamaz bu dünyada el beni!

Gözlerin

◆ Birkan Akyüz

Ecelimden evvel öldürür beni
Gelir mezarımı kazar gözlerin
Giydirir üstüme beyaz kefeni
Bazen üzer bazen süzer gözlerin

Üstüne yorgandır kirpiğimde nem
Ahiret yurdunda kundaktır sinem
Belki cennet olur belki cehennem
Bazen sever bazen kızar gözlerin

Bakışın ruhuma üflenmiş sihir
Renklere tuvaldir kaleme şiir
Belki ressam olur belki de şair
Bazen çizer bazen yazar gözlerin

Dertler ülkesinde dağ mıdır bilmem
Cennet bahçesinde bağ mıdır bilmem
Kaderin ördüğü ağ mıdır bilmem
Bazen bağlar bazen çözer gözlerin

Boynuma astığım ömür yaftası
Bilerek yaptığım gönül hatası
Kaderim elinde yazboz tahtası
Bazen yazar bazen bozar gözlerin

Bir Yalnızardıç Yahut Şair Mehmet Gemci

◆ M. Nihat Malkoç

Ölüm, hasretin ve hüznün en koyu tonudur. Ölüm bizi yücelten ve insan yapan sözün tükenişidir. Ne diyordu Cahit Sıtkı Tarancı “Sanatkârın Ölümü” adlı şiirinde:

*“Gitti gelmez bahar yeli;
Şarkılar yarıda kaldı.
Bütün bahçeler kilitli;
Anahtar Tanrı’da kaldı.
Geldi çattı en son ölmek.
Ne bir yemiş, ne bir çiçek;
Yanıyor güneşte petek;
Bütün bal arıda kaldı.”*

Lezzetleri acılaştıran bütün ölümler gözyaşı çeşmelerinin musluklarını ardına kadar açar. Bir yanımızı alır götürür ardına bakma imkânı bulamadan, bir elveda bile diyemeden göçüp giden faniler. Sol yanımıza fil oturmuş gibi hissederiz kendimizi. Acılar katmerleşir göğüs kafesimizde. Kırpıklarımız giryelerin ateşiyle tutuşur sanki.

Şairin ölümü toplumdan çok şeyler alır götürür. Zira onlar hissiyatımızın tercümanlarıdır. Onların ansızın göçüyle kelâm yetim, dudaklar ketum kalır.

12 Eylül 2019 tarihinde, gönülleri tarumar eden bir darbenin sene-i devriyesinde aramızdan ayrılan şair Mehmet Gemci’nin ölümü beni böyle bir girizgâh yapmaya sevk etti. Zira her ölen, hep uzağımızda tutma gayreti içerisinde olduğumuz ölümü hatırlatır bize.

Biliyorum, bu yazıyı o ölmeden yazmalıydım; ama bizde böyle bir gelenek yok ne yazık ki. İnsanlar ölmeden onları hatırlamayı ve hatırlatmayı akletmeyiz. Bizde şairler ve yazarlar öldükçe yaşarlar; ölmeden gündeme gelemeyenler bir türlü.

Şair Mehmet Gemci, 1966 yılında Kahramanmaraş’ta doğmuştu. İlk ve orta öğrenimini doğduğu şehirde tamamlamıştı. Anadolu Üniversitesi İktisat Bölümü mezunuydu. İlk şiirlerini Maraş’taki gazetelerin sanat sayfalarında yayımlayan Gemci, yine aynı şehirde çıkan Işık gazetesinde “Sayfa” adıyla 48 sayılık, edebiyat- sanat sayfası düzenlemişti.

Şiire ve edebiyata gönül veren Mehmet Gemci 1995-1998 yılları arasında, 21 sayıdan oluşan Yalnızardıç dergisini çıkarmıştı. Şiirlerini Yalnızardıç’ın yanında İkindi yazıları, Edebiyat Yaprağı, Hece, Kayıtlar ve Edebiyat Ortamı dergilerinde yayımlamıştı.

Mehmet Gemci, sadece şiir üzerine kafa yormamıştır. Onun; çoğu yerel gazetelerde yayımlanan edebiyat, şiir ve sanat üzerine kaleme aldığı dikkate değer yazıları da vardır.

Şair Gemci bir edebiyat gönüllüsü olarak zor şartlarda da olsa Yalnızardıç dergisini çıkarma mücadelesi vermiştir. Genç kalemlerle usta kalemleri aynı ortamda bir araya getiren derginin Sorumlu Yazı İşleri Müdürlüğünü Fatih Arıkan yapmıştır. Mehmet Gemci de Yayın Yönetmenliğini yürütmüştür.

Derginin ilk sayısında “Sevgili Dostlar” hitabıyla başlayan yazıda “Yalnızardıç çatısı altında yazan şair, yazar ve arkadaşlarımız kendilerini Büyükdöğü ile başlayan Diriliş, Edebiyat, Maveria ve Sayha ile devam eden sanat ve düşünce dünyası içinde bize ait olanı ihya etme geleneğinin mirasçısı sayıyorlar” denmektedir.

Öte yandan Mehmet Gemci, derginin 8. sayısına yazdığı bir yazıda edebî köklerine dair şunları söylemiştir: “Menşeyini araştırmak isterseniz, kazmayı ilk vurduğunuzda karşınıza Zarifoğlu, Bayazıt ve Özdenören’ler çıkar. Daha derinlerde ise Pakdil ve Karakoç’larla karşılaşacaksınız.”

Şair Mehmet Gemci, Yalnızardıç’ın ilk sayısında “Şiirin Oluşumu” adlı yazısında şiire dair şu önemli görüşleri aktarmıştır derginin okurlarına: “Her insan şiir yazamaz. Bizim değer yargılarımıza göre şiir ya da sanat Yaraticının bazı insanlara lütfundan başka bir şey değildir. Durum bu olunca bazı insanların kendilerini zorlamaları anlamsızdır. Çünkü o yetenek, o kimseye verilmemiştir. Bir insanın şiir yazabilmesi için şairce duyuş dediğimiz, şiir için birinci dereceden önemli olan duyarlılığın olması gerekir... Acı çekmeyen, hüznü duymayan insanların şair olacaklarını sanmıyorum...”

Bu iş dertsiz, tasasız olmaz. Bu iş aşksız, sevdasız, hüznümsüz olmaz... Şiir dili, konuştuğumuz dilden çok daha farklıdır... Şair sürekli okuyan insandır. Okuduğumuz bilgiler zamanla usumuzda bir iz bırakır. Şairin kendi dışındaki dünya ve okuduğu bilgiler zihninde ham ve kabaca bir duyarlılık meydana getirir. Bu duyarlılık kişisel yorumların ve çeşitli normların sınırları içinde değildir; özgürdür.”

Söz ustalarını aynı çatı altında toplayan ve onlara ait birbirinden kıymetli şiirlere yer veren Yalnızardıç dergisinin sayfalarında şu şairlere sıkça rastlanmaktaydı: “Mehmet Gemci, İsmail Karakurt,

Avni Doğan, Şahin Taş, Himmet Durgut, Rasim Demirtaş, Celal Ağyar, A. Hanifi Akar, Cevat Özyurt, H. Safa Özgün, Arife Zarifoğlu, Mehmet Bahsi, Mehmet Solak, Erdal Ceyhan, Seçkin Gündüz, Kâmil Yeşil, Yasin Mortaş, Ali Büyükçapar, Mehmet Narlı, Şeref Turhan, Mustafa Aydoğan, Besim Yücel, Münibe Ay, Bünyamin Küçükkürtül, Ahmet Ali Koç, Fahri Yılmaz, Musa Yıldız, Ali Candan, Mehmet Aycı, Sedat Yılmaz, Cevat Akkanat, Bülent Özcan, Nurullah Genç, Hüseyin Hilmi Saran, Filiz Muslu, Davut Güner, Rıdvan Canım, Fahri Yılmaz, Nazir Akalın, İlknur Menekşe, Mehmet Akif Kireççi, Vadi Çiçekli, M. Nedim Tepebaşı, Tolga Dama-toğlu, Ali Emre... vb.”

Mütevazı bir edebiyat dergisi olan Yalnızardıç sadece şiir yayımlamamıştır sayfalarında. Şiirin yanında, birbirinden kıymetli öykülere de yer vermiştir bu güzel dergi.

Bu öykülerin altında Arif Umut, Kâmil Yeşil, A. Kemal Nacaroglu, Hasan Tülüceoğlu, Şevket Yücel, Adnan Tekşen, Recep Şükrü Güngör ve Hüseyin Karatay imzalarını görüyoruz. Bunların yanında Arif Umut, Cevat Akkanat, Murat Korkmaz, Mehmet Gemci, Şahin Taş, Celâl Ağyar, Ali K. Metin, İsmet Emre, Şaban Abak, Yaşar Akgül, Fatih Okumuş, Ömer Çiğdeli ve Şahin Taş gibi yazarların der-gideki kıymetli yazılarını da unutmamak gerekir.

“Yanlı Parantez”, az ve öz yazan, mısraları ade-ta bir kuyumcu titizliğiyle işleyen Kahramanma-raşlı şair Mehmet Gemci’nin ilk ve tek şiir kitabıdır. Söz konusu eser, Yalnız Ardıç Kitapları arasında çıkmıştır. Kitap, şairin 1995–2000 yılları arasında kaleme aldığı şiirlerin yer aldığı “Islak Fotoğraflar” ve 1990–1995 yılları arasında yazdığı şiirlerin yer aldığı “Karınca Çıglıkları” adlı iki bölümden mey-dana gelmektedir.

Birinci bölümde on iki, ikinci bölümde ise on üç şiir bulunmaktadır. Bu şiirlere baktığımızda dış işçiliğinin üst düzeyde olduğunu görürüz. Şair Gemci bu şiirlerde herhangi bir ölçü kullanmamış, serbest yazmıştır.

Merhum şair Mehmet Gemci, söz sultanlarının payitahtı diyebileceğimiz Kahramanmaraş’ta doğ-muş, ömrünü bu güzel şehirde geçirmişti. Maraş deyince onun için akan sular dururdu.

O derece severdi doğduğu ve doyduğu bu aziz toprakları. Gürül gürül çağlayan şiirlerinde o top-rakların kokusu vardı.

“Karlara Bulanmış Dizeler” de bu kokuyu ala-bildiğine hissetmek mümkündür:

“ahırdağı eteklerinden
binlerce yıldır
yalnızlığının sırrını döküyor
orada yalnızardıç
hâlâ mütevekkil

şehirdeki tuhaf tuhaf insanlara
uzun beton yapılara bakıyor
orada yalnızardıç
hâlâ mütevekkil
ıpıl ıpıl bir kar yağıyor
sokaklarına maraş’ın
sen yoksun mavi gözlü çocuk
yarım kalan mona roza’da
şimdi pınarbaşı’nda derin bir keder
kanlıdere’de soluklanan rüzgâr delikli taş’ta
çocukluğumuzun şarkısını söyler

kümbet geçit vermez bir küheylendir
bağrına sıkılan kurşunlara aldırılmaz
tekke huysuz bir tay gibi kişner yamaçtan
yükselecek titrek bir mevlevî ezgi
kapalıçarşı’dan taşhan’dan”

Merhum Mehmet Gemci üslûp sahibi, iyi bir şairdi. O, birilerinin açtığı yoldan gitme kolaylığını seçmemiş, kendisi yol(lar) açmaya gayret etmişti. Bunda da başarılı olduğu pekâlâ söylenebilir. Zira onun şiirlerini okuduğumuzda daha evvel tatma-dığımız bir edebî lezzetle karşılaşırız. Her şeyden önce yenilikçi ve özgündür şiirleri.

Şair Gemci’nin imgeleri, daha evvel gün yüzü görmemiş özgün buluşlardan ibarettir. Yani hiçbir uçuş kaçık değildir. Her birinin gerçek âlemde bir karşılığı vardır. Şiirler fırından yeni çıkmış ekmek gibi sıcaktır. Yürekten yazıldıkları için de yüreğe tesir ederler. Çalıntı ve alıntı izlenimi vermezler. Büyük emek ve alın teri vardır nakış nakış işlenen dizelerinde. Her ne kadar “Söylenmeyen söz yok-tur” dense de o, yazılmayanı yazma peşinde koş-muş bir ömür.

Merhum Mehmet Gemci, “Maraş’ta Sonbahar” şiirinde

İki Şiir

◆ Ədalət Duman

Gülüş

gülüş gülə xoş yaraşır
gülüm gülə gülə danış!
qoy yayılsın nəfəsinlə.
ətir güldən gülə danış

mən qəlbinə güllə dolan
sənsə qoynu güllə dolan
güllə gəzib güllə dolan
güldən öyrən gülə danış!

hey sən deyib qara baxdım
döndü buza qara baxtım.
bircə dəfəh qara baxtım.
bəlkə üzə gölə danış

Toyda gördüm

Nəşələndim gözlərindən
Dünən gecə toyda gördüm
Dünyanın hər gözəlliyin
O qamətdə, boyda gördüm,

Çatam eşqin tərzində mən
Onun həddi mərzində mən
Bir saatın ərzində mən
Qış da gördüm, yay da gördüm,

Görsənirdi su boğazda,
Tam şirinlik dil ağızda,
Yazılmamış ağ kağızda,
Söy də gördüm boy da gördüm,

Gözüm qaldı cüt zalında
Özüm dalğın xəyalında,
Onun parlaq camalında,
Gün də gördüm, ay da gördüm,

Qurbanam yazı yazana,
Husnündən bülbul yaz ana
Duman kimi bir ozana,
Yetməz ondan fayda gördüm

Gözlerin Dünyaya Savaş Açıyor

◆ Murat Serdar Çakıroğlu

Eymen Sadık Durak'a

Gökyüzünün mavi duvağı yırtık
Kanserli bülbuller gülden kaçıyor
Şeytanla sulh olmuş ruhlara inat
Gözlerin dünyaya savaş açıyor

Uçuyor yurduna zübde-i âlem
Günahtan azade dünyadan mahzun
Boynumuzda kaldı küskün vebalin
Artık bahçemizde zakkum açıyor

Kalbim taş a kesti yâdında çocuk
Kestikçe d/okunan bir yaralı taş
Bu cinnet mahali bu kanlı savaş
İblise kâim, suya alev taşıyor

Şiiri edebiyat bahçesinin kaysısı gibi düşünelim ve buradan hareketle bir girizgâh yapıp şiir vadisine doğru bir yolculuk yapalım istedim. Bu yolculuk esnasında karşımıza hangi şairler çıkacak, hangi şiirleri anlamaya çalışacağız; hangi şiir gönlümüzü gönendirecek, hangi şair bize “şiirden anladığın bu üfürükler mi” diyecek orasını bilmiyorum ama bir şiiri okurken o şairin kim olduğundan ziyade şiirine bakarım. Ya da şöyle diyelim: Şair zarf ise şiiri mazruftur.

Çok beğendiğimiz bir şiiri okuduğumuzda elinizin altında bir kitap varsa kitabı, dergi varsa dergiyi ya da biraz eski zaman adamıysanız ve dahi başınızda şapkanız varsa yere ya da masaya vurursunuz. Bu eylem “işte şiir budur” ya da tam tersi manasındadır. “Metrisin önünde durdum/Hasretim yerlere vurdum” şarkısının ikinci dizesi aslında şapkamı yerlere vurdum şeklinde olmalı. Ancak hasretten ya da acıdan şapka yere vurulur diye düşünmekteyim.

Şiirin edebiyat bahçesinin kaysısı meselesine de açıklık getirelim değil mi?

Kaysının ana vatanının Malatya olduğunu göz önünde bulundurarak şöyle diyebiliriz: Her yıl bir kaysı bahçesinden her yıl aynı verimi elde edemeyiz. Bazı mevsimler bahar yalancıkdan gelir çiçekler erken açar, arkasından havalar birden bire soğur ya da bir dolu afeti gelir çiçekleri yere indirir ya da bir hastalık gelir üretici mateme bürünür. İşte şiir de biraz böyledir. Bazı zamanlarda iyi şiirler yazılır bazı zamanlarda da çok kötü şiirler yazılır. Bu biraz da şairin ruh ikliminden kaynaklanır. Bu rüştünü ispat etmiş şairlerin iyi şiirlerinin yanında kötü şiirler yazması ya da rüştünü ispat etmeye çalışan şair adaylarının iyi şiirler yazması gibi bir şeydir.

Elimize aldığımız bir kitapta ya da bir dergide bütün şiirleri beğeneceğimiz anlamına gelmez. Önemli olan şair şiiriyle size dokunuyor mu? Bir şiirden bir dize ya da bir kelime dahi size dokunmuyorsa ya da bir kitabı, dergiyi karıştırmaya başladığınızda rast gele okuduğunuz şiirler kendini tekrardan okutmuyorsa “bir gram bal için bir kağıt keçi boynuzu yemem” düşüncesiyle kitabı da dergiyi de bir kenara bırakırsınız. Dergi yönetmenleri en beğendikleri şiiri ya derginin içindekiler bölümünden sonra ilk sayfaya ya da derginin arka kapağına koyarak hem şaire hak ettiği yere oturtmayı hem de okuru dergiye buyur ederken “bak bu şiirdir ha” demeye getirir. Bu fakir de zaman zaman dergilerdeki baş şiirlere bu gözle bakar ondan sonra diğer şiirleri okumaya başlar. Beğenirse şapkasını yere vurur ve zaman kaybetmeden bu güzel şiirin şairine bir şekilde ulaşarak marifetine iltifat gösterir.

Aslında her şair biraz da kendini yazar. Dizelerinin arasında iç dünyası ile ilgili ipuçları vererek kendi ruh akrabalarına göndermede bulunur. Belki de şairin dizeleri arasında bu akraba duygularıyla karşılaştığınızda şair size biraz daha tanıdık gelir. Bazen de şiir bir vesile olur şairle tanışırsınız, hüznünüzü, sevincinizi paylaşabileceğiniz uzaktan da olsa yeni bir dostla tanışmanıza vesile olur.

Şiirleriyle ruh akrabası kurduğum şairlerden bu güne kadar bir kemlik görmedim. Şiirin vesile olduğu şairlerle kurulan dostluklar zaman içinde ruh dalgalanmalarına göre şekillenir safisi darasından fazla ise dostluğu sürdürür, darası ağır gelmeye başladığında da akrabalık ilişkilerini tekrar gözden geçirme ihtiyacı hissedersiniz.

İşte şiirinde bana bu akrabalık duygularını yaşatan bir şiir:

“Susmak
en sesli konuşmakmış
gürül gürül akmakmış gönül ırmaklarına
yanında yürürken
karşında otururken
sanki hep el ele
sanki hiç düşmeden
hiç telaşe etmeden
athyoruz büyük bir çukuru birlikte.

Arkadaşım
sığındığım bu kelimeyi sakla
temmuzlar geçer

martlar baharı bulur
yıkarsız ellerimizi yeniden
her sabah,
her taze başlangıcında hayatın
unutma
sıcaklığını korusun yanı başındaki yerim.¹

Yazımızın bir yerinde kayısıdan her mevsim aynı verimi alamayız demiştik. Demek ki mevsim iyi geçmiş ki Birnokta dergisinin Eylül 2019 sayısında, C. Hüseyin Düz'ün *Aşk Doğrudan Gelir*, Kadir Ünal'ın, *Atlar Kuşlar Deniz kızları Vesaire*, Ulaş Konuk'un, *Avlu*, Rıdvan Kadir Yeşil'in, *Sen Biz Değil*, şiirleri de bize dokunan şiirlerdi ama esas dokunan şiir ise; Bünyamin Durali'nin şiiri oldu.

Birikimler başlığını taşıyan uzun bir şiir derginin üç sayfasına misafir olmuş. Biz de sayfamızda bize akraba gelen bu uzun şiirden bölümler alarak şiirin kapısını tıklatalım.

"a1 Gül Birikimi

bu gül birikimi var ya
bu göğsüne sınırsız sığırdığım
seni bu esritir işte
ısıtırsa bu ısıtır senin geceni
hayatın büyüyen yankısıyla ısıtır melodisiyle
bu kehribar kelimesinden sana aşkımın
bu sılamlardan gurbetinden derlediğim
tarihsel karşılığından gülüşümüzün

"c1 Yol Birikimi

yayılışına benim yaralarımın
fazlasıyla tiftiklenmiş yalnızlığıma
bulaşıcı soğukluğuna benim ıraklığımın
bur ucundan öbür ucuna bütün bütüne bağlanmakta
mümkün d eğil, yaşayamazsın
güneşin bile işleyemediği
buzdan katı kütlelerdir, nice yol gitsen
çözülmezler aramızda

"e2 Hâl Birikimi

o hâl birikimi yok mu
o kalbime küme küme doldurduğun
beni o yıpratır işte
yıpratırsa o yıpratır yürüyüşümü
hiçliğin algılanmaz uzamıyla yıpratır, yakalanmaz özüyle
o şiddetli dilbilgisinden bana vurduğun
o eylülde ve şubattan kotardığın
yırtık-pırtık haritasından duruşumuzun"²

Üç sayfaya misafir olan bu şiirin başlıkları da şiir kadar önemli. *Gül, Kül, Dal, Çöl, Yol, Yel, Lâl, Yıl, Dil* ve *Hâl Birikimi* ara başlıkları şairin bir gelenek damarının olduğunun ipuçlarını da veriyor.

Söz yerinde açılır derler. Yıllar önce Birnokta dergisi şairlerin ve yazarların isimlerini kapatıp sadece eserlerin üstüne başlık koyduktan sonra yayınlamış daha sonra da bu yazı ve şiirlerin kime ait olduğunu sormuştu. İşin doğrusu dergiye takip ettiğim halde başyazı ve bir şiirin kime ait olduğu haricinde hiç birisi hakkında şu şiir şunun şu yazı şunun diyememiştik. İşte ona benzer bir şey oluştu. Acaba bir şairden bir dize, bir başka şairden bir dize aldığımda şiir nasıl olacak diye bir çalışma yaptım.

Buradaki gayemiz şairlerinin dizelerinden yaptığımız alıntılarla ortaya yeni bir şiir çıkıyor mu çıkmı-

1 Çelik Süleyman, "Arkadaşım", *Birnokta*, S. 212, 2019, s. 3.

2 Bünyamin Durali, "Birikimler", *Birnokta*, S. 212, 2019, s. 4, 6.

yor mu onu deneyeyim dedim. Eğer deneyimizi başarılı bulursanız demek ki birçok şairin şiiri birbirlerini tamamlayan şiirler olarak karşımıza çıkar. Bu da şiirimiz adına üzüntü verici bir durum olsa gerek diye düşünmekteyim. İşte şairlerden alıntılarım dizelerle ortaya çıkan şiir.

*“Yalnız bir serçe uzansın pencereden içeri
Soluk bir kaygılayım utangaç ve telaşlı
Bir de yağmur avuçlarımı ıslatan
Ürkek bir gebelikle kudurmuşum güç bela
Güvercin gündemi tansiyonumuz.”³*

*Sana hiç bir şey olmamış gibi bakıyorsam
İllegal bir çılgıya ekliyorum sesimi
Mevsim kıştı ve yine yenilmiştik
Bir nar ağacı kaldı senden”⁴*

*Bakıyorsun gözlerini kısıarak
Gözlerimi yıldız yağmurlarından söndürdüm
Şimdi nasıl bulurum seni, nerede hangi sözlükte
Açılırken orkideler ve lilyum çiçekleri...”⁵*

*Hep yarınlara bıraktık hayalleri
Başka bir mevsim getir bana
Kırdık döktük her şeyi
Artık şiir yazılmıyor”⁶*

Hani bilenler bilir rahmetli Basri Gocul küçük müdahalelerde bulunduğu şiirlerin altına; “Böyleleştiren: Basri Gocul” yazarmış. Biz o rahmetli gibi yapmadık. Şairlerin kendi dizelerini başka şair dostlarının dizeleriyle alt alta getirerek yeni bir şiir çıkarmaya çalıştık. Doğrusu elbette böyle olmamalıydı.

*“duyguların serinliğine bırakıyorum kendimi
kör öfkelerin uykusuzluğundan vakit bulursan
seninle oynamak için yalın ayak yeterli
öfkesini eline diline lanetine hayran olduğum”⁷*

*Ceplerinden utanır yoksulluklarında çocuklar
Bilemezsin nasıl ağıt yakar içimdeki vaveylalar
Uykuların çeperinde arsız rüyalarla
Mavi bir düşün lacivert yalnızlığında ağır misafirim...”⁸*

*Suratımda cam kırıkları savrulurken
Gözlerinden ateş çıkaracak bütün bakireler
-Zaten şehir fiyakası bozulmuş insan dolu-
Ve kasabanın çatkısız kızları süzülüyor sokaklarda”⁹*

Hani Mevlana hazretleri “Dün dün de kaldı cancağızım, bugün yeni şeyler söylemek lazım” diyor.

Haydi bir de Orhan Veli'nin Sere Serpe şiirinden yola çıkarak şöyle söyleyelim: “İçinde kötülüğü yok, biliyorum;/Yok, benim de yok ama...” böyle de yazılmaz ki!

3 Murat Çetin ve Ayşe Altıntaş, “Saklı Kalmış Bir Sancının İtirafı, Hükmünü Yitiren Bahar”, *Yedi İklim*, S. 354, 2019, s. 58, 59.

4 Ercan Ata ve Hüseyin Çolak, “Ağır Hasar, Uçuruma Tutanmak”, *Bir nokta*, S. 213, 2019, s.18; *Maarifnâme*, S. 7, 2019, s. 3.

5 Çağrı Subaşı ve Suphi Okşak, “Elma Tutulması, Kalbim Tenhasında Ölmüştür Gecenin”, *Aşkar*, S. 51, 2019, s. 5; *Kurgan*, S. 46, 2018, s. 57.

6 Yunus Kemal ve Tuba Kan, “Aynalara Bakmak, Bitmeyecekmiş Gibi”, *Aşkın eHali*, S. 53, 2019, s. 24; S. 54, 2019, s. 33.

7 Arif Mete ve Altay Taşkın, “Lain, Orta Saha”, *Edebiyat Ortamı*, S. 58, 2017 s. 25; *Türk Dili*, S. 743, 2013, s. 55.

8 Hatip Çiçek ve Züleyha İzbay Bilgiç, “Küsurat, Gül Vurgunu”, *Şiar* S. 18, 2018, s. 27; *Güneysu*, S. 118, 2018, s.34.

9 Onur Dölek ve Aynur Aktaş, “Fiyaka, Edebi Bir Ölüm Yalnızlık”, *Güneysu*, S. 118, 2018, s. 8; *Şiar* S.18, 2018, s. 25.

Hardasan

◆ İbrahim İlyası

Hardasan dünyanın halal adamı,
Hardasan, varmısan səsimə səs ver.
Məndən o tərəfə sən tükənirsən,
Səndən bu tərəfə mənə nəfəs ver.

Məndən o tərəfə, səndən bu yana,
Nə kökdədi dünya, xəbərin varmı?
Tapşırıb yellərə, büküb al-qana,
Bir ürək yollasam sənə çatarmı?

Bilərmisən hankı məmləkətdənəm,
Hansı millətdənəm bilərmisən sən?
Bu aciz halıma ucalığından,
Baxıb acı-acı gülərmisən sən?

Vurnuxub qalmışam dünya içində,
Mənə bir yol salğa özünə doğru.
Qurtulum bəşərin adiliyindən,
Sürünüm mübarək izinə doğru.

Hardasan dünyanın halal adamı
Sən haqsan, sən varsan səsimə səs ver.
Qapında ən sadıq nökerin ollam,
Mənə bu Şahlığı, nolar, tələs ver.

Həqiqət Acı Olmuş

◆ Telman Ümman Tircanlı

Oyatmadı milləti
Nə çağırış, nə azan,
Nə Koroğlu nərəsi,
Nə haray deyən ozan.
Yatıb, dəymə, toxunma,
Hələ şirin yuxuda.

El-oba viran qalıb,
Qan tökülüb, can gedib,
Nə qədər ünvan gedib.
Düşməni qənim kəsilib
Bu vətənə, bu yurda.

Ora mənimdir deyir,
Bura mənimdir deyir.
Susur bu millət, susur,
Görən bu biganəlik,
Yoxsa qəbahət, qüsurlar?

Dinmir hələ, danışmır,
Daşmır səbr kasası.
Dağılsın, viran olsun
O eybəcər atətin,
Gəlib çata bilməyən
Lazımların masası.

Hara baxır kor dünya,
Görünmür həqiqəti.
Gör nə qədər alçalıb
Qalmayıb ədaləti.

Ey belə dünya, dağıl,
Hərə gündə danışır
Bizə neçə əfsanə,
Hekayə, neçə nağıl.

Həqiqət acı olmuş,
Bal kimidir yalanlar.
Koramallar yatsa da,
Hər gün çalır ilanlar,
Qafil çətin dil anlar.

HECE TAŞLARI

aylık şiir dergisi

◆ Muhsin İlyas Subaşı ◆ Cumali Ünalı Hasannebioğlu ◆ Yetik Ozan - Âşık Firkatî
◆ Ahmet Bican Ercilasun ◆ D. Cem Gürdal ◆ Osman Fermanoğlu ◆ Hüseyin K. Ece
◆ Mehmet Güneş ◆ Semra Kaygun ◆ Tayyib Atmaca ◆ Ahmet Özdemir ◆ Mehmet Osmanoglu
◆ Mustafa Kütükçü ◆ Songül Özen ◆ Muzaffer Uslu ◆ Mevlüt Yavuz ◆ Âşık Tubetli
◆ Ahmet Yıldırımtepe ◆ Aslan Avşarbey ◆ Ahmet Urfalı ◆ Muradov Sövdəyar
◆ Əjdər Yunus Rza ◆ Şenol Korkut

Toprağın Rengine Boyanır Yüzüm

Dört mevsimim artık bir mevsim oldu, her gün biraz daha kara gökyüzü, yağmur bulutlarım aşırı tutmadı, bahar dokunmuyor dal uçlarıma, hangi yana dönsem sonbahar orda, hüznün sazın tellerine dokunur, bir uçtan tutuşur kelimelerim, sırtımı yaslarım gam dağlarına, hasretin kokusu burnumda tüter, dudaklarım türkülerle dağlanır, *huma kuşu yükseklerden seslenmez, lambada titreyen alev üşümez*, içimdeki volkan kaynar durmadan, toprağın rengine boyanır yüzüm.

Konar göçer olduğumu unuttum, dedelerim ninelerim ve babam, yeni yurda yerleşeli çok oldu, ziyaretlerine senede bir gün, gitmek bile bazan mümkün olmuyor, ara sıra dalıyorum içime, sıra artık bana geldi diyorum, her gün bir camide sela okunur, ya da uzaklardan bir haber gelir, akranlarım toplar taşı tarağı, her biri altına tahta at alıp, bir başka bahçeye oyuna gider, yavrular yuvadan uçmayı bekler, dünyanın işleri bir türlü bitmez, yakını uzağı göremez gözüm.

Her takvim yaprağı uzun hikaye, hayatın da ayrı uslubu vardır, bir araya gelir bir kitap olur, herkes kendi yazdığının yazarı, yaşadığı dünya cürmü kadardır, yazdığımız yüzümüzden okunur, sözün hamı konuşurken dokunur, kimisi susarak uzun konuşur, kimisi bağırır kendisi duymaz, aklı ile araları açıklar, nefsi ile karun yolunu tutar, oysa herkes bu yalancı dünyada, bir menzile varmak için yarışır, kimi bağ bağışlar çocuklarına, kimisi yiyemez bir salkım üzüm.

Gün gelir angarya işler tükenir, bir sürü acaba ve keşkelere, hayıflanmamızın anlamı kalmaz, bir ağacın gölgesinde uyuduk, ve uyandık baktık zaman kalmamış, selam verip selam alacak kadar, dağların yün gibi atıldığını, ve kaynadığını tüm denizlerin, gözümü yumarak hayal ederken, omuzunda iki kamera ile, herkes gelir geçer aynı köprüden, kimisi filmini çekmeye gider, kimisi galayı kendisi izler, velhasılı kelimeler helâlleşelim, çıkacağım yola avcumda közüm.

Tayyib Atmaca

hece taşları aylık şiir dergisi ◆ **yayın yönetmeni tayyib atmaca**

son okuma metin özarslan ◆ **kapak fotoğrafı yasin mortaş**

yazışma haydar bey mh. 32077 sk. armada 2 d 6 onikişubat kahramanmaraş

0535 391 92 50 hecetaslaridergisi@gmail.com

58. sayı 15 Aralık 2019 issn 2149-4509. (e-dergi)

Seni Anmak Üzere

◆ Muhsin İlyas Subaşı

Hasret bir alev oldu tende yanmak üzere
Gönlümdeki uykudan gül uyanmak üzere

Suları çekilse de denizi besler güneş
Yürür dağlar sonsuza nur kuşanmak üzere

Kaç deli sevda beni hamurunda yoğurdu
Üzerime serpildi kan sınanmak üzere

Bir telaş sarsıp gelse ırmaklar şahit olur
Gözlerimden akanla aşk yıkanmak üzere

Hayat macera değil kendine işaretir
Var edilmiş her canlı hep inanmak üzere

Gün gelir insan yorgun telaşından uyanır
Ve önünde diz çöker seni anmak üzere

Şiir ve Gelenek Üzerine Konuşmalar/yirmi dört

◆Cumali Ünal'dı Hasannebioğlu

Konuşturan: Tayyib Atmaca

Yarım yüzyıldan fazla şiirle irtibatınızı koparmadınız. Lise yıllarında başladığınız şiir yolculuğunda kimlerden etkilendiniz kimler yüreğinizin penceresine ayna tuttu?

a.

Şiirle irtibat başlar –ki; bu belki de başa gelecek en kötü şeydir-, ama hiç bitmez; bu da bir insanın hayatında göreceği en büyük lütuftur, diyor ya bütün bilenler, doğrudur. Bu yüzden de kopması, kopulması, koparılması mümkün olmayan bir bağlanmadır.

Sonuç olarak kendini ifâde etme biçimidir, şiir. Diğerleri gibi... Resim gibi, müzik gibi, sinema gibi... Belki de müzikten sonra, ama insanın yalın ürettiği müzikten sonra, en aracısız sanat, en yalın, en içten sestir şiir.

Bir belgeselden aklımda kalan yürek acıtıcı bir sahne var. Erkek aslan, yeni bir dişi bulursa ve onun küçük yavruları varsa, o yavruları tek tek boğarak öldürüyor. Bunun böyle olacağını, o erkeği kabul eden dişi de çok iyi biliyor. Yavrularını gözden çıkarıyor yani, yeni bir eş bulduğunda.

Bir dişi aslan bebeklerini boğulmuş görünce, onları bütün kalbiyle öptü, kokladı, acıdı, ağladı ve sabaha kadar geceyi ağdıyla doldurdu. Sabahleyin, bebeklerini boğan, ama kendisinin erkeği olarak seçtiği aslanın ardı sıra yürüdü gitti.

Ben anladım ki, müzik, kendini ifâde etmede, şirden bir adım öndedir, aracısızdır, kendi kendinedir en azından.

Bir şeyden hâlâ kuşkuluyum. *Belki o dişi aslan, aslanca bir ağıt yakıyordu ve kendi dilinin şiirini söylüyordu.* Belki o kendini ifâde ederken anlaması gerekenler; gökler ve yeryüzü, toprak, ağaçlar, gece ve diğer aslanlar, hatta bebeklerinin cansız bedeni onu anlıyordu. Anlaması gerekenler anlıyordu.

Biz anlayamıyorduk, anlamamız da gerekmiyordu.

Eğer öyleyse, doğal olarak yine de üstünlük şiirde...

Kendi macerama gelince...

Orta mektepte, hatta ilkokulda başladım şiire. Çok küçük bir çocukken bile, şiiri ve şiirin dayan-

dığı efsaneyi özümseyip idrak ettiğimi fark ediyorum. Bunu, annemden yönlendirilerek yaptığımı da şimdi daha iyi anlıyorum.

Annem, bir of çektiğinde bütün dağları yerle bir eden bir kadındı. Üstelik bunu başkaları için yapardı; zayıflar, mazlûmlar ve mağdurlar için ağlar, ağlar, ağlardı... Mutlu ve varlıklı bir adamdı benim babam. Annemi de el üstünde tutardı. Annem, belli bir yerin kızıydı. *Boranlı Hacı Mustafa* Baba'nın kızıydı. Babası Nakşî-Kadirî şeyhiydi. Malatya'da ve çevresinde sevilip sayılan bir insandı. Bu aileden çıkmış, *Barguzu'lu Hacı Cumali Ağ'a*nın oğluna gelin gelmişti. Sorunsuz bir hayatı vardı ve çektiği of, dağları yıkardı.

Başkalarının derdiyle dertlenen, teselli eden, çözüm arayan, çözen bir kadındı benim anam. Ağdı o yüzdendi, sevinci ondan kaynaklıydı.

Benim anam, benimle ilgili ziyadesiyle yapı taşı oluşturma gayreti içindeydi. Bunu, belki kendisi de fark etmeden yapardı, bana da fark ettirmezdi. Doğal, süreç içerisinde kendiliğinden olan, öğretme ve öğretilmenin çok ötesinde, tohumun kendiliğinden toprakta çatlaması, kendi yolunu bularak filizin yeryüzüne çıkmasının doğallığı içinde, bana özen gösterirdi.

Belki, benim doğumuma kadar, erkek evlat sahibi olması konusundaki toplumsal baskı, onda bu hassasiyeti oluşturmuştu. Uzun süre erkek çocuğu olmayınca, önce yöresel algı ve feodalitenin oluşturduğu o büyük baskıdan sonraki rahatlama, elbette ki yetiştirme ile ilgili özeni, kendiliğinden oluşturunca. Bu bakımdan ustam, annemdi ve belki benim içime büyük bir şiir mayası ekti ve belki ölünceye kadar kendi hayatıyla, özenle ektiği şeyi besledi, olgunlaştırdı. Onun oluşturduğu toprağın tayı, şiiri besleyip büyütecek kıvamdaydı ve ben de sadece, o doğal ortama uyum sağladım belki.

Bir ara not...

Dört kardeşlik. Her zaman annemi, sadece kendime, kendi oğulluğumun küçücük yüreğine ait bir hazine farz ettim.

Hem sorunlarının çözümünde, hem de ölümünde ve ölümünden sonra, her şeyi yapmak için kendime ayırdığım öncelikle, her zaman ve her şeyde kendimi sorumlu tuttum.

Sadece beni çocuğu gibi algılamasından değil, böyle bir şey mümkün değildi zaten, doğumumun onda ve bende oluşturduğu özel sorumluluk duygusunun da dışında; ama kişiliğimizi, ruhsal durumumuzu, insani çizgimizi aynı doğrultuda görmekten kaynaklanan bir ayniyet.

Belki sadece bu. Ve sadece benim bakışımla, benim yorumum.

Benim doğduğum evde özellikle şiir, sürekli baş vurulan, yardımı alınan ve okunan bir şeydi. Baba-annem, kitaplığı olan ve bundan çok istifade eden, çocuklarını da kendisi gibi yetiştirmiş, malumâtlı bir kadındı. Elbette şiir kitapları da vardı, mesnevi tarzı hikâyeler de. Artık bir genç kız olan ablamı da, bildikleriyle bilgilendirmişti. (Bu oluşturmamın, ablamdaki köklerini, ölümünden önceki sağlıklı sayılabilecek döneminin, uzun, upuzun gece sohbetlerimizde daha çok fark ettim.

Bir konuşmamızda, büyük mezarlar yapmanın; insanın, hem yeryüzüne, hem de Rabb'ine karşı in-citici bir anlam taşıyacağını, bu yüzden, ölürsem, çok mütevazı bir mezarımın olmasını vasiyet edeceğimi söyledim. Onun da aklına yatmış olmalı ki; çocuklarına öyle vasiyet ettiği için, mezarı, en sade mezarlardandır Barguzu mezarlığında).

Tüm bunların üzerine, annemin Nakşi-Kadirî köklerini de eklerseniz, ortaya müthiş bir şiirsel ortamın çıkacağını göreceksiniz. Bu ortam benim öğretmenim ve ustam oldu.

Çocukluğun, insanın oluşmasında nasıl bulutlardan müşekkel bir gökyüzü olduğu, göğün süt-lü menekşe mavisinden, sütbeyaz atılı pamuk yığın-larından geçerek yeryüzünü tarassut ve tasarruf eden gözlerimizin gördüklerini anlamak, nasıl unutulmaz bir hafızanın nakşedilmesi anlamına geldiğinin bilincine varmak; anlaşıldığı andan itibaren çocukluğu kutsallaştırıyor.

Adını taşıdığım dedem *Hasannebizâde Hacı Cumali Ağa*, doğumumdan 6 yıl önce ölen, adını ilk doğacak erkek torununa miras bırakmış, çok etkilendiğim, çeşitli yaşlarda bu etkinin farkına vardığım, fark ettikçe, bundan da çok hoşnut olduğum, benzerliğimizden tad aldığım, hayran olunacak kadar sağlıklı bir biçimde gerçeğin tam ortasında yaşayan bir kişilik. Bunun içinde, çok genç yaşta çok büyük olayları yaşaması durumu da var. Bütün malını mülkünü 16 yaşında İzollu'da bırakıp, büyük ailesiyle, kardeşleri ve amcazadeleriyle Barguzu'ya göç etmek, orada yeniden mal mülk sahibi olmak az şey mi? Yemen'de yedi yıl savaşmak, o kargaşa-

dan Rabb'imın lütfu ile sağ dönmek, şükredilesi bir kaderdir. İki kardeşini ve iki yeğenini birinci dünya savaşının o kargaşasında şehid verip, tek başına evine dönmek kolay değil. Bu hamededilecek sabır, beraberinde birçok yeni sorumlulukla birlikte gelir ve dedemdeki çok güçlü gerçeklik algısını oluşturur.

Belki, annem ve tarafındaki, tarikat ortamından oluşan bu hassasiyet, babam ve tarafındaki bu gerçekçilik tarafından dominant biçimde bastırılarak; bütün ailemizde belirgin bir biçimde görülmekte ve etkin bir biçimde ruhsal açıdan yaşamı dengelemektedir.

Babam, görünüşte, net bir biçimde yüzde yüz gerçek ve gerçekçi iken, hiç kimseye paylaşmadığı derin ve gizemli bir duygusallığa sahipti. Yaşayan erkek kardeşi yoktu. Kız kardeşleri çok gençken vefat etmişlerdi. Babası, ben doğmadan ölmüş ve babamda onarılmaz bir boşluk bırakmıştı.

Hayatının en trajik olayı, lise öğrencisi olan ve sınıf arkadaşları tarafından bir matematik dehası olduğu söylenegelen, ağabeyi *Hasan Fehmi Efendi'nin*, nişanlı iken vefat etmesidir. Bu, babamın derûnunda hiç kabuk bağlamayan bir yaraydı ki, hep kanardı. Hiç söz etmediği, ayrıntıları zaman zaman annemden öğrendiğimiz bu genç ölüm, anlatıldığında veya susulup anıldığında, içimizdeki bir közü her daim harlandırır. Amcanın kısacık ömrü, bana, çocukluktan itibaren nakledilen o küçücük hikâye de, beni çok etkilemiştir. (Ve kelebekleri, ölülerin ruhu ile açıklayan ruhanî format. Gece, çok büyük bir kelebek konmuşsa duvara, anneme göre, bu dedemin ruhuydu. Daha küçüğü babaannemin ruhu, bir küçüğü amcam, en küçüğü de Enver'in ruhuydu. Büyük kelebeklere neredeyse saygı gösterir, onların önünde hata yapmamaya çalışırdık. Onlar bizi sürekli tarassut eder, gözetlerdi. Küçük kelebeklereyse, sevgiyle, okşar gibi bakardık. Evimizin duvarları avluya açılan bir eyvan üzerindeydi. Ve yaz geceleri, kelebeklerimizle birlikte ölmüşü yaşayanı, çocuğu ve yetişkiniyle, büyük bir aile olarak bir arada, o güzelim mutluluğumuz ve avluda gümbür gümbür akan suyun müzikalitesine, ay ışığını katarak yaşardık.)

Bir de *Enver...*

Babamın, yanımızda ağlayamadığı için, ağlar gibi bir gülüşle anlattığı, iki buçuk yaşında ölen, o yaşında ata binebilen, çok kuvvetli, dilsiz hizmetkârın taklidini yapmakta usta, iki karış kuluncu olan ef-sane oğlu. Torunlarında umutla hep Enver'in özel-

liklerini aradı; zekâsını, kuvvetini, sempatiğini...

Buldu mu? Sanmıyorum. Efsaneler tekrar etmez ve yerleri doldurulmaz. Çünkü efsaneler, gerçeğin yuvarlana yuvarlana kartopu gibi büyüdüğü, artık gerçekliğini kaybettiği bir durumdur.

O yüzden, sadece anlatıldığı zamanlarda var oldu Enver.

Benim şiirim, benim ustam, benim söylediklerimin kökenleri, ailemin genetiğine işlemiş, DNA'larına çizilmiş olan bu haritadan ibaret değil tabii.

Bunlar hatırladıklarım.

Ailemden tevarüs ettiklerimin tamamını da anlatmadım. *Abdullah Fahrî Baba*'dan (1864-1908) söz etmeden, bu sayfayı kapatmak mümkün değil elbette. Şiirleri, Nakşî-Kadirî zikirlerinde okunan, 44 yaşında vefat etmiş, dedemin hem kayınpederi, hem de şeyhi... Ölümünden sonra, şair Çırmıklı Sabrî Efendi tarafından söylenen ve kendisi de şeyh/ve şair olan bu büyük dedemin mezar taşına nakşedilen şiir şöyledir:

Ya Allah Bismillah

Ya Muhammed

Sana rahmet ede Allah, Fahrî

Şefî ola Resulullah, Fahrî

Tevâzuyla bu dehr-i fenâda

Ederdi daim zikrullah, Fahrî

Riyazette, hamiyette, fazilette birsin

Ederdi adâullah eyvallah, Fahrî

Ahirette eyvan-ı Osman'a hemşîn

Müjdeler Ömer-ül Faruk sana, Fahrî

Sekiz cennetten avn û bereket

Mustafa ola hemrâh, Fahrî

Bu, genç ölen şeyhin, zarif şiirleri var. Kitabını, bir yakınımız derledi ve yayınladı.

"Gözümün yaşı

Eritir taşı"

gibi yakıcı mısralar var şiirinde.

b.

Gelelim İzollu'ya...

Malatya'ya...

Barguzu'ya...

c.

Dedem on altı, babaannem beş yaşında imiş İzollu, *Bent Köyü*, *Daricevan Mezrası*'nı ve Piro'ta altmış bin dönüm civarında olduğu söylenen büyük arazileri bırakıp Barguzu'ya yerleştiğinde. Sebep; tahmin ettiğiniz gibi kan davası... Azîz, Hakîm ve Şanlı Kur'an'ı okuduğumuzda, Yüce Rabb'imizin, adam öldürmeye nasıl hışımlandığını anladığımızda, hele de *Habil*'in, *Kabil*'e dönüp, "*Beni öldürmek için elini kaldırsan bile, ben, seni öldürmek için elimi kaldırmayacağım*" biçimindeki sözünün kühünü anladıktan sonra, bir insanı öldürmek veya kan davasının içinde olmak, akıl almaz bir sapkınlık.

Ölünceye kadar İzollu'yu sayıklamış babaannem. Dedem gider gelirmiş Barguzu'dan İzollu'ya... Görüştüğü dostları, orada kalan akrabaları da varmış. Babaannem ve Dedem, amcazade olduklarından, aynı ailenin ve aynı toprağın bağlıları olarak yaşamışlar.

Yıllar sonra, önce, minicik bir zaman parçasında Elazığ'dan Malatya'ya bir düğün alayında, amcalarımızdan birinin (*Şükredin Akın Amca*) bütün alayı durdurup, özellikle biz gençlere; "İşte bizim asıl memleketimiz İzollu burası!" dediğinde on beş yaşlarındaydım. Sonra Topraksu'da başmühendis olduğum günler...

Sanki sıra hasretiyle giderdim dağlarla Fırat arasına özgürce yayılmış, benim, her zaman çok sevdiğim büyük ailemin yerleşik olduğu güzel ülkeme, İzollu'ya...

Şiirin yeterince bilinmesi, büyük çapta şairin girift olan ruhunun dolambaçlı yollarının yeterince bilinmesine, keşfedilmesine bağlı. Bu keşfin yol haritası ise ailesinde ve çocukluğunda gizli belki.

Ve Malatya...

Bir bütün halinde hatırlamıyorum.

Şehre ait üç görüntü, belleğimin dolu savağının açılan kapaklarından, ilk kez dökülen...

Küçük bir çocuk, belki hatırlama çağlarında bile değil, belki sonradan anlatılanları yaşadıklarından hatırında kalanlar zannediyor.

Bir yaz günü...

1955 olsun mu? Olsun. Yani kuvvetle muhtemel.

Tren istasyonu, şehrin kimliğinin dışında bir oluşum.

Kadınlar fazlasıyla (hayır, günaha giriyorlar, değil) modern. Belki, biraz Türk filmlerindeki İstanbul kadınları gibi. Bizim kadınlarımıza; analarımıza, bacılarımıza, komşularımıza benzemedikleri bir gerçek.

Bizim kadınlarımıza benzemediklerini, o çok çocuk halimle bile, hatırımda tutabiliyorum. Karşı komşumuzun oğluyla, istasyona gitmeye karar vermişiz ve gitmişiz.

Sıcak mı sıcak, bir yaz günü. Muhtemelen öğle üzeri. Nasıl gittik en az yedi, sekiz kilometrelik yolu, fazla hatırlamıyorum. Annemle, arkadaşımın ablası araya sora bizi istasyonda buldu. Nasıl gittik, nasıl buldular? Onu da bilmiyorum. Aklımda o kadınlar, o kızlar kaldı: Bize benzemiyorlardı.

İkinci fotoğraf, belki daha da eski.

Sinemada; yazlık sinema olduğunu şimdi anlıyorum. Gece ve annem, babam da yanımda. Dağ gibi bir trenin, hızla üstümüze geldiğini görüyorum. Kimse korkmuyor. Anlama(ma)ya çalışıyorum. Karmakarışık.

Üçüncü resim daha berbat.

Şehir kesinlikle çok kötü, çocuklar için. İnsanın kafasını karıştıracak kadar kalabalık. Kalabalığa karışmış yürürken, siz hiçbir şey görmüyorsunuz. Sadece insanların ayakları ve biraz da elleri... O kadar. Biraz da babanızın yanınızda oluşunun güven duygusu. Kafa karışıklığı başladığı anda, yanlışlar da uç veriyor. Önce babanızı gözden kaybediyorsunuz, sonra bulduğunuzu sanıyorsunuz, onun babanız olmadığını anladığınızda, birdenbire yok oluş duygusu, güvensizlik, biraz da panik...

Ve yitip gidiyorsunuz.

Bir sürü ayak-bacak arasında kayboluyorsunuz.

İnsanların kişiliğini ve kimliğini belirleyen her şey sizden uzakta. Özellikle yüzler ve gözler... Görmüyorsunuz. Kayboluyorsunuz. Nüfusu kaçtır ki o yıllarda Malatya'nın? İrice bir köy belki. Yitmekle eşdeğer çocukluk. Neden? Niçin çocuklar yitiyor öncelikle? Hiç ilgileri olmayan meselelerde bile; savaşlarda, kargaşada, kavgalarda... Ve şehrin beni yitirmiş olması, dağa vurmuş bir ceylânın, uçurma çakılması gibi, yarım kalmış, netleşip bitmemiş bir şiirin başlangıcı oldu.

Ne denir? Şanssızlık... Belki de şanslı bir şanssızlık. Şiir de bu zaten.

Barguzu'nun yitişi olarak anladım ilk kez şehre, Malatya'ya gidişi. Sonraları farkına varıyor olsam bile, İzollu'nun yitişi veya yitirilişiydi aslında *Barguzu*'da olmak.

Yitiriler ve yitmeler üzerine kurulu bir toprak kayması benimki.

Barguzu, şiirimi balyalayıp istifleyen, ihtiyaç oldukça kullandıran, iyiyi kötüden, güzeli çirkinden, kadim olanı köpükten, tazeyi çürükten ayıran has-

sasiyet. Şiirimin hem membaı, hem mansabı olan, ömrümün bereketi...

Uçsuz bucaksız çocukluğum: Barguzu...

Barguzu nedir?

Kente çok yakın bir köy, bir banliyö.

Aslında, Süryanice adı *Deyr-i Mesih* olan, söylene söylene Derme şekline dönüşmüş, bir saniyede bir buçuk metre küp su akıtan bir büyük dere, belki küçük bir ırmak. Çok zor hatırladığım dönemlerinde toprak kanalda aktığı için, topoğrafyaya göre yer yer çok hızlı, bazen da bir göl kadar durgundu. Suyun kaynağı *Kündübek*'te, Pınarbaşı denilen yerde. Bütün ulu sular gibi yerden kaynıyor. Mesela Munzur da öyle... Aynı yapıdaki kayalardan ak köpüklü sular olarak kaynıyor, aynı biçimde. *Kündübek*, *Çırmıktı*, *Kileyk*'ten sonra benim çocukluk ülkeme, Barguzu'ya geliyor. Bizim, suya dair tüm bilgilerimizi yenileyip ve bize unutulmaz bir çocukluk bahşedip, kendini *Tecde*'ye, *Banazı*'ya, *Malatya*'ya, *Aşağı Şeher*'e kadar bırakıyor.

Daha sonra Alman Genelkurmay Başkanı olacak *Mareşal Moltke*, yüzbaşıyken, 1837'de haritalar çizmek için görevli bulunduğu Malatya'da, Derme'yi anlatıyor. Çok da içten, severek anlatıyor.

Sanki bir kadını, çok güzel bir kızı anlatıyor.

Bazen, bakmaya kıyılmayacak güzellikte bir çocuğu, bazen da aslan gibi bir delikanlıyı anlatıyor.

İlmince ve usulünce ihtiyarlayan, kadın olsun erkek olsun, bir güzel insanı anlatıyor, Malatya'yı anlattıkça şevkleniyor, coşuyor, âkil bir adam oluyor; durmuş, oturmuş, anlatıyor Malatya'yı...

Fırat'ı, Derme'yi, Tohma'yı anlatıyor. Sürgü tarafını, karlı dağları anlatıyor. Malatyalıların zarafetinden söz ediyor. Kendisi, sağlık yürüyüşleri yaparken, atı olan atını, eşeği olan eşeğini çekip, "Kerem et, gözüm!" demelerindeki içtenliği ve kibarlığı naklediyor sayfalar dolusu.

Ya Malatya'nın doğal güzelliğini... Anlata, anlata bitiremiyor. Her şeyi Derme'ye bağlayarak...

Suyun yüksekten tutulup, çok uygun bir meyille, sulayabileceği her yeri sulamasındaki bilimsel değere dikkat çekiyor. Bir de tespit: Suyun üst yanı çöl, alt tarafı cennet. Bu cennetin bütün ayrıntılarını tatlı tatlı anlatıyor Moltke.

Mademki, lâfı Malatya'ya getirdik, açın Arif Nihat Asya rahmetlinin rubailerini. Benim sözünü ettiğim yerlerin sıkça geçtiği, güzelliklerin vurgulandığı bir doğayı, mısralara yüklüyor Malatya Lisesi'nin çok sevilen şair müdürü...

İki kişiden söz etmeden, Niyazi-i Mısri ve Evliya

Çelebi'den bahsetmeden bu konu bitmez. Biz dahi öyle yapalım.

Aspuzu, şimdiki Malatya'nın eski adıdır ve yazlık şehirdir. İşte Niyazî hemşerim, Aspuzu'yu anlatıyor. Hem de ne anlatmak... İlla ki okumalı. Hem de Evliya Çelebi ile birlikte. Birisinin gezi notları olarak anlattıkları, diğesinde ciğer yakan bir şiir oluyor.

Aspuzu

Bilerek en sona bıraktım *Kemal Tahir*'i...

Malatya mahpus damında yatmış, hem de daha sonraları, bu konuda uzun sohbetler edeceğim *Mazmanoğlu Hacı Abdullah* kabadayısı ile. Bu mahpusluktan iki roman çıktı: *Namuscular* ve *Karılar Koşuşu*. Bir bakıma Malatya'nın ve Malatyalının kesitini çıkarmış...

Lise yıllarınızdan başlayıp günümüze doğru bir yolculuk planlarken kısa bir otobiyografinizi anlatacağınızı hesaba katmamıştım. Bu iyi de oldu. Bu vesile ile şiir damarlarınızın köklerine indiniz ama burada bitmedi. Ortaokul ya da lise yıllarınızda şiirle nasıl tanıştınız? Şiirle nasıl bir bağ kurdunuz ki siz şiiri, şiir sizi bırakmadı?

Ortaokul ve lise yıllarında şiirle ilgim, daha çok kişisel çabalarımın sonucu olarak gündemime girdi. Ancak bazı öğretmenlerimin üzerimdeki gayretini ve hakkını da teslim etmek isterim. Özellikle ortaokul yıllarımda Türkçe öğretmenim *Fatma Layık*, Edebiyat zevkimin oluşmasında öncü bir çaba göstermiştir. O dönemde kompozisyon diye bir ders vardı. O derste bir arkadaşımızın fiziki ve ruhi portresini yazmamızı isterdi. Bir bakıma sınav sorusu olarak belirledi ve benim yazdığım yazıyı çok beğendiği için bütün sınıflarda okudu. Şimdi başka bir şeyi de hatırladım. Bu okulların kişilik oluşumunda ve yönlendirmede önemli bir fonksiyonu olacağını da göstermektedir. İlkokul 2. sınıftayken 3. sınıf ile birlikte aynı sınıfta öğrenim görüyorduk. Tahrir diye bir ders vardı bugünkü kompozisyon dersi yerine geçen bir yapıdaydı. Şimdi hatırladım konuşurken hatırlamış oldum. O derste hem 2. hem de 3. sınıfın en iyi öğrencisi bendim; üstelik ben, beş yaşında ilkokula başlamıştım ve bu nedenle de sekiz, dokuz ve on yaşındaki arkadaşlarla birlikte okuyorduk ve onların da birçoğunun tahri- rine ben yazıyordum. Bana yazdırıyorlardı, çünkü öğretmen benim yazdığım tahriri çok beğeniyor, takdir ediyor, bunu da her fırsat açıkça söylüyordu.

İlkokul ve ortaokul bu biçimde aktı gitti.

Lise 1. Sınıfta *Adile Türkmen* adında bir edebiyat öğretmenimiz vardı ve yine benim yazdığım bir kompozisyonu çok beğendiği için okulun çıkardığı *Yeni Adım* adındaki aylık sanat dergisinde yayınlandı. Eğer hocamın bu gayreti olmasaydı, benim okul dergisine yazı vermek gibi bir niyetim olmazdı. Ama Hocam bunu sağladı ve dergide adıma görünce çok büyük bir mutluluk duydum, çünkü o güne kadar ismim öyle bir dergide, kapakta yayınlanmamıştı. Daha sonraki yıllarda, biz de, bir veya iki sayı çıkan dergiler çıkardık ya da başka bir arkadaşımız yine bizim sınıftan *Zülfikar Sezen*'in çıkardığı *Dal* diye bir dergi vardı, onda yazdık. Benimle birlikte birçok arkadaş da o dergide yazı yazdı, şiir yayınladı. Bu arada edebiyat ve kompozisyonundan hep yüksek notlar aldım. Mesela lise sonda karnemde edebiyat 10 kompozisyon da 10 idi. Bunları çok önemli saymamakla beraber, kayda değer buluyorum. Ama asıl önemli olan İstanbul ve Ankara'da yayınlanan sanat dergilerinde şiirlerimin yer bulması oldu. Bunlardan *Hareket dergisi*, *Defne dergisi* gibi bugün de önemli olduğunu düşündüğüm dergileri sayabilirim. Daha sonra, yine büyük bir şans olarak gördüğüm, *Erzurum Üniversitesi'nde Ziraat Fakültesi*'ni okumak gibi bir durum oluşmuştu. Erzurum Üniversitesi Ziraat Fakültesi çok güçlü öğretim elemanları tarafından yürütülen bir sisteme sahipti. Ama Edebiyat Fakültesi de, hem çok güçlü öğretim elemanları, hem de misafir öğretim üyeleri tarafından takviye edilen, harika bir öğrenim kurumuydu. Fakülte dışında da sözümüz, sohbetimiz vardı. Özellikle bir arkadaşımızın kurduğu, birçok arkadaşımızın sahiplendiği *Emrah Kitabevi*, bir toplanma merkeziydi. Üniversitenin edebiyat, sosyoloji, tıp, ziraat ve diğer dallardaki öğretim elemanlarının, mutlaka gün içerisinde uğrayıp, Türkiye ve dünya ile ilgili konuları konuştukları bir mekândı. Onunla beraber, Erzurum'da öğrenciler tarafından yayınlanan dergiler de vardı ve bu dergilerin bazısına katkı sağlıyordum. *Anadolu Fikir Kulübü* adında, daha çok sinema kulübü içeriğinde olan, *Hareket Dergisi* ile irtibatlı bir topluluğumuz vardı. İstanbul'dan arkadaşlarımız, bir bakıma klasik olmuş filmleri gönderirlerdi ve biz onları Ziraat Fakültesi amfisinde öğrencilere izletirdik. Hatta film den önce ve sonra, bir açık oturum düzenlenir, film üzerine konuşmalar yapılırdı. Böylesine kültürel ağırlıklı bir ortam, elbette ki, bizleri edebiyatla ve edebiyatın Türkiye ve dünyadaki konularıyla

meşgul olmaya itti. Öyle ki, edebiyatla ilgisi olmayan arkadaşlar bile, sanat dergilerini takip ederler, bizim yazdığımız yazıları, söylediğimiz şiirleri bulur ve bizimle bunlar üzerinde konuşurlardı. Ayrıca çok kalabalık şiir toplantıları da yapılırdı. Erzurum bizim için hem ulusal, hem uluslararası çapta fikir ve sanat dünyası ile tanıştığımız, konuştuğumuz bir mekândı. Bu ortamda, üniversite döneminde, özellikle İstanbul'da yayınlanan dergilerle daha içli dışlı olduk. Tabii ki başka illerde yayınlanan dergiler ile de temasımız vardı. Mesela ben bunlardan Eskişehir'de yayınlanan Deneme Dergisi'ni çok değerli bulduğumu burada tekrar belirtmek isterim.

Bir noktayı daha belirtmekte fayda var: Talebe cemiyetlerindeki yoğun, özgün ve şevkle çalışmanın da üzerinde durmalıyız. Üniversitenin ikinci yılında, *TMTF* (Türkiye Milli Talebe Federasyonu) Ziraat Fakültesi Talebe Cemiyeti yönetim kurulu üyeliğine, çok çekişmeli bir seçim sonucunda seçildim. Cemiyetin Genel Sekreterliği'ni yaptım. Ayrıca, *MTTB* (Milli Türk Talebe Birliği) Ziraat Fakültesi Talebe Derneği yönetim kurulu üyeliğine de seçilmiştim.

Dönem, 1967/1972 arası yıllarda öğrencilik...

O meşhur 68 *Kuşağı* denilen yangının tam ortasındayız.

Gözü kapalı bir terör ortamı, bir şiddet meydanı, patlamaya hazır bomba.

Gün geçmiyor ki, alışılmadık bir olayla karşılaşmayalım. Boykotlar, işgaller, çatışmalar, kapışmalar, toplantı basmalar veya düzenlediğimiz toplantıların basılması artık alışılmış olaylardandı. Adam öldürmeler, yaralamalar, kavgalar, amfinin önünde kendini yakmalar; hâsılı dönemin özelliği olan her şey, yaşamımızın bir parçasıydı.

Erzurum'da üniversite yerleşkesi, o zaman şehir dışındaydı. Şimdi artık şehirle birleşmiş. Hemen hemen bütün öğrenciler, yerleşke içindeki yurtlarda kalırdı. O nedenle, karşıt gruplar iç içe yaşamak zorundaydı. Özellikle yurttaki, et tırnak gibi bir aradaydık.

Mesela, kaldığımız odanın birkaç oda ilerisinde Deniz Gezmiş'le birlikte Gemerek'te yakalanan, bizim fakültede bir alt sınıftan bir arkadaş vardı. Bir ara kaldığım bir odada, sonraları, Nurhak Dağları'nda liderlerden biri olarak yakalanan Tuncer adında bir arkadaşla yan yana yataklarda yatıyorduk.

Karşıt gruplardan olmamıza rağmen, birbirimize karşı centilmence davranır, hiçbir kabalığa mey-

dan vermezdik. Sanırım sonraları Sinan Cemgil ile Adıyaman Gölbaşı'nda öldürülen Kadir Manga da bizim yurttaki kalırdı. Yaşadığı olayların tersine, çok naif bir görünümü vardı. Abisi Doç. Dr. İbrahim Manga da, Fitotekni (Bitki besleme tekniği) bölümü hocalarımızdandı.

Erzurum'da benim çok hoşuma giden bir şey vardı. Bu da, yerel kültürle fazlasıyla yakın olmamız ve özellikle Doğu ve Güneydoğu bölgesinden gelen arkadaşlarımız vasıtasıyla yerel kültür hâkimiyetimizin derinleşerek artmasıydı. Kaldı ki Karadeniz şehirlerinden de yoğun bir talebe sirkülasyonu vardı. Ayrıca İstanbul'dan Ankara'dan Ege'den ve Güney'den Mersin-Adana'dan gelen arkadaşlarımız da vardı. Onlarla, daha çok kültürel bir altyapı oluşturup, onun üzerine sanat meseleleriyle birlikte, Türkiye ve dünya sorunlarını ekleyip, tartışmaya başladık. Türkiye ve dünyadaki sanatsal sorunları da, gündemimize almış olurduk böylece.

Hem öğrenci olayları, hem de sanatsal faaliyetler bağlamında, şimdi ölmüş olan arkadaşlarımızı, can dostlarımızı tek tek anmak isterim: Sivrihisarlı *Şükürü Şamdan*'ı, Kastamonulu *Nevzat Şeker*'i, Maraşlı *Mustafa Sarıçiçek*'i, Kayserili *Dr. Yalçın Özer*'i, Erzurumlu *Prof. Dr. Sıtkı Aras*'ı...

Ve Samsunlu *Şair Naci*'yi; *A. Naci Yüksel*'i...

Cümlesine rahmetiyle muamele eylesin Rabb'im...

Şimdi, bir ayraç açıyorum...

“Andolsun Aşka/Bütün Şiirler, şiirlerinizi topladığınız son kitabınız. Şiirleriniz, İngilizceye de tercüme edildi. Birçok ödül aldınız. Malcolm X için şiir yazdınız. Başarılı bir şiir hayatınız var. Biraz da bu pencereden baktığınızda neler söylemek istersiniz? (Bir yılı aşkın bir süre önce sorulan soruya verilen cevaptır. Binlerce yıllık bir karakteri çizdiği ve iktidarlar ile sanatçılar arasındaki derin yarılmayı temsil ettiği için hâlâ güncel, hâlâ canlı, hâlâ diri...)”

Şiirde başarılı olmak, ya da olmamak, hele de günümüzde, büyük çapta ilişkilerin, hatta reklama kadar uzanan bir profesyonelliğin sonucudur. Bu gün birçok etkenin oluşturduğu bu ortam, bir durum çıkarır ortaya. Yarın gün geçer, zaman eldikçe eler, çoğu toz olur dökülür, bir tutam söz kalır geriye. İşte bu bir tutam sözdür insanoğlunun yarasının merhemi ve o yerini bulduğu zaman, söz de amacına ulaşmış olur.

Bazı şairler, sözlerinin tarih karşısında bir değeri olmadığını bildikleri halde, tanınıp bilinmek, geniş kitleler tarafından okunmak isterler. Bunun için çırpınıp dururlar. Kısmen başarırlar da. Türkiye için konuşuyorum, şiirlerinin okul kitaplarına girmesini isterler; gazetelerin, vakıfların ödülllerinden tutun da cumhurbaşkanlığının verdiği ödüllere kadar, tanınma yollarına birer “bellilik/işaret” koyarlar, sonunda, bir süre için tanınırlar da.

Bu şiir denilen meret öylesine bir beladır ki, tanınmak için çırpınanların şiiri, o şöhret delisinin ömrü ile sınırlıdır. Ölüncə, balonu şişiren nefes de ortadan kalkacağı için sönüp giderler.

Bununla, şunu söylemek istiyorum: Bu bir yöntemdir, bir dünyayı algılama biçimidir, yaşama bakış tarzıdır. Sonuç da verir. Şiirleriniz, geniş kitlelerce bilinir, size itibar zannettiğiniz şeyi kazandırır, daha da önemlisi, para/lar da kazanırsınız bundan ötürü. Ama anlaktır, geçicidir, temelsizdir.

Şiirin kelimeye, sese dayalı formu, bir milletin yüreğinde bulunan, yüzyıllardan süzüle süzüle gelen anlamlı ahengi oluşturur. Bu has şiirdir.

Has şiirin hiçbir bileşeni yoktur yürekte başka, zamanın karşısında sağlamdır, dayanıklıdır. Aksi-ne güç kazanarak çıkar yılların yıpratma tezinden. Zaman, aşındırmaktan ziyade parlatır has şiiri. Tozundan toprağından arındırır. Saf cevher olarak gönüllere nakşeder.

Neden söz ediyorum? Geriye dönüp baktığınızda, beş yüz yıllık, bin yıllık, binlerce yıllık bir zaman diliminde, şiir olarak neler görüyorsanız, işte ondan söz ediyorum. Kalanlar onlardır. Has şiirin genetiği değişmez. Binlerce yıllık buğday tohumları gibi, duldalarda büyüüp dururlar. İnsanlar, onlardan haberdirdir veya değildir, fark etmez. O, insanoğlunun kendi yitiğıdir, kendi kaybıdır. Şiirin değil.

Ararsa bulur.

Türkiye’ye gelince...

Çok uzun zamandan beri kopardı Türkiye kültürle olan bağı. Ortalarda dolaşanların, balon ve baloncuklar olduğunu biliyoruz. Koşuşturanlar, el ayak öpenler, etek yalayanlar olduğunu biliyoruz. Bir söz, bir görüntü, bir davranış yetiyor kendini ele vermeye. Bu da geçer yahu, diyenler var. Bence önemli de değil. Geçmese, bin yıl sürse de olur, tıpkı yirmi sekiz şubat gibi.

Kötü adamdan, iyi şiir sadır olmaz hâsılı.

Ağırlıkça kötü olan toplumun şiiri de, eh, kendisi gibidir...

Aklıma, özellikle ceddimiz Osmanlı’da ve Avrupa’nın oturmuş toplumlarında, şiirle alâkalı işlerin nasıl yürüdüğü geliyor.

Bir de, herhangi bir gün bizim ülkemizde yayınlanan gazeteleri okuyun, televizyonlara bakın, sonra biraz da Kur’an-ı Kerim’den birkaç âyet okuyup, anlamı üzerine düşünün, ne demek istediğimi anlarsınız.

Çok çeşitli dergilerde şiirleriniz yayınlandı. Bu anlamda şiirinizin beslendiği kaynak ya da şiir anlayışınızı etkileyen unsurlar nelerdir?

Şiir anlayışım, delikanlılık üzerine kuruludur.

Şair var ki bir kurumu da aşan heybeti vardır, öyle kurumlar da vardır ki, o şairin turnağı etmez.

Adam var ki, dünyaya tenezzül etmez. Adam var ki, akbabalar gibi çöplüklerde eşelenir.

Bütün bu söylediklerimle, haşa, kendimle bir sınır çizmiyorum, bir faikiyet belirlemiyorum. Sadece, işin kuralını ortaya koymaya çalışıyorum.

Pir Sultan Abdal’a bakarsan; “Giden âdil beyler, kalan avamdır”. Bizim sözümüzün kantarı, âdil beyleredir, delikanlı olanadır, delikanlılığıdır.

Ayracı kapatıyorum.

İki Dilbilimci'nin Değişmesi “Türkümüz”

◆ Yetik Ozan - Âşık Fıratî

◆ Ahmet Bican Ercilasun

Yetik Ozan

Bizler Türküz, borkümüzü kınama;
Başımızda durur yıllar boyunca.
Bizi sokak içlerinde sınama
Boz atlarla geldik yollar boyunca.

Ercilasun

Anadolu toprağında kök salıp
Çiçek çiçek açtık dallar boyunca.
Bazan kartal olduk göklere dalıp
Bazan bülbül olduk güller boyunca.

Yetik Ozan

Gün oldu yurt için anadan geçtik,
Gün oldu kınalı sunadan geçtik,
Gün oldu Aras'tan, Tunadan geçtik
Ay yıldız bezekli allar boyunca.

Ercilasun

Bölük bölük olduk kıt'alar tuttuk,
Kalyon kalyon olup deryalar yuttuk,
Bir gece Sinan'ca Kırım'da yattık,
Bir seher yol aldık Niller boyunca.

Yetik Ozan

Şu Yetik Ozan'ın bir çift sözü var:
Altaylarda bozkurtlaşmış özü var,
Taş üstünde kağnımızın izi var
Bunca iklim, bunca iller boyunca.

Ercilasun

Ercilasun der ki sözün sözümdür,
Ben de Altaylıyım özün özümdür,
Senin alın yazın benim yazımdır,
Türkümüz okunur diller boyunca.

Sendedir

◆ D. Cem Gürdal

Sebeb-i can sendedir, sensin maksad-ı menzil,
Ferim sen, seferim sen, sensin akl-ı ızanım.
İzah-ı hâl sendedir, sensin kuvve-i temsil,
Birim sen, tekbirim sen, sensin ekber-i Hân'ım.

Zer-i kalem sendedir, sırr-ı kelâm yine sen
Kevser de sen cennette, memnû taam yine sen
Endam-ı arz sendedir, arz-ı endam yine sen
Halim sen, zühalim sen, sensin devr-i devranım.

Ab-ı hayat sendedir, sendedir zehr-i nebat
Baş sendedir, son sende, hâsılı cümle hayat
Senin râh-ı aşkına kurbandır serim fakat
Serim sen, eserim sen, sensin seyr-ü seyranım.

Zerre-i nur sendedir, nur-i cihan yine sen
Hem aşikâr âlemde, ism-i pünhân yine sen
Can verensin civana, katl-i civan yine sen
Zârım sen, mezarım sen, sensin kabr-i viranım.

Sən Dediyn Tərəfdə

◆ Osman Fermanoğlu

Tapmaq olmur gizlədilən saxlancı,
Qurd ulayır çən dediyin tərəfdə
Yalan dadır, dodaq olur yalançı,
Can sıxılır gen dediyin tərəfdə.

Yollar boyu düzüləndi yüz əngəl,
Çoxu azda azdıracaq bu döngə.
Söyləyərdin, ya mən gəlim, ya sən gəl,
Gözləyirəm dön dediyin tərəfdə.

Məcnunlaşır Leyli gəzən kəməğil,
Nağıla bax, almasızdı bu nağıl.
Bir dəlinin atdığından yüz ağıl
Mədəd umur din dediyin tərəfdə.

Osman, adı görklü kəsi an, gələr;
Hər gecənin arxasınca Dan gələr.
Qayıtmağın çoxlarına dan gələr,
Görüşərik sən dediyin tərəfdə.

Ne Zaman?

◆ Hüseyn K. Ece

Ne zaman gökyüzündə parlak bir yıldız görsem
Senin inci dişlərin düşlərime düşerlər
Fecr-i sadık görünür dağların ötesindən
Bir muştuya dönüşür menekşe renkli seher
En hoş müzik duyulur ak derenin sesinden
Rüzgâr hırsını yutar, bir başka eser meltem

Ne zaman dal ucunda tomurcuk açıverse
Nihayet bahar geldi derim bizim beldeye
Duygular kanatlanır, beklentiler göverir
Bayrammış, ziyaretçi gelir yaşlı dedeye
Telaşlar sükûn bulur, karlar yavaşça erir
İnsan gönülden böyle bir mevsimi severse

Ne zaman ay yükselse dağların arkasından
Bu mehtaba can kurban olsun ömür boyunca
Varsın sabah olmasın gam değil, ey âfitab
Yola çıkan yolcular son menzile varınca
Ne pişmanlık duyarlar, ne de olurlar bîtab
Sonunda gül lekesi düşerse hırkasından

Yıllar Yaprak Dökerken

◆ Mehmet Güneş

Abdurrahim Karakoç Ağabeyimin azîz hâtırâsına

Mızrap hüzzamda gezer, ney efkâra dem tutar,
Ve hazan mevsiminde beni bir elem tutar.

Kıymeti bilinmeyen, nîmet olsa da zaman,
Hayatın parmakları Mahşer'e kalem tutar.

Her nefeste mezara bir adım yaklaşıırken,
Dizde derman tükenir, sevenler mâtem tutar.

Seyyiat vâdîsinde tükenen hayat gibi,
Beyhûde geçse zaman, mâziyi sitem tutar.

Nefsine meyletse de bu dünyaya gelenler,
Kul, bütün günâhına Settâr'ı hakem tutar.

Yol vardır küfre giden her bir günah içinde,
"Sırât-ı müstakîm"de beni seccâdem tutar.

Elest Meclisi'ndeki "Kal ü Belâ" aşkına,
Hakk'ı tesbih ederken kirpiklerim nem tutar.

Bir türlü anlatamam yüreğimin sesini,
Ehl-i dil, "Allah!" diyen nabzımı her dem tutar.

"Lâle"nin nusretiyle gönül müheyyâ olur,
Aşkın derûnundaki sırrı muhteşem tutar.

Îlâhî sevdâ ile mayalansa kalbimiz,
Seherde yanakları "Gül" kokan şebnem tutar.

Yıllar yaprak dökerken Güneş zevâle döner,
Hakk yolunda yolcuyu yoldaki özlem tutar.

Bir ömrü yudumlayıp, Sen'den Sana gelirken,
İnş'Allah elimizden Resûl-i Ekrem tutar.

Bir Daha Sevmem

◆ Semra Kaygun

Kurduğum hayali kaç kere yıktın,
Gözlerim çağlasa, bana dön demem.
Ben gönül kapıma taktım kilidi,
Sen melek olsan da bir daha sevmem.

Adımı sil artık dudaklarından,
Gözyaşın düşmesin yanaklarından,
Ben kaçtım bu şehrin sokaklarından,
İzimi bulsan da bir daha sevmem.

Kurudu sonunda fincanın dibi,
Değilsin artık bu kalbin sahibi,
Her sabah ufkumdan bir güneş gibi
Kalbime dolsan da bir daha sevmem.

O solmuş resmini albümden attım,
Ömrüme bin huzur, bin neşe kattım,
İlk defa hayattan mutluluk tattım,
Saçını yolsan da bir daha sevmem.

Söz verdim adını anmayacağım,
Ağzınla kuş tutsan kanmayacağım,
Bir daha uğruna yanmayacağım,
Aşkımınla solsan da bir daha sevmem

Üç Kısa Hece

◆Tayyib Atmaca

git

anı

bergüzar

gel

bir

el

ver.

ağız

dilde

yara

açar.

gel haydi

papatya

bakalım

falına.

bu

son

gün

de.

yürür.

doğru

dağa

ağrı

yasemen

menekşe

karanfil

kıskansın.

aç

bir

gül

ol.

gece

uzar

gün/düz

geçer.

yarına

harika

bergüzar

kalacak.

ol

yel

es

geç.

açar.

çiçek

solar

anı

tükenmez

kalemle

yazalım

deftere.

dök

yık

yak

git.

hatır

biter

gönül

kocar.

yakında

geçinip

gideriz

dünyadan.

sakal

beyaz

bıyık

siyah.

varsın

bugün

yoksun

yarın.

Halil Soyuer ve Mehmet Çakırtaş Edremit'in yetiştirdiği hece ölçüsünde şiir yazar iki şairimiz. Halil Soyuer'le beraberliklerimiz oldu. Anadolu'nun birçok ilini birlikte gezdik. Festivallere, şiir gecelerine katıldık. Benden vefalıydı. Her zaman arar sorardı. Nükte ve tebessüm cimrisi değildi. Onu gelecek yazımda anacağım.

Mehmet Çakırtaş'la beraberliğimiz olmadı. Ancak dostlardan, onunla ilgili çok şey dinledim. Yakından tanımış gibi oldum. Her iki şairimiz ortak yönü, ülkemizde şiirleri en çok bestelenen sanatçılardan olmaları.

“Beter Ol”, “Kahpe Felek”, “Herkesi Dost Sandım”, “Pul Hasta”, “Kul Değilim Sevdığım”, “Bilemedim Ben” Çakırtaş'ın bestelenmiş şiirlerinden bir kaçının adıydı bunlar.

Bir zamanlar dillerden düşmeyen “Pul Hasta” şarkısının iki dördlüğünü aktarmak istiyorum:

*“Bulamadım şu halimden anlayan
Gönül hasta, dudak hasta, dil hasta
Yağmur yağar dağı taşı ıslatır
Yaylalardan uzak kalan sel hasta
.....*

*Bahar vakti kızlar varırlar çaya
Çare yokmuş aşktan yatan hastaya
Kalb mektubum gidip attım postaya
Yad eliyle mühürlenmiş pul hasta*

Mehmet Çakırtaş 1920 yılında Edremit Avlunya bucağı, Karaaydın köyünde doğmuş. Babası saz şairiymiş. Ortaokul sıralarında o da şiirler yazmaya başlamış. Çileli bir ömür sürmüş. Dostların yardımıyla Ankara'da devlet dairesinde bir iş bulmuş. Alevi Bektaşî geleneğindeki halk ozanlarını yakından izlemiş. “Çakırtaş'tan Damlalar”, “Gün Dönümü” ve “Gün Dönümünden Sonra” adlı kitapları var.

Daha sonra bu görevinden ayrılarak 1961 yılından itibaren çeşitli gazetelerde çalışmış. 1952 yılında Sabahat hanımla evlenmiş. Zafer ve Alparslan adlarında iki çocuğu olmuş. Dostlarından öğrendiğine göre, uzun süre bekâr yaşaması nedeniyle çok iyi yemek yaparmış. Nüktedan biri olduğu anlatılır. Kendisi 1945'te yayınlanan “Damlalar” adlı kitabındaki şiirlerini çıraklık dönemi, 1949'da çıkan “Gündönümü”nü kalfalık dönemi ve 1957'de yayınlanan “Gün Dönümünden Sonra”yı ise ustalık dönemi şiirleri olarak belirtmekte.

Edremit ve yöresinden şiirlerinde söz ediyor. Kazdağı'nı anlatan şiirinden bir dördlük şöyle:

*“Çamlarını rüzgâr iter aralar
Gün doğunca buharlanır dereler
Şifa bulur umulmayan yaralar
Kekik kekik kokar balın Kazdağı. ..”*

Zaman zaman Âşık Mehmet mahlasını da kullanan Çakırtaş'ın kendine özgü bir tavrı var. Çoğunlukla aşk, ıstırap, hasret, gurbet ve tasavvuf konularını işlemiş. Değişik şair ve âşıklarla uzun yıllar ilişkisi ve dostluğu olan Çakırtaş'ın yedi yıl önce öldüğünde geride zengin bir kitaplık bıraktığı söylenir.

*“Üşünüp ince ince,
Gönlümdeki gamları
Salar beni sevince
Edremit akşamları*

Esmer renkli tül olur
Hüzünlü bülbül olur
Yıldızlar sümbül olur
Edremit akşamları

Zeytinlikler sır olur
Gölgeler asır olur
Serilir hasır olur
Edremit akşamları ...”

Yukarıya Çakırtaş'ın “Edremit Akşamları”nı anlattığı şiirinden birkaç dörtlük aldım. Oldukça ünlenen ve uzun olan “Beter Ol” adlı şiirinden birkaç dörtlük aktararak Çakırtaş'a veda etmek istiyorum:

“Bana gam kasavet veren sevdiğim
Yaprağını döken gülden beter ol
Derdi bana reva gören sevdiğim
Sazlarda inleyen telden beter ol

Senin de olmasın halini soran
Beni insafsızca derdiyle yoran
Kış günü başını taşlara vuran
Boz bulanık akan selden beter ol

.....

Yüzün hiç gülmesin eller içinde
Bülbülsüz kalasın güller içinde
Baharın çiçekli dallar içinde
Kuruyup incelen daldan beter ol

Bilemedim Nemrut mu var soyunda
Vefakârsın sebat ettin huyunda
Bir orman içinde dere boyunda
Kovanı yarılan baldan beter ol

.....

Bu engin aşkımın bulunmaz dibi
Kış geçip gitmedi dinmedi tipi
Sahibi çıkmayan bir mektup gibi
Üstündeki kara puldan beter ol

Kanlı gözlerimi kapladı buğu
Ateşim sönmedi bulamadım su
Tanrıdan dileğim kara gözlüm bu
Aşkınla tutuşan kuldan beter ol”

Âb-ı Bâde-Reng

◆ Mehmet Osmanoglu

Elem-i firâkına dûçar olalı rûhum,
Dinmedi ızdırâbım, âh ü efgânım benim
Rûzigârın önünde kuru yaprak gibiyim
Bırakma ellerimi, pîr-i mugânım benim

Her an akıp durmakta derûnuma gözyaşım
Gelmedi nevbahârım, bitmedi kara kışım
Gam yükünden perîşan, bîçâre garip başım
Yıllar geçer de dinmez, renc-ü hicrânım benim.

İklîm-i muhabbetten aşk çerâğ-ı yakardın
Derûna te'sîr eden bir nazarla bakardın,
Cümle dil-i sûzâna, umman olup akardın,
Şimdi neden sönmüyor, nâr-ı sûzânım benim

İdrak eyleyemedik vaktiyle kıymetini,
Aşk ile istemedik sultânım himmetini,
Zinhar fehmedemedik kelâmın hikmetini,
Sırrına eremedik, kenz-i pinhânım benim.

Fevkalâde me'yûsum, bizârım eleminden,
Âfâkına yol bulsam, ömrümün her deminden
Gülzârımı târumâr eyleyen mâteminden
Seni andıkça çağlar, çeşm-i giryânım benim.

Bir hezâr-ı nâlânım, bağından ırak düştüm,
Hâb-ı gaflet içinde nice yıllar dolaştım,
Bunca cerâhatimle dergâhına ulaştım,
Lûtfedip bir merhem ver, şâh-ı lokmânım benim

Rûhum bu elem ile dilhûn olmağa vardı,
Ol cânan ki sadrîma, canımdan özge yârdı,
Dil-i zârım bu eleme ezeldendir duyardı,
Lâkin taşınmaz oldu, bâr-ı girânım benim.

Gayrı deşmeyin dostlar, kabuk bağlamaz yârem
Vaslına erdir Rabbim, bâğ-ı aşkına girem
Zulmet-i leyâlimi tenvîr eden mehpârem,
Sensiz öksüz ve yetim, bu cism ü cânım benim...

Gücüm Yetmedi

◆ Mustafa Kütükçü

Damlayken deryaya özenip durdum
Kendimce bir sürü hayaller kurdum
Avare gönlümü yollara vurdum
Menzile varmaya gücüm yetmedi...

Kendi ceninimi kendim doğurdum
Ham iken pişmeye kendim yoğurdum
Hilkatten ruhumu kendim soğurdum
Memeden yarmaya gücüm yetmedi..

Buhar oldum uçtum buluta kardım
Kimine rahmettim, kimine kardım
Gayrıya genişken kendime dardım
Kendimi sarmaya gücüm yetmedi.

Kundakta, beşikte nağme salardım
Rüzgârda besteli ninni çalardım
Hayale sığınır, düşe daldardım
Benliği kırmaya gücüm yetmedi.

Küllere bezenmiş kıpkızıl kordum
Beni bende sandım sualler sordum
Sorduğum suali kendimce yordum
Sıratı sormaya gücüm yetmedi.

Bulamadım

◆ Songül Özen

Rüya âleminde rüyaya daldım
Düşümü yoracak kul bulamadım
Ummanlar içinde deryaya daldım
Hakk'a erdirecek yol bulamadım

Gezdim de şöylece dünya bağı
Nergisler, ıtırlar, reyhanlar hani
Dikenlerle dolmuş bağın her yanı
Tomurcuk verecek gül bulamadım

Düştüm şu dünyada aşkın peşine
Ağu kattım tatlı, sıcak aşma
Geldim şimdi ben de kemal yaşma
Aşkımı yazacak dal bulamadım

Süveyda aklını neden hiç ettin
Mevla'ya kederle, gamla göç ettin
Sevmeyi kendine büyük suç ettin
Hâlim arz edecek dil bulamadım

Babalar Sessiz Ağlar

◆ Muzaffer Uslu

Başına kar yağdı diye
Yerlere eğilmez dağlar
“Bu da geçer” diye diye
Babalar sessiz ağlar

Büyüyüp gider bebekler
Karşılık görmez emekler
Hatırlanmak için bekler
Babalar sessiz ağlar

Dağlar oynar mı yerinden
Kırılsa da en derinden
Ölse bile kederinden
Babalar sessiz ağlar

Haykırır bazen susarak
Bazen bahtına küserek
Bağrına taşlar basarak
Babalar sessiz ağlar

Seçemez olur gözleri
Dermansız kalır dizleri
Dinlenmez olur sözleri
Babalar sessiz ağlar

Yetmişine gelse yaşı
Kalbine damlar gözyaşı
Dikilse de mezar taşı
Babalar sessiz ağlar

İlenç

◆ Mevlüt Yavuz

Beni bu hallere düşürdün ya sen
Bir daha şafağın sökmesin senin
Âlemi dolaşsan, dünyayı gezsene
Yüzüne, gören göz, bakmasın senin

Baharı görmeden, çiçeğin solsun
Arayan perişan hallerde bulsun
İssız dağ başları, meskenin olsun
Taşında keklikler, sekmesin senin

Gelsen de elli beş, atmış yaşına
Sinekler tünesin, müflis çarşına
Boşuna dolaşıp dur da, karşına
Bir insan evladı, çıkmasın senin

Ceyranın kesilsin, ışıksız kal hep
Beyhude, kilitli kapılar çal hep
Gazyağı, fitili, lambayı bul hep
Yakmağa çakmağın, çakmasın senin

Ölünce kar, tipi kaplasın yolu
Ucundan tutacak, olmasın “sal”ı
Gelip de yanına, bir Allah kulu
Üstüne bir tas su dökmesin senin

Başında beklesin, köyün valisi
Desinler ortada kaldı ölüsü
Arefe gününde, tek murt çalısı
Kimseler kabrine, sokmasın senin

Yâr

◆Âşık Tubetli

Gece bitti gün tükendi bir daha
Sabah güneş olup doğasıca yâr
Sen semada bulut, ben çölde vaha
Her dem damla damla yağasıca yâr

Yakma derim sevda dolu sineyi
Devir devran ettik onca seneyi
Daha ne beklersin veran haneyi
Gönül sarayıma sığasıca yâr

Ardınayım takip ettim izlerin
Kazıdım zihnime tatlı sözlerin
Alır benden beni kara gözlerin
Kipriği, kaşına değesice yâr

Yıllar yılı seçtim akla, karayı
Kat kat sardım çare bulmaz yarayı
Gayri vuslat ile açma arayı
Firkatime firkat yığasıca yâr

Tubetli de Mecnun oldu bilirim
Çağır yeter nerde olsam gelirim
Senden uzak bir kaç güne ölürüm
Nefessiz bırakıp, boğasıca yâr

Muamma

◆Ahmet Yıldırımtepe

Çiçekler arasında görüp de vurulmuştum
Akıl hükümsüz o an seyire kurulmuştum
Bağban çıkıp gelmese bağında dirilmiştim
Seni bağdan kıskanan uzaklarda bir can var

Sana rüzgâr fark etmez gönlün hovarda gemi
Yol yok, iz yok, rota yok kaptanın pek acemi
Karşındaki buz dağı, dikkat et çarpma emi
Seni dağdan kıskanan uzaklarda bir can var

Rüyalarım korkulu, hicrana karılmışsın
Tanımadığın bana nedendir darılmışsın
Bu garip duruyorken ağlara sarılmışsın
Seni ağdan kıskanan uzaklarda bir can var

Artık günleri yakıp, geceyi közlermişsin
Gaipen haber sorup yolları gözlermişsin
Bilmem hangi asırı, çağları özlermişsin
Seni çağdan kıskanan uzaklarda bir can var

Ellerini Ver Elime Gidelim

◆Aslan Avşarbay

Gelir misin sana bir yer göstersem
Ellerini ver elime gidelim
Canım çıksın başka bir şey istersem
Bir tek sen ol gir koluma gidelim
Ellerini ver elime gidelim

Bu dünyada sen de ben de lamekân
Bizi meskûn eyleyecek o mekân
Ay komşumuz sema bize camekân
Olsun dersin bin dalıma gidelim
Ellerini ver elime gidelim

Binit diye Anka hazır olacak
Çadırımız göğe nazır olacak
Sadece sen ben ve huzur olacak
Olur dersin düş yoluma gidelim
Ellerini ver elime gidelim

Gülistanı sökmüş gibi kökünden
Mest olacak bülbül senin kokundan
Mustaripsen eğer aşkın yükünden
Şelek eyle vur belime gidelim
Ellerini ver elime gidelim

Mülkî hayal kurar kendi halince
Her yer cennet sen içinde olunca
Vade yetip sıra bize gelince
O gelmesin biz ölüme gidelim
Ellerini ver elime gidelim

Gazel

◆Ahmet Urfalı

Çöl olsa da gezdiğin yerler gülistan bilirim
Bir büyülü bakışını aşka destan bilirim

Karanlık gecelerde gökyüzünde parlarsın
Bir yıldızsın ki hurşid-i rahşân bilirim

Nice zamandır senden haber gelmez oldu
Senden gelen rüzgârı derde derman bilirim

Olduğun yerde bulunmaz başka peri
Gönül mülkünde seni sultan-ı âl-i şân bilirim

Bir gülüşünle dağılır gam ü kasavet
Âşıka dudak büküşünü hicrân bilirim

Benden başka kim söyler güzelliğini
Çevrende çalımlı gezenleri nadân bilirim

Deyirsən Şer Yaz...

◆Muradov Sövdəyar (Zəngilanlı)

Deyirsən şer yaz, nə yazım sənə?
Sovulub bostanım, tağı qalıbdır
Birdə ətin gülər talehim mənə,
Solən yanağımın ağı qalıbdır.

İlham bulağımın tutulub gözü,
Çağlamır qəlbimin söhbəti, sözü
Hanı o yerlərin gülü nərgizi?!
Könül baxçasının bağı qalıbdır.

Geçə də, gündüz də hey xəyaldayam,
Gedirəm, yetmirəm, yenə yoldayam.
Özün bilirsən ki, mən nə haldayam
Düşmənin sinəmdə dağı qalıbdır...

Çoxtandır həsrətəm dağlar mehinə
Yaşıl çəmənlərin səhər şəhinə.
Bir gün qonağ gedək meşə bəyinə,
Yaddaşımda Od-ocağı qalıbdır.

Gün o gün olsun ki, kövrək vətəni,
Qucaq Şüküratazi gəzək Süsəni,
Orda bağrına bas, əzizlə məni,
Yaddaşımda od-oçağı qalıbdır.

Ay mənim əzizim, mənim qardaşım,
Səninlə xoşbəxt olsun yarın, qardaşın,
Naxçıvan elində ucadır başın,
Sənin kimi bir dayağa qalıbdır.

Yaşayacaqsan

◆Əjdər Yunus Rza

Hər bir insan ömrü karvan düzüümü,
Əllimi, altmışımı, səksənmi, yüzümü?
Fərqi yox neçəsin daşıyacaqsan.
Bəxtinə yazılmış ömür payını,
Şərəflə yaşasan yaşayacaqsan.

Baş əymə alçağa gəl çörək üçün,
Çevrilmə söyüdə sən külək üçün.
Qansızlar üşüdən bir ürək üçün,
Od olub alışsan yaşayacaqsan.

Arxalı köpəklər qurd basan olur,
Xəlvətdə tülkü də, bir “aslan” olur.
Hər doğulan demə, insan doğulur
Bu adı daşısan yaşayacaqsan.

İşindən elinə gələrsə ziyan,
Gec deyil, ay Əjdər, amandı dayan.
Əgər olsan haqqa sən arxa, hayan,
Düzü-düz danışsan yaşayacaqsan

Gülseli

◆Şenol Korkut

Gülçiçeğin nefesi isimlere dağılmış
Gülbenizde musiki sürgün yemiş karanfil
Gülbittiye inmişler en yüceden yakarış
Gülbedende hüznümüş cennet doğa yemyeşil

Gülasyanın secdesi yediveren hareket
Gülaçtının ihfası ahir zaman cevheri
Gülbanuda salıncak gönlü saklı ahiret
Gülnihali anarken seher vakti sözleri

Gülbeyazın dağları sükût olmuş yürüyor
Gülbaharın çeşmesi zâkir başı harflerde
Gülbikenin berzahı bir felekte yanıyor
Gülbademin kâkülü yâren lâle defterde

Güleserin ıslığı aşk pazarı ezelden
Gülverende sûretler levh-i mahfuz akıyor
Gülserenin meclisi sanki mavi devletten
Gülcemalde divanlar gazel olmuş gülüyor

Gülayşenin gamzesi derin hece perdede
Gülbendenin dilinde yeni çırpınmış serçe
Gülbeşeker sekerken o kırmızı köylerde
Gülpembenin gözünde noktalardan sır bahçe

Gülarada eşkere şimdi kopmuş vücuddan
Gülaslının kanadı rahmet ile pervaze
Gülcihanda fütuhât cümle alkış kamudan
Gülafette deveran gel bize katıl bize

Gülaydının aynası eve çıkan yollarda
Gülderene yakışan akl-ı selim mektuplar
Güldehanın yüzleri açar Çalab tahtında
Güldemetle karışın Öztürkçeye saygılar